A.Vanagas

LIETUVIŲ HIDRONIMŲ ETIMOLOGINIS ŽODYNAS

LIETUVIŲ HIDRONIMŲ ETIMOLOGINIS ŽODYNAS

А. Ванагас

ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ ЛИТОВСКИХ ГИДРОНИМОВ

A. Vanagas

ETYMOLOGISCHES WÖRTERBUCH DER LITAUISCHEN HYDRONYME

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS INSTITUTAS

A. Vanagas

LIETUVIŲ HIDRONIMŲ ETIMOLOGINIS ŽODYNAS

VILNIUS „MOKSLAS" 1981

Atsak. red. filol. dr. A. SABALIAUSKAS

4602020000
V $\frac{70105-001}{M\ 854(08)-81}$ 161—81

PRATARMĖ

Šiame darbe nagrinėjama lietuvių upių ir ežerų vardų (t. y. hidronimų siaurąja prasme) kilmė. Tai darbas, kuris su ilgesnėmis ar trumpesnėmis pertraukomis buvo dirbamas pastaruosius keliolika metų. Jis yra vienas iš trijų autoriaus veikalų, skirtų hidronimų analizei. Pirmajame jų buvo išnagrinėta hidronimų daryba[1], o trečiajame analizuojama hidronimų semantika[2].

Hidronimų etimologinis žodynas, kaip ir kiekvienas kitas toks žodynas, negali išaugti tuščioje vietoje – dirva jam dažniausiai purenama ilgą laiką daugelio tyrinėtojų. „Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas" šia prasme nėra jokia išimtis – objektyvios sąlygos jam parengti klostėsi daugelį dešimtmečių. Visų pirma reikėjo surinkti pačius hidronimus ir nustatyti jų tikras, etimologines lytis. Tai buvo padaryta „Lietuvos TSR upių ir ežerų vardyne"[3]. Lietuvių vietovardžiai buvo intensyviai renkami ir išėjus „Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynui". Visa, kas iš hidronimų vėliau buvo užrašyta nauja, ką pavyko patikslinti, šiame Žodyne stengiamasi kiek įmanoma respektuoti.

Hidronimų etimologijai pačių hidronimų nepakanka, reikia viso lietuvių vardyno – ir vietovardžių, ir asmenvardžių, nes hidronimų ryšiai su kitais vardyno klodais yra labai glaudūs.

K. Būgos pradėtas vardyno rinkimas (K. Būgos nomina propria kartoteką sudaro apie 75 000 vietovardžių bei asmenvardžių kortelių) pastaraisiais dešimtmečiais buvo plečiamas. Šio darbo vaisius yra kone pusės milijono alfabetinė vietovardžių, surinktų iš gyvosios kalbos, kartoteka, apie 300 000 kortelių pavardžių kartoteka, kelios papildomos mažesnės kartotekos bei įvairūs sąrašai, gana gausūs išrašai iš istorinių dokumentų ir kt. Iš viso lietuvių vardyno fondus, laikomus Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute, sudaro apie milijonas vietovardžių bei asmenvardžių užrašymų.

Suprantama, kad etimologinis hidronimų žodynas neįmanomas be parengiamųjų darbų, be tam tikro hidronimikos ir apskritai onomastikos išaugimo. Lietuvių hidronimai, būdami labai archaiški, jau ilgą laiką yra baltistų, slavistų, indoeuropeistų atidaus dėmesio objektas – minėtini visų pirma J. Endzelyno, J. Otrembskio, P. Skardžiaus, P. Joniko, V. Urbučio, K. Kuzavinio, H. Krajės (H. Krahe), I. Duridanovo, V. Toporovo, O. Trubačiovo, V. Dambės, V. Šmido (W. P. Schmid), P. Arumos, K.-O. Falko, E. Frenkelio, J. Nalepos, R. Šmitleno (R. Schmittlein) ir daugelio kitų darbai. Visą epochą lietuvių hidronimikos raidoje sudaro K. Būgos veikalai. Mūsų reikalui labai vertingas B. Savukyno pradėtas etimologinis Lietuvos TSR ežerų vardų tyrimas.

Žodyno rengimui didelės įtakos turėjo ir kitų baltų kalbų, visų pirma latvių kalbos, vietovardžių bei asmenvardžių rinkimo bei tyrinėjimo pagerėjimas – turima galvoje, svarbiausia, jau įpusėtas leisti „Latvijos TSR

---

[1] Vanagas A. Lietuvos TSR hidronimų daryba. – V., 1970, 428 p.

[2] Vanagas A. Lietuvių hidronimų semantika. – Kn.: Lietuvių onomastikos tyrinėjimai („Lietuvių kalbotyros klausimai", XXI; rankraštis).

[3] Visą pratarmėje minimą literatūrą žr. „Literatūros sutrumpinimų" sąraše.

vietovardžių“ žodynas ir labai turtinga Latvijos TSR Mokslų Akademijos Kalbos ir literatūros instituto vietovardžių kartoteka, kuria buvo pasinaudota.

Pagaliau hidronimų etimologija neatsiejama nuo visos baltų, slavų, kitų indoeuropiečių kalbų onomastikos bei apskritai kalbotyros raidos.

Visa tai sudarė objektyvias prielaidas imtis apibendrinamojo darbo – rengti hidronimų etimologinį žodyną. Toks žodynas yra pirmasis baltų kalbotyroje. Turėtina galvoje ir tai, kad vis dėlto, nors ir esama nemaža darbų, skirtų lietuvių hidronimams, dauguma lietuvių vandenvardžių iki šiol etimologijų neturėjo, arba jų buvo po kelias skirtingas, viena kitai prieštaraujančias. Todėl autoriui teko labai sunkus uždavinys – daug kur pirmam aiškinti upių bei ežerų vardų kilmę arba bandyti rasti vieną, priimtiniausią sprendimą iš jau egzistuojančių kelių. Šios, pasakytume, subjektyvios aplinkybės verčia mus laikyti savo Žodyną ne daugiau kaip pirmuoju bandymu apibendrinti lietuvių hidronimikos patirtį, traktuoti jį kaip grynai preliminarinį šio profilio tyrinėjimą. Į dienos šviesą ryžtasi jį leisti tikintis, kad ne tik teigiami Žodyno bruožai, bet ir trūkumai stimuliuos tolesnę lietuvių hidronimikos raidą. Žodynas turėtų pagyvinti tyrinėjimus sunkioje, bet savitoje ir patrauklioje onomastikos mokslų srityje.

Žodyne pateikiamos etimologijos greta visoms vandenvardžių etimologijoms bendrų bruožų turi ir savo specifiką. Jos esmė ta, kad kilmės aiškinimuose hidronimų daryba ir semantika paliečiama labai nedaug, tik tiek, kiek būtiniausia vandenvardžio kilmei nustatyti. Kitaip tariant, etimologijos darybinis ir semantinis motyvavimas kartais yra gana provizoriškas. Šitaip elgtasi dėl to, kad „Lietuvių hidronimų etimologijos žodynas“ yra, kaip minėta, vienas iš trijų apibendrinamojo pobūdžio darbų iš lietuvių hidronimikos. Taigi du hidronimikos aspektai – darybinis ir semantinis – daug plačiau, negu būtų įmanoma šiame Žodyne, analizuojami atskirai. Tatai ir lėmė, kad etimologijų darybinis ir semantinis pagrindimas čia siaurinamas iki minimumo. Žinoma, etimologijų darybinis ir semantinis aspektas darbe nėra ignoruojamas – priešingai, visais be išimties atvejais stengtasi turėti prieš akis ir semantinį bei darybinį motyvą, tik apie tai plačiau nebekalbama ir kiekvienu atskiru atveju nebenurodinėjama į specialius darbus, skirtus darybai ir semantikai.

Žodyno rankraštį skaitė ir pateikė labai vertingų pastabų bei pasiūlymų Latvijos TSR Mokslų Akademijos Kalbos ir literatūros instituto vyresnioji mokslinė bendradarbė filol. kand. Valerija Dambė, Ukrainos TSR Mokslų Akademijos Kalbotyros instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis filol. dr. Anatolijus Nepokupnas, Vilniaus V. Kapsuko universiteto profesoriai filol. dr. akad. Vytautas Mažiulis, filol. dr. Vincas Urbutis, filol. dr. Zigmas Zinkevičius, Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos sektoriaus mokslinė bendradarbė Vitalija Maciejauskienė, kiti šio sektoriaus bendradarbiai ir, suprantama, šio žodyno redaktorius filol. dr. Algirdas Sabaliauskas. Visiems jiems už tai iš širdies dėkoju. Ačiū „Mokslo“ leidyklos vyresniajai mokslinei redaktorei filol. kand. Jadvygai Kardelytei, daugiausia prisidėjusiai prie šio darbo tobulinimo.

1978.XII *A. Vanagas*

ПРЕДИСЛОВИЕ

В данной работе, представляющей собой одну из трех монографий, посвященных анализу литовских гидронимов, исследуется происхождение названий рек и озер Литвы. В первой из них изучалось образование[1], в третьей намечено рассмотреть семантику гидронимов[2].

Создание этимологического словаря гидронимов – процесс длительный и сложный. Ему предшествует большая подготовительная работа. Прежде всего необходимо было собрать гидронимы и установить наиболее точные, „этимологические" формы, что было осуществлено в „Словаре названий рек и озер Литовской ССР" („Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas")[3]. Однако работы в этом направлении продолжались и дальше. При работе над этимологическим словарем автором были использованы новые записи, уточнены некоторые старые.

Для этимологического анализа одних только гидронимов недостаточно – нужно иметь все онимы Литвы (топонимы, антропонимы), так как гидронимия теснейшим образом связана с другими пластами онимов.

Сбор литовских ономастических материалов, начатый еще К. Бугой (его картотека имен собственных насчитывает около 75 тыс. карточек), в последние десятилетия велся очень интенсивно, в результате чего ономастические фонды Литвы выросли до 1 млн. записей. Это, в первую очередь, алфавитная картотека топонимов Литвы, составленная на основе полевых записей у местного населения (около полмиллиона карточек), картотека фамилий Литвы (около 300 тыс. карточек), многочисленные выписки топонимов и антропонимов из исторических документов и др.

Важное значение при подготовке такого рода издания имеет общий уровень сбора и обработки ономастического материала других балтийских языков. В этом отношении большую роль сыграли „Словарь латышских топонимов" Я. Эндзелина („Latvijas PSR vietvārdi") и богатая картотека латышских топонимов Института языка и литературы АН Латвийской ССР.

Этимологический словарь гидронимов немыслим без подготовительных работ, без соответствующего уровня развития как гидронимики, так и всей ономастической науки. Литовские гидронимы, отличающиеся исключительной архаичностью, издавна являются объектом пристального внимания со стороны балтистов, славистов, индоевропеистов, среди которых можно назвать, например, Я. Эндзелина, Я. Отрембского, П. Скарджюса, П. Йоникаса, Г. Крайе (H. Krahe), И. Дуриданова, В. Топорова, О. Трубачева, В. Дамбе, В. Шмида

---

[1] Vanagas A. Lietuvos TSR hidronimų daryba. – V., 1970, 428 c.

[2] Vanagas A. Lietuvių hidronimų semantika. – Kn.: Lietuvių onomastikos tyrinėjimai („Lietuvių kalbotyros klausimai", XXI; рукопись).

[3] Всю литературу, которая упоминается в „Предисловии", см. в сокращениях литературы („Literatūros sutrumpinimai").

(W. P. Schmid), П. Арумаа, К.-О. Фалька, Э. Френкеля, Е. Налепу, Р. Шмитлена (R. Schmittlein) и др. Целую эпоху в развитии литовской гидронимики составляют труды К. Буги. Для наших целей очень полезными были начатые Б. Савукинасом этимологические исследования литовских лимнонимов.

Словарь такого рода – это первая обобщающая работа в балтийском языкознании. Следует учесть, что этимология большинства литовских потамонимов и лимнонимов была неизвестной или спорной. В одних случаях автору пришлось впервые выяснять происхождение гидронимов, в других – на основании своих исследований попытаться найти самые достоверные этимологии среди существующих нескольких. Таким образом, предлагаемый читателю словарь ни в коем случае не претендует на завершенность, а является попыткой обобщить опыт литовской гидронимики. Автор выражает надежду, что этот труд будет способствовать дальнейшим плодотворным исследованиям в этом направлении.

Специфика этимологического анализа гидронимов в данном словаре заключается в частности в том, что словообразовательная и семантическая мотивировка этимологии заметно ссужена. Это обусловлено тем, что более широко она представлена в других упомянутых работах, посвященных анализу литовских гидронимов. Это, разумеется, не означает, что словообразовательный и семантический аспекты в словаре не учтены. Наоборот, автор во всех случаях имел в виду и семантические, и словообразовательные мотивы, только они не всегда приводятся, и в каждом отдельном случае не даются ссылки на специальные исследования.

Автор выражает благодарность за советы и замечания ст. науч. сотр. Института языка и литературы АН Латвийской ССР канд. филол. наук Валерии Дамбе, ст. науч. сотр. Института языкознания АН Украинской ССР д-ру филол. наук Анатолию Непокупному, профессорам Вильнюского гос. университета им. В. Капсукаса д-ру филол. наук академику АН Литовской ССР Витаутасу Мажюлису, д-ру филол. наук Винцасу Урбутису, д-ру филол. наук Зигмасу Зинкявичюсу, науч. сотр. Сектора современного литовского литературного языка Института литовского языка и литературы АН Литовской ССР Виталии Мацеяускене, другим сотрудникам этого сектора, и в особенности д-ру филол. наук Альгирдасу Сабаляускасу, редактировавшему эту работу, а также ст. науч. редактору издательства „Мокслас“, канд. филол. наук Ядвиге Кардялите.

XII. 1978 *А. Ванагас*

VORWORT

In dieser Arbeit wird die Herkunft der Namen der litauischen Flüsse und Seen (d. h. der Hydronyme im engeren Sinne) analysiert. Das ist die zweite von drei Arbeiten des Autors, die der Hydronymenanalyse gewidmet sind. In der ersten Arbeit wurde die Bildung der Hydronyme analysiert[1], in der dritten wird die Semantik der Hydronyme untersucht[2].

Das etymologische Wörterbuch der Hydronyme, wie jedes andere dieser Art, kann nicht auf einmal entstehen; der Boden dafür wird von vielen Forschern vor langer Zeit vorbereitet. Das etymologische Wörterbuch der litauischen Hydronyme ist in dieser Hinsicht keine Ausnahme — die objektiven Bedingungen für seine Vorbereitung haben sich während mehrerer Jahrzehnte gebildet. In erster Linie mußte man die Hydronyme selbst sammeln und ihren wahren autentischen und etymologischen Inhalt bestimmen. Das wurde mit Hilfe des „Namenverzeichnisses der Flüsse und Seen der LSSR" erreicht[3]. Die litauischen Ortsnamen wurden auch nach dem Erscheinen des „Namenverzeichnisses der Flüsse und Seen der LSSR" weiter intensiv gesammelt. Alle neueren Ergebnisse wurden in unserem Wörterbuch, soweit es möglich war, berücksichtigt.

Für die Etymologie der Hydronyme genügen die Hydronyme allein nicht, man muß das ganze litauische Namensverzeichnis der Ortsnamen, Personennamen berücksichtigen, weil sie mit den Hydronymen sehr eng verbunden sind. Diese Bedingung ist vielleicht am besten erfüllt. Das von K. Būga begonnene Sammeln der Orts- und Personennamen (die Kartei der Eigennamen von K. Būga umfaßt etwa 75 000 Zettel) wurde in den letzten Jahrzehnten sehr intensiv fortgesetzt. Es entstand eine alphabetische Kartei mit ungefähr einer halben Million Ortsnamen, die aus der lebenden Sprache des Volkes gesammelt wurde, sovie eine Kartei mit 300 000 Familiennamen. Darüber hinaus existieren kleinere Karteien, verschiedene Verzeichnisse und umfangreiche Auszüge aus historischen Dokumenten und anderes mehr. Insgesamt enthalten die Sammlungen der litauischen Orts- und Personennamen, die im Institut für litauische Sprache und Literatur der Akademie der Wissenschaften der LSSR aufbewahrt werden, ungefähr eine Million Zettel.

Es ist verständlich, daß das etymologische Wörterbuch der Hydronyme ohne Vorbereitungsarbeiten, ohne bestimmte Entwicklung der Hydronomastik und überhaupt ohne Onomastik nicht möglich ist. Die litauischen Hydronyme, da sie archaische Züge tragen, haben schon längst die Aufmerksamkeit der Baltisten, Slavisten, Indoeuropäisten auf sich gelenkt. An dieser Stelle muß man die Arbeiten von J. Endzelīns, J. Otrębski, P. Skardžius, P. Jonikas, H. Krahe, I. Duridanow, V. Toporow, O. Trubatschow, V. Dambe, V. Schmid, P. Arumaa, K.-O. Falk, E. Fraenkel, E. Nalepa, R. Schmittlein und vielen anderen erwähnen. Die ganze Epoche

---

[1] Vanagas A. Lietuvių hidronimų daryba.—V., 1970, 428 S. (mit 35 Karten).

[2] Vanagas A. Lietuvių hidronimų semantika. — In: Lietuvių onomastikos tyrinėjimai („Lietuvių kalbotyros klausimai", XXI; Handschrift).

[3] Literatur, die im Vorwort erwänt wird, siehe in der Liste der Literaturverkürzungen.

in der Entwicklung der litauischen Hydronomastik wird durch die Werke von K. Būga bestimmt. Für unseres Anliegen ist die von B. Savukynas begonnenne etymologische Forschung der litauischen Seenamen wichtig.

Eine große Bedeutung für die Vorbereitung des Wörterbuches hatte das hohe Niveau der Sammlung und Forschung der Orts- und Personennamen anderer baltischen Sprachen, insbesondere der lettischen Sprache. Besonders wichtig ist die nicht zu Ende geführte Arbeit von J. Endzelīns „Die Ortsnamen der Lettischen SSR" und die sehr reiche Ortsnamenkartei des Instituts für Sprache und Literatur der Akademie der Wissenschaften der Lettischen SSR, die bei der Vorbereitung dieser Arbeit vom Autor benutzt wurde.

Schließlich ist die Etymologie der Hydronyme sehr eng mit der Onomastik und mit der Entwicklung der Sprachwissenschaft der baltischen, slavischen und anderen indoeuropäischen Sprachen verbunden.

Das alles hat die objektiven Voraussetzungen für die Vorbereitung des etymologischen Wörterbuchs geschaffen. Ein solches Wörterbuch ist das erste in der baltischen Sprachwissenschaft. Es muß hier darauf aufmerksam gemacht werden, daß frühere Arbeiten über litauische Hydronomastik lückenhaft waren, da viele litauische Gewässernamen nicht eindeutig erklärt waren. Deshalb hatte der Autor eine sehr schwere Aufgabe zu bewältigen. In vielen Fällen mußte er als erster die Herkunft der Flüsse- und Seennamen erklären oder zumindest versuchen, eine annehmbarste von vielen existierenden Etymologien zu finden.

Das Wörterbuch ist ein erster Versuch der Verallgemeinerung der Erforschungen der litauischen Hydronomastik. Der Verfasser wünscht, daß das Wörterbuch als ein rein präliminäres Studium auf diesem Gebiet aufgefaßt wird. Seine Mängel und Lücken sind dem Autor selbst bekannt. Mit der Herausgabe des Wörterbuchs hofft der Autor, daß nicht nur die positiven Aspekte des Wörterbuchs, sondern auch diese Mängel die Entwicklung der litauischen Hydronomastik anregen werden. Mit dem Erscheinen des Wörterbuchs ist die etymologische Analyse der litauischen Hydronyme nicht abgeschlossen. Demgegenüber soll das Wörterbuch die Entwicklung auf diesem schweren aber eigenartigen und interessanten Gebiet der Onomastik anregen.

Die etymologische Analyse der Hydronyme im vorliegenden Wörterbuch hat spezifischen Charakter. Das Wesen der Spezifik liegt darin, daß in der Erklärung der Herkunft der Hydronyme ihre Bildung und Semantik sehr wenig berührt wird und zwar nur in dem Umfang, der für die Bestimmung der Herkunft der Gewässernamen notwendig ist. Anders gesagt, die wortbildende und semantische Begründung der Etymologie ist manchmal provisorisch.

Der Grund eines solchen Verfahrens liegt darin, daß das etymologische Wörterbuch der litauischen Hydronyme, wie schon erwähnt, eine von drei verallgemeinernden Arbeiten der litauischen Hydronomastik ist. Auf solche Weise werden zwei Aspekte der Hydronomastik – wortbildende und semantische – viel umfangreicher als in diesem Wörterbuch analysiert. Deshalb mußte die wortbildende und semantische Begründung der Etymologien bis auf ein Minimum eingeschränkt werden. Natürlich sind die wort-

bildenden und semantischen Aspekte der Etymologien nicht außer acht gelassen, im Gegenteil hat man sich in allen Fällen bemüht, semantische und wortbildende Motive hervorzuheben, nur das kommt nicht zur Sprache und in jedem einzelnen Fall wird nicht auf die Arbeiten hingewiesen, die der Bildung und Semantik gewidmet sind.

Das Manuskript wurde gelesen: von der wissenschaftlichen Mitarbeiterin des Instituts für Sprache und Literatur der Akademie der Wissenschaften der Lettischen SSR, Kandidatin der philologischen Wissenschaften V. Dambe, von dem wissenschaftlichen Mitarbeiter des Instituts für Sprachwissenschaft der Akademie der Wissenschaften der Ukrainischen SSR, Doktor der philologischen Wissenschaften A. Nepokupnij, von Professoren der Vilniuser Universität, Doktor der philologischen Wissenschaften, Akademiker der Akademie der Wissenschaften der Litauischen SSR V. Mažiulis, Doktor der philologischen Wissenschaften V. Urbutis, Doktor der philologischen Wissenschaften Z. Zinkevičius, von der wissenschaftlichen Mitarbeiterin des Instituts für litauische Sprache und Literatur der Akademie der Wissenschaften der Litauischen SSR V. Maciejauskienė, und selbstverständlich von dem wissenschaftlichen Redakteur dieses Wörterbuchs Doktor der philologischen Wissenschaften A. Sabaliauskas und von der Redakteurin des Verlags „Mokslas" Kandidatin der philologischen Wissenschaften J. Kardelytė. Sie alle haben Anregungen und kritische Bemerkungen zur Verbesserung der Arbeit gegeben. Der Autor ist dafür allen zu Dank verpflichtet.

Dezember 1978 *A. Vanagas*

SUTRUMPINIMAI

a. GYVENAMŲJŲ VIETŲ VARDŲ SUTRUMPINIMAI

Ad.	– Adùtiškis (Švenčionių̃ r.)
Akm.	– Akmẽnė
Al.	– Alytùs
Aln.	– Alantà (Molė̃tų r.)
Als.	– Alsė̃džiai (Plùngės r.)
Alv.	– Ãlovė (Alytaũs r.)
Alvt.	– Alvìtas (Vilkavìškio r.)
An.	– Anykščiaĩ
Ant.	– Antãlieptė (Zarasų̃ r.)
Antz.	– Antãzavė (Zarasų̃ r.)
APnm.	– Aukštóji Panemùnė (Kaũno mst. dalis)
Aps.	– Ãpsas (Baltarusijos TSR)
Ar.	– Ariógala (Raséinių r.)
Ašm.	– Ašmenà (Baltarusijos TSR)
Aug.	– Augustãvas (Lenkijos Liaudies Respublika)
Auk.	– Aukštdvarỹs (Trãkų r.)
Bb.	– Bãbtai (Kaũno r.)
Bbl.	– Būblẽliai (Šakių̃ r.)
Blnk.	– Bálninkai (Molė̃tų r.)
Bnk.	– Benekáinys (Baltarusijos TSR)
Br.	– Barzdaĩ (Šakių̃ r.)
Brb.	– Balbiẽriškis (Príenų r.)
Brs.	– Breslaujà (Baltarusijos TSR)
Brš.	– Bìrštonas (Príenų r.)
Brt.	– Bar̃tninkai (Vilkavìškio r.)
Brz.	– Bérznykas (Lenkijos Liaudies Respublika)
Brž.	– Bìržai
Bsg.	– Baisógala (Radvìliškio r.)
Bt.	– Batakiaĩ (Tauragė̃s r.)
Btg.	– Betýgala (Raséinių r.)
Btr.	– Butrimónys (Alytaũs r.)
Čk.	– Čẽkiškė (Kaũno r.)
Dbč.	– Dubìčiai (Varėnõs r.)
Dbg.	– Dubingiaĩ (Molė̃tų r.)
Dbk.	– Debeĩkiai (Anykščių̃ r.)
Dg.	– Daũgai (Alytaũs r.)
Dgč.	– Degùčiai (Zarasų̃ r.)
Dgl.	– Daũgailiai (Utenõs r.)
Dglš.	– Daugėlìškis (Ignalìnos r.)
Dj.	– Daujė̃nai (Pãsvalio r.)
Dkšt.	– Dū́kštas (Ignalìnos r.)
Dl.	– Déltuva (Ukmergė̃s r.)
Dr.	– Darbė́nai (Kretingõs r.)
Drk.	– Dárkiemis (Ozerskas, Kaliningrado sritis)
Drsk.	Drùskininkai
Ds.	– Dùsetos (Zarasų̃ r.)
Dt.	– Dotnuvà (Kėdáinių r.)
Dv.	– Dievẽniškės (Šal̃čininkų r.)
Dvl.	Dovilaĩ (Klaĩpėdos r.)
Eiš.	– Eĩšiškės (Šal̃čininkų r.)
End.	– Endriejãvas (Klaĩpėdos r.)
Erž.	– Er̃žvilkas (Jùrbarko r.)
Gdl.	– Gudẽliai (Kapsùko r.)
Gdr.	– Giedraĩčiai (Molė̃tų r.)
Gdž.	– Gudžiū́nai (Kėdáinių r.)
Gl.	– Gel̃gaudiškis (Šakių̃ r.)
Gld.	– Geldãpė (Lenkijos Liaudies Respublika)
Glj.	– Gilijà (Matrosovas, Kaliningrado sritis)
Glv.	– Gélvonai (Širvintų̃ r.)
Gmb.	– Gumbìnė (Gusevas, Kaliningrado sritis)
Gr.	– Gaũrė (Tauragė̃s r.)
Graž.	– Gražìškiai (Vilkavìškio r.)
Grdn.	– Gar̃dinas (Baltarusijos TSR)
Grg.	– Gargždaĩ (Klaĩpėdos r.)
Grk.	– Gìrkalnis (Raséinių r.)
Grl.	– Garliavà (Kaũno r.)
Grnk.	– Griñkiškis (Radvìliškio r.)
Grš.	– Grìškabūdis (Šakių̃ r.)
Grv.	– Gervė́čiai (Baltarusijos TSR)
Grz.	– Gruzdžiaĩ (Šiaulių̃ r.)
Gst.	– Gãstos (Slavskas, Kaliningrado sritis)
Gž.	– Gižaĩ (Vilkavìškio r.)
Igl.	– Iglìškė̃liai (Kapsùko r.)
Ign.	– Ignalinà
Yl.	– Ylakiaĩ (Skuõdo r.)
Imbr.	– Im̃bradas (Zarasų̃ r.)
Įs.	– Įsrutìs (Černiachovskas, Kaliningrado sritis)
Jdp.	– Júodupė (Rõkiškio r.)
Jnk.	– Jankaĩ (Šakių̃ r.)
Jnš.	– Jõniškis
Jnšk.	– Joniškė̃lis (Pãsvalio r.)
JnšM.	– Jõniškis (Molė̃tų r.)
Jon.	– Jonavà
Jrb.	– Jùrbarkas
Jsv.	– Jósvainiai (Kėdáinių r.)
Jšn.	– Jašiū́nai (Šal̃čininkų r.)
Jz.	– Jiẽznas (Príenų r.)
Jž.	– Jūžintaĩ (Rõkiškio r.)
Kark.	– Kar̃klė (Mysovka, Kaliningrado sritis)
Kbr.	– Kybártai (Vilkavìškio r.)
Kdn.	– Kėdáiniai
Kin.	– Kintaĩ (Šilùtės r.)
Kkn.	– Kaukė́nai (Jasnojė, Kaliningrado sritis)

Kl. — Kuliaĩ (Plùngės r.)
Klm. — Kelmė
Klp. — Klaĩpėda
Klt. — Kaltanėnai (Švenčionių̃ r.)
Kltn. — Kaltinėnai (Šilãlės r.)
Klvr. — Kalvarijà (Kapsùko r.)
Km. — Kamajaĩ (Rõkiškio r.)
Kn. — Kaũnas
Kp. — Kùpiškis
Kpč. — Kãpčiamiestis (Lazdìjų r.)
Kps. — Kapsùkas
Kr. — Kriũkai (Šakių̃ r.)
Krč. — Krinčìnas (Pãsvalio r.)
Kri. — Kriukaĩ (Jõniškio r.)
Krk. — Krãkės (Kėdáinių r.)
Krkn. — Krekenavà (Pãnevėžio r.)
Krn. — Krúonis (Kaišiadorių̃ r.)
Krns. — Kriaũnos (Rõkiškio r.)
Krnv. — Kernavė̃ (Vìlniaus r.)
Krp. — Kruopiaĩ (Akmẽnės r.)
Krpš. — Kraũpiškas (Uljanovas, Kaliningrado sritis)
Krsn. — Krosnà (Lazdìjų r.)
Krš. — Kuršė́nai (Šiaulių̃ r.)
Krt. — Kar̃tena (Kretingõs r.)
Krtn. — Kretingà
Krtv. — Kùrtuvėnai (Šiaulių̃ r.)
Krž. — Krãžiai (Kelmės r.)
Kš. — Kaišiadórys
Kt. — Ketùrvalakiai (Vilkavìškio r.)
Ktč. — Katýčiai (Šilùtės r.)
Ktk. — Kùktiškės (Utenõs r.)
Kur. — Kurkliaĩ (Anykščių̃ r.)
Kv. — Kvė́darna (Šilãlės r.)
Kvr. — Kavárskas (Anykščių̃ r.)
KzR. — Kazlų̃ Rūdà (Kapsùko r.)
Lap. — Lãpės (Kaũno r.)
Lb. — Labguvà (Poleskas, Kaliningrado sritis)
Lbn. — Labanóras (Švenčionių̃ r.)
Lbv. — Liubãvas (Kapsùko r.)
Ld. — Lydà (Baltarusijos TSR)
Ldv. — Lýduvėnai (Raséinių r.)
Ldvn. — Liudvinãvas (Kapsùko r.)
Lel. — Leliū́nai (Utenõs r.)
Lgm. — Lýgumai (Pakrúojo r.)
Lk. — Luõkė (Telšių̃ r.)
Lkč. — Lekė́čiai (Šakių̃ r.)
Lkm. — Liñkmenys (Ignalìnos r.)
Lkš. — Lukšiaĩ (Šakių r.)
Lkv. — Laũkuva (Šilãlės r.)
Lnkv. — Linkuvà (Pakrúojo r.)
Lnt. — Leñtvaris (Trãkų r.)
Lp. — Léipalingis (Lazdìjų r.)
Lš. — Liškiavà (Varėnõs r.)
Lz. — Lazū́nai (Baltarusijos TSR)
Lzd. — Lazdìjai
Lž. — Laĩžuva (Mažeĩkių r.)
Mck. — Mickū́nai (Vìlniaus r.)
Mdl. — Mẽdilas (Baltarusijos TSR)
Ml. — Mielagė́nai (Ignalìnos r.)
Mlt. — Molė́tai
Mrc. — Marcinkónys (Varėnõs r.)
Mrk. — Merkìnė (Varėnõs r.)
Mrs. — Miroslãvas (Alytaũs r.)
Ms. — Mósėdis (Skuõdo r.)
Msn. — Mùsninkai (Širvintų̃ r.)
Mšg. — Máišiagala (Vìlniaus r.)
Mšk. — Meškùičiai (Šiaulių̃ r.)
Mžk. — Mažeĩkiai
Nj. — Naujãmiestis (Pãnevėžio r.)
Nm. — Kudìrkos Naũmiestis (Šakių̃ r.)
Nmč. — Nemenčìnė (Vìlniaus r.)
Nmk. — Nemãkščiai (Raséinių r.)
NmŽ. — Žemaĩčių Naũmiestis (Šilùtės r.)
Nv. — Nevarė́nai (Telšių̃ r.)
Nvrd. — Nevardė́nai (Telšių̃ r.)
Ob. — Obẽliai (Rõkiškio r.)
Onš. — Õnuškis (Trãkų r.)
Pb. — Pabéržė (Vìlniaus r.)
Pbr. — Pãbiržė (Bìržų r.)
Pbrd. — Pabradė̃ (Švenčionių̃ r.)
Pbs. — Pabáiskas (Ukmergė̃s r.)
Pg. — Pagiriaĩ (Kėdáinių r.)
Pgg. — Pagė́giai (Šilùtės r.)
Pjv. — Pajevonỹs (Vilkavìškio r.)
Pkn. — Pakúonis (Príenų r.)
Pkr. — Pakrúojis
Plk. — Plókščiai (Šakių̃ r.)
Plkn. — Pìlkainis (Dobrovolskas, Kaliningrado sritis)
Pln. — Plùngė
Plng. — Palangà
Pls. — Pelesà (Baltarusijos TSR)
Plt. — Plãteliai (Plùngės r.)
Plv. — Pìlviškiai (Vilkavìškio r.)
Pmp. — Pámpėnai (Pãsvalio r.)
Pn. — Panevėžỹs
Pnd. — Pandėlỹs (Rõkiškio r.)
Pnm. — Panemunė̃lis (Rõkiškio r.)
PnmR. — Panemùnis (Rõkiškio r.)
Pns. — Pùnskas (Lenkijos Liaudies Respublika)
Pnt. — Panoteriaĩ (Jonavõs r.)
Pp. — Papìlė (Akmẽnės r.)
Ppl. — Papilỹs (Bìržų r.)
Prk. — Príekulė (Klaĩpėdos r.)
Prn. — Príenai
Prnv. — Pérnarava (Kėdáinių r.)
Ps. — Pasvalỹs
Pst. — Pãstovys (Baltarusijos TSR)
Pš. — Pašvitinỹs (Pakrúojo r.)
Pšl. — Pùšalotas (Pãsvalio r.)
Pšš. — Pašušvỹs (Radvìliškio r.)
Pž. — Pažáislis (Kaũno mst. dalis)
R. — Riešė̃ (Vìlniaus r.)
Raud. — Raudõnė (Jùrbarko r.)

Rd. — Radvìliškis
Rdd. — Raudóndvaris (Kaũno r.)
Rdm. — Rudaminà (Lazdìjų r.)
RdmV. — Rudaminà (Vìlniaus r.)
Rdn. — Raudė̃nai (Šiaulių̃ r.)
RdN. — Nemunė̃lio Radvìliškis (Bìržų r.)
Rdnk. — Rū̃dninkai (Šal̃čininkų r.)
Rdš. — Rū̃diškės (Trãkų r.)
Rg. — Ragaĩnė (Nemanas, Kaliningrado sritis)
Rgv. — Raguvà (Pãnevėžio r.)
Rim. — Rimšė̃ (Ignalìnos r.)
Rk. — Rõkiškis
Rkn. — Rùkainiai (Vìlniaus r.)
Rm. — Ramýgala (Pãnevėžio r.)
Rmš. — Rum̃šiškės (Kaišiadorių̃ r.)
Rod. — Ródūnia (Baltarusijos TSR)
Rs. — Raséiniai
Rsn. — Rùsnė (Šilùtės r.)
Rt. — Rietãvas (Plùngės r.)
Rud. — Rudnià (Varėnõs r.)
Rz. — Rozalìmas (Pakrúojo r.)
Sb. — Subãčius (Kùpiškio r.)
Sd. — Sedà (Mažeĩkių r.)
Sem. — Semelìškės (Trãkų r.)
Sk. — Skaistgirỹs (Jõniškio r.)
Skd. — Skuõdas
Skdv. — Skaudvìlė (Tauragė̃s r.)
Skm. — Skiemónys (Anykščių̃ r.)
Skp. — Skãpiškis (Kùpiškio r.)
Sl. — Sãlos (Baltarusijos TSR)
Slč. — Salõčiai (Pãsvalio r.)
Slk. — Sãlakas (Zarasų̃ r.)
Slm. — Salãmiestis (Kùpiškio r.)
Slnt. — Salantaĩ (Kretingõs r.)
Smal. — Smálvos (Zarasų̃ r.)
SMed. — Senàsis Mẽdilas (Baltarusijos TSR)
Sml. — Smil̃giai (Pãnevėžio r.)
Smln. — Smaliniñkai (Jùrbarko r.)
Smn. — Sim̃nas (Alytaũs r.)
Sn. — Seinaĩ (Lenkijos Liaudies Respublika)
Sng. — Sangrū̃dà (Kapsùko r.)
Snt. — Sintautaĩ (Šakių̃ r.)
Srd. — Serė̃džius (Jùrbarko r.)
Srj. — Seirìjai (Lazdìjų r.)
Srv. — Survìliškis (Kėdáinių r.)
Ss. — Sasnavà (Kapsùko r.)
Ssk. — Síesikai (Ukmergė̃s r.)
Stč. — Stačiū́nai (Pakrúojo r.)
Stk. — Stãkliškės (Príenų r.)
Stlp. — Stãlupėnai (Nesterovas, Kaliningrado sritis)
Sv. — Svėdasaĩ (Anykščių̃ r.)
Svl. — Suválkai (Lenkijos Liaudies Respublika)
Šauk. — Šáukėnai (Kel̃mės r.)
Šd. — Šeduvà (Radvìliškio r.)
Šil. — Šilavótas (Príenų r.)
Šk. — Šakiaĩ
Škn. — Šakýna (Šiaulių̃ r.)
Šl. — Šiauliaĩ
Šlčn. — Šal̃čininkai
Šll. — Šilãlė
Šln. — Šiaulénai (Radvìliškio r.)
Šlu. — Šilùtė
Šlv. — Šiluva (Raséinių r.)
Šm. — Šùmskas (Vìlniaus r.)
Šmk. — Šimkáičiai (Jùrbarko r.)
Šmn. — Šimónys (Kùpiškio r.)
Šr. — Šìrvintos
Šš. — Šešuõliai (Ukmergė̃s r.)
Št. — Šėta (Kėdáinių r.)
Šv. — Švė̃kšna (Šilùtės r.)
Švn. — Šveñtežeris (Lazdìjų r.)
Švnč. — Švenčiónys
Švnčl. — Švenčionė̃liai (Švenčionių̃ r.)
Tj. — Taujė̃nai (Ukmergė̃s r.)
Tl. — Telšiaĩ
Tlž. — Til̃žė (Sovetskas, Kaliningrado sritis)
Trak. — Trãkai
Trg. — Tauragė̃
Trgl. — Turgẽliai (Šal̃čininkų r.)
Trgn. — Taurãgnai (Utenõs r.)
Trk. — Tirkšliaĩ (Mažeĩkių r.)
Trš. — Trýškiai (Telšių̃ r.)
Tršk. — Troškū́nai (Anykščių̃ r.)
Tt. — Týtuvėnai (Kel̃mės r.)
Tv. — Tvẽrai (Plùngės r.)
Tvr. — Tverẽčius (Ignalìnos r.)
Ūd. — Ū̃drijà (Alytaũs r.)
Ukm. — Ukmergė̃
Ut. — Utenà
Užp. — Užpãliai (Utenõs r.)
Užv. — Ùžventis (Kel̃mės r.)
V. — Vìlnius
Vad. — Vadõkliai (Pãnevėžio r.)
Varn. — Var̃niai (Telšių̃ r.)
Vb. — Vabalniñkas (Bìržų r.)
Vdk. — Vidùklė (Raséinių r.)
Vg. — Váiguva (Kel̃mės r.)
Vgr. — Vegẽriai (Akmẽnės r.)
Vkš. — Viekšniaĩ (Akmẽnės r.)
Vl. — Veliuonà (Jùrbarko r.)
Vlk. — Valkiniñkai (Varėnõs r.)
Vlkj. — Vilkijà (Kaũno r.)
Vlkv. — Vilkavìškis
Vlv. — Vė̃luva (Znamenskas, Kaliningrado sritis)
Vn. — Vainùtas (Šilùtės r.)
Vnd. — Vandžiógala (Kaũno r.)
Vp. — Vẽpriai (Ukmergė̃s r.)
Vrb. — Virbãlis (Vilkavìškio r.)
Vrdv. — Várduva (Plùngės r.)
Vrn. — Varėnà
Vrnv. — Varanãvas (Baltarusijos TSR)

Vs. – Veisiejaĩ (Lazdìjų r.)
Vš. – Viešvilė̃ (Jùrbarko r.)
Všk. – Vaškaĩ (Pãsvalio r.)
Všn. – Víešintos (Anykščių̃ r.)
Všt. – Vištýtis (Vilkavìškio r.)
Vv. – Veiveriaĩ (Príenų r.)
Vvr. – Veivìržėnai (Klaĩpėdos r.)
Vvs. – Víevis (Trãkų r.)
Vžn. – Vižainỹs (Lenkijos Liaudies Respublika)
Vžns. – Výžuonos (Utenõs r.)
Zp. – Zapýškis (Kaũno r.)
Zr. – Zarasaĩ
Žal. – Žalióji (Vilkavìškio r.)
Žd. – Židìkai (Mažeĩkių r.)
Žg. – Žagãrė (Jõniškio r.)
Žgč. – Žygáičiai (Tauragė̃s r.)
Žl. – Žélva (Ukmergė̃s r.)
Žm. – Žeĩmiai (Jonavõs r.)
Žml. – Žeimẽlis (Pakrúojo r.)
Žmt. – Žemaĩtkiemis (Ukmergė̃s r.)
Žr. – Žarė̃nai (Telšių̃ r.)
Žrm. – Žirmū̃nai (Baltarusijos TSR)
Žsl. – Žãsliai (Kaišiadorių̃ r.)
Žvr. – Žvirgždáičiai (Šakių̃ r.)
Žž. – Žiežmãriai (Kaišiadorių̃ r.)

b. KITI SUTRUMPINIMAI

ahd. – althochdeutsch (senoji vokiečių aukštaičių)
air. – airių
ak. – akmuo
alb. – albanų
angl. – anglų
angls. – anglosaksų
ap. – apylinkė
ar. – arimas, ariama žemė
arm. – armėnų
aukšt. – aukštaičių
av. – avestos
avd. – asmenvardis
b. – bala
bair. – bairių
br. – brasta
bret. – bretonų
brus. – baltarusių
bulg. – bulgarų
chorv. – chorvatų
ček. – čekų
d. – duobė(s)
dak. – dakų
dan. – danų
db. – dauba
dbalt. – Dnepro ir apskritai visi baltai į rytus ir pietryčius nuo Lietuvos TSR
dgsk. – daugiskaita
dial. – dialektizmas
dor. – dorėnų
dr. – dirva
drp. – durpynas
dš. – dešinysis (intakas)
dv. – buvęs dvaras
est. – estų
ež. – ežeras
fin. – finų
fu. – finougrų
gal. – galų
gn. – ganykla
got. – gotų
gr. – graikų
grv. – griovys
het. – hetitų
ide. – indoeuropiečių
il. – ilyrų
įl. – įlanka
ind. – indų
int. – intakas
ir. – iranėnų
isl. – islandų
isp. – ispanų
it. – italų
jotv. – jotvingių
k. – kaimas
karel. – karelų
kaš. – kašubų
kdr. – kūdra
kelt. – keltų
kimr. – kimrų
kl. – kelias
klm. – kelmynė
kln. – kalnas
klo. – klonis
klv. – kalva
korn. – kornų
kr. – kairysis (intakas)
krm. – krūmai
krn. – krantas
l. – laukas
lap. – lapių
lat. – latvių
lenk. – lenkų
lg. – lyguma
lyb. – lybių
liet. – lietuvių
lig. – ligurų
liūn. – liūnas
lk. – lieknas
lm. – loma
ln. – lanka
lot. – lotynų
luv. – luvių

luž. — lužičėnų
mhd. — mittelhochdeutsch (vidurinioji vokiečių aukštaičių)
mnd. — mittelniederdeutsch (vidurinioji vokiečių žemaičių)
mst. — miestas
mstl. — miestelis
mš. — miškas
nauj. — naujoji (kalba)
norv. — norvegų
oland. — olandų
os. — osetinų
osk. — oskų
pers. — persų
plg. — palygink
plk. — pelkė
plkln. — piliakalnis
plm. — pylimas
polab. — polabų
pr. — prūsų
pranc. — prancūzų
prk. — perkeltine prasme
prv. — purvynas
pss. — pusiasalis
pv. — pieva
pvd. — pavardė
r. — rajonas
ryt. — rytų, rytiečių, rytų Lietuvos
rst. — raistas
rš. — raštų, iš raštų
rum. — rumunų
rus. — rusų
s. — sala
saks. — saksų
sėl. — sėlių
sen. — senovės, senoji
serb. — serbų
skand. — skandinavų
skr. — sanskrito
skrd. — skardis
sl. — slavų
sln. — slėnis
slov. — slovakų
slovėn. — slovėnų
sogd. — sogdų
sorb. — sorbų
sr. — sritis
st. — sietuva
suom. — suomių
šlt. — šaltinis
šv. — švedų
šveic. — šveicarų
t. — taria, tarmiškai
tl. — tiltas
toch. — tocharų
trak. — trakų
tv. — tvenkinys
ukr. — ukrainiečių
up. — upė
upl. — upelis
var. — variantas
veps. — vepsų
vid. — vidurinė, viduriečių
vok. — vokiečių
vs. — viensėdis
vv. — vietovardis
žem. — žemaičių
žr. — žiūrėk

c. LITERATŪROS SUTRUMPINIMAI

V. Abajev, 1958 — Абаев В. И. Историко-этимологический словарь осетинского языка. — М.—Л., 1958, т. 1.

J. Adamovič, 1971 — Адамовіч Я. Мікратапанімічныя назвы. — Мінск, 1971.

R. Agejeva, 1960 — Агеева Р. А. О гетероклитическом чередовании *-r/-n(t)* в балтийской гидронимии. — Вестник Московского университета. Сер. VII. Филология, журналистика. М., 1960, №2, с. 77—81.

R. Agejeva, 1976 — Агеева Р. А. Материалы к докладу „Славянское, балтийское и угрофинское в топонимии русского северо-запада“ (конференция „Перспективы развития славянской ономастики“, 26—30 октября 1976 г.) — машинопись.

L. Aleksejev, 1968 — Алексеев Л. В. О распространении топонима Межа и Рубеж в Восточной Европе. — В. кн.: Славяне и Русь. М., 1968, с. 245—250.

G. Alessio, 1949 — Alessio G. Une nouvelle base hydronymique: **drava.* — Revue international d'onomastique. Paris, 1949, Nr. 4, p. 233—256.

K. Alminauskis, 1934 — Alminauskis K. Die Germanismen des Litauischen. T. I: Die deutschen Lehnwörter im Litauischen. — Leipzig, 1934.

K. Ancītis, 1977 — Ancītis K. Aknīstes izloksne. — Rīgā, 1977.

P. Arumaa, 1956 — Arumaa P. Die ostslavischen Gevässernamen mit l-epentheticum. — In: Festschrift für Max Vasmer zum 70. Geburtstag. Wiesbaden, 1956, S. 47—60.

P. Arumaa, 1963 — Arumaa P. De l'unité balto-slave. — Scando-Slavica. Copenhagen, 1963, t. 9, p. 70—86.

P. Arumaa, 1972 – Arumaa P. Zur Geschichte der u-Stämmigen Gewässernamen im Baltischen und Slavischen. – In: Aus dem Namengut Mitteleuropas. Kulturberührungen im deutsch-romanisch-slawobaltischen Sprachraum. Festgabe zum 75 Geburtstag von Eberhard Kranzmayer. Herausgegeben von Maria und Herwig Hornung. Klagenfurt, 1972, S. 1–12.

P. Arumaa, 1977 – Arumaa P. Zu den slavischen und baltischen Gevässernamen. – In: Comentationes linguisticae et philologicae Ernesto Dickenmann. Heidelberg, 1977, S. 1–16.

P. Arumaa, 1977 a – Arumaa P. Zu baltisch-slavischen und finnisch-ugrischen Gewässernamen mit *ks*. – Annales societatis litterarum estonicae in Svecia. Stockholm, 1977, t. 7, 1974–76, S. 89–112.

A. Bach, 1953 – Bach A. Deutsche Namenkunde. B. II. Die deutschen Ortsnamen, T. 1. – Heidelberg, 1953.

A. Balašaitis, 1970 – Balašaitis A. Dėl Eržvilko vardo kilmės. – Kn.: Eržvilkas. V., 1970, p. 196–197.

J. Balčikonis, 1958 – Бальчиконис Й. Названия литовских населённых пунктов, образованные от названий рек и озер. – Lingua Posnaniensis. Poznań, 1958, t. 7, c. 240–252.

Ch. Bartholomae, 1961 – Bartholomae Ch. Altiranisches Wörterbuch. 2. unveränd. Aufl. – Berlin, 1961.

J. Basanavičius, 1898 – Basanaviczius J. Lietuviszkai-trakiszkos studijos. – Shenandoah, Pa, 1898, d. 1.

J. Basanavičius, 1921 – Basanavičius J. Apie trakų prygų tautystę ir jų atsikėlimą Lietuvon. – Lietuvių tauta. 1921, t. 3 (1), p. 1–168.

M. Bathe, 1968 – Bathe M. Der Name der Elbe und Verwandtes. – Onoma. Leuven, 1968, t. 8, 2/3, S. 281–301.

M. Baudot, 1966 – Baudot M. Observations sur quelques thèmes hydronymiques primitifs. – In: Proseedings of the Eighth International Congress of Onomastic Sciences. Mouton, 1966, p. 18–26.

L. Bednarczuk, 1976 – Bednarczuk L. Zapożyczenia ugrofińskie w językach bałtosłowiańskich. – Acta Baltico-Slavica. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1976, t. 9, s. 39–63.

E. Benvenist, 1955 – Бенвенист Е. Индоевропейское именное словообразование. – М., 1955.

E. Berneker, 1924 – Berneker E. Slavisches etymologisches Wörterbuch. – Heidelberg, 1924.

R. Bērtulis, 1965 – Bērtulis R. Par dažu lietuviešu un latviešu valodas kopējas cilmes lietvārdu nozīmes maiņām. – Kalbotyra, 1965, t. 13, p. 13–27.

F. Bezlaj, 1956 – Bezlaj F. Slovenska vodna imena. – Ljubljana, 1956, d. 1 (A–L).

F. Bezlaj, 1961 – Bezlaj F. Slovenska vodna imena. – Ljubljana, 1961, d. 2 (M–Ž).

A. Bielenstein, 1892 – Bielenstein A. Die Grenzen des lettischen Volksstammes und der lettischen Sprache in der Gegenwart und im 13. Jahrhundert. Ein Beitrag zur ethnologischen Geographie und Geschichte Russlands. – S. Petersburg, 1892.

M. Biryla, 1966 – Бірыла М. Беларуская антрапанімія. – Мінск, 1966.

M. Biryla, 1969 – Бірыла М. Беларуская антрапанімія. – Мінск, 1969.

E. Blese, 1933 – Blese E. Dažas domas par Liepājas un Saldus vārdu. – Filologu biedrības raksti. Rīgā, 1933, sēj. 13, lpp. 108–113.

E. Blesse, 1952 – Blesse E. Zur Etymologie des FLN Dauguva „Duna“. – Studi Baltici. Roma, 1952, t. 1(9), S. 186–210.

BNF – Beiträge zur Namenforschung. – Heidelberg, 1949 tt.

B. Boesch, 1976 – Boesch B. Das Frühmittelalter im Ortsnamenbild der Basler Region. – Onoma. Leuven, 1976, t. 20(1), S. 164–193.

E. Boisacq, 1923 – Boisacq E. Dictionnaire étymologique de la langue grecque. – Heidelberg, Paris, 1923.

W. Boryś, 1975 – Boryś W. Prefiksacja imienna w językach słowiańskich. – Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1975.

W. Brandenstein, 1978 – Brandenstein W. Kleine namenkundliche Arbeiten. – Graz, 1978.

A. Breidaks, 1973 — Брейдак А. Б. Прибалтийско-финские названия рек в Латгалии. — Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis. Rīgā, 1973, Nr. 2 (307), p. 97—102.
E. Breza, 1974 — Breza E. Toponimia powiatu kościerskiego. — Gdańsk, 1974.
A. Brückner, 1957 — Brückner A. Słownik etymologiczny języka polskiego. Wyd. 2. — Kraków, 1957.
J. Bubak, 1970 — Bubak J. Nazwiska ludności dawnego starostwa Nowotarskiego. — Wrocław — Warszawa — Kraków, 1970.
T. Buch, 1966 — Buch T. Z badań onomastycznych w północnej Sejneńszczyźnie. — Kalbotyra, 1966, t. 14, p. 51—55.
K. Būga, 1958 — Būga K. Rinktiniai raštai. — V., t. 1, 1958.
K. Būga, 1959 — Būga K. Rinktiniai raštai. — V., t. 2, 1959.
K. Būga, 1961 — Būga K. Rinktiniai raštai. — V., t. 3, 1961.
K. Būga, NP — K. Būgos Nomina propria alfabetinė kartoteka, laikoma LTSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute.
A. Cagajeva, 1975 — Цагаева А. Дз. Топонимия северной Осетии. Часть II (Словарь географических названий). — Орджоникидзе, 1975.
CD — Codex diplomaticus ecclesiae cathedralis necnon dioeceseos Vilnensis (Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji Wileńskiej), 1387—1507. — Kraków, 1948.
V. Dambe, 1959 — Dambe V. Blīdienes vietvārdi kā pagātnes liecinieki. — In: Rakstu krājums veltijums... Jānim Endzelīnam. Rīgā, 1959, lpp. 391—452.
V. Dambe, 1970 a — Дамбе В. Ф. Географические термины в топонимии Латвийской ССР. — В. кн.: Местные географические термины. М., 1970, с. 130—134.
V. Dambe, 1970 b — Дамбе В. Топонімы і гідронімы Латвийской ССР з alksn-, elksn-. — В кн.: Пытанні беларускай тапанімікі. Мінск, 1970, с. 161—162.
V. Dambe, 1971 — Дамбе В. Ф. Гидронимы Латвийской ССР с формантом *-v*. — В кн.: Питання гідроніміки. Київ, 1971, с. 137—141.
V. Dambe, 1972 a — Дамбе В. Соответствия в топонимии Латвийской ССР с древнерусским языком. — Baltistica, 1972, 1 priedas, p. 55—62.
V. Dambe, 1972 b — Dambe V. Nomenklatūras vārdi ūdeņu nosaukumos. — In: Latviešu valodas kultūras jautājumi. Rīgā, 1972, 8, lpp. 102—106.
V. Dambe, 1972 c — Dambe V. Saknes *bal(į)-*, *pal(į)-* (skaņu mijā) ar slapjas vietas nozīmi vietvārdos. — In: Veltījums akadēmiķim Jānim Endzelīnam. Rīgā, 1972, lpp. 125—150.
V. Dambe, 1974 — Дамбе В. Ф. Балтские, славянские и иллирийские параллели. — Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1974, t. 1, p. 231—237.
F. Daubaras, 1978 a — Даубарас Ф. Эксклюзивные прусско-куршские гидронимы. — Baltistica, 1978, t. 14(1), p. 56—60.
F. Daubaras, 1978 b — Даубарас Ф. О связях прусских гидронимов с названиями животных и птиц. — Baltistica, 1978, t. 14(2), p. 134—138.
D. Dečev, 1952 — Дечев Д. Характеристика на тракийския език. — София, 1952.
D. Detschew, 1957 — Detschew D. Die thrakischen Sprachreste. — Wien, 1957.
V. Dybo, 1974 — Дыбо В. А. Афганское ударение и его значение для индоевропейской и балто-славянской акцентологии. — В кн.: Балто-славянские исследования. М., 1974, с. 67—105.
DLKŽ — Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. — V., 1972.
J. Dumčius, 1957 — Dumčius J. Antikiniai vardai lietuvių liaudies kalboje. — Vilniaus valst. V. Kapsuko vardo universiteto mokslo darbai. Istorijos-filologijos mokslų serija, 1957, t. 3, p. 171—185.
J. Dumčius, 1958 — Dumčius J. Antikiniai vardai lietuvių literatūrinėje kalboje. — V., 1958, t. 1, 2 (kandidatinės disertacijos rankraštis, laikomas VVU rankraštyne).
I. Duridanov, 1963 — Duridanov I. Illyrische Flußnamen in Serbien. — Sofia, 1963.
I. Duridanov, 1968 a — Duridanov I. Päonisches und illyrisches im alten Makedonien. — Onoma. Leuven, 1968, t. 13(2/3), S. 353—359.
I. Duridanov, 1968 b — Duridanov I. Zum Baltoslav. *verp-. — Baltistica, 1968, t. 4(1), p. 55—58.

I. Duridanov, 1969 — Duridanov I. Thrakisch-dakische Studien. Erster Teil. Die Thrakisch und dakisch-baltischen Sprachbeziehungen. — Sofia, 1969.
I. Duridanov, 1971 — Duridanov I. Die Vorgeschichte Mygdoniens im Lichte der Sprache. — In: L'ethnogenese des peuples balkaciques (Studia Balcanica 5). Sofia, 1971, S. 199—205.
I. Duridanov, 1972 — Duridanov I. Die Stellung des Thrakischen im Kreise der indoeuropäischen Sprachen. — In: Thracia. Serdicae, 1972, S. 231—244.
I. Duridanov, 1974 — Duridanov I. Probleme der Ortsnamenforschung und der historischen Geographie der Balkanländer. — In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1974, t. 1, p. 273—280.
I. Duridanov, 1975 — Duridanov I. Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle. — Köln, 1975.
I. Duridanov, 1976 — Дуриданов И. Езикът на траките. — София, 1976.
I. Duridanov, 1978 — Duridanov I. Thrak. Οὔστρα. — In: Studia in honorem Veselini Beševliev. Sofia, 1978, S. 47—49.
E. Eichler, 1965 — Eichler E. Etymologisches Wörterbuch der slavischen Elemente im Ostmitteldeutschen. — Bautzen, 1965.
R. Ekblom, 1959 — Ekblom R. Balt. *Gudas* und schw. *Gute* „Gotländer". — In: Rakstu krājums veltījums... Jānim Endzelīnam. Rīgā, 1955, S. 91—99.
R. Eckert, 1969 — Eckert R. Zu einigen Kontinuanten indoeuropäischer Heteroklita im Baltischen. — Baltistica, 1969, t. 5 (1), S. 7—15.
R. Eckert, 1971 — Eckert R. Baltische Studien. — Berlin, 1971.
R. Eckert, 1972 — Экерт Р. О некоторых расхождениях между именными основами на -i- в балтийских и славянских языках. — В кн.: Балто-славянский сборник. М., 1972, с. 206—216.
J. Endzelin, 1911 — Эндзелин И. Славяно-балтийские этюды. — Харьков, 1911.
J. Endzelin, 1934 — Endzelin J. Die lettländischen Gewässernamen. — Zeitschrift für slavische Philologie. Wiesbaden, 1934, Bd. 11, H. 1/2, S. 112—150.
J. Endzelynas, 1922 — Endzelīns J. Latvijas vietu vārdi. I daļa: Vidzemes vārdi. — Rīgā, 1922.
J. Endzelynas, 1925 — Endzelīns J. Latvijas vietu vārdi. II daļa: Kurzemes un Latgales vārdi. — Rīgā, 1925.
J. Endzelynas, 1933 — Endzelīns J. Piezīmes par Liepājas un Saldus vārdu. — Filologu biedrības raksti. Rīgā, 1933, sēj. 13, lpp. 157—158.
J. Endzelynas, 1956 — Endzelīns J. Latvijas PSR vietvārdi. — Rīgā, 1956, sēj. 1, d. 1.
J. Endzelynas, 1957 — Endzelynas J. Baltų kalbų garsai ir formos. — V., 1957.
J. Endzelynas, 1961 — Endzelīns J. Latvijas PSR vietvārdi. — Rīgā, 1961, sēj. 1, d. 2.
J. Endzelynas, 1970 — Endzelīns J. Par latviešu un lībiešu valodas savstarpējo ietekmi. — Baltistica, 1970, t. 6 (1), p. 7—10.
J. Endzelynas, 1971 — Endzelīns J. Darbu izlase. — Rīgā, 1971, sēj. 1.
J. Endzelynas, 1974 — Endzelīns J. Darbu izlase. — Rīgā, 1974, sēj. 2.
I. Ermanytė, 1967 — Ermanytė I. S. Daukanto *auka* ir kiti bendrašakniai žodžiai. — Kalbos kultūra, 1967, Nr. 12, p. 38—42.
ESBM I — Этымалагічны слоўнік беларускай мовы. — Мінск, 1978, т. 1.
ESSJ I — Этимологический словарь славянских языков. Под редакцией О. Н. Трубачева. — М., 1974, вып. 1.
ESSJ 2 — Этимологический словарь славянских языков. Под редакцией О. Н. Трубачева. — М., 1975, вып. 2.
ESSJ 3 — Этимологичесиий словарь славянских языков. Под редакцией О. Н. Трубачева. — М., 1976, вып. 3.
ESSJ 4 — Этимологический словарь славянских языков. Под редакцией О. Н. Трубачева. — М., 1977, вып. 4.
ESSJ 5 — Этимологический словарь славянскних языков. Под редакцией О. Н. Трубачева. — М., 1978, вып. 5.
K.-O. Falk, 1941 — Falk K.-O. Wody wigierskie i huciańskie. — Uppsala, 1941, t. 1.

K.-O. Falk, 1963 — Falk K.-O. Ze studiów nad slawizacją litewskich nazw miejscowych i osobowych. — In: Scando-Slavica. Copenhagen, 1963, t. 9, s. 87—103.
K.-O. Falk, 1964 — Falk K.-O. O metodach slawizacji litewskich nazw osobowych i miejscowych. O genezie i rozpowszechnieniu nazw na *-ańce*. — Språkliga Bidrag. Lund, 1966, vol. 5, Nr. 22, s. 1—16.
K.-O. Falk, 1973 a — Falk K.-O. Streszczenie pracy „Prussica-Iatvingica-Lituanica" (mašinraštis). — Lund, 1973.
K.-O. Falk, 1973 b — Falk K.-O. Streszczenie niektórych częsci pracy „Ze studiów nad nazwami wód suwalskich" (mašinraštis). — Lund, 1973.
K.-O. Falk, 1976 a — Falk K.-O. Regester spisania iezior... roku 1569. — Acta Baltico-Slavica. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1966, t. 10, s. 89—179.
K.-O. Falk, 1976 b — Falk K.-O. Ze studiów nad nazwami jezior. — Acta Baltico-Slavica. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1976, t. 10, s. 181—217.
H. S. Falk, A. Torp, 1960 — Falk H. S., Torp A. Norwegisch-dänisches etymologisches Wörterbuch. 2. Aufl. — Oslo—Bergen, 1960.
W. Fenzlau, 1936 — Fenzlau W. Die deutschen Formen der litauischen Orts- und Personennamen des Memelgebiets. — Halle—Saale, 1936.
E. Fraenkel, 1962 — Fraenkel E. Litauisches etymologisches Wörterbuch. — Heidelberg, 1962, T. 1, 2.
E. Frenkelis, 1969 — Frenkelis E. Baltų kalbos. — V., 1969.
J. Friedrich, 1952 — Friedrich J. Hethitisches Wörterbuch. Kurzgefasste kritische Sammlung der Deutung hethitischer Wörter. — Heidelberg, 1952.
H. Frisk, 1960 — Frisk H. Griechisches etymologisches Wörterbuch. — Heidelberg, 1960 tt.
G. Froelich, 1930 — Froelich G. Flußnamen in Ostpreußen. Ein Beitrag zur Namenforschung und Siedlungsgeschichte des preußischen Ostens. — In: Festschrift zum 50 jährigen Bestehen der Altertumsgesellschaft Insterburg, Heft 19 der Zeitschrift. Insterburg, 1930, S. 1—84.
K. Gaivenis, 1976 — Gaivenis K. Koks taisyklingas giliausio Lietuvos ežero vardas? — Mokslas ir gyvenimas, 1976, Nr. 3, p. 45.
GD Arch. — TSRS Geografų draugijos archyvas (Leningrade).
V. Georgiev, 1957 — Georgiev V. Zur altkleinasiatischen Hydronymie. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1957, H. 2, S. 149—161.
V. Georgiev, 1960 — Георгиев В. Българска етимология и ономастика. — София, 1960.
V. Georgiev, 1966 — Georgiev Vl. Die europäische Makrohydronymie und die Frage nach der Urheimat der Indoeuropäer. — In: Proceedings of the Eighth International Kongress of Onomastic Sciences. Mouton, 1966, S. 188—195.
V. Georgiev, 1974 — Georgiev V. I. L'onomastique et la geographie historique. — In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1974, t. 1, p. 337—346.
V. Georgijev, 1977 — Георгиев Вл. В. Тракиете и техният език. — София, 1977.
G. Gerulis, 1922 — Gerullis G. Die altpreußischen Ortsnamen. — Berlin und Leipzig, 1922.
Ginčai, III — Lietuvos valstiečių ir miestelėnų ginčai su dvarų valdytojais (Тяжбы литовских крестьян и жителей местечек с управителями имений). Sudarė Jučas M. ir Jasas R.; paruošė spaudai Jučas M. — V., 1968, d. 3.
L. Gindin, 1967 — Гиндин Л. А. Язык древнейшего населения юга Балканского полуострова. — М., 1967.
L. Gindin, 1976 — Гиндин Л. А. Некоторые вопросы древнего балканского субстрата и адстрата. — В кн.: Вопросы этногенеза и этнической истории славян и восточных романцев. Методология и историография. М., 1976, с. 48—67.
H. Górnowicz, 1974 — Górnowicz H. Das altpreußische Suffix *-it-* und das polnische Suffix *-ic-* in Ortsnamen des preußischen Pomesaniens. — Zeitschrift für Slavistik. 1974, B. 19, H. 2, S. 234—240.
H. Górnowicz, 1975 — Górnowicz H. Rodzaje spolszczenia staropruskich nazw miejscowych na Powiślu Gdańskim. — In: Zeszyty naukowe wydziału humanistycznego uniwersytetu Gdańskiego. Prace językoznawcze. Gdańsk, 1975, Nr. 3, s. 35—47.
M. Gottschald, 1954 — Gottschald M. Deutsche Namenkunde. — Berlin, 1954.
Al. Graur, 1974 — Graur Al. Nume de locuri. — Bucureşti, 1974.

E. Grigorian, 1975 – Григорян Э. А. Словарь местных географических терминов болгарского и македонского языков. – Ереван, 1975.

E. Grinaveckienė, 1961 – Grinaveckienė E. Nauji dzūkų tarmės tyrinėjimų duomenys. – Literatūra ir kalba, 1961, t. 5, p. 603–608.

V. Grinaveckis, 1960 – Grinaveckis V. Dėl kai kurių vietovardžių kilmės. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1960, t. 3, p. 321–323.

M. Grynblat, 1977 – Грынблат М. Я. Беларуска-латышскія сувязі ў тапанімії і антрапанімії БССР. – В кн.: Беларуская анамастыка. Мінск, 1977, с. 43–49.

J. Haliczer, 1935 – Haliczer J. Słownik geograficzny. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych. Wyd. 2. – Tarnopol, 1935.

I. Hołowiński, 1854 a – Executorium decretum de limitibus dioecesis Vilnensis. Latum ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino Metropolitano Ignatio Hołowiński. – Vilnae, 1854.

I. Hołowiński, 1954 b – Executorium decretum de limitibus dioecesis Telsensis seu Samogitiensis. Latum ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino Metropolitano Ignatio Hołowiński. – Vilnae, 1854.

L. Hosák, R. Šrámek, 1970 – Hosák L., Šrámek R. Místní jména na Moravě a ve Slezsku. – Praha, 1970 tt.

HW – Hydronimia Wisły. Pod red. Zwolińskiego P. Wrocław—Warszawa—Kraków, 1965, cz. 1.

V. Illič-Svityč, 1971 – Иллич-Свитыч В. М. Опыт сравнения ностратических языков (семитохамитский, картвельский, индоевропейский, уральский, дравидийский, алтайский). Введение. Сравнительный словарь (b – K̥). – М., 1971.

V. Illič-Svityč, 1976 – Иллич-Свитыч В. М. Опыт сравнения ностратических языков (семитохамитский, картвельский, индоевропейский, уральский, дравидийский, алтайский). Сравнительный словарь (l–ʒ). Указатели. – М., 1976.

V. Ivanov, 1974 – Иванов В. В. Древнейшие культурные и языковые связи южнобалканского и малоазийского ареалов. – М., 1974.

V. Ivanov, 1977 – Иванов Вяч. Вс. К балкано-балто-славяно-кавказским параллелям. – В кн.: Балканский лингвистический сборник. М., 1977, с. 143–164.

V. Ivanov, V. Toporov, 1974 – Иванов В. В., Топоров В. Н. Исследования в области славянских древностей. – М., 1974.

V. Ivanov, V. Toporov, 1976 – Иванов В. В., Топоров В. Н. Мифологические географические названия как источник для реконструкции этногенеза и древнейшей истории славян. – В. кн.: Вопросы этногенеза и этнической истории славян и восточных романцев. Методология и историография. М., 1976, с. 109–128.

K. Jablonskis, 1934 – Jablonskis K. XVI amžiaus Lietuvos inventoriai. – Kn.: Lietuvos archyvas. K., 1934, t. 1.

E. Jakaitienė, 1974 – Jakaitienė E. Šaknies balsių kaita priesaginių veiksmažodžių daryboje. – Kalbotyra, 1974, t. 25 (1), p. 29–35.

A. Jaščenko, 1974 a – Ященко А. И. Гидронимический словарь Посемья. – В кн.: Проблемы ономастики. Вологда, 1974, с. 3–118.

A. Jaščenko, 1974 b – Ященко А. И. Топонимия как источник изучения заселения исторического Посемья. – In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1974, t. 1, p. 431–440.

I. Jaškin, 1971 – Яшкин Я. Беларускія геаграфічныя назвы. – Мінск, 1971.

A. Jonaitytė, 1976 – Jonaitytė A. Augalų pavadinimai (4-oji dialektologinė anketa). – Mūsų kalba, 1976, Nr. 3, p. 43–62.

P. Jonikas, 1950/51 – Jonikas P. Zu den litauischen Ortsnamen. – Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1950/51, B. 2, S. 1–32.

M. Jurkowski, 1971 – Jurkowski M. Ukraińska terminologia hydrograficzna. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1971.

J. Jurkštas, 1976 – Jurkštas J. Vilniaus vietovardžiai. – Kalbos kultūra, 1976, Nr. 30, p. 18–25.

J. Jurkštas, 1979 – Jurkštas J. Vilniaus miesto vietovardžiai, 1979 (rankraštis).

V. Kalvaitis, 1910 – Kalwaitis W. Lietuwiszkų Wardų Klėtele. – Tilžėje, 1910.

J. Kamiński, 1953 – Kamiński J. Jaćwież. – Lódź, 1953.

S. Karaliūnas, 1964 — Karaliūnas S. Pastabos dėl vardo *Zervynos* kilmės. — Kn.: Zervynos. V., 1964, p. 136—139.
S. Karaliūnas, 1966 — Karaliūnas S. Dėl *Gaveikėnų*, *Gaveikio* ir *Gavio* kilmės. — Kn.: Ignalinos kraštas. V., 1966, p. 242—243.
S. Karaliūnas, 1967 — Karaliūnas S. Liet. *katãlyti* ir *katãryti*. — Baltistica, 1967, t. 3 (2), p. 219—222.
S. Karaliūnas, 1970— Karaliūnas S. Baltų šaknis **dēb-* „mušti, smogti, kirsti". — In: Donum Balticum. Stockholm, 1970, p. 241—247.
S. Karaliūnas, 1971 — Karaliūnas S. Vokės vardas. — Mūsų gamta, 1971, Nr. 10, p. 30.
S. Karaliūnas, 1972 — Karaliūnas S. Vandenvardžio Dysna kilmė ir reikšmė. — Mūsų gamta, 1972, Nr. 11, p. 14.
S. Karaliūnas, 1973 — Karaliūnas S. Iš lietuvių kalbos *io*-kamienių veiksmažodžių istorijos (*uo* šaknies vokalizmo tipas). — Kn.: Baltų kalbų veiksmažodžio tyrinėjimai („Lietuvių kalbotyros klausimai", XIV), 1973, p. 7—150.
S. Karaliūnas, 1975 — Karaliūnas S. Iš baltų kalbų puodininkystės terminijos istorijos. — Kn.: Lietuvių terminologija („Lietuvių kalbotyros klausimai", XVI), 1975, p. 125—143.
S. Karaliūnas, 1976 — Karaliūnas S. Lie. *čiùtnas* „dailus, švarus, tvarkingas...", *taũsti* (*-čia*) „ilgėtis, liūdėti' ir jų giminaičiai. — Baltistica, 1976, t. 12 (1), p. 85—94.
J. Kardelytė, 1975 — Kardelytė J. Gervėčių tarmė. — V., 1975.
E. Karskij, 1904 — Карский Е. Ф. Белоруссы. — Вильна, 1904.
J. Kazlauskas, 1969 — Kazlauskas J. Dėl *kuršių* vardo etimologijos. — Baltistica, 1968, t. 4 (1), p. 59—63.
L. Kettunen, 1955 — Kettunen L. Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen. — Helsinki, 1955.
L. Kilian, 1939 — Kilian L. Baltische Ortsnamen westlich der Weichsel. — In: Altpreussen. 1939, B. 4 (3), S. 67—68.
V. Kiparsky, 1970 — Kiparsky V. Finnougrier und Slaven zu Anfang der historischen Zeit. — Ural-altaische Jahrbücher. Wiesbaden, 1970, B. 42, H. 1—4, S. 1—8.
F. Kluge, 1967 — Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache — Berlin, 1967.
E. Kotonova, 1973 — Катонова Е. М. Некоторые балтийские гидронимы бассейна Западной Двины на территории Белоруссии. — Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis. Rīgā, 1973, Nr. 4, p. 81—87.
E. Kotonova, 1977 — Катонава А. М. Праблемы інтэрпрэтацii заходнедзвінскай гідранімii. — В кн.: Беларуская анамастыка. Мінск, 1977, с. 12—28.
S. Kozierowski, 1921 — Kozierowski S. Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej zachodnej i środkowej Wielkopolski. — Poznań, 1921, t. 1, A—Ł.
S. Kozierowski, 1922 — Kozierowski S. Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej zachodnej i środkowej Wielkopolski. — Poznań, 1922, t. 2, M—Z.
S. Kozierowski, 1931 — Kozierowski S. Nazwy rzeczne w Lechii przybaltyckiej i w przyległych częściach Słowiańszczyzny północno-zachodniej. — Slavia occidentalis. Poznań, 1931, t. 10, p. 160—243.
H. Krahe, 1954 — Krahe H. Sprache und Vorzeit. — Heidelberg, 1954.
H. Krahe, 1956 — Krahe H. Baltico-Illyrica. — In: Festschrift für Max Vasmer zum 70. Geburtstag. Wiesbaden, 1956, S. 245—252.
H. Krahe, 1957 a — Krahe H. Flussnamen auf *-mana* / *-mina*. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg. 1957, H. 1, S. 1—27.
H. Krahe, 1957 b — Krahe H. Bemerkungen zu alten Gewässernamen. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1957, H. 2, S. 145—148.
H. Krahe, 1957 c — Krahe H. Vorgeschichtliche Sprachbeziehungen von den baltischen Ostseeländern bis zu den Gebieten um den Nordteil der Adria. — Wiesbaden, 1957.
H. Krahe, 1959 — Krahe H. Über einige Gewässernamen mit *st*- Suffix. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1959, H. 1., S. 1—17.
H. Krahe, 1960 — Krahe H. Der Flussname Salantas. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1960, H. 3, S. 259—262.
H. Krahe, 1961 — Krahe H. Der Flussname *Niers*. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1961, H. 1, S. 31—34.

H. Krahe, 1962 — Krahe H. Zu einigen Namen westgermanischer Göttinen. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1962, H. 3, S. 268—276.
H. Krahe, 1963 a — Krahe H. Die Gevässernamen im alten Illyrien. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1963, H. 1, S. 1—19; H. 2, S. 113—124.
H. Krahe, 1963 b — Krahe H. Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie. — Wiesbaden, 1963.
H. Krahe, 1964 a — Krahe H. Über einige Flussnamen-Komposita auf alteuropäischer Grundlage. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1964, H. 1, S. 1—16.
H. Krahe, 1964 b — Krahe H. Zwei elsässische Flußnamen. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1964, H. 1, S. 20—21.
H. Krahe, 1964 c — Krahe H. Unsere ältesten Flussnamen. — Wiesbaden, 1964.
H. Krahe, 1965 — Krahe H. Vorgermanische und frühgermanische Flussnamenschichten. Mittel zu ihren Unterscheidung. — In: Namenforschung. Festschrift für Adolf Bach zur 75. Geburtstag am 31. Januar 1965. Heidelberg, 1965, S. 192—198.
H. Kronasser, 1966 — Kronasser H. Etymologie der hethitischen Sprache. — Wiesbaden, 1966, B. 1.
KTSZS — Конференция по топонимике северо-западной зоны СССР. Тезисы докладов и сообщений. — Рига, 1966.
Cz. Kudzinowski, 1963 — Kudzinowski Cz. Jaćwingowe w języku. — Acta Baltico-Slavica. Białystok, 1964, t. 1, p. 217—226.
L. Kurkina, 1969 — Куркина Л. В. Названия болот в славянских языках. — В кн.: Этимология 1967. М., 1969, с. 129—144.
L. Kurkina, 1976 — Куркина Л. В. Изоглоссные связи южнославянской лексики (Материалы к проблемам славянского этногенеза). — В кн.: Вопросы этногенеза и этнической истории славян и восточных романцев. Методология и историография. М., 1976, с. 129—155.
A. Kurschat, 1968 — Kurschat A. Litauisch-deutsches Wörterbuch. — Göttingen, 1968, B. 1.
A. Kurschat, 1970 — Kurschat A. Litauisch-deutsches Wörterbuch. — Göttingen, 1970, B. 2.
A. Kurschat, 1972 — Kurschat A. Litauisch-deutsches Wörterbuch. — Göttingen, 1972, B. 3.
K. Kuzavinis, 1964 — Kuzavinis K. Lietuvos vardo kilmė. — Kalbotyra, 1964, t. 10, p. 5—16.
K. Kuzavinis, 1966 — Kuzavinis K. Etymologica. — Baltistica, 1966, t. 1(2), p. 177—184.
LAG — Lauksaimnieku un citu zemes īpašnieku adresu grāmata. Red. Salnais V. un Maldups A. — Rīgā, 1931.
S. Laiviņa, M. Laiviņš, 1980 — Laiviņa S., Laiviņš. M. Moricsalas rezervāts. — Rīgā, 1980.
Cz. Łapicz, 1977 — Łapicz Cz. Metodologia badań gwarowej terminologii geograficznej (wybrane zagadnienia). — Acta Baltico-Slavica. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1977, t. 11, s. 211—233.
B. Laumane, 1967 — Laumane B. Vēju nosaukumi latviešu valodā. — Baltistica, 1967, t. 3 (2), p. 223—232.
B. Laumane, 1973 — Laumane B. Zivju nosaukumi latviešu valodā. — Rīgā, 1973.
LAV — Lietuvos apgyvendintos vietos. — K., 1925.
LBŽ — Lietuviškas botanikos žodynas. Sudarė botanikos žodyno komisija, vadovaujama Vailionio L. Red. Dagys J. — K., 1938, d. 1.
T. Lehr-Spławiński, 1946 — Lehr-Spławiński T. O pochodzeniu i praojczyźnie słowian. — Poznań, 1946.
T. Lehr-Spławiński, 1960 — Lehr-Spławiński T. Rozmieszczenie geograficzne prasłowiańskich nazw wodnych. — Rocznik slawistyczny. Wrocław—Kraków, 1960, t. 21, cz. 1, s. 5—22.
G. Leyding, 1959 — Leyding G. Słownik nazw miejscowych okręgu mazurskiego. Część II. Nazwy fizjograficzne. — Poznań, 1959.
LEKU — Liv-, Esth- und Curländisches Urkundebuch nebst Regesten. Herausgegeben von Dr. Friedrich Georg von Bunge. — Reval, 1853, B. 1.
Lelv. — Lelevelio žemėlapių rinkinys, laikomas Vilniaus universiteto bibliotekoje.

LKAK – Lietuvių kalbos atlaso kartoteka, laikoma LTSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute.
LKG – Lietuvių kalbos gramatika. – V., 1965, t. 1; V., 1971, t. 2; V., 1976, t. 3.
LKRŽ – Lietuvių kalbos rašybos žodynas. – K., 1948.
LKT – Lietuvių kalbos tarmės (Chrestomatija). Sudarė Grinaveckienė E., Jonaitytė A., Morkūnas K., Vanagienė B., Vidugiris A. Red. Grinaveckienė E., Morkūnas K. – V., 1970.
LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas. – V., 1968, t. 1; V., 1969, t. 2; V., 1956, t. 3 tt.
LKŽK – Lietuvių kalbos žodyno kartoteka, laikoma LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institute.
F. Lorentz, 1964 – Lorentz F. Slavische Namen Hinterpommerns (Pomorze Zachodnie). – Berlin, 1964.
LP – Lingua Posnaniensis. – Poznań, 1949 tt.
LUEV – Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas. Vardyną sudarė: Savukynas B., Vanagas A., Vitkauskas V., Vosylytė K., Ermanytė I. Redagavo Grinaveckienė E. (ats. redaktorė), Senkus J. – V., 1963.
LVK – Latvijos TSR vietovardžių kartoteka, laikoma Latvijos TSR Mokslų Akademijos Kalbos ir literatūros institute.
LVR – Latvijas PSR vietvārdi, sēj. 3, d. 1 (rankraštis, laikomas Latvijos TSR MA Kalbos ir literatūros institute).
LVV – Mülenbacha K. Latviešu valodas vārdnīca. Rediģējis, papildinājis, turpinājis Endzelīns J. – Rīgā, 1923–1932, t. 1–4.
LVVP – Endzelīns J. un Hauzenberga E. Papildinājumi un labojumi K. Mülenbacha Latviešu valodas vārdnīcai. – Rīgā, 1934–1946, t. 1, 2.
V. Machek, 1957 – Machek V. Etymologický slovník jazyka českého a slovenského. – Praha, 1957.
V. Machek, 1971 – Machek V. Etymologický slovník jazyka českého. – Praha, 1971.
A. Mayer, 1957 – Mayer A. Die Sprache der alten Illyrier. – Wien, 1957, B. 1.
M. Mayrhofer, 1953 – Mayrhofer M. Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen. – Heidelberg, 1953 tt.
V. Martynov, 1973 – Мартынов В. В. Праславянская и балтославянская суффиксальная деривация имен. – Минск, 1973.
T. Marusenko, 1968 – Марусенко Т. А. Материалы к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефа). – В кн.: Полесье. М., 1968, с. 206–254.
T. Marusenko, 1972 – Марусенко Т. А. Названия рельефов в говорах хмельницкой области УССР. – В кн.: Карпатская диалектология и ономастика. М., 1972, с. 277–299.
T. Mathiassen, 1974 – Mathiassen T. Studien zum slavischen und indoeuropäischen Langvokalismus. – Oslo, 1974.
V. Mažiulis, 1960 – Mažiulis V. Dėl *Neringos* vardo. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1960, t. 3, p. 301–315.
V. Mažiulis, 1970 – Mažiulis V. Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų santykiai (Deklinacija). – V., 1970.
V. Mažiulis, 1975 – Mažiulis V. Prūsų etimologijos. – Baltistica, 1975, t. 11 (1), p. 83–85.
MB – Мікратапанімія Беларусі. Матэрыялы. Уклад. Арашонкова Г. У., Грынавецкене Я. І., Клімчук Ф. Д. и др. Рэд. Бірыла М. В., Мацкевіч Ю. Ф. – Мінск, 1974.
W. Meyer-Lübke, 1935 – Meyer-Lübke W. Romanisches etymologisches Wörterbuch. 3. Aufl. – Heidelberg, 1935.
D. Michailova, 1975 – Михайлова Д. Из топонимии Западной Мезии. – In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 55–58.
E. Mikalauskaitė, 1975 – Mikalauskaitė E. Lietuvių kalbos fonetikos darbai. – V., 1975.
MLTE – Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. – V., 1966, t. 1; V., 1968, t. 2; V., 1971, t. 3.

V. Mokienko, 1969 — Мокиенко В. М. Ареальный анализ местной географической терминологии и его интерпретация. — В кн.: Советское славяноведение. М., 1969, № 5, с. 57—68.

V. Mokienko, 1970 — Мокиенко В. М. Семантические модели славянской тельмографической терминологии. — В кн.: Местные географические термины. М., 1970, с. 71—77.

O. Molčanova, 1975 — Молчанова О. Т. Историческая преемственность тюркской топонимии юга европейской части СССР и Сибири. — In: Actes du XIe Congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 63—71.

K. Moszyński, 1921 — Moszyński K. Uwagi o słowiańskiej terminologii topograficznej oparte przeważnie na materiale białorusko-poleskim. — Lwów—Warszawa, 1921.

E. Murzaev, 1974 — Мурзаев Э. М. Очерки топонимики. — М., 1974.

E. ir V. Murzajevai, 1959 — Мурзаевы Э. и В. Словарь местных географических терминов. — М., 1959.

J. Nalepa, 1964 — Nalepa J. Jaćwięgowe. Nazwa i lokalizacja. — Białystok, 1964.

J. Nalepa, 1966 — Nalepa J. *Wigry*, nazwa największego jeziora Jaćwięży. — Språkliga Bidrag. Lund, 1966, t. 5, Nr. 22, s. 17—25.

J. Nalepa, 1968 a — Nalepa J. Słowiańszczyzna północno-zachodna. Podstawy jedności i jej rozpad. — Poznań, 1968.

J. Nalepa, 1968 b — Nalepa J. Z badań nad jaćwięskimi reliktami onomastycznymi. Poleksza. — In: Studia lingvistica slavica baltica Canuto-Olavo Falk. Lund, 1966, s. 185—202.

J. Nalepa, 1969 — Nalepa J. Znaczenie jaćwięskiej nazwy *Sejny*. — Slavia orientalis. Warszawa, 1969, t. 18, Nr. 2, s. 189—190.

J. Nalepa, 1971 — Nalepa J. Opuscula Slavica. — Lund, 1971, t. 1.

J. Nalepa, 1973 — Nalepa J. Opuscula Slavica. — Lund, 1973, t. 2.

J. Nalepa, 1976 — Nalepa J. Próba nowej etymologii nazwy *Galindia* czyli *Golędź*. — Acta Baltico-Slavica. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1976, t. 9, s. 191—209.

A. Nepokupnyj, 1968 — Непокупний А.П. — Рец. на кн. France Bezlaj. Eseji o slovenskem jeziku. Ljubljana, 1962. — Мовознавство. Київ, 1968, №8, с. 88—91.

A. Nepokupnyj, 1970 — Непокупний А. П. Сторінками журналу „Slavia orientalis“. — Мовознавство. Київ, 1970, № 6, с. 86—89.

A. Nepokupnyj, 1971 — Непокупный А. П. *Литавия* и другие литуанизмы в украинских (восточнославянских) грамматиках и словарях XVI—XVII в. в. — Baltistica, 1971, т. 7(1), p. 53—62.

A. Nepokupnyj, 1974 a — Непокупный А. П. Лингвогеографические связи литовских и белорусских форм названий г. Дятлово и его окрестностей. — В кн.: Балто-славянские исследования. М., 1974, с. 144—154.

A. Nepokupnyj, 1974 b — Непокупный А. П. Остров Готланд и Scando-Baltica. — Baltistica, 1974, t. 10 (1), p. 73—85.

A. Nepokupnyj, 1976 a — Непокупный А. П. Балтийская и балто-славянская географическая терминология Белоруссии и Украины. — Acta Baltico-Slavica. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1976, t. 9, p. 99—123.

A. Nepokupnyj, 1976 b — Непокупный А. П. Балто-севернославянские языковые связи. — Киев, 1976.

A. Nepokupnyj, 1977 — Непокупный А. П. К исследованию ареала ятвяжских реликтов. — В кн.: Проблемы этнической истории балтов. Тезисы докладов. Рига, 1977, с. 143—146.

V. Neroznak, 1975 — Нерознак В. П. Древняя индоевропейская топонимия Балканского п-ва и Малой Азии. — В кн.: Теория и практика топонимических исследований. М., 1975, с. 13—20.

L. Nevskaja, 1972 — Невская Л. Г. Словарь балтийских географических апеллятивов. — В кн.: Балто-славянский сборник. М., 1972, с. 315—376.

L. Nevskaja, 1974 — Невская Л. Г. Балтийские названия болот в сопоставлении со славянскими (семасиологические наблюдения). — В кн.: Балто-славянские исследования. М., 1974, с. 155—182.

L. Nevskaja, 1977 — Невская Л. Г. Балтийская географическая терминология. — М., 1977.
W. Nicolaisen, 1957 — Nicolaisen W. Die alteuropäischen Gewässernamen der Britischen Hauptinsel. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1957, H. 3., S. 209—268.
V. Nikonov, 1966 — Никонов В. А. Краткий топонимический словарь. — М., 1966.
P. Nitsche, 1964 — Nitsche P. Geographische Terminologie des Polnischen. — Köln / Graz, 1964.
I. Olsson, 1959 — Olsson I. Gotländska terrängord. — Uppsala, 1959, S. 87—89.
A. Orzechowska, 1975 — Orzechowska A. Nazwy miejscowe dawnego powiatu pilzneńskiego oraz prawobrzeznej części dawnych powiatów sandomirskiego i wiślickiego. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk, 1975.
E. Otin, 1977 — Отін Э. С. Гідронімі Східної України. — Київ, 1977.
J. Otkupščikov, 1967 — Откупщиков Ю. В. Из истории индоевропейского словообразования. — М., 1967.
J. Otrębski, 1949 a — Otrębski J. Les mots d'origine commune dans les langues slaves et baltiques. — Lingua Posnaniensis. Poznań, t. 1, p. 121—151.
J. Otrębski, 1949 b — Otrębski J. La formation des noms physiographiques en lithuanien. — Lingua Posnaniensis. Poznań, 1949, t. 1, p. 199—243.
J. Otrębski, 1956 — Otrębski J. Gramatyka języka litewskiego. — Warszawa, 1956, t. 3.
J. Otrębski, 1958 — Otrębski J. Gramatyka języka litewskiego. — Warszawa, 1958, t. 1.
J. Otrębski, 1959 — Otrębski J. Tiernamen als Gewässernamen in Litauen. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1959, H. 1, S. 24—27.
J. Otrębski, 1960 a — Otrębski J. Wisła „Vistula". — Lingua Posnaniensis. Poznań, 1960, t. 8, s. 254—261.
J. Otrębski, 1960 b — Otrębski J. Beiträge zur baltisch-slawischen Namenkunde. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1960, H. 2., S. 172—178.
J. Otrębski, 1961 a — Otrębski J. Beiträge zur baltisch-slawischen Namenkunde. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1961, H. 1., S. 39—44.
J. Otrębski, 1961 b — Otrębski. J. Beiträge zur baltisch-slawischen Namenkunde. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1961, H. 3., S. 262—265.
J. Otrębski, 1961 c — Otrębski J. O badaniach nad nazwami wodnymi i miejscowymi na obszarze Litwy. — In: I międzynarodowa slawistyczna konferencja onomastyczna. Wrocław—Warszawa—Kraków, 1961, s. 49—58.
J. Otrębski, 1961 d — Отрембский Я. С. Язык ятвягов. — Вопросы славянского языкознания. 1961, вып. 5, с. 3—8.
J. Otrębski, 1962 a — Otrębski J. Beiträge zur baltisch-slawischen Namenkunde. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1962, H. 2., S. 148—149.
J. Otrębski, 1962 b — Otrębski J. Beiträge zur baltisch-slawischen Namenkunde. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1962, H. 3., S. 265—267.
J. Otrębski, 1963 a — Otrębski J. Slawizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych. — Z polskich studiów slawistycznych. Seria 2. Językoznawstwo. Warszawa, 1963, p. 267—286.
J. Otrębski, 1963 b — Otrębski J. Das Jatwingerproblem. — Die Sprache. Zeitschrift für Sprachwissenschaft, 1963, B. 9, H. 2, S. 157—167.
J. Otrębski, 1963 c — Otrębski J. Die *nt*-Deminutive in den litauischen personen- und Gewässernamen. — Lingua Posnaniensis. Poznań, 1963, t. 9, S. 115—121.
J. Otrębski, 1963 d — Otrębski J. Über die Vervollkommnung der Forschungsmethoden in der indoeuropäischen Sprachwissenschaft. — Lingua Posnaniensis. Poznań, 1963, t. 9, S. 7—28.
J. Otrębski, 1963 e — Отрембский Я. Dainavà — название одного из ятвяжских племен. — Вопросы славянского языкознания, 1963, вып. 7, с. 3—6.
J. Otrębski, 1965 — Otrębski J. Gramatyka języka litewskiego. — Warszawa, 1965, t. 2.
J. Otrębski, 1966 — Otrębski J. Lit. *Zãrasas*, pl. *Zarasaĩ*. — Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1966, H. 3, S. 327—330.
V. Pašuto, 1971 — Pašuto V. Lietuvos valstybės susidarymas. — V., 1971.

I. Petkanov, 1975 — Petkanov I. Lat. *Amurca* (< gr. *'Amórgh*) > *Murga (Murgë)*; *Murk*, *Murg*; *Murgaš*. — In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 127—130.
V. Petrov, 1965 — Петров В. П. Гідронімія верхнього Подністров'я. Стрий. — В кн.: Територіальні діалекти и власні назви. Київ, 1965, с. 160—168.
V. Petrov, 1972 — Петров В. П. Етногенез слов'ян. Київ, 1972.
V. Pisani, 1968 — Pisani V. Rom und die Balten. — Baltistica, 1968, t. 4 (1), S. 7—21.
V. Pisani, 1969 — Pisani V. Baltisch, Slavisch, Iranisch. — Baltistica, 1969, t. 5(2), S. 133—140.
J. Plāķis, 1936 — Plāķis J. Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi. I. Kurzemes vārdi. — Rīgā, 1936.
J. Plāķis, 1939— Plāķis J. Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi. II. Zemgales vārdi. — Rīgā, 1939.
N. Podolskaja, 1975 — Подольская Н. В. Ономастикон Новгородских берестяных грамот XI—XV в. — In: Actes du XIe Congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 141—146.
C. Poghirc, 1971 — Poghirc C. Réflexions sur les problèmes du daco-moesien.— In: L'ethnogenese des peuples balkaniques (Studia Balcanica, 5). Sofia, 1971, p. 171—177.
A. Pogodin, 1901 — Погодинь А. Л. Изъ исторіи славянскихъ передвиженій. — С. Петербургъ, 1901.
J. Pokorny, 1949 — Pokorny J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. — Bern, 1949 tt.
V. Polák, 1975 — Polák V. Les études onomastiques et la patrie commune des slaves. — In: Actes du XIe congres international des scienses onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 165—166.
A. Popov, 1965 — Попов А. И. Географические названия. — М.—Л., 1965.
W. Porzig, 1954 — Porzig W. Die Gliederung des indogermanischen Sprachgebiets. — Heidelberg, 1954.
E. Pospelov, 1970 — Поспелов Е. М. Метод географических терминов в анализе субстратной топонимии Севера. — В кн.: Местные географические термины. М., 1970, с. 96—105.
L. Posti, 1977 — Posti L. Some New Contributions to the Stock of Baltic Loanwords in Finnic Lanquages. — Baltistica, 1977, t. 13 (1), p. 263—270.
J. Prinz, 1968— Prinz J. Die Slavisierung baltischer und Baltisierung slavischer Ortsnamen im Gebiet des ehemaligen Gouvernements Suwałki. — Wiesbaden, 1968.
J. Prinz, 1970 — Prinz J. Zur Isoglosse *z* / *ž* in Namen des baltischen Substrats. — In: Donum Balticum. Stockholm, 1970, S. 372—397.
J. Prinz, 1975 — Prinz J. Zur Bestimmung der ältesten slavischen Namenschicht anhand der Gewässernamen. — In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, S. 181—187.
S. Rage, 1970 — Раге С. О некоторых заимствованиях из эстонского языка в говорах Видземе. — В кн.: Взаимосвязи балтов и прибалтийских финов. Рига, 1970, с. 135—155.
M. Razmukaitė, 1972 — Razmukaitė M. Dėl *Traidenio* vardo kilmės. — Kn.: Kernavė. V., 1972, p. 297—299.
E. Rikman, 1975— Рикман Э. А. Этническая история населения Поднестровья и прилегающего Подунавья в первых веках нашей эры.—М., 1975.
V. Rimša, 1974 — Рымша В. Бел. Ліда. — Беларуская лінгвістыка. Мінск, 1974, вып. 5, с. 68.
RLKŽ — Lemchenas Ch. Rusų—lietuvių kalbų žodynas. — V., 1955.
G. Rohlfs, 1960 — Rohlfs G. Europäische Flußnamen und ihre historischen Probleme. — In: VI. internationaler Kongress für Namenforschung. München, 1960, B. 1, S. 1—28.
S. Rospond, 1969 — Rospond S. Słowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem -sk-. — Wrocław—Warszawa—Kraków, 1969.
S. Rospond, 1970 — Rospond S. Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska. — Wrocław, 1970 tt.

S. Rospond, 1972 – Роспонд С. Структура и стратиграфия древнерусских топонимов. – В кн.: Восточнославянская ономастика. М., 1972 с. 9–89.
J. Rozwadowski, 1913 – Rozwadowski J. Kilka uwag przedhistorycznych stosunków wschódniej Europy i praojczyzny indoevropejskiej na podstawe nazw wód. – Rocznik slawistyczny. Kraków, 1913, t. 6, s. 39–58.
J. Rozwadowski, 1948 – Rozwadowski J. Studia nad nazwami wód słowiańskich. – Kraków, 1948.
RS – Rankraščių skyrius.
RTAS – Rīgas un Jūrmalas pilsētu telefona tīklu dzīvokļu telefonu abonentu saraksts. – Rīgā, 1971.
M. Rudnicki, 1933 – Rudnicki M. Dalsze dane do zasiedzenia Słowian w dorzeczu Wisły i Odry. – Slavia occidentalis. Poznań, 1933, t. 12, s. 304–340.
M. Rudnicki, 1955 – Rudnicki M. Słupia, Słupa. – Onomastica. Wrocław, 1955, t. 1, s. 121–127.
M. Rudnicki, 1972 – Rudnicki M. O prakolebce słowian. – Z polskich studiów slawistycznych. Seria 4. Językoznawstwo. Warszawa, 1972, p. 321–331.
M. Rudzīte, 1968 – Rudzīte M. Somugriskie hidronīmi Latvijas PSR teritorijā. – In: Latviešu leksikas attīstība. Rīgā, 1968, p. 175–197.
V. Rūķe-Draviņa, 1971 – Rūķe-Draviņa V. Place Names in Kauguri Country, Latvia. – Stockholm, 1971,
I. Russu, 1969 – Russu I. I. Die Sprache der Thrako-daker.—Bukureşti, 1969.
E. Rzetelska-Feleszko, J. Duma, 1977 – Rzetelska-Feleszko E., Duma J. Nazwy rzeczne Pomorza między dolną Wisłą a dolną Odrą.—Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1977.
A. Sabaliauskas, 1968 – Sabaliauskas A. Baltų kalbų naminių gyvulių pavadinimai. – Kn.: Baltų ir slavų kalbų ryšiai („Lietuvių kalbotyros klausimai", X).V., 1968, p. 101–190.
A. Sabaliauskas, 1970 – Sabaliauskas A. Iš baltų kalbų gyvulininkystės terminologijos istorijos. – Kn.: Iš lietuvių leksikologijos ir leksikografijos („Lietuvių kalbotyros klausimai", XII). V., 1970, p. 7–81.
A. Sabaliauskas, 1974 – Sabaliauskas A. Zur Herkunft von litauisch *palvė*. – Zeitschrift für Slavistik. 1974, B. 19, Nr. 2, S. 210–211.
A. Salys, 1933 – Salys A. Mūsų lietuviškieji vardai. – Gimtoji kalba. K., 1933, p. 69–74; 86–96; 121–122.
B. Savukynas, 1960 – Savukynas B. Ežerų vardai. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1960, t. 3, p. 289–299.
B. Savukynas, 1961 – Savukynas B. Ežerų vardai. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1961, t. 4, p. 216–226.
B. Savukynas, 1962 – Savukynas B. Ežerų vardai. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1962, t. 5, p. 191–198.
B. Savukynas, 1963 – Savukynas B. Dėl M. Rudnickio *Galindos*, *Priegliaus* ir *Sūduvos* etimologinių aiškinimų. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1963, t. 6, p. 320–325.
B. Savukynas, 1966a – Савукинас Б. К проблеме западнобалтийского субстрата в югозападной Литве. – Baltistica, 1966, t. 1(2), p. 165–176.
B. Savukynas, 1966 b – Savukynas B. Ežerų vardai. – Kn.: Lietuvių kalbos leksikos raida („Lietuvių kalbotyros klausimai", VIII). 1966, p. 183–194.
B. Savukynas, 1978 – Savukynas B. Vietovardžio *Ukmergė* / *Vilk(a)mergė* kilmė. – Mūsų kalba, 1978, Nr. 4, p. 20–24.
H. Schall, 1970 – Schall H. Preußische Namen längs der Weichsel. – In: Donum Balticum. Stockholm, 1970, S. 448–464.
W. Schmalstieg, 1976 – Schmalstieg W. R. Studies in Old Prussian. A Critical Review of the Relevant Literature in the Field since 1945. – Pennsylvania, 1976.
W. Schmid, 1960 – Schmid W.-P. Rec.: „Krahe Hans. Sprachliche Aufgliederung und Sprachbewegungen in Alteuropa". – Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1960, H. 2, S 201–204.
W. Schmid, 1963 – Schmid W.-P. – Rec.: „Krahe Hans. Die Struktur des alteuropäischen Hydronymie. – Beiträge zur Namenforschung. Heidelberg, 1963, H. 2, S. 199–201.
W. Schmid, 1965 – Schmid W.-P. Baltische Beiträge III. – Indogermanische Forschungen. Berlin, New York, 1965, S. 322–325.

W. Schmid, 1968 — Schmid W.-P. Alteuropäisch und indogermanisch. — Wiesbaden, 1968.
W. Schmid, 1969 — Schmid W.-P. Alteuropa und das Slavische. — Onoma. Leuven, 1969, B. 14 (1—2), S. 144—148.
W. Schmid, 1970 — Schmid W.-P. Zur primären -*u̯*- Ableitung in einigen baltischen Gewässernamen. — In: Donum Balticum. Stocholm, 1970, S. 469—479.
W. Schmid, 1971 — Schmid W.-P. Zum litauischen Flußnamen *Aitra*. — Baltistica, 1971, t. 7 (1), S. 37—42.
W. Schmid, 1972 — Schmid W.-P. Baltische Gewässernamen und das vorgeschichtliche Europa. — Indogermanische Forschungen. Berlin. New York, 1972, B. 77, H. 1., S. 1—18.
W. Schmid, 1973 — Schmid W.-P. *Aura* und *Aurajoki*. — Baltistica, 1973, t. 9(2), S. 189—194.
W. Schmid, 1978 a — Schmid W.-P. Indogermanische Modelle und osteuropäische Frühgeschichte. — In: Abhandlungen der Geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse (Akademie der Wissenschaften und Literatur). Meinz, Jahrgang 1978, Nr. 1, S. 3—27.
W. Schmid, 1978 b — Schmid W.-P. Die Ausbildung der Sprachgemeinschaften in Osteuropa. — In: Handbuch der Geschichte Russlands. Band. 1: Von der Kiewer Reichsbildung bis zum Moskauer Zeitum. Stuttgart, 1978, Lief. 2, S. 102—121.
R. Schmittlein, 1948 — Schmittlein R. Toponimie Lituanienne. — Bade, 1948.
R. Schmittlein, 1965 — Schmittlein R. Matra et Matruona. — Revue internationale d'onomastique. Paris, 1965, Nr. 3, p. 190.
R. Schmittlein, 1969 — Schmittlein R. Le nom de la rivière Pyvesa. — Revue international d'onomastique. Paris, 1969, Nr. 4, p. 250.
R. Schmittlein, 1970 — Schmittlein R. Le nom de la rivière Tatula. — Revue international d'onomastique. Paris, 1970, Nr. 3, p. 190.
R. Schmittlein, 1971 — Schmittlein R. Laima, divinité baltique du bonheur. — Revue international d'onomastique. Paris, 1971, Nr. 2, p. 123—138.
J. Schütz, 1957 — Schütz J. Die geographische Terminologie des Serbokroatischen. — Berlin, 1957.
V. Sedov, 1965 — Седов В. В. Из гидронимики Волго-Окского междуречья. — В кн.: Питання ономастики. Київ, 1965, с. 284—290.
V. Sedov, 1971 — Седов В. В. Балтская гидронимика Волго-Окского междуречья. — В кн.: Древнее поселение в Подмосковье. М., 1971, с. 99—113.
J. Senkus, 1963 a — Senkus J. Lietuvių kalbos mažybiniai hidronimai. — Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai, A serija, 1963, t. 2 (15), p. 249—260.
J. Senkus, 1963 b — Senkus J. Šešupės ir Jiesios intakai. — Lietuvių kalbotyros klausimai, 1963, t. 6, p. 213—234.
B. Serebrennikov, 1970 — Серебренников Б. А. Почему трудно разрешить проблему происхождения верхних слоев севернорусской гидронимии? — Вопросы языкознания, 1970, № 1, с. 44—59.
R. Sindou, 1958 — Sindou R. Noms de lieux et de peuples derivées d'indoeuropéen *bhebhr*- „fiber". — In: Cinquème congrès international de toponymie et anthroponymie. Actes et mémoires. Salamanca, p. 185—208.
SG — Słownik geograficzny królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa, 1880—1895, t. 1—14.
P. Skardžius, 1931 — Skardžius P. Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen. — Tauta ir žodis. K., 1931, t. 7, p. 3—252.
P. Skardžius, 1941 — Skardžius P. Lietuvių kalbos žodžių daryba. V., 1941.
P. Skardžius, 1956 — Skardžius P. Die Bindevokale in den litauischen zweistämmigen Personennamen. — In: Festschrift für Max Vasmer zum 70. Geburtstag. Berlin, 1956, S. 502—509.
P. Skardžius, 1973 — Skardžius P. Lietuvių vandenvardžiai su -*nt*-. Jų daryba, kilmė, reikšmė. — Lituanistikos darbai. Lituanistikos institutas. Chicago, 1973, t. 3, p. 9—72.
F. Sławski, 1952 — Sławski F. Słownik etymologiczny języka polskiego. Kraków, 1952 tt.
P. Snarskis, 1954 — Snarskis P. Vadovas Lietuvos TSR augalams pažinti. — V., 1954.

SP — Słownik prasłowiański. Pod redakcją Sławskiego Fr. — Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk, 1974, t. 1, A—B; 1976, t. 2, C—D.
Spis — Spis miejscowości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. — Warszawa, 1967.
J. Sprogis, 1888 — Спрогис И. Я. Географический словарь древней жомойтской земли XVI столетия. — Вильна, 1888.
J. Sprogis, 1905 — Спрогис И. Я. Подробный алфавитный указатель к I—XIII томам археографического сборника, издаваемого при Виленском учебном округе. — Вильна, 1905.
SRP — Scriptores rerum Prussicarum. — Leipzig, 1861—1874, t. 1—4.
SSNO — Słownik staropolskich nazw osobowych. Wrocław — Warszawa — Kraków, 1965—1967, t. 1; 1968—1970, t. 2; 1971—1973, t. 3; 1974—1976, t. 4.
Chr. Stang, 1966 — Stang Chr. Vergleichende Grammatik der baltischen Sprachen. — Oslo—Bergen—Tromsö, 1966.
Chr. Stang, 1971 — Stang Chr. S. Lexikalische Sonderübereinstimmungen zwischen dem Slawischen, Baltischen und Germanischen. — Oslo, 1971.
J. Staszewski, 1959 — Staszewski J. Słownik geograficzny. Pochodzenie i znaczenie nazw geograficznych. Wydanie drugie. — Warszawa, 1959.
R. Stojkov, T. Kacori, P. Asenova, 1975 — Stojkov R., Kacori T., Asenova P. Prénoms, noms de familles et noms de localités dans le nord-ouest du Peloponesse vers la moitié du XVe siecle. — Балканско езикознание. София, 1975, т. 18(2), с. 59—77.
I. Strelbickij, 1887 — Исчисление поверхности Россiйской имперiи... и смежныхъ съ Россiею азiатскихъ государствъ. Произвелъ Стрельбицкiй И. Санктпетербургъ, 1889.
J. Šliavas, 1969 — Šliavas J. Nebaigti ieškojimai. — Kn.: Kraštotyra. V., 1969, p. 23—34.
J. Šliavas, 1970 — Šliavas J. Substratas Žeimelio apylinkės vardyne ir tarmėje. — Kn.: Kraštotyra. V., 1970, p. 263—276.
J. Šliavas, 1977 — Šliavas J. Ar gyveno finai Žeimelio apylinkėse. Žeimelis, 1977 (rankraštis, laikomas Lietuvių kalbos ir literatūros institute).
V. Šmilauer, 1960 — Šmilauer V. Osídlení Čech ve světle místních jmen. — Praha, 1960.
S. Tarvydas, 1958 — Tarvydas St. Lietuvos vietovardžiai. — V., 1958.
N. Tolstoj, 1968 — Толстой Н. И. Славянская географическая терминология. — М., 1969.
V. Toporov, 1959 — Топоров В. Н. О балтийских следах в топонимике русских территорий. — Lietuvių kalbotyros klausimai, 1959, t. 2, p. 55—64.
V. Toporov, 1959 a — Топоров В. Н. Две заметки из области балтийской топонимии. — In: Rakstu krājums veltījums.... Jānim Endzelīnam. Rīgā, 1959, c. 251—266.
V. Toporov, 1968 — Топоров В. Н. О балтийском элементе в гидронимии Верхнего Нарева. — In: Studia Linguistica Slavica Baltica Canuto-Olavo Falk. Lundae, 1968, p. 285 — 297.
V. Toporov, 1973 a — Топоров В. Н. К фракийско-балтийским языковым параллелям. — В кн.: Балканское языкознание. М., 1973, с. 30—63.
V. Toporov, 1973 b — Топоров В. Н. О двух праславянских терминах из области древнего права в связи с индоевропейскими соответствиями. — В кн.: Структурно-типологические исследования в области грамматики славянских языков. М., 1973, с. 118—139.
V. Toporov, 1973 c — Топоров В. Н. Из индоевропейской этимологии. — В кн.: Структурно-типологические исследования в области грамматики славянских языков. М., 1973, с. 140—154.
V. Toporov, 1973 d — Топоров В. Н. Из истории балто-славянских языковых связей. — Baltistica, 1973, t. 9(1), p. 29—44.
V. Toporov, 1974 — Топоров В. Н. К вопросу о древнебалканских связях в области языка и мифологии (Доклады и сообщения советской делегации. III Международный съезд по изучению стран Юго-Восточной Европы). — М., 1974.
V. Toporov, 1975 — Топоров В. Н. Прусский язык. Словарь, A—D. — М., 1975.

V. Toporov, 1977 — Топоров В. Н. К фракийско-балтийским языковым параллелям. II. — В кн.: Балканский лингвистический сборник. М., 1977, с. 59—116.
V. Toporov, 1979 — Топоров В. Н. Прусский язык. Словарь. Е.-Н. — М., 1979.
V. Toporov, O. Trubačiov, 1961 — Топоров В. Н. Трубачев О. Н. Балтийская гидронимия Верхнего Поднепровья. — Lietuvių kalbotyros klausimai, 1961, t. 4, p. 195—217.
V. Toporov, O. Trubačiov, 1962 — Топоров В. Н. и Трубачев О. Н. Лингвистический анализ гидронимов Верхнего Поднепровья. — М., 1962.
R. Trautmann, 1910 — Trautmann R. Die altpreussischen Sprachdenkmäler. — Göttingen, 1910.
R. Trautmann, 1925 — Trautmann R. Die altpreußischen Personennamen. — Göttingen, 1925.
R. Trautmann, 1948 — Trautmann R. Die Elb- und Ostseeslavischen Ortsnamen. — Berlin, 1948, Teil 1.
R. Trautmann, 1949 — Trautmann R. Die Elb- und Ostseeslavischen Ortsnamen. — Berlin, 1949, Teil 2.
R. Trautmann, 1950 — Trautmann R. Die slavischen Ortsnamen Mecklenburgs und Holsteins. 2. Aufl. — Berlin, 1950.
R. Trautmann, 1956 — Trautmann R. Die Elb- und Ostseeslavischen Ortsnamen. Teil III. Register (zugleich zu den slavischen Ortsnamen Mecklenburgs und Holsteins). Bearbeitet von Schall H. — Berlin, 1956.
P. Trost, 1970 — Trost P. K tzv. staroevropské hydronymii. — Onomasticke práce. Praha, 1970, sv. 3, p. 280—282.
O. Trubačiov, 1957 — Трубачев О. Н. Славянские этимологии, 1—7. — Вопросы славянского языкознания. М., 1957, вып. 2, с. 29—42.
O. Trubačiov, 1968 — Трубачев О. В. Названия рек Правобережной Украины. — М., 1968.
O. Trubačiov, 1968 a — Трубачев О. Н. Из опыта исследования гидронимов Украины. — Baltistica, 1968, t. 4(1), p. 31—53.
O. Trubačiov, 1974 — Трубачев О. Н. Наблюдения по этимологии лексических локализмов (Славянские этимологии 48—52). — В кн.: Этимология 1972. М., 1974, с. 20—41.
O. Trubačiov, 1978 — Трубачев О. Н. Лингвистическая периферия древнейшего славянства. Индоарийцы в Северном Причерноморье. — В кн.: Славянское языкознание. VIII международный съезд славистов. М., 1978, с.386 — 405.
V. Urbutis, 1965 a — Urbutis V. Daiktavardžių daryba. — Kn.: Lietuvių kalbos gramatika. V., 1965, t. 1, p. 251—473.
V. Urbutis, 1965 b — Urbutis V. Žodžio *trum̃pas* keleto tarminių sinonimų etimologija. — Baltistica, 1965, t. 1(1), p. 67—81.
V. Urbutis, 1966 — Urbutis V. Rec. „Acta Baltico-Slavica" I. — Baltistica, 1966, t. 1(2), p. 191—194.
V. Urbutis, 1966 a — Urbutis V. Keletas senovinių juodojo strazdo pavadinimų. — Baltistica, 1967, t. 2 (1) , p. 73—80.
V. Urbutis, 1966 b — Urbutis V. Lie. *lytìs*. — Baltistica, 1966, t. 2 (1), p. 91—93.
V. Urbutis, 1966 c — Urbutis V. Baltų kalbų garnio pavadinimai. — Baltistica, 1966, t. 2(2), p. 171—190.
V. Urbutis, 1970 — Urbutis V. La. *lasmenis*. — In: Donum Balticum. Stockholm, 1970, p. 248—252.
V. Urbutis, 1971 — Urbutis V. Garsų kaita ir žodžių daryba. — Kalbotyra, 1971, t. 23(1), p. 71—78.
V. Urbutis, 1972 — Urbutis V. Rec. „Этимология 1968". — Baltistica, 1972, t. 8(2), p. 207—213.
V. Urbutis, 1973 — Urbutis V. Liet. *gomùs, -ì* „norus, noringas, linkęs", la. *gàma* „kas pernelyg daug valgo" ir kiti giminiški žodžiai. — Baltistica, 1973, t. 9(2), p. 183—188.

V. Urbutis, 1977 – Urbutis V. Etimologija. – Mūsų kalba, 1977, Nr. 4, p. 53–58.
V. Usačiova, 1973 – Усачева В. В. Материалы для словаря славянских названий рыб, I. – Кн.: Этимология 1971. М., 1973, с. 115–182.
V. Usačiova, 1975 – Усачева В. В. Материалы для словаря славянских названий рыб, II. – Кн.: Этимология 1973. М., 1975, с. 65–94.
V. Usačiova, 1976 – Усачева В. В. Материалы для словаря славянских названий рыб, III. – Кн.: Этимология 1974. М., 1976, с. 81–116.
Vaižgantas, 1904 – Vaišgantas. Sąrašas geografiškųjų Lietuvos vardų. – Dirva – Žinynas. K., 1904, Nr. 10, p. 35–61; Nr. 11, p. 3–29.
A. Walde, J. Pokorny, 1930 – Walde A. Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen. Herausgegeben und bearbeitet von Pokorny J. – Berlin und Leipzig, 1930, B. 1–2.
A. Vanagas, 1960 – Vanagas A. Dėl upės vardo Danė (Danija, Dangė). – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1960, t. 3, p. 317–320.
A. Vanagas, 1961 – Vanagas A. Akmena, Lašmuo ir kiti panašios darybos upėvardžiai. – Lietuvių kalbotyros klausimai, 1961, t. 4, p. 227–231.
A. Vanagas, 1963 – Vanagas A. Sinkopė dvikamieniuose lietuvių upėvardžiuose su antruoju sandu *-up-*. – Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A Serija, 1963, t. 2(15), p. 261–265.
A. Vanagas, 1965 – Vanagas A. Dėl vietovardžio *Labguvà* darybos ir kilmės. – Baltistica, 1965, t. 1(2), p. 185–189.
A. Vanagas, 1966 – Vanagas A. Dėl Lietuvos upių vardų *Dunojus* ir *Dniepras* kilmės. – Kn.: Lietuvių kalbos leksikos raida („Lietuvių kalbotyros klausimai“, VIII). V., 1966, p. 173–182.
A. Vanagas, 1968 – Ванагас А. П. К вопросу о диалектной дифференциации балтов, обитавших на территории Литвы (по данным гидронимики). – Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A Serija, 1968, t. 1(26), p. 143–155.
A. Vanagas, 1970 a – Vanagas A. Lietuvos TSR hidronimų daryba. – V., 1970.
A. Vanagas, 1970 b – Vanagas A. Panemunių dzūkų toponimijos svarbesnieji bruožai. – Kn.: Panemunių dzūkai. V., 1970, p. 33–42.
A. Vanagas, 1971 – Ванагас А. П. К вопросу о финно-угорском субстрате в литовской гидронимии. – В кн.: Питання гідроніміки. Київ, 1971, с. 146–152.
A. Vanagas, 1972 a – Vanagas A. Miestelio ir upės vardas *Kernavẽ*. – Kn.: Kernavė. V., 1972, p. 294–297.
A. Vanagas, 1972 b – Vanagas A. Nemuno vardo kilmė. – Mokslas ir gyvenimas, 1972, Nr. 5, p. 58.
A. Vanagas, 1974 – Vanagas A. Mūsų pavardės. I. Pavardės iš hebrajiškos kilmės vardų. – Kn.: Žodžiai ir žmonės, V., 1974, p. 86–152.
A. Vanagas, 1975 – Ванагас А. П. К проблеме финно-угорского субстрата в литовской топонимии. – In: Congressus tertius internationalis fenno-ugristarum. Pars I. Acta linguistica. Tallin, 1975, p. 404–405.
A. Vanagas, 1977 a – Vanagas A. Dėl požiūrio į senuosius lietuvių hidronimus. – Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, A serija, 1977, t. 3(60), p 141–150.
A. Vanagas, 1977 b – Vanagas A. Lietuvių–latvių hidronimų kai kurios paralelės ir jų arealas. – Kn.: Lietuvių arealinės lingvistikos klausimai („Lietuvių kalbotyros klausimai“, XVII). V., 1977, p. 146–158.
Ž. Varbot, 1969 – Варбот Ж. Ж. Древнерусское именное словообразование. – М., 1969.
M. Vasmer, 1923 – Vasmer M. Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven. I. Die Iranier in Südrußland. Leipzig, 1923.
M. Vasmer, 1932 – Vasmer M. Beiträge zur historischen Völkerkunde Osteuropas. I. Die Ostgrenze der baltischen Stämme. – Berlin, 1932.
M. Vasmer, 1933 – Vasmer M. Balten und Finnen im Gebiet von Pskov. – Studi Baltici. Roma, 1933, v. 3, S. 27–34.
M. Vasmer, 1934 – Vasmer M. Beiträge zur historischen Völkerkunde Osteuropas. II. Die ehemalige Ausbreitung der Westfinnen in den heutigen slavischen Ländern. – Berlin, 1934.
M. Vasmer, 1964 – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. – М., 1964, т. 1.

M. Vasmer, 1967 — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. — М., 1967, т. 2.

M. Vasmer, 1968 — Vasmer M. Wörterbuch der russischen Gewässernamen, I—IV („Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin", XXII). — Berlin—Wiesbaden, 1961—1968.

M. Vasmer, 1971 — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. — М., 1971, т. 3.

M. Vasmer, 1973 — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. — М., 1973, т. 4.

R. Venckutė, 1971 — Venckutė R. Apie reguliarius ir nereguliarius apofoninius santykius dabartinėje lietuvių kalboje. — Kalbotyra, 1971, t. 23 (1), p. 79—88.

H. Wesche, 1965 — Wesche H. *Apa* zwischen Elbe und Ems. — In: Namenforschung. Festschrift für Adolf Bach zum 75. Geburtstag. Heidelberg, 1965, S. 228—239.

V. Vitkauskas, 1965 — Vitkauskas V. Dėl kelių žemaičių krašto vietų vardų. — Kalbos kultūra, 1965, Nr. 8, p. 49—51.

V. Vitkauskas, 1966 — Vitkauskas V. Apie kai kurių žemaitiškų žodžių vartojimą. — Kn.: Lietuvių kalbos leksikos raida („Lietuvių kalbotyros klausimai", VIII). V., 1966, p. 155—168.

V. Vitkauskas, 1976 a — Vitkauskas V. Šiaurės rytų dūnininkų šnektų žodynas. — V., 1976.

V. Vitkauskas, 1976 b — Vitkauskas V. *Briedgauris* ir jo vediniai žemaičiuose. — Baltistica, 1976, t. 12(2), p. 170.

T. Witkowski, 1968 — Witkowski T. Die polabischen Ortsnamen mit den Verneinungspartikeln **ne* oder **ni*. — In: Studia Linguistica Slavica Baltica Canuto-Olavo Falk. Lundae, 1968, S. 351—375.

VK — Bendroji alfabetinė vietovardžių kartoteka, laikoma Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute.

K. Vlachov, 1970/71 — Към въпроса за трако-дако-балтийските езикови отношения. — Годишник на Софийския университет. Факультет западни филологии. София, т. 64, № 1, с. 57—109.

E. Volteris, 1901 — Вольтер Э. Списки населенных мест Сувалкской губернии. С. Петербург, 1901.

A. Vraciu, 1971 — Vraciu A. Sur la caractére autochtone des populations anciennes de la Dacie: les données linguistiques. — In: L'ethnogenese des peuples balkaniques (Studia Balcanica, 5). Sofia, 1971, p. 179—192.

J. Vries, 1962 — De Vries J. Altnordisches etymologisches Wörterbuch. — Leiden, 1962.

VS — 1784 m. Vilniaus vyskupystės vietovardžių sąrašai, laikomi Lietuvos TSR Centriniame valstybiniame istoriniame archyve (SA). Romėniškas skaitmuo po sutrumpinimo rodo aplanko (dekanato) numerį.

A. Zamboni, 1975 — Zamboni A. I nomi locali della Sicilia antica in relazione col problema della lingue e dei popoli dell' isola. — In: Actes du XIe congres international des sciences onomastiques. Sofia, 1975, t. 2, p. 475—488.

A. Zaręba, 1954 — Zaręba A. Nazwy barw w dialektach i historii języka polskiego. — Wrocław, 1954.

T. Zdancewicz, 1963 — Zdancewicz T. Gwary powiatu sejneńskiego na tle procesów osadniczych. — In: Materiały do dziejów ziemi sejneńskiej. Białystok, 1963, s. 231—266.

T. Zdancewicz, 1970 — Zdancewicz T. Рельефные и топонимические названия с балтийской основой *plei- (и родственными с ней) на Сувальщине в северо-восточной Польше. — Donum Balticum. Stockholm, 1970, p. 581—594.

D. Zemzare, 1966 — Palīgs apvidu vārdu vācējiem. Sastādījusi Zemzare D. — Rīgā, 1966, t. 8.

V. J. Zeps, 1962 — Zeps V. J. Latvian and Finnic Linguistic Convergences. — Hague, 1962.

K. Zierhoffer, 1957 — Zierhoffer K. Nazwy miejscowe północnego Mazowsza. — Wrocław, 1957.

Z. Zinkevičius, 1957 – Zinkevičius Z. Lietuvių kalbos įvardžiuotinių būdvardžių istorijos bruožai. – V., 1957.

Z. Zinkevičius, 1966 – Zinkevičius Z. Lietuvių dialektologija. – V., 1966.

Z. Zinkevičius, 1977 – Zinkevičius Z. Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje. – V., 1977.

A. Zweck, 1898 – Zveck A. Litauen. – Stuttgart, 1898.

A. Žučkevič, 1970 – Жучкевич В. А. Местные географические термины в топонимии белоруссии. – В кн.· Местные географические термины. М., 1970, с. 138–145.

V. Žučkevič, 1974 – Жучкевич В. А. Краткий топонимический словарь Белоруссии. – Минск, 1974.

A

Abìsavas ež. Slk. – žr. *Abistà.*

Abisdrà up. Dg. – žr. *Abistà.*

Abistà up. Dg. Priesaga *-ista* ir šaknis *ab-*, plg. liet. *Ab-ìs-avas* ež. Slk. Įdomu, kad *Abistà* išteka iš *Savìsto* ežero (abu hidronimai turi tą patį sufiksą). Čia priklauso ir kitas Daugų ap. upės vardas *Abizdrà* < **Abis-dra* (B. Savukynas, 1960, p. 291) ar galbūt net iš **Abist-ra.* Plg. lat. *Abava* up., *Abuls* up., *Abaiņa* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 1), pr. *Abinge* (G. Gerullis, 1922, p. 7) bei Seimo baseino dvi up. *Обиста* (A. Jaščenko, 1974 b, p. 433; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 199).

Šaknis *ab-* vedama iš ide. **ab-*, plg. sen. ar. *ab*, *abann* „upė", dak. *aba* „upė", lot. *amnis* < **abnis* „upė" (H. Krahe, 1959, p. 2; I. Duridanov, 1969, p. 35; to paties, 1963, p. 104; J. Pokorny, 1949, p. 1; K. Būga, 1958, p. 499). Plg. V. Toporov, 1975, p. 54, kur liet. *Abistà* ir kt. laikoma esant galima, be kita ko, sieti su **abs-* „epušė", bet toks siejimas dėl baltų kitų hidronimų su *ab-* (*Abìsavas* ir pan.) neatrodo įtikimas.

Abramaučìznos ẽžeras Gdr.: *Abramaučiznà* k.

Abrýna up. Šl. Plg. lat. *Abriņa* giluma upėje, *Abrīte* up.: lat. *abr(iņ)a* „duonkubilis" (J. Endzelynas, 1956, p. 2; V. Dambe, 1959, p. 441), liet. *ãbrė* „gilus lovys" (LKŽ I 12). Ar galima sieti su trakų vietų vardais, galinčiais turėti šaknį *abr-* (ide. **abhr-*, žr. V. Toporov, 1973 a, p. 34), tuo tarpu ne visai aišku. Šiaip jau liet. *Abrýna*, lat. *Abriņa* ir pan. galbūt yra turėję gilumo, dubumo, žodžiu, įdubimo reikšmę, plg. lat. *abriņa* „gili vieta upėje ar tvenkinyje" (LVV I 6; Nevskaja, 1977, p. 13). Dar žr. V. Toporov, 1975, p. 50.

Abromìnė up. Grg., *Abromìškė* up. Tv. Iš avd. *Abrõmas.*

Abrõmiškio ẽžeras Užp.: *Abrõmiškis* k.

Abrõmiškių ẽžeras Vvs.: *Abrõmiškės* k.

Acìntas, *Aciùntas* ež. Pbrd. Ne visai aiški etimologizuojamoji lytis. Galbūt *Acìntas* < **At-intas* (dėl *at-* žr. *At-esỹs* ež. Smn.). Skardžius mano, kad *Acìntas* gali būti ir iš **Asintas* – plg. *Asỹs* ež. Blnk. ir kt. (P. Skardžius, 1973, p. 12). Priimdami versiją, kad *Acìntas* gali būti iš **Asintas*, manytume, kad lytis **Asintas* taip pat yra tarpinė, antrinė, iš **Osintas* < **Uosintas* (žr. *Úosis* ež. Kpč.).

Adamãvo ežeriùkai du ež. Švnč.: *Adamãvas* k.

Adinčiavà up. Btr. Iš avd. *Adiñčius.*

Adomáitis ež. Mlt. Iš avd. *Adomáitis.*

Adver̃niškė up. Šk., *Advernis* up. Tlž. Iš liet. *adver̃nas* „atbulas, atžagarias" (LKŽ I 22) – tekėjimo krypties prasme.

Agarỹnė ež. dalis Dkšt., *Agarìnis* ež. Ds., ež. Ign., ež. Tvr. Iš liet. *ãgaras* „vandens riešutas" (LKŽ I 24).

Agiõnė up. Pn., *Ãgumas* up. Vdk. Plg. liet. *Agìlo rãgas* Kuršių nerijos pusiasalis, *Agaĩliai* k. Šiaulių r., *Ãgiška* l. Vnd. Lat. *Aga* up. greičiausiai yra finougrizmas (J. Endzelynas, 1956, p. 5).

Šaknies *ag-* kilmė neaiški. Galbūt turi ką bendra su brus. *Агелік* ež. (MB 14). Tolesnė etimologija tik spėjama – plg. sen. ind. *ájati* „varo, gena“, av. *azaiti* „gena, varo, judina“, gr. *ἄγω* „vykstu“, lot. *agō* „varau, veikiu; vykstu“ ir t. t. (plačiau J. Pokorny, 1949, p. 4). Ryšys su pr. *aglo* „lietus“ taip pat gali būti tik spėjamas.

Agluonà up. Akm., up. Brž., up. Gr. ir kt., iš viso 7, *Agliuonà, Agluonà* up. Vl. iš liet. *ãglė* „eglė“ (LKŽ I 26).

Agnytė up. Rg. Siejama su liet. *agnùs* „smarkus, greitas, mitrus, apsukrus, guvus“ (LKŽ I 26) – žr. P. Jonikas, 1950/51, p. 14.

Ãgumas up. Vdk. – žr. *Agiõnė*.

Aguõnio ẽžeras Lbv.: *Aguõnis* k.

Aibùč-iupis, *Bùč-iupis, Buč-iupỹs* up. Ob., *Aibutìškis, Aibùtis* ež. Lb. Iš avd. *Aibùtis*. Lytys *Bùčiupis, Bučiupỹs* greičiausiai yra vėlesnės, susidariusios iš *Aibùčiupis*.

Aikúotas ež. Dgč. 1784 šis vardas užrašytas *Eykutas* (VS VIII 389). Tad *Aikúotas* galbūt iš **Eik-utis* ar pan. Šaknį *eik-*, matyt, būtų pamato sieti su liet. *eĩti*, plg. *eik-lùs* „lakus, greitas“ (DLKŽ).

Aĩl-upis up. Nmč. Gali būti ir iš **Eilupis* (K. Būga, 1961, p. 329), nors plg. liet. *ailus* „scharf, ätzend“ (ten pat).

Aĩrė up. Šlv., *Airỹnė* up. Kp., *Air-ùpė* up. Mšg., *Air-upė* up. Vg. Iš liet. *aĩras* „ajeras“ (LKŽ I 40).

Aĩsė up. Vvr., *Aisetà* up. Lkm., *Aĩsetas* ež. Lkm. Čia priklauso ir *Ais-t-à* up. Brt. Plg. lat. *Aiša* up., *Aišāte* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 7), pr. *Ayssen* (G. Gerullis, 1922, p. 8). Galimos dvi, diachroniškai žiūrint, gana artimos interpretacijos: 1) siejimas su liet. *aisùs* „gailus, kartus“; 2) indoeuropietiškoji versija, pagal kurią šaknis *ais-* vedama iš ide. **eis-, *ois-* „judantis; greitai judėti“, plg. sen. ind. *iṣnā́ti, íṣyati* „juda, kruta, skuba“, *é̄ṣati* „slysta“, *ēṣā́ḥ* „skubiai“, sen. isl. *eisa* „skubiai lėkti į priekį“, liet. *eĩs-ena*: *eĩti* ir t. t. (H. Krahe, 1964 c, p. 55; W. Nicolaisen, 1957, p. 238; K. Būga, 1958, p. 503; B. Savukynas, 1960, p. 292; K. Kuzavinis, 1966, p. 177–178; V. Toporov, 1973 a, p. 35). Pastaroji versija dėl *Jiesià, Iešnãlis* (žr.) ir pan. gal net priimtinesnė.

Aitrà up. Tv. Galimos dvi, iš tiesų ne taip jau skirtingos, interpretacijos: 1) siejimas su liet. *aitrùs* „gaižus, kartus, gailus; smarkus, karštas“ (LKŽ I 45), *aitrà* „karštis, užsidegimas, didelis noras, aistra; pasiutimas, patrakimas, pagedimas; kartumas, kartėlis“ (ten pat, 44), šiems žodžiams rekonstruojant bendresnę greitumo reikšmę. Pagal K. Būgą, *Aitra* – tai būtų **Greitupis* (K. Būga, 1961, p. 338). Dėl tokios hidronimų semantikos ir darybos plg. *Strėvà*: *strėvùs* „sraunus“, *Judrà*: *judrùs* ir kt. (A. Vanagas, 1970 a, p. 52; K. Būga, 1961, p. 338); 2) indoeuropietiškoji versija, pagal kurią *Aitrà* siejama su panašią šaknį turinčiais kitais Europos upių vardais (*Aitrach, Aiterbach, Eitra* ir pan.), galėjusiais turėti kiek kitokią, pagal H. Kraję, bangavimo ar pan. reikšmę – žr. H. Krahe, 1964 c, p. 30; to paties, 1965, p. 192; plg. dar W. P. Schmid, 1971, p. 37 tt.

Ajerýnas up. Šl., *Ajerỹnė* up. Jsv. Iš liet. *ajerýnas, ajerỹnė*: *ãjeras* „balų augalas ilgais stipriai kvepiančiais lapais“ (DLKŽ).

Ajõčis ež. Antz. Galbūt iš **Ajočius* < **Ai-otju-* < **Ei-otju-*, kurio šaknį *ei-* būtų pamato sieti su liet. *eĩti* ir pan. Pagal semantiką šis ežero vardas priklausytų „einančių ežerų" vardų kategorijai, plg. *Eigùtis* ež. Antz., *Vaikščiùkas* ež. Mlt.

Akilnà up. Btr. Galbūt šaknis *ak-* ir priesaga *-ilna* (A. Vanagas, 1970 a, p. 153). Tuomet šaknį *ak-* būtų galima sieti su liet. *akìs* – žr. *Akìs*.

Akìs ež. Auk., ež. Glv., ež. Kš. ir kt., iš viso 9, *Akỹs* up. Brb., *Akẽlė* ež. Igl., ež. Sem., *Akẽlės* 2 ež. Alv., *Akių̃ ežerẽlis* Al. Iš liet. *akìs* „aketė; liūne kiaura vieta, pelkių ar baigiančių užaugti ežerų nedidelis vandens plotas" (LKŽ I 64). Dar žr. W. Porzig, 1954, p. 205.

Akìvaras ež. Smal. Iš liet. *akìvaras* „balos, liūno, ežero ledo akis; klampi, akivaruota vieta, paversmis, klampynė; giliausia vieta vandenyje, duobė ežere arba upėje, sietuva" (LKŽ I 72).

Ãklas ež. Lbv., ež. Vp., up. Rdnk., *Aklaĩ* ež. Ūd., *Akl̀asis* ež. Gr., *Ãklė* up. Dbg., up. Imb., up. Krš., *Ãklis* ež. Dglš., *Aklỹs* ež. Imb., ež. Vrn., *Aklẽlis* ež. Gdž., ež. Lp., ež. Rud., *Ãklikas* ež. Mrc., *Aklìnis* ež. Krtv., ež. Vžn., *Akliùkas* ež. Klm., *Aklùtis* ež. Pbrd., ež. Švnčl., *Akl-ã-ežeris* ež. Tv., *Ãkl-ažeris* ež. Dg., ež. Gž., ež. Lbv. ir kt., iš viso 8, *Akl-ãžeris* ež. Jz., *Ą̃kl-ežeris* ež. Als., ež. Antz., ež. Ds. ir kt., iš viso 10, *Akl-ežerỹs* ež. Jž., *Aklàsis ežerẽlis* Švnč. Iš liet. *ãklas* „uždaras, aklinas" (LKŽ I 74) – matyt, bendresne užakimo, užaugimo ar pan reikšme.

Akmenà up. Dgl., up. Dbk., up. Erž. ir kt., iš viso 14, *Akmenà* ež. Trak., *Ãkmenas* ež. dalis Dkšt., *Akmẽnė* up. Nj., *Akmenìnė* up. Klm., *Akmenýnas* up. Lel., up. Šll., *Akmenỹnė* up. An., up. Čk., *Akmenìnis* up. Jž., *Akmẽnis* ež. Dgč., ež. Ob., *Akmeninùkas* up. Krkn., *Akmẽn-upis*, *Akmenà* up. Akm., *Akmen-ùpis* up. Grš., up. Kp., *Akmen-upỹs* up. Gdl., up. Grg., *Ãkmeno ẽžeras* Jdp. (kitas Ãpvalojo vardas), *Akmeñs upẽlis* Šmk., *Akmeñs upìs* Krž., *Akmenų̃ upẽlis* Dgl. Iš liet. *akmuõ*, *ãkmenas* „akmuo" (LKŽ I 79).

Akmẽnių ẽžẽras Lzd.: *Akmẽniai* k.

Akmen-tìltė up. Dgč. Galbūt iš *akmuõ* ir *tìltas*, t. y. upė, ant kurios yra akmens tiltas ar pan.

Akminỹnė up. Mšk. Iš liet. *akminỹnė*: *ãkminas* „akmenas, akmuo" (LKŽ I 82).

Akminių̃ ežeriùkas Vg.: *Akminiaĩ* k.

Aknystà up. Lel., *Aknystẽlis* ež. Lel., *Aknystõs ẽžeras* Rk. Plg. *Aknỹsčiai* k. Anykščių r., *Aknýstos* k. Anykščių r. Šie vietų vardai turi aiškią paralelę latvių vardyne, plg. *Aknīša* arba *Aknīste* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 17). Latvijos vietos vardą *Aknīša*, *Aknīste* J. Endzelynas sieja (tiesa, su klaustuku) su lat. *aka* „šulinys" (ten pat). Lat. vv. *Aknīša* gali būti lituanizmas (K. Ancītis, 1977, p. 12). Toliau lat. *aka* gali būti lyginamas su lat. *acs* „akis", liet. *akìs* „aketė; liūne kiaura vieta, pelkių ar baigiančių užaugti ežerų nedidelis vandens plotas" (LKŽ I 64). Dar žr. W. Porzig, 1954, p. 205.

Ãks-upė up. Mrk. Kilmė neaiški. Gali būti vėlesnis nedėsningas perdirbinys iš **Oks-upė* < **Uoks-upė*: *úoksas* „medžio skylė, drevė, išduba" (DLKŽ).

Akuliẽriai du ež. Švnč., *Akuliõriai* du ež. Ds. Iš liet. slavizmo *akuliẽriai, akuliõriai* „akiniai".

Akunė up. Žd. Abejotina pati pamatinė lytis. Galbūt šaknis *ak-* sietina su *Akìs* ež. Auk. (žr.) ir pan.

Alangà up. Trg. Dėl šio upėvardžio kilmės kyla įvairių neaiškumų. Be kita ko, jis gali būti net finougrizmas, plg. fu. *Alanga, Olanga, Olonga* (plačiau žr. A. Vanagas, 1971, p. 151). Bet, šiaip ar taip, jo ryšys su lat. *aluôgs* „šaltinis; duobė vandenyje" (LVV I 69) gana aiškus (K. Būga, 1961, p. 387). Tik dėl paties šio žodžio baltiškumo vėlgi kyla tam tikrų abejonių (žr. V. Dambe, 1971, p. 141).

Alantà up. Aln., up. Vad. Dėl jo lyties žr. K. Būga, 1961, p. 387, 889. Šis upėvardis priklauso prie didelės grupės lietuvių hidronimų, turinčių šaknį *al-*: *Ãlantas* up. Krt., *Aluošià, Aluošà* up. Grv., *Alaušà* up. Užp., *Alaušaĩ* ež. Blnk., *Ą̃laušas, Alaušaĩ* ež. Dgl., *Ą̃laušas, Alaũšas* ež. Sv., *Alejà* up., ež. Sb., *Alẽja* up. Jnšk., up. Rs., *Al̃-trakas* up. Všk., *Ãliai* b. Švnč., *Alỹs* ež. Šr., *Ãlovė* up. Alv., *Aluonà* up. Bb., up. Rdš., ež. Rdš., *Aluotìs* up. Sv. (ir *Aluotẽlė* up. Šmn.), *Al-ùpė* up. Rdd., *Al-upė* up. Rdš. Plg. lat. *Ala* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 18), *Àllums* pv. (ten pat, 22), pr. *Alowe* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 9).

Ar čia priklauso ir *Alìškis* up. Žž., neaišku, nes šis vardas gali būti ir asmenvardinės kilmės, ypač dėl priesagos *-iškis* (A. Vanagas, 1970 a, p. 176). Dėl *Aliū́niškė* up. Stč. abejonių mažiau – tai greičiausiai priesagos *-iškė* vedinys iš avd. **Aliūnas*, plg. *Alỹs, Ãlius, Aliùlis* ir t. t.

Šaknis *al-* siejama su liet. *alẽti* „tekėti, varvėti" (K. Kuzavinis, 1966, p. 180 tt.; plg. dar M. Baudot, 1966, p. 19; H. Krahe, 1960, p. 261–262; to paties, 1964 c, p. 35 tt.; I. Duridanov, 1969, p. 14; P. Skardžius, 1973, p. 12). Dar žr. *Alšià, Sãlantas.*

Alaukstis up. Tl. Šis upės vardas žinomas tik iš raštų. Jo pamatinės lyties autentiškumas kelia abejonių. Bet, šiaip ar taip, jį galima sieti su lat. vietovardžiais *Alauksts* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 19), *Aluoksne* up., *Alūksne* up., *Aluokste* up. (ten pat, 24) ir lat. *aluksna* „klampi vieta" (J. Endzelynas, 1971, p. 372; K. Būga, 1958, p. 500; 1961, p. 625).

Aldìkis ež. JnšM. Plg. liet. *Al̃dos* mš. Pns. Šaknies *ald-* vietovardžiai kartais gali būti siejami su šaknies *aud-* vietų vardais (plg. liet. *alkū́nė*: *aukū́nė*) – žr. *Audẽnis.* Antra vertus, gali būti ir iš **Eldikis*, plg. (?) *Ildìkas* ež. Smal. Bet bene įtikimiausia būtų liet. *Aldìkis* sieti su trak. *Alda-*, Anatolijos *Ãlda* ir pan., plg. dak. *alda* „šlapia vieta, pelkė", arm. *altiur, eltiur* „šlapia žemuma" (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 15, 92).

Aleĩninkai ež. Smal.: *Aleĩninkai k.*

Alẽkniškis ež. Dgl. Iš avd. *Aleknà.*

Aleknų̃ ẽžeras Pgg.: *Aleknaĩ* k.

Aleksandrãvo ẽžeras Lbv.: *Aleksandrãvas* k.

Aleks-upis up. Vv. Pirmasis sandas iš avd. *Ãleksà.*

Alguvà up. Ms., *Algupỹs* up. Bb., *Algà* up. Kkn. Plg. pr. *Algasis* mš., *Algetos* br. (G. Gerullis, 1922, p. 8). Kilmė ne visai aiški. Bene įtikimiausia K. Būgos ankstesnioji etimologija, pagal kurią upės vardas *Algà* ir pan. sietina su rus. *ольга* „klampi bala" (K. Būga, 1958, p. 472), plg. liet. *algė* „toks augalas, berutis" (LKŽ I 97). Vėliau K. Būga (1961, p. 398) upių vardus *Algà, Algupỹs* siejo su liet. *algóti* „vadinti, šaukti". K. Būgos pirmąją etimologiją parėmė ir E. Frenkelis, I. Duridanovas (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 7; I. Duridanov, 1975, p. 131). Vertas dėmesio I. Duridanovo siejimas, be kita ko, ir su lot. *alga* „jūros žolė (Meergras), ežerų dumbliai (Seetang)", lat. *aluôgs* „šaltinis" (ten pat).

Ãlica up. Brb. – žr. *Alšià.*

Aliosà up. Vvs. – žr. *Alšià.*

Ališkis up. Žž. – žr. *Alantà.*

Alỹt-upis up. Al. Greičiausiai vėlesnis darinys iš **Alytaus upė*, o **Alytaus upė* galbūt iš **Alytus*, iš kur miesto vardas *Alytùs* (K. Kuzavinis, 1966, p. 181). Tuomet dėl *al-* žr. *Alantà.*

Aliū́niškė up. Stč. – žr. *Alantà.*

Alkà up. Dr., up. Prnv., up. Vn., *Alkà* ež. Dbg., *Al̃kas* up. Dt., *Al̃kas* ež. Onš., *Al̃kus* ež. Srd., *Alkañtis* ež. Onš., *Al̃k-upis* ež. Btg., up. Dr. ir kt., iš viso 12, *Alk-ùpis* up. Pn., *Alk-upỹs* up. Pp., up. Rs., up. Št., up. Vnd. Iš liet. *alkà* „balokšnis, tvenkinys", *alka* „vieta ant kalno, kur būdavo deginamos aukos; stabas" (LKŽ I 102), *al̃kas* „kalnelis, apaugęs medžiais; senovės lietuvių šventovė, alka; stabas, dievaitis" (ten pat, 103). Dar žr. Chr. Stang, 1971, p. 13; P. Skardžius, 1973, p. 13–14.

Álksna up. Aln., up. Klm., *Alksnà* up. Krtn., up. Kl., *Álksn-upis* up. Mšk. Iš liet. *álksna, alksnà* „alksnių priaugusi vieta, alksnynas; bala, klonis, slėnis" (LKŽ I 104), plg. lat. *àlksna* „bala miške" (plačiau žr. L. Nevskaja, 1977, p. 15).

Al̃ksnas ež. Ktk., ež. Lkm. (ir *Alksnáitis, Alksnė̃lis* ež. Lkm., *Alksnė̃lė* up. Lkm.), ež. Rim. (ir *Alksnáitis* ež. Rim.), ež. Užp. (ir *Alksnáitė* up. Užp.). Galbūt sietina su liet. *Álksna* up. Aln., *Alksnà* up. Kl. (žr.). Tai būtų „vyriškoji giminė" iš liet. *álksna, alksnà.*

Al̃ksnė up. KzR., up. Plv., *Alksnìnė, Al̃ksnių ùpė* Prn., *Al̃ksn-a-kelmė* ež. dalis Dkšt., *Al̃ksn-iupis* up. Šd., *Alksn-upãlis* up. Dr., *Al̃ksn-upis* up. Bb., up. Gr., up. Grš. ir kt., iš viso 7, *Alksn-ùpis* up. Srv., *Alksn-upỹs* up. Srv. Greičiausiai, bent jau dauguma, iš liet. *al̃ksnis* „alnus" (LKŽ I 105). Dar plg. *Álksna* up. Aln., *Al̃ksnas* ež. Ktk.

Alkų̃ ẽžeras Als.: *Alkaĩ* k.

Alkū́lupis up. Krt. Matyt, antrinis darinys (ar tiesiog klaidingas užrašymas) iš pamatinės šio upės vardo lyties *Kū́lupis*).

Al̃mė up. Šlv., *Almajà* up. Lkm., *Al̃majas* ež. Lkm., *Almuonė* up. Krpš., *Al̃menas* ež. Lkm., *El̃mė* up. An., *El̃mis* ež. An. Plg. lat. *Al̃mji* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 22), *Èlmji* k. (ten pat, 271), pr. *Elm, Elme, Elmone, Ylme, Ilmena, Ylmune* up. (G. Gerullis, 1922, p. 33; G. Leyding, 1959, p. 101). Siejama su liet. *almė́ti* „sunktis pamažu, varvėti, pūliuoti; pamažu sroventi" (LKŽ I 107), *elmėti* „almėti" (ten pat,

II, 1126). Dar žr. K. Kuzavinis, 1966, p. 180; K. Būga, 1961, p. 414; B. Savukynas, 1960, p. 294; I. Duridanov, 1969, p. 15–16.

Alnà up. Lzd., up. Vlv., *Al̃nas* ež. Lzd., *Al̃nė* up. Ktk., *Álnis* ež. Mlt., *Elna* up. Trak. Plg. pr. *Alna*, *Alne* up. (G. Gerullis, 1922, p. 9). Kilmė ne visai aiški. Vieni šiuos upėvardžius sieja su liet. *álnis* „elnias", *élnias*, pr. *alne* „Tier" (G. Gerullis, ten pat; B. Savukynas, 1960, p. 294; P. Jonikas, 1950/51, p. 16; J. Otrębski, 1959, p. 25), t. y. laiko gyvūniniais vietovardžiais, kiti jungia juos prie vandenvardžių su šaknimi *al-* (K. Kuzavinis, 1966, p. 180–181; B. Savukynas, 1966 a, p. 168; H. Krahe, 1964 c, p. 36; *plg.* P. Skardžius, 1973, p. 12–13). Galimas daiktas, pastarasis požiūris yra labiau palaikytinas, nors kai kurie lietuvių hidronimai su *aln-*, ypač sudurtiniai, gali būti kilę ir iš minėto gyvūno pavadinimo (visų pirma *Álniaragis* up. Brb. ir galbūt *Álnupis* up. Žvr., *Alnupis* up. Varn. ir pan.). Dar žr. K.-O. Falk, 1976 a, p. 191–198.

Ãlovės ẽžeras Alv.: *Ãlovė* mstl.

Alsà up. Akm., up. Šmk., up. Vdk. (ir *Alsáitė* up. Vdk.), *Al̃sė* up. Šv., *Alsỹs* ež. Pst., *Alsetà* up., ež. Rk., *Alsintà* up. Rk., *Alsū́nė* up. Mlt., *Al̃s-upis* up. Pln., *Alsuõdis* ež. Lkm., *Alsuodẽlė* up. Lkm., *Alsakỹs* ež. Trak., *Al̃šakis* up. Grk. < **Als-šakis* (K. Būga, 1961, p. 417).

Plg. lat. *Alsava* up., *Àlsupes* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 22), pr. *Alsitten* kln. (G. Gerullis, 1922, p. 9). Kilmė nėra visai aiški. Manoma, kad baltų vietovardžiai su *als-* gali būti su determinantu *-s-* padaryti iš šaknies *al-*, žr. *Alantà* (H. Krahe, 1964 c, p. 37 tt.; to paties, 1966, p. 7; K. Kuzavinis, 1966, p. 181). Tačiau ši prielaida neatrodo įtikima, nes nepaaiškina, kokiu būdu yra atsiradęs priebalsis *s* po šaknies *al-*. Galbūt vis dėlto reikėtų skirti šaknį *als-*, kuri, beje, pasitaiko ir kitos rūšies tikriniuose žodžiuose (plg. liet. avd. *Alsỹs*, pr. avd. *Alsutte* ir pan.) ir sieti ją su liet. *alsà* „nuovargis, pailsimas", *alsùs* „alsinantis, varginantis; troškus, tvankus" (LKŽ I 110–111). Semantiką būtų galima aiškinti vandens tėkmės lėtumo ar pan. prasme. Dėl tokios etimologijos žr. P. Skardžius, 1973, p. 14; V. Toporov, 1975, p. 78.

Alsẽdžių ẽžeras Als.: *Alsẽdžiai* mstl.

Alseĩkų upãlis Šv. (kitas Al̃sės vardas): *Alseĩkos* k.

Alsótiškis, *Aktiškis*, *Alkatiškis* ež. Sv. Visų lyčių autentiškumas abejotinas. Pastarosios dvi – *Aktiškis* ir *Alkatiškis* – iš viso, atrodo, yra vėlesnės, netikslios, iškreiptos. Lytis *Alsótiškis*, jeigu ji taip pat nėra vėlesnis perdirbinys, galbūt yra priesagos *-iškis* vedinys iš išvestinio kamieno *als-ot-*. Dėl *als-* žr. *Alsà*.

Alšià up. Stk., *Alšià* ež. Jz. (ir *Alšyčià* up. ten pat), *Alšėna* up. Nj. Plg. lat. *Al̃šu-valks* b., *Alšliekna* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 23). Kilmė neaiški. Pirmiausia kyla abejonių dėl ryšio su vietų vardais, turinčiais kamieną *als-* (žr. *Alsà*). Pagal K. Būgą (1961, p. 424), kamienas *alš-* turi šaknį **el-*, **ol-* „tekėti, tilžti" ir šaknies determinantą *š* (ide. *k̂* „palatalį"). K. Būga

liet. *Alšė̃* (: *Alšià*) ir pan. hidronimus siejo su brus. *алёс* „liūnas, raistas, klampynė, bala, šlapia vieta“, *альсавина* „pelkėta vieta, per kurią teka upelis“ (ten pat). Plg. dar brus. *альса* „durpinga pelkė; pelkėta pieva, kartais su retais alksniais; alksnynas“ (I. Jaškin, 1971, p. 12), Palesės *алёс* „šlapia vieta“ (N. Tolstoj, 1969, p. 160), lenk. *ols* „pelkių miškelis“ (P. Nitsche, 1964, p. 136). N. Tolstojus visus minėtus slaviškus terminus laiko skoliniais iš baltų kalbų (N. Tolstoj, 1969, p. 160). Dar žr. L. Nevskaja, 1977, p. 121–122; V. Toporov, 1975, p. 78–79. Prie šios grupės hidronimų priskirtina ir liet. *Aliosà* up. Vvs. ir galbūt *Ãlica* up. Brb.

Altis up. Slnt. Plg. (?) lat. *Altenes-mežs* mš., *Altenes-purvs* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 24). Kilmė neaiški. Galbūt, nors tai nėra tikra, šaknis *al-* ir determinantas *t-* (tuomet žr. *Alantà*). Tokį spėjimą paremtų indoeuropietiškasis vietovardžių su *alt-* kontekstas, plg. dak. vv. Ἀλτῖνα, dak. *alta-* „šlapia vieta; tekėti“ (žr. I. Duridanov, 1969, p. 16, 92).

Alvìto ẽžeras Alvt.: *Alvìtas* k. Dabartinė genityvinė lytis *Alvìto ẽžeras*, atrodo, yra palyginti nauja, antrinė. Matyt, pirmesnis ežero vardas buvo *Alvìtas*, turėjęs dar ir kitą, gretiminę lytį *Elvìtas* (žr. J. Balčikonis, 1958, p. 240). Šaknis *alv-*, *elv-* būtų *u*-kamienis (**alu̯-*, **elu̯-*) šaknies *al-* (*el-*) variantas – plačiau dėl jos žr. *Alantà*.

Amãlė up. Kn., up. Krtv., *Amãlis* up. Jsv. (ir *Amaliùkas* up. Jsv.). Plg. lat. *Amalka* k., kuris siejamas su liet. *Amalka* (dabar *Amãlė*) up. (J. Endzelynas, 1956, p. 25), *Amule* (J. Endzelin, 1934, p. 136), pr. *Amelung*, *Ammeling*. Pastaruosius prūsų vietovardžius G. Gerulis (1922, p. 9), B. Savukynas (1960, p. 295) sieja su liet. *ãmalas* „tokie augalų parazitai, sausiai, rūdas; augalų liga (rūdys)“ ir pan. (LKŽ I 115–116), lat. *amuls* „amalas“. H. Krajė išskiria šaknį *am-* ir lygina su alb. *amë* „upės vaga“, het. *ami̯ara-* „griovys“, gr. ἀμάρα „griovys“, šaknies *am-* reikšmę taip apibrėždamas: „upės vaga, griovys – Flußbett, Graben“ (H. Krahe, 1964 c, p. 42). Plg. dar het. *amijar(a)-* „kanalas“, pelas. lin. B. *a-ma-ruta*, *a-ma-ru-to* „t. p.“ (L. Gindin, 1976, p. 56). Mums atrodo, kad H. Krajės rekonstrukcija yra kiek dirbtina, mechaniškai skaldanti kamieną *amal-* į *am-* ir *-al-*, nepaaiškinant, kas yra tas *-al-*. Atrodo, kad ir visas kamienas *amal-* gali būti gana archaiškas, plg. trak. **Amala*, **Amela*, lenk. *Jemielnia* ir t. t. (žr. I. Duridanov, 1969, p. 28). Dar žr. V. Toporov, 1975, p. 81; K.-O. Falk, 1976 a, p. 152; V. Toporov, 1979, p. 26–28.

Ãmalvas ež. Igl., *Amalvė̃* up. Gdl., iš Amalvo ež. Galbūt sietina (*u*-kamienis variantas) su *Amãlė* (P. Arumaa, 1972, p. 6; A. Vanagas, 1970 a, p. 214) – tarmėje *ãmalvas* „amalas“.

Amalvìškių ẽžeras Igl. (kitas Ãmalvo vardas): *Amalvìškiai* k.

Amárnia up. Mrk. Iš liet. *amárnia* (< lenk. *hamernia*) „kalvė“.

Amatà up. Pšl. Pagal H. Kraję – iš *am-* „upės vaga, griovys“ – žr. *Amãlė*.

Ambražìškių ẽžeras Gdr.: *Ambražìškiai* k.

Amẽrika up. Pln. Iš pievos vardo *Amẽrika* (plg. liet. *Amẽrika* plk.

Vg., pv. Šlv., dr. Varn., dr. Plt., pv. Lkv., ar. Km., l. Onš., pv. Lkm., rst. Aln., pv. Krn., pv. Rk., ar. Kv., b. PnmR., dr. Pn., pv. Rt., pv. Brž., ar. Lž., b. Kri., dr. Dr., pv. Slk., buvusi smuklė Slnt., mš. Šln., mš. Žd.).

Anáičių ẽžeras Klp.: *Anáičiai* k.

Ánčia up. Skdv., *Ánčia* (*Juodóji* ir *Baltóji*) up. Kpč., *Ánčia* ež. Vs., ež. Vžns., *Ánč-iupis* up. Krkn., up. Šil., *Ánč-laukinė* up. Pjv. Čia, matyt, priklauso ir *Ántė* up. Rt., *Antyt-upis* up. Sml., *Añt-upelis* up. Kbr., *Añt-upis* up. Čk., up. Km., up. Šlv. Siejama su liet. *ántis*, pr. *antis* ir t. t. (J. Otrębski, 1962 a p. 265–266; B. Savukynas, 1960, p. 295; K. Būga, 1961, p. 450–451; V. Toporov, 1973 d, p. 38).

Manyta, kad upės ir ežero vardas *Ánčia* galėjęs turėti gilumo reikšmę, ir bandyta šį hidronimą gretinti su lat. *uõts*, *uõte* „latakas srutoms nubėgti...; įdubimas, įduba; skylė mūre" (K.-O. Falk, 1973 b, p. 11; to paties, 1976 a, p. 169–172). Lat. *uõts*, *uõte* yra tos pačios kilmės kaip liet. *añtis* „užantis" (E. Fraenkel, 1962, p. 12; LVV IV 426). Bet, turint galvoje visus baltų (ir ne tik baltų) „paukštinės" kilmės hidronimus bei visus liet. upių ir ežerų vardus su *anč-*, *ant-*, šis siejimas kelia ir rimtų abejonių.

Ánga up. Srj. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *angà* „atviras tarpas, skylė, įėjimas" (LKŽ I 135). Tokį siejimą paremtų šio upėvardžio „semantinis variantas" *Žióčia*, vestinas iš liet. *žiótys* „upės galas, įtekėjimo vieta" (plačiau žr. *Žiotẽlės* ež. Mlt.). Tačiau neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su liet. *angìs* „gyvatė..." – plg. B. Savukynas, 1960, p. 295. Dar žr. *Anginas*.

Anginas up. Ms. Galbūt čia priklauso ir dabartinis *Ángininkų ẽžeras* Smn. – antrinis darinys iš kaimo vardo *Ángininkai*, o kaimo vardas greičiausiai yra priesagos *-inink-* vedinys iš ankstesnės šio ežero vardo lyties *Angỹs* (ši lytis dabar žinoma tik iš raštų) arba *Añgė* (K. Būgos lytis).

Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *angìs* „gyvatė", *añginas* „žaltys, gorys; įsivaizduojama didelė gyvatė" (LKŽ I 136) – žr. B. Savukynas, 1960, p. 295.

Añgeldis up. Žd. – žr. *Gélda*.

Añglis ež. Švnč., *Añglinis* ež. Slk., ež. Ut., *Anglẽlis* ež. JnšM, *Angl-upė* up. Gld. Greičiausiai sietina su liet. *anglìs* (B. Savukynas, 1960, p. 295; P. Jonikas, 1950/51, p. 16).

Anýkščiai ež. Žž., *Anykštà* up. An., *Anýkštė* up. Btr., *Anýkštis* ež. Btr., ež. An. Etimologija neaiški. K. Būga stebėjosi: „Argi ežero ir upės vardas būtų pramintas nuo žodžio pr. *ane* „senelė, Gross-mutter", liet. *anýta* „vyro (paties) motyna"? (K. Būga, 1961, p. 463). Ryšys su pr. *ane* ir pan. visų pirma dėl semantikos iš tiesų abejotinas. Atrodo, kad šie mūsų hidronimai gali turėti labai seną indoeuropietišką šaknį *an-/en-*, kuri siejama su il. *en* „vanduo", *enach* „pelkė, bala". Šios šaknies hidronimų ide. areale žinoma nemaža: *Ana*, *Anisa*, *Anystus*, **Anestus* ir kt. (žr. H. Krahe, 1964 c, p. 105).

Ãniškio ẽžeras Ūd.: *Ãniškis* k.

Aniuoliùkas up. Mlt. Gal iš liet. *aniuoliùkas*: *ãniuolas* „angelas" (LKŽ I 141). Tai būtų demonologinis upėvardis.

Ánkaris up. Skdv. Kilmė neaiški. Plg. (?) lat. *Añkuoriņi*, *Aņkuriņi* vs. (J. Endzelynas, 1956, p. 31), pr. *Ankren*, *Anckreyn*, *Ankreynen*, *Ankraynen*, *Anckareinen*, *Angkerin* (G. Gerullis, 1922, p. 10).

Ánkšč-ežeris ež. Trgn., *Ankščià* up. Lkm., *Ankštėlė̃* up. Tl. Ne visai aišku, ar sietina su liet. *ánkštis* „pailga makštelė, kurioje bręsta augalo sė́klos" (DLKŽ), ar su liet. *añkštas* „turintis maža vietos; siauras, mažas" (LKŽ I 147), *ankštė́ti* „eiti siauryn, mažėti" (ten pat, 148). Dėl semantikos pastarasis siejimas atrodytų netgi įtikimesnis.

Añsk-upis up. Snt. Iš avd. *Añskus*, *Anskỹs*.

Antãjaris ež. Sv. (kitas Jarõs vardas). Priešdėlio *anta-* vedinys iš *Jarà* ež. (žr.).

Añtakmenių ẽžeras Auk.: *Añtakmeniai* k.

Añtaksčiai ež. Aln. Greičiausiai iš kaimo vardo *Añtaksčiai*. Kaimo vardas savo ruožtu gali būti priešdėlio *ant-* vedinys iš šio ežero vardo ankstesnės lyties **Akstys* ar pan. (dėl tokių vedinių plg. *Antãgavė* k. – *Gavỹs* ež., *Antãkriauniai* k. – *Kriaunà* up. ir t. t. – žr. J. Balčikonis, 1958, p. 243). Kamienas *akst-* galbūt sietinas su liet. *akstìs*, *akštìs* „duriamas ginklas, iešmas, žuvies kaulas, akstinas, badiklis" (LKŽ I 86–87) – žr. B. Savukynas, 1961, p. 296. Dėl semantikos plg. *Ašãkinis* ež. Pnd. ir *Aščià* up. Sb.

Antãpusnės ẽžeras Gdr.: *Antãpusnė* k.

Antãveršio ẽžeras Auk. (kitas Veršiùko vardas): *Antãveršis* k.

Antãvilio ẽžeras Nmč.: *Antãvilis* k.

Antãzavės ẽžeras Antz. (kitas Zal̃vio vardas): *Antãzavė* mstl.

Antduobių̃ upẽlis Sv. Kilmininkinis upės vardas, kurio pirmasis dėmuo greičiausiai yra iš prielinksninės konstrukcijos *Añt Duobių̃*, plg. *Añt Duobių̃* rst. Mlt. ir kt.

Ántė up. Rt. – žr. *Ánčia.*

Añtežerių ẽžeras Krk. (kitas Baũblio vardas): *Añtežeriai* k.

Antnal-upỹs up. Bb. Sudurtinis upės vardas, kurio antrasis sandas yra iš liet. *ùpė*, *ùpis*, o pirmasis *antnal-* galbūt priešdėlinis: *ant-* ir *nal-* (dėl *nal-* žr. *Nãlija*). Tiksliau, *Antnalupỹs* gali būti antrinis (priešdėlinis) darinys iš **Nalupys.*

Antòkolio ẽžeras Smn.: *Antòkolis* k.

Antvardẽ up. Jrb. (ir *Antvardáitė* up. Jrb.) – žr. *Gervardė̃.*

Apaščià up. Brž., *Apaštẽlė* up. Pnd. K. Būgos nuomone, *Apaščiõs* senesnė lytis buvusi **Apast(į)ā* (K. Būga, 1961, p. 280). Tuomet būtų priesagos *-st-* vedinys iš šaknies *ap-* (žr. *Apytà*). Bet dėl geografijos šaknies *ap-* siejimas su pr. *ape* „upė" kelia rimtų abejonių.

Galima ir kita šio upėvardžio interpretacija. Kaip rodo 1416 m. užrašymas (du kartus) *Apste* bei *Apstemunde* (žr. K. Būga, 1961, p. 280), upės vardas *Apaščià* gali būti su įspraustiniu (fakultatyviniu?) *a* iš **Apstįa*: **Apstė*, plg. *Apstà*, *Ãpstė* up. Pgg.

Apaščiõs ẽžeras Pnd.: *Apaščià* up.

Apãškas up. Jon. – žr. *Apytà.*

Apeĩkė up. Km. – žr. *Apytà.*

Apeĩkiškio ẽžeras Ob.: *Apeĩkiškis* k.

Apìdemė ež. Lp., *Apýdemė* up. Srd., *Apýdemis, Apidemẽlis* up. Čk., *Apìdemis, Apìdmis* ež. Smal. Matyt, sietina su liet. *apìdėmė* „sodžiaus bendras žemės sklypas tarp dviejų sodybų, panamė, išvara", *apýdėmė* „t. p.", *apìdėmis* „krūmais apaugusios ganyklos, aikštė, kur stovi banda; kapai, kapinės" (LKŽ I 202).

Apýlankos ùpė KzR.: *Apýlanka* plk.

Apỹnis up. Lel., *Apynẽlis* ež. Imb., *Apýn-upis* up. Ml., *Apyn-ùpis* up. Čk. Iš liet. *apynỹs* „virkštinis augalas, kurio spurgai vartojami alui daryti" (LKŽ I 217).

Apynójis up. Šv., *Apynójinė* up. Švnč. Iš liet. *apynója, apynójas, apynójus* „apynynas, apynotas, vieta, kur apyniai auga" (LKŽ I 218).

Apìričio upẽlis Dgč.: *Apiritỹs* ež.

Apiritỹs ež. Dgč. Priešdėlis *api-* ir šaknis *rit-*, kuri sietina su liet. *ritinỹs*, lat. *ritens* „ratas" ir pan. *Apiritỹs* būtų panašios semantikos ežero vardas kaip *Apskritỹs* (žr.). Plg. B. Savukynas, 1960, p. 296.

Apytà up. Dv. Galbūt čia minėtina ir *Apeĩkė* up. Km., *Apãškas* up. Jon., nors dėl pastarųjų dviejų upėvardžių kyla ir įvairių abejonių (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 108, 55). Šaknis *ap-* galėtų būti siejama su pr. *ape* „upė".

Apývardė up. Dkšt. – žr. *Apvardaĩ.*

Aplúokas up. Gr., *Aplúokų upãlis* Slnt. (kitas Pagìlbrasčio vardas). Iš liet. *aplúokas* „aptvaras prie namų gyvuliams paganyti, kluonas, žardis" (LKŽ I 248); plg. lat. *aplùoks* „aptvaras, kluonas, žardis; vingis, linkis" (LVV I 103).

Apnarà up. Pž. Priešdėlio *ap-* vedinys iš šaknies *nar-*, dėl kurios žr. *Narañtis.*

Apnãrų upẽlis Pž. (kitas Apnarõs vardas): *Apnãrai* k.

Apsìngė up. Mrk., *Apsìngis* ež. Mrk. – žr. *Apsuonà.*

Ãpskritas ež. Vp., *Apskritỹs* ež. JnšM., *Apskriteĩlė* up. Žl., *Apskriteĩlis, Apskritẽlė* ež. Aps., *Apskritùkė* ež. Onš. Iš liet. *ãpskritas* „apskritimo, žiedo, rato formos", *apskritaĩlis* „kas apskritas" (LKŽ I 263).

Apstà, *Ãpstė* up. Pgg. Galbūt šis upės vardas sietinas su Panevėžio r. Miežiškių ap. upės vardu *Õpstainė* (var. *Opstainẽlė*). Tačiau tokiu atveju santykis *apst-* : *opst-* lieka neaiškus. Plg. dar lat. *Āpstes-purvs* b., *Āpstes-urga* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 68). Tas faktas, kad iš upės vardo *Apstà* turime susidariusį kaimo vardą *Opstainỹs*, nieko nepaaiškina, nes *Opstainỹs* greičiausiai yra suvokietinta lytis iš **Apstainys* (V. Fenzlau, 1936, p. 44–45; dar žr. *Óplankio ẽžeras*). Galima įtarti, kad Miežiškių upės vardas *Õpstainė* taip pat yra iš **Apstainė*: upė *Õpstainė* teka teritorija, kuri yra tik truputį į vakarus nuo dabartinės rotininkavimo ribos. Tad ar nebus *Õpstainė* atsiradusi iš **Ãpstainė* anksčiau, kai rotininkavimas galėjo būti kiek platesnis reiškinys. Antra vertus, upės vardas *Õpstainė* gali būti vienas iš argumentų, leidžiančių tvirtinti, kad rotininkavimo teritorija siaurėja.

Kokia yra kamieno *apst-* kilmė, tuo tarpu neaišku. V. Fenzlau siejo jį su liet. *apstùs* „gausus" (ten pat). Plg. dar *apstùs* „dukslus, erdvus, platus" (LKŽ I 267). Šis siejimas atrodo visai įtikimas, ypač semantikos prasme. Abejonių gali kilti tik dėl paties žodžio *apstùs*. Būdvardis *apstùs*, *ãpstas* yra susidaręs iš šaknies **stā-* „stovėti" veiksmažodžio priešdėlinės *(ap-)* lyties (E. Fraenkel, 1962, p. 14; P. Skardžius, 1941, p. 16). Tad gali būti, jog šis priešdėlinis būdvardis nėra vyresnis už, atrodo, labai archaišką hidronimą.

Nėra neįmanomas ir upės vardo *Apstà* ir *Õpstainė* < **Apstainė* ryšys su liet. hidronimais, turinčiais šaknį *aps-* – žr. *Apsuonà*.

Tačiau bene įtikimiausia būtų šaknį *apst-* kildinti iš **abst-*. Tokį kildinimą ypač paremtų *Abistà* up. Dg. (žr.).

Apsuonà up. Krn., *Apsìngė* up. Mrk., *Apsìngis* ež. Mrk. Dėl priebalsio *s* vietoje spėjamo *š* pastarieji hidronimai laikomi baltų dialektizmais. Plg. *Ãpsas* (sėlių) mst. BTSR (K. Būga, 1961, p. 626). Siejama su **apsis*, lat. *apse*, pr. *abse* „epušė" – žr. B. Savukynas, 1960, p. 296–297; K. Būga, 1959, p. 251; A. Vanagas, 1970 a, p. 168, 204; J. Otrębski, 1949 a, p. 151. Šis siejimas rodosi patikimas ir todėl, kad turime kelis hidronimus, su priesaga *-uona* padarytus iš augalų pavadinimų: *Agl-iuonà*, *Ag-l-uonà*: *ãglė*, *ẽglė*, *Ą́žuo-luona*: *ą́žuolas*, *Berž-uonà*: *béržas*, *Lazd-uona*: *lazdà* „lazdynas", *Virž-uonà*: *vìržis*, *vìržės* „pušų žolynas" (A. Vanagas, 1970 a, p. 204). Be to, lietuvių vardyne yra kitos darybos hidronimų, kilusių iš pušies pavadinimo (nekalbant jau apie visą „augalinės kilmės" vandenvardžių kategoriją), plg. *Apušẽ* up. Šr., *Ãpušis* up. Tt., *Apušìs* ež. Tt., *Apuš-upalis* up. Krt. Čia priklauso ir *Ãpšė* up. Skd.: liet. *ãpušė* (ten pat, 30). Vadinasi, upės vardo *Apsuonà* ir kt. siejimas su lat. *apse*, pr. *abse* atrodo gerai motyvuotas ir darybiškai, ir semantiškai. Kitaip tariant, vidinės rekonstrukcijos metodas leidžia tvirtinti, kad šis siejimas yra įtikimiausias.

Antra vertus, upės vardas *Apsuonà* yra tipiškas hidronimas, kurio baltiškasis, vidinės rekonstrukcijos metodu atliktas kilmės aiškinimas nesutampa su indoeuropietiškąja šio upėvardžio kilmės versija. H. Krajė, V. Šmidas, V. Toporovas mano, kad liet. *Apsuonà* ir kt. sietini ne su augalo pavadinimu, o su ide. **ăp-* „vanduo, upė": sen. ind. *ăp-* „vanduo", av. *āfš* „vanduo", pr. *ape* „upė" (H. Krahe, 1964 c, p. 42; V. Toporov, 1975, p. 98; to paties, 1977, p. 59); plg. dar šv. (dial.) *afșe* „mažas upelis" arba kimr. *aches* < **apsistā* „šaltinis, srovė, srautas" (H. Krahe, 1963 a, p. 9). Plačiau dėl hidronimų su *ap-* žr. V. Georgiev, 1974, p. 344. Atrodo, kad ši versija yra per daug tolima, išplėšianti *Apsúoną* ir kitus lietuvių vandenų vardus iš konteksto, iš sistemos (dar žr. A. Vanagas, 1977 a, p. 143).

Ãpšė up. Skd. – žr. *Apsuonà*.

Ãpšlavas ež. Lel. Priešdėlis *ap-* ir šaknis *šlav-*, žr. *Šlavẽ*.

Apšriuotis up. End. Kilmė neaiški. Priesagos *-iuotis* ir šaknies *apšr-* skyrimas kelia abejonių. Galbūt *Apšriuotis* yra tam tikra tarmi-

nė bei kiek iškreipta lytis iš *Apšriotis < *Apušriotis, plg. Apušrótas up. Vb.: apušrótas „apušotas“.

Apšurỹs up. Krtv. Kilmė ir daryba neaiški. Gali būti iš priesagos -urys ir šaknies apš- (plg. Ãpšė), bet gali būti ir priešdėlio ap- vedinys, plg. (?) Šūrẽlis ež. Kpč.

Apteką̀ up. Vad. Iš liet. apteką̀ „aptaka, upės išsiliejimas“ (LKŽ I 273).

Ãpusinas up. Grk., up. Vdk. Dėl priebalsio s vietoje š šis upėvardis laikomas kuršišku (K. Būga, 1961, p. 244). Toliau sietinas su liet. Apušẽ up. Šr. ir pan. – žr. Apsuonà.

Apušẽ up. Šr., Ãpušis up. Tt., Apušìs ež. Tt. – žr. Apsuonà.

Apušóta up. Bb., up. Vlkj. Iš liet. apušótas „apušių miškas, apušynas“ (LKŽ I 276).

Apušrótas up. Vb., Apušrótų upãlis Dr. Iš liet. apušrótas „apušotas“ (LKŽ I 276).

Apušupalis up. Krt. – žr. Apsuonà.

Apvalaĩnis ež. Sv. Iš liet. apvalaĩnis, apvalaĩnas „apvalus“ (LKŽ I 277–278).

Ãpvalasai ež. Jdp. Iš liet. ãpvalasai: ãpvalas, apvalùs „apskritas“ (LKŽ I 278; 279).

Apvardaĩ ež. Rim., Apývardė up. Dkšt. Galbūt iš priešdėlio ap- (< *apī-, plg. Opivorda ež. 1784 – VS VIII 63, Opiworda up. 1784– ten pat, 65). Dėl vard- žr. Var̃das. Dar žr. E. Kotonova, 1977, p. 19.

Apvydžià up. Dbk. Plg. liet. Apvydžià pv. Ut., krm. Km., krm. Trgn., pv. Vžns. Iš liet. apvydžià „apydžia, vieta, kur auga apyniai, apynynas“ (LKŽ I 282).

Apžélt-akis up. Žmt. Iš liet. apžélti „apaugti“ ir akìs (dėl jo žr. Akìs).

Arbatìnė up. Erž. Galbūt iš avd. Arbatà.

Ardamẽlių upẽlis, Ardymẽlių upẽlis Km. Plg. Ar̃daraisčio upẽlis Lel. Abu šie sudėtiniai upių vardai greičiausiai yra antrinės darybos, kilę iš kokio kito (pirmasis – iš dabar nebežinomo) vietos vardo *Ardamėliai, *Ardymėliai ir Ar̃daraistis rst. Lel. Pastarasis vardas būtų sudurtinis, kurio pirmasis sandas yra ard-. Tą patį (ard-) ar išvestinį (ard-am-, ard-ym-) kamieną turėtų ir pirmojo vardo variantai *Ardamėliai, *Ardymėliai. Vadinasi, šiuo atveju galima kalbėti apie kamieną ard-, kurio kilmė ir aiškintina. Plg. dar pr. Ard-appen up., Ard-elauches, Ardinghenen up. (G. Gerullis, 1922, p. 10), lat. Àrdavs ež., Ar̂diêņi pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 42).

Atrodo, kad šaknies ard- hidronimu laikytinas ir Smurgainių apylinkių upelio vardas Ardijà, kurio lenkiškoji lytis yra Ordziejà (žr. J. Otrębski, 1963 a, p. 272). Vadinasi, šaknies ard- hidronimiškumas didesnių abejonių lyg ir nekeltų.

Galbūt vietovardžių kamienas ard- sietinas su liet. ar̃das „duobė, klanas“ (LKŽ I 292), ardýti „griauti, versti; rausti, kasti, kapstyti“ (ten pat, 294). Bet įmanomi ir archaiškesni ryšiai, plg. bulg. Rada up. < *Arda: ide. *ered- „išsilieti; drėgnuma“, plg. sen. ind. árdati „teka, bėga“, ārdrá- „drėgnas, šlapias“, av. mitinės upės

vardas *arədvī-* (I. Duridanov, 1975, p. 94–95; J. Pokorny, 1949, p. 334).

Arga up. Gst. Plg. pr. *Argelinken,* lat. *Ardze* (K. Būga, 1961, p. 238). Siejama su liet. *argóti* „mušti, plėšyti, draskyti", *su-argóti* „suplėšyti, sudraskyti", *pér-argoti* „perplėšti, perdrėksti" (LKŽ I 298) – žr. V. Toporov, 1975, p. 102.

Argirdžiùkas ež. Švnčl. Galbūt iš **Algirdžiukas*: liet. avd. *Al̃girdas.*

Arimáičių ẽžeras Rd.: *Arimáičiai* k.

Arìnas ež. JnšM., *Arina* up. Nmč. Plg. liet. *Arìnas* rst. Žl., lat. *Aruona* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 43), pr. *Arys, Arissow* up. (G. Gerullis, 1922, p. 11; G. Leyding, 1959, p. 268). Galbūt šie vietų vardai turi šaknį *ar-*, vedamą iš ide. **er-* / **or-* „judėti", plg. sen. ind. *árṇaḥ* „banguojantis, banguotas; srovė, srautas, potvynis", *árṇas-* „banguotas srautas", *arṇaváḥ* „banguotas ežeras", gr. ὄρνυμι „judu, krutu". Šaknies *ar-* hidronimų pasitaiko ir kitose ide. šalyse, pvz., *Ara* Ispanijoj, *Ahr* Vokietijoj, *Ahre* Anglijoj ir kt. (H. Krahe, 1964 c, p. 45; I. Duridanov, 1969, p. 17).

Arkliašū̃dis ež. Kltn. Matyt, pejoratyvinės reikšmės vardas, sietinas su liet. *arkliãšūdis* „arklio išmatos" (LKŽ I 304): *arklỹs* ir *šū̃das.*

Arklìnis ež. Smal., *Arklinìkė, Arklinỹkė* up. Šil. Iš liet. *arklỹs.*

Armẽlis ež. Dgč., *Armenà* up. Vl., *Armenáitis* up. Čk., *Armeniùkas* up. Vl., *Armonà* up. Ukm., *Armonà* ež. Ssk., *Armukšnà* up. Tj. Plg. liet. *Armatà* Platelių ež. dalis, *Ármės* pv. Jsv., *Armonas* b. Sn. Siejama su liet. *armà* „skystas kelias, klampynė" (LKŽ I 308), *armuõ* „klampynė, liūnas; gelmė, bedugnė; ariama žemė, arimas, dirva" (ten pat, 310), *armenà* „ariama žemė; arimas, dirva" (ten pat, 309).

Ide. areale hidronimai su *arm-* ypač dažni, plg. trak. Αρμονία: trak. *arma* „pelkė, bala, liūnas" (žr. plačiau H. Krahe, 1964 c, p. 46, 68–69; I. Duridanov, 1969, p. 17–18; 90).

Ar̃moniškis up. Vb. Galbūt iš avd. *Ar̃monas* ar pan.

Armonių̃ ẽžeras Jdp.: *Armónys* k.

Armùdiškių ẽžeras Graž.: *Armùdiškiai* k.

Armulìškis up. Pn. Galbūt iš avd. **Armulis,* plg. pvd. *Armulẽvičius.*

Arnašinis up. Šv. Iš avd. *Arnãšius.*

Artavà up. Sem. Plg. liet. *Artóji* plk. Gr., *Artùliai* mš. Mrk., *Artójas* pv. Jž. (galbūt iš **Artojos* ar pan.) bei *Értelis (Amèrikos ẽžeras)* ež. Als. Kilmė neaiški. Čia priklausytų ir *Er̃tėja* up. Sv. *Er̃tėją* galima sieti su *Artėjà* pv. Auk. Pastarasis vardas gali būti įvardžiuotinis būdvardis, su priesaga *-ėja* išvestas iš *artùs* „artimas" (LKŽ I 322), plg. *didė̃ja, vyresnė̃ja* ir pan. (Z. Zinkevičius, 1957, p. 67). Tačiau, ypač dėl semantikos, bene įtikimiausia vis dėlto būtų sieti su liet. *er̃tas* „erdvus, platus" (LKŽ II 1147), *ertùs* „t. p." (ten pat, p. 1148), lat. *ȩ̃rts* „patogus, erdvus" (LVV I 576). Latvių kalboje žodis *ērte* reiškia ir „platumą, plačią vietą ežere, kur ar-

ti nėra salų“ (S. Laiviņa, M. Laiviņš, 1980, p. 19).

Kadangi vardą *Artėjà* įmanoma sieti su *artùs* ir pan., tad ir vardo *Artavà* ryšys su šiuo apeliatyvu ir formaliai, ir semantiškai yra visai įmanomas. Dėl spėjamų platesnių ryšių žr. V. Toporov, 1973 a, p. 37; to paties, 1975, p. 106.

Arvỹstas up. Ssk. Šių dienų lytis su ilguoju balsiu *y* priesagoje gali būti ir vėlesnė, antrinė, iš **Arvìstas*. Plg. pr. vv. *Erwisten* (G. Gerullis, 1922, p. 34). Galbūt sietina su liet. *arvas* „laisvas, atliekamas“. Bet šio lietuvių kalbos žodžio kilmė ne visai aiški. Vis dėlto, atrodo, būtų pamato sieti, kaip mano V. Toporovas (1975, p. 112) su pr. *arwis* „tikras, teisingas“. Šį ryšį esant įmanomą ypač paremia het. *arau̯a-* „laisvas“, *arau̯anni-* „t. p.“, *arau̯aḫḫ-* „išlaisvinti“, *arau̯eš* „darytis laisvam“ (ten pat). Liet. *arvas* ir pr. *arwis* giminystei įrodyti svarių argumentų pateikė V. Šmalstygas, lygindamas šiuos žodžius su mhd. *vrîliche* „laisvas; tiesus, atviras, tikras“ bei su vok. *freilich* „žinoma, aišku, suprantama“, plg. vok. *frei* „laisvas“ (W. Schmalstieg, 1976, p. 250).

Susiejus upės vardą *Arvỹstas* su liet. *arvas*, pr. *arwis*, lieka neaiški šio upėvardžio semantika. Galbūt tai buvo lygumo, ramumo ar panašios reikšmės vardas, plg. rus. *ровный* „lygus“, lenk. *równy* ir pan. < proslavų **orvъnъ* (šaknis **orvo-*) „lygus“ (M. Vasmer, 1971, p. 489).

Antra vertus, nėra neįmanoma, kad upės vardas *Arvỹstas* būtų asmenvardinis, plg. pr. avd. *Arwyst*, *Arwiste*, *Arwist*, *Arwyste*, *Erwiste* (R. Trautmann, 1925, p. 14; V. Toporov, 1975, p. 113). Dabartinis kaimo vardas *Aristava* (Kėdainių r.) yra iš senesnės lyties *Arvistava* (ar net **Arvystava*), plg. 1371 m. užrašymą *terra Arvisten* (SRP II 99), 1375 m. – *Arwistenses* (ten pat, 579), 1378 m. – *Arwist* (ten pat, 588), 1379 m. – *Arwisten* (ten pat, 597).

Įdomi ir H. Krajės etimologija. Jo liet. *Arvỹstas* siejamas su Europos upių vardais *Arva* (Waag int.), *Arve* (Ronos int.), *Erve* ir kitais bei kildinamas iš ide. **er-* / **or-* „judėti“, plg. šios ide. šaknies *u*-kamienius atitikmenis: av. *aurva-* „greitas“, sen. saksų *aru*, angls. *earu* „greitas, guvus, miklus, gyvas“ ir pan. (H. Krahe, 1964 c, p. 45–46, 70). Tokiu atveju šaknies *arv-* < **aru̯-* būtų *u*-kamienis šaknies *ar-* variantas – dėl jos žr. *Arìnas*.

Asalnaĩ ež. Lkm. – žr. *Asỹs*.

Ãsavas ež. Slk. (ir *Asavẽlis* ež. Slk.), *Asavà* up. Žrm., *Asav-ì-las* (gal iš **Asavẽlis*?) ež. Pbrd. Kilmė ne visai aiški. Siejimas su *Asỹs* (žr.) ir pan. abejotinas (žr. B. Savukynas, 1960, p. 297). Įmanoma gretinti su brus. *Асоўцы* mš., *Асавец* k. < brus. *асавец* „subrukta žemė ant kranto, ant kriaušio; vieta, apaugusi drebulėm“, *асавок* „jaunas tankus drebulynas, beržynas, augantis išvalytoje vietoje“ (I. Jaškin, 1971, p. 15). Plg. rus. *осов*, *осовец* „suverstas, apgriuvęs krantas“ (M. Vasmer, 1971, p. 162). Dar. žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 145. Tuomet tai būtų visiškai nauji skoliniai.

Ãsdrė up. Lnt., *Ãsdrė*, *Astragà* up. Krn. Kilmė neaiški. San-

tykis tarp *Ãsdrė* ir *Astragà* taip pat neaiškus. Variantas *Astragà* greičiausiai yra iš slaviško fiziografinio termino rus. *остроz* „smailintų statinių tvora, kapstatas" (S. Rospond, 1972, p. 17), brus. *астроz* „senovinė medinė tvirtovė; smailintų statinių tvora; kalėjimas" (I. Jaškin, 1971, p. 16), ukr. *острiz* „tvora su stogu", ček. *ostroh* „smailintų statinių tvora", lenk. *ostróg* „t. p." (M. Vasmer, 1971, p. 166). Šis slavų fiziografinis terminas siejamas su rus. *острый* „aštrus".

Asẽkas ež. Lkm., *Asėkà* (ar *Aseka*?) up. Lkm. Greičiausiai iš fiziografinio termino **asėkas* (ar **asekas*), kuris, matyt, būtų skolinys iš slavų (greičiausiai lenkų), plg. lenk. *osiek* „žema, derlinga vieta, kuri anksčiau buvo pieva" (P. Nitsche, 1964, p. 69), polab. *vüösek* „aptvaras", slovėn. *osèk* „aptvertas laukas", rus. *osek*, *oseka* „aptvaras, užtvaras, tvora, aptverta pieva, aptvertas laukas" (ten pat, 69–70). Kalbami slavų žodžiai siejami su rus. *секать*, *сечь* ir pan. Plg. brus. *асака* „pelkėta žema vieta, kur auga žolė", brus. *Асака* k., *Асака* mš. (I. Jaškin, 1971, p. 15), lenk. *Osiek* keli k. (K. Zierhofer, 1957, p. 287). B. Savukyno etimologija netiksli (1960, p. 297).

Asỹs ež. Blnk., *Asõnas* ež. Auk., *Asìnis* up. Ss., *Ãs-upis* up. Sml., *As-upỹs* up. Erž., *Asalnaĩ* ež. Lkm. (dėl šio ežero vardo šaknies *as-* žr. K. Būga, 1958, p. 510). Siejama su liet. *asỹs* „šiurkštusis asiūklis" (B. Savukynas, 1960, p. 297). Dėl semantikos plg. *Asiũklė* up. Dbk.

Asiũklė up. Dbk., up. Mšg., up. Sv., *Asiūklỹs* up. Bb. Iš liet. *asiũklis* (B. Savukynas, 1960, p. 297; A. Vanagas, 1970 a, p. 62, 67).

Astragà up. Krn. – žr. *Ãsdrė*.

Astravìškių ežerẽlis Tvr.: *Astravìškiai* k.

Astróto upẽlis Dgč. Pirmasis sandas asmenvardinis: *Astrotas* (ar *Aitrotas*?).

Asvaidis up. Grk. Abejotina pamatinė lytis, kuri, beje, žinoma tik iš raštų. Galbūt asmenvardinis upėvardis, plg. pr. avd. *Assayde* (R. Trautmann, 1925, p. 14).

Asvejà ež. Dbg. Pamatinė lytis nėra visiškai tikra – gali būti, sakysim, iš **Asvija* (plg. *Ašvijà* up. Kltn.) ar **Ašvėja*, plg. brus. *Асвея* ež. (Drisvėtų raj.). Dėl priebalsio *s* siejimas su *Ašvijà* ir kitais šaknies *ašv-* hidronimais (žr. *Ašvà*) kelia ir abejonių. Galbūt priebalsis *s* ežero varde *Asvejà* yra vietoje *š*. Tuomet šį vardą galėtume laikyti baltų dialektizmu ir drąsiai sieti su *Ašvà* ir pan.

Ašãkinis ež. Pnd., *Ašakìnis* ež. JnšM. Iš liet. *ãšaka* „grūdo lukštas, kevalas; smulkus žuvies kaulas" (LKŽ I 333).

Ašarẽna up. Kdn. Greičiausiai tarmybė ar šiaip perdirbinys iš **Ašerėna* < **Ešerėna* ar net iš **Ešerinė*, plg. *Ešerìnė* ež. Rdd.

Aščià up. Sb., Aščiagalių k. Matyt, iš senesnės lyties **Astiã*, kurios kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *akstìs* „smailus daiktas, dyglys; žuvies kaulas; badiklis, akstinas" (LKŽ II 86–87). Dėl semantikos plg. *Ašãkinis* ež. Pnd., *Añtaksčiai* ež. Aln.

Liet. *akstís* (jeigu šis žodis yra su įspraustiniu *k* iš prolytės **as-*

tis – žr. J. Endzelin, 1911, p. 38) sietina rus. *ость*, slovėn. *ôst*, ček., slov. *ost'*, lenk. *ość* „miežis" (M. Vasmer, 1971, p. 167). Kitaip tariant, liet. **astis*, atitinkanti sl. *ost-*, būtų sateminis šaknies *ak-* variantas, plg. lot. *acus* „akstis", gr. *ἀκοστή* „miežis" (etimologiją toliau žr. M. Vasmer, ten pat; E. Fraenkel, 1962, p. 5–6).

Aškintupỹs, *Aštintupis* up. Lel. Oficiali lytis *Aškintupỹs* labai abejotina – žinoma tik iš raštų. Iš gyvosios kalbos užrašytas antrasis variantas, tačiau ir jo autentiškumas netikras. Greičiausiai šie abu variantai yra antriniai, perdirbiniai iš **Stintupys (-is)*, plg. *Stintìnė* ež. Ds. (galbūt per priešdėlinę lytį **Až-stintupys* ar pan.).

Ašmenà up. Ašm. Galbūt dubletinis kamieno *akmen-* variantas: *ak-* : *ak'-* (žr. V. Toporov, 1959 a, p. 263 tt.; I. Duridanov, 1969, p. 14; J Otrębski, 1963 d, p. 12; C. Poghirc, 1971, p. 173).

Ašmenų̃ upẽlis Kps.: *Ašmenaĩ* k.

Ašóklis up. Yl., up. RdN. Iš liet. *ašóklis* „vašoklis, serbentas" (LKŽ I 339).

Aštrãkalnis ež. Slk. Iš kalno vardo *Aštrãkalnis*.

Aštrìs up. Šlv. Matyt, sietina su liet. *aštrỹs* „pašarui tinkantis vandens augalas" (DLKŽ).

Ašùtis up. Šll. Greičiausiai sietina su liet. *ašùtis* „nelaboji svidrė (Lolium temulentum)", plg. *ãšutas*, *ašutỹs* „arklio uodegos ar karčio plaukas" (LKŽ I 349).

Ašvà up. Lž., up. Šv., *Ašvijà* up. Kltn., *Ašvìnė*, *Ešvìnė* up. Jnš. Plg. lat. *Asva* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 45), pr. *Asswene* up., *Asswaylen* (G. Gerullis, 1922, p. 12). Paprastai siejama su liet. *ašvà* „kumelė", plg. *ašvíenis* „darbinis arklys" (žr. K. Būga, 1961, p. 536; J. Endzelin, 1934, p. 119; A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 34; J. Otrębski, 1965, p. 37; P. Jonikas, 1950/51, p. 15). Nors tokį siejimą ide. areale semantiškai gana įtikinamai yra motyvavęs V. Porcigas (W. Porzig, 1954, p. 206) ir V. Toporovas (1975, p. 136–137), vis dėlto dėl šio siejimo kyla ir tam tikrų abejonių (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 145).

Ãtaka, *Atakà* 2 up. Prk. Iš liet. *ãtaka*, *atakà* „upės, marių atsišakojimas".

Atãkaitas up. Žl. Iš pievos vardo *Atãkaitos*.

Atãtvanas up. Ps. Iš liet. *atãtvanas* „per potvynį išsiliejęs vanduo ir jo užlieta vieta; pakraščio sekluma ežere" (LKŽ I 361).

Atáušimas, *Atáušimai* up. Vad. Iš balos vardo *Atáušimas*.

Atãvaras ež. Jsv. Iš liet. *atãvaras* „upės giluma, verpeto išsukta duobė; sietuva, akivaras; neužšąlanti, atsivėrusi vieta upėje ar ežere; klampynė" (LKŽ I 362).

Atekà up. Iš liet. **ateka* – toliau žr. *Ãtaka*.

Atesỹs ež. Smn., *Atesẽ* up. Smn. Pagal V. Šmidą, sietina su antikiniu hidronimu *At(h)esis* > *Etsch*, kurio šaknis *at-* esanti bendra su lat. *Ata*, *Ataša* ir vestina iš šaknies, reiškusios vandenį: trak. *at-(u)-* „vandens srovė" (I. Duridanov, 1969, p. 90), av. *aəu-* „upelis" (W. Schmid, 1972, p. 7; to paties, 1971, p. 41–42). Galbūt tą pačią šaknį *at-* turi ir *Atuonỹs* up. Trš.

Atkõtiškis up. Jdp. Greičiausiai iš avd. *Atkõčius* (: liet. *atkõčius* „audėjas" – LKŽ I 387).

Atmatà, *Ãtmata* up. Rsn. Iš liet. *atmatà*, *ãtmata* „užleista dirva, nedirbama žemė; kas lieka ką panaudojus, likutis, liekana" (LKŽ I 400).

Atrúošų upẽlis Imb.: *Atrúošai* k.

Atšliẽtė up. Ldvn. Iš liet. **at-šlietė*, plg. *atšleĩtė* „šlaitas" (LKŽ I 441).

Atžagãrė up. Sb. Iš būdvardžio *ãtžagarias* (t. y. upė, tekanti atvirkščia negu įprasta kryptimi).

Atžagỹs up. Skdv. Ne visai aišku, ar panašiõs reikšmẽs kaip *Atžagãrė*: *ãtžagarias*, ar galūnės *-ys* vedinys iš liet. *ãtžagas*, *atžagùs* „rūstus, piktas, nedoras" (LKŽ I 452). Greičiausiai reikšmė bus „atbulumas" ar pan., nes ir žodžių *ãtžagas*, *atžagùs* „piktumo" reikšmė yra antrinė – tas, kas viską daro atžagiai, atbulai ar pan.

Audė́jų upẽlis RdN. – žr. *Audẽnis*.

Audẽnis ež. Dglš., *Audenẽlė* up. Tvr., *Áud-upė*, *Áud-upis* up. Brž. Plg. liet. *Audenẽ* b. Ad., *Audaĩ* pv. Ps., *Audėniẽs rãvas* grv. Aln., *Audienė* dr. KzR., pr. *Awde*, *Auda* (G. Gerullis, 1922, p. 13), lat. *Aûdęns* k., *Aûdīles* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 50).

Iš liet. hidronimų čia priklausytų galbūt ir *Audùbalės upẽlis* Rd.: *Audùbalė* b. Rd. Greičiausiai net *Audė́jų upẽlis* RdN., jeigu tik šio vardo pirmasis sandas nėra asmenvardinis (iš *Audiẽjus*) arba šiaip apeliatyvinis (iš *audė́jas*), taip pat turi tą pačią šaknį *aud-*.

Šaknies *aud-* kilmė nėra visai aiški. Lat. vv. *Aũda* k., *Audas-purvs* b. ir pan. K. Būga laikė finougrizmais ir siejo su est. *haud* (dėl šio žodžio dar žr. S. Raģe, 1970, p. 137), suom. *hauta* „duobė – Grube, Loch" (K. Būga, 1961, p. 614, 643). Plg. dar est. *Aude* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 49), fu. *Авда* (Б. Серебренников, 1970, p. 50). Nėra abejonės, kad kai kurie lat. vietovardžiai su *aud-* iš tiesų yra finougriškos kilmės. Tačiau vis dėlto visų baltiškų vietovardžių su *aud-* laikyti finougrizmais, atrodo, nėra pamato, nes hidronimai su *aud-* žinomi labai plačiame ide. areale, kur finougriškos kilmės vietovardžių nerandama, plg. *Auda* up. prie Viduržemio jūros, *Audene* up. Ligurijoj ir kt. (H. Krahe, 1964 a, p. 5). Plg. dar jotv. *Awdzieniec* ež. (1569 m.), kurio gretiminė lytis yra *Owdejec* (K.-O. Falk, 1963, p. 51).

Indoeuropeistai mano, kad liet. *Audẽnis* ir kiti hidronimai su *aud-* vestini iš ide. šaknies **oudh-* „gausus" (H. Krahe, 1964 c, p. 57; W. Schmid, 1960, p. 202–203). Hidronimus su *aud-* V. Šmidas yra pavadinęs „Sturmbächen" (W. Schmid, ten pat): plg. liet. *audìnis* „žiemrytys vėjas" (LKŽ I 458).

Audrà, *Aldrà*, *Audr-upỹs* up. Jž., *Audr-ã-kampis* Sartų ež. dalis Jž., *Audrẽlis* ež. Rk., *Audruvẽ*, *Aldruvẽ* up. Jnš. Siejama su liet. *áudra*, *áldra* (B. Savukynas, 1960, p. 298), o toliau – su *Audẽnis* (žr.) ir pan. (H. Krahe, 1964 c, p. 57; W. Schmid, 1962, p. 202–203).

Audùbalės upẽlis RdN. – žr. *Audẽnis*.

Áudupė, *Áud-upis* up. Brž. – žr. *Audẽnis*.

Augũnė up. Šr., *Augùtis* up. Vkš. Sietina su liet. *augùs* „aukšto ūgio, augalotas; vešlus, tarpus"

(LKŽ I 473): *áugti*. Galbūt turėjo didumo ar pan. reikšmę.

Aujėdà up. Žž., *Aujẽdas* ež. Žž. Plg. lat. *Àujas-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 53), pr. *Aweidin* (G. Gerullis, 1922, p. 14). Galbūt šaknis *au-* (*av-*): ide. **av-* „šaltinis, srovė, srautas", plg. sen. ind. *avánì-* „upės srovė, upės vaga, srautas, upė", lat. *avuots* „šaltinis" (H. Krahe, 1964 c, p. 43).

Aũkrakštis ež. Dg. — žr. *Rakštìnis.*

Aukspìrta 2 up. Snt. Ten pat bala *Aukspìrta.* Tad upelių vardai gali būti iš balos vardo. Bet ir balos vardo *Aukspìrta* kilmė visai neaiški — žr. *Aukùpė.*

Áuks-upis up. Pn., *Auksinė* up. Įs. Plg. liet. *Áuks-a-balė* b. Plv., *Auks-ã-kalnis* kln. Imb., *Auks-iã-ravis* kln. Lbv. Iš liet. *áuksas* „geltonos spalvos brangusis metalas" (LKŽ I 479).

Aukšlìnis ež. Klt., *Aukšlìnis, Aukšlỹnė* ež. Sem., *Aũkšl-ia-kampis* ež. dalis Dkšt., *Aũkšl-iupis* up. Dkšt. Iš liet. *aũkšlė, aukšlė̃, áukšlė* „nedidelė karpinių šeimos žuvis" (LKŽ I 484).

Aukštagìris ež. Klvr. Iš kokios kitos vietos (miško ar pan.) vardo, plg. *Aukštagìris* kln. Lkv., *Aukštãgiris* kln. Mlt. ir kt.

Aukštãkalnis, *Aukštãkalnio ẽžeras* Lzd. Iš kalno vardo *Aukštãkalnis.*

Aukštãkalnių ẽžeras Km.: *Aukštãkalniai* k.

Áukštasai up. Sv., *Aukštóji Gérvė* up. RdN., *Áukšt-upis, Aukšt-upỹs* up. Žgč., *Aũkšt-upis* up. Šll., *Aukšt-upỹs* up. Kp., *Aukšt-upãlis* up. Šv. Iš liet. *áukštas.*

Aukštatrakỹs up. Skp. Iš pievos vardo *Aukštatrakỹs, Áukštatrakis.*

Aukštažỹs, *Aũkštažis* up. Grl. Galbūt iš kito vietovardžio **Aukštežis,* plg. *Áukštežis* upės skardis Tl.

Aukštìkalnių ẽžeras Ps.: *Aukštìkalniai* k.

Áukštumala up. Šll. Galbūt priesagos *-ala* (< ? *-alė*) vedinys iš liet. *aukštumà* „aukšta vieta, kalnas, kalva" (LKŽ I 495).

Aukštuõl-iupis up. Pirmasis dėmuo iš kalno vardo *Aukštuõlės.*

Áukš-upalis up. Slnt. Gal iš **Aukšt-upalis* — toliau žr. *Áukštasai.*

Auk-ùpė up. Kdn., *Aũk-upis* up. Dt., up. Krkn., up. Všn., *Aũkrakštis* ež. Dg. (*Aũk-rakštis* — žr. *Rakštìnis.* Galbūt čia priklauso ir *Aukspìrta* up. Snt. (*Auk-spìrta*).

Šaknis *auk-* bandyta sieti su liet. *aukà* (B. Savukynas, 1960, p. 298). Tokiu atveju tai būtų palyginti nauji hidronimai, turėję su tikėjimais bei prietarais susijusią pirminę reikšmę. Manoma, kad žodis *aukà* yra S. Daukanto sukurtas (E. Fraenkel, 1962, p. 24—25).

Veiksmažodinė šaknis *auk-* žinoma iš daug anksčiau — iš M. Daukšos „Postilės", K. Donelaičio „Metų", K. G. Milkaus „Žodyno" ir kt. (I. Ermanytė, 1967, p. 40). Tai veiksmažodis *aukuoti* „nešioti, linguoti, sūpuoti, kilnoti kūdikį aukštyn ir žemyn" (ten pat). J. Bretkūno raštuose šis žodis jau reiškia „kelti (aukštyn), kiloti", t. y. jis bemaž sinonimas žodžio *aukóti,* plg.: „kilnok (viršuje *aukůk*) tatai ponui" (ten pat). Taigi vietovardžius su *auk-* galima sieti su šiuo ar pan. veiksmažodžiu.

Tuomet jie būtų iš gerokai ankstesnių laikų negu S. Daukanto raštų *aukà*.

Atkreiptinas dėmesys, kad hidronimai su *auk-* kartais gali būti ir hidronimų su *alk-* tam tikri fonetiniai variantai (plg. *aukū́nė* : *alkū́nė*).

V. Toporovas liet. hidronimus su *auk-* gretina prie pr. *aukis* „grifas“ (pasakų paukštė) – V. Toporov, 1975, p. 148.

Kitų baltų kalbų vietų vardų su *auk-* ryšys su liet. hidronimais neaiškus. Prūsų *Auco*, *Aucken* kildinamas iš pr. *aukis* „grifas“ (G. Gerullis, 1922, p. 12; V. Toporov, ten pat), o *Aucul* ež. siejamas su liet. (lenkų užrašymas) *Awkena* up. (neidentifikuota), lat. *Aũces ezars* ež. bei pr. *Auco* (G. Gerullis, 1922, p. 13).

Atrodo, kad lietuvių hidronimams su *auk-* etimologiškai netgi artimesni gali būti latvių *Aũce* up., *Auciņš* up., *Autzil* ež. ir pan., kurie dėl neaiškių priežasčių su liet. *Auk-ùpė* ir kt. iki šiol, rodosi, nebuvo siejami, nors prie atitinkamų prūsų vietų vardų jie gretinami (J. Endzelīns, 1956, p. 49; V. Dambe, 1972 a, p. 60). Lietuvių ir latvių vietų vardus būtų pamato lyginti su liet. *aukúoti* „supti, linguoti, liūliuoti“ (LKŽ I 63), lat. *aukāt* „bėgti“ (LVV I 221), toliau – galbūt ir su lat. *aũka* „audra, viesulas“ (ten pat). Gal tai buvo hidronimai, turėję vandens fizinę būseną apibudinančią pirminę reikšmę.

Aũlamas up. Pn., *Aulė* Įs., *Aulamẽlis* up. Pn. Plg. lat. *Auļa* ež., *Auļi* vs. (J. Endzelynas, 1956, p. 53). Siejama su liet. *Avilỹs* ež. Imb., *Avìlė* up. Dgč. (plg. dar *Aviláitis* ež. Imb., *Aviláitė* up. Smal.). Šaknis *aul-* vedama iš ide. **aulo-s* „pailga įduba; vamzdis“, plg. gr. αὐλών „klonis, slėnis, dauba“ (plačiau žr. B. Savukynas, 1960, p. 299). Einant dar toliau, įmanomas ryšys su ide. **av-* „šaltinis, upės srovė“ (H. Krahe, 1964 c, p. 44) – žr. *Aujėdà*.

Áunuva up. Lk., *Aun-ùpis* up. Rdš. Plg. lat. *Auna-grāvis* grv., *Aunu-ęzęrs* ež., *Aûnu-straũts*, *Àunene* pv. ir kt. (J. Endzelynas, 1956, p. 54–55): lat. *àuns* „avinas“. Dėl semantikos plg. liet. *Avinúostas* ež. Antz., *Avìn-upis* up. Šl. Bet įmanomas ryšys su ide. **av-*, žr. *Aujėdà*.

Ausiẽniškių ẽžeras Vvs.: *Ausiẽniškės* k.

Aũslas ež. Dgč. Greičiausiai „žuvinis“ ežero vardas, plg. lat. *aûsleja*, liet. *aũkšlė* „tokia žuvis, Alburnus lucidus“ (žr. B. Savukynas, 1960, p. 299).

Aušbruvà up. Šll. Greičiausiai sudurtinis upės vardas iš *Auš-bruva* < ? **Aušr-bruva*. Dėl pirmojo sando *aušr-* plg. *Aũšr-upis* up. Grg., *aušrà* ir *aušrùs* „šviesus“ (LKŽ I 513). Daugiau sudurtinių hidronimų su antruoju sandu *-bruva*, rodosi, nežinoma. Plg. liet. apeliatyvą *júod-briuvas*, *júod-bruvas*, *júod-bruvis*, *juod-bruvỹs* „tamsaus veido žmogus, brunetas“ (LKŽ IV 398): *brùvė*, *bruvìs* „antakis“ (LKŽ I 1097). Gal tai spalvą reiškiantis upės vardas, bet tokiu atveju antrojo sando semantika („antakis“) sunkiai paaiškinama.

Aušrà up. Varn. (kitas Drujõs vardas), *Aũšr-upis*, *Aušr-upalis* up. Grg. Plg. liet. *Aušrà* kln. Ktk.,

Aušr-ã-kalnis kln. Žr., kln. Pbs., *Aušrìnė* plk. Žrn., *Aušruĩtės* kln. Žg. Galbūt sietina su liet. *aušrà* „laikas, kada rytas pradeda aušti, švisti“, plg. liet. *aušrùs* „šviesus“ (LKŽ I 513), trak. οὖστρα (I. Duridanov, 1978, p. 47–49).

Avečkà up. Vrn. Kilmė neaiški. Gali būti suslavinta lytis arba tiesiog vertinys (plg. brus. *авечка* „avelė“) iš kokio kito, lietuviško, varianto, sakysim, iš **Avinėlis* ar pan. – žr. *Avinúostas.*

Avìkinis ež. JnšM. Plg. *Avìkinė* pv. Ob., *Avikinė* pv. Klt., *Avikinė* pv. Kur., *Avikìnės* pv. Žr. Iš liet. *avìkinė* „avių tvartas, avidė“, *avikìnis* „skiriamas avims laikyti“ (LKŽ I 525).

Avilỹs ež. Imb., *Avìlė* up. Dgč. (ir *Aviláitis* ež. Imb., *Aviláitė* up. Smal.) – žr. *Aũlamas.*

Avinỹko upẽlis Jsv. < **Avininko upelis*: liet. *aviniñkas* „avių tvartas; užtvaras lauke avims laikyti“ (LKŽ I 528). Dėl semantikos plg. *Avìkinis* ež. JnšM.

Avinúostas ež. Antz. (ir *Avinuostẽlis* ež. Antz.), *Avìn-upis* up. Šl., up. Žd., *Avìniškė* up. Brb., *Avinẽlis* up. Tl., *Avinẽlis* ež. Aln. Siejama su liet. *ãvinas* (H. Krahe, 1959, p. 1; P. Jonikas, 1950/51, p. 12; B. Savukynas, 1960, p. 299).

Avìris ež. Lp., *Avìrė* up. Lp. Greičiausiai labai archaiškas hidronimas, sietinas su ide. **au̯er-*: sen. isl. *aurr* „vanduo“, angls. *ēar* „vilnis; jūra“, gr. ἄν-αυρος „be vandens“ ir pan. (H. Krahe, 1964 c, p. 43; W. Schmid, 1973, p. 189–194), trak. -ďak. *Auras* „upė“ (I. Russu, 1969, p. 258).

Avìžė up. Šlv., up. Šmk., *Avižiẽnis*, *Avižiẽniškis* up. Kp., *Avìž-ìntakis* up. Šmk. Greičiausiai sietina ne su *avižà* „kultūrinis augalas, Avena“ (LKŽ I 530), o su liet. *avìžė* „ketursparnis vabzdys, žirgelis, laumžirgis, skėtė“ (ten pat, 531), *avìžius* „žirgelis, laumės žirgas, velnio arklys“ (ten pat, 532).

Avižlỹs up. Pp. Greičiausiai sietina su liet. *avìžlius* „karkvabalis“ (LKŽ I 532).

Azãgis ež. Lp. Tai jotvingiškas vietovardis, kur priebalsis *z* yra vietoje liet. *ž* – žr. *Ãžagis.*

Ãžagis, *Ažagỹs* up. Šd., *Ažagẽlė* up. Sml. Iš liet. *ažegỹs*, *ežegỹs* „pūgžlys“.

Ažýnas up. Krk. (ir *Ažynẽlis* up. Krk.), *Ažýtė* up. Krk. (ir *Ažytẽlė* up. Grnk.). Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *ežià* „riba“. Dėl semantikos plg. *Rubẽžius* up. Rd., *Rubẽžupis* up. Krš.

Ažùbalių ẽžeras Ob.: *Ažùbaliai* k.

Ažùbalių upẽlis Vžns.: *Ažùbaliai* l., dr.

Ažùkalnis ež. Dgč. Iš lauko vardo *Ažùkalnė.*

Ažùlaitenė up. Švnč. Greičiausiai priešdėlio *ažu-* vedinys iš išvestinio kamieno **Lait-enė*. Dėl *lait-* plg. liet. *Laĩčiai* pv. Vrn., mš. Skm.: liet. *laĩtas* „plūktinė kluono ar gryčios asla, padas“ (LKŽ VII 72).

Ažúoežerė up. Klt. (kitas Liedėlės vardas). Iš liet. *ažúoežerė* „užežerė“.

Ąžuolìjos ẽžeras Vg.: *Ąžuolijà* mš.

Ąžuolýnas ež. Kš. Iš lauko vardo *Ąžuolýnas*

Ąžuolìnis ež. Dgč., *Ąžuoluona* up. Šr., *Ąžuol-ùpis*, *Ąžl-upỹs* (< **Ąžuol-upys*), *Ąžuol-upỹs*, *Ąžúol-upis* up. Ar., *Ąžuol-ùpis* up. Dr.,

up. Jnš., *Ąžuol-ùpis, Ąžuol-ùpė* up. Sk. Iš liet. *ą́žuolas* „Quercus" (LKŽ I 534).

Ąžuolo Kélmas up. Ds. Iš pievos vardo *Ąžuolo Kélmas*

Ažúožerių ẽžeras An.: *Ažúožeriai* k.

Ažùsienis ež. Ds. Iš balos, pievos vardo *Ažùsienis.*

Ažù-vėlėklis up. Ds. Priešdėlio *ažu-* vedinys iš pievos vardo *Velẽklės.*

Ažù-žilis ež. dalis Dkšt. Priešdėlio *ažu-* vedinys iš salos vardo *Žìlė.*

Ažvìntė up. Trgn., *Ažvìntis* ež. Slk. (ir *Ažvintáitis* ež. Slk.). Laikoma priešdėlio *až-* vediniu iš šaknies *vint-*, kuri siejama su *Ventà* ir pan. (K. Būga, 1958, p. 461, 490, 520; 1961, p. 243, 546) – toliau žr. *Ventà.*

B

Babaužiùkas up. Vg. Galbūt sietina su liet. *babaũžis* „vaikų baidyklė, šmėkla, baubas" (LKŽ I 538).

Babrìnis ež. Dgč. (ir *Babrinẽlis* ež. Dgč.), *Babrùkas* ež. Auk., ež. Trak., *Babrū́nė* up. Krtn., *Babrùngas, Bãbrungas* up. Plt., *Babrùtė* up. Tl., *Babránka* up. Žsl., *Babráuka* up. Stk. Iš liet. *bãbras* „bebras" (LKŽ I 539).

Babrìnės upẽlis Dgč.: *Babrìnė* k.

Babrų̃ ẽžeras Švn.: *Babraĩ* k.

Babùlis up. Aln. Kilmė neaiški. Plg. (?) *Bebulỹs* up. Šmk. Be to, gali būti ir iš pvd. *Babùlis* (A. Vanagas, 1970 a, p. 200). Bet greičiausiai tarmybė iš **Bobulis* – žr. *Bóba.*

Bač-iùpis up. Vnd. Greičiausiai iš avd. *Bãčius, Bačỹs.*

Bačkẽliai up. Čk. *Bãčk-upis* up. Klm. Plg. *Bãčkė* pv. Slk., *Bačkẽlė* pv. Mlt., *Bačkẽlės* pv. An., *Bãčkės* l. Pn. Greičiausiai sietina su slavizmu *bačkà* „statinė" (*bãčkis* „dručkis, storulis") (LKŽ I 540).

Bačkìškių ẽžeras Gž. (kitas Merkšìškių ẽžero vardas): *Bačkìškiai* k.

Bagdòlis up. Šr. Iš raštų žinomas šio vardo variantas *Bagdẽlis*, plg. *Bagdẽlė* l. Vžns., *Bagdẽliškės* mš. Vrn., *Bagdẽliškės* pv. Auk. Greičiausiai sietina su pvd. *Bagdỹs.*

Bagdõniškis ež. Dgl., *Bagdõn-ravis* up. Žgč., *Bagdõn-upis* up. Btr. Iš avd. *Bagdõnas.*

Bagdononių̃ ẽžeras Srj. (kitas Senkùčio vardas), *Bagdononių̃ upẽlis* Srj.: *Bagdonónys k.*

Bagdžìškė up. Gdl. Iš avd. *Bãgdžius.*

Bãgiškės ẽžeras Smal.: *Bãgiškė* k.

Baĩbelis up. Greičiausiai iš liet. *baibelis* „milvelė, veltuvas" (LKŽ I 556).

Baisỹbė, *Baisùsis upẽlis* Lkč. Iš liet. *baisỹbė* „baisumas", *baisùsis*: *baisùs.*

Bajõriškio upẽlis Šmn.: *Bajõriškis* pv.

Bajõr-upis up. APnm., up. Vb., *Bajõr-mūšis* up. Vv. (dėl *mūš-* žr. *Mūšà* up. Ps.). Galbūt iš liet. avd. *Bajõras* (nors plg. *bajõras*).

Bajõrų upẽlė Sv.: *Bajõrai* k.

Bakà up., ež. Vvs. Kilmė neaiški. Galbūt, kaip mano B. Savukynas (1961, p. 219), asmenvardinis hidronimas, plg. liet. pvd. *Bãkas.* Pr. vv. *Bakoy* taip pat laikomas asmenvardiniu ir siejamas su liet. *Bãkas* avd. (G. Gerullis, 1922, p. 15). Bet, antra vertus, visai įma-

noma, jog tai archaiškas hidronimas, sietinas su brus. *бакай* „upės tėkmė, gili vieta upėje; duobė baloje“, ukr. *бакай* „gili duobė upėje, tvenkinyje; duobė su vandeniu; duobė baloje; bedugnė...“ (T. Marusenko, 1968, p. 214; ESBM I 282).

Bakšìškių ẽžeras Všt.: *Bakšìškiai* k.

Bakšių̃ ẽžeras Švn.: *Bakšiaĩ* k.

Bakùčių ùpė Antz.: *Bakùčiai* k.

Bakū́niškis up. Nj. Iš avd. *Bakūnas.*

Baláitės 2 ež. Vrn., *Baláitis* up. Čk., *Balẽlė* up. Sml., *Balina* up. Auk. (< **Balinė*), *Balìnis* up. Kr., *Bãlinis* ež. Ds., ež. Švnč., *Balìnis* ež. Lkm., *Bãl-upis* up. Krn., up. Slč., *Bal-ùpis* up. Dt., *Bãl-ažeris* ež. Mrk., *Bãl-a-kampis* ež. dalis Dkšt. *Bãlų ùpė* Mrs. Iš liet. *balà* „klampi vieta, dažniausiai su stovinčiu joje vandeniu; pelkė“ (LKŽ I 579).

Balam̃bičis up. Jon. Kilmė neaiški. Gali būti vėlesnė, iškreipta (Jonavos apylinkių kalbinė situacija tam labai palanki) lytis iš **Balandiškis* ar pan., plg. *Balandiška* l. Vnd. Tuomet plg. *Balañdė* up. Trš.

Balañdė up. Trš., *Balañdis* ež. Lzd., *Balañd-upis* up. Lk., *Balandžiùkas* ež. Pb., *Balañdžio upẽlis* Žd. Greičiausiai čia priklauso ir *Balánd-upis* up. Rs., nors dėl tvirtapradės priegaidės šio upėvardžio siejimas su *Balañdė* ar pan. kelia ir abejonių. Galbūt *Balándupio* kirčiavimas tvirtapradiškai yra antrinis, vėlesnis, pagal liet. *balánda.* Įmanomas ir toks atvejis, kad *Balándupio* kirčiavimas tvirtapradiškai netikslus.

Šie hidronimai greičiausiai sietini su liet. *balañdis* (B. Savukynas, 1961, p. 219).

Bálčia up. Nmk., up. Šlčn., up. Šll., up. Žgč., *Balč-iùpis* up. Skp., *Baltà* up. Vrn., *Báltas*, *Balta* ež. Smal., *Báltas* ež. Vp., ež. Žsl., *Bal̃tas* ež. Lkm. (ir *Baltẽlė* up. Lkm.), *Báltis* ež. Antz. (ir *Baltẽlis* ež. Antz.), ež. Mlt. (ir *Baltẽlis* ež. Mlt., *Baltẽlė* up. Mlt.), ež. Trak., ež. Vs., *Baltỹs* ež. Ant., ež. Ign. (ir *Balčiùkas* ež. Ign.), ež. Klt. (ir *Balčiùkas* ež. Klt.), ež. Lkm. (ir *Baltẽlis* ež. Lkm.), ež. Trgn. (ir *Baltẽlė* ež. Trgn.), *Baltiekà* ež. JnšM., *Bált-a-balė* ež. Švn., *Balt-a-galỹs* ež. Švnč., *Bált-ežeris* ež. Als., ež. Varn., ež. Všt., *Bált-upė* up. Vrn., *Balt-upė* up. Vš., *Bált-upis* up. Pgg., up. Šk., *Bal̃t-upis* up. Grk., *Balt-upis* up. Jdp., up. Varn., *Bal̃tajis* ež. Lzd., *Bal̃tajis Bìlsas* ež. Lp., *Baltajẽlis* ež. Dkšt., *Báltasiai* ež. Dkšt., *Báltas Kaũknoris* ež. Kpč., *Báltasai griovỹs* Kp., *Baltàsis ẽžeras* Kš., *Baltíeji Lakajaĩ* ež. Mlt., *Baltóji Áñčia* up. Kpč., *Baltóji ùpė* Ob. Iš liet. *báltas, baltà, bal̃tajis* „baltasis“, *báltasiai, báltasai, baltàsis, baltóji.* Plg. sen. alb. *Baltchi* < sen. sl. **balta, *baltьce*: alb. *baltë* „ežeras“, *baltësi* „pelkė, raistas“ (R. Stojkov, T. Kacori, P. Asenova, 1975, p. 64).

Balčių̃ ẽžeras Trgn.: *Balčiaĩ* k.

Baldõkas ež. JnšM., *Baldõnas* ež. Blnk., *Bal̃d-upė* up. Krž. Ypač gausu latvių vietovardžių su *bald-*: *Baldas* pv., *Balduone* pv. ir kt. (žr. V. Dambe, 1972 c, p. 126). Plg. pr. *Baldayn, Baldingis* (G. Gerullis, 1922, p. 15).

Kilmė aiškinama nevienodai. G. Gerulis siejo su liet. *balà* (ten pat). Šitokiam siejimui pritarė ir

kai kurie vėlesni tyrinėtojai (B. Savukynas, 1961, p. 220; J. Endzelynas, 1956, p. 78). J. Nalepa mano, kad vietų vardus su *bald-* geriau lyginti su liet. *báldyti* „belsti, trankyti“, *bildénti* ir pan. (J. Nalepa, 1968 b, p. 188). Atrodo, kad J. Nalepos hipotezė yra gana dirbtina, ypač po visai sėkmingų V. Dambės bandymų įjungti baltų hidronimus su *bald-* į gausų vietovardžių su *bal(į)-* būrį bendra šlapios vietos reikšme (V. Dambe, ten pat, 125 ir t. t.). Be to, liet. hidronimai su *bald-* turi gana aiškių paralelių slavų fiziografinėje terminijoje: rus. *балда, балдовина* „užakęs ežeras, žema vieta, dažnai užliejama vandeniu“ (V. Dambe, 1970 a, p. 133).

Baldū́nų ẽžeras Jdp. (kitas Eĩkiniškio ẽžero vardas): *Baldū́nai* dv.

Balėnė̃lis, *Balėnė̃lių ẽžeras* Nv. Ir pirmoji lytis *Balėnė̃lis*, matyt, yra antrinė, iš kaimo vardo *Balėnė̃liai.*

Balė̃n-upis up. Trk. Iš *Balė̃nai* k.

Baliū́niškės, *Baliū́niškės upė̃lis* Srj. Plg. *Baliū́niškė* pv. Mrc. Galbūt iš avd. *Baliū́nas.* Nors plg. liet. *baliū́nas* „ajeras“, tiesa, žinomas tik nuo Skiemonių (LKŽ I 597).

Bálkis up. Vlkj. Greičiausiai sietinas su liet. *bálkti* „balksti, balti, balsti“ (LKŽ I 598). Dar žr. V. Dambe 1972 c, p. 129.

Balnỹs ež. Ds., *Báln-ia-valkis* (sudurtinis vardas, plg. *valkà*) up. Dt., *Balnius* ež. Šl., *Bal̃n-upis* up. Nmk., up. Rt., *Baln-upỹs* up. Krkn. Iš liet. *bálnas*, *bal̃nas* „baltas“ (LKŽ I 598). Plg. dar ryt. sl. *болонь* „lanka“ ir pan. (N. Tolstoj, 1969, p. 74 t.t.), ukr. *болонє* „lyguma; ganykla“, *болоння* „žema pieva“ (T. Marusenko, 1968, p. 217) – žr. W. Schmid, 1970, p. 472.

Bálsė up. Kps., up. Vvr., *Bálsis* ež. Švn., *Bal̃sis* ež. Sv., *Balsỹs* ež. Plt., ež. Rš., *Bal̃s-upis* up. Jon., up. Klm., up. Rt., *Bals-ùpis*, *Bálts-upis*, *Bal̃ts-upis* up. Br. Iš liet. **bal-sas* „baltas“, plg. liet. *bal̃sis* „baltas gyvulys“, *balsỹs* „baltas šuo, kiškis“, *bal̃sius* „baltas šuo“ (LKŽ I 603), *bal̃svas*, *bálsvas* „balzganas, apybaltis“ (ten pat, 605). Dar žr. H. Krahe, 1964 c, p. 54; V. Toporov, 1973 c, p. 151–153.

Bal̃tragiškė up. Vl. Iš avd. **Baltragis*, plg. liet. pvd. *Baltarãgis.*

Bal̃tramiškis up. Rgv. Iš raisto vardo *Bal̃tramiškis.*

Baltrùliškis up. Jž. Iš avd. *Baltrùlis.*

Baltų̃ Bóbų rãvas Glv. Iš liet. *báltos bóbos.*

Baluosỹs ež. Rš., ež. Rdš., *Baluošà* up. Gdr., *Baluošaĩ* ež. JnšM., *Baluõšas* ež. Lkm. (ir *Baluošýkštis* ež. Lkm.). Ne visai aišku, ar sietina su liet. *bãlas* „baltas“ (LKŽ I 587), ar su *balà* (H. Krahe, 1964 a, p. 5; B. Savukynas, 1961, p. 221).

Bálų Valkõs krinyčià up. Jšn. Matyt, iš kitos vietos (balos ar pan.) vardo *Bãlų valkà.*

Bálvis ež. Trš., *Bálv-anka* up. Ar. Iš šaknies *bal-* (*bãlas*, *balà* – žr. *Baluosỹs*) *u*-kamienio varianto (žr. W. Schmid, 1970, p. 472).

Bal̃žė up. Šš., *Balžẽ* up. Mlt., *Bal̃žis* ež. Nmč. Iš liet. *bal̃žas* „blaivus, giedras, mėlynas“ (LKŽ I 627).

Bambenà up. Smn. Greičiausiai sietina ne su *bambė́ti*, kaip mano P. Jonikas (1950/51, p. 14), o su liet. *bámba* „koks pasipūtimas, bumbulas; duobelė pilvo viduryje“ (LKŽ

I 628). Tai būtų konfigūracinės reikšmės upėvardis. Dar žr. *Bùmbinai.*

Bamblýnas up. Vn., *Bamblýnas* ež. Lp. Iš liet. *bamblỹs* „toks balų ir ežerų augalas" (LKŽ I 634).

Bandõs upẽlis Jz. Iš liet. *bandà* „žemė, kurioje seniau buvo sėjama banda" (t. y. pasėlys) – LKŽ I 638. Dar žr. A. Sabaliauskas, 1970, p. 9.

Bandz-upis up. Grz. Iš avd. *Bándza.*

Bañdžiaduobė up. Prn. Iš daubos vardo *Bañdžiaduobė.*

Banìkiškis, *Banìtiškis* up. Šmn. Galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Banikónis, Banitáuskis, Banỹs.*

Bánko kanãlas Rd. Iš liet. *bánkas.*

Barauka up. Ob. Greičiausiai slaviškas hidronimas – plg. rus. *Боровка* up. (A. Vanagas, 1970 a, p. 99).

Baravykìnė, *Baravykỹnė* up. KzR. Iš raisto vardo *Baravykýnas.*

Barbierà up. Brb. Upės (tiksliau, upių *Ožiaraistỹs, Prūdẽlis* arba *Prū̃dupis* ir *Dū̃mė* santakos) vardas *Barbierà* yra kilęs iš Nemuno rėvos arba Nemuno akmenų pavadinimo *Barbierà.* Savo ruožtu rėvos vardas, matyt, yra „figūrinis" pavadinimas iš skolinio *barbiẽrius* (lenk. *barbierz*) „daktaras, gydytojas" (LKŽ I 655).

Barbõrinė up. KzR. Iš avd. *Barborà.*

Bar̃b-ravis up. Trš. Pirmasis sandas iš avd. *Bar̃bė.*

Barciùko upẽlis Jž. Galbūt iš *barciùkas* „barsukas" – žr. *Barsiùkas.*

Barčių̃ upẽlis KzR. Plg. liet. *Barčià* pv. Btr., *Bar̃čiai* mš., l. Vrn., *Bar̃čios* pv., b. Vrn., *Barčių̃ giraĩtė* Jnk., *Bar̃čius* mš. Rod. Galbūt sietina su liet. *bartìs* (lenk. *barć*) „senas supuvęs, kiauras medis (pušis, eglė); drevė", plg. *bar̃tis* „inkilas" (LKŽ I 672). Nors plg. avd. *Bar̃čius, Bartỹs.*

Bareĩšių ẽžeras Ktk., *Bareĩšių upẽlis* Rk.: *Bareĩšiai* k.

Barỹs up. Šll., *Bar-ùpė* up. Vnd. Kilmė neaiški. Greičiausiai labai senas hidronimas, sietinas su sen. rus. *бара* „bala", ukr. *бар* „šlapia vieta tarp kalvų", il. **bar(b)-* „bala" (O. Trubačev, 1968, p. 158–159, 280; M. Jurkowski, 1971, p. 148; L. Nevskaja, 1974, p. 167; L. Kurkina, 1969, p. 131; I. Marusenko, 1968, p. 215; I. Duridanov, 1975, p. 89; SP I 191; ESSJ I 153).

Barnis ež. Ign. Abejotina pati pamatinė lytis. Beje, ji žinoma tik iš raštų. Plg. liet. *Barnė̃nas* mš. Tj. (jeigu ne iš *Bernėnas), *Barnìkė* pv. Sb. Gali būti siejama ir su liet. *bar̃nis* „barimasis": *bártis.* Bet greičiausiai su determinantu *-n-* padaryta iš šaknies *bar-*, dėl kurios žr. *Barỹs.*

Barõnas up. Brž., up. Gdr. (kitas Pùsnės vardas), up. Vrn. Plg. liet. *Barõn-a-kalnis* kln. Dg., kln. Lp., kln. Rdm., *Barõn-a-pievis* pv. Dg., *Barõnas* sūkurys Nemune Al., ak. Krnv., pv. An., ak. Vp., pv. Žž., *Barõn-balė* pv. PnmR., *Baronẽlis* pv. Šv., *Baronijà* pv. Pn. Galbūt sietina su liet. slavizmu *barõnas* „avinas, tekis; kailis (paprastai su garbanomis)" (LKŽ I 662). Pr. vv. *Baronith* taip pat siejama su liet. *barõnas* (G. Gerullis, 1922, p. 17). Panašiai aiškinama ir lat.

Barāni k., *Baran-strauts* up. kilmė (J. Endzelynas, 1956, p. 85).

Barõnkalnio ežerė̃lis Al.: *Barõnkalnis* kln.

Barsiùkas up. End., *Barsiukýnas* up. Čk., *Barsukýnas* up. Šil., *Barsukýnas* ež. Krtv., *Barsukìnė* up. Jon. Iš liet. *barsiùkas*, *barsùkas* „plėšrus žvėrelis šiurkščiais plaukais (Ursus meles)“, *barsukýnas* „barsukų gyvenamoji vieta“ (LKŽ I 665).

Barsukýno upė̃lis KzR.: *Barsukýnas* b.

Bar̃šis up. Sb. Plg. *Báršės* pv. Sd. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *beršti* „bergžti, gelsti“ (LKŽ I 771).

Bárškelis, *Barškelỹs* up. Rd., *Barškeliùkas* up. Šln., *Barškė̃tis, Barškėtà* ež. Švnč., *Barškiẽtis* up. Mlt., *Baršk-upỹs, Báršk-upis* up. Dt. Plg. *Barškė̃tas* (ar *Barškė̃tas*?) pv. Grv., *Barškėtìnė* l. Žgč. Galbūt sietina su liet. *barškėti* „tarškėti“, plg. *barškė̃tai* „barškalai“, *barškėlė̃* „plepys, barškalius“ (LKŽ I 667).

Bar̃št-upis up. Pjv. Plg. *Baršt-a-pievė* pv. Prn., *Barštinė* ar. Rm., *Bar̃štinės* l. Vrn. Jeigu šaknis *baršt-* nėra iš *beršt-*: *beržt-*, tuomet plg. *Bar̃šč-ia-balė* b. Všt., *Baršč-ia-balỹs* b. Žm., *Bar̃šč-ia-kalnis* kln. Kt., *Bárščinis* mš. Eiš., *Barščis* pv. Dbč., *Bar̃ščių kálnas* Krnv., *Bar̃ščių raĩstas* Btr. Galbūt sietina su liet. *bar̃štis* „skėtinių šeimos augalas (Heracleum sibiricum)“ (LKŽ I 670).

Bartãšiškės ẽžeras Švnč.: *Bartãšiškė* k.

Bar̃tis up. Krkn., *Bártuva, Bártava* (lat. *Bãrta*) up. Skd., *Bar̃t-upė* up. Vv., *Bart-upìnis* up. Plk., *Bar̃t-pjaunis* up. Grnk. Plg. liet. *Bar̃tas* mš. Rm., *Bartẽlė* l. Dg., *Bartẽlės* b. Lzd., *Bar̃čiai* k. Vrn., *Bartíenos* pv. Rud., *Bartis* pv. Igl., lat. *Bãrtenes-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 92), pr. *Bartheyn*, *Barten*, *Bartkaym* (G. Gerullis, 1922, p. 17), *Bartels See* (G. Leyding, 1959, p. 100).

Matyt, ne visi liet. vietovardžiai su *bart-* yra vienodos kilmės. Išsiskiria visų pirma upės vardas *Bártuva*, kurį K. Būga siejo su prūsų etnonimu *bártas* ir manė, kad šis upės vardas negali būti vedamas iš slavizmo *bartìs* (K. Būga, 1961, p. 118; dar žr. V. Dambe, 1972 a, p. 60). Bet upės vardo *Bártuva* ir galbūt *Bar̃tis* ryšys su etnonimu *bártas* taip pat neatrodo įtikimas – kur *bártai*, o kur *Bártuva*: ji per toli nuo bartų. Ar nebus įtikimiau šaknį *bart-* laikyti su determinantu *-t-* padaryta iš *bar-* – žr. *Barỹs* (žr. V. Toporov, 1975, p. 200).

Kiti hidronimai ir šiaip vietų vardai su *bart-* galbūt vestini iš liet. *bartìs* (lenk. *barć*, brus. *борть*) „senas išpuvęs, kiauras medis; drevė“ (LKŽ I 672).

Bar̃tkuškio ẽžeras Msn.: *Bar̃tkuškis* k.

Bar̃tninkų ẽžeras Brt.: *Bar̃tninkai* mstl.

Bartuliškių ežeras Graž. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo, plg. liet. *Bartùliškis* k. Tršk. < avd. *Bartùlis*.

Barzdė̃niškė up. Ml. Iš avd. *Barzdė̃nas*.

Barz-ùpė up. Pgg.: *Barzū̃nai* k.

Bãsl-iupis up. Pn. Greičiausiai iš liet. *baslỹs* „pagalys, kuolas“.

Baũb-intakis up. Bt., *Baũb-upis* up. Vv. Galbūt iš liet. *baũbas* „baidyklė, šmėkla, kuria gąsdina vaikus“

(LKŽ I 685). Dėl semantikos plg. *Baisỹbė* up. Lkč.

Baublỹs up. Bb., up. Raud., up. Skd., *Baublỹs* ež. Ar., ež. Krk. Plg. liet. *Baũblė* b. Klm., *Baublẽ* plk. Krž., b. Srv., *Baũbl-ia-balė* b. Slč., pv. Rk., *Baũbl-ia-galis* b. Nj., *Baubliaĩ* klv. Lkv., pv. Žr., *Baublỹnė* plk. Jsv., *Baũblinė* pv. Pkr. Kilmė neaiški. Bet dažniausiai, ypač hidronimai, pievų, balų vardai, matyt, iš liet. *baublỹs* „toks garnių šeimos paukštis (Botaurus stellaris); apuokas" (LKŽ I 686–687). Nors plg. *baublỹs* „išpuvęs medis" (ten pat, 687).

Baubliũ ẽžeras PnmR. (kitas Dumblio vardas): *Baubliaĩ* k.

Baudiẽriškis ež. Vrn. Plg. *Baldyrius* kln. Blnk., kln. Aln.: brus. *bowdyr* „vandens kunkulas, burbulas (bańka wodna)" (M. Jurkowski, 1971, p. 90). B. Savukyno etimologija, siejanti šį ežero vardą su *baudìnti* „raginti" ir pan., netiksli (B. Savukynas, 1961, p. 221).

Baudỹs, *Baũdė* up. Skdv., *Baudeikà* up. Stk. Plg. lat. *Baudas* vs., pr. *Bauda* up. (G. Gerullis, 1922, p. 17; G. Leyding, 1959, p. 70). Galbūt sietina su liet. *báudyti*, *báudinti* „raginti, kurstyti" (LKŽ I 689), *baũstis* „ketinti, žadėti; rengtis, ryžtis" (ten pat, 696), *baũsti* „varyti, raginti" (ten pat, 695).

Baũk-sienis up. Šd., *Baũkio ẽžeras* Užp. Iš avd. *Baukỹs.*

Baũkštė up. Klp. (vok. užrašymai *Bauksz*, *Baugst*, *Baugste* ir pan.). Galbūt iš **Baugštė*. Plg. *Baũkšasis* klv. Snt., *Baugùsis vìngis* pv. Kv. Greičiausiai sietina su liet. *baugštùs* „bugštus, baikštus, bailus" (LKŽ I 693). Siejimas su lat. *buoga* „akmeninga vieta lauke" fonetiškai sunkiai įmanomas (žr. G. Froelich, 1930, p. 74).

Baũžas, *Baužùkas* up. Vg., *Baũž-intakis* up. Šmk. Ne visai aišku, ar iš *baũžas* „baidyklė, baubas, šmėkla" (LKŽ I 697), ar iš *baũžas* „beragis, buolas" (ten pat, 698). Bet, atrodo, pastaroji prielaida dėl semantikos gali būti įtikimesnė (plg. *Berãgis* ež. Sv.).

Bavainìškės ẽžeras Švnč. (kitas Sẽtikio vardas): *Bavainìškė* k.

Bebìrva up. Šmk. (ir *Bebirvýtis* up. Šmk.). Greičiausiai reduplikuotinis darinys: *Be-bìrva* (dėl *birv-* žr. *Birvà*).

Bẽbrė up. Plt., *Bebrìnė*, *Bebrica* up. Kš., *Bẽbrujis* up. Šd., *Bebrùkas* ež. Vrn., *Bebrũkas* ež. Jz., *Bebrusaĩ* ež. Mlt., *Bebrũtis* ež. Sn., *Bebraũs-iupė* up. Pbrd., *Bebr-upis* up. Lkš. Iš liet. *bẽbras* „toks graužikų būrio brangiakailis žvėrelis (Castor fiber)" (LKŽ I 706). Dar žr. R. Sindou, 1958, p. 185 tt.

Bebrìnkos ẽžeras Ob.: *Bebrìnka* k.

Bebrũnų ẽžeras Kvr.: *Bebrũnai* k.

Bebrusũ ùpė Mlt.: *Bebrusaĩ* ež.

Bedantìškė ež. Švn. Plg. *Bedañtė* pv. Užp. Matyt, konfigūracinis vardas, sietinas su liet. *bedañtis* „kas dantų neturi" (LKŽ I 708), šiuo atveju – lygių krantų ar pan. ežeras.

Bẽdrė up. Stč., up. Všk. Plg. liet. (iš latvių?) *bẽdrė* „duobė; kelio duobė; bala, klampynė; slėnys" (LKŽ I 711), lat. *bedre* „t. p." (LVV I 276–277). Dar žr. A. Nepokupnyj, 1976 b, p. 27–29.

Bedùgnė, *Bedugniùkas* up. Bb., *Bedùgnė* up. Jsv., up. Trgl., *Bedùgniai* keli ež. Jsv., *Bedùgnis*, *Bẽdugnis* up. Šmk. (kitas Sùltekio vardas), *Bedùgnis* ež. Gr., ež. Ign., ež. Rdš. (ir *Bedugniùkas* ež. Rdš.)

ir kt., iš viso 30, *Bedugnỹs* ež. Jž., ež. Krn. Iš liet. *bedùgnis, bedùgnė* „labai gilus; be dugno" (LKŽ I 711).

Begãlis ež. Trgn. Iš liet. *begãlis* „labai didelis, neišmatuojamas; neturintis galo, pabaigos" (LKŽ I 714).

Beiñdupis up. Als. Kilmė neaiški.

Bekerìnė up. Ut. Iš avd. *Bèkeris.*

Bekiaũšis, *Bepaũtis* up. Čk. Iš liet. *bekiaũšis, bepaũtis* „kas be kiaušių, be pautų".

Bekojỹnė up. Plk. Iš liet. *bekójis, -ė* „kas neturi kojų ar kojos" (LKŽ I 737).

Bėlỹs ež. Švnč. (ir *Bėláitis* ež. Švnč.). Kilmė neaiški. Greičiausiai priklauso prie „balos – baltumo" reikšmę turinčių hidronimų, plg. liet. *belà* „bala, pelkė" (LKŽ I 738), lat. *bęlute* „valka, vandens duobė" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 30). Dar plg. ryt. sl. *бель* „bala" (E. Kotonova, 1973, p. 82).

Bélzgis, *Belzgis, Belzgỹs* up. Sb. Plg. (?) liet. *balzganas, bálzganas* „balsvas, neaiškiai baltas" (LKŽ I 625).

Bemblỹs up. Kv. Plg. *Beñblė* pv. Skdv. Galbūt sietina su liet. *bemblỹs* „susigumbavęs; neužaugęs, nubembęs žmogus, gyvulys ar augalas" (LKŽ I 744).

Bendo-ravis up. Klm. < **Bendor-ravis.* Iš avd. *Beñdorius.*

Beñdostupė up. Žml. Sudurtinis upėvardis, kurio pirmojo sando *bendost-* kilmė neaiški. Greičiausiai tai palyginti naujas hidronimas, nes pirmąjį sandą yra pamato sieti su liet. (iš vok. *Bindaxt*) *bindõsas* „tam tikras kirvis, skliutas" (LKŽ I 829).

Beñdrė up. Mrs., *Beñdr-upis* up. Stč., up. Vvr., up. Žmt., up. Kp., up. Pnm. Iš liet. *beñdrė* „bendra pieva, bendras laukas" (LKŽ I 750).

Benõsė up. Lgm. Iš liet. *benõsis, -ė* „kas neturi nosies" (LKŽ I 755).

Bẽn-upė up. RdN. Sudurtinis upėvardis, kurio pirmasis sandas *bėn-* greičiausiai yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Benỹs, Bẽnius,* lat. *Bēne* (LAG 415), *Bēnus* (ten pat, 392, 402, 406) < *Benedictus.*

Berãgis ež. Sv. (kitas Svẽdaso vardas). Iš liet. *berãgis* „kas be ragų" (LKŽ I 759).

Berãš-upis up. Krkn. Kilmė neaiški. Abejotina pati pamatinė lytis.

Berčiū̃nas, *Berčiū̃nų ẽžeras* Dgč. Ir pirmasis variantas *Berčiū̃nas* yra antrinis, perdirbinys iš kaimo vardo *Berčiū̃nai.*

Bẽrė, *Bėrẽ* up. Slč. (ir *Bėrẽlė* up. Slč.), *Bẽr-upis* up. Btg., *Bėr-upỹs, Bẽr-upis* up. Prnv. Plg. lat. *Bę̃rais-purvs* mš., *Bēr-upe* up. (J.Endzelynas, 1956, p. 102): liet. *bẽras* „tamsiai rudos spalvos" (LKŽ I 760), lat. *bę̃rs* „braun" (LVV I 291). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 20.

Čia greičiausiai priklauso ir *Berupẽlis* up. Rm. < **Bėr-upėlis.* Galbūt ir *Ber-upė* up. Rdd. bei *Bereliškė* up. Skdv. priskirtina prie šios grupės upėvardžių.

Bereĩš-pievis up Prk. Iš avd. *Bereišà, Bereĩšis.*

Bérkina, *Bérkė, Bérk-upis* up. Tl., *Beřkiškė* up. Skdv. Plg. liet. *Bérkės* pv. Tl., *Berkìnė* l. Skd., *Bérkinės* pv. Jnš., lat. *Beřkene* k., *Berķis* k., *Berķi* k. Pastarieji du lat. vietovardžiai kildinami iš avd. *Berg* (J. Endzelynas, 1956, p. 99).

Pr. vv. *Berkiten* taip pat laikomas asmenvardiniu ir siejamas su avd. *Berkel* (G. Gerullis, 1922, p. 19). Galimas daiktas, kad ir minėti liet. vietovardžiai su *berk-* yra asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Bérkis*, *Beřkus*, lat. *Berķis* (LAG 18, 24, 26 ir kt.). Plg. V. Toporov, 1973 a, p. 38–39.

Berlẽ, *Beřlė* up. Krč. Plg. liet. *Berlýnas* kln. Kpč. (jeigu, žinoma, šio kalno vardas nėra perkeltinis iš Europos miesto vardo *Berlýnas*), lat. *Bęrlava* k., *Berliņa* k., *Bęrlīne* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 99–100). Bet gali būti, kad iš šių vietovardžių tik upės vardas *Berlẽ*, *Beřlė* yra archaiškas. Jį, beje, galėtume sieti su slavų kalbose plačiai žinomu balos nomenklatūriniu terminu ukr. *borło* „klampynė", luž. aukšt. *borno* „liūnas", bulg. *brało* „mažas upelis; tėkmė; liūnas" (M. Jurkowski, 1971, p. 150).

Bernininkas t. *Berninykas* up. Pn., *Bern-a-kam̃pė* ež. Bb., *Bern-a-ùpis*, *Bern-a-ùpė* up. Prnv., *Bern-upė* up. Tlž. (G. Froelich, 1930, p. 19). Iš liet. *bérnas* „vaikinas, jaunikaitis, nevedęs vyras" (LKŽ I 767).

Bernótuškis up. Užp. Iš avd. *Bernótas*.

Bernótų ẽžeras Pb. (kitas Gìrijos vardas): *Bernótai* k.

Bérža ež. Gdr. (gal iš *Béržė*?), *Béržas*, *Beržẽlis* up. Dv., *Béržė* up. Šlčn., up. Trg., up. Žsl., *Beržẽ* up. Rd. (ir *Beržẽlė* up. Rd.), up. Vp., *Béržinis* ež. Graž., *Beržìnis* ež. Klt., ež. Ml., ež. Smal., *Béržoras* ež. Plt., *Beržuonà* (*Beržūnà*) up. Šlčn., *Beržuõlė* up. Sem., *Beržuõlis* ež. Sem. (ir *Beržuoliùkas* ež. Sem.), *Beržuonà* up. An., up. Rk., *Beržuonis* ež. PnmR., *Beržùtė* up. Šln., *Béržuvis*, *Beržuvỹs* ež. Švnč., *Bérž-ravis* up. Šlv., *Berž-a-viẽtis* up. Vs., *Berž-upãlis* up. Skd., *Berž-ùpė* up. Vrn., *Berž-upė* up. Nm., up. Pp., *Bérž-upelis* up. Glv., *Berž-upẽlis* up. Jnk., *Bérž-upis* up. Grl., up. Jnk., up. Krp. ir kt., iš viso 8, *Beřž-upis* up. Kl., *Berž-ùpis* up. Krkn., up. Srd., up. Tršk. ir kt., iš viso 6, *Berž-upỹs*, *Bérž-upis* up. Šmn., *Bérž-vilka* up. Krž. Iš liet. *béržas*.

Beržánka up. Jon. Slaviškos priesagos *-anka* vedinys iš *Beržaĩ* k.

Beržánkos ẽžeras Vvs.: *Beržánka* k.

Beržíena, *Beržíenos* up. Rk., *Beržíena*, *Beržíenos* ež. Rk. Iš balos vardo *Beržíena*.

Beržìjos ež. Vrn. Iš balos vardo *Beržìjos*.

Béržininkų ẽžeras Dkšt.: *Béržininkai* k.

Beržýtė up. Bsg. Iš liet. *beržýtė* „jaunų beržẹlių miškas, beržynėlis" (LKŽ I 777).

Béržtalis up. Žml., *Béržtas* ež. Grdn., *Beržt-upė* up. Krt., *Béržt-upis* up. Grk., up. Klp., up. Plv., *Beržt-upỹs* up. Čk. Iš liet. *béržta* „beržinė žemė, vieta, kur auga beržai" (LKŽ I 778). Dar žr. J. Šliavas, 1970, p. 270.

Dėl *Béržtalis* dar plg. lat. *birzstala* „biržė, Birkengehäge" (K. Būga, 1958, p. 527).

Besenis ež. Vvs. Plg. lat. *Besenīks* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 100). Kilmė neaiški. Be to, abejotinas ir pačios pamatinės lyties autentiškumas. Gali būti iš **Be-sienis* („be sienų" – didumo, konfigūracijos ar pan. prasme).

Bestìnis ež. Ant., ež. Rim. (ir *Bestinė̃lis* ež. Rim.), ež. Smal. Iš liet. *bestìnis* „kastinis, kastas, iškastas“: *bė̀ ti* „kasti“.

Bevar̃dis ež. Mlt., ež. Vžns. Iš liet. *bevar̃dis* „kas neturi vardo“.

Bezdalỹnė up. Rd. Iš liet. *bezdalỹnė* „vieta, kur daug bezdalų“.

Bežùvis ež. Mlt. Iš liet. *bežùvis* „neturintis žuvų, be žuvų“.

Bìbiškis ež. Dg. (oficialus šio ežero vardas *Lynė̃lis* yra dirbtinis). Iš liet. *bìbas* „penis“ (žr. B. Savukynas, 1961, p. 222).

Bìč-upis up. Srd., *Bič-iupỹs* up. An., *Bìč-laidis* up. Sml., *Bìč-iupelis* up. Ob. Plg. liet. *Bìč-giris* pv. Pp., *Bìč-ia-kalnis* kln. Ds., kln. Ign., kln. Užp., *Bìč-ia-plė̃šis* rst. Trgn., *Bìč-ia-raistis* rst. Ut., *Bìč-ia-sodis* pušynėlis Vv., *Bìč-iupis* pv. Užp., pv. Rg. Šaknies *bič-* kilmė neaiški. Lat. *Bič-upîte* gali būti ir iš **Bik̃upîte* (J. Endzelynas, 1956, p. 108). Galbūt sietina su liet. *bìtė*. Nors gali būti ir asmenvardinės kilmės: liet. pvd. *Bìtė, Bìčius*.

Latvių vv. *Bite* k., *Bites-mežs* mš., *Bites-sils* mš., *Bišu-druvas* b., *Bišu-ęzęrs* ež., *Bišu-līkums* pv. ir kt., pr. *Bitpelkis* taip pat siejami su lat. *bite* „bitė“ (J. Endzelynas, 1956, p. 114–115; G. Gerullis, 1922, p. 21.)

Biebė̃ up. An., *Biebė̃* ež. An. Pamatinė lytis ne visai aiški (t. *Bebė̃*) – gali būti hipernormalizmas iš *Bebė̃*, plg. lat. *Bebe* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 93). Tuomet rastųsi pamato laikyti demonologiniu hidronimu, sietinu su liet. *bẽbė* „pramanyta baidyklė vaikams gąsdinti, baubas; utėlė“ (LKŽ I 705).

Biẽliškis ež. Ukm. Galbūt iš avd. *Bielỹs, Biẽlius*. Nors plg. *Bieliùkas* ež. Rud.

Bieliùkas ež. Rud. Plg. liet. *Bieliai* mš. Kpč., *Biẽl-ia-kalnis* kln. Pns., *Biẽl-ia-kampis, Biẽlio kam̃pas* ar. Dg., *Bielių balaitė* Lp. Šaknies *biel-* kilmė neaiški. Galbūt sietina su *Bėlỹs* (žr.).

Bienė up. Trgl. Pamatinė lytis abejotina – yra įvairių užrašymų: *Benà, Bienà*. Plg. lat. *Biênes* k., *Biẽņi* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 117) ir *Bẽne* k., *Bę̂nieki* k. (ten pat, 102). Bet atrodo, kad lytys su *bien-*, *ben-* yra vėlesnės, slavizacijos keliu atsiradusios iš lyties, turėjusios šaknį *bin-* galbūt iš *Binė̃* (žr. J. Otrębski, 1963 a, p. 271). Jeigu lytis *Binė̃* pasirodytų neabejotina, tuomet siejimas su trak. Bĩναι ir pan. būtų visai įmanomas. Pastarasis trak. vietos vardas laikomas su determinantu *n* padarytu iš šaknies, kildintinos iš ide. **bhei(ə)-* „mušti“ (žr. I. Duridanov, 1969, p. 20–21)

Býgaudas ež. Sem. Iš avd. *Býgaudas*.

Bigùlis up. Dbk. Iš liet. *bigùlis* (: *bìgas* „trumpas, mažas“ – LKŽ I 809).

Bijõtas up. Bt., *Bijótė* ež. Krtv. Galbūt asmenvardinės kilmės: liet. avd. **Bijotas*, plg. *Bijõtai* k. Skdv., k. Alvt., avd. *Bijeĩkis, Bijónis, Bijẽnas*, pr. avd. *Byote, Byot* (R. Trautmann, 1925, p. 18).

Bijū̃nas up. Kdn. Plg. liet. *Bijùtė* pv. Lkm. ir galbūt *bijóti* „jausti, kęsti baimę“ (LKŽ I 811). Bet greičiausiai sietina su liet. *bijū̃nas* „vėdryninių šeimos darželio gėlė“ (ten pat, 812).

Bìkava up. Vn., *Bikẽlė* up. Dgč., *Bikẽnis* up. Sb., *Bikilỹs* up. Rgv. Iš liet. *bìkis* „striukis" – žr. V. Urbutis, 1965 b, p. 70.

Bìkš-upis up. Sd Iš avd. *Bikšỹs*.

Bildẽlis ež. Jrb. Plg. liet. *Bildìkė* db. Plt., *Bilduõtė* kln. Grg., pr. *Bilden* (G. Gerullis, 1922, p. 20). Galbūt sietina su liet. *bildė́ti* „trinkėti, dundėti" (LKŽ I 816), *bildùs* „trankus". Kad toks siejimas, ypač semantikos prasme, įmanomas, rodo pievos vardas *Bildančioji* Krt. Dar žr. B. Savukynas, 1961, p. 223. Ar šaknies *bild-* vietovardžiai gali būti gretinami su vandenų ir kitais vietų vardais, turinčiais šaknį *bald-*, *bal-* ir pan., tuo tarpu nėra visai aišku (dėl tokio siejimo žr. V. Dambe, 1974, p. 234).

Bìldiškės ẽžeras Onš. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (pievos, lauko ar pan.) vardo **Bildiškė* (< pvd. *Bìlda*).

Bildìškis ež. V. Priesagos *-iškis* vedinys iš *Bildžiaĩ* k.

Bildžių̃ ẽžeras Mck.: *Bildžiaĩ* k.

Bil̃sas *(Báltajis* ir *Júodajis)* ež. Lp., *Bil̃sinyčia* up. Lp. Plg. lat. *Bil̃skalniņš* kln. (J. Endzelynas, 1956, p. 110). Galbūt dar turi ką bendra su liet. *Bélzgis*, *Bel̃zgis* up. Sb. *(*Bels-gis)*. Tuomet ežero vardas *Bil̃sas* būtų „spalvos" reikšmės, plg. liet. *bal̃zganas* „balsvas, neaiškiai baltas" (LKŽ I 625), rus. *белесый* „balsvas" (J. Otrębski, 1961 d, p. 5; J. Otrębski, 1963 b, p. 164). Dar žr. B. Savukynas, 1961, p. 223; to paties 1966 a, p. 166; V. Toporov, 1973c, p. 150–153; V. Dambe, 1974, p. 234). K.-O. Falkas rekonstruoja praformą **Bil(d)-s-as* ir lygina, be kita ko, su pr. *Bilden* vv. („Landschaft"), *Byledow* up., liet. *Baldõkas* ež., *Baldõnas* up. (K.-O. Falk., 1963, p. 3) bei su liet. *bildė́ti*, *bìldinti*, *bélsti* ir pan., laikydamas šį ežero vardą garsažodiniu (K.-O. Falk, 1976 a, p. 198–205; to paties, 1973 b, p. 3). Mūsų nuomone, K.-O. Falko etimologija mažiau įtikima negu anksčiau minėtoji.

Bimbalìnė ež. Tl. (kitas Jùdrino vardas). Iš liet. *bim̃balas* „sparva; juodvabalis" (LKŽ I 822).

Bimbirìnis ež. Smal., *Bimbẽris* ež. Dgč. (kitas vardas *Sakuõtis*). Plg. lat. *Bim̃beris* k., *Bimbirišķi* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 110). Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *bimbìras*, *bim̃biras* „tokia javų piktžolė" (LKŽ I 825), plg *bìmbė* „švendro buožė; tokia geltonai žydinti žolė, auganti prastoje žemėje su gulinčiais ant žemės lapais" (ten pat, 823).

Bindẽlis ež. Jrb. Plg. liet. *Bind-ã-trakis* pv. Pn., *Bindė* rst. Stk. Galbūt sietina su liet. *biñdinti* „nerangiai eiti, bindzinti", *bìnda* „senis, sudžiūvėlis", *biñdė* „tinginys, bindza" (LKŽ I 829).

Bindū̃gė up. Prn. Atrodo, iš buvusios smuklės vardo *Bindū̃gė*. Savo ruožtu smuklės (arba ir tiesiog upės) vardas *Bindū̃gė* yra slavizmas, sietinas su lenk. *binduga*, *bienduga* „(laivybai tinkamos) upės krantas, prie kurio sudaromi ir išplukdomi sieliai" < mnd. *bindinge* (žr. P. Nitsche, 1964, p. 200). Plg. lenk. *Binduga* ež. dalis, žūklės vieta, *Pod Bindugę* ež. dalis < lenk. *binduga* „vieta paupy, kur kraunami sieliams tinkami medžiai ir iš kur plukdomi sieliai"

(E. Breza, 1974, p. 249; K.-O. Falk, 1941, p. 113).

Bingis ež. Als., *Bingùtė* ež. Vrn. Siejama (B. Savukynas, 1961, p. 223) su liet. *bingùs* „gražus, dailus, smarkus, puikus“ (LKŽ I 833). Matyt, senesnė *bingùs* reikšmė buvo „mušti“ ar pan. (žr. V. Urbutis, 1965 b, p. 72 tt.).

Birbìntė up. Pgg. Plg. liet. *Birbė* pv. Kltn., *Birbýtė* pv. Rm. Sietina su liet. *birbinta* „klanas, valka“ (P. Skardžius, 1973, p. 14), toliau – su gr. βόρβορος „purvas, nešvarumai“ (ten pat), sen. ind. *barburám* „vanduo“, alb. *berrák*, *brrak* „pelkė“ (I. Duridanov, 1975, p. 239).

Bìrgis up. Vb. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *biȓg-alas* „prastas alus“, lat. *biȓga* „garai, tvaikas, dūmai“, pr. *au-birgo* „virėjas“. Šių žodžių pirminė reikšmė galėjusi būti „birgzti, birbti, burbuliuoti, plepėti, šnypšti, kunkuliuoti ir pan.“ (V. Mažiulis, 1975, p. 83).

Birgždà up. Alv. Kilmė neaiški. Galbūt iš **Biržda*, plg. liet. *birždis* „birzdis, viržis, šilojas“ (LKŽ I 849).

Birvà ež. Trak., *Birvėtà* up. Tvr., galbūt *Be-bìrva* up. Šmk. *u*-kamienis šaknies *bir-* /*ber-* variantas: **Bir-u̯-ētā*. Galbūt tai panašios reikšmės vietų vardai kaip brus. *берва* „rąstais išklotas kelias šlapioje vietoje, kamša“ (I. Jaškin, 1971, p. 23; SP I 400; ESSJ 3 71), plg. brus. *Бервы* krūmai, *Берві* b. ir kt. (ten pat). „kamšos“ reikšmės hidronimai lietuvių vardyne gana dažni – žr. *Kamšà, Gãtė, Pagrandà*.

Biržẽlis up. Dglš., *Bìržulis* ež. Varn., *Biržuvė* ež. V., *Birž-upỹs* up. Ob. Čia greičiausiai priklauso ir *Biržupių̃ upẽlis* Grnk., kurio pirmasis sandas *Biržupių̃*, matyt, yra iš **Biržupio*: **Birž-upys*. Iš liet. *bìržė* „beržynėlis“ (LKŽ I 850).

Bìržt-upis up. Slnt. Greičiausiai iš **Biržtv-upis*: *bìržtva* „beržynas, baltmiškis“ (LKŽ I 852).

Bìržtva up. Dr. Iš liet. *bìržtva* „beržynas, baltmiškis“ (LKŽ I 852).

Bìržų ẽžeras Brž.: *Bìržai* mst.

Biržūnẽlis ež. Dgč.; *Biržū́nai* k.

Bisa up. Šv. Abejotina pati pamatinė lytis, be to, žinoma tik iš raštų. Plg. lat. *Bise* vs., *Bises-purvis* b., *Bismuiža* k., *Bisenes* pv., *Bisinîca* pv., *Bisiņu-purvs* b. Šiuos latvių vietų vardus, matyt, reikėtų sieti ne su lat. germanizmu *bise* „buksa, buksva“ (dėl tokio siejimo žr. J. Endzelynas, 1956, p. 114), o greičiau su lat. *bisiņi, bisītes* „tokie grybai, briedžiukai (morchella)“ (LVV I 300). Upės vardas *Bisa* galėtų turėti išlaikęs senesnę, konfigūracinę ar pan., šaknies *bis-* reikšmę, kurią galbūt rodo lat. *bisît* „išmėtyti“ (ten pat).

Bìš-upis up. Prnv. Pirmasis sandas iš avd. *Bìšis, Bìšius*.

Bìtautas up. Aln. Iš avd. *Bìtautas*.

Bytautonių̃ ẽžeras Onš.: *Bytautónys* k.

Bìtė up. Pgg., *Bità* up. Všn. (galbūt iš **Bitẽ*) (ir *Bitáitis* ež. Všn.), *Biteĩkis* up. Ut., *Bìt-upis*, *Bit-upỹs* up. Šlv. (ir *Bitupáitis* up. Šlv.), *Bìt-ravis* up. Tt., *Bìt-laistis* up. Mšk., *Bìt-ežeris* ež. Pgg. Ar čia gali priklausyti ir *Bytà* up. Krtv. bei *Bỹtvanas, Bìtvana* < (?) *Byt-tvanas, Bìt-tvana*, neaišku dėl ilgo balsio *y*. Plg. lat. *Bišu-ęzęrs* ež., *Bitene* pv. (J. Endzelynas,

1956, p. 114–115), pr. *Bitpelkis* (G. Gerullis, 1922, p. 21). Gal iš liet. *bìtė*, lat. *bite*, pr. *bitte* (P. Jonikas, 1950/51, p. 16; B. Savukynas, 1961, p. 223; J. Endzelynas, 1956, p. 116; G. Gerullis, 1922, p. 21).

Bitẽniškis up. Ppl. Priesagos *-iškis* vedinys iš liet. avd. *Bitė̃nas*.

Bitinẽlis ež. Km., ež. Šl., *Bitinìškis* up. Ob. Greičiausiai iš liet. *bìtinas*. Dėl semantikos plg. *Bìtė* up. Pgg.

Bitiškių ežeras Trak. Pirmasis komponentas greičiausiai iš kokios kitos vietos vardo **Bitiškės*, plg. *Bìtiškė* pv. Vdk., *Bìtiškis* pv. Sb.

Byvaĩnis ež. Trgn. (ir *Byvainė̃lis* ež. Trgn.). Iš avd. *Byvaĩnis*.

Bỹvainava, *Bỹvaina* up. Užv., *Byvainiùkas* up. Lk. Iš avd. *Byvaĩnis*.

Býzdelis (ar *Bìzdelis*) up. Šd. *Bizdùkas* ež. Žsl. (ir *Bizdukė̃lis* ež. Žsl.). Plg. liet. *Bizd-a-giris* mš. Pn., *Bizd-ã-kalnis* kln. Šmn., *Bìzd-a-kalnis* kln. Všk., *Bìzd-a-raistis* pv. Ds., b. Mrk., *Bìzdė* kln. Pg., *Bìzdė* mš. Mlt., *Bìzdėlė* pv. Bsg., *Bìzdžiai* l. Jnš., *Bìzdž-ia-balė* pv. Mrs., *Bìzdž-ia-raistis* rst., *Bỹzdž-ia-valakiai* l. Mrk., *Bìzdžius* mš. Sk., lat. *Bizdęni* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 115).

Greičiausiai sietini su liet. *bìzdinti* „striukinti, trumpinti" (LKŽ I 864), plg. *bìzdė* „trumpas švarkas" (ten pat, 862), *bìzdris* „trumpauodegis, biznis" (ten pat, 865).

Bizdilinga up. Ut. Kilmė neaiški. Kelia abejonių ir pačios pamatinės lyties autentiškumas. Plg. *Bizdėlė̃* l., ar. Pn., l., ar. Mlt., *Bìzdėlė* pv. Bsg., grv. Ukm., *Bizdėlỹnė* dr. Jž. (*bizdėlė̃* „gyvulius puolantis vabzdys, gylys" – LKŽ I 862). Bene įmanomiausias ryšys būtų su lat. *bezdelīga* „kregždutė", liet. *blẽzdinga*, *blezdingė̃*.

Bìzdnas ež. Vrn. Iš liet. **bizdnas*, plg. *bìznas* „trumpas, striukas". Dar žr. *Býzdelis*. Antra vertus, įmanomas ir perdirbimas iš slavų, plg. lenk. *bezdeń*, rus. *бездна*, brus. *бездань* „bedugnė" (ESBM I 342).

Bìžas up. Kltn., *Bižinỹs* ež. Lkč. Plg. lat. *Biza-masts* mš., *Bizu-purvs* b., *Bizenes-purvs* b., *Bizeņ-kakts* gn. (J. Endzelynas, 1956, p. 115) ar *Bižas-ęzęrs* ež., *Bižžas-purvs* b. (ten pat). Šaknies *biž-* kilmė neaiški. Bene labiausiai viliojantis siejimas būtų su liet. *bìzinti* „trumpinti, striukinti" (LKŽ I 867) ir pan. (plačiau žr. V. Urbutis, 1965 b, p. 77), bet tuomet lieka neaišku, iš kur hidronimų šaknyje yra priebalsis *ž* vietoj *z*. Galbūt hidronimai su *biž-* yra vėlesni, „sulietuvinti" iš lyčių su *biz-*. Tačiau ir šio spėjimo neparemia latvių vietovardžiai su *biž-* (*Bižas-ęzęrs*, *Bižžas-purvs* ir pan.). Tad tuo tarpu, rodosi, įmanomiausia prielaida – siejimas su liet. *bìžė* „utėlė" (LKŽ I 871). Dėl semantikos plg. *Blusìnė* up. JnšM., *Blùs-upis* up. Snt.

Blãkė up. Varn. Matyt, sietina su liet. *blãkas* „lygus, plynas" (LKŽ I 876), lat. *blaks* „rami jūra; lygus" (LVV I 308).

Blañdušė up. Pkn. – žr. *Blendà*.

Blauzdà up. Ktk., *Blauzdẽlė* up. Lel. Galbūt čia priklauso ir *Blaũzgalas* < (?) **Blauzd-galas* up. Lk.

Iš liet. *blauzdà* „kojos dalis žemiau kelio, staibis“ (DLKŽ).

Blaž-upỹs up. Pkr. Iš avd. *Blažỹs.*

Blẽkis up. Prk. Greičiausiai ne visai tiksliai tarminė lytis *Blẽkis* atstatyta į literatūrinę kalbą – matyt, turėtų būti *Blíekis*. Tai naujas upelio vardas, sietinas su germanizmu *blíekis* „tvenkinys“ (LKŽ I 913).

Blendà (t. *Blundà*, *Blindà*) up. Msn., *Blénda* (t. *Blìnda*) ež. Šr., *Blend-upis* up. Dr., *Bleñdžiava* up. Slnt.; plg. *Bléndė* kd. Ms. Galbūt čia priklauso ir *Blañdušė* up. Pkn. < **Blend-ušė*. Toliau prie šios grupės hidronimų priskirtina ir *Blìnda*, *Bliñd-upis* up. Als., *Blindãjus* up. Jon., *Blindala* up. Rs., *Blindija* up. Gdž., *Bliñdž-iupelis* up. Vp. Plg. liet. *Blìnda* pv. Gdr., *Blìndė* pv. Mrk., *Blindẽ* pv. Antz., *Blindijà* l. Ukm., lat. *Blīdene* up., *Blîdienes-kalns* (J. Endzelynas, 1956, p. 120), pr.–jotv. *Blinduppe*, *Blinde Fluss* (G. Leyding, 1959, p. 40), *Blind See* (ten pat, 41).

Paprastai siejama su liet. *bleñdė*, *blendìs* (LKŽ I 899), *blìnda*, *bliñdė*, *blindìs* „gluosnių rūšis, Salix caprea“ (ten pat, 918–919) – žr. J. Endzelynas, 1956, p. 120; J. Endzelin, 1934, p. 145; V. Dambe, 1959, p. 443; B. Savukynas, 1961, p. 223; K.-O. Falk, 1963, p. 3; G. Froelich, 1930, p. 23. Šis siejimas atrodo visai įtikimas, ypač kai kalbama apie sudurtinius hidronimus (*Bliñd-upis* ir pan.), kai kurių priesagų vedinius (sakysim, priesagos *-ija*, plg. *Blindijà*) ir pan. Teigdami šią etimologiją, norėtume atkreipti dėmesį į tai, jog dalis hidronimų su *blind-*, *blend-*, ypač nepriesaginiai (pvz., *Blendà*) arba ir kai kurie priesaginiai vediniai, gali būti kilę ir ne iš augalo pavadinimo – juos įmanoma sieti ir su liet. *blandùs* „tamsus, apsiniaukęs, neaiškus; giedras, blaivus“ (LKŽ I 884), *blę̃sti* „niauktis, blaustis; giedrytis, šviesti, blandytis“ (ten pat, 904) ir pan. Plačiau dėl šių žodžių žr. Chr. Stang, 1971, p. 15. Tačiau „augalinė“ daugumos šių hidronimų kilmė neabejotina.

Blendỹnė up. Skdv., *Blindỹnė* up. Pp., up. Šlv. Iš liet. *blendỹnė*, *blindỹnė*: *bleñdė*, *bliñdė* „gluosnių rūšis“ (LKŽ I 899, 918).

Blìdakė up. Krt. Galbūt sudurtinis vardas: *Blìd-akė* (dėl *-akė* plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 82, 83). Šaknis *blid-* gali būti vėlesnis (nedėsningas?) perdirbinys iš *blīd-* (plg. lat. *Blīdiene*, liet. *blind-*): **Blind-akė*. Dėl *blind-* plg. liet. *Blindìs* up. Rs., *Blìnda* up. Als., *Blindãjus* up. Jon. bei *Blendà* up. Šr.

Blìnda up. Als. – žr. *Blendà*.

Blindžiãpievis up. Jž. Iš pievos vardo *Blindžiãpievis.*

Blinkų̃ ežeriõkas Ds.: *Blinkaĩ* k.

Bliorkis up. Bsg. Oficiali pamatinė lytis, matyt, netiksli, atsiradusi iš **Bliurkis*, plg. *Bliùrkė* b. ten pat. Sietina greičiausiai su liet. *pa-bliuř̃kti* „pašlapti, patižti“ (LKŽ I 930), plg. *bliurùs* „skystas, šlapias“ (ten pat, 931).

Bliovõkas, *Blivõkas* up. Žl. Jeigu nėra tarmybė iš **Bliuvokas*, tuomet plg. *Bliovaĩ* k. Kauno r. Greičiausiai sietina su liet. *blióva* „rėksnys; plepys, bliovėlis“ (LKŽ I 921), *bliovóti* „bliauti“ (ten pat, 922). Plg. dar *Bliuvìškiai* k. Šakių r.,

Bliuviškės pv. Pn., *Bliuvõnė* b. Šmn.: liet. *bliùvas* „kas daug bliauna“ (LKŽ I 931), *bliūvõkas* „kas bliauna“, *bliuvõnas* „kas bliauna“ (ten pat, 932).

Bliū̃das up. Zp., *Bliūdãlis* up. Žr., *Bliūdẽlis* ež. Dg., ež. Kpč., ež. Ml. ir kt., iš viso 8, *Bliūdỹs* ež. Ktk., *Bliū̃dinis* ež. Mlt., *Bliūdinė̃liai* 3 ež. Kltn., *Bliūdẽnis* ež. JnšM., *Bliū̃dikas*, *Bliū̃dzikas* up. Lkč., *Bliūdžiùkas* ež. Klm. Iš liet. *bliū̃das* „dubuo“ (LKŽ I 924).

Bliùkė up. Tt. Plg. liet. *bliùkti* „lysti, plonėti“, *iš-bliùkti* „išsidrembti, išdribti“, *pa-bliùkti* „pašlapti, pabjurti“, *su-bliùkti* „sulysti, suslūgti“ (LKŽ I 927).

Bliur̃binas up. Šauk. Iš liet. *bliur̃bti* „tižti“, *bliurbùs* „šlapias, pabjuręs“ (LKŽ I 929).

Bliùzas up. Dt., *Bliùzė* up. Kš. Kilmė neaiški. Galbūt tos pačios šaknies kaip liet. *bliùgzti* „bliukti, blogti, lysti“ (LKŽ I 926), plg. *Bliùkė* up. Tt.

Bližonas, *Bližùnka* ež. Mlt. Kilmė neaiški. Siejimas (B. Savukynas, 1961, p. 224) su liet. *blìžas* „žlibas“ abejotinas (be kita ko, ir dėl geografijos, nes *blìžas* yra tik žemaičių žodis). Nėra neįmanomas ryšys ir su liet. *blyžẽ* „pasidariusi išilgai audeklo spraga dėl praleistų vieno ar kelių apmatų siūlų“ (LKŽ I 938). Pastarojo žodžio etimologiją žr. E. Fraenkel, 1962, p. 46; M. Vasmer, 1964, p. 174. Tačiau ir šis siejimas dėl semantikos nėra visai tikras, bet vis dėlto galimas, plg. *blyžiúotas* „su blyžėmis“ (ten pat).

Blusìnė, *Blusìnka* up. JnšM., *Blùs-ravis* up. Btg., *Blùs-upis* up. Snt. Iš liet. *blusà* „parazitinis šokuojantis vabzdelis“ (LKŽ I 952).

Blužgaliùkas up. Krtv. Greičiausiai iš **Bluž-galis* ar pan. (: *gãlas*). Pirmojo sando *bluž-* kilmė neaiški. Plg. liet. *Blùžiškė* pv. Pšš., *Blū́žiškės* pv. Všn. < *Blùžas* pvd.

Bóba up. Rt., *Bõbės* up. Skdv., *Bóbinis* ež. Ds., *Bõbis* up. Lkv., *Bób-upis* up. Rs. Ne visai aišku, kada iš liet. *bóba* „toks iš statinės padarytas prietaisas, vartojamas žiemą tinklui traukti su virve“: „Ribokai per aketę bobą pastatė“ Ds. (LKŽ I 959), kada iš *bóba* „tokia trumpa su didelėmis žiotimis, juodu priešakiu ir pilku užpakaliu žuvis“ (ten pat, 960). Bet pastaroji prielaida, atrodo, gali būti tikresnė. Gali būti ir iš *bóba* „moteris“.

Bobùtės ežerė̃lis JnšM. Iš liet. *bobùtė* „tėvo ar motinos motina, senelė“ (LKŽ I 964).

Bõč-iupis up. Kp. Iš avd. *Bočỹs*, *Bõčius* (ar tarmybė iš **Bãč-iupis* < avd. *Bačỹs*, *Bãčius*).

Bõčk-a-upelis Ukm. Pirmasis sandas *bočk-* galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Bõčkus*, *Bačkỹs* ir pan.

Bõginių ẽžeras Dkšt. *Bõginiai* k.

Bogū̃tis ež. Srj. Plg. liet. *Bõginiai* k. prie Dūkšto (BTSR): *Bõginių ẽžeras* Dkšt., lat. *Bãgas-pakalne* b., *Bāgale* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 90). Galbūt ežero vardas sietinas su liet. *bogìnti*, *bõginti* „greitai ar sunkiai ką nešti“ (LKŽ I 968), *bogū̃nas* „pabėgėlis, bėglys“ (ten pat, 969). Dar žr. B. Savukynas, 1961, p. 224.

Bókšt-upis, *Bókšt-upelis* up. Bsg. Iš liet. *bókštas* „kokio pastato smailas paaukštinimas, bonia...“ (LKŽ I 970).

Bókuris up. Lkv. Plg. *Bokũriškė* pv. Vlk. Greičiausiai asmenvardiniai vietų vardai, plg. liet. pvd. *Bakūrà.*

Bónė up. Krtn. (ir *Bonãlė* up. Krtn.). Plg. *Bonelė* anglių degykla, b. Kpč., *Bonẽlė* b., pv. Vs., *Bonẽlės* b. Lp., *Bon-ia-raistis* b. Žl. Kilmė neaiški. Jeigu nėra visai nauji dariniai, kaip nors susiję su vok. *Bahn* „kelias; geležinkelis, geležinkelio sankasa“ ar pan., tuomet galbūt sietina su lat. *bānis* „dubuo, mažas apskritas molinis indas su plačiu dugnu ir su viena arba dviem ąsom“ (LVV I 272). Tai būtų „indų—konfigūracinės“ reikšmės vietovardžiai. Bet lat. *bānis* gali būti slavizmas, plg. lenk. *bania* „burbulas; rutulio pavidalo indas“. Tad galima galvoti apie kokius kitus ryšius – plg. sen. ind. *bhā́na-m* „spindėjimas“, *bhānú-ḥ* „šviesa, spindulys, saulė“, sen. isl. *bān* „šviesus“, angls. *bōnian* „šveisti“ ir pan. (plačiau žr. J. Pokorny, 1949, p. 104) ar pan.

Bonkabalis up. Krkn. Iš balos vardo *Bonkabalis.*

Borušė up. Tj. Abejotina pati pamatinė lytis; žinoma tik iš raštų.

Bošà, *Bõšius* up. Mlt., *Bošẽ* up. Žsl., *Bóšinis* up. Gdž. Kilmė neaiški. Galbūt šaknis *boš-* < **bãš-* yra asmenvardinė, sietina su pavardėmis *Bošà* Kp., Sb., Šlu., *Boškà* Šl., Trak., *Bašà* Kn., *Bašỹs* Mšk. ar pan. Šios pavardės greičiausiai yra palyginti naujos, kilusios iš krikščioniško vardo *Sebastijõnas.*

Bõt-upis, *Bot-upỹs* up. Čk. Plg. lat. *Bãtenis* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 93). Bet greičiausiai pirmasis dėmuo *bot-* yra asmenvardinis, plg. pvd. *Botòvičius, Batãvičius* ir pan.

Brãdas up. Onš., up. Vrn., *Bradaũlis, Bradaũnis* up. Akm., *Bradẽliai* up. Onš., *Bradẽlis* up. Kpč., ež. Vrn., *Bradesà* up. Užp., *Brãdesas* ež. Ut., *Bradesẽlis* ež. Dgl., *Mažàsis Bradesẽlis* ež. Dgl. Iš liet. *brãdas, bradà* „didelis purvas, klampus kelias, šlapia vieta; brasta“ (LKŽ I 981–982).

Brãdumas up. Lk., up. Sd. Plg. lat. *bradumi* „brasta“ (žr. P. Jonikas, 1950/51, p. 13).

Brãglankis up. End. Iš pievos vardo *Brãglankis.*

Braĩzgė up. Všn. Iš liet. *braizgýti* „vyniotis, pintis; raizgyti“ (LKŽ I 986).

Brastà up. Jz., up. Jon., up. Krn. ir kt., iš viso 9, *Brastẽlė* up. Brš., up. Dbk., up. Sb., up. Vrn., *Brãst-laukelis* up. Dr. Iš liet. *brastà* „negili upės vieta, per kur galima perbristi, pervažiuoti; šlapias klampus kelias, klampynė; klampi pieva“ (LKŽ I 1005).

Brastvà up. End., up. Kl., up. Lzd. ir kt., iš viso 5. Iš liet. *brastvà* „brasta“ (LKŽ I 1005).

Brãškė up. Nj. Galbūt sietina su liet. *braškė́ti* (*brãška, braškė́jo*) „treškėti“, *braškùs* „braškantis“ (DLKŽ).

Brãškiškių ežeriùkas Mlt.: *Brãškiškės* k.

Braukrýt-upis up. Šk. Abejotina pati pamatinė lytis.

Brãvaras up. Vlkj., *Bravaráitis* up. Jrb., *Bravariùkas* up. Krž., *Bravãr-upis* up. Lž. Iš liet. *brãvaras* „spirito varykla ar alaus darykla“ (LKŽ I 1020). Bet, antra vertus, reikia turėti galvoje ir galimą substitucijos atvejį, kur *bravar-* būtų

vėlesnis perdirbinys (pagal apeliatyvą *brãvaras*) iš *pravar-*: *prãvaras* „kiaurymė pelkėse, duburys, praraja" (LKŽ X 588).

Brazamãskas (ar *Brazamòskas*) up. KzR. Iš kalno vardo *Brazamoskà*. Galbūt pastarasis yra sudurtinis vietos vardas, kurio pirmasis sandas *braz-* yra asmenvardinis, sietinas su liet. pvd. *Brazỹs* ar pan. Antrojo sando *-mask-* (*-mosk-*) kilmė neaiški.

Brazdà up. Pp. Plg. liet. *brazdėti* „bildėti, šnarėti" (LKŽ I 1022) arba *brazdaĩ* „tarkuotos daržovės ar vaisiai", *brãzdas* „sultingas ląsteles gaminantis sluoksnis, skiriantis medieną nuo žievės" (DLKŽ).

Brazgių̃ ẽžeras Žmt.: *Brazgiaĩ* k.

Bražiùkas up. Sb., *Bražuõlė* up. Trak., *Bražylė* up. Šm. Galbūt sietina su liet. *bražėti* „brazdėti, krebždėti", plg. *bražúoti* „skusti, gramdyti" (LKŽ I 1026). Plg. V. Toporov, 1973 a, p. 39.

Bremenà up. Šll. Matyt, labai senas upėvardis, galbūt sietinas su sen. ind. *bharīman-* „nešimas; išsaugojimas", sen. sl. *бремя* ir pan., bendresne reikšme „nešti (daug) vandens ar pan." (žr. M. Vasmer, 1964, p. 155).

Brẽškinas, *Brėškenà* up. Kp., *Brėškinỹs* up. Kvr. Matyt, sietina su liet. *brė̃ška* „aušimas, brėškimas", *brė̃škis* „švitimas, brėškimas" (LKŽ I 1032): *brė̃kšti* „aušti, švisti" (ten pat, 1028). Bendresnę „šviesumo, spindėjimo" reikšmę rodo sen. ind. *bhrā́śate* „švyti, spindi" ir kt. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 55–56).

Brẽzgė, *Brẽznė* up. Klm., *Brezgiùkas* up. Kltn. Plg. lat. *Bręzgas-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 128). Galbūt sietina su liet. *brezgė́ti* „krebždėti, skrebėti" (LKŽ I 1032).

Briaũnis ež. Sem. (ir *Briauniùkas* ež. Sem.). Iš liet. *briaunà* „kokio nors daikto kraštas, aštruma, kampas, viršūnė" (LKŽ I 1037).

Brideĩkis up. Alvt., *Brìdž-intakis* up. Erž. Greičiausiai iš liet. *bridà* „brasta; šlapumas, purvas" (LKŽ I 1039).

Brìd-vaišis ež. Tt. Šio ežero vardo pamatinė lytis kelia tam tikrų abejonių – gali būti ir *Brỹd-vaišis* ar net *Briẽd-vaišis*. Pastaroji lytis, atrodo, būtų vėlesnė, atsiradusi, matyt, liaudies etimologijos keliu (žr. B. Savukynas, 1961, p. 225). Šaknis *brid-* (*bryd-*) greičiausiai sietina su liet. *bridà* „brasta, šlapumas, purvas", plg. *brydà* „bridimas, kelias per pelkę" (LKŽ I 1039). Dėl *-vaišis* žr. *Viešà*.

Bríed-upis up. Yl., up. Kl., up. Pšš. ir kt., iš viso 6, *Bríedž-iupis* up. Jnšk., *Bríedž-ežeris* ež. Ant., *Bríedž-ragis* up. Lkč., *Bríedž-vertis*, *Briedž-vertỹs* up. Všn., *Bríedžių upẽlis* Kltn. Iš liet. *bríedis* „didelis elnių šeimos šakotais ragais miškų gyvulys" (LKŽ I 1043).

Brigė̃ up. Km. Greičiausiai dėl metatezės iš **Birgė* – žr. *Bìrgis*. Bet gana įmanomas ryšys su lat. *Brigas* vs., *Brigi* vs., *Briģi* dv., *Briģene* dv., kurie yra asmenvardinės kilmės – lat. pvd. *Briģis* ir pan. (J. Endzelynas, 1956, p. 129).

Brìndziškė up. Ml. Plg. *Brìndziškė* pv. Mrs. Greičiausiai iš pvd. *Brìndza*.

Brioleĩkis up. Lkš. Greičiausiai iš **Broleikis*. Plg. *Brolẽlis* pv. Ldvn. Galbūt sietina su liet. *brólis*.

Brizgų̃ upãlis Tl.: *Brizgaĩ* k.

Brõkinis up. Vv. Plg. *Brakupe* (G. Froelich, 1930, p. 19). Galbūt asmenvardinis hidronimas, plg. liet. pvd. *Brõkas*. Bet galimi ir kiti ryšiai, plg. liet. *brõkas* „burokas" (LKŽ I 1067).

Brùgis up. Dvl. Greičiausiai dėl metatezės iš **Burigis* – žr. *Bùrgis*. Ryšys su lat. *Bruga-bìrze* mš., *Brugene* pv., *Brugenes-pļava* pv. ir pan. taip pat įmanomas. Šie lat. vietovardžiai gali būti asmenvardinės kilmės (J. Endzelynas, 1956, p. 133–134).

Brukà up. Klm., up. Krš., *Brùkas* up. Grnk., up. Stč., *Brukẽlis* up. JnšM. Plg. liet. *Brùk-a-balė* pv. Lzd., *Brukaĩ* mš. Vs., *Brùk-a-pievė* pv. Grž., *Brùkas* ež. Žr., *Brùk-bala* b. Srv., *Brukẽlis* b. Srj., krm. Šd., *Brùkis* br. Dr., b. Ms. Greičiausiai iš skolinio (slavizmo resp. germanizmo, plg. lenk. *bruk* < vok. *Brücke*) *brùkas* „akmenų grindinys" (LKŽ I 1079).

Bruknìnis up. Stč. Iš liet. *brùknė*, *bruknià* „viržinių šeimos augalas", plg. *bruknìnis* „bruknių augalas" (LKŽ I 1083).

Brundãliškis up. Pbs. Kamienas *brundal-* galbūt išvestinis asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Brùnda*, *Brùndė*.

Bruñš-upis up. NmŽ. Iš liet. *bruñšas*, *bruñšė* „bruišė, kuoja, mekšras, raudė" (LKŽ I 1094).

Bruzdẽlė up. Bsg. Galbūt sietina su liet. *bruzdėti* „judėti, krutėti, nerimti", plg. liet. *bruzdalas* „nenuorama, vaidininkas" (LKŽ I 1097).

Brùzg-upis up. Msn. Plg. avd. *Brùzgis*, *Bruzgỹs* ar pan. Ryšys su liet. *bruzgùs* „vikrus, miklus, greitas" (LKŽ I 1103) taip pat įmanomas. Bet greičiausiai sietina su liet. *bruzgaĩ*, *brũzgai*, *brūzgaĩ* „tankūs, menki krūmai, krūmokšniai" (ten pat, 1100).

Bružáuka up. Smal. Greičiausiai iš avd. *Brùžas*.

Bružokẽliai 2 ež. Dgč. Kamienas *bružok-* išvestinis: *bruž-* ir *-ok-*. Dėl *bruž-* plg. liet. pvd. *Brùžas* (žr. B. Savukynas, 1961, p. 225).

Bubà up. Plg. liet. *Bubà* plk. Lnkv., *Bùb-a-balė* b.Pkr., *Bùb-a-raistis* pv. Smn., lat. *Bubene* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 138), pr. *Bubain* (G. Gerullis, 1922, p. 23). Galbūt sietina su liet. *bùbas* „vaikų baidyklė, baubas, bubis" (LKŽ I 1108), lat. *bùbis* „baubas, baidyklė". Dar žr. J. Endzelynas, ten pat.

Bubienìkas up. Šmn. Galbūt kamienas *bubien-* yra iškreiptas iš *bubin-* — žr. *Bùbinas*.

Bùbinas, *Bubinãlis* up. Slnt. Plg. liet. *Bubinaĩ* dr. Lkč., pv. Rk., pv. Ut., *Bùbinas* dr. Aln., mš. Žm., b. Kp., dr. Ppl., ar. Slč., pv. Šl., pv. Šmn., gn. Kp., pv. Bb. Iš liet. *bùbinas* „plika vieta, kalnelis pievoje" (LKŽ I 1110).

Bũblỹs up. Žg. Plg. liet. *Būbl-ia-balė* b. Sv., *Bũbl-ia-raistis* rst. Prn. Galbūt sietina su liet. *būblỹs* „toks paukštis, baublys" (LKŽ I 1112), plg. *bũbti* „baubti" (ten pat, 1114).

Bùbrikas up. Vlkj. Plg. lat. *Bubriņi* k., *Bubriņ-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 138). Bet gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Bobrikas*: *bòbras* „bebras" (LKŽ I 964).

Bùc-upelis up. Mžk. Plg. lat. *Buci* vs., *Bucis* vs. (J. Endzelynas, 1956, p. 138). Galbūt asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Bucỹs*, *Bùcius*.

Bučių̃ upẽlis Gdl. Pirmasis komponentas gali būti iš avd. *Bučỹs*,

bet gali būti ir iš *bùčius* „varža“ (DLKŽ).

Bùdasas ež. Vžns. Galbūt iš **Dubasas*, plg. liet. *bùdumas* „gili vieta, dubuma“ (LKŽ I 1127): *dùbti* ir pan. – žr. *Dùbė*. Ar gali būti panašios kilmės (*bud-* < **dub-*) ir Rytprūsių net penkių upelių vardai *Bud-upe*, *Bud-upis* (G. Froelich, 1930, p. 17–18), neaišku. G. Friolichas juos kildina iš liet. *būdà* (ten pat).

Bùdel-upis up. Br. Kamieno *budel-* kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinis, plg. liet. *Budel-ēvičius*, *Būdẽlis* pvd. Bet greičiausiai iš liet. *bùdelis* „velnias, kipšas; baidyklė, kaliausė“ (LKŽ I 1121).

Budginùkas ež. Žr. Priesagos *-ukas* vedinys iš *Budginaĩ* k.

Bùdiškė up. Šauk. Iš avd. *Budà*, *Bùdas*.

Būdo ẽžeras Všt. Ne visai tikra pamatinė lytis. Gal iš **Būdos ežeras* – žr. *Būdupis*.

Būdr-a-gaidis ež. Kur. Galbūt ilgasis balsis *ū* čia yra pailgintas (tarmybė) iš *u*, plg. *Bùdr-a-balis* b. Šd., *Budr-a-kalnis* kln. Trk., pvd. *Budrỹs*, *Bùdrius*. Antrasis sandas *-gaidis*, matyt, sietinas su liet. *gaidỹs* „vištų patinas; gaidgystė“ (DLKŽ). Pirmojo kilmė neaiški. Galbūt jį galima gretinti su liet. *budrà* „žiemą laikas prieš kėlimąsi; nakties vidurys, gūsras“ (LKŽ I 1126), plg. *budráuti* „nemiegoti, budėti“, *bū́drauti* „neramiai miegoti“ (ten pat). Matyt, tai su prietarais ar tikėjimais susijęs vardas, kurio semantika galėjo būti „vieta, kur budroje pragysta gaidžiai, pasigirsta gaidžių giedojimas“ ar pan.

Budreivà up. Trgn. Galbūt sietina su liet. *budrùs* „gyvas, smagus, mitrus“ (LKŽ I 1127).

Bùdriškio ẽžeras Ob.: *Bùdriškis* k.

Budrių̃ ẽžeras Kvr., Ml.: *Budriaĩ* k.

Būd-upis up. Yl., up. Kš., up. RdN ir kt., iš viso 6. Iš liet. *būdà* „namelis, palapinė, pastogė“ (DLKŽ).

Būdurinės ẽžeras, *Būdrinės ẽžeras* Jdp. Pamatinė lytis *Būdurinės* greičiausiai yra su antriniu (įspraustiniu) balsiu *u* po priebalsio *d* iš *Būdrinės*. Savo ruožtu lyties *Būdrinės* balsis *ū*, matyt, yra pailgintas (tarmybė) iš trumpo kirčiuoto *u*: *Bùdrinės ẽžeras*, plg. *Budrìnė* kln. Kltn. < pvd. *Budrỹs*.

Būdviečių ẽžeras Lbv.: *Būdviečiai* k.

Būdvietis up. Brb. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (lauko, miško ar pan.) vardo *Būdvietis*.

Būgẽnis up. Nv., up. Šd. Plg. lat. *Budzene* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 139). Liet. upėvardžio *Būgẽnis* ilgasis balsis *ū* kelia tam tikrų abejonių. Žinoma užrašymų su trumpuoju *u*. Beje, K. Būgos Nomina propria kartotekoje taip pat yra keli lapeliai su šiuo upės vardu, ir visur rašomas trumpasis *u*. Trumpąjį *u* rodytų ir lat. *Budzene*. Lat. *Budzene* siejama su lat. *budzis* „votis, šunvotė, gumbas“ (J. Endzelynas, ten pat). Galbūt ir liet. *Būgẽnis* (ar *Bugẽnis*) reikėtų sieti su liet. *bùgius* „bepirštis“ (LKŽ I 1130).

Būgnẽlis ež. Gr. Galbūt iš liet. *bū́gnas*, perkeltine prasme „kalnelis ar pan.“, plg. *Bùbinas* up. Slnt.

Buĩd-upis up. Lkč. Galbūt pirmasis sandas *buid-* yra asmenvardinis, plg. pvd. *Bùida*.

Bùikienės ẽžeras Kur. Iš avd. *Bùikienė* (fem.).

Buivỹdas ež. Klt. Iš avd. *Buivỹdas.*

Buĩz-ežeris ež. Vs. Iš liet. *buizà* „buza" (LKŽ I 1135).

Būkà, *Būgà* up. Trgn. Neaišku, kuris šių dviejų variantų yra pirminis, kuris antrinis, vėlesnis. Gyvojoje kalboje dažnesnis yra pirmasis – *Būkà*. Dėl *būk-* plg. *Búkas* l., vs. Mrk., *Búkelis* l. Lp., *Bũk-a-balė* pv. Mrs. Tad šaknis *būk-* vietų varduose neabejotina. Bet jos kilmė neaiški. Galbūt vietų vardai su *būk-* yra gyvūniniai, sietini su liet. *bũkas* toks balų paukštis, baublys" (LKŽ I 1137).

Jeigu pasirodytų, kad etimologinis variantas yra *Būgà*, tai jį galbūt galėtume sieti su lat. *bauga* „klampi vieta prie upės", sl. **buga*, plg. bulg. *буга* „šlapia, klampi vieta", rus. *буга* „pavasario potvynio užliejamas pakrančių miškas ar krūmai" (plačiau žr. ESSJ 3 78; SP I 435). Iš ide. *bhoug(h)-, **bheug(h)-* „lenkti".

Bùkas up. Nmk. Galbūt sietina su liet. *bùkas* „buolas, baužas; nesmailas, atbukęs" (LKŽ I 1137).

Bùkiškis up. Grz. Greičiausiai iš avd. *Bùkas*, *Bùkelis*, *Bùkis*, *Bukỹs.*

Búklės ež. Vvs. Plg. liet. *Búklės* ar. Mrk., l. Dg., pv. Kps., dr. Lp. Iš liet. *búkla* „vieta, kur pirmiau buvo pastatas, sodyba; sodybų vieta", *búklė* „gyvenamoji vieta, buveinė, sodyba; vieta, kur buvo sodyba", *búklės* „vieta, kur seniau buvo trobos, sodyba" (LKŽ I 1140–1141).

Bùkmediais up. Pž. Iš liet. *bùkmedis* „buko medis" (LKŽ I 1142).

Bùktas up. Žsl. Matyt, čia priklauso ir *Būkt-upis* up. Užv. Tik šio vardo pamatinė lytis yra abejotina – gali būti netikslus užrašymas iš *Bùktupis.* Iš liet. *bùktas*, *buktà* (l. *buchta* < vok. *Bucht*) „upės, ežero įlanka, užtakys; žemės plotas, apsuptas iš trijų pusių vandens arba miško; gili vandens išsukta vieta" (LKŽ I 1145).

Bulė̃nų ẽžeras Krtv.: *Bulė̃nai* k.

Bùlis up. Krtv. Greičiausiai sietina su liet. *bùlė*, *bulẽ* „užpakalis, pasturgalis; viena pasturgalio pusė, kulšė" (LKŽ I 1151), *bulìs* „viena pasturgalio pusė" (ten pat, 1152).

Bulka ež. Dgč. Plg. liet. *Bùlka* dr. Ktk., *Bulkẽlė* pv. An., *Bulkẽlos* (ar *Bulkẽlės*) pv. Aps. Kilmė neaiški. Siejimas su liet. *bùlka* „banda, bandelė" (ežero formos ar pan. prasme) vis dėlto abejotinas. Gali būti ir suslavintas vardas (pridedant priesagą *-k-*) iš *bul-* (žr. *Bùlis*). Bet bene įtikimiausia, ypač dėl geografijos, sieti su ukr. (Polesės) *бул'ка* „vandens burbulas", bulg. *булка* „vandens burbulas" – sl. *bulъka* (ESSJ 3 94).

Bùloto ežerė̃lis Rdd. Iš avd. *Bùlotas*

Bulotų̃ ẽžeras Jon.: *Bulotaĩ* k.

Bùmbinai up. Yl. Netikslus tarminės lyties atstatymas į literatūrinę kalbą – turėtų būti *Bambinaĩ*: iš liet. *bámba* „duobelė pilvo viduryje; koks pasipūtimas, bumbulas" (LKŽ I 628). Dar žr. *Bambenà.*

Bumbùlė up. Klm. Greičiausiai sietina su liet. *bum̃bulas* „didelis mazgas, gurgulas" (LKŽ I 1162).

Bundìnis ež. Lkm. Pamatinė lytis nėra visai aiški – gali būti

tarmybė iš *Bandìnis*, plg. *Bandìnė* l. Vg., *Bandìnė* plk. Šlv. Greičiausiai sietina su liet. *bandà* „samdininko, ūkininko sūnaus ar jaunesnio brolio pasėti javai; pasėlys; žemė, kur seniau buvo sėjama banda“ (LKŽ I 638). Dar žr. *Bandõs upẽlis.*

Buñduras, *Buñdoris* up. Slč. Greičiausiai iš **Bundoras* < avd. *Bundõrius*, *Bañdorius.*

Búož-upis up. Žž. Galbūt iš liet. *búožė* „švendras, vilkauodegė“, plg. *búožė* „koks sustorėjimas, burbuolė ir kt.“ (LKŽ I 1169).

Burbẽklis up. Kv., *Burbẽlė* up. Šr., *Burbẽsis* up. Nv., *Burbùlis* up. Žmt. Iš liet. *burbẽti* „burbuliuoti, kunkuliuoti“ (LKŽ I 1773).

Bùrbiškis up. Pš. Ne visai aišku, ar sietina su *Burbẽklis* (žr.) ir pan., ar su pvd. *Bùrba*. Dėl priesagos *-iškis* pastarasis siejimas atrodo įtikimesnis.

Burbulỹnė up. Krp. Greičiausiai iš liet. *bur̃bulas* „burbulis, potvinkis“ (LKŽ I 1178).

Burbùliškis up. Šl. Greičiausiai iš pvd. *Burbùlis.*

Burbùrpievis up. Čk. Greičiausiai iš pievos vardo *Burbur-pievis* < **Burbulpievis*: liet. *bur̃bulas* „iš skysčio kylanti ar susidaranti oro pūslė; burbulis, potvinkis“ (LKŽ I 1178).

Burčiõkas ež. Klvr., *Burčiokìnė* up. Klvr. Greičiausiai iš slaviško fiziografinio termino, plg. brus. *бурчак* „upės vieta, kur labai sraunu; srauni upė“ (I. Jaškin, 1971, p. 28). Siejimas su liet. *burčionis* „toks senovės lietuvių kunigas“ (žr. B. Savukynas, 1961, p. 225) netikslus.

Burgáičių ẽžeras Kdl.: *Burgáičiai* k.

Bùrgis ež. Als. (ir *Burgãlis* ež. Als.), *Burgẽlis* up. Btg., *Bur̃g-upelis* up. Rt. Iš liet. *bur̃gė* „klampynė, purvynė, bala“ (LKŽ I 1183).

Burià up. Kur. Galbūt iš **Burẽ*. Tolesnė etimologija neaiški. Plg. liet. *bùrė* „avis“, *bùrė* „kankorėžis; žirginys; Vexillum“ (LKŽ I 1182) ir kt. Bene įtikimiausias būtų ryšys su *bùrė* „žirginys“.

Burkãlė ež. Lkv. Galbūt sietina su lat. *burka* „eketė“ (LVV I 353); plg. liet. *bur̃kti* „pusti, pursti, brinkti, tinti“ (LKŽ I 1191).

Bur̃kštinas up. Krtn., *Burkštinis* up. Kp. – kitas Tãtalo vardas. Galbūt sietina su liet. *bur̃kštinas* „avinas“ (LKŽ I 1190), nors dėl šio siejimo kyla ir tam tikrų abejonių (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 32).

Burliokìnė up. Ss., *Burliõk-ravis* up. Klm., *Burliõk-upis* up. Grš. Gali būti ir iš liet. slavizmo *burliõkas* „senovėje rusų darbininkas, traukdavęs lynais laivus prieš srovę“ (LKŽ I 1193). Bet greičiausiai sietina su liet. *burliokas* „purvinas, maknotas“, *bur̃las* „purvas, makalynė“, *burlýnas* „purvynas“ (LKŽ I 1192–1193).

Burõkaraisčio ẽžeras Mrk.: *Burõkaraistis* k.

Burvõpelis up. Srv. Greičiausiai iš **Burv-a-upelis* (ar net **Burv-upelis*). Plg. liet. pvd. *Burvỹs*: lat. *bùrvis* „burtininkas, raganius“ (LVV I 355).

Busilų̃ ẽžeras Ml. Iš liet. *bùsilas* „gandras, gužutis“ (LKŽ I 1209).

Bū̃tė up. Plt. Iš liet. *būtė* „gyvenamoji vieta, tėviškė“ (LKŽ I 1212). Dėl semantikos plg. *Bandõs upẽlis* Jz.

Butrìmas up. Dkšt. Iš avd. *Butrìmas.*

Buveĩnių ẽžeras Gr. Iš liet. *buveĩnė* „būnamoji, gyvenamoji vieta; sodybos vieta, butvietė" (LKŽ I 1223).

Buziõnas ež. Slk. – kitas Katlìšiaus vardas. Galbūt čia priklauso ir *Bũz-upis* up. Btg. Dėl *buz-*, *būz-* plg. liet. *buzà* „didelė purvynė, makalynė" (LKŽ I 1227), *bũzė* „prasta sriuba, buiza" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 57).

C

Cedrà up. Lbv., *Cẽdronas* up. Šmk., up. Vp., up. Vrdv. *Cedruonà* up. Gr. Iš biblinio upės vardo *Cedronas.*

Cedvė up. Yl. Pamatinė lytis, žinoma tik iš raštų, abejotina. Plg. lat. *Cede* upl. (J. Endzelynas, 1956, p. 156). Galbūt kuršizmas iš **Kedu̯ē*. Dėl *ked-* plg. liet. *Kẽdilės* pv. Skd.: liet. *kedénti* „taršyti, draikyti, purenti, purtyti, draskyti" (LKŽ V 480), *kẽdarotis* „netvarkingai šakotis" (ten pat, 479). Dar žr. *Čẽdasas.*

Ceikìnė up. Ml. Galbūt galūnės *-ė* vedinys iš kaimo vardo *Ceikiniaĩ.*

Cìbė up. Rs., *Cibeĩkė* up. Ds., *Cìb-revis* up. Btg., *Cib-ã-kulis* up. Šlv. Iš liet. *cìbas* „striukas, trumpas" (LKŽ II 17): *cìbinti* „daryti cibą, striuką, trumpą" (ten pat, 18).

Cíekė up. Šlu. – kitas Áukštumalos vardas. Greičiausiai naujas vardas, sietinas su germanizmu *cíekis* „dėmė", *ciẽkis, -ė* „kas su ciekais, dėmėtas gyvulys, keršys" (LKŽ II 23).

Cíek-upis up. Tvr. Galbūt tarmybė iš *Číek-upis*, plg. *Čiekẽlis* up. Auk. Šių hidronimų šaknis *čiek-* sietina su liet. *čiẽkti* „cypti, cypsėti, spiegti, rėkti; plonu balsu kalbėti" (LKŽ II 103).

Cigõnė up. Prk., up. Žg., *Cigõniškas* up. Vlkj., *Cigõniškė* up. Prnv. Iš etnonimo *cigõnas, -õnė.*

Cigõnkalnis up. Klm. Iš kalno vardo *Cigõnkalnis.*

Cim̃balis, *Cimbalỹs* up. Ar. Galbūt sietina su liet. *cim̃baliuoti* „be reikalo vaikščioti, slankioti" (LKŽ II 31) ar pan. (vandens lėto tekėjimo ar pan. prasme). Įmanomas būtų siejimas ir su liet. *cimbõlai* „toks muzikos instrumentas". Tokiu atveju upėvardis būtų konfigūracinės reikšmės. Dėl tokio siejimo ir semantikos žr. *Klernatà.*

Cìnk-a-kojis up. Jrb., *Cink-upỹs* up. Čk., *Ciñk-upis* up. Klp. Greičiausiai iš pvd. *Cìnka, Ciñkus.*

Cypá, *Cỹpos ùpė, Cỹpo ùpė* up. Klp. Kaip rodo variantai *Cỹpos ùpė*, *Cỹpo ùpė*, oficiali lytis *Cypà* yra antrinė, atsiradusi iš kilmininkinio varianto *Cỹpos ùpė*: liet. pvd. *Cypà.*

Cipė up. Skd. Kilmė visai neaiški. Galima būtų manyti, kad *Cipė* yra latvizmas (kuršizmas) iš **Kipė*, plg. *Kìpė* l. Šlu., *Kipà* s. Šlu., bet vietų vardų *Kìpė* ir *Kipà* kilmė taip pat neaiški – gali būti iš vok. *Kippe* „kraštas, briauna". Tad galbūt *Cipė* yra kiek iškreiptas asmenvardinis upėvardis – žr. *Cypà.*

Ciras (rš.), *Cyras* up. Šlčn., *Cirvijà, Cìrvija* up. Rdš. Plg. *Cýriaus klónis* pv. Žž. Kilmė visai neaiški. Galbūt šių vietų vardų žodžio pradžios priebalsis *c* yra iš *č*: **Čir(v)-*. Šaknį **čir(v)-* būtų pa-

mato sieti su liet. *čirėti* „čirenti, čirškėti“ (LKŽ II 121), *čirvėti* „čiulbėti, čirenti“ (ten pat, 132). J. Otrembskis mano, kad upės vardo *Cirvijà* literatūrinė lytis turėtų būti *Tirvijà* (J. Otrębski, 1963 a, p. 276)

Ciùgriovis up. Sk. – žr. *Cũkų Grãvis.*

Cýz-upis, *Cýz-ia-grabis*, *Cýž-upis* up. Vš. Greičiausiai apvokietintos lytys iš **Čyžupis* ar pan. – žr. *Čýž-anga.*

Cùdykas (*Dìdelis* ir *Mãžas*) up. Jšn. Kilmė visai neaiški. Galima įsivaizduoti tokią šio upės vardo raidą: **Tidykas* (ar **Tidikas*, plg. *Tidìkas* up. Jrb.) > **Cidzykas*. Toliau nedėsningai į *Cùdzykas*. Tuomet tai būtų asmenvardinis upėvardis (žr. *Tidìkas*).

Cũkų Grãvis up. RdN., *Ciùgriovis* up. Sk. (< **Ciuk-griovis*). Čia priklauso, matyt, ir *Cùdgriovis*, *Šū́dgriovis* up. Žg. Antrasis variantas yra naujesnis, susidaręs greičiausiai liaudies etimologijos būdu iš *Cùdgriovis* (plg. liet. *šū́das*). Variantas *Cùdgriovis* taip pat yra antrinis iš **Cukgriovis.*

Šaknis *cūk-* (*ciuk-*, *cuk-* < *cūk-*) yra iš lat. *cũka* „kiaulė“, plg. lat. *Cũkas-dzelme*, *Cũku-dĩķis* ir t. t. (J. Endzelynas, 1956, p. 173–175). Dėl semantikos plg. liet. *Pařšežeris* ež. Lkv.

Č

Čẽč-iupis up. Sv. Iš avd. *Čečỹs.*

Čẽdasas ež. PnmR. Sėliškas ežero vardas, iš **Ked-asas* (K. Būga, 1961, p. 275), plg. liet. *Kẽdilės* pv. Skd.: liet. *kedénti* „taršyti, draikyti, purenti, purtyti, draskyti“ (LKŽ V 480), *kẽdarotis* „netvarkingai šakotis“ (ten pat, 479). Dar žr. *Cedvė.*

Čeičių̃ ẽžeras Jdp.: *Čeičiaĩ* k.

Čeimuškà ež. Smal. Galbūt sėliškas hidronimas, iš **Keimuš-ka.* Dėl *keim-* plg. liet. *Kaimenà* up. Msn.

Čekonė up. V. Dirbtinis upės vardas, „rekonstruotas“ iš *Čekánka* < *Čekóniškės* k.

Čẽl-upis up. Krkn. Galbūt pirmasis sandas asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Čẽlius.*

Čẽponiškė up. Švn. Iš pievos vardo *Čẽponiškė.*

Čerč-iupỹs, *Serč-iupỹs* up., ež. Km. Lat. vv. *Cę̃rsupji* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 164) rodo tokią upės vardo *Čerčiupỹs* evoliuciją: **Kersiupys* > **Cersiupys* > **Cerciupys* > *Čerčiupỹs.* Variantas *Serčiupỹs* tokią raidą patvirtina: **Cersiupys* dėl metatezės išvirto į **Serciupys* > *Serčiupỹs.*

Tai būtų sėliškas vietovardis, kurio pirmasis sandas *čerč-* < **cers-* sietinas su lat. *šķę̃rss* „skersas“ (lat. *Cę̃rsupji*: lat. *šķę̀rss*, pr. *kērschan* „über“ ir lat. *upe* „upė“ – žr. J. Endzelynas, ten pat). Galbūt tai sėlių–prūsų paralelė (sėl. **kers-*: pr. *kērschan*). Plg. liet. *Skersupỹs* up. Krk., *Skeřsupis* up. Vl. Panašios semantikos upėvardžių baltų vardyne yra ir daugiau, plg. pr. *Kirsch-appen*: pr. *kirscha* „über“ ir *ape* „upė“ (G. Froelich, 1930, p. 10; G. Gerullis, 1922, p. 64).

Čeriaũbūdis up. Lkš. Iš tvenkinio vardo *Čeriaũbūdis.*

Čeriaũkštė, *Čeraũkštė*, *Šeriaũkštė* up. Slč. (lat. *Cęraukste* – J. Endzelynas, 1956, p. 161). Latviškas

(sėliškas) upėvardis: šaknis *čer-* ir priesaga *-(i)aukšt-*. Dėl priesagos plg. liet. *Lab-aũkštas* up. Erž. Šaknis *čer-* yra iš **ker-*, plg. liet. *Ke-r-ẽs-upis* (K. Būga, 1958, p. 337), *Kerũlė* up. Vdk., *Kerõtis* ež. Klt.

Čeřkšnė, *Čeřkšnis*, *Šerkšna* up. Pln. Greičiausiai sietina su liet. *čeřkšnas* „šerkšnas" (LKŽ II 76), *šeřkšnas*.

Černiùkiškė up. Lzd. Greičiausiai iš kitos kokios vietos vardo, galbūt iš kaimo vardo *Černiùkiškė*.

Černiùkiškės ẽžeras Smn.: *Černiùkiškė* k.

Česnãkų griovỹs Jnšk. Iš liet. *česnãkas* „aštraus kvapo daržovė" (LKŽ II 81).

Čẽsniškė up. Čk. Iš avd. *Česnà*, *Čẽsnis*, *Česnỹs*.

Čeverỹk-traukis up. Vg. Iš liet. *čeverỹkà(s)* „batas" ir *tráukti* (t. y. upė, traukianti, maunanti batus, čeverykus – gal klampi ar pan.)

Čiáunas ež. Ds., ež. Jž. Sėliškas ežero vardas, iš **Kiaunas*, plg. *Kiaũnas* ež. Lkm., *Kiaunà* up. Klt. (K. Būga, 1961, p. 276).

Čiáuša up. Krtv., plg. *Човша* (J. Sprogis, 1888, p. 326). Galbūt *Čiáuša* < **Kiauša*, plg. *Kiaũš-kalnis* kln. Sd., *Kiaušìnė* l. Pp.: *kiáušas*, *kiaušìnis* ir pan. Tai būtų, matyt, vienas ryčiausių kuršizmų.

Čiauška up. Akm. Iš liet. *čiauškė́ti* „čirškėti, čeksėti, čiulbėti; žlepnoti, čiaukšėti, čiaukšnoti", plg. *čiáuška* „kas čiauška, plepys" (dar žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 58).

Čičirỹs ež. Imb. (ir *Čičiráitis* ež. Imb.), *Čičìrė* up. Antz. Sėliškas vardas, iš **Kikirys*. Tai būtų reduplikuotinis vandenvardis, sietinas su *Kirienà* up. Jnš. (K. Būga, 1961, p. 275). Plg. S. Rospond, 1969, p. 94.

Čiekẽlis up. Auk. – žr. *Ciekupis*.

Čigõnas up. RdN., *Čigõnų upẽlis* RdN. Iš liet. etnonimo *čigõnas* „čigonų tautybės žmogus" (LKŽ II 106).

Čiõkė up. Skdv. Atrodo, kad vėlesnis nedėsningas perdirbinys iš *Čiõtė* (žr.).

Čiõtė up. Klm., *Čiõt-upis* up. Užv. Greičiausiai sietina su liet. *čiõtė* „čiukė, kiaulė" (LKŽ II 117).

Čipỹrių upẽlis Rk.: *Čipỹriai* k.

Čisavà up. Ss. Iš skolinio *čìsas* „tisas, cisas, kukmedis (Taxus baciata)" (LKŽ II 132). Dar žr. K. Būga, NP.

Čỹsč-ia-upelis up. Igl. Iš liet. *čỹsčius* „skaistykla" (LKŽ II 132).

Čiugẽnis up. Ob. Greičiausiai iš liet. *čiugà* „kiaulė, čiūka", *čiùgana* „kiaulė, čiukė, čiuga" (LKŽ II 138).

Čiùkiškių ẽžeras Trak.: *Čiùkiškės* k.

Čiulótas (ar *Čiulõtas* – K. Būga, NP) up. Kš. Ten pat miškas *Čiulótas* (ar *Čiulõtas*). Galbūt sietina su liet. *čiùlė* „sena kiaulė" (LKŽ II 148), plg. *čiulénti* „čiulpti": *Jau paršeliai gan dideli, bet kiaulės nenustojo čiulenti* (ten pat, 149).

Čiuñčius up. Vv. Galbūt sietina su liet. *čiùnčinti* „sunkiai eiti, vilktis; vilkinti, delsti", *čiùnčyti* „sunkiai tempti, vilkti" (LKŽ II 156).

Čiuřkiškių ẽžeras Glv.: *Čiuřkiškiai* k.

Čiurlẽlis up. Pln. Iš liet. *čiurlénti* „sruventi, tekėti", *čiurlẽ* „čiurkšlė" (LKŽ II 178–179).

Čiur̃škė up. Pln., *Čiùršk-upis* up. Slnt. Iš liet. *čiur̃kšti* „trykšti, švirkšti, bėgti, tekėti" (LKŽ II 178).

Čiūteĩkis ež. Jž., *Čiū̃t-upis* up. Lel. Greičiausiai sietina su liet. *čiūtúoti* „atsargiai, lėtai eiti, kiuzuoti" (LKŽ II 186), *čiū̃tinti* „eiti, kiūtinti" (ten pat, 185).

Čivỹlio upẽlis Glv., *Čivìl-upis* up. Bsg. Galbūt tiesiog iš paukščio pavadinimo *čivỹlis* „kikilių šeimos paukštis" (LKŽ II 192). Nors plg. avd. *Čivỹlis.*

Čìviškis up. Kp. Iš avd. *Čìvas.*

Čýž-anga up. Šll., *Čyž-vardẽ* (dėl sando *-vardė* žr. *Gervardẽ*) up. Jrb. Galbūt sietina su liet. *čýžti* „smarkiai lyti; šlapintis; dyžti, mušti, plakti, čaižyti" (LKŽ II 195), arba net su liet. *čiùižė* „šlapias, gailių, girtuoklių ir bruknių prižėlęs miškelis", *čiuĩžti* „šlapinti, telžti, čiaužti" (LKŽ II 139).

Upių vardai *Čýž-upis* Šlv., *Čiž-upỹs* Kvr. gal taip pat čia priklauso, nors dėl jų reikia turėti galvoje, kad šaknys *čyž-* ir *čiž-* gali būti ir kitokios kilmės – iš pvd. *Čyžas, Čižas* (A. Vanagas, 1970 a, p. 243).

D

Dãbikinė up. Akm. Plg. lat. *Dabik-dīķis* (J. Endzelynas, 1956, p. 188). Galbūt sietina su pr. *debica, debīcan* „didelis" (R. Trautmann, 1910, p. 318).

Dabiñčius ež. Sem., *Dabintà* up. Sem., *Dabótis* ež. Vs. Plg. lat. *Dabas-gràvs* gr., *Dabes-purvs* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 188). Galbūt šaknis *dab-* sietina su liet. *dobà, dobas, dobė* „iškasta duobė linams džiovinti, duoba" (LKŽ II 599), plg. *daburỹs* „sūkurys, verpetas, duburys" (ten pat, 207; dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 192). P. Skardžius spėja, kad šalia *dap-* (*dãpas* „potvynis, tvanas") seniau galėjusi būti artimos ar panašios reikšmės šaknis *dab-*, *deb-*, plg. pr. *debīkan* „didelis" – žr. *Dãbikinė* (P. Skardžius, 1973, p. 16). Bet šis spėjimas yra sunkiai įrodomas.

Dabint-upỹs up. Krn.: *Dabintà* k.

Dãbr-akas, *Dãbr-akis* up. Rt., *Dabruõlis* up. Grz., *Dabrúotas, Dabrúota* up. Lk., *Dabrúotas, Dabrúotė* up. Tl., *Dãbr-upis* up. Skd., up. Žgč. Iš liet. *dãbras „bebras"* (LKŽ II 207).

Dabùšė up. Žl. – žr. *Duobẽ.*

Dãgas ež. Krk., *Dagià, Dãgis* up. Žmt. Greičiausiai sietina su liet. *dãgas* „degimas, gaisras": *Didis dãgas miško, t. y. žemdagys* (LKŽ II 208). Dėl semantikos plg. *Degìmas* up. Jnš., *Žendagỹs* < **Žemdagys* up. Mšk. Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 192.

Daglẽjas ež. dalis Jž. (ir *Daglėjẽlis* ež. Jž.), *Daglẽjus* ež. Trgn. (ir *Daglėjẽlis* ež. Trgn.). Plg. lat. *Dęgla* pv., *Degļupe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 204). Greičiausiai sietina su liet. *dẽglė* „gili klampi vieta pelkėje" (matyt, išdegusi vieta – *A. V.*) (LKŽ II 366), plg. *dagluoti* „deginti žymę" (ten pat, 210), lat. *dęglãji* „žema išdeginta vieta" (LVV I 451). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 192.

Dãgr-upis up. Lnkv. Kilmė visai neaiški. Gali būti iškreipta iš **Dabr-upis*, žr. *Dãbrakas.*

Dagurda up. Pbs. Kilmė visai neaiški. Be to, abejotina pati pamatinė lytis. Gali būti vėles-

nis perdirbinys iš **Dagurga*. Tuomet tai būtų finougrizmas. Dėl *-urg-* žr. *Ũrka*.

Dailydùkas ež. Auk. Priesagos *-ukas* vedinys iš raisto vardo *Dailydai* Auk. Plg. liet. *Dailìdė* pv. Brš., *Dailìdė* b. Al., *Dailìdžiai*, *Dailydė* rst. Msn., *Dailydės* pv. Ktk., *Dailỹdės* pv. Onš. Jeigu jie nėra vėlesni perdirbiniai iš lyčių su kamienu *dalid-* (žr. *Dãlidas* ež. Sem.), tuomet šiuos vietų vardus, matyt, reikėtų kildinti iš liet. *Dailidà*, *Dailydà*, *Dailìdė*, *Dailỹdė*, *Dailìdis* avd. arba iš profesijos pavadinimo *dailýda*, *dailìdė*, *dailýdė*, *dailỹdė* (LKŽ II 223). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 192.

Kilmininkinis ežero vardas *Dailìdės ežerẽlis*. Al. yra iš balos vardo *Dailìdė* Al.

Daĩl-upė, *Skais-upỹtė* up. Žml. Šio upėvardžio kilmę rodo abiejų variantų pirmieji sandai *dail-* ir *skaist-*, kurių reikšmės yra panašios, plg. liet. *dailùs* „gražus, puikus“ (LKŽ II 226) ir *skaistùs* „šviesus; spindintis; gražus“ (DLKŽ), lat. *dàiļš* „grakštus, malonus, apveidus, gražutis, meilutis, patrauklus, puikus, gražus“ (LVV I 431) ir *skaists* „gražus, puikus, puošnus“ (ten pat, III 866).

Dainavà up. Vrn., *Dainỹs* up. Krk., *Dainẽlė* up. Drsk. (kitas Melnyčẽlės vardas), *Daĩn-upis* up. Vv. Plg. lat. *Daina* k., *Dainis* k., *Dainīca* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 189), pr. *Dejna*, *Deine Fluss*, *Dena*, *Denow* up. (G. Leyding, 1959, p. 108; G. Gerullis, 1922, p. 26). K. Būga siejo su lat. *deju*, *diêt* „šokti, pašuokomis bėgti“ (K. Būga, 1961, p. 143). Panašios nuomonės laikėsi ir J. Otrembskis (J. Otrembskij, 1963 e, p. 3–6). Dar žr. G. Gerullis, ten pat; G. Froelich, 1930, p. 57.

Dãkampelis up. Šd. Greičiausiai iš **Dakanpelis* < **Dakan-upelis*. Pirmąjį sandą *dakan-* galbūt galėtume sieti su liet. *Dãkanas* mš. Yl.: liet. *dãkanoti* „draikyti, draskyti; šėlti; tąsyti, varginti“ (LKŽ II 235).

Dãkpievės up. Skdv. < *Dãgpievės* pv. Pastarasis pievos vardas greičiausiai iš **Dag-pievės* – žr. *Dãgas*. Tiesa, ir šaknis *dak-* baltų vardyne yra gana dažna (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 71), tačiau šiuo konkrečiu atveju jos, matyt, neturėtume ieškoti.

Dãlidas ež. Sem. Kilmė neaiški. Greičiausiai iškreipta iš *Dėlidas* ar pan., plg. *Delidà* pv. Al., *Dėlìdai* b. Vrn., pv. Srj., *Dėlìdės* pv. Alv. Toliau, matyt, sietina su *dėlẽ*. Galbūt **Dėlidas* yra iš **Dėl-idas*: sudurtinis žodis, kaip *avìdė*, *karvìdė* ir pan. Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 193.

Damašà, *Damãšė* up. Rsn. Pamatinė lytis nėra tikra – gali būti ir *Dumašà*, *Dumãšė*. Bet plg. liet. *Damãšės* pv. Tl. Kilmė neaiški. Galbūt kuršizmas (latvizmas?), sietinas su lat. *Damãkša* mš., *Damãkša* b., *Damakša* gn.: lat. *damâkša*, *damakša* „senovinis didelis miškas; žole ir krūmais apaugusi šlapia vieta“ (J. Endzelynas, 1956, p. 191).

Damẽlis up. Kr. Plg. liet. *Dãmas* dr., plm. Alvt., vieta upėje, užtvanka Trg., pv. Klp., b. Br., vieta upėje Plv., užtvanka Nmk., tv. Žal. Iš germanizmo *dãmas* „damba, pylimas, užtvanka“ (LKŽ II 251).

Dam̃skė up. Čk. Plg. lat. *Dam̃š-ki* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 193), liet. *Dem̃š-kalnis* kln. Snt.

Dãnė, *Dãnija* up. Klp., *Daniùkas* ež. Vb. Tai archaiški, indoeuropietiški upėvardžiai, kurių šaknis *dan-* sietina su av. *dānu-* „upė", os. *don* „upė, vanduo" (M. Vasmer, 1964, p. 528; A. Vanagas, 1960, p. 173–182). Plg. G. Froelich, 1930, p. 74.

Galbūt čia priklauso ir upės vardas *Dan-upỹs* Žgč., nors dėl jo pirmojo sando *dan-* kilmės kyla ir tam tikrų abejonių – jis gali būti ir asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Danỹs.*

Dañgė up. Nmk., *Dangaũčius* up. Krk., *Dangavìnis* ež. dalis Dkšt., *Dañg-upis* up. Šauk. Plg. liet. *Dangaĩ* smunkanti pieva Lk., *Dangùs* ar. Vlkj., lat. *Danga* pv., *Dangas-strauts* up., *Dañgas* b., *Dangu-purvs* b.: lat. *danga* „purvina valka; klampi pelkėta vieta" (J. Endzelynas, 1956, p. 194–195). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 27.

Danušáičio ẽžeras Ps. Iš avd. *Danušáitis.*

Dãpai ež. Sem., *Dapiškis* up. Ut. Iš liet. *dãpas* „potvynis, tvanas" (LKŽ II 270). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 26; J. Endzelynas, 1956, p. 195.

Dãpkadaubis up. Srd. Iš atitinkamo kokios kitos vietos vardo **Dapkadaubis*, plg. avd. *Dãpkus* ir *daubà.*

Darbà, *Dar̃b-upis* up. Dr., *Dárbulė* ež. Ps. Plg. lat. *Dar̂ba-kalns* kln. (J. Endzelynas, 1956, p. 195). Hidronimų šaknis *darb-*, matyt, sietina su liet. *dárbas* ir pan., turint galvoje šio žodžio senesnę reikšmę, susijusią su plėšimo, pynimo, lenkimo ar pan. sąvokomis, plg. sen. ind. *dr̥bháti* „vynioja, lenkia, pina", rus. *derba* „plėšinys, naujiena", *der(e)bitь* „pešioti, plėšyti, draskyti" ir kt. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 82).

Dargė, *Dargióji* up. Prnv., *Dargáitė* up. Krk., *Dárgelė* up. Sml., *Dargióji* up. Vn., *Darg-ùpė* up. Ar., *Darg-upỹs* up. Sml., *Dargiója* up. Vn., *Darg-ùpė* up. Ar., *Darg-upỹs*, *Dárg-upis* up. Brb., *Dargùžis* up. Yl. Iš liet. *dargùs* „darganotas; bjaurus, nemalonus, negražus, šlykštus" (LKŽ II 285), *dárgana* „bjaurus, lietingas ir šaltas, su šlapdriba oras" (ten pat, 282) – jeigu trys paskutinieji, ypač *Dargùžis*, nėra asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Dargùžis*, *Dárgis.* Lat. *Dardzęni* k., *Dargainis* mš. ir kt. bei pr. *Dargen* ež. taip pat siejami su liet. *dargùs*, *dárgana* (J. Endzelynas, 1956, p. 196; G. Gerullis, 1922, p. 26).

Dãrymas up. Mlt., ež. Žmt. Iš liet. *dãrymas* „kemsynė, klampi bala, raistas" (LKŽ II 286).

Dãrymo upẽlis Lel. Iš raisto vardo *Dãrymas.*

Daržãpievis up. Šmn. Iš pievos, lauko vardo *Daržãpievis.*

Daržinaĩtės upẽlis up. Šk. Iš liet. *daržinaĩtė*: *daržinẽ* „trobesys šienui (pašarui, javams) laikyti" (LKŽ II 307).

Daržinẽlė ež. Ign. Iš liet. *daržinẽlė*: *daržinẽ* „trobesys šienui (pašarui, javams) laikyti" (LKŽ II 307).

Darž-upỹs, *Darž-ùpis* up. Bb., *Darž-upỹs* up. Pnd., *Dãrž-upelis* up. Krkn., *Daržų̃ upẽlis* Jz. Iš liet. *dar̃žas* „žemės sklypas prie sodybos daržovėms; sodas; aptverta

vieta gyvuliams; upės dalis tarp perkolo ir užtvaros" (LKŽ II 305). Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 375.

Dasionių upẽlis Pbr.: *Dasiónys* k.

Dãšk-upis up. Dt. Iš avd. *Dãškus.*

Daubà up. Alvt., up. Bt., up. Jrb. ir kt., iš viso 6, *Daubẽlė* up. Trg., *Daubùtė* up. Raud., up. Vvr., *Daubìnis* up. Srd., *Daubùlis* up. Msn., up. V., up. Vgr. (ir *Daubulẽlis* up. Vgr.), *Daũb-upis* up. Mžk., up. Plt., up. Tl., *Daubõs upãlis* up. Slnt., up. Varn. Iš liet. *daubà* „slėnys, klonis, griova" (LKŽ II 309).

Daubarinė up. Grg. Iš avd. *Daũbaras.*

Daũbas up. Kvr. Galbūt iš liet. *daũbas* „skylė, urvas, ola, įlanda, landynė" (LKŽ II 310). Nors gali būti ir tarminė lytis iš *Daũbos,* žr. *Daubà.*

Dauburỹs ež. Šl. Iš liet. *dauburỹs* „duburys, dauba, slėnys" (LKŽ II 310).

Dáudiškas up. Lnkv. Iš avd. *Dáuda.*

Daugėdų̃ ẽžeras Rt.: *Daugėdaĩ* k.

Daugėl-upis up. Krtn., *Daũgeliškis* ež. Skm. (galbūt iš **Daugėliškis*). Vestina iš liet. avd. *Daugẽla.*

Daũgirdas up. Vg. Iš avd. *Daũgirdas.*

Daugývenė up. Rz. — žr. *Daũgupis.*

Daugùdžių upẽlis Blnk.: *Daugùdžiai* k.

Daũgų ẽžeras Dg.: *Daũgai* mst.

Daũg-upis up. Akm., up. Krš., up. Mžk. ir kt., iš viso 5, *Daug-upỹs* up. Ar., up. Bb., *Daug-upė̃* up. Žd., *Daug-upalis* up. Krt., *Dauguva* up. Ukm. Greičiausiai pirmasis sandas *daug-* sietinas su liet. *daũg* „apsčiai, gausu" (LKŽ II 310), *daugùs* „apstus, gausus" (ten pat, 326). E. Blesė lat. upės vardą *Dauguva* buvo linkęs vesti ne iš *daũg,* bet iš *daug-* „dunkel" (plačiau žr. E. Blesse, 1952, p. 186–210).

Upės vardas *Daugývenė* galbūt yra priesagos *-enė* vedinys iš išvestinio kamieno *daug-yv-*. Išvestinio kamieno *daugyv-* daryba ir kilmė neaiški, nes, svarbiausia, daugiau hidronimų su priesaga *-yv-* tuo tarpu, rodosi, nežinoma. Vis dėlto galima manyti, kad *daug-* yra šaknis, o *-yv-* — priesaga.

Šio upės vardo etimologizuojamoji lytis *Daugývenė* kokių abejonių nekelia, plg. *Довгивена, Долгивеня* (J. Sprogis, 1905, p. 219), *Давгивене* 1802 m. (Ginčai, III 76).

Daujẽnų ẽžeras Dj.: *Daujẽnai* mstl.

Dáujotas up. Grz. Iš avd. *Dáujotas.*

Dauknìškė up. Al. Iš avd. *Dauknỹs.*

Daũkš-upis up. Šlv. Iš avd. *Daukšà, Daũkšas* ar pan.

Daũk-upis up. Tl., *Dauk-upỹs* up. Jsv. Kilmė ne visai aiški. Jeigu nėra iš **Daugupis, -ys* (žr. *Daũgupis*), tuomet galima būtų sieti su liet. avd. *Daũkas.* Vis dėlto, atrodo, pirmoji prielaida yra įtikimesnė.

Dáulia up. Pb. (pamatinės lyties autentiškumas abejotinas), *Daul-iupỹs, Daũl-iupis* up. Jž., *Daul-iupỹs, Daul-ipỹs* up. Pnd. Kamienas *daul-* greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Daũlius,* lat. *Dauls* (LAG 222). Bet žr. V. Toporov, 1973 a, p. 46–47.

Daũniškis ež. Ut. Iš avd. *Daunỹs.*

Daunóris ež. Švn. Iš avd. **Daunóris*, plg. *Daũnoris, Daũnoras, Daunõrius.*

Daũn-upis up. Sml. Iš avd. *Daunỹs.*

Daũsinas ež. Krž. Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinis vardas, plg. *Dausýniškė* k. Krž., *Dausynaĩ* k. End., *Dausýninė* pv. End.: iš liet. pvd. *Dausýnas.* Ir ežero vardas *Daũsinas* gali būti iš šiose vietose žinomos pvd. *Daũsinas.* Antra vertus, ežero vardas *Daũsinas* gali sietis ir su *Dusýnas* ež. Skm. (apie tai plačiau žr. B. Savukynas, 1962, p. 193).

Davarg-ùpis up. Bb. Greičiausiai iš **Davalg-upis*: liet. pvd. *Daválga.*

Davigiliai ež. Slk. Abejotina pamatinė lytis – greičiausiai iškreipta iš **Daugiliai* (per tarpinę apslavintą lytį **Davgiliai*), plg. *Daugìlis* pvd.

Davilà up. Vžns., *Dãvilas* ež. Ut. (ir *Davilẽlis* ež. Ut.). Šaknis *dav-* greičiausiai tarmybė iš *dov-*, plg. pvd. *Dovìlas*, k. *Dovilaĩ* (nors žr. *Dótamas*). Tuomet plačiau žr. *Dóvinė.*

Debẽspyris up. Št. Iš pievos vardo *Debẽspyris.* Pievos vardas yra iš **Debes-spyris*, plg. liet. *Debesijà* rst. Mlt., b. Ob., *Debẽsnas* pv. Varn. Šaknis *debes-*, matyt, sietina su liet. *debesìs*, plg. *debesỹnė* „skysta putra“ (LKŽ II 349). Antrasis sandas *spyr-* yra iš liet. *spìrti (spýrė).* Vardo *Debẽspyris* semantika greičiausiai yra metaforiška.

Dẽblonas up. Nj. Plg. liet. *Debliaĩ* k. Šilalės r., *Debliukaĩ* gn. Skdv. Kilmė visai neaiški. Gali būti demonologiniai vietų vardai, sietini su liet. slavizmu *dẽblas* „velnias“, plg. *dẽblyti* „barti, plūsti, velniuoti“ (LKŽ II 351). Nors nėra neįmanomi ir kiti ryšiai, sakysim, su liet. *dẽbti* „remti, smeigti akis, kreivai pažvelgti; mušti, dobti, galabyti“, kurio senesnė reikšmė galėjusi būti „kirsti“ ir pan., plg. *dẽbinti* „iš paniūrų žiūrėti“ ir *dẽblinti* „t. p.“ (plačiau žr. S. Karaliūnas, 1970, p. 243–244).

Debrẽstis, *Debrẽstas* up. Akm. Galbūt sietina su *dẽbras*, *debrùs* „bebras“ (LKŽ II 352), plg. *Dabruõlis* up. Grz. < *dãbras* „bebras“ (LKŽ II 207). Ar gali būti siejama ir su šaknies *dubr-* hidronimais (V. Toporov, 1973 a, p. 47), tuo tarpu ne visai aišku, nors toks siejimas nėra neįmanomas. Ypač turėtinas galvoje įmanomas ryšys su ukr. *дебр* „gili dauba, apaugusi mišku; gili dauba, griova, raguva; tankus miškas“ (T. Marusenko, 1968, p. 225), rus. *дебрь*, serb.-chorv. vv. *Дабар*, ček. *debř* ir t. t. (žr. M. Vasmer, 1964, p. 490).

Dẽč-iupis, *Dẽdž-iupis* up. Rmš., *Dėt-upỹs* up. Prnv. Pirmojo upės vardo greičiausiai senesnis pirmasis variantas, o antrasis, *Dẽdžiupis*, yra naujesnis, liaudies etimologijos būdu (plg. liet. *dẽdė, dẽdžius*) atsiradęs iš pirmojo. Sandas *dėč-* sietinas su liet. *dė̃tis* „paukščių kiaušinių dėjimo laikotarpis“ (LKŽ II 458). Matyt, semantika aiškintina kaip vietos, kur yra kiaušinių, kuriose dedami kiaušiniai, kuriose dėčių metu yra daug kiaušinius dedančių paukščių ar pan.

Dedernìškis up. Gdž. Galbūt iš **Dederviniškis*, plg. liet. *dẽder-*

vinė „nuodingasis vėdrynas“, *dedervỹs* „rūdys, amaras“ (LKŽ II 354).

Dẽgalas up. Krtn., *Dẽguva, Deguvà* up. Rt., *Dẽg-upis* up. Trš. Matyt, sietina su liet. *dẽgis* „nudegusi vieta“ (LKŽ II 366) ir pan. Galbūt tai upių vardai, atsiradę iš išdegusių vietų, degimų ar pan. pavadinimų. Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 76; G. Froelich, 1930, p. 36.

Degẽ up. Žmt. Iš pievos vardo *Degẽ.*

Degẽsiai up. Vp., *Degẽsis, Degėsẽlis* up. Stč., *Degẽs-upis* up. Šd., *Degesų̃ upãlis* Žd. Iš liet. *degesỹs* „išdegusi vieta (durpyne)“, *degẽsė* „pelkės ar miško išdegusi vieta“, *degẽsė* „apdegusi vieta, gaisro vieta“, *degẽsis, degẽsas* „degimo liekana, apdegęs medis, nuodėgulis“ (LKŽ II 359).

Degìmas up. Jnšk., up. Srv., *Degimẽlis* up. Kps., *Degìmų upẽlis* Krkn. Iš liet. *degìmas* „išdegusi vieta (pieva, pelkė, miškas), degesė“ (LKŽ II 361).

Dẽglė up. Krtv., Dubysos dš., up. Krtv., Deglės int. Iš pelkės, pievos vardo *Dẽglė* (dėl jo plg. *dẽglė* „gili, klampi vieta pelkėje“ – LKŽ II 366). Dar žr. *Dagl̃ėjas.*

Deglýčia up. Vg. Iš kokios kitos vietos vardo **Deglyčia,* plg. *Deglyčia* dr. Lk., plytinė Sd., d. Pšš., žvyrduobė Krž., ar. Nv., pv. Pp., ar. Kl., d. Trg. (liet. *deglýčia, deglyčià* „degamoji krosnis, degykla“ – LKŽ II 366).

Dẽgsnė up. Sd., up. Tj., *Degsnìs* up. Stč., *Degsnỹs* up. Ar., up. Nj., up. Pg. Iš liet. *dẽgsnė, degsnẽ* „degimas, išdegusi vieta“ (LKŽ II 367), *degsnìs* „degimas, išdaga“, *degsnỹs* „išdaga, degsnė“ (ten pat, 368).

Dẽgsnės upẽlis Lel.: *Dẽgsnė* krm.

Dẽgsnių upẽlis Šš.: *Dẽgsnės* pv.

Degùčių ẽžeras Ob.; *Degùčiai* k.

Degulẽlis ež. Ut. Priesagos *-ėlis* vedinys iš kaimo vardo *Deguliaĩ.*

Dẽg-upis up. Trš. – žr. *D ẽ g a l a s.*

Degusỹs ež. Auk. Iš kokios kitos vietos vardo **Degusys,* plg. *Degusỹs* rst. Smn., *Dẽgusis* rst. Ut.

Degùtduobis ež. Vdk. Iš kitos kokios vietos vardo **Degutduobis,* plg. *Degùtduobė* duobė Vlkj., Šl., *Degùtduobės* l. Stč., b. Ig.

Degùtė up. Al., *Degùtinė* up. Pn., *Degùt-intakis* up. Šmk. Iš liet. *degùtas* „iš beržų žievių ir smalingų kelmų degamas ratų tepalas“ (LKŽ II 376).

Dẽguva, *Deguvà* up. Rt. – žr. *D ẽ g a l a s.*

Dẽguž-ravis up. Rs. Galbūt iš liet. *degužẽ* „gegutė“, nors, tiesa, šis žodis žinomas tik iš Pietryčių Lietuvos (LKŽ II 378).

Deĩč-iupis up. Nj. Pirmasis sandas *deič-* greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. *Deĩčas* pvd.

Deimántas, *Deimančiùkas* up. Šmk., *Deimantãlis* up. Nmž., *Deimẽ, Deimenà* up. Lb. Plg. lat. *Deimant* k., *Deimats* šlt., *Deimāts* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 207). Siejama su lat. *diêt* „šokti, pašuokomis bėgti“ (K. Būga, 1961, p. 143), gr. δίεμαι „skubu“ – plačiau žr. A. Vanagas, 1961, p. 227–228. Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 16–17; I. Duridanov, 1969, p. 26.

Deininiñkas up. Ms. Kilmė ne visai aiški. Greičiausiai perdirbi-

nys iš slavizmo *dienỹkas* „diendaržis" (LKŽ II 509), plg. *Dienikẽlis* ež. Ds.: *dienìkas, dienỹkas* „diendaržis" (A. Vanagas, 1970a, p. 128). Tokį spėjimą patvirtina Vaižganto užrašymas *Deiniñks – Dieniñkas* (Vaižgantas, 1904, X, p. 41).

Dekis ež. Trak. Abejotina pamatinė lytis – greičiausiai iškreipta iš **Degis*, žr. *Degẽ*.

Deksčius up. Pn. Pamatinė lytis abejotina, greičiausiai iš pievos vardo *Dẽgšės*.

Dek-upỹs up. Btg., *Dekùškis* up. Rgv. Abiejų upių vardų pirmasis sandas *dek-* greičiausiai yra iš *dik-*, plg. *Dikùškis – Dekùškio* variantas. Šaknis *dik-* yra asmenvardinė, plg. liet. pvd. *Dìkas*.

Dėlỹs ež. Ut. (ir *Dėliùkas* ež. Ut.), *Dėliùkas* ež. Smn., *Dėlùkas* ež. Dg., ež. Vrn., *Dėlìnė* ež. Smal., *Dėlìnis* ež. Ant., ež. Antz., ež. Mrk. (ir *Dėlinùkas* ež. Mrk.) ir kt., iš viso 17, *Dėlỹnas* ež. Lel., *Dẽl--ežeris* ež. Ps. Iš liet. *dėlẽ* „krauju mintanti gėlųjų vandenų kirmėlė, siurbėlė; žuvinė siurbėlė; sraigė" (LKŽ II 392). Plg. pr. *Delycke* ež., lat. *Deles* ež., siejamus su liet. *dėlẽ* (G. Gerullis, 1922, p. 27). Čia, matyt, priklausytų ir Rytprūsių *Delinga*, kurią G. Friolichas kildina iš liet. *dìlgė* „dilgynė" (G. Froelich, 1930, p. 36).

Dembìnos ẽžeras Onš.: *Dembinà* k.

Dembrãvo ẽžeras Rdm.: *Dembrãvas* k.

Dėmẽ up. Švnč., *Dẽmenas* ež. Srj., *Dẽmenas* ež. Dgč. Siejama su liet. *dėmẽ* „sutepta, suteršta vieta" (žr. B. Savukynas, 1962, p. 194).

Dẽmpilis up. Šlu. Greičiausiai sudurtinis vardas, kurio pirmasis sandas *dėm-* yra iš vok. *Damm* (dgsk. *Dämme*) „užtvanka; kelias", o antrasis sandas *-pilis-* galbūt iš liet. *pilìs, pìlti* ar pan.

Dẽnis, *Dėnià* up. Sb. Kilmė neaiški. Abi lytys abejotinos, gali būti iš **Dienis*.

Derẽžnyčia 2 up. Vrn. Kamienas *derėžn-* gali būti slaviškas, plg. brus. *Деражно* k., *Деражня* up. (V. Žučkevič, 1974, p. 96), *Дэрэзня* (MB 80): brus. *деражня, дражня* „medienos, žievės, karnų ir pan. pirminio apdorojimo vieta" (A. Žučkevič, 1970, p. 143). Netiksliai V. Toporovas, 1968, p. 290.

Dergintas up. Gdž. Šaknis *derg-* greičiausiai sietina su *Dargė* up. Prnv. ir pan. P. Skardžius mano, kad *Dergintas* yra asmenvardinis hidronimas: liet. avd. **Dergintas* < **Derg-gintas* (P. Skardžius, 1973, p. 18), bet tai ne visai įtikima, ypač turint galvoje galimą ryšį su platesniu ide. toponiminiu kontekstu, sakysim, su trakų atitinkamais vietų vardais (žr. V. Toporov, 1973 a, p. 47–48).

Dérgionių ẽžeras Rdš.: *Dérgionys* k.

Derkiñčio upãlis Sd. Iš avd. *Derkiñtis*.

Derkiñtiškių upãlis Nv. Pirmasis komponentas iš *Derkiñtiškės* pv. Nv.

Derkỹs, *Dirkỹs* up. Bb. Oficiali pamatinė lytis *Derkỹs* abejotina, gali būti tikresnė *Dirkỹs*, plg. *Dìrkinė* up. Krk. < liet. pvd. *Dirkỹs, Dìrkė*.

Dérvelis, *Dervelỹs* up. Rz. (ir *Derveliùkas* up. Rz.), *Dervìnis* ež. Antz. Plg. lat. *Dervels* pv. (J. En-

dzelynas, 1956, p. 209), pr. *Derwayn* (G. Gerullis, 1922, p. 27). Įmanomas ryšys su liet. *dervà* „degutas; medžio sakai, smala; pušies ar eglės kelmas, iš kurio degamas degutas" (LKŽ II 426). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 194. Tiesa, upės vardo *Dérvelis* ir lat. pievos vardo *Dervels* siejimas su liet. *dervà* yra mažiau aiškus negu, sakysim, ežero vardo *Dervìnis* ar pan., nes liet. *Dérvelis* ir lat. *Dervels* gali būti gretinami ir su lat. *deȓvelis* „vaidingas žmogus, riaušininkas; plepys", *deȓvelêt* „plepėti, taukšti" (LVV I 458).

Dẽtela ež. Švnč. Vietos gyventojai šį ežerą dar vadina *Dzẽtla, Dzetlavìna, Dzieńciol, Òčka.* Kuris šių variantų yra senesnis, pirminis, neaišku. Abejonių mažiau tik dėl *Òčka* – galbūt tai kalkė iš liet. *Akìs* (žr.). Įdomu, kad šio ežero vardo variantai truputį primena *Zíetelos* gretimines lytis: *Дзятлава, Дятлово, Zdięcioł* ir pan. (dėl jų plačiau žr. A. Nepokupnyj, 1974 a, p. 151–154). Tačiau iš šio panašumo tuo tarpu daryti kokias išvadas būtų sunku.

Dėt-upỹs up. Prnv. – žr. *Dẽčiupis.*

Devetìškė up. Trgn. Greičiausiai priesagos *-iškė* vedinys iš kokio asmenvardžio, plg. lat. pvd. *Devits, Dēvits* (LAG 338), liet. *Deveĩkis, Devẽnis* ir pan.

Didẽja up. Dkšt. Iš liet. įvardžiuotinio būdvardžio *didẽja* „didžioji".

Didỹsis ež. Bb., *Didysaĩ ežerẽlis* Lkm., *Dìdysai upẽlis* Km., *Didỹsis upẽlis* Lg., *Dìdysis upẽlis* Trš. Iš liet. įvardžiuotinių būdvardžių *didỹsis, didysaĩ, dìdysai, dìdysis.*

Didóvas ež. Žr., *Dìd-ravis* up. Šlv., *Dìd-upis* up. Akm., up. Trš., up. Žvr., *Dìd-vėjis* up. Vdk., *Didž-grabė* up. Žal., *Didž-iã-upis* up. Ign., *Dìdž-iupiai* up. Srv., *Dìdž-iupis* up. Plk., up. Rz., up. Vv., *Dìdž-prūdis* up. Kp. Iš liet. *dìdis* „didelis" (LKŽ II 479).

Didžbalỹs, *Didžbaliùkas* up. Krkn. Iš pelkės vardo *Dìdžbalis.*

Didžiaraulìškių ẽžeras Auk.: *Didžiaraulìškės* k.

Didžiùlis ež. Dg., ež. Lnt., ež. Onš., *Didžiùlė grovà* Mrk. Iš liet. būdvardžio *didžiùlis, -ė.*

Diẽčkė up. Blnk. Matyt, naujas upėvardis, perimtas iš skardžiaus vardo *Diẽčkė,* – ten pat, o pastarasis galbūt yra iš slavizmo *diečkà* „statinė, kubilas" (LKŽ II 496).

Diẽgis ež. Slk., *Díeg-upis* Rs. Galbūt sietina su liet. *díegas, diẽgas* „daigas" (LKŽ II 498). Aiškinant hidronimų su *dieg-* semantiką, atrodo, reikėtų galvoti ne apie dabartines apeliatyvų su *dieg-, daig-* ir pan. reikšmes, o apie kiek ankstesnes, susijusias su dūrimo, bedimo ar pan. sąvokomis. Beje, tos ankstėlesnės reikšmės gana gerai išlikusios ir baltų kalbose, plg. liet. *díegti, diẽgti* „durti, gelti", lat. *diêgt* „durti" ir pan. (žr. J. Pokorny, 1949, p. 243–244; E. Fraenkel, 1962, p. 93). Hidronimų su *dieg-* pirminė reikšmė galėjo būti susijusi su objektų konfigūracija, plg. liet. *dygùs* „dyglus, duriantis, aštrus" (LKŽ II 532). Plg. B. Savukynas, 1962, p. 194.

Diẽl-upis up. Snt. Iš liet. *dielẽ* „dėlė" (LKŽ II 503).

Dienikė̃lis ež. Ds. – žr. *Deininiñkas*.

Diẽrašas ež. Dlt. – žr. *Diẽvytis*.

Diẽvytis ež. Lkv., *Diẽv-upis* up. End., *Diẽrašas* < **Diẽv-rašas* (plg. *diẽmedis* < *diẽv-medis*) ež. Ukm. (dėl *raš-* žr. *Rašaĩ* ež. Jž.). Iš liet. *diẽvas*. Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 195; V. Grinaveckis, 1960, p. 321–323; P. Jonikas, 1950/51, p. 3.

Dievógala up. Zp. Galbūt vėlesnė, antrinė lytis, per genityvinę konstrukciją **Gievogalos upė* ar pan., išsirutuliojusi iš kaimo vardo *Dievógala*. Kad kaimo vardas *Dievógala*, matyt, yra pirmesnis, rodo visa gyvenamųjų vietų vardų su *-gala* šeima (žr. R. Schmittlein, 1948, p. 150 tt.).

Dìkš-upis up. Klm. Pirmasis sandas *dikš-* yra iš kaimo vardo *Dikšiaĩ*.

Dilgìnė ež. Alv. Iš liet. *dìlgė*, *dilgìnė* „dilgėlė" (LKŽ II 548–549). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 195.

Dil-ia-ū̃pė up. Klm. Galbūt iš avd. *Dìlis*, *Dilỹs*, *Dìlius*. Nors plg. Rytprūsių *Dille* up. (G. Froelich, 1930, p. 57).

Dìmša ež. Pb. Galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Dìmša*.

Dindžiakė̃ up. Jz. Oficiali lytis gali būti ir tam tikras hipernormalizmas – t. *Dzindzakė̃*. Ten pat pieva *Dzindzakė̃*. Galbūt sudurtinis vietovardis: *Dzinz-akė*. Dėl antrojo sando *-akė* žr. *Akìs*. Pirmojo sando *džindz-* kilmė neaiški. Gali būti visai naujas žodis, sietinas su liet. *džìñdžė* „naminė degtinė" (LKK II 1019). Tuomet šio upėvardžio literatūrinė lytis būtų *Džindžiakė̃*.

Dinviečio upalis Skd. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iš **Dinviečių upelis*, plg. *Diñviečiai* buvęs k. Klaipėdos r.

Dird-revis up. Btg. Iš avd. *Dìrda*.

Dìrdų ẽžeras Ob.: *Dìrdos* k.

Dýrikas up. Rm. Pamatinė lytis abejotina – gali būti tarmybė, su pailgintu pirmuoju balsiu *y* atsiradusi iš **Dìrikas*, plg. liet. *Dirikaĩ* pv., mš. Pln., *Dirìnė* plk. Ms., lat. *Diriķi* k., *Dires* mš., *Dira* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 215). Galbūt sietina su liet. *dìrti* „lupti, plėšti, maukti" (LKŽ II 585), plg. *dirìkas* „kas diria, lupa, plėšia" (ten pat, 582). Semantika aiškintina vagos, krantų ar pan. konfigūracijos prasme.

Tiesa, ir lytis su ilgu *y* taip pat įmanoma, plg. lat. *Dīriķis*, vs., *Dīriķis* mš., *Dīriķi* vs. ir lat. *dīriķis* „kailialupys" (J. Endzelynas, 1956, p. 219–220).

Dirmota up. Trg. Šis upės vardas dar turi variantą *Dirmõtinė*. Ten pat pv. *Dirmota*, *Dirmõtinė*. Variantas *Dirmõtinė* rodytų, kad šis upės vardas greičiausiai yra asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Dirmõtas* Šll.

Dirnė̃nka up. Jnš. (iš *Dirnė̃n-ka*). Plg. lat. *Dir̃ņęni* k., mš., *Dir̃ņęni* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 215). Galbūt suslavinta iš *dirn-ėn-* (slaviška priesaga *-ka*). Tuomet kamienas *dirn-ėn-*, ypač dėl priesagos *-ėn-*, gali būti laikomas asmenvardinės kilmės. Toliau žr. *Dir̃nupis*.

Dir̃n-upis up. Pln. Plg. lat. *Dir̃nas-kalns* kln., *Dir̃nas-purvs* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 215). Galima būtų manyti, kad šie vietų vardai gali būti siejami su *Dirnė̃nka* up. Jnš. Tada ir vardo *Dir̃nupis* pir-

masis sandas *dirn-* būtų asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Dirneĩkis, Dirniáuskas.* I. Duridanovas linkęs liet. *Dir̃n-upis,* pr. *Derne, Dernen,* jotv. *Dērna* ir pan. laikyti labai archaiškais vietų vardais ir lygina juos su dak. *Dierna* ir pan. bei, be kita ko, su sen. isl. *tjǫrn* resp. *tjarn* (< **dernom*) „mažas ežerėlis", sen. ind. *dara-ḥ* „plyšys, skylė žemėje; urvas" (I. Duridanov, 1969, p. 27). Ar šis lyginimas pagrįstas, tuo tarpu nėra aišku, bet visai įmanomas.

Dirsnė up. Vlkj. Pamatinė lytis abejotina, gali būti netikslus užrašymas iš **Dirsinė,* plg. liet. *Dirsìnė* pv. Ldvn., *Dirsỹnė* kl. Kr., *Dirsẽlė* mš. Km., *Dìrsių liẽknas* mš. Pp.: liet. *dìrsė* „tokia piktžolė". Toliau dar siejama su pr. *dyrsos* „sumanus, darbštus, šaunus, drąsus, narsus", trak. *darsas* „t. p." (I. Duridanov, 1969, p. 72, 90).

Dirsteikà up. End. Ten pat ar. *Dirsteikà.* Daugiau vietovardžių su *dirst-* baltų vardyne tuo tarpu, rodosi, nežinoma. Galbūt šaknis *dirst-* yra su determinantu *-t-* iš *dirs-,* žr. *Dirsnė.*

Dirvìnis ež. Ut., *Dirvẽlinis* ež. Mlt., *Dirv-upė* up. Žd. Iš liet. *dirvà* „ariama, dirbama žemė, laukas" (LKŽ II 586), *dirvẽlė.*

Dirvonaĩ ež. Ukm., *Dirvóno upẽlis, Dirvón-upis* up. Vlkj. Iš liet. *dirvónas* „apleista, nedirbama, sužėlusi dirva; išarta pieva" (LKŽ II 588).

Dirv-upė up. Žd. — žr. *Dirvìnis.*

Dysnà up. Tvr., *Dysnaĩ* ež. Dkšt. (ir *Dysnẽlė* up. Dglš., *Dysnýkščia, Dykšnýkščia* up. Dkšt., *Dysnýkštis, Dykšnýkštis* ež. Dkšt.). Šaknies *dysn-* (t. *dzysn-*) autentiškumas neabejotinas, plg. *Dzisna* 1595 žemėl. (VVU RS M 1018, XXV, Lelevelio rink.), *Dzisna* 1784 (VS VIII 33), bet kilmė visai neaiški. Dabartiniame baltų vardyne tai visiškai izoliuota šaknis. Bandymas sieti (B. Savukynas, 1962, p. 195; V. Toporov, 1975, p. 351) su pr. *Dysenithen, Disnyten* nėra visai tikras dėl variantų su *dysen-* ir dabartinės lyties *Dosnitten.* Be to, šis pr. vietovardis laikomas asmenvardinės kilmės (G. Gerullis, 1922, p. 29). Gana dirbtinis atrodo ir upės vardo *Dysnà* skaidymas į šaknį *dy-* bei priesagą *-sna* bei šaknies *dy-* siejimas su lat. *diêt* „šokti, šokinėti", sen. ind. *dīyati* „lekia, skrenda", toliau — su *Dainavà, Dainỹs* ir t. t. (žr. S. Karaliūnas, 1972, p. 14).

Bene labiausiai viliojantis būtų lyginimas su daugelyje slavų kraštų paplitusiu upėvardžiu *Desna,* tačiau čia akivaizdūs fonetiniai sunkumai (*dysn-* : *desn-*). Be to, slavų *Desna* kilmė taip pat visiškai neaiški (iš paskiausių darbų žr. V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 218; O. Trubačiov, 1968, p. 146—147).

Remiantis baltų kalbų medžiaga, vardą *Dysnà* galėtume laikyti priesagos *-sna* vediniu iš veiksmažodžio *dysti* „didėti" ar pan., plg. liet. *dìsti, dỹsta, dìdo* „didėti, darytis didesniam, augti" (LKŽ II 594). Dėl tokios darybos plg. *ruknà* „susiraukėlis" : *rùkti, šašnà* „nušašėlis" : *šàšti* ir t. t. (žr. P. Skardžius, 1941, p. 218). Didumo reikšmė upės vardui *Dysnà* ypač tiktų, nes Dysna yra Dauguvos intakas (žr. *Daũgupis*).

Ditvà up. Eiš. Atrodo, kad čia tam tikra prasme priklauso ir *Dìt-upė* Prk. Šis upėvardis yra sudurtinis darinys, kurio pirmasis sandas *dit-* yra iš kaimo, per kurį teka upelis, vardo *Dìtuva.* Greičiausiai kaimo vardas *Dìtuva* susidarė iš ankstesnės upės vardo *Dìtupis* lyties *Dìtuva.* Vėliau, prie upės *Dìtuva* atsiradus kaimui, vardu *Dìtuva,* upėvardis transformavosi į *Dìtupis.* Taip galėjus būti patvirtina, pavyzdžiui, Hartnocho žemėlapio (II) užrašymas *Dittua* up. Plg. dar ankstesnius šio upės vardo užrašymus *Dittowa,* 1590 m. up. ir ež. *Ditua* (G. Froelich, 1930, p. 36). Lytis *Didoa* (1627 m.), matyt, yra iš **Ditua,* bet ne pirminė, rodanti, kad *Dìtuva* gali būti siejama su liet. *didis* (ten pat).

Šaknies *dit-* kilmė neaiški. Galbūt sietina su trak. Διτας, Διτα ir pan., plg. alb. *ditë* „diena" (seniau galėjus būti „šviesa") < ide. **dei-* : **dī* „švytėti, blausiai šviesti, rodytis" (I. Duridanov, 1969, p. 77, 90; V. Toporov, 1973 a, p. 48–49).

Dniẽpras up. Šmn., *Doniẽpras* up. Šln., *Duneprẽlis* up. Jž. Atrodo, kad gali būti perdirbiniai iš perneštinio upės vardo rus. *Днепр* (plačiau žr. A. Vanagas, 1966, p. 180). Plg. V. Ivanov, V. Toporov, 1976, p. 119)

Dobìlė up. Šmk., *Dobilỹnė* up. Šl., *Dóbil-upis* up. Krtv. Iš liet. *dóbilas* „daugiametis pašarinis augalas" (DLKŽ).

Dobìlios ẽžeras Pkn.: *Dobilià* k.

Dóbis up. Švnčl. Greičiausiai pamatinė lytis yra iškreipta iš **Duobis* (ar **Duobys*) – žr. *Duobẽ.*

Dõkselis up. Vl. Greičiausiai hibridinis darinys, kurio šaknis *doks-* yra iš vok. *Dachs* „opšrus". Plg. netolimų apylinkių *Opšrijà* up. Erž.

Dólbos up. Kvr. Pamatinė lytis netiksli – tarmybė iš **Dalbos,* plg. *Dalbà* pv. Kltn., *Dalbà* pv. Lbv. Galbūt sietina su liet. *dálba* „kartis, pagalys kam kelti, risti" (LKŽ II 238), plg. lat. *dal̃ba, dal̃bs* „medžio kamienas; pagalys žuvims baidyti" ir kt. (LVV I 434).

Dómantas up. Varn. Gali būti iš avd. *Dómantas.* Nors bene įmanomesnis ryšys būtų su liet. *Domijà* up. Sd. (žr. P. Skardžius, 1973, p. 18) – plačiau žr. *Dótamas.*

Domeĩkiemio ẽžeras Krn.: *Domeĩkiemis* k.

Domeĩkiškė up. Bb. Iš avd. *Domeikà, Domeĩkis.*

Domijà up. Sd. Kilmė neaiški. Visų pirma problematiškas yra santykis su kaimo, per kurį upelis teka, vardu *Domẽnai.* Teoriškai galima būtų įsivaizduoti tokį procesą: iš upės vardo *Domijà* arba jo gretiminės lyties **Domė* (plg. *Mìnija – Mìnė, Dãnija – Dãnė, Notijà – Nõtė*) su priesaga *-ėnai* buvo sudarytas kaimo vardas *Domẽnai* (plg. *Bãbrungas – Bãbrungėnai, Nõtė – Notẽnai, Áunuva – Áunuvėnai*; žr. J. Balčikonis, 1958, p. 248). Tačiau ši teorinė prielaida kelia ir abejonių, nes kaimo vardas *Domẽnai* gali būti asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Domẽnas* : *Dõmas* : *Domijõnas.*

Prūsų vietovardžiai *Dome, Domeliten* kildinami iš avd. ir siejami su liet. *Domas, Domeikis* (G. Gerullis, 1922, p. 29).

Latvių vietovardžiai *Dãmas-purvs* b., *Dâmas-nuovads*, *Dãmis* vs., *Dãmēns* ež. ir kt. siejami su liet. *Domeikaĩ* k., *Domẽnai* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 201).

P. Skardžius liet. *Domijà* dar sieja su *Dómantas* up. Varn., *Damašà* up. Rsn., *Damẽlis* up. Kri. (P. Skardžius, 1973, p. 18).

Tad apie šio upės vardo kilmę nieko tikra tuo tarpu negalima pasakyti. Iš bene įtikimiausių lyginimų dar pateikiame lat. *duoms* „giluma upėje" (LVV I 534; V. Dambe, 1970 a, p. 132).

Doniẽpras up. Šln. – žr. *Dniẽpras.*

Dõniškis ež. Ds. Greičiausiai iš pievos vardo *Dõniškis*, plg. *Dõniškė* pv. Mlt.

Dõpė up. Šr. Pamatinė lytis ne visai aiški – žinomas ir kitas variantas *Duõpė*. Jeigu lytis *Dõpė* pasirodytų autentiška, tuomet ją galbūt galėtume sieti su liet. *dópotis*, *dópurautis* „krapštytis, kuistis" (LKŽ II 608–609) – srovės lėtumo ar pan. prasme. Bet visai įmanoma, kad lytys *Dõpė* ir *Duõpė* yra slavinimo rezultatas iš **Dapė* – žr. *Dãpai.*

Dótamas up. Graž. Ten pat k. *Dotamaĩ*. Iš šio kaimo vardo yra kilmininkinis ežero vardas *Dotamų̃ ẽžeras*. Dėl *dot-* plg. *Dotenẽnai* k. Švenčionių r. Galimas daiktas, kad upės vardas *Dótamas* yra antrinis, atsiradęs iš kilmininkinės lyties **Dotamo upė*. Kilmininkinio vardo **Dotamo upė* pirmasis sandas gali būti asmenvardinis, kurio kilmė greičiausiai germaniška, plg. liet. *Dótas* : vok. *Doht* ir vok. *Todemann* < **Dotemann* (M. Gottschald, 1954, p. 232). Tačiau ši prielaida nėra visai įtikima, ypač turint galvoje, kad lietuvių vardyne esama ir daugiau hidronimų su *do-*. Tiesa, jų kilmė taip pat neaiški, bet kildinimas iš asmenvardžių ne mažiau probleminis. Todėl tuo tarpu atrodo bene įtikimiausia hidronimams *Domijà* up. Sd., *Dómantas* up. Varn., *Dotnavà* (dabar *Dotnuvẽlė*) Dt., *Dótamas* up. Graž. skirti šaknį *do-* < **dā-* ir sieti ją su ide. **dā-* „skystas, takus; tekėti", plg. sen. ind. *dā-na-* „skystis, karščių metu srūvantis nuo dramblio smilkinių", *dā́-nu-* „kiekvienas lašantis skystimas, lašnojimas, varvėjimas, rasa", av. *dā-nu-* „upė; srovė, srautas", oset. *don* „vanduo; upė". Kad ide. šaknis **dā* gali būti praplečiama kokiais kitais priebalsiais, sakysim, priebalsiu *m*, rodo arm. *tamuk* „drėgnas, šlapias", het. *dame(n)k-* „apie pliaupiantį lietų" (J. Pokorny, 1949, p. 175). Baltų kalbose galimi ide. **dā-* „skystas; tekėti" refleksai. Tai rodo liet. *Dãnė, Dãnija* up. Klp. ir lat. *duoms* „giluma upėje". Dar žr. *Dóvinė, Domijà.*

Dotnavà, *Dotnuvẽlė* up. Dt. Kilmė neaiški. Plačiau žr. *Dótamas.*

Dóvinė up. Ldvn. Kilmė neaiški. Galbūt tai labai archaiškas vietos vardas, kurio šaknis *dov-* sietina su skr. *dhávatē* „bėga, teka", *dhā̆utiḥ* „šaltinis; upelis; tėkmė", angls. *déan*, sen. saks. *dou* „rasa", gr. Θοός „greitas" ir pan. (plačiau žr. E. Boisacq, 1923, p. 342–343).

Drabùžis ež. Sem. (ir *Drabužáitis* ež. Sem.). Šaknis *drab-* galbūt yra apofoninis šaknies *drob-* variantas (ar net tarmybė iš *drob-*),

plg. *Drobū́kštis* up. End., *Drob-ã-lieknis* up., pv. Slč., *Drob-ã-valkis* pv. Srj., *Drób-a-valkis* pv. Onš., *Drobìnė* pv. Bb. Šaknis *drab-*, *drob-* galbūt galima sieti su liet. *drabùžis*, *dróbė*. Šių žodžių *drab-*, *drob-* yra iš senesnių leksemų, turėjusių bendresnę „laužymo, draskymo" ar pan. reikšmę (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 100).

Dragáitis ež. Vvs. Plg. liet. *Dragùtės kálnas* Als., *Dragìškiai* mš. Pš., lat. *Dragāns* mš., *Dragi* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 222). Matyt, sietina su liet. *drãgės* „mielės; iš stintų lydomų taukų nuosėdos" (LKŽ II 624), plg. dak. **draga* „nuosėdos; mielės", alb. *drā* „aliejaus nuosėdos; lydytas sviestas", pr. *dragios* „mielės" (dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 195; I. Duridanov, 1969, p. 94).

Galbūt čia priklausytų ir Rytprūsių *Drauguppe*, kuris 1590 m. užrašytas *Traguppe* < **Drag-upe*. G. Friolichas šį upės vardą sieja su liet. *draugè* „kartu" (G. Froelich, 1930, p. 20), bet dėl semantikos šis siejimas neatrodo įtikimas.

Drangauskináitė up. Jrb. Priesagos *-aitė* vedinys iš *Drangauskìnė* pv. ten pat. Pievos vardas *Drangauskìnė* yra priesagos *-inė* vedinys iš pvd. *Drangáuskas*.

Drankìnė up. Šlu., *Drančiùkas* up. Klm. Kilmė ne visai aiški. Galbūt šaknis *drank-* yra iš germanizmo *dránka* „ėdalas, jovalas, pamazgos" (LKŽ II 638). Plg. lat. *Draņķis* k., *Draņķis* k., *Draņkene* pv.: lat. *draņķis* (iš vok. *drank-* LVV I 490) „pamazgos, nešvarus vanduo" (J. Endzelynas, 1956, p. 223).

Drapãlis ež. Lp. (ir *Drapalẽlis* ež. Lp.). Siejama su liet. *drapóti* „mindyti" (LKŽ II 640), plg. *iš-drapóti* „išdrabstyti; išmindyti, ištrypti" (žr. B. Savukynas, 1962, p. 195).

Drąseĩkių ẽžeras Brž., *Drąseĩkių upẽlis* Lap.: *Drąseĩkiai* k.

Dratìliškė up. Rud. Iš balos vardo *Dratìliškė*.

Drãtlankis up. Vdk. Iš daubos vardo *Drãtlankis*.

Dratvuõ, *Dratvinỹs*, *Dretvinỹs*, up. Šlv. Plg. liet. *Dratinė* pv. Skdv., *Dratinė* b. Kpč., *Drãt-kalnis* kln. Čk. Šaknies *drat-*, *dratv-* kilmė neaiški. Spėjimas, kad tai visai nauji vietovardžiai, sietini su liet. *dratà*, *drãtas* (vok. dial. *drot*) „viela" (LKŽ II 649), **dratva* „drata, dratas", plg. *drótva* (lenk. *dratwa*, brus. *дратва*) „drata, dratas" (ten pat, 743), nėra visai aiškus, nors įmanomas.

Draudẽnių ẽžeras Žgč.: *Draudẽniai* k.

Draũstinė up. Ar. Iš liet. *draũsti* „neleisti, įspėti, ginti" (LKŽ II 662).

Drãvinė, *Dravìnė* up. Jž., *Drẽverna* up. Prk., *Saus-drãvas*, *Saus-drãvė* up. Pln., *San-dravà* up. Šlv. Plg. pr. *Drawe* up., *Drewancz*, *Drawanta* up. (G. Gerullis, 1922, p. 30–31; G. Leyding, 1959, p. 72). Ar čia priklausytų ir Rytprūsių *Draupe* (galbūt iš **Drav-upe*), neaišku, nes 1578 m. šis upės vardas užrašytas *Dreyob* (G. Froelich, 1930, p. 20). Galbūt šaknį *drav-* turi Rytprūsių *Drawing* up. (ten pat). Siejama su sen. ind. *draváḥ* „bėgimas, greitas judėjimas", *drávati* „bėga" bei su panašios šaknies indoeuropiečių hidronimais (H. Krahe, 1964 c, p. 44–

45; G. Alessio, 1949, p. 233–256; K. Kuzavinis, 1966, p. 178–179).

Drebulìnė up. KzR. Iš liet. *drebulė̃* „medis drebančiais lapais, epušė" (LKŽ II 674).

Drémba up. Grk. Iš liet. *dreñbti* „mindyti, klampoti; labai augti; didinti, storinti, dribinti" (LKŽ II 685).

Dremùtiškis up. Aln. Kamienas *dremut-*, matyt, išvestinis; *drem-ut-*. Dėl *drem-* plg. liet. pvd. *Dremeĩkis, Drẽma.*

Drẽšvos up. Prnv. Iš balos vardo *Drẽšvos.* Pastarasis vardas – tai greičiausiai kiek pakitusi lytis iš **Dresvos* ar pan., plg. liet. *drẽsvė* „mediena; dūlis; pjaulai; drevė, uoksas" (LKŽ II 691).

Drẽverna up. Prk. – žr. *Drãvinė.*

Drẽvės ùpis Stč. Iš liet. *drẽvė* „medyje išpuvusi skylė, kurioje apsigyvena paukščiai ar bitės, uoksas, išduba; stora pušis aviliams daryti" (LKŽ II 691–692).

Driež-upis up. Krn. Iš liet. *drìežas* „toks roplys" (LKŽ II 707).

Drigantas up. Kdn. Plg. liet. *Drigañtai* pv. Šll., *Drigañt-eglynis* mš. Gdl., *Drigañt-kalnis* kln. Pln. Kilmė neaiški. Greičiausiai visai nauji vietovardžiai, sietini su slavizmu *drigañtas* „eržilas, kumelys" (LKŽ II 708).

Drìgunka up. JnšM. Plg. liet. *Drigaĩlė* pv. Ktk., pv. Lkm., *Drigẽlius* kln. Kl., lat. *Drigunovka* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 227). Galbūt sietina su liet. *drìgnė* „bulvinių šeimos nuodingasis vaistinis augalas (Hyoscyamus niger)" (LKŽ II 709). Bet plg. ir *drìgenė, drìgnė* „šviesus ratas apie mėnulį ar saulę; laumės juosta, vaivorykštė" (ten pat, 708, 709).

Driñgis, *Driñgiai* ež. Lkm. (ir *Dringýkštis* ež. Ign.), *Dring-upis* up. Čk. Galbūt sietina su lat. *driegnis* „pelkėta vieta: eine morastige einschiessende Stelle" (LVV I 502) – žr. B. Savukynas, 1962, p. 195. Plg. liet. *drìngti* „brinkti, sausėti; mažėti, nykti, atsileisti" (LKŽ II 721), *dreñgti* „šlapdriba lyti, snigti, darganoti" (ten pat, 687), toliau – su liet. *drẽgnas* „prisigėręs drėgmės, nesausas", lat. *drȩ̂gns* „drėgnas" ir t. t. – plačiau dėl šių apeliatyvų žr. E. Fraenkel, 1962, p. 103.

Drisvėtà, *Drisvėtẽlė* up. Rim. – kitas Drūkšos vardas. Kilmė neaiški – žr. K. Būga, 1958, p. 501. Plg. brus. *Дрысвяты* ež. Breslaujos r. (V. Žučkevič, 1974, p. 109), kuris lietuviškai vadinamas *Drùvetas* (žr. *Drujà*). Dėl formos plg. 1784 m. *Dryswiaty* (VS VIII 63), *Drýswiaderyca* up. (ten pat, 65), XIX a. pabaigos *Дрисвяты* ir t. t. Tad šaknis gali būti **drisų-*. Galbūt tai *u*-kamienis šaknies *dris-* variantas, plg. *Drisa* (rus. *Дрисса*, brus. *Дрыса*) up., Dauguvos (Vakarų Dvinos) int. (K. Būga, ten pat). J. Otrembskis *Drisvėtà* veda iš **Drūsvėta* (J. Otrębski, [1963 a, p. 274).

Driū̃bas up. Nmk., *Driū̃binas* 2 up. Šmk. Galbūt sietina su liet. *driū̃boti* „nudribus kaboti, dryboti; būti apsiniaukusiam, niūksoti", plg. *driūblė̃* „mažas lietaus debesėlis, galvokas" (LKŽ II 727).

Dryžà up. Krtv. Galbūt sietina su liet. *drỹžas, -à* „išilgai juostuotas, rainas, margas, keršas; apsiblau-

sęs, drumzlinas, družnas“ (LKŽ II 734).

Drobãlieknis up. Slč. Iš pievos vardo *Drobãlieknis.*

Dróbiškių ẽžeras Dgč.: *Dróbiškės* k.

Drobū́kštis up. End. – žr. *Drabùžis.*

Drožlỹnė up. Pnm. Galbūt iš liet. *drožlỹnė*: *drožlẽ* „drožtuvu, obliumi, peiliu ar kitu įrankiu plonai nudrožta skiedra; sluoksna; medžio žievė degutui degti“ (LKŽ II 746). Tiesa, labiau viliojantis siejimas būtų su liet. *drõžlės* „drumzlės“ (ten pat), tačiau šis žodis Panemunėlio apylinkėse, rodosi, nežinomas.

Drubéngis, *Drubìnga* up. Prn. Plg. liet. *Drùbas* pv. Lkv., *Drùb-lieknis* sln. Jnšk., lat. *Drubeņu-sils* mš. (J. Endzelynas, 1956, p. 229). Šaknies *drub-* kilmė neaiški. Plg. trak. *Drubeta, Drobeta* ir pan. (žr. V. Toporov, 1973 a, p. 50).

Drū́č-iupis up. PnmR. – žr. *Drū́tupis.*

Dručkų̃ ẽžeras Ob.: *Dručkaĩ* k.

Drujà up. Varn., *Drujà* up. Brs., *Drúoja* up. Įs., *Drùvetas* ež. Brs. Plg. lat. *Druve* up., *Druvas-ęzars* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 230). Siejami su sen. ind. *draváḥ* „bėgimas, tekėjimas; skystis“, *drávati* „bėga, teka“ (H. Krahe, 1964 c, p. 44–45; K. Kuzavinis, 1966, p. 178–179; plg. V. Toporov, 1975, p. 371; G. Froelich, 1930, p. 58).

Drūkčių̃ ẽžeras Als.: *Drūkčiaĩ* k.

Drukỹs, *Drùkis* up. Slč. Plg. lat. *Druķis* up., *Druķis* vs., *Druķi* vs., siejamus su lat. *druķis* „mažas, kresnas vaikas; kuinas“ (J. Endzelynas, 1956, p. 229). Tokiu atveju hidronimai su *druk-* būtų konfigūracinės reikšmės. Plg. dar lat. *drukns* „kresnas“ (LVV I 503).

Drūkšà, *Drūkšė* up. Rim., *Drūkšiaĩ* ež. Rim. Matyt, iš *Drūk-ša* < (?) *Drūk-sa* (K. Būga, 1958, p. 501). Šaknis *drūk-* galbūt sietina su liet. *drū́k-tas* „drūtas“ (LKŽ II 754), *drūkš-l-ỹs* „dručkis, druklis“ (ten pat, 753). Dėl semantikos plg. *Drūktis* up. End., *Drū́t-upis* up. Gr. Kitaip šių vietovardžių kilmę aiškina B. Savukynas (1962, p. 196), siedamas juos su lat. *drùkas* „alles, was fein zerstossen oder zerrieben ist“, *drukšņât* „teršti“, liet. *drùknos* „nuobrukos“. Bet tokiam siejimui nepritaria, be kita ko, ir fonetika: hidronimų *drūk-* (ilgasis balsis *ū*) ir apeliatyvų *druk-* (trumpasis balsis *u*).

Drūktis up. End., *Drū́kt-upis* up. Akm. Iš liet. *drū́ktas* „drūtas“ (LKŽ III 754). Dėl semantikos plg. *Drū́t-upis* up. Gr.

Druk-upė up. Šlčn. Galbūt pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Drùkas.* Bet žr. *Drukỹs.*

Drūl-upỹs, *Drū̃l-upis* up. Rm. Iš liet. pvd. *Drūlià, Drulià.* Plg. I. Duridanov, 1969, p. 30.

Drumstà up. Bt., *Drumstas* ež. Kur. (kitas Prìtino vardas). Iš liet. *drum̃stas, -à* „drumzlinas, dumblinas, miešinas“ (LKŽ II 757).

Drungẽ up. Ss. Iš liet. *drungùs* „drungnas“ (LKŽ II 766).

Drùskalnis up. Gdž. Iš kalno vardo *Drùskalnis.*

Druskìnė, *Drùskinis* up. Kv., *Drùskinė* up. Vn., *Druskónis, Drùskis* ež. Drsk. *Drùsk-upis* up. Brš., *Drùsk-upis, Drùsk-upalis* up. Plt. Iš liet. *druskà* „tam tikras sūrus mi-

neralinis junginys (natrio chloridas)" (LKŽ II 767).

Drùskininkų upẽlis Mrk.: *Drùskininkai* mst.

Drúsk-obelis, *Drusk-óbuolis* up. Šl. Kilmė ne visai aiški. Galėtų būti kontrakcinė lytis iš **Drusk-a-obelis*. Tačiau tas faktas, kad greta *Drùskobelis* yra greičiausiai liaudies etimologijos būdu (plg. liet. *obuolỹs*) susidariusi lytis *Druskóbuolis*, leidžia įtarti, jog abi lytys – *Drùskobelis* ir *Druskóbuolis* – yra vėlesnės, antrinės, kilusios iš senesnės lyties **Druskobalis* ar **Druskabalis*, plg. liet. *Drùskabalis* pv. Lzd., *Drùskabalė* b. Pn., pv. Klvr. Toliau žr. *Drùskinė*.

Drū̃t-upis, *Drūt-upỹs* up. Gr., *Drū̃č-iupis* up. PnmR. Iš liet. *drū̃tas* „storas, stiprus, didelis, smarkus" (LKŽ II 770–771). Dėl semantikos plg. *Drūktis* up. End.

Drùž-upis up. Krš. Galbūt pirmasis sandas *druž-* sietinas su liet. *drùž-akis* „drūžėtas audinys": *drūžẽ* „dryžis, ruožas, juosta" (LKŽ II 776), *drūžaĩnis* „dryžuotas audinys", *drūžẽtas* „su ruožais, dryžėtas" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 77).

Dūbà ež. Rud., *Dū̃bininkas* ež. Dg. Plg. liet. *dū̃bai* „palaida ruda žemė" (LKŽ II 779) ir *dūbė̃ti* „darytis, likti dubiam, dubti" (ten pat, 780). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 196. Siejimas su *dūbė̃ti* gali būti net įtikimesnis, plg. dar *duburỹs* ir *dūburỹs*.

Dubãkė up. Ml., up. Slk., ež. Tvr. Sietina su liet. *dubakà* „gili įslėnė, dubė" (LKŽ II 779).

Dùbė up., Krž., up. Rgv., *Dùbės* up. Kp. (ir *Dubẽlė* up. Kp.), *Dùbis* up. Ud., *Dubaũsis* up. Srd., up. Užp., ež. JnšM., *Dubaũs-upis* up. Krtv., *Dubeĩkis* up. Krt., *Dubẽlė* ež. Mrs., *Dubẽlis* up. Krsn., ež. Srj., ež. Ūd., *Dubenẽlė* up. Al. (greičiausiai su mažybine priesaga *-ėlė* vėliau padaryta iš **Dubenė*), *Dubijà* up. Jnšk., up. Rgv., up. Šl., *Dùbikė* up. Krš., *Dubìkė* up. Vl., *Dubikės* up. Kv., *Dubinaĩ* up. Km., *Dubìnė* up. Plk., *Dubìnė*, *Dùbnius* 2 up. Vl. (ir *Dubináitė* 2 up. Vl.), *Dubingà* up. Dbg., *Dubióji* up. Kp., up. Srj., ež. Lzd., ež. Švn., *Dubýsa*, *Dubysà* up. Ar., *Dubýsa* up. Rs., up. Rz., ež. Pbrd., *Dubýsas* up. Ps., *Dubysẽlė* up. Šd., *Bùdasas* ež. Vžns. < **Dubasas*, *Dubniñkas* up. Dv. (jeigu šis vardas būtų netikslus, iškreiptas iš **Dūbninkas*, tuomet jį galėtume sieti su *Dūbà* ež. Rud. ir pan.), *Dubùkas* ež. Krtv., *Dubùklis* up. Vvs., ež. Sem., ež. Trak., *Dubùlė* up. Nj., *Dubùlis* up. Nj., up. Šd. (ir *Dubulẽlis* up. Šd.), up. Žd., *Dubuškà* ež. Imb., *Dubùžė* up. Ob., *Dubùžis* ež. Dgč., ež. Ds., ež. Ob., *Dùbalingė* (kitas Rìngužės vardas) up. Pb., *Dùb-apelis* up. Jnk. (galbūt iš **Dubaupelis*), *Dùb-upis* up. Dr., up. Mšk., up. Žd. Sietina su liet. *dùbti* „darytis dubiam, rastis įdubai, linkti; klimpti, smegti, grimzti" (LKŽ II 785), *dubùs* „įdubęs, įduobtas, gilus" (ten pat, 789), *dùbė* „įdubimas, slėnys" (ten pat, 780).

Dubẽlio ùpė Srj.: *Dubẽlis* ež.

Dubingių̃ ẽžeras Dbg.: *Dubingiaĩ* mstl.

Dū̃bininkas ež. Dg. – žr. *Dūbà*.

Dublãbalės upẽlis Rz.: *Dublãbalė* pv.

Dublià ež. Srj. Galbūt sietina su liet. *dublùs* „dubus" (LKŽ II

784) – žr. B. Savukynas, 1962, p. 196. Nors žr. *Dùblis.*

Dùblis up. Žml. Plg. liet. *Dublẽ* b. Pnm., *Dùblabalė* pv. Stč. (iš čia kilmininkinis upelio vardas *Dublãbalė supẽlis* Rz.), *Dùblės* ar. Vad., *Dùblis* l. Lnkv., ar. Pn., *Dublỹs* b. Švnč. Matyt, sietina su lat. *Dubļ-purvs* b., *Dubļu-ezers* ež., *Dubļu-purvs* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 233): iš lat. *dubļi* „dumblas" (žr. J. Šliavas, 1969, p. 28). Bet žr. *Dublià.*

Dubluñgė up. Lk. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti netikslus užrašymas iš **Dublankė*, plg. *Dùb-lankė* db. Slnt., pv. KzR. *Dùb-lankis* pv. Pšš.: *dùbti, dubùs* ir *lankà.* Jeigu lytis *Dubluñgė* pasirodytų tikra, tuomet tai būtų priesagos *-ungė* vedinys iš šaknies *dubl-*, dėl kurios žr. *Dùblis* ir *Dublià.*

Dubniñkas up. Dv. – žr. *Dùbė.*

Dubravà up. APnm. – *Dùbriaus* variantas. Matyt, sietinas su liet. *dubravà, dubrãvas* „išmušta duobė kelyje, duburys" (LKŽ II 784). Plačiau žr. N. Tolstoj, 1969, p. 44–48.

Dùbrius up. Srj., up. APnm., *Dubrỹs* ež. Glv., *Dubreika* up. Žž. Plg. liet. *Dubrà* pv. Mšg., *Dubriai* ar. Žž., *Dùbrė* pv. Trak., pv. Žsl., pv. Krn., *Dubrẽlės* kln. Vp., *Dùbrės* kln. Krsn., *Dùbrius* pv. Pkn., gr. Mrs. Iš liet. *dubrà* „duoba miške", *dubrẽ* „proskyna" (LKŽ II 784), lat. *dubra* „pelkė, bala, raistas" (plačiau dėl šių apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 68).

Dùbultai up. Žg. Plg. liet. *Dubultavà brastà* Lel., *Dubultìniai* mš. Krtn. Galbūt iš germanizmo *dùbultas, dubultãvas* „dvigubas" (LKŽ II 787). Plg. lat. *Dubulti* k., *Dubu(l)ts* vs., *Dubults* vs., kildinamus iš lat. *dubults* „dvigubas" (J. Endzelynas, 1956, p. 234).

Dubùriai up. Rm., *Duburiaĩ* up. Šlv., up. Tj., *Dùburis* up. Kn., *Duburỹs* up. Dlt., up. Gž., up. Jž. ir kt., iš viso 8, *Dubùr-upis* up. Krt. up. Mžk., *Dùburio rẽvas* Vp., *Dùburio upẽlis* Sv. Iš liet. *duburỹs* „įdubimas žemėje, duobė, dauba; upės ar ežero dugno duobė, gelmė" (LKŽ II 787).

Dūburỹs ež. Antz. (ir *Dūburáitis* ež. Antz.), up. Žal. Iš liet. *dūburys* „duburys" (LKŽ II 787).

Dubur̃kis up. Skdv. Iš liet. *dubur̃kis* „duburys" (LKŽ II 788).

Dūdà up. Dkšt. (*Dūdų̃* k.), *Dū̃diškė* up. Sml., *Dū̃diškis* up. Kps., *Dū̃d-a-ravis* up. Rdm., *Dūd-upỹs* up. Vdk., *Dūdõs ùpius* Sv. Šaknies *dūd-* kilmė neaiški. Plg. 1462 m. *Duda* Neries (Vilijos) dš. (CD). Dažniausiai, matyt (ypač *Dū̃diškė, Dū̃diškis, Dū̃daravis, Dūdupỹs, Dūdõs ùpius*), iš pvd. *Dūdà.* Bet gali būti ir tiesiog iš slavizmo *dūdà.*

Dūdė̃nų ẽžeras Gdr. (kitas Spãlio vardas): *Dūdẽnai* k.

Dugnẽlis ež. Vrn., *Dugnų̃ upẽlis* Brš., Šmk. Iš liet. *dùgnas* „žemės įdubimo, indo, padargo ar kokio daikto apačia, galas, giluma" (LKŽ II 794).

Dū̃kinė up. Krnk. Dėl *dūk-* plg. *Dū̃k-a-balė* pv. Lel., b. Šmn., b. Skp., mš. Rk., pv. Švnč., *Dū̃k-a-raistis* pv. Blnk., grv. Aln., *Dū̃kė* b. Rk., b. Všk., *Dū̃kinė* mš. Sb., *Dūkỹnė didžiója* pv. Km. Iš liet. *dū̃kas* „baublys" (LKŽ II 803).

Dūkstýna up. Ukm. – žr. *Dū́kšta.*

Dūkšta ež. Krtv., *Dukstýna* up. Ukm., *Dūkštà* up. Mšg., *Dúkštas* ež. Dkšt., *Dūkštẽlis* ež. Rš. Plg. lat. *Dùkste* pv., *Dùksts-purvs* b., *Dùkst-pļaviņa* pv., *Dūkstāji* pv., *Dùkstene* pv., *Dùkstiņa* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 242): lat. *dùksts* „pelkė, bala, pelkėta vieta; valka" (LVV I 525), liet. *dũksinas* „purvinas, nešvarus" (LKŽ II 808). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 196; L. Nevskaja, 1974, p. 162; K. Būga, 1961, p. 610.

Dũkšmė up. Varn. Galbūt iš šaknies *dūkš-* su determinantu *m*: lat. *dùksts* „pelkė, bala, pelkėta vieta, valka", *dûksne* „pelkė; klanas, valka" (LVV I 525), liet. *duksnė* „kelio duobė, duburys" (LKŽ II 809). Visai įmanomas būtų ryšys ir su liet. *dūksmẽ* „kas išdūkę, išgaravę; šutas, kvapas" (ten pat), bet šis žodis tokia reikšme žinomas tik iš raštų (iš J. Šlapelio „Lietuvių ir rusų kalbų žodyno").

Dukuřnis up. Varn. Plg. liet. *Dukuřnis* kln. ten pat, *Dukuřniai* k. Biržų r., *Dukurnónys* k. Prienų r. (iš kur kilmininkinis ežero vardas *Dukurnonių̃ ẽžeras*). Kilmė ne visai aiški. Plg. liet. *dukurỹs* „brendamas tinklas žuvims gaudyti, graibštas, samtis" (LKŽ II 815), lat. *dukuris* „tinklas, venteris" (LVV I 512).

Dukurnonių̃ ẽžeras Jz.: *Dukurnónys* k.

Dùlbis ež. Dt. Plg. liet. *Dulbė* kd. Krk., *Dùlbė* pv. Gdž., *Dùlbis* d. Krkn. Galbūt sietina su liet. *dul̃bti* „darbus pamažu dirbti, triūsti, kuistis", *dùlbis, dul̃bis* „ištižėlis, drimba, tinginys, dūlis" (LKŽ II 816). Bendresnė šaknies *dulb-* reikšmė galėjo būti susijusi su rausimosi, kasimosi sąvoka, plg. serb. *dúpsti* „išskaptuoti, išduobti", ček. *dlubati* „iškalti, išduobti; krapštyti"; ahd. *bitelban* „užkasti", sen. angl. *delfan* „kasti" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 81). Plg. lat. *Dul̃bis* k., *Dul̃bji* k., siejamus su lat. *dulbs* „kvailas" (J. Endzelynas, 1956, p. 236). Lat. *dulbs* yra giminė su liet. *dùlbis, dul̃bis* (LVV I 512).

Dùlgas ež. Lp., *Dulgẽlė* up. Lp. Plg. lat. *Duļģis* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 236), pr. *Dulgen* ež. (G. Gerullis 1922, p. 32). Kilmė neaiški. Vis dėlto, nežiūrint prieštaravimo ir bandymo skaidyti (gana dirbtinai) kamieną *dulg-* į šaknį *dul-* (liet. *dũliava* ir pan.) ir determinantą *g* (B. Savukynas, 1962, p. 196—197), galima pritarti J. Otrembskio etimologijai. Pagal J. Otrembskį, ežero vardas *Dùlgas* būtų jotvingiškas vardas, kurio šaknis *dulg-* visiškai atitinka sl. **dъlgъ / *dьlgъ* „ilgas", plg. lot. *longus* < **dlongos*, got. *laggs* „ilgas", het. *daluga-* „ilgas" ir t. t. (žr. J. Otrębski, 1961 d, p. 5; 1965, p. 31). Šiai nuomonei pritaria O. Trubačiovas (žr. M. Vasmer, 1964, p. 524—525), V. Toporovas (1975, p. 388), V. Šmalstygas (W. Schmalstieg, 1976, p. 23). Kad ežero vardas *Dùlgas* galėjo turėti ilgumo ar pan. reikšmę, patvirtina ir tas, kad pr. *Dulgen* ež. (jo ryšys su liet. *Dùlgas* neabejotinas) vokiškas variantas, matyt, tam tikra kalkė, yra *Langer See* (žr. K.-O. Falk, 1963, p. 6).

Dul̃k-upis up. Šll. Galbūt sietina su lat. *duļķe* „klanas; bala, pelkė" (LVV I 513; dar žr. L. Nevs-

kaja, 1974, p. 161). Nors plg. liet. avd. *Dulkỹs*.

Dùlpis up. Btr. Galbūt dėl sinkopės iš **Dul-upis*, plg. liet. *Dul-upỹs* up. Kdn. (žr. A. Vanagas, 1963, p. 262), lat. *Dullupe* up., *Duļ-purvs* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 236). Sietina su lat. *duls* „pilkas, palvas, palšas, gelsvas, gelsvai rausvas" (LVV I 513), liet. *dùlas* „t. p." (LKŽ II 815).

Dulvas up. Smal. Jeigu ši iš raštų težinoma pamatinė lytis yra tikra, ji galėtų būti *u*-kamienis variantas iš šaknies *dul-*; žr. *Dùlpis*.

Dū́mas ež. Sem., *Dũmė* up. Brb., *Dūmẽ* up. Žž. *Dū́mešis* up. Klp. Galbūt čia priklausytų ir upės vardas *Dum-peklis* Šl., kuris, atrodo, yra ne visai tikslus užrašymas iš **Dūmpeklis*, plg. *Dū́m-peklis* patiltė Trg. Šaknis *dūm-* greičiausiai sietina su liet. *dū́mas*, plg. *dũmas* „kuris dūmų spalvos, dūminis" (LKŽ II 835), *dùmė* „tamsios spalvos karvė" (ten pat, 840), liet. *dū́maka* „rūkas, migla, ūkana" (LKŽ II 834), lat. *dumaka* „didelis debesis, lietingas oras" (LVV I 514). Dar žr. B. Savukynas, 1962, p. 197; I. Duridanov, 1969, p. 30–31.

Dum̃blė up. Lnkv., up. Ms., up. Šll. ir kt., iš viso 5, *Dumblẽ* up. Kp., up. Ktk., *Dumblỹs*, *Dum̃blis* up. Kp., *Dumblỹs* up. Pnd., ež. Alv., ež. Klt., ež. Ktk. ir kt., iš viso 9, *Dum̃blis* ež. Ign., ež. Klvr., ež. Lzd. (ir *Dumbláitė* up. Lzd.) ir kt., iš viso 11, *Dumbláičiai* 2 ež. Vvs., *Dumblẽlis* ež. Mlt., ež. Rud., ež. Vrn. ir kt., iš viso 6, *Dum̃blikas* ež. Vvs., *Dumblýnas* ež. Ut., *Dumblỹnė* ež. Tvr., *Dum̃blinis*, *Dumblỹnės ẽžeras* Ob., *Dumblìnis* up. Dkšt., *Dumbliùkas* up. Šauk., ež. Ut., ež. Vvs. Iš liet. *dum̃blas* „nusėdusios drumzlės, šlapias suplaktas purvas", *dum̃blė* „dumblo žemė; purvas, dumblynas" (LKŽ II 835, 836).

Dumbliū́nų ẽžeras Lp.: *Dumbliū́nai* k. Kaimo vardas greičiausiai yra priesagos *-ūnai* vedinys iš kalbamo ežero vardo senesnės lyties **Dumblis* ar **Dumblys*.

Dumbùlė up. Kltn., up. Šlv., *Dumbùlis* up. Klm., up. Nmk., up. Vdk. Matyt, sietina su liet. *dùbti (dum̃ba, dùbo)* „darytis dubiam, rastis įdubai, linkti; klimpti, smegti, grimzti" (LKŽ II 785), plg. *dumburỹs* „duburys" (ten pat, 840).

Dumburỹs up. Vn. Iš liet. *dumburỹs* „duburys" (LKŽ II 840).

Dùmsė up. Jon., *Dum̃sis* up. Žsl. Iš liet. *dumsùs* „tamsus, miglotas" (LKŽ II 846).

Dūmiškẽlė ež. Šil. Priesagos *-ėlė* vedinys iš kaimo vardo *Dūmìškės*.

Dunãjus up. Akm., up. Grnk,. up. RdN. ir kt., iš viso 8; *Dūnãjus* ež. Lkm., *Dunõjus* up. Čk., up. Gl., up. Kš., up. Srd., ež. Srj., *Danãjus* ež. Všt., *Dunojẽlis* up. Šv. Šie upių ir ežerų vardai yra tam tikras Europos upės vardo *Dunojus* refleksas lietuvių vardyne.

Per slavų folklorą bendriniai žodžiai *dunãjus*, *dunõjus*, *dūnõjus* ir panašūs jų variantai pateko į lietuvių liaudies kūrybą (dainas), o iš jos – į lietuvių vardyną; plačiau žr. A. Vanagas, 1966, p. 173–182. Plg. V. Ivanov, V. Toporov, 1976, p. 118–119.

Dunėpa up. Vžns. Pamatinė lytis abejotina. Kilmė ir daryba neaiški.

Dunеprė̃lis up. Jž. – žr. *Dniẽpras.*

Dunk-upelỹs up. Srv. Pirmasis sandas asmenvardinis, iš liet. pvd. *Duñkus.*

Duobė̃ up. Trg. (ir *Duobãlė* up. Trg.), *Duobỹs* ež. Aln., ež. Dgl., *Duobáitė* up. Skdv., *Dúobeižis* up. Bt., *Duobė̃lė* up. Šlu., ež. Švn., *Duobė̃lės* up. Kur., up. Rmš., ež. Dkšt., ež. Kpč., *Duobė̃liai* up. Žž., *Duobė̃l-upis* up. NmŽ., up. Pp., *Dúobenas* ež. Vg., *Duobìliai* up. Krk., *Duõbinis, Duobinỹs* up. Lk., *Duobìnis* ež. Ob. (kitas Dum̃blinio vardas), *Duobýtė* ež. Aln., *Duobùlis* up. Grz., up. Krtv., up. Pbs. ir kt., iš viso 5, ež. JnšM., ež. Ktk., ež. Klt., *Duobùžė* up. Žl. (variantas *Dabùšė* greičiausiai yra vėlesnis, antrinis: *Duobùžė* > t. *Dabùžė* > *Dabùšė*), *Duobùžis* ež. Mlt., *Dúob-upis* up. Klvr., up. Skd., up. Vrn., *Duõb-upis* up. Trk., *Duob-ùpis* up. Vrn., *Duob-žerỹs* ež. Rk. (< **Duob-ežerys*), *Duobių̃ upė̃lis* Lkč., *Dúobos ùpė* Tj. Iš liet. *duobė̃* „iškasta ar šiaip įdubusi vieta žemėje; dauba, slėnys, duburys; kūdra; gili vieta upėje", *dúoba* „drevė; įdubimas krūtinės apačioje" (LKŽ II 862).

Duõblieknis Rz. Iš balos vardo *Duõbliekis.*

Duobùris up. Krk., *Duobùris, Duoburė̃lis* up. Ukm. Iš liet. *duoburỹs* „duburys" (LKŽ II 866).

Dúod-upis, *Duod-ùpis* up. Vrn. Plg. liet. *Dúodž-ia-balė* b. Rdm., *Duod-pievė* pv. Kltn., *Dúodiškė* pv. Vžns., lat. *Duõdes* k., *Dùodeļi* k., *Dùodine* l. (J. Endzelynas, 1956, p. 247). Plg. K. Būga, 1961, p. 638, 642. Galbūt čia minėtina ir Rytprūsių *Dodupe* up. (G. Froelich, 1930, p. 20).

Duõrpis up. Pn. – žr. *Duõrupis.*

Duõr-upis up. Pn., *Duõr-upis, Duor-upỹs, Duõrpis* < **Duor-upis* up. Lkč. Čia priklauso, matyt, ir *Duõrpis* up. Pn., kilęs iš **Duor-upis* (žr. A. Vanagas, 1963, p. 262). Plg. lat. *Dùores-purvs* b., *Duõrupe* k., *Duorupe* up., *Dorupe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 248–249). Šaknis *duor-* sietina su lat. *dùore* „medžio kamienas su skyle, kur bitės turi lizdą; drevė; skylė, įdubimas" ir kt. (LVV I 534).

Dùpiškė up. End. Iš pievos vardo *Dùpiškė.* Dėl jo plg. (?) lat. *Dupas* vs., *Dupji* vs., *Duppi* vs. (J. Endzelynas, 1956, p. 239).

Dupul̃tis up. Krtn. Oficiali lytis yra netiksli, iš **Dubultis,* plg. *Dubultiniai* mš. Krtn. – žr. *Dùbultai.*

Dùrbinas ež. Tl., *Dùrbinis* up. Lž., up. Tl. Plg. lat. *Dur̃be* up., *Durba* up., *Dur̃bes-ęzęrs* ež., *Dur̃bja-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 240), pr. *Durbin* (G. Gerullis, 1922, p. 32). Galbūt sietina su liet. *durbė* „steverys, šaka", *durbis* „išdurbęs medis", *iš-durbėti* „išpūti, išdurbti", *dur̃bti* „dubti, kiurti, pūti" (LKŽ II 897). Dar žr. G. Gerullis, 1922, p. 32; B. Savukynas, 1962, p. 198.

Dūriai̇̃ ež. Mlt., *Dū́r-upis* up. NmŽ., up. Šmk., up. Tt. Plg. liet. *Dūrinė* gn. Klm., lat. *Dũr-upe* up., *Dūr-upe* up., *Dūrene* pv., *Dûrītis* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 244). Ne visai aišku, ar čia priklauso ir liet. *Dùr-upis* up. Krtv. (šio upės

vardo variantas *Durpỹs* galbūt yra iš **Dur-upys* – žr. A. Vanagas, 1963, p. 261).

Minėti lat. vietovardžiai su *dūr-* siejami su lat. *dūre* „kumštis; dura" (J. Endzelynas, 1956, p. 244), plg. liet. *durà, dūra, dùras* „mediniu kotu geležinis įrankis, baslys su geležiniu galu, peikena; lenktais ašmenimis įrankis kubilo vidui išlyginti" (LKŽ II 896–897). Galbūt ir liet. vietų vardai yra panašios kilmės. Tai būtų konfigūraciniai vietovardžiai, plg. *Kačérga* up. Jon., *Vedegą̃* up. Rt. ir pan. Kitaip B. Savukynas, 1962, p. 198.

Durpýno upẽlis Slnt. Iš liet. *durpýnas* „vieta, kur yra durpių, durpinė pelkė" (LKŽ II 906).

Dusà up. Pmp. (ir *Dusẽlė* up. Pmp.), *Dusià* ež. Srj. (ir *Dusáitis* ež. Brz., *Dusẽlės* 2 ež. Brz. (ir *Duselùkas* ež. Brz.), *Dusẽlė* ež. Ūd., *Dusetà* up. Ds., *Dùsetas* ež. Ds., *Dusyna* up. Vžns., *Dusýnas* ež. Skm., ež. Vžns., *Dùs-upis, Dus-upỹs* up. Nj. Galbūt sietina su liet. *dùsti* „stigti oro, trokšti, ilsti; dvisti, švinkti, gesti", *su-dùsti* „sušvinkti, sugesti, sudvisti" (LKŽ II 922–923). Dėl semantikos plg. *Dvẽsienė* up. Pmp. B. Savukynas vietų vardus su *dus-* sieja su *Daũsinas* (žr.) bei su liet. *dausà, daũsios* „šiltas tolimas kraštas, rojus", *dausingas* „vėjuotas, vėsus", lat. *dusa* „ramybė, snaudulys, miegas" (1962, p. 193).

Dusmenà up. Dg. Plg. lat. *Dusmu-purvs* b., *Dusmu-strautiņš* up., *Dusmu-valks* b. (J. Endzelynas, 1956, p. 241).

Matyt, priesagos *-mena* vedinys iš šaknies *dus-* (žr. *Dusà* up. Pmp.), plg. lat. *dusmas* „pyktis, įtūžis" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 115).

Dusmenė̃lių ẽžeras Onš.: *Dusmenė̃liai* k.

Dūš-upis up. End. Matyt, naujas upės vardas, kurio pirmasis sandas sietinas su liet. *dūšià* „vėlė" (LKŽ II 925).

Duvė̃nas up. Užp., *Duvė̃nas* ež. Užp. (ir *Duvėnė̃lis* ež. Užp.). Vargu iš liet. pavardės *Dùvė* ar rekonstruojamos **Duvėnas* (kaip mano B. Savukynas, 1962, p. 198), nes liet. pvd. *Dùvė* yra visai nauja, kilusi iš vok. *Duve* (G. Gottschald, 1954, p. 567).

Galbūt *Duvė̃nas* turi šaknį *duv-*, kilusią iš **dụ-* su hiatiniu priebalsiu *v*, plg. liet. *dujà, dùjos* (*Dujà* l. Vrn., l. Lp., pv. Mrk., *Dujýnas* b. Lp.), sen. ind. *dhúvati* „purto, krato, plaka; juda ten ir atgal", gr. θύειν „skubėti, veržtis, einherstürmen, eilen" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 109).

Dū̃z-upelis up. Lkč., *Duz-upỹs* (ar **Dūz-upys*) up. Bsg. Atrodo, visai naujas vardas, sietinas su *Dū̃zelis* tiltas per *Dū̃zupelį*: liet. *dū̃zė* „apvali dėžutė, dėžutė, makštis, įmautė; die Dose, Kapsel; das weibliche Geschlechtsglied" (A. Kurschat, 1968, p. 501). Matyt, *dū̃zė* dar reiškė ir tam tikrą tiltą, tiltą su vamzdžiu ar pan.

Dvar-ã-upė up. Žm. – žr. *Dvãrupis.*

Dvarýkščių ẽžeras Tvr.: *Dvarýkščiai* k.

Dvárklanis (ar *Dvárklainis*) up. Yl. Iš pievos vardo *Dvárklanis* (ar *Dvárklainis*).

Dvãr-upis up. Trk., up. Vg., *Dvar-upelỹs* up. Srv., *Dvãro upẽlis* Vl. Iš liet. *dvãras* „dvarininko

ūkis, sodyba; feodalo ūkis; kiemas, sodyba; rūmai" (LKŽ II 936).

Dvẽsienė up. Pmp. Plg. liet. *Dvẽs-kalnis* kln. Pln. Galbūt sietina su liet. *dvẽsti* „gaišti, stipti, kristi" (LKŽ II 955).

Dvi-kel̃mis ež. Pnd. Iš liet. *dù* ir *kélmas* (žr. B. Savukynas, 1962, p. 198). Gal tai konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Dviliñkis, *Dviliñkė* up. Grg. Iš liet. *dviliñkis* „kas sudurtas" (LKŽ II 974), plg. *dvìlinkas* „dvigubai sulenktas" (ten pat, 973).

Dvilỹpiai 2 ež. Mlt., *Dvilỹpis* ež. Smal., *Dvilypỹs* up. Srv. Iš liet. *dvilỹpis* „iš dviejų sulipęs, suaugęs, keimarinis" (LKŽ II 976).

Dvỹliškis ež. Aln., *Dvyliùkas* up. Vnd., *Dvỹl-upis* up. Krkn. Iš liet. *dvỹlas* „tamsiai rausvas, žalas; tamsus" (LKŽ II 969–970).

Dvìragis ež. Km. Iš liet. *dvìragis* „kas su dviem ragais" (LKŽ II 983).

Dvišãkė up. Gdr., *Dvìšakis* up. Trg., up. Ūd., *Dvišãkis* up. Vlk. Iš liet. *dvìšakis, dvišãkis* „su dviem šakomis, dvišakas" (LKŽ II 988).

Dvoliškis up. Šl. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Dvolikis*, plg. liet. *dvõlikis* „saikas grūdams seikėti" (LKŽ II 996).

Dzukė up. Klvr. Pamatinė lytis abejotina. Plg. *Dzūkìnė* dr. Ss. arba liet. *dzùkis* „žemas, sunkus, stiprus žmogus" (LKŽ II 1007). Pastarasis žodis, tiesa, žinomas tik nuo Varduvos, tad jo ryšys su upės vardu *Dzukė* abejotinas.

Džendzeláuka up. Kps. Iš lenk. *Dzięciołówka*: lenk. *dzięcioł* „genys" (žr. J. Prinz, 1968, p. 272).

Džiogỹs up. Jrb. Iš liet. *džiogỹs* „pelkė, kur durpes kasa" (LKŽK).

Džiuguro upalis Krtn. Pirmojo komponento autentiškumas abejotinas.

Džvinà up. Stč. Galbūt vėlesnis, perneštinis polinizuotas (lenk. *Dźwina*) *Dvìnos* vardas (dėl jo žr. E. Blesse, 1952, p. 199 tt.).

E Ė

Ėdẽlė ež. dalis Ml. Galbūt sietina su liet. *ẽsti* „trinti, graužti" (LKŽ II 1155–1156), plg. *ėdùs* „ėdrus" (ten pat, 1048). Matyt, *Ėdẽlė* – tai išgraužta, vandens išplauta vieta ar pan.

Edvainìškis up. Srv. Kamienas *edvain-* greičiausiai asmenvardinis, iškreiptas, iš **eid-vain-* ar pan.

Ẽglė up. Kp., *Egláitis* up. Nj., *Eglẽlė* up. Sv., *Eglesỹs* 2 up. Pp., *Eglìnė* up. Prn., *Eglìnis* up. Igl., ež. Ob., *Eglỹšė* up. Krž., *Ẽgl-ežeris* ež. Švn., *Ẽgl-ia-ravis* up. An., *Ẽgl-upis* up. Skd., up. Všk. Iš liet. *ẽglė* „Picea" (LKŽ II 1050).

Eglýnas up. Žmt., ež. Mlt., *Eglỹn-upis* up. Žd. Iš liet. *eglýnas* „eglių miškas" (LKŽ II 1051).

Eglýnų upẽlis Bb. (kitas Al̃ksnupio vardas): *Eglýnai* k.

Ẽglis ež. Sem., *Ẽglius* ež. Ds. (ir *Ėgliõkas, Ėgliùkas* ež. Ds.), *Ẽglinis* ež. Smal., *Ėglìnis* up. Brt., *Ẽgliškis* up. Šd., *Ẽgl-upis* up. Jnšk., up. KzR., up. Kbr. ir kt., iš viso 5. Iš liet. *ẽglis* „kadagys" (LKŽ II 1052).

Eigùtis ež. Antz. Greičiausiai sietinas su liet. *eĩti*: *eigà* „eisena; ėjimas" (LKŽ II 1058), *eĩgis* „ėji-

mas, kelionė“ (ten pat, 1059). Dėl semantikos plg. *Vaikščiùkas* ež. Mlt.

Eĩkiniškio ẽžeras Jdp.: *Eĩkiniškis* k.

Eimùnis up. Ad., *Eimenys* up. Krpš. Galbūt kamienas *eim-* yra su determinantu *-m-* iš *eĩti*, plg. liet. *eimùs* „miklus, vikrus“, *eimuo*, *eimena* „upelis; tėkmė“ (LKŽ II 1067). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 40.

Einá̃utas up. Grz., *Eĩn-upis* up. Žm. Galbūt šaknis *ein-* sietina su liet. *eĩti* „smarkiai bėgti, lėkti; slinkti, plūsti“ (LKŽ II 1071).

Éisra up. Pgg., *Éisrava* up. Pgg. Kamienas *eisr-* greičiausiai yra su determinantu *r* iš *eĩti*, plg. *eĩsena* „ėjimas“, *eĩsetis* „eigastis, eisena“ (LKŽ II 1068). Dar žr. *Aĩsė*.

Eiškū̃nas (ar *Eiškū̃nas*) up. Ms. Iš liet. *éiškus* „aiškus“ (LKŽ II 1069).

Eketẽ, *Eketìs*, *Eketỹs* up. Klp. Iš liet. *eketẽ*, *eketìs*, *eketỹs* „prakirsta lede skylė“ (LKŽ II 1114).

Eĩbentas up. Žgč. Matyt, tos pačios šaknies, kaip Europos upės vardas *Eĩbė* (dėl jos plačiau žr. M. Bathe, 1968, p. 281 tt.): ide. **albh-* „upė“, plg. sen. skand. *elfr* „upė“, mnd. *elve* „upės vaga“ (H. Krahe, 1964 c, p. 52–53; P. Skardžius, 1973, p. 19).

Eĩk-upis up. Akm. – žr. *Alkà*.

Eĩmė up. An., *Eĩmis* ež. An. – žr. *Aĩmė*.

Elna up. Trak. – žr. *Alnà*.

Elzbiẽtė ež. Trk. Iš avd. *Elzbietà* ar pan.

Enčià up. Rgv., *Eñčias* ež. Vad. Taria *inč-*. Žodžio pradžios *in-* galbūt iš **an-* > *en-* > *in-*, plg. *Andr-* > *Endr-* > *Indr-*. Toliau žr. *Ánčia*.

Eñdr-iupis up. Ps. Iš avd. *Eñdrius*.

Endriuškáičių ẽžeras Als.: *Endriuškáičiai* k.

Érla up. Ms. Plg. pr. *Arle* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 11), *Erling* (ten pat, 34), pr.—jotv. *Erlen See* (G. Leyding, 1959, p. 41), jotv. *Orle*(*wo*) ež., *Orlinek* ež., *Orlanka* up. (K.-O. Falk, 1963, p. 31). Sietina su liet. *érlos* „šienaujamos pievos“. Toliau, matyt, galimas ryšys su ide. **er-* „judėti“ ar pan. (H. Krahe, 1964 c, p. 45–47) – žr. *Érsla*.

Eřn-upis up. Kltn. Pirmasis sandas *ern-* asmenvardinis, plg. lat. *Erna* (LAG 64), *Ērnis* (ten pat, 190), liet. *Ařnas*.

Érsla, *Erslãlė* up. Ms. Matyt, kamienas *ersl-* yra su determinantu *l* iš senos ide. šaknies *ers-*: ide. **er-* „judėti“ ir pan., plg. sen. ind. *árṣati* „teka, plaukia“, het. *arš-* „tekėti“, arm. *eṙam* < **ersā̯iō* „virti, virinti, kunkuliuoti“ (žr. H. Krahe, 1964 c, p. 45, 47). Dar žr. *Érla*.

Erškėtỹnė up. Sb. Iš liet. *erškėtỹnė* „erškėčiais apaugusi vieta“ (LKŽ II 1146).

Erškėt-upỹs up. Dr. Iš liet. *erškẽtis*, *erškėtỹs* „toks dygliuotas krūmas aitriomis uogomis“ (LKŽ II 1146).

Értelis ež. Als., *Eřtėja* up. Sv. – žr. *Artavà*.

Ẽr-upis Vl. Pirmasis sandas iš liet. *ẽras* „avių jauniklis, ėriukas“ (LKŽ II 1138).

Erzvėtà up. Tvr., *Érzvėtas* ež. Tvr. – žr. *Eržvilkaĩ*.

Eržvilkaĩ, *Eržvilkas* up. Erž. Galbūt iš **Eržv-vilk-* < **Eržu̯-vilk-*. Plg. pr. *Arse* up. (G. Gerullis, 1922, p. 11) < **Arze*. Šaknį **eržu̯-*, matyt, galima rekonstruoti ir upės varde *Erzvėtà* (t. *Arzvėtà*) Tvr. bei ežero varde *Érzvėtas*, *Erzvėtaĩ* (t. *Árzvėtas*, *Arzvėtaĩ*) Tvr., nes šiuose hidronimuose priebalsis *z* gali būti tam tikras dialektizmas iš *ž* (žr. E. Grinaveckienė, 1961, p. 605). Tolesnė etimologija neaiški. Viena, šaknis **erž(u̯)-*, matyt, galėtų būti vedama iš ide. **arg-* „aiškus, šviesus", plg. sen. ind. *árjunaḥ* „šviesus, baltas", gr. α'ργός, toch. A. *ārki* „šviesus" (plačiau žr. H. Krahe, 1964 c, p. 53; B. Savukynas, 1966 b, p. 184). Bet bene įmanomesnis ryšys su liet. *aržùs* „smarkus" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 33), *eržus* „t. p." (LKŽ II 1152), *aržlùs* „neklusnus" bei galbūt, kaip mano A. Balašaitis, su *aržýti* „draskyti, raižyti", *argóti* „plėšyti, draskyti" (A. Balašaitis, 1970, p. 196).

Upės vardo *Erž-vilkaĩ* antrasis sandas *vilk-*, matyt, sietinas ne su *vil̃kas* ar pan., o su liet. *valkà* „vandens klanas", lat. *valks* „tekantis upeliukas", air. *folc* „vandens srovė, srautas", ahd. *welh* „drėgnas" ir t. t. (dėl šių žodžių plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1191) – žr. A. Balašaitis, ten pat.

Ẽs-upis up. Als. Kilmė ne visai aiški. Gali būti tarmybė iš **Eis-upis* – žr. *Aĩsė*.

Ẽšeras, *Ešeráitis* ež. Lkm., *Ešerẽlis* ež. Pb., *Ešerìnė* ež. Krtv., ež. Rdd., *Ešerìnis* up. Vrn., up. Vžns., ež. Als., ež. Ant., ež. Dg. ir kt., iš viso 26, *Ešerinẽlis* ež. Vs., *Ešeriniùkas* ež. Ktk., *Ešerinùkas* ež. Rud., *Ešerìnis ẽžeras* Šll. (galbūt iš **Ešerinė*). Iš liet. *ešerỹs* „tokia ešerinių šeimos žuvis" (LKŽ II 1164).

Ẽžeras 2 ež. Pmp., ež. APnm., ež. Pn., ež. Prk., *Ežeraĩ* keli ež. Pgg., *Ežeráitis* ež. Rš., ež. Trg., ež. Vrn., *Ežerãlis* ež. Plng., ež. Plt., *Ežẽrė* ež. Mlt., *Ežerẽlė* up. Rs., up. Tj., *Ežerẽliai* up. Srv., *Ežerẽlis* up. Dt., up. Jnk. ir kt., iš viso 5, ež. Ant., ež. Brž. ir kt., iš viso 20, *Ežerýnas* ež. Srj., ež. Smn., *Ežeriõkas* ež. Rk., ež. Trgn., *Ežeryščia* up. Šlv., *Ežeriùkas* ež. Dglš., ež. Grk. ir kt., iš viso 6, *Ẽžeruona* up. Trg., *Ežer-ó-takis*, *Ežer-ó-takas* up. Jon., *Ežẽr-upis* up. Kltn., up. Nj. ir kt., iš viso 5, *Ežer-ùpis* up. Krtv., *Ežerẽlio upẽlis* Brš., Btr. *Ẽžero ùpė* Mrk. Iš liet. *ẽžeras* „pastoviai pripildyta vandens natūrali loma" (LKŽ II 1168).

Ežerẽliabalė ež. Švn. Matyt, iš kokios kitos vietos (balos ar pan.) vardo **Ežerėliabalė*, plg. *Ežerẽlbalė* b. Šd.

Ežeriẽkų ẽžeras Vrn.: *Ežeriẽkai* k.

Ežerynų̃ upẽlis Srj. Pirmasis komponentas *Ežerynų̃* yra, matyt, iš ežero vardo *Ežerýnas*.

Ežerių̃ ežerẽlis Mlt.: *Ẽžerys* k.

Ẽž-upis up. Šk. Iš liet. *ežià* „riba, siena" (LKŽ II 1169).

G

Gabỹs, *Gebìzas* ež. Krn. (ir *Gabùtis* ež. Krn.), *Gabìžius*, *Gãbižis*, *Gabìž-monas* up. Yl., *Gab-jáuriškis* ež. Plv. (ten pat *Gabjáuriškis* drp.). Plg. liet. *Gabìnės* kln. Kilmė

neaiški. K. Būga (1961, p. 523) upės vardą *Gabìžius*, *Gabìžmonas* lygino su rytų slavų upės vardu Гобза, kurį laikė slaviškos kilmės ir siejo su sen. bulg. гобьзъ „gausus“, got. *gabigs* „turtingas“ (dėl semantikos plg. liet. *Gausañtė* up. Vl., *Gausutė* up. Kuršių marių intakas). Kiti tyrinėtojai liet. hidronimų šaknį *gab-* veda iš ide. **gu̯ēb(h)-* „schleimig, schwabbelig; Quappe, Kröte“, plg. lat. *gabieža* „das Buschland“, pr. *gabawo* „Krote“, rus. *žaba* „varlė“, sen. angl. *cwabbe* „Sumpf“ ir pan. (B. Savukynas, 1966 b, p. 185; I. Duridanov, 1969, p. 35). Mums atrodo priimtinesnė yra pastaroji versija. Matyt, visų pirma hidronimai *Gabìžius*, *Gebìzas* ir pan. sietini su lat. *gabieža* „krūmai, krūmynai“ bei pr. *gabawo* „rupūžė“. Plg. lat. *Gabieži* k., vedamą iš lat. *gabieža* (J. Endzelynas, 1956, p. 287).

Gãbriškių upãlė Šlu. Matyt, pirmasis komponentas iš kokio kito vietos vardo **Gabriškiai* ar **Gabriškės*, plg. *Gãbriškė* pv. Bt.

Gabstà t. *Gòbsta* ež. Trak. Pamatinė lytis ne visai aiški. Oficiali kaimo vardo, kilusio iš ežero vardo, lytis yra *Gúopstos* (matyt, iš *Gúobstos*). Vietos gyventojai ežero ir kaimo vardo šaknies balsį ištaria vienodai – *Gòbsta* ež., *Gòbsty* k. Liet. kalbos dvibalsis *uo* (vietos gyventojų ištarimu kirčiuotas) gali virsti ir į *o*, plg. *Alòna* up. – iš *Aluonà*. Ar taip būta ir šiuo atveju, neaišku, nes iš nevietinių Vilniaus krašto gyventojų yra užrašyta atvejų, kad genetiškai kirčiuotas dvibalsis *uo* išlieka, plg. *Gúoba* pv. V. Tad ar nebus tik *Gúopstos* tam tikras hipernormalizmas iš vietinio tarimo lyties *Gòbsty*? Atrodo, kad kone įtikimiau būtų *Gòbsta* atstatyti į *Gabstà*. Tuomet šį vardą gal tume sieti su liet. *gabstà* „glėbelis, gabana“ (LKŽ III 6). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas. Dėl semantikos plg. *Gebẽnė* up. Skdv., *Guostẽ* up. Stk.

Gačionių̃ ẽžeras Jž.: *Gačiónys* k.

Gadeikà ež. Švn., *Gadeik-upis* up. Krtn. Galbūt iš avd. *Gadeikà*. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 185.

Gadė̃nas ež. Sem. (ir *Gadėnáitis* ež. Sem.). Galbūt asmenvardinis, iš liet. **Gadėnas*, plg. liet. pvd. *Gãdas*, *Gadukà* ir pan. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 186; V. Toporov, 1979, p. 127–128.

Gagárnis Platelių ež. dalis Plt. Greičiausiai sietina su liet. *gagarñė* „įdubimas, židinė, zemblė, zembė“ (LKŽ III 13).

Gaĩdamonių ẽžeras Aln.: *Gaĩdamoniai* k.

Gaidẽ ež. Rim., *Gaidỹs* up. Jsv., up. Žmt., *Gaidỹs* ež. Ad. Plg. lat. *Gaĩde* up., *Gàidupe* k., *Gaĩdupe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 288), pr. *Gaiden* (G. Gerullis, 1922, p. 34), *Goida* mš. (G. Leyding, 1959, p. 101). Lat. vietovardžiai siejami su lat. *gaida* „laukimas“, *gaĩdelis* „gaidelis, mažas, jaunas gaidys“ ir pan. (J. Endzelynas, ten pat). Prūsų *Gaiden* G. Gerulis veda iš pr. *gaydis* „kviečiai“ (G. Gerullis, ten pat). Lietuvių hidronimai su *gaid-* bandyta kildinti iš šaknies *gaid-*, kuriai rekonstruojama bendresnė šviesumo, skaidrumo, tyrumo reikšmė, plg. liet. *gaidrà* „giedra“, *gaĩdryti* „giedrinti“, *gaid-*

rùs „giedras" (B. Savukynas, 1966 b, p. 186).

Matyt, ne visi liet. hidronimai, turintys šaknį *gaid-*, yra vienodos kilmės. Visų pirma išsiskiria metaforiniai upių vardai *Gaĩd-kojis* Krš., *Gaĩd-vištis* Žr., *Gaĩdž-kaklis* Krš., kurių pirmasis sandas, be abejonės, yra kilęs iš liet. *gaidỹs* „Gallus gallinaceus".

Sudurtinių upių vardų *Gaĩdž-iupis* Pkr., Šd., *Gaidž-iupỹs* Jon. pirmąjį sandą ir kilmininkinio upės vardo *Gaidžiùlių upẽlis* Rz. pirmąjį komponentą, matyt, taip pat reikėtų vesti iš liet. *gaidỹs*, *gaidžiùkas* (dėl sudurtinių ir kilmininkinių hidronimų semantikos savitumo žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 279–281). Dėl tokios reikšmės plg. *Vìšt-upis* up. Dt., up. Krtv. Galbūt čia priklausytų ir sudurtiniai upių vardai su kietu pirmojo sando kamiengaliu *Gaid-upãlis* Dr., *Gaĩd-upis* Grk., Užv.

Priesaginių hidronimų *Gaidẽlis* up. Ps., up. Sb., *Gaidẽliškis* up. Kš., *Gaidìnis* ež. Rdš., *Gaidžiùkas* ež. Dgč., ež. Mlt. ir ypač nepriesaginių *Gaidẽ* ež. Rim., *Gaidỹs* up. Jsv., up. Žmt., *Gaidỹs* ež. Ad. kilmė neaiški. Vieni jų taip pat gali turėti ką bendra su liet. *gaidỹs*, plg. *Gaidỹs* up. Jsv. ir jo variantus *Gaĩdžio kója*, *Gaĩdžio upẽlis*. Kiti, pirmiausia *Gaidẽ* ir *Gaidỹs*, galbūt iš tiesų (žr. aukščiau) yra seni indoeuropietiški vediniai, turį archaiškiems hidronimams būdingesnę reikšmę ide. **gᵘ̯hēid-*: **gᵘ̯həid-* „šviesus, spindintis" ar pan. (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 75), plg. jau minėtą prūsų kalbos žodį *gaidis* „kviečiai", kurio šaknis *gaid-* yra tos pačios kilmės, kaip pr. *gailis* „baltas", lat. *gaišs* „šviesus", liet. *gaidrà* ir t. t. (plačiau E. Fraenkel, 1962, p. 128).

Gaigalìnis ež. Srj., ež. Švnčl., *Gaigãlis* ež. JnšM., ež. Lkm., ež. Žl., up. Grv., *Gaigal-ùpė* up. Klp. Iš liet. *gaĩgalas* „antinas" (LKŽ III 20).

Gailẽšis, *Gailẽšius* up. Trk., *Gaĩl-upis* up. Jrb., *Gail-upỹs* up. Srd. Galbūt sietina su liet. *gailùs* „aštrus, glitus; aitrus, kartus" (LKŽ III 30).

Gaĩliavalkis up. Tj. Iš pievos vardo *Gaĩliavalkis*. Pastarasis vardas yra kilęs iš liet. *gaĩliai* „pelkėtų pušynų, durpynų stipriu kvapu augalas" (LKŽ III 28) ir *valkà* „klanas" (DLKŽ).

Gáiliekas ež. Srj., *Gáilintas* ež. Mrk., *Gail-upė* up. Gmb. Siejama su pr. *gaylis* „baltas" (K. Būga, 1961, p. 135; P. Skardžius, 1973, p. 19–20). Plg. jotv. *Gajlik*, *Gajlek*, *Goyle*, *Gaylis* ež., pr. *Gailen*, *Geile* ež., *Gail-garben* vv. (žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 8; to paties, 1976 a, p. 129; G. Gerullis, 1922, p. 35; V. Toporov, 1979, p. 131–133).

Gáilieko upẽlis Srj.: *Gáiliekas* ež.

Gáilintas ež. Mrk. – žr. *Gáiliekas*.

Gailintẽnų ežerẽlis Mrk.: *Gailintẽnai* k.

Gailiū́niškė up. Srj. Iš pievos vardo *Gailiū́niškė*.

Gaimýnas ež. Mlt. Plg. liet. *Geimìniai* k. Šmn. Kilmė neaiški. Galbūt su determinantu *m* iš šaknies **gai-*: **gei-*, turėjusios bendresnę lenkimo, sukimo reikšmę (J. Pokorny, 1949, p. 354), plg. norv. *keima* „išlakstyti į šalis, galvą kreivai laikyti; mosuoti, mo-

juoti, pleventi“ (ten pat). Kitaip B. Savukynas, 1966, p. 186. Dar žr. *Gėjus.*

Gaĩs-upis, *Gais-upỹs* up. Nj. Plg. liet. *gaĩsas* „dangaus švytėjimas nuo tekančios ar besileidžiančios saulės; pašvaistė; šviesa, žiburys“ (LKŽ III 34—35), lat. *gàišs* „švytintis, šviesus, aiškus“ (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 75).

Gaĩštauto upẽlis Dr. Pirmasis komponentas asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Geištautas.*

Gaivẽnis up. Yl. Galbūt sietina su liet. *gaivùs* „gaivinamas; gyvas, linksmas, vikrus, mitrus“ (LKŽ III 48). Nors gali būti ir iš pvd. *Gaivẽnis.*

Gaĩž-upis up. An., up. Vkš. Iš liet. *gaižùs* „negardžiai rūgštus, kartus, aitrus, gailus, šleikštus“ (LKŽ III 49). Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 376.

Gakštìkas up., *Gãkštikas* ež. Šk. Plg. liet. *Gãkštė* b. Rdn., *Gakštỹnė* l. Grk., *Gakštiškės* ar. Grk. Greičiausiai iš liet. pvd. *Gakštà, Gãkštas, Gakštỹs.*

Gal-a-dusỹs, *Gal-ã-dusis* ež. Lzd. Šio ežero vardo reikšmė yra „Dusios gãlas“: *Dusià* ež. Srj. (žr. *Dusà*). B. Savukyno nuomonė, kad ežero vardo *Gal-a-dusỹs* šaknis *gal-* yra tos pačios kilmės kaip liet. *gelmẽ, gilùs* ir pan., klaidinga (žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 186). Kad ežero vardas *Gal-a-dusỹs* turėjo būtent „Dusios galo“ reikšmę, rodo jo variantas *Mažóji Dusià* ir ypač *Dusià* (K.-O. Falk, 1973 b, p. 8). K.-O. Falko tyrinėjimų duomenimis, ežeras *Galadusỹs* turi du ilgus atsišakojimus, galus (!). Vietos gyventojų *Galãdusiu* paprastai vadinamas tik šiaurinis ežero galas, o pietinis ir visas ežeras – *Dusià. Galadusỹs,* kaip viso ežero vardas, esąs antrinis. K.-O. Falkas pateikė ir akivaizdžią *Galãdusio* semantinę paralelę: *Kalejty* < **Galaičiai.* Tai, atrodo, jotvingiškas ežero vardas, kilęs iš to, jog pats ežeras yra tarsi iš trijų kojų, iš trijų galų. Dar žr. T. Buch, 1966, p. 51—52.

Galãkiemis up. Žž. Iš liet. *galãkiemis* „kiemo galas“.

Galbà up. Pbs. Plg. *Galbà* pv., gn. Ukm. Kilmė neaiški. Kelia abejonių pati pamatinė lytis. Upės vardas *Galbà* ištariamas *Golba* ar pan. Gal tai **Gulbẽ?* – žr. *Gulbė.* Jeigu lytis *Galbà* pasirodytų tikra, tuomet galima būtų įtarti, kad tai gana archaiškas hidronimas, sietinas su rus. *жолоб,* ukr., blg. *жолоб,* sen. rus. *жалобь* „gilus siauras slėnys; slėnys tarp dviejų kalnų“ (M. Vasmer, 1967, p. 61; T. Marusenko 1972, p. 283; M. Jurkowski, 1971, p. 122—123; P. Nitsche, 1964, p. 67), brus. *жалабок* „ilga dauba, slėnys; nedidelė siaura griova; upeliūkštis“ (I. Jaškin, 1971, p. 64) ir t. t.

Galdãk-upis up. Tl. Pamatinė lytis greičiausiai yra vėlesnis perdirbinys iš **Galdap-upis,* plg. *Gald-ãpė* šlt. Varn., *Gald-ãpė* pv. End. (dėl *gald-* plg. *Gáldė* l. Vrn.), Rytprūsių *Golde* (G. Froelich, 1930, p. 59), lat. *Gal̃da-pļava* pv., *Gal̃du-kalns* kln., *Gal̃dene* pv., *Galdiņa* pv. Šie lat. vietovardžiai vedami iš lat. *gal̃ds* „apgenėtas medžio gabalas; skala, pleiša“ ir pan. (J. Endzelynas, 1956, p. 292). Bet žemaičių *gald-* gali būti ir iš *geld-,* žr. *Gėlda.*

Galgáitis ež. Trak., *Galgiùkas* up. Vn. Kilmė neaiški. Gali būti siejama su liet. *galginas* „žąsinas“ (LKŽ III 64). B. Savukynas lygina su lat. *Galga* vs., *Gàldziņi*, toliau – su liet. *gilùs*, *gelmẽ*, *galvis* ir t. t. (B. Savukynas, 1966 b, p. 187). Bet lat. *Galga* ir ypač *Gàldziņi* gali būti visai kitokios kilmės. Dėl *Galga* plg. liet. avd. *Galg-áuskas*, dėl *Gàldziņi* – liet. avd. *Galginas* > lat. **Galdziņš*. V. Dambės spėjimu, lat. *Gàldziņi* galį būti net iš **Gala-lodziņi* ar **Gala-dzeņi*.

Galìnė up. Brž., up. Dv., up. V., *Galìnis* up. Jnš., up. Kps., up. Srd., *Galìnis* ež. Gdr., ež. Lzd., *Galẽlis* ež. Slk. (kitas Davigilių vardas), *Gãl-upalis* up. Grg., *Gal-upiaĩ* up. Žd., *Gãl-upis* up. APnm. Iš liet. *gãlas* „kraštas, riba“. Dėl semantikos plg. *Kraštìnis* ež. Šlu., *Krãštas* ež. Lp., *Bubẽž-upis* up. Als.

Galin-upė up. Brž. Galbūt pirmasis sandas yra iš būdvardžio *galìnis*: *gãlas* (bet plg. liet. pvd. *Galìnis*).

Galkáitė up. Vdk. Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Galkus*, *Galkỹs*.

Galmonas up. Bt. Plg. pr. vv. *Galmen* bei lat. *Galmene* pilis (G. Gerullis, 1922, p. 35). Galbūt šaknis *galm-* toliau sietina su liet. *gelmẽ* „giluma“ (LKŽ III 218). H. Krajė liet. *Galmonas* yra siejęs su liet. *gãlas* „Ende“ (H. Krahe, 1957 a, p. 19).

Gálnis ež. Sem., *Galnùtė* up. Vn., *Galn-ãkis* 2 ež. Mlt. Kamienas *galn-* galbūt su determinantu *n* padarytas iš šaknies *gal-*, kuri gali būti siejama su šaknimi *gel-* : *galn-* < **geln-*. Šaknį **geln-* būtų pamato gretinti prie liet. *gelmẽ* ir pan. (žr. *Galõnas*). Dėl santykio *geln-* : *gelm-* plg. lat. *dzęlna* : *dzelme* „gelmė“ (LVV I 541). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 187.

Galõnas ež. JnšM., *Galuonaĩ*, *Galuõnas*, *Geluonaĩ* ež. Mlt., *Galuonìs* ež. Ktk. Galbūt šaknis *gal-*, ypač dėl varianto su *gel-* (*Geluonaĩ*), sietina su liet. *gelmẽ*, lat. *dzelve* „vandens akis pelkėje“, *dzelme* „gelmė“, *dzęlna* „t. p.“. Dar žr. *Gálnis*.

Gálstas, *Gáustas* ež. Vs. Variantas *Gáustas* dėl priebalsio *l* depalatalizacijos laikomas kilusiu iš *Gáls tas* (B. Savukynas, 1966 b, p. 187). Kamienas *galst-* galbūt su priesaga *-st-* padarytas iš *gal-*, žr. *Galõnas*.

Gálsto upẽlis, *Gáusto upẽlis* Vs.: *Gálstas*, *Gáustas* ež.

Gãl-upalis up. Grg., *Gal-upiaĩ* up. Žd., *Gãl-upis* APnm. – žr. *Galìnė*.

Galutìniai up. Srd. Iš liet. *galutìnis* „galinis“ (LKŽ III 76).

Gálvis, *Gálvė* ež. Trak., *Galvẽlis* ež. Ktk., *Galvìnis* ež. Mrk., *Galvóžeris* < **Galv-ã-ežeris* ež. Onš., *Gelvė*, *Gelvẽlė* up. Glv., *Gelvės ẽžeras*, *Gelvà*, *Gelvė* ež. Glv., *Gélvis* ež. Sem. (ir *Gelváitis* ež. Sem.), *Gelvãnės ẽžeras* Glv. Vestina iš liet. *galvis*, *gálvis* „savaime pasidariusi kūdra senos upės vagos vietoje ar užutėky; iškastos kūdros stačias krantas“ (LKŽ III 85), lat. *dzelve* „vandens duobė pelkėje“ ir pan. (LVV I 543). Plg. pr. *Gilwe* ež. (žr. Fraenkel, 1962, p. 151), *Golwen* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 44). Toliau, matyt, sietina su liet. *gelmẽ* ir pan. (W. Schmid, 1970, p. 476; B. Savukynas, 1966 b,

p. 187). Tokį siejimą paremtų ir kitų ide. kalbų duomenys, plg., sakysim, nepaprastai archaišką het.—luv. vietovardį *Halluwa* < *hallu-* „gilus" (V. Neroznak, 1975, p. 16).

Gãmė up. Pp., *Gamantà, Gamentà* up. Žsl., *Gamenà* up. Mlt. Matyt, šaknis *gam-* yra labai archaiška, sietina su liet. *gamãkas* „gabalas", *gãmalas* „gabalas, gurvolis" ir pan., šakniai *gam-* suponuojant bendresnę gumbuotumo, gal net linkimo ar pan. reikšmę (plačiau žr. V. Urbutis, 1973, p. 183—188; P. Skardžius, 1973, p. 20). Dar žr. *Gẽmė*.

Gañčas up. Krtv. — žr. *Gánsė*.

Ganìl-upis up. Stč. Pirmasis sandas greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Gãnas*, lat. *Ganiņš* (LAG 84, 90, 378 ir kt.), *Gannus* (ten pat, 34).

Gánsė up. Šmk., *Gansìkė* up. Vg., *Gañs-upis* up. Žgč. Pamatinės lytys visų abejotinos, t. *Góncė, Gõncupis*. Plg. dar *Gañčas* up. Krtv., *Gánčiai* pv. Št., *Gančiùkai* pv. Št. Pastarųjų vietų vardų šaknis *ganč-* greičiausiai yra iš **ganš-*. Toliau šaknies **ganš-* vietovardžiai sietini su liet. *Genšaĩ* k. Slnt., *Genšė* plk. Užv., pv. Kltn., *Geñč-pelkė* < **Genš-pelkė* plk. Nv., *Genč-ãlė* < **Genš-alė* pv. Pln. Matyt, vienaip ar kitaip, vietovardžiai su **ganš-*, *genš-* yra susiję su garnio pavadinimu *génšė* (plačiau dėl jo žr. V. Urbutis, 1966 c, p. 173).

Šaknies *ganš-* vietų vardų ryšys su hidronimais, turinčiais šaknį *gans-* fonetiškai sunkiai paaiškinamas. Tačiau tokį ryšį esant įmanomą galima įtarti. Gal *gons-* yra kokia kontaminacinė lytis iš *žons-* (*žąsìs*) ir *genš-* (*ganš-*).

Garánklė up. Št. (ir *Garanklẽlė* up. St.). Iš liet. **garanklė*, plg. *garánkšlė* „garankštė, raukšlė", *garánkšlẽtis* „suktis, darytis garankšlėms" (LKŽ III 110).

Garánt-upis up. Snt. Pirmasis sandas galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Garenda* (iš vok. *Horand*).

Gárdaubis up. Vn. Iš daubos vardo *Gárdaubis*. Pastarasis vardas galbūt iš liet. *gãras* „rūkas, migla" (LKŽ III 112) ir *daubà*.

Gardẽliai ež. Sem. Matyt, visai naujas ežero vardas, sietinas su liet. *gardẽlė* „nedidelis kilnojamas aptvaras" (LKŽ III 121). Dėl semantikos plg. *Avinỹko upẽlis* Jsv.

Gardùgalis up. Tj. Iš pievos vardo *Gardùgalis*. Pastarasis vardas yra iš liet. *gar̃das* „aptvaras lauke ar ganyklose gyvuliams" ir *gãlas* („*gardų̃ gãlas*").

Gárduva, *Gárdena* up. Lkv., *Gárdė* up. (ankstesnis Cẽdrono vardas? — žr. Vaižgantas, 1904, X, p. 48), *Garduvà, Gar̃duva, Garduvẽlė* up. Gdž., *Gar̃dinas* up. Pn., *Gárd-upis, Gard-upỹs* up. Srv. Lietuvių toponimų su šaknimi *gard-* yra gana daug, plg. *Gar̃d-a-balė* b. Lnkv., *Gardaĩ* pv. Brž., pv. Skp., pv. Pnd., *Gar̃das* mš. Vb., gn. Pn., mš. RdN., b. Ps., *Gardẽliai* pv. Brž., *Gar̃dinas* sl. Pn., *Gardýnas* mš. Pg., *Gardinỹs* klv. Ob., *Gard-upis* pv. Rt., *Gardùviškė* l. Pkn. Dauguma jų, matyt, yra vėlesni dariniai, kildintini iš liet. *gar̃das* „aptvaras lauke ar ganykloje gyvuliams" (LKŽ III 120). Plg. lat. *Gardupe* up., *Gardauņa* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 297), *Gãrde* up. (J. Endzelin, 1934, p. 146). Pastarąjį upės

vardą J. Endzelynas siejo su *Gardupė* ir vedė iš lat. *gãrds*, liet. *gardùs* „skanus" (ten pat, p. 146). Žodyne lat. *Gardupe* jau siejama su lat. *gards* „gardas, pertvara" (J. Endzelynas 1956, p. 297).

Galbūt ne visi hidronimai su *gard-* yra vienodos reikšmės. Vienos upės vardus galėjo gauti nuo to, kad jos teka per arba pro gardus. Įmanoma ir tai, kad hidronimai, irgi, matyt, tik kai kurie, su *gard-* susidarė dėl to, jog upių vagose būta daug užtvarų, pertvarų ar pan. Neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su šaknies *gerd-* hidronimais – žr. *Gerdaujẽ*. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 187. Plg. V. Toporov, 1973 a, p. 45.

Toks senųjų hidronimų ryšys įmanomas dėl semantikos, nes su vandens sąvokomis susijusios reikšmės būdingos daugelio indoeuropiečių kalbų upių bei ežerų vardams.

Gargãšius ež. Uț. Galbūt sietina su liet. *gargãžė, gargãžis* „labai susirangęs, susisukęs daiktas" (LKŽ III 128–129). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 187.

Gar̃gžd-upis up. Dr., up. Grg., up. Tl. Iš liet. *gar̃gždas* „graužas, žvirgždas, žvyras" (LKŽ III 133).

Gariavà up. Pn., *Garia* up. Pb. Galbūt sietina s lat. *gaŗš* „ilgas" (LVV I 607). Plg. lat. *Garūlis* ež. < lat. *gaŗš* (J. Endzelynas, 1956, p. 297).

Garišinė up. Skdv. Pamatinė lytis greičiausiai netiksli, iš **Garyšinė* : *Garỹšiai* k. Nmk. Plg. lat. *Garīsene* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 297).

Garnỹs up. Šl., *Gar̃n-upelis* up. Kps., *Gar̃n-upis*, *Garn-upỹs* up. Nj. Galbūt iš liet. *garnỹs* „gandras, gužas" (LKŽ III 138–139). Ar čia priskirtina ir *Garn-ū́-upis*, *Garū́n-upis* up. Bb., šiek tiek abejotina, nes ne visai aiškus santykis tarp variantų *Garnū́upis* ir *Garū́nupis*. Vis dėlto, atrodo, antrasis variantas *Garū́nupis* yra vėlesnis, antrinis, fonetiškai atsiradęs iš pirmojo. Beje, reikia pasakyti, kad antrojo varianto *Garū́nupis* ir autentiškumas kelia labai rimtų abejonių, todėl juo operuoti, sprendžiant archaiškuosius baltų ir kitų ide. kalbinių arealų santykius, yra neatsargu (plg. V. Toporov, 1974, p. 3).

Gar̃šas up. Jon., *Gárš-upis* up. Ob., *Gar̃š-pelkis* up. Šmk. (ir *Garšpelkáitis* up. Šmk.). Iš liet. *gar̃šas* „garšva" (LKŽ III 145), plg. lat. *gārša* „garšva", *gārša* „didelis miškas" ir pan. (LVV I 619). Dar žr. L. Nevskaja, 1977, p. 111.

Gar̃švė up. APnm., *Gar̃švė*, *Garšvà*, *Garšvẽlė* up. Prn. Iš liet. *garšvà* „skėtinių šeimos augalas (Aegopodium podagraria); toks liesas paukštis" (LKŽ III 145). Dar žr. *Gar̃šas*.

Gasdà up. Klvr. Kilmė neaiški. Greičiausiai iš slaviško fiziografinio termino lenk. *gozd, gwozd* „miškas, šilas", slovėn. *gòzd* „miškas" ir t. t. (P. Nitsche, 1964, p. 134; S. Rospond, 1969, p. 123).

Gãsio upẽlis Pnm. Iš avd. *Gasỹs*.

Gãspariškės ẽžeras Ml. (kitas Kicgeĩlio vardas): *Gãspariškė* k.

Gãstas up. Lz., *Gãstamas*, *Gãštamas* up. Sb., *Gãstaminas* up. An., *Gãst-upis* up. Šd. Plg. *Gastai* k. buv. Rytprūsiuose (V. Kalvaitis, 1910, p. 33), lat. *Gastis* k., *Gastiņ-kalns* kln. Šie lat. vietovardžiai siejami su lat. *gasts* „sve-

čias“ (J. Endzelynas, 1956, p. 303), bet šis siejimas, svarbiausia, dėl semantikos visai netinka lietuvių hidronimams su *gast-*. Galbūt šaknis *gast-* yra apofoninis šaknies *guost-* variantas (dėl tokios balsių kaitos plg. *statýti*: *stuomuõ*, *stabdýti* : *stuobrỹs* – žr. LKG I 101). Tuomet būtų pamato sieti su *Guostẽ* up. Stk.

Dėl upių vardų *Gãstamas*, *Gãštamas* bei *Gãstaminas* dar reikėtų pridurti, kad nėra neįmanoma, jog jų kamienas *gastam-* gali būti asmenvardinis, plg. lenk. vietovardžius *Gostomie*, *Gostome*, *Gostomia*, *Gostomin*, *Gostomino*, *Gostomyno* ir pan., kurie kildinami iš slavų antroponimo *Gostom* (<*Gościsław*, *Gócirad*), *Gostom* ir pan. (žr. K. Zierhofer, 1957, p. 182; E. Breza, 1974, p. 48–49). Ši prielaida nėra visai tikra tik todėl, kad lietuvių (ir latvių) asmenvardžių su *gastam-* tuo tarpu, rodosi, nežinoma.

Gaštautiškių ẽžeras Sem.: *Gaštautìškės* k.

Gãtė up. Lk., *Gãtuonas* up. Gdr., *Gãt-upis*, *Gat-upỹs* up. Nmk. Plg. liet. *Gãtė* pv. Varn., *Gãtė* upės krantas Mšg., lat. *Gate* l., *Gatsgal-purvs* b., *Gatenes-ęzęrs* ež., *Gatenes-ezeriņš* ež., *Gãtiņu-grãvis* (J. Endzelynas, 1956, p. 303), *Gãte* up. (ten pat, p. 307): lat. *gãtis* „upės ištaka; krioklys; der Abguß (*pa gãti iztęk netīrs ūdens)* ir pan.“ (LVV I 619). Toliau, matyt, sietina su *Гать* up. Volmos kr., Svisločiaus kr. (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 182), lenk. *Gać* br., *Gać* up., *Gać* ež. ir kt. (S. Kozierowski, 1921, p. 210–211), *Gać* (K. Zierhofer, 1957, p. 168) bei su rus. *гать* „kamša (šakomis) grįstas kelias per pelkę“, ukr. *гать* „t. p.“, brus. *гать* „kamša, medžiais grįstas kelias per pelkę“ (V. Žučkevič, 1974, p. 68), serb.-chorv. *гâт* „užtvanka, damba“ ček. *hat* „kamša“, sen. ind. *gãtùs* „kelias“, av. *gãtu-* „vieta“ ir t. t. (plačiau žr. M. Vasmer, 1964, p. 397; V. Dybo, 1974, p. 90; O. Trubačiov, 1974, p. 25).

Gaudẽšiaus ẽžeras Tl. Iš avd. *Gaudẽšius*.

Gaũd-upis up. Plt. Plg. liet. *Gaũdiškės* pv. Tt., *Gaũdiškiai* l. Kdn., *Gaũd-lieknis* l'c. Rd., *Gaũdulė* pv. Nj., *Gaudùlė* pv. V., *Gaudùtės* pv. Tl. Greičiausiai iš liet. *gaũsti* „bimbti, zvimbti; skambėti, ūžti, ošti; siausti (siaudžia), staugti, kaukti“ (LKŽ III 174), *gaudùs* „skardus, skambus, garsus“ (ten pat, 167) ar pan.

Gaũgaris up. An. Iš liet. *gaũgaras* „kalno viršūnė, kalnagūbris; kauburys“ (LKŽ III 167).

Gaujà up. Dv. Plg. liet. *Gaujà* grv. Užp., *Gaujà* pv. Pln., lat. *Gaũja* (vok. *Aa*) up., *Gaujęzęri* k., *Gaujiņa* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 303–304), pr. *Gawgein*, *Gawgen* (G. Gerullis, 1922, p. 38). Kilmė nevisiškai aiški. Pagal D. Zemzarę (žr. „Padomju jaunatne“, 1968. 12.08., p. 4), sietina su liet. *gaujà* „krūva, ruja“ (LKŽ III 168), lat. *gauja* „minia, būrys“ (LVV I 611); plg. dar *góvija* „minia, būrys“ (K. Būga, 1958, p. 328). K. Būga labai atsargiai spėjo, kad *Gau-*

jà – tai „karvinė upė“, plg. lat. *gùovs (govs)* „karvė“ (K. Būga, 1961, p. 852). B. Savukynas (1966 b, p. 188) pateikė kitą, gana įdomią etimologiją, siedamas šiuos vietų vardus su liet. *góti* „eiti skubiai“, *at-góti* „skubiai ateiti“, *nu-góti* „greit nueiti“ (LKŽ III 487). Šią etimologiją paremtų ir J. Endzelyno pateiktas šios upės aiškinimas, pagal kurį *Gaujà* sietina su skr. *džavate* „skuba“. Tokiu būdu, pagal J. Endzelyną, *Gaujà* būtų „sraunioji, greitoji“ (J. Endzelynas, 1974, p. 565).

Gaurùkas up. Užv. Plg. liet. *Gaũr-a-pievis* pv. Vrn., *Gaurė̃nai* mš. Šr., *Gaũrės* plk. Sd., *Gaurìnė* l. Varn., *Gaurìškė* pv. Al., *Gauruõtė* mš. Plt., *Gauruõtės* pv. Yl. Galbūt sietina su liet. *gaũris, gaurỹs, gaũrė* „linienojus, menturis (Spergula)“ (LKŽ III 170), plg. *bríed-gauris, bríed-gaurė* „kieta sausa kalvų žolė“ (V. Vitkauskas, 1976 b, p. 170). S. Tarvydo teigimu, liet. *gaũris* turėjęs ir pelkės reikšmę (S. Tarvydas, 1958, p. 42). Taip galėjus būti patvirtintų ir liet. *giáurė* „jaura, šaltažemė dirva“ (LKŽ III 282). Dar žr. A. Nepokupnyj, 1974 b, p. 77 t. t.

Lat. vietovardžiai *Gaũra* vs., pv., *Gaũra-grāvis* grv., *Gaũres-pļavas* pv., *Gaũris* vs., *Gaũrat-ęzęrs* ež., *Gaurode* pv. ir kt. siejami, be kita ko, ir su lat. *gauris, gauŗi* „menturis?, Spergula arvensis“ (J. Endzelynas, 1956, p. 304).

Gausañtė up. Vl., *Gausutė* up. Šlu. Iš liet. *gausùs* „apstus“ (LKŽ III 175). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 20; K. Būga, 1961, p. 523; G. Gerullis, 1922, p. 37.

Gaũštvinis, *Gauštvinỹs* ež. Tt. Galbūt iš **Gaužtvinis, -ỹs*: liet. *gaũžtis* „tūpti, kūprintis, įtraukti kaklą“ (LKŽ III 186), *gaũžties* „gūžtis“ (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 89), plg. *gužtvė* „gužtvinių šeimos samanų gentis“. Plačiau dėl šių apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 106. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 187.

Gaveĩkių ẽžeras Dbg., *Gaveĩkių ežerė̃lis* Km.: *Gaveĩkiai* k.

Gavė̃nas ež. Mlt., *Gavėn-upelỹs* up. Gdž. Iš liet. *gavė̃nas, gavė̃nas* „pasakų būtybė, gyvenanti jaujoj, paprastai gavėnios metu“ (LKŽ III 187). Plg. lat. *Gavene* pv., *Gavenis* k., *Gaveņu-purvs* b., *Gavēņ-purvs*, kurie siejami su liet. *Gavė̃nas* ir pan. bei su lat. *gavēnis* „gavėnia“ (J. Endzelynas, 1956, p. 305).

Gavė̃niškio ẽžeras Jž.: *Gavė̃niškis* k.

Gavė̃n-upis up. Brž. Iš kaimo vardo *Gavė̃nai*.

Gavỹs up. Ign., *Gavỹs, Gaveĩkis* ež. Ign. (ir *Gaváitis* ež. Ign.), *Gavíekas* ež. Sem. Galbūt toliau čia priskirtina ir *Góvietė* < **Gov-vietė* up. Šln., *Ùž-govis* up. Dr., *Sén-govija, Góvijos upãlis* Varn. Kilmė neaiški. S. Karaliūnas (1966, p. 242–243) ežerų vardus *Gaveĩkis* ir *Gavỹs* laikė asmenvardiniais ir siejo su liet. avd. *Gaveikà*. Toks siejimas nėra visiškai neįmanomas, tačiau vis dėlto hidronimų su *gav-* ryšys su hidronimais, turinčiais šaknį *gov-*, atrodo įtikimesnis negu su avd. *Gaveikà* ar pan. Tokią prielaidą labiau paremtų ir tai, jog hidronimai su *gav-*, *gov-* < **gau̯-*, **gou̯-* greičiausiai yra tos pačios šeimos kaip ir *Gaujà* (žr.).

Gebẽnė up. Skdv. Plg. liet. *Gebenìnė* l. Šlu., *Gebẽniškės* pv. Bt. Ryšys su liet. *gẽbenė, gebẽnė, gebenẽ* „pūslė, spuogas, pauškulė, išbėrimas" (LKŽ III 191), nors ir nėra visai tikras, bet įmanomas. Galbūt tai konfigūracinės reikšmės upės vardas.

Gebìzas ež. Krn. – žr. *Gabỹs.*

Gẽč-intakis up. Bt., *Geč-iupỹs* up. Žmt. Iš avd. *Gẽčas, Gečỹs, Gẽčius.*

Gẽč-upis up. Kdl. Iš kaimo vardo *Gečiaĩ.*

Gẽdika up. Žr. – žr. *Gedõtė.*

Gedmìno ežerė̃lis Als., *Gedinmiškė* up. Alv. (greičiausiai iš **Gedminiškė*). Iš avd. *Gedmìnas, Gẽdminas.*

Gedõtė up. Rs., *Gẽdika* up. Žr., *Gedùtis* up. Kl., *Gẽd-upis, Ged-upỹs* up. Kdl., *Ged-upỹs* up. Čk. Plg. liet. *Gedùtis* mš., pv. Kl., lat. *Dzęd-upīte* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 250). Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *gèsti (geñda, gẽdo)* „irti, trikti, prastėti, pūti" (LKŽ III 276).

Gẽd-upelis up. Plk. Galbūt pirmasis sandas asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Gẽda.* Nors žr. *Gẽdika.*

Gẽdvaina up. Kl. Iš avd. **Gedvaina,* plg. *Gedvaĩnis* pvd.

Gẽdvydas up. Yl. Iš avd. *Gẽdvydas.*

Gedvìl-upis up. Tl. Iš avd. *Gẽdvila, Gedvilà, Gẽdvilas, Gedvìlas.*

Gẽgė up. Pgg., *Gẽgis* up. Lkč., *Gẽgis* (ar *Gẽgis*) ež. Pbrd. Plg. liet. *Gėgės* pv. Vdk., *Gẽgės* (ar *Gẽgės*) b. Krk., pr. *Gegelawcken* (G. Gerullis, 1922, p. 39). Kilmė neaiški. Siejimas su liet. *gegẽ* „gegutė" dėl *gé-*: *ge-* abejotinas, nors semantiškai gali būti ir pateisinamas, plg. *Gegùlė* up. Krn. (:? *gegùlė* „gegutė") ir ypač *Gegùt-upis* up. Bsg.: *gegùtė.* Bet, atrodo, įmanomesnis ryšys būtų su liet. *gegis* „miškas, gojus" (LKŽ III 200).

Gẽgžnas up. Nmk. Plg. liet. *Gẽgžnai* b. Tj., *Gẽgžn-a-lankė* pv. Pn. Kilmė neaiški. Ryšys su liet. *gegždė́ti* „urzgėti, bartis" (LKŽ III 203) gali būti tik spėjamas. Galbūt įtikinamiau būtų sieti su liet. *gegžnė* „gegnė, stogo sparas, kreklas" (ten pat) – vietų, kur būta gegžnių ar pan., prasme.

Geibonių̃ ẽžeras Vvs.: *Geibónys* k.

Geisčiùlis ež. Onš., *Geĩs-upis, Geist-upỹs* up. Srv. Galbūt asmenvardinės kilmės, iš pvd. **Geisčiulis, *Geistys* ar pan., plg. *Geisčiū́nas* pvd., *Geisčiaĩ* k. Rk., *Geistẽniai* k. Ign. (B. Savukynas, 1966 b, p. 188).

Geisčiùnka up. Alv.: *Geisčiū́nai* k.

Geištỹs up. Vkš. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iš **Gaištys,* plg. liet. *gaĩšti* „dvėsti, stipti" (LKŽ III 41).

Gẽjus ež. Onš. (ir *Gėjùkas* ež. Onš.). Plg. lat. *Dzejas-strauts* pv., *Dzeĩpurs* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 251). Galbūt iš šaknies *gei-* ir galūnės *-us.* Šakniai *gei-* B. Savukynas (1966 b, p. 188) rekonstruoja bendresnę lenktumo, riestumo reikšmę, lygina ją su liet. *gainỹs* „lenkta lazda ripkai mušti". Plg. sen. ind. *jihmáḥ* „kreivai, įstrižai pasuktas, skersai esantis, sulenktas", norv. *keik* „linkis, pasisukimas, sukimas, posūkis" ir pan. (J. Pokorny, 1949, p. 354). Dar žr. *Gaimýnas.*

Gėlà ež. Nmč., *Gėlaĩnė* up. Lkm., *Gėlaĩnis* ež. Trgn. – žr. *Gėlỹs.*

Gelañd-upis up. Als. Ten pat *Gelindẽnai* k. Kamienas *geland-* greičiausiai yra tarmybė (*e* < *ę* < *i*) iš **giland-*, plg. *Gilándė* up. Pgg., *Gilándis* ež. Onš. Dar žr. J. Nalepa, 1976, p. 204, 197.

Gelčių̃ upẽlė Žml.: *Gelčiaĩ* k.

Gélda up. Rs., *Géld-upė* up. Kltn., *Géld-upis*, *Geldupỹs* up. Čk., *Géld-upis* up. Kl., up. Krkn., up. Lž., *Gel̃d-upis* up. Šlv., *Geld-ãpė*, *Gald-ãpė* up. Gld., *Añ-geldis* up. Žd. Plg. lat. *Dzęl̃da* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 251). Iš liet. *gélda* „iš vieno medžio išskobtas pailgas indas, nekotė; lovys; prk. lomelė, duobė dirvoj" (LKŽ III 213).

Geldẽnų upãlis Ms (kitas Kumẽlupio vardas): *Geldẽnai* k.

Gelednià ež. Švnč., *Gelednios* k. Greičiausiai iš **Gelednios ežeras*: *Gelednià* k. (plg. *Gelẽdninkas* pv. Žž.).

Gelẽžė up. Pn., up. Št., up. Vp., *Geležìnis* ež. Vvs., *Gelẽžis* up. Vad. (ir *Geležiùkas* up. Vad.), *Gelẽžius* up. Krtv., up. Vl., *Gelẽž-upis* up. Bb., up. Bsg., up. Žvr., *Gelež-ùpis* up. Nmk., up. Rz., *Gel̃žė* up. Krž., up. Rdn., *Gel̃žis* ež. Als., *Gel̃ž-ravis* up. Klm., *Gélž-upis* up. Tv., *Gel̃ž--upis* up. Als., up. Rdn. Iš liet. *geležìs*, *gelžìs* „Fe".

Gelionių̃ ẽžeras Auk.: *Gelió-nys* k.

Gėlỹs ež. Ktk., *Gėlà* up., ež. Nmč. (ir *Gėláitis* ež. Nmč.), *Gėlaĩnis* ež. Trgn., *Gė̃liškė* up. Vrn., *Gė̃luotas* ež. Mlt., *Gėlùžis* ež. Ut., *Gė̃l-iupis* up. Pkn., *Gėl-upis* up. Jz. Galbūt šaknis *gėl-* sietina su liet. *gė̃las*, *gėlas* „be druskos, be rūgšties, prėskas, saldus" (LKŽ III 209), *gėlùs* „prėskas, be rūgšties, be druskos" (ten pat, 228). Kitaip B. Savukynas, 1966 b, p. 188.

Gėlių̃ ẽžeras Blnk. Kaip rodo kaimo vardas *Gėliógaliai*, anksčiau *Gėlių̃ ẽžeras* galėjo turėti kitą, nekilmininkinę lytį (**Gėlys*, **Gėliai* ar pan. – dėl jų plačiau žr. *Gėlỹs*). Iš jos kilo kaimo vardas *Gėl-ió-galiai*. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 188.

Gelovìnė up. Mrk., *Gelovìnė* ež. Mrk. – žr. *Gẽlušė*.

Gė̃luotas ež. Mlt., *Gėl-upis* up. Jz. – žr. *Gėlỹs*.

Gẽlušė up. Alv., *Gẽluva*, *Geluvỹs* ež. Krtv., *Gelužà* up. Trak., up. Vb., *Gelùžis* ež. Auk., *Gelovìnė* up. Mrk., *Gelovìnė* ež. Mrk. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *pa-geluõ*, *pa-gelà* „šaltas ir drėgnas oras", *pa-gelùs* „šaltas, žvarbus" (DLKŽ 480), lat. *dzęltrs* „šaltas" (LVV I 543), lot. *gelū* „šaltis, vėsumas", *gelidus* „šaltas", osk. γελαν „šerkšnas" (J. Pokorny, 1949, p. 365). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 188. Bet kartais gali būti įvairiai pakitę iš hidronimų su šaknimi *gėl-* (žr. *Gėlỹs*) arba su šaknimi *gil-* (žr. *Gìlis*).

Gėlùžis ež. Ut. – žr. *Gėlỹs*.

Gélvis ež. Sem., *Gelvãnės ẽžeras* Glv., *Gel̃vė* up. Glv., *Gel̃vės ẽžeras* Glv. Plg. lat. *Dzel̃ve* ež., pv., b., *Mĩkstā-dzel̃ve* b., *Dzelve* b., *Dzelves-purvs* b., *Dzelvīte* mš. Šie lat. vietovardžiai kildinami iš lat. *dzel̃ve* – toliau žr. *Gálvis*.

Gelž- – žr. *Gelẽžė*.

Gelžìn-upis up. Als. Pirmasis sandas *gelžin-*, matyt, išvestinis, plg. *Geležìnis* ež. Vvs.: liet. *geležìnis*, *geležìs* (žr. *Gelẽžė*).

Geležýn-upis up. Plv. Galbūt iš *geležỹnė, geležýnas* „vieta, kur daug geležies" ir *ùpė*. Dar žr. *Gelẽžė*.

Gem̃binė t. *Gim̃binė* up. Gdž. Plg. liet. *Gémb-a-balė* pv. Brž., *Gémb-a-šilis* mš. Lzd. Galbūt sietina su liet. *gémbė* „vingis, išlenkimas" (LKŽ III 232), *pér-gembti* „perkreipti, iš naujo kreipti, sukti" (ten pat, 233).

Gẽmė up. Nmk. Kilmė neaiški. Galbūt, nors tai nėra tikra, sietina su gr. γέμω „esu pilnas, sklidinas", sen. sl. жемок „gumulas", lot. *gemō* „dūsauju, dejuoju (t. y. esu rūpesčių prispaustas)" ir pan. Matyt, šaknis *gėm*- galėjo turėti gumbuotumo ar lenktumo reikšmę (žr. V. Urbutis, 1973, p. 186; J. Pokorny, 1949, p. 368). Dar žr. *Gãmė*.

Geneliškis up. Krkn. Galbūt iš liet. pvd. *Genẽlis* (nors plg. *genỹs, genẽlis*).

Genėtinẽliai up. Pn., plg. *Genẽtiniai* k., Pn., *Genėtinė* krm. Btg., *Genẽtinis* krm. Trgn., *Genẽtinis* mš. Dt., *Genẽtuvė* mš. Mšk. Matyt, sietina su liet. *genẽti* „apkapoti, apgenėti medžių šakas", *genẽtinis* „nugenėtas miškas" ar pan. Upės vardas, atrodo, sietinas ne tiesiog su šiais bendriniais žodžiais, o vestinas iš kokios kitos vietos (miško, krūmų ar pan.) vardo **Genėtiniai, *Genėtinėliai* ar pan.

Genionių̃ ẽžeras Onš.: *Genióny*s k.

Geniotãlis up. Kv. Greičiausiai netikslus atstatymas į literatūrinę kalbą iš *Genętãlęs*: **Genetalis*, plg. liet. *Genetė* dr. Tt., *Genetỹs* kd. Krtv., *Genetỹs* l. Sd., *Genetỹs* ar. Bt., *Genetỹs* kelias į ganyklą Klm., *Genetỹs* laukų kelelis Pj., *Genetỹs* išgana Erž. Matyt, sietina su liet. *genetỹs, genẽtė, genẽtvės* „genesys, varykla, išvara, bandatakis, išginia, genestys, kelias prie sodybos" (LKŽ III 234–235).

Gẽnio upẽlis up. Ad., *Gen-iupỹs* up. Užp., *Gen-ùpis* up. Pkr., *Gen-upỹs, Gẽn-upis* up. Šl. Galbūt pirmasis sandas (dėmuo) iš liet. *genỹs* „medžius kalantis miško paukštis" (DLKŽ).

Geñtrinas up. Kdn. Ten pat *Gentrinaĩ* plk. Galbūt priesagos *-inas* vedinys iš ankstesnio ar gretiminio pelkės vardo *Gentros* (*Gentrai* ar *Gentrų bala*).

Genùtė up. Vrn. Galėtų būti siejama su liet. *genutỹs* „aptvaras gyvuliams suginti" (LKŽ III 239). Dar žr. *Genėtinẽliai*.

Génž-girė up. Krš. Iš liet. *génžė, genžẽ* „gęžė, gęšė, toks balų paukštis, garnys, geršė (Ardea cinerea)" (LKŽ III 239). Dar žr. V. Urbutis, 1966 c, p. 173–174.

Gepų̃ ẽžeras Onš. Abejotina pati pamatinė lytis. Plg. *Gẽpaičiai* k. Vgr. ir *Gipinỹs* ež. Jž.

Gerdaujẽ, *Gerdaujà* up. Grg., *Gerdũšė* up. Vdk. (kitas Kerūlės vardas), *Geř d-upis* up. Tv. Galbūt sietina su *Gìrdelis* up. Krkn. (žr.), *gìrdyti* ir pan. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 187; V. Toporov, 1973 a, p. 45.

Geřgždas up. Krš. (ir *Gergždžiùkas* up. Krš.). Plg. liet. *giřgždas* „žvirgždas, graužas, smėlis su akmenukais" (LKŽ III 337) ir *gařgždas* „graužas, žvirgždas, žvyras" (ten pat, 133).

Gergžnẽlis up. Mšk. Matyt, sietina su liet. *gargžnas* „gargždas, žvirgždas" (LKŽ III 133), *giřgž*-

das „žvirgždas, graužas, smėlis su akmenukais“ (ten pat, 337).

Gerklė̃ up. Rdnk., up. Vlkj., up. Žgč., *Gérklės* up. Ob., *Gerklãlė* up. Pln., *Gerklìkė* up. Lk. Iš liet. *gerklẽ* „jūros (upės) įlanka, uostas; duobės anga“ (LKŽ III 258–259).

Gérkonių ežerė̃lis Dkšt.: *Gérkonys* k.

Ger̃mantas ež. Tl., *Germant-upis* up. Als. Gali būti iš liet. avd. *Ger̃mantas*. Pr. vv. *Germ* taip pat laikomas kilusiu iš pr. avd. *Germe* (G. Gerullis, 1922, p. 40). Bet įmanomas ryšys ir su liet. *Girmuõ* up. Pkn. (žr.): *germẽ* „senas miškas, giria“ (LKŽ III 260), plg. *girià* „didelis miškas, ir pan.“ (P. Skardžius, 1973, p. 21). Tačiau greičiausiai šaknis *germ-* čia gali būti labai archaiška, plg. trak. *Γερμανία*: ide. **gʷhermo-* „šiltas“, plg. gr. θερμός „šiltas“, arm. *ǰerm* „šiltas“, av. *garəma* „karštas“, trak. – dak. *germas* „šiltas“, lat. *gar̃me* „šiluma“ (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 23; to paties 1975, p. 127).

Gernùšė up. Brb., *Gernùšk-upis* up. Sml. Pastarojo upės vardo kamienas *gernušk-* galbūt yra padarytas su priesaga *k* iš *gernuš-*. Kamieno *gernuš-* kilmė neaiški. Plg. (?) liet. pvd. *Gernỹs*. Be to, įmanoma transformacija iš *girnuš-*, plg. liet. pvd. *Gìrnis*, *Gìrnius* ir pan.

Gerpjaunỹs up. Krk. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos, balos ar pan.) vardo **Gerpjaunys*, plg. *Gérpjaunis* plk. Grk., pv. Rs.

Gerpỹs up. Šš. – žr. *Gẽrulis*.

Geršõkas up. Čk., *Gérš-upis* up. Vkš. Iš liet. *géršė* „gęšė, garnys“, *geršis* „gužas, gandras“ (LKŽ III 262). Dar žr. V. Urbutis, 1966 c, p. 175.

Gertà, *Ger̃tas* up. Glv. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *gérti* „malšinti troškulį; skęsti; traukti, siurbti; skverbtis, sunktis“ (LKŽ III 263–264).

Gẽrulis, *Gerulỹs* up. Tv., *Ger-ùpė* up. Pg., *Ger-upỹs*, *Gẽr-upis* up. Kl., up. Tt., *Gerpỹs* < **Ger-upys* up. Šš. (dėl jos žr. A. Vanagas, 1963, p. 262). Šaknis *ger-* greičiausiai sietina su liet. *gẽras*, *-à*, „teigiamas savo ypatybėmis“ (DLKŽ).

Gervãbalė up. Ps. Iš pelkės vardo *Gervãbalis*.

Ger-vardė̃ up. Ar. Pirmasis sandas greičiausiai yra iš būdvardžio *gẽras*, o antrasis, matyt, sietinas tiesiog su liet. *var̃das*. *Gervardẽ* – tai būtų „gero vardo, gera upė“. Tokią reikšmę visiškai patvirtina upės vardas *Pìkt-vardė* Prk.: *pìktas* ir *var̃das*. Tad *Pìktvardė* būtų *Gervardė̃s* antonimas.

Šie du vardai (*Ger-vardė̃* ir *Pìkt-vardė*), dėl kurių semantikos ypatingų abejonių, rodosi, neturėtų kilti, galėtų būti tam tikra atspara ir dar vieno kito sudurtinio hidronimo su antruoju sandu *-vard-* kilmei aiškinti. Atrodo, kad ir *Čyž-vardė̃* up. Jrb. galėtų būti panašios reikšmės upėvardis – jo semantiką galėtume įsivaizduoti taip: „*čyž-*' o vardo upė“ (dėl *čyž-* žr. *Čýžanga*).

Čyžvardė̃ yra *Antvardė̃s* kairysis intakas. Ši aplinkybė galėtų būti lemiama sprendžiant klausimą, ar *Antvardė̃* tinka prie šios gru-

pės hidronimų (o ne prie *Var̃das* Žl. ir pan.) Galbūt *Ant-vardẽ* yra ne priešdėlio *ant-* vedinys (nors iš principo priešdėliniai hidronimai su šaknimi *-vard-* visai įmanomi – žr. *Apý-vardė* up. Dkšt., *Ap--vardaĩ* ež. Rim.), o sudurtinis upės vardas, kurio pirmasis dėmuo *ant-* sietinas su *Ántė, Ánta* up. Rt. (žr.) ir pan. Semantika būtų panaši – „*ant-*'os vardo upė", t.y. „upė, garsi antimis" ir pan.

Jeigu pasirodytų, kad ežero vardas *Gėd-a-vardỹs* Lp. yra autentiškas, tai ir jį tektų priskirti prie šios grupės darinių.

Gérvė (*Aukštóji* ir *Žemóji*) up. RdN. (ir *Gervẽlė* up. RdN.), *Gérvė* up. Rt., up. Šll., *Ger̃vė* up. Krp., *Gervãlė, Gervãlis* up. Tl., *Gervẽlė* up. Gdž., *Gerv-ainỹs, Ger̃v-ainis* up. Tl., *Gervẽčia* up. Msn. (variantas *Gervẽčių upẽlis* galbūt antrinis, iš kaimo vardo *Gervẽčiai*), *Gervẽtis* (ar *Gervė́tis*) ež. Slk., *Gervýnas* up. Pgg., *Gervinė* up. Mrs., *Gervìnis* ež. Lp. (ir *Gervinùkas* ež. Lp.), *Gérv-upis* up. Btg., up. Kl. Ar čia priklauso ir *Ger̃vinis* up. Sml. (bei *Gervinẽlis* up. Sml.), ypač dėl varianto *Ger̃vinas*, ne visai aišku – galimas ryšys ir su *Ger̃vinas* up. Kdn. Šie hidronimai vestini iš liet. *gérvė, gervẽ* „Grus grus" (LKŽ III 271). Dar žr. J. Endzelynas, 1956, p. 255–256; J. Otrębski, 1959, p. 24; V. Toporov, 1968, p. 292.

Gervė̃n-upis up. APnm. Iš liet. *gervė̃nas* „gerviukas, gervės vaikas" (LKŽ III 272).

Gervil̃kė up. Rsn. Kilmė ne visai aiški. Gali būti netiksliai į literatūrinę kalbą transponuota arba ir šiaip vėliau kiek pakeista, substitucinė lytis iš **Gervelkė*: priesagos *-k-* darinys iš *Gervẽlė*, žr. *Gérvė*. Jeigu lytis *Gervil̃kė* pasirodytų autentiška, tuomet tai būtų sudurtinis vardas: *Ger-vil̃kė*, kur *ger-* iš *gẽras*, o dėl *-vilkė* žr. *Erž-vilkaĩ*. Dėl semantikos plg. *Ger-vardẽ* up. Ar.

Ger̃vinas, *Ger̃vis* up. Kdn., *Ger̃vinas* up. Mšk., up. Tv., up. Varn., *Gervìn-kelis* up. Rs. Iš liet. *ger̃vinas* „gervės patinas" (LKŽ III 273).

Gest-upỹs up. Lkv. Galbūt pirmasis sandas *gest-* sietinas su liet. *gèsti (geñda)* „irti, pūti" (LKŽ III 276).

Gė̃š-upis up. Tv. Matyt, ne visai tikslus atstatymas į literatūrinę kalbą – greičiausiai turėtų būti **Gęš-upis*: liet. *gę́šė* „toks balų paukštis, pilkasis garnys, geršė, gęžė" (LKŽ III 280). Plg. lat. *Dzēš-ęzars* ež., *Dzêšu-purvs* b., *Dzêsene* pv., *Dzêsiens* tv., kildinamus iš lat. *dzēse* „gandras" bei siejamus su liet. *Gė̃š-upis* (J. Endzelynas, 1956, p. 257).

Gėtỹs, *Getỹs* up. Dbk., *Gė̃t--upis* up. Šauk. Ten pat *Gėtỹs, Getỹs* b., grv. Galbūt sietina su liet. *getis* „genesys, varykla, išvara, bandtakis, išginia, genesys, kelias prie sodybos" (LKŽ III 280).

Giaušẽ up. Čk. Greičiausiai iš **Giaužė*. Sietina su *Gaũštvinis* < **Gauž̃tvinis* ež. Tt.

Gied-a-vardỹs ež. Lp. Pamatinė lytis abejotina, gali būti netikslus užrašymas iš **Giedavarnys*, plg. *Giedavarnyčia* pv. ten pat, *Giedavarnyčios kalnas* ten pat. Tad antrasis sandas yra arba *-vard-* (žr. *Gervardẽ*), arba *-varn-* (žr. *Var̃nė*). Tokiu atveju pirmasis sandas *gied-* gali būti visai naujas,

koks nors metaforinis darinys, plg. *giedóti*. Tai būtų vardas, žymintis vietą, kur gieda varnos ar pan. Tačiau šitokia ežero vardo *Giedavardỹs* kilmės aiškinimo versija kelia ir rimtų abejonių, nes iš ankstesnių laikų yra žinomas šio ežero vardo užrašymas *Gėdavardỹs* (dial. kilmininkas *Gẽdavardzio*). Jeigu ši lytis pasirodytų autentiškiausia, tuomet jos pirmąjį sandą *gėd-* galėtume sieti su liet. *gė̃da* „sarmata", o antrąjį *(-vard-)* – su liet. *var̃das*. Tai būtų panašios semantikos hidronimas kaip *Pìktvardė* – plačiau žr. *Gervardė̃*.

Giedraĩčių ẽžeras Gdr. (kitas Kíemento vardas): *Giedraĩčiai* mstl.

Giedrė̃ up. Tj., *Giedrỹs* ež. Dgl., *Giedrẽlis* ež. Lkm. Iš liet. *giẽdras* „skaidrus, tyras, švarus, skardus" (LKŽ III 290). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 75.

Giedrõs upãlis Trk. Iš liet. avd. *Giedrà*.

Gíedulis up. Vkš. Galbūt šaknis *gied-* sietina su *Gaidė̃* ež. Rim. (žr.) ir pan.

Giẽglaitis up. Pn. Greičiausiai iš **Giegalaitis*: *Pa-gíegala* (ar *Pa-gíegalė*) k. ten pat. Tad upės vardas dabar yra priesagos *-aitis* vedinys iš kaimo vardo. Kaimo vardas gali būti kilęs iš upės vardo *Giẽglaitis* < **Giegalaitis* ankstesnės lyties **Giegala* (ar **Giegalė*): liet. *giegalas* „gegalas, naras" (LKŽ III 292). Dar žr. V. Toporov, 1973 a, p. 41.

Giegžd-upùkas up. Pgg.: *Giegždaĩ* k.

Gìk-upis up. Ps. Iš pvd. *Gikà*, *Gìkas*, *Gìkis*, *Gikỹs*.

Gilbà up. Ktk., *Gil̃bietis* ež. Rdm. Plg. *Gilbà* pv., ar. Ktk., *Gil̃bietis* pv. Rdm. Kamienas *gilb-* galbūt su determinantu *b* iš *gil-* (liet. *gilùs*), plg. *Gìlis* ež. Dg. Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 189.

Gylė̃ up. Bsg., *Gyliõkas* ež. Lkm., *Gyl-upỹs* up. Rk. Greičiausiai sietina su liet. *gylė̃* „giluma, gilioji ežero ar upės vieta" (LKŽ III 298).

Gìlis ež. Dg., ež. Vrn., *Gìlius*, *Gìlis* ež. Tt., *Gilióji* up. Brb., *Gilióji* ež. Smn., *Gìlujis* ež. Smn., *Gilùsis* up. Grš., *Gilùlis* ež. Lzd., *Gilándė*, *Gilánda* up. Pgg., *Gilándis*, *Gelánda* ež. Onš., *Gilasỹs* up. Jsv., *Gilaũšis* up. Btg., *Gilaũšis* ež. Btg., *Gilijà* up. (kairioji Nemuno šaka) Pgg., *Gilìnė* ež. Smal., *Gilùišis* ež. Mrk., ež. Vs., *Gilùitis* ež. Smn., *Gilùšis* ež. Trak., *Gilū́šis* ež. Dg., ež. Onš., ež. Sem. ir kt., iš viso 6, *Gilūtà*, *Gilūtẽlė* up. Ml., *Gilūtáitis* ež. Ml., *Gilū́tas* ež. Klt., ež. Rim., ež. Švnč., *Gilùtis* ež. JnšM., ež. Smal., ež. Švnčl. (ir *Gilučiùkas* ež. Švnčl.), *Gilū́tis* ež. Dkšt., *Gilùvė* up. Pgg., *Gilùžis* ež. Aln., ež. Ktk., ež. Mlt., ež. Rš., ež. Stk., *Gìlšė* ež. Mrk., *Gil-iã-upė* up. Mlt., *Gìl-upis* up. Kdl., up. Krtv., up. Rm., *Gil-upỹs* up. Krk., *Gilùs ùpis* Žmt. Iš liet. *gilùs* „toli einantis žemyn ar tolyn nuo paviršiaus" (DLKŽ). Plg. pr. *Gelauwen*, *Gillaw* ež., *Gilwe* ež., kildinamą iš pr. *gillin* „gilus" (G. Gerullis, 1922, p. 39, 41).

Gìltinė up. Jon., *Giltinẽ* up. Zp., *Giltin-ùpė* up. Varn., *Gìltinės ežerẽlis* Kur. Iš liet. *giltinẽ*, *gìltinė* „mirties simbolis (žmogaus griaučiai su dalgiu, mirtis)" (LKŽ III 303).

Gilvitìnė up. Skdv. Priesagos *-inė* vedinys iš kaimo vardo *Gilvìčiai*.

Gimtìniai ež. Švnč. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Gimti-*

niai. Plg. liet. *Gimtinė* pv. An., *Gimtìnė* vs. Ign., *Gimtìnė* kln. Smal., mš. Gdr., mš., dr. Mlt., *Gimtìnės* plk. Mlt., dr. Rim., *Gimtìnis* l. Ign., lat. *Dzimtene* pv., ež., *Dzim̂tęn* ež., *Dzìmtenes-kalniņš* kln.: lat. *dzìmtene* „gimtinė, tėvynė" (J. Endzelynas, 1956, p. 259). Matyt, ir liet. minėti vietovardžiai sietini su liet. *gimtìnė* „gimimo vieta". Dėl semantikos plg. *Sė̃dymas* up. Kp.

Ginaĩčiai Dysnų ež. dalis Dkšt. Iš pvd. *Ginaĩtis, Gineĩtis.*

Gindùl-upis up. Vkš. Iš avd. *Gindùlis.*

Gineĩtiškių ẽžeras Rš.: *Gineĩtiškės* k.

Gynià, *Gynė̃, Gỹnė* up. Vnd., *Gynė̃vė* up. Čk. (ir *Gynėváitė* up. Btg.). Galbūt sietina su liet. *gynė̃ti* „vyti, raginti, varyti" (LKŽ III 318), *giñti* „varyti, raginti" ir pan.

Ginorų ežeras JnšM. Pamatinė lytis abejotina.

Giñtaras up. Rs., *Giñtaris* up. Šd. Galbūt sietina su liet. *giñtaras* „glaesum" (LKŽ III 322). Bet plg. liet. avd. *Giñtaras.*

Gìn-upis up. Gdž., *Príeš-ginis* up. Kbr. Iš liet. *giñti* „varyti, vyti" (LKŽ III 323).

Gipinỹs ež. Jž. (ir *Gipinė̃lis* ež. Jž.). Plg. *Gipė̃nai* k. Ds., *Gìpiškė* pv. Ds., *Gìpiškiai* k. Ps., *Gìpiškis* kln. Dgl. Galbūt sietina su liet. pvd. *Gìpas, Gìpiškis.*

Girãlė up. Skdv., *Girė̃lė* up. Gdr., up. Pšl., *Gìrija* up. Nmč., *Gìraudas, Giraudà* up. Dj., *Gìr-ežeris* ež. Vrn., *Gir-ó-takis* up. Krk., *Gìr-upis* up. Bb., up. Klm., up. Lk. ir kt., iš viso 8. Iš liet. *girià, gìrė* „didelis miškas" (LKŽ III 340, 335).

Girbỹs up. Vžns., *Girbỹs* ež. Vžns. (plg. *Gyrbis* 1784 VS IX 201). Siejama su liet. *gerbùs* „švarus" (LKŽ III 249–250), *gerbti* „valyti, švarinti, ruošti, tvarkyti" (ten pat, 248) – žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 190.

Gìrdelis up. Krkn. Plg. liet. *Gir̃dė* pv. Akm. Galbūt sietina su liet. *gìrdyti* „duoti gerti" (LKŽ III 333), plg. *girdupė* „girdanti upė (upė, kurioje galima prigerti)" (ten pat, 335).

Gìrgžd-upis up. Jnšk. Iš liet. *gir̃gždas, gìrgždas* „žvirgždas, graužas, smėlis su akmenukais" (LKŽ III 337).

Girgždū̃tės ežeriùkas Varn.: *Girgždū̃tė* kln.

Gỹris, *Gyrỹs* up. Rdd. Kilmė ne visai aiški. Galbūt pirmasis ilgas balsis *y* yra pailgintas iš *i.* Tuomet plg. *Girãlė* up. Skdv. (žr.). Tai būtų „girios, iš girios atitekanti" ar pan. reikšmės upės vardas.

Gìrkelis up. Gdž. Iš kelio vardo *Gìrkelis.*

Girmuõ, *Girmuonỹs* up. Pkn. Plg. lat. *Gir̃meļu-kalns* kln. (J. Endzelynas, 1956, p. 352), pr. *Girme* (G. Gerullis, 1922, p. 42). Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *germė̃* „senas miškas, giria", plg. *pri-germė̃ti* „priaugti", *už-germė̃ti* „užaugti" (LKŽ III 260–261). Bet žr. *Ger̃mantas.*

Girnakalių̃ ẽžeras Vvs.: *Girnakaliaĩ* k.

Girniõtė up. Srj., *Gìrn-upalis* up. Šv., *Gìrn-upė* up. Vad., *Gìrn-upis* up. Jnšk., up. Vdk., up. Žml., *Gìrn-upis, Girn-upė̃lis* up. KzR., *Girn-ùpis* up. Rs., Rytprūsių *Girn-upe* (G. Froelich, 1930, p. 59).

Plg. liet. *Gìrna* pv. Vlkv., pv. Švnč., *Gìrn-a-balė* b. Šlv., b. Dgč., b. Lzd., pv. Jnk., b. Slk., *Gir̃n-a-kalnis* kln. Kbr., *Gìrn-a-pusė* pv. Jž., *Gìrn-a-šluotė* l. Tvr., *Gìrniai* l. Vnd., *Gìrniniai* dr. Dgl., *Gìrnos* dr. Imb. Latvių vietovardžiai *Dzir̃nas* k., *Dzir̃nis* k., *Dzirnu-grava* grv., *Dzir̃nu-kalns* kln., *Dzirn-ęzęrs* ež. *Dzir̃n-sils* mš., *Dzìrn-upe* up., *Dzir̃nupe* pv., *Dzirn-upe* pv. siejama su lat. *dzir̃na(va)s* „girnos" (J. Endzelynas, 1956, p. 260). Ir liet. vietovardžiai su *girn-*, matyt, vestini iš liet. *gìrna* „malamasis akmuo" (LKŽ III 344). Galbūt panašios reikšmės kaip *Malū̃no upẽlis* Als. ir kt.

Girstùlė, *Skirstùlė* up. Grz. Ne visai aišku, kuris šių dviejų variantų yra pirmesnis. Atrodo, kad oficiali lytis *Girstùlė* gali būti vėliau išriedėjusi iš *Skirstùlė* (žr. *Skir̃stupis*). Bet įmanoma ir hidroniminė šaknis *girst-*, žr. *Gìrstupis*.

Gìrst-upis, *Girst-upỹs* up. Kn. Siejama su liet. *gir̃das* „žinia, gandas" (LKŽ III 329), *gerdas* „garsas, žinia, gandas" (ten pat, 250), *iš-gir̃sti* (žr. P. Jonikas, 1950 / 51, p. 14).

Gìršinas up. Rdn., *Gìrš-upis* up. Ms., up. Nv. Plg. liet. *Giršė* (*Didžioji* ir *Mažoji*) plk. Als., *Gir̃š-kalnis* kln. Kltn., kln. Plt. Greičiausiai sietina su liet. *géršė* „gęšė, garnys" (LKŽ III 262).

Girul-vagis up. Šll. Plg. *Girulìnė* l. Pgg., *Girùlis*, *Gỹrulis* dr. Ms. Greičiausiai iš avd. *Girùlis*.

Gìr-upis — žr. *Girãlė*.

Girùtiškis ež. Lbn. (ir, matyt, priesagos *-aitis* vedinys iš jo *Girutáitis* ež. Lbn.). Greičiausiai iš avd. *Girùtis*.

Girváinė up. Krk. Plg. *Girváinė* b. ten pat, *Girváiniai* k. ten pat, *Gìrvainiai* k. Lkv. Iš avd. *Gìrvainis*.

Gystùs up. Vl. (ir *Gystùkas* up. Vl.). Ten pat kln. *Gystùs*. Kilmė neaiški. Ryšys su liet. *gýsti (gýsta, gýdo)* „imti giedoti" (LKŽ III 356) nėra tikras. Galbūt įtikimiau sieti su liet. *gýsti (gỹsta, gìso* dial.*)* „gesti, nykti ugniai, silpti, rimti, tilti", plg. *už-gìsti* „netekti kvapo, uždusti" (ten pat).

Gišẽ up. Kš. Ten pat pv. ir mš. *Gišẽ*. Plg. *Gýš-laukis* mš. Nmk. ir liet. *gýš-akas* „kaulėtas, liesas", *gyš-kãklis* „kas liesu, ilgu kaklu" (LKŽ III 357). Galbūt konfigūracinės reikšmės upės vardas.

Gyvãtė up. Ut., *Gyvatinìkė* up. Šln., *Gyvãt-upis* up. Sd. Iš liet. *gyvãtė* „angis, piktoji" (LKŽ III 367).

Gýv-upis up. Snt., *Gỹpelkis* < **Gyv-pelkis* up. Yl., *Gýv-grabė* up. Trg., *Gývasis upẽlis* Trk. Iš liet. *gývas* „judrus, vikrus, smarkus, greitas" (LKŽ III 364).

Gỹž-ežeris ež. Klm. Iš liet. *gižùs* „sugižęs, surūgęs, sušvinkęs; nemalonaus skonio, aitrus, šleikštus": *gỹžti* (LKŽ III 390—391). Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 376.

Gižiū́nų ẽžeras Trak.: *Gižiū́nai* k.

Glambótiškė ež. Krtv. Plg. *Glambãtiškės* (t. *Glambãciškės*) pv. Alv., *Glamb-a-murgis* l. Prn., *Glem̃bė* pv. Vnd. Greičiausiai slavizmas, iš lenk. *głęboki* „gilus".

Glasmýnas ež. Aln. Kilmė neaiški. Kildinimas iš **Gluosnynas* kelia abejonių, nes tarmėje bendrinis žodis *gluosnýnas* į **gluosmynas* ar pan. neišvirsta (dėl tokio kildinimo žr. B. Savukynas, 1966 b,

p. 191). Galbūt iš **Glosm-ynas* (plg. *Glosmýnas* pv. ten pat): liet. *glósti* „glodinti, lyginti“, *glõdnas*, *glodnùs* „lygus, gluotnas“ (LKŽ III 432).

Glaužinỹs up. Ktk. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su lat. *glužs* „lygus, nugludintas“ (LVV I 630), plg. liet. *glužnùs* „meilùs, lipšnus“ (LKŽ III 446), *glũsti* „rimti, tilti“ (ten pat, 444).

Glẽbas ež. Vrn. Plg. liet. *Glẽbius* (ar *Glẽbius*) l. Eiš. Kilmė neaiški. Bandyta sieti su liet. *glẽbóti* „tepti, terlioti, glėmuoti, čėploti, čiupinėti“ (žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 191). Tačiau galimas ryšys ir su liet. *glẽbti*, *glẽbti* „sùpti, siausti“ (LKŽ III 407). Dėl semantikos plg. *Globỹs* ež. Jrb.

Gliaũdė, *Gliáudė* up. Rd. Plg. lat. *Gļàudi* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 311). Galbūt sietina su liet. *glaudùs* „lygus, gluotnas“ (LKŽ III 399).

Glýnas ež. Mrk. Siejama su liet. *gliñti* „tepti, terlioti“ (LKŽ III 423), *gleinùs* „ištižęs, lipus, slidus“ (ten pat, 409) – žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 191. Plg. jotv. *Że-gliniec* ež. < **Glynis* (K.-O. Falk, 1941, p. 223). Dar žr. E. Kotonova, 1977, p. 25.

Glitìs, *Glýt-ežeris* ež. Gr., *Glìt-upis* up. Žr. Iš liet. *glitùs* „glebùs, tižus, lipus, gleivėtas, slidus, pavandeniavęs; lygus, švelnus“ (LKŽ III 427). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 191; S. Rospond, 1969, p. 115; K.-O. Falk, 1941, p. 223.

Glivijà up. Kv. Plg. lat. *glīve* „aptrauktas vandens paviršius; žalios gleivės ant vandens“ (LVV I 628), liet. *gleĩvės* „gliaumos, glitesos, glėmesos“ (LKŽ III 410).

Globỹs up. Jrb. Plg. pr. *Globe* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 43). Greičiausiai sietina su liet. *glóbti* „supti, siausti, vynioti; glausti (LKŽ III 430). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Glùdas up. Varn., *Glùdas* ež. Varn. Greičiausiai sietina su liet. *gludùs* „glotnas, plynas, lygus, slidus“ (LKŽ III 438) – žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 191. Nors plg. lat. *glūda* „mėlynasis molis“ (V. Dambe, 1970 a, p. 132), liet. *glùdė* „galąstuvas, budė, gudė“ (LKŽ III 434). Lat. vietovardžiai *Gludais-gabals* l., *Gludenā pļava* pv., *Glude* vs. kildinami iš lat. *gluds* „gludus“ (J. Endzelynas, 1956, p. 310). Pr. *Glode* plk. siejama su liet. *gludùs* (žr. G. Gerullis, 1922, p. 43).

Glũkas ež. Vrn. (ir *Glūkáitis* ež. Vrn.). Greičiausiai sietinas su *Glušõkas* ež. Dgč., plg. rus. *глухой* „atkampus, nuošalus; gūdus, nykus, klaikus; aklinas, aklas“ (RLKŽ 116), lenk. *głuchy* „nuošalus, atkampus“.

Gluoksn-upỹs up. Bsg. – žr. *Glúosnė*.

Gluon-ùpis up. Grk. Greičiausiai iš **Gluodn-upis*: liet. *gluõdnas*, *gluodnùs* „gluotnas, lygus“ (LKŽ III 441).

Glúosnė, *Gluosnyčià* up. Smn., *Gluosnìnė* up. Prn. (kitas Alksnìnės vardas), *Gluosnìnis* up. Jnš., *Glúosn-upelis* up. Rz., *Glúosn-upis* up. Al., *Gluoksn-upỹs* up. Bsg. Iš liet. *glúosnis*, *glúoksnis* „Salix“ (LKŽ III 442, 441).

Glũšnià ež. Švnč. Greičiausiai sietinas su lenk. *głuszyna* „tankynė, tankmė, nuošalumas“ (P. Nitsche,

1964, p. 128), brus. *глухмень* „atoki, be žmonių, tuščia vieta“ (I. Jaškin, 1971, p. 50), liet. < sl. *glùšnas* „klaidus, painus; kurčias“ (LKŽ III 446). Dar žr. *Glušõkas*.

Glušõkas ež. Dgč., ež. Ds., ež. Smal. ir kt., iš viso 6, *Glušõkas* up. Ant. Sietinas su brus. *глуш* „atoki, tyli, nepraeinama vieta miške; balos“ (I. Jaškin, 1971, p. 50), plg. brus. *глушак* > liet. *glušõkas* „glušas, pusprotis“ (LKŽ III 446).

Gniužà up. Pbs. Iš liet. *gniùžti* „linkti, smukti, kniubti, glebti, silpnėti, mažėti, slūgti“ (LKŽ III 464).

God-upãlis up. Als. Priesagos *-alis* vedinys iš kalno vardo: *Gõdo kálnas*.

Gõjus up. Glv., up. Lp., *Gojẽlė* up. Al., *Gojẽlis* ež. Ūd. (kitas Kíeliško vardas), *Gõjinis* ež. Švnčl., *Gõj-upis* up. Rz., *Gõjų upẽlis* Krk. Iš slavizmo *gõjus* „nedidelis gražus miškelis“ (LKŽ III 479).

Gómerta up. Pšš. Galbūt šaknis *gom-* ir priesaga *-erta*. Dėl *gom-* plg. *Gam-antà* up. Žsl.

Goréika, *Gorijà* up. KzR., *Gorìnė* up. Lkv., *Gorpỹs* < **Gor-upys*, *Gor-upỹs* up. Sb. Iš liet. *gorùs* „kartus, aitrus, gaižus“ (LKŽ III 486).

Gótinis ež. Ktk. Plg. *Gótinė* pv. Švnč. Priesagos *-inis* vedinys (vietos reikšmės) iš **gotis*, **gotė* „kamša“, plg. lat. *gãtis* – plačiau žr. *Gãtė* up. Lk. Kiek kitaip B. Savukynas, 1966 b, p. 192. Plg. O. Trubačiov, 1974, p. 25.

Govietė up. Šln., *Góvijos upãlis* Varn. – žr. *Gavỹs*.

Gož-upỹs up. Btg. Plg. *Góžiai* k. Prnv. Gali būti ir iš avd. *Góža*. Bet greičiausiai sietina su *góžti* „griauti, versti“ (LKŽ III 488), *góža* „lūžtančių jūros bangų eilė“ (ten pat, 487). Galbūt žodis *góžti* anksčiau galėjo turėti bendresnę lenkimosi, riestumo ar pan. reikšmę (žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 105).

Grabẽ up. Dgl., *Grabẽlė* up. Slk., *Grabẽlis* ež. Dgč., ež. Trgn. Plg. liet. *Grãbas* d. Pmp., žemė tarp kalniukų Užp. Siejimas su germanizmu *grãbė* (žr. *Grãbė*) būtų abejotinas dėl to, kad Rytų Lietuvoj šis žodis, rodosi, nežinomas. Plg. dar lat. *Grabatiņš* ež., *Grabu-strauts* upl. Lat. ežero vardas *Grabatiņš* siejamas su lat. *grabata* „plepys“, upelio vardas *Grabu-strauts* – su lat. *grabis* „plepys, tauškalius, pliauškalas“, o kiti lat. vv. su *grab-* kildinami iš lat. *grabas* „plekšnė“ (šis žuvies pavadinimas, atrodo, yra palyginti nesenas germanizmas – žr. B. Laumane, 1973, p. 176–177) ir t. t. (žr. J. Endzelynas, 1956, p. 312). Prūsų *Grabelle* up., *Grabeniken* vv. siejami su liet. *grãbė* „griovys“ (G. Gerullis, 1922, p. 44). Prūsų vv. *Grabisto* laikomas asmenvardiniu: pr. *Grabist* avd. (ten pat).

Matyt, ir liet. vietovardžiai su *grab-* ne visi yra vienos kilmės. Viena jų grupė – tai, kaip minėta, galimi dariniai iš liet. germanizmo *grãbė* „griovys“ (žr. *Grãbė*), kiti, kaip antai, *Grãbas* (žr. aukščiau), matyt, sietini su slavizmu *grãbas* „kapas“ (LKŽ III 491). Dėl *Grabẽ, Grabẽlė, Grabẽlis* nieko tikra negalima pasakyti. Vis dėlto atrodo, kad ir šie hidronimai gali būti palyginti nauji, kilę iš slavizmo *grãbas* – duobės ar pan. prasmė.

Grãbė up. Lp., up. Krž., *Grãb-upė* up. Šln., *Grãb-upis* up. Kv. Šaknis *grab-* gali būti iš šiuose kraštuose žinomo germanizmo *grãbė* „griovys" (LKŽ III 492), plg. *Grãbė* „griovys, kastas į Nemuną" Drsk., *Grãbė* („grabė, [i] škasta in Merkį") Mrk.

Grabnià up. Čk. Plg. *Grabnek* l. Al., *Grabniak* „griovio krantas" Krn. Gal su slaviška priesaga *-n-* iš *grab-*, žr. *Grabė*.

Grabuostà up. Mlt., *Grabuõstas, Grabuostõs ẽžeras* Mlt. Pamatinė lytis abejotina – gali būti hipernormalizmas iš *grabast-*, plg. *Grabosta* ež. 1784 (VS XI 122), *Grabastà* k. Molėtų r. Luokesos ap. (1925 m. *Grabastos* malūnas – LAV 439), *Grabastõs ẽžeras* (LKRŽ 396), *Grabosta* k., up. (SG II 771). Tuomet būtų pamato sieti su lat. *grabasts* „susenęs, sunykęs, silpnas žmogus" (LVV I 635), liet. *grabõkštas* „keriokštas, kerėbla" (LKŽ III 494). Plg. B. Savukynas, 1966 b, p. 192.

Graist-upis up. Dr., *Graĩs-upis* up. Dt. Galbūt šaknis *grais(t)-* sietina su liet. *greĩsti* „greitėti, vikrėti" (LKŽ III 558): *greĩtas*.

Graĩžė up. Šil., *Graižẽlis* up. Kbr. Sietina su liet. *gráižyti* „sukinėti, kraipyti; grąžyti, laužyti, sukioti" (LKŽ III 504), *graĩžas* „lankas" (ten pat, 503).

Gramančià up. Trg. Ne visai aišku, ar sietina su liet. *Grãmas* up. Št., *gramẽti* „smarkiai bėgti" (plg. *drebančià* „drebėjimas, dreba": *drebẽti, Liulenčià* ež. Sng.: *liulẽti*), ar su *gramañtas* „grumstas, luitas, didelis gabalas; dičkis; nedailus žmogus; daiktai, griozdai" (LKŽ III 508). Arealinis kriterijus labiau pritartų pastarajai prielaidai, nes veiksmažodis *gramẽti* Tauragės apylinkėse nežinomas, o *gramañtas* – daugiau žemaičių žodis. Tokiu atveju *Gramančià*, matyt, būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas. Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 21.

Grãmas up. Št. Atrodo, kad čia priklausytų ir upės vardas, kurį vietiniai gyventojai dabar vadina *Pagrõmela* Pb. Lytis *Pagrõmela* – tarmybė (rotininkavimas) iš **Pagrãmelė*. Tai būtų priešdėlio *pa-* vedinys iš ankstesnio varianto **Gram-elė*. Plg. pr. *Gramen* ež., *Gram-uppen* vv. (G. Gerullis, 1922, p. 45). Galbūt šaknis *gram-* sietina su liet. *gramẽti* „smarkiai bėgti, lėkti, kristi, skęsti, garmėti" (LKŽ III 511) – žr. P. Skardžius, 1973, p. 21.

Gramzióji up. Erž. Iš liet. *gramzùs* „gilus" (LKŽ III 514).

Grandenà up. Klm., *Grandž-iùpis* up. Kp. Galbūt sietina su liet. *grandaĩ* „šakų, žabų paklotai po javais" (LKŽ III 515), *grandìs* „grendymas, asla, grindys" (ten pat, 517). Dėl semantikos plg. *Kamšà* up. Alv. Dar žr. *Gréndžia*.

Grasáitis ež. Mlt. Iš liet. *grasùs* „vėsus, šaltas" (LKŽ III 522). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 192.

Gráudinas up. Vdk. Galbūt sietina su liet. *Gráud-upis* up. Žd. (žr.). Tačiau dėl geografijos šis siejimas kelia ir abejonių. Gali būti ir iš liet. *graudùs* „smarkus, piktas, nemalonus, rūstus, žiaurus; kietas, nelankstus, trapus, gruzdus, traškus" (LKŽ III 526). Plg.

H. Schall, 1970, p. 451; V. Toporov, 1979, p. 291–292.

Gráud-upis up. Žd. Plg. lat. *Graûd-juõma* upl., *Graudas-upe* up., *Graûdupes* vs., *Graûdupji* vs., *Graûd-pļava* pv., kurie siejami su lat. *graûds* „grūdas" (J. Endzelynas, 1956, p. 314–315), pr. vv. *Graude, Graudikaym,* siejamus su pr. avd. *Grawde* arba su liet. *graumenys* „puszcze wielkie – didelė giria" (pagal G. Gerulį, *graumenys* < **graud-men,* nors tai yra labai abejotina) – žr. G. Gerullis, 1922, p. 45.

Galbūt liet. *Gráud-upis* šliejasi prie minėtų lat. vietovardžių, kildinamų iš lat. *graûds* „grūdas".

Gráulaukis, *Gráulaukė* up. Tv. Iš pievos vardo *Gráulaukis.*

Graumuõ up. Nmž., Tenenio kr., up. Nmž., Tenenio dš., *Graumenà* up. Šv., *Graumenãlis* up. Skd. Plg. liet. *graumuõ* „miško gelmė, tankumynas; girioje tamsi liūnuota vieta" (A. Vanagas, 1961, p. 230), *graumenės* „lūžtvė" (LKŽ III 527), *graũmenys, griáumenys* „medžių pripuvęs tankus didelis miškas" (ten pat, 527, 575).

Grauzdà up. Dgl., *Griaũzdė* up. Vb. Iš liet. *grauzdùs* „kietas; sluoksniais kietas, sluoksniais minkštas". Réikšmės „piktas, smarkus, baisus, žiaurus, grubus" (LKŽ III 529), matyt, yra vėlesnės, antrinės – žr. E. Fraenkel, 1962, p. 170. Plg. lat. *Graũzde* up., *Gràuzda-purvs* b., *Grauzd-upe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 315).

Gráuža up. NmŽ., *Gráužė* up. Lbv., up. Rk., up. Všn., *Graũžė* up. Skp., *Gráužis* ež. Mlt., *Graužỹs* ež. Lnt., *Graužẽlis* ež. Lbv., *Graužìnė, Graužìnka* up. Onš., *Graužìnė* up. Vžns., *Graužúoja, Griaužúoja* up. Nj., *Gráuž-upis Griáuž-upis* up. Vvr., *Graũž-upis* up. Lk., up. Pj., up. Pp. ir kt., iš viso 7, *Grauž-ùpis* up. Trak., up. Vlk., up. Vnd., *Grauž-upỹs* up. Bsg., up. Kp., *Grauž-upis* up. Antz., up. Ktk., up. Ukm., *Griaužùkas* up. Vdk., *Griaũž-upis* up. Pn., *Griauž-upỹs* up. Krkn. Iš liet. *gráužas, graũžas* „smulkūs akmenukai; žvyras, žvirgždas; žemė prie graužo, graužynė; potvynio sunešta smėlio krūva, salelė; žvirgždųotas, smėlėtas upės ar ežero pakraštys, kriaušis" (LKŽ III 529–530), *griáužas* „gružas" (ten pat, 581).

Gráužinių ẽžeras Grаž.: *Gráužiniai* k.

Grą̃žalas, *Grũžulas* up. Nj. Iš liet. *grąžýti* „kreipti, sukti atgal" (LKŽ III 542).

Graželénka up. Vvs. (greičiausiai su slaviška priesaga *-enka* iš **Graželė, -is*), *Grаž-ùpis* up. Grаž. Iš liet. *gražùs* „dailus" (DLKŽ).

Gražiãbalės upẽlis Ds. Pirmasis komponentas iš pievos vardo *Gražiãbalė.*

Grą̃žt-upis up. Krkn., up. Pln. Galbūt sietina su liet. *grą̃žtas* „skylių gręžiamasis prietaisas" (LKŽ III 544) – susisukimo, kreivumo, vingiuotumo ar pan. prasme.

Graž-ùpis up. Graž. – žr. *Graželénka.*

Gražùtės ẽžeras Dgč.: *Gražùtė* vs.

Greič-iupis up. Krk. – žr. *Greĩtasis upẽlis.*

Greinė up. Krž., *Grein-upỹs, Greĩn-upis* up. Lk., plg. liet. *greinẽlė* „nedidelis kiekis, grienelė" (LKŽ III 558), *grienẽ* „plonas pa-

viršiaus sluoksnis, paviršėliai" (ten pat, 593).

Greĩtasis upẽlis Pln., *Greĩt-upė* up. Pb. ir galbūt *Greič-upis* up. Krk. (nors plg. *Greĩčius* pvd.): liet. *greĩtas* „spėrus, veikus, ūmus" (DLKŽ).

Greižẽlis ež. Onš., *Griežinà* up. Šv. Plg. liet. *su-greižióti* „sugręžioti" (LKŽ III 562), *griežti* „sukti, gręžti" (ten pat, 597–598). Dar žr. *Graĩžė*.

Gréndžia t. *Grìndza* ež. Smal., *Grindẽlė* up. Lel., *Griñd-upis* up. Šll., *Grind-upỹs* up. Pšš. Plg. pr. *Grindos* vv., lat. *Grynde* vv. (G. Gerullis, 1922, p. 46), lat. *Griñdulis* vs. (J. Endzelynas, 1956, p. 325). Galbūt sietina su liet. *grindà* „tilto grindis; rąstukų klojinys daržinėje, ant kurio kraunamas šienas; medinė asla iš lentų, grindys", *griñdas* „tilto grinda; medinė asla" (LKŽ III 609), *gréndymas* „plūktinė klojimo asla, padas, laitas" (ten pat, 564). Dar žr. *Grandenà*.

Gręstinė t. *Grénstinė* up. Vdk., *Grįstìnė* up. Erž., *Grįstų upalis*, *Grįst-grabė* up. Trg. Iš liet. *grę̃sti* (*greñdžia*) „kloti grindis aslai, tiltui, keliui, grindyti, grinduoti" (LKŽ III 566), *grį̃sti* „t. p." (ten pat, 619). Galbūt semantiką reikėtų aiškintis kaip sutvirtintą, kloto dugno ar pan. upę. Dar žr. *Gréndžia*.

Gręžìmai ež. Št. Iš liet. *gręžìmai* „vieta, kur daryta gręžimai".

Griaũzdė up. Vb. – žr. *Grauzdà*.

Griauž- – žr. *Gráuža*.

Grybãlė up. Kltn., *Grỹbanpelis* up. Ut. (greičiausiai iškreipta lytis iš **Grybaupelis*) up. Kltn. Galbūt nauji vandenvardžiai sietini su liet. *grỹbas*.

Grybin-girỹs up. Všt. Matyt, iš kokios kitos vietos (miško, girios ar pan.) vardo **Grybingirys*, plg. *Grỹbinė* mš. ten pat, *Grybin-pievė* pv. Plk. *Grỹbinė* rst. Lbv.

Grỹbiškių ẽžeras Dgč.: *Grỹbiškės* k.

Gribliškis ež. Slk. (kitas Asavẽlio vardas). Kilmė ne visai aiški. Galbūt kamienas *gribl-* yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Gribliáuskas*, lat. vv. *Gribiliškas* Aknystės apyl. (J. Endzelynas, 1956, p. 322). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 192.

Grìčiškis, *Brìčiškis* up. Kps. (antrasis variantas *Brìčiškis*, matyt, yra nedėsningas fonetinis darinys iš pirmojo), *Grìč-iupis*, *Grìc-upis* up. Pž. Iš liet. pvd. *Grìčas*, *Grìčius* (*Grìcius*).

Griežà, *Griežià* up. An., *Griežà*, *Griẽž-upis* up. Klp., *Griež-ùpė* up. Prk., *Griẽž-upelis* up. Ds., *Griẽž-pjaunis* up. Kltn., *Griẽžo upẽlis* Akm. Kilmė ne visai aiški. Galbūt tai panašios semantikos hidronimai kaip *Graĩžė* up. Šil., *Greižẽlis* ež. Onš. (žr.). Tačiau bene įtikimiausias būtų ryšys su liet. *griežẽ*, *griežas* „griežlė, nedidelis vandeninių šeimos paukštis, griežėlė" (LKŽ III 595).

Gríežta, *Gríežtų ẽžeras* Žr. Galbūt sietina su liet. *gríežti* „sukti, lenkti" (LKŽ III 597–598).

Grỹgiškis up. Nj. Iš avd. *Grỹgas*, *Grìgas*.

Grìkiapelių ežerẽlis Sv.: *Grìkiapeliai* k.

Grìkis ež. Rud. (ir *Grikùtis* ež. Rud.). Plg. liet. *grìkti* „netekti noro dirbti, apsileisti" (LKŽ III

604): *krìkti* „darytis netvirtam, irti, gesti; sklisti, skirstytis į įvairias puses" (LKŽ VI 592). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 192–193.

Grinč-iupỹs up. Jsv. Iš liet. *grinčià* „gryčia" (LKŽ III 608).

Gryn-upỹs up. Rm., *Grýn-ravis* up. Šlv., *Gryno upalis* Skd. (greičiausiai tai kilmininkinė vardo **Grynas* lytis). Iš liet. *grỹnas* „švarus, nesuterštas" (LKŽ III 606–607).

Griovùtė up. Gl. Iš *griovùtė*: *griovà* „dauba, lenkė, tarpukalnė, griovys; griūvantis upės krantas, skardis" (LKŽ III 614).

Gryšià up. Brš. Plg. lat. *Grīš-kalniņš* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 327).

Grýva up. Krš. Plg. lat. *Grīva* up., *Grīva* pv., *Grīvi* pv. Sietina su lat. *grīva* „upės žiotys", plg. dak. *griva* „upės žiotys" (žr. J. Endzelynas, 1956, p. 327–328; O. Trubačiov, 1968, p. 95; I. Duridanov, 1969, p. 25, 91; S. Rospond, 1969, p. 122; A. Nepokupnyj, 1976 a, p. 105–112; to paties, 1976 b, p. 60–64; E. Murzaev, 1974, p. 134–135). Pr. *Greywa* ež., *Greywo* ež. taip pat siejama su lat. *grīva* (G. Gerullis, 1922, p. 46).

Grivañč-iupis up. Srd.: *Grivañčiai* k.

Grìvnė up. Jon. Kilmė neaiški. Galbūt vėlesnis perdirbinys iš **Gryvinė* ar pan. – žr. *Grýva*.

Grỹžo upẽlis Užv. – žr. *Gryžuvà*.

Grį̃žt-upis up. Krkn. Galbūt iš liet. *grį̃žti* „eiti atgal" (LKŽ III 632). Dėl semantikos plg. *Atžagãrė* up. Sb.

Gryžuvà, *Gryžvà* up. Tt., *Gryž-upiùkas* up. Rd., *Grỹžo upãlis* Užv. (gal kilmininkinė lytis iš **Gryžas*), plg. lat. *Grīz-upė* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 328). Greičiausiai (tekėjimo krypties prasme) iš liet. *grį̃žti* „eiti atgal" (LKŽ III 632).

Grovà up. Mrk. Iš liet. *grovà*, *griovà* „dauba, lenkė, tarpukalnė, griovys; griūvantis upės krantas, skardis" (LKŽ III 646; 614).

Grùbė, *Grùb-intakis* up. Erž. Galbūt sietina su liet. *grubà*, *grùbas* „gruodas", *grùbas* „kupstas" (LKŽ III 649). Dėl semantikos plg. *Gruõblė* up. Šr. (žr. P. Skardžius, 1973, p. 20).

Grūdà up. Mrk. Kilmė ne visai aiški. Plg. dar liet. *Grūd-al-upė* gr. Al., *Grùdas* (ar *Grūdas*) mš. Rod., *Grùdas* mš. Dbč., *Grùdas* l. Vrn., *Grùdas* kln. Rud., *Grudkaĩ*, *Grūdkaĩ* mš. Dbč. Galbūt sietina su slavizmu *grùdas* „iškili sausesnė vieta pelkėje, grantas, grandas" (LKŽ III 654), plg. lenk. *gruda* „grindys, grindinys" (P. Nitsche, 1964, p. 96), brus. *груд* „aukštesnė vieta, pakiluma baloje arba lygioje pievoje, kurios neapsemia vanduo" (I. Jaškin, 1971, p. 53), ukr. *hrud* „pakiluma, kalvelė, tarp pelkių" (M. Jurkowski, 1971, p. 124), Polesės *груд* „kieta, neapsemiama vieta" (N. Tolstoj, 1968, p. 122), ček. *hrud* „miškingos pakilumos prie Moravos" (ten pat. 125) ir t. t.

Grùdis up. Kv. Galbūt sietina su liet. *grudùs* „trapus, krušnus, gurus" (LKŽ III 658).

Grum̃bė up. Bt. Galbūt iš liet. *grùbti* „stingti, darytis grubiam, negraibščiam, nejautriam, nemikliam" (LKŽ III 651).

Gruõblė up. Šr. Plg. liet. *Gruoblė̃lė* kl. Dgč., *Gruõbliai* rst. Lkm., *Gruõblis* br. Žl., *Gruõblis* kl. Jon., *Gruõblis* pylimėlis Vp., *Gruoblỹs* mš. Slk., *Gruõblius* kl. Ktk., *Gruõblius* pv. Mlt. Iš liet. *gruõblius* „gruodas, nelygus kelias", *gruoblỹs* „gruodas" (LKŽ III 671), *gruoblė̃* „kęsas, nelygumas, surambėjimas, grubumas, gurvolis" (ten pat, 670). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 20.

Gruodė̃ up. Prk., *Gruodỹs* ež. Aln. Kilmė ne visai aiški. Plg. liet. *Gruodỹnė* b. Švnč., *Gruodžių raistas* Mlt., lat. *Gar-gruõde* aikštelė miške, *Gruõds* pv., *Gruõdmâļi* pv., *Grodiņš (Gruodiņš?)* žūklės vieta jūroje. Šie lat. vv. siejami su lat. *grùoda* „pailga dumblėta žemuma" (J. Endzelynas, 1956, p. 334). Bet šis siejimas abejotinas, nes lat. *grùoda* tėra slavizmo *grūda* fonetinis variantas (žr. LVV I 671; dėl *grūdà* žr. *Grūdà* up. Mrk.). Tad, bent jau liet. *Gruodė̃* ir *Gruodỹs*, matyt, vestini iš liet. *grúodas* „sušalęs purvas, sušalusi žemė" (LKŽ III 671) – galbūt konfigūracijos ar pan. reikšme. Dėl tokios semantikos žr. *Gruõblė*.

Grúodiškis ež. Lkm., up. Smal. Kilmė ne visai aiški. Gali būti, ypač dėl priesagos *-iškis*, iš liet. pvd. *Grúodis*, *Gruodỹs* (B. Savukynas, 1966 b, p. 193). Tačiau galimas ryšys ir su *Gruodė̃* up. Prk.

Gruõtė up. Lnkv. Plg. lat. *Gruõte* vs., *Grot (Gruot?)* šlt., *Gruõtes-lauks* l., *Grùotes-kalns* kln., *Gruot-lāma* lm. (J. Endzelynas, 1956, p. 334). Galbūt sietina su lat. *gruõti*: *gruõdi* „tilto grindų lentos" (LVV I 671), plg. liet. *grañdas* „tilto grindžiamas medis, grindis" (LKŽ III 515). Taigi liet. *Gruõtė* dėl dvibalsio *uo* būtų latviškas, tiksliau, žiemgališkas upės vardas. Dėl semantikos plg. *Grandenà* up. Klm.

Gruõžė up Onš., *Gruõžis*, *Gruožỹs* ež. Onš. (ir *Gruožáitis* ež. Onš.). Plg. liet. *Gruož-balė* pv. Pjv., lat. vv. *Grožini* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 335). Kilmė neaiški. Galbūt šaknis *gruož-* yra apofoninis šaknies *grauž-* variantas (plg. *duobė̃* : *daubà*) – žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 193. Plg. dar liet. *grūžė* „akmenėliai; šlamštas, jūros bangų išplautas" (LKŽ III 686). Bet greičiausiai tai konfigūracinės reikšmės hidronimai, sietini su lat. *grùožs* „stipriai, tvirtai susuktas", *grùoži*, *gruožs*, *gruožas* „virvė" ir pan. (LVV I 672). Plg. J. Prinz, 1970, p. 376.

Grū̃st-upis up. Šll. (kitas Kãlupio vardas). Greičiausiai tarmybė iš **Gruost-upis* (nors plg. liet. *Grū̃stė* k. Sd.). Sietina su lat. *Gruõsti* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 334), lat. *grùosti*, *gruõdi*, *gruõti* „lenta" (LVV I 671). Toliau žr. *Gruõtė*.

Grū̃šlaukio upãlis Dr.: *Grū̃šlaukis* k.

Grū̃š-revis up. Pkn., *Grūš-upỹs* up. Čk. (ir *Grū̃š-upelis*, *Grūš-upiùkas* up. Čk.), *Grū̃š-upelis* up. Gl., *Grū̃š-pelis* < **Grūš-upelis* up. Žsl. Iš liet. slavizmo *grūšià* „kriaušė" (LKŽ III 679).

Grū̃št-upis up. Nm. – žr. *G r ū̃ ž t u p i s.*

Grūtà up. Drsk., *Grū̃tas* ež. Drsk. Galbūt tarmybė (sukietintas priebalsis *r*) iš **Griūta*, **Griūtas*, plg. liet. *griūtìs* „griūvantis, irstantis skardis, kalno šonas" (LKŽ III 625): *griū́ti*.

Grūzdaubis up. Vl. Iš daubos vardo *Grūzdaubis*. Pastarasis vardas yra iš slavizmo *grūzas* „plytgaliai, susimaišę su moliu ar smėliu, krosnies ar šiaip mūro trupėsiai" (LKŽ III 681) ir *daubà*.

Grùzd-upė up. Ktč. Galbūt iš liet. *grùzdas* „plikas, trumpais plaukais" (LKŽ III 681), *gruzdùs* „trumpai nukirptas, gruzdas" (ten pat, 684). Dėl semantikos plg. *Plìk-upelis* up. Šd.

Grùžo upẽlis Šlv. Galbūt iš avd. *Grùžas*. Nors žr. *Gružupis*.

Grū̃žt-upis up. Ktč., *Grū̃št-upis* < **Grūžt-upis* up. Nmk. Galbūt konfigūracinės reikšmės hidronimai, sietini su *Grą̃žalas* up. Nj. Plg. liet. *grūžtìs, grū̃žtis* „vidurių pjūtis, vidurių skausmas" (LKŽ III 687) ir pan.

Gruž-upis up. Vvr. Galbūt iš liet. *grùžė* „karpinių šeimos maža žuvelė" (LKŽ III 686).

Gùbarų upẽlis Imb.: *Gùbarai* k.

Gubesà up. Gdr., *Gubinỹs* up. Rz., *Gub-upỹs* up. Srv. Greičiausiai iš liet. *gùbti* „dubti, linkti" (LKŽ III 691), plg. lat. *gubinât* „lenkti" (plačiau dėl šių žodžių žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 70).

Gùdas up. Pmp., up. Žmt., *Gudìnis* ež. Kpč., *Gudõnas* up. Žd., *Gudõnas* ež. Tl., *Gùd-ežeris* ež. Vs., *Gùd-grabė* up. Nm., *Gùd-intakis* up. Jrb., *Gud-mẽšla* up. Vlkj., *Gùd-ravis* up. Srd., *Gùd-upelis* up. Kr., up. Ldvn., *Gùd-upis* up. Varn. Plg. liet. *Gud-ã-akmenis* pv. Lkm., *Gùd-a-balė* pv. Lzd., b. Kpč., b. Lp., *Gùd-a-daržis* pv. Brš., *Gùd-a-kalnis* kln. Jz., mš. Lp., kln. Rdm., kln. Ob., kln. Brš., pv. Jž., *Gud-ã-karkliai* b. Imb., *Gùd-a-karklis* mš. Sv., *Gùd-a-laukis* ar. Lp., *Gùd-a-lieknis* b. Kp., *Gùd-a-pievė* pv. Al., pv. Graž., l. Tvr., *Gùd-a-raistis* pv. Vlk., pv. Rdm., pv. Gdl., rst. Žmt., rst. Onš., rst. Krnv., rst. Ut., rst. Jnš., b. Sem., *Gùdas* ak. Lzd., mš. Vžns., ak. Krn., ak. Trak., ak. APnm., *Gùd-a-trakis* b. Pn., mš. Dbk., *Gùd-balė* b. Šmn., b. Krn., *Gùd-balis* pv. Št., *Gùdė* pv. Varn., *Gùd-eglynis* mš. Švnč., *Gùd-miškis* mš. Krtv. ir šimtai kitų. Daug vietovardžių su *gud-* ir latvių vardyne: *Gudas* vs., *Gudi* vs., *Gudu-purvs* b., *Gud-bala* grv., *Gud-purvs* b., *Gud-upe* up., *Gud-valki* vs. ir kt. Šie lat. vietovardžiai visų pirma siejami su lat. *guds* „gudas, baltarusis" (J. Endzelynas, 1956, p. 336).

Liet. vietovardžiai su *gud-*, matyt, ne visi yra vienodos kilmės. Pirmiausia išsiskirtų oikonimai (*Gudaĩ, Gudẽliai* ir pan.), kurių dauguma gali būti asmenvardiniai (plg. liet. pvd. *Gùdas, Gudẽlis*). Asmenvardiniai gali būti ir kai kurie kiti lietuvių toponimai su *gud-*. Beje, ir liet. pavardės su *gud-* yra vienos gausiausių (be jau minėtų *Gùdas, Gudẽlis* dar *Gudáitis, Gudeliónis, Gudeliū̃nas, Gudė̃nas, Gudýnas, Gudìškis, Gudónis, Gudùkas* ir kt.). Kai dėl šių pavardžių kilmės, tai didesnių abejonių nekyla – jos visos yra iš etnonimo *gùdas* „baltarusis; kitos tarmės žmogus" (LKŽ III 692).

Aukščiau išvardintieji liet. vietovardžiai, drauge ir hidronimai, greičiausiai taip pat sietini su etnonimu *gùdas*. Tačiau čia reikia turėti galvoje ir galimą tam tikrą šaknies *gud-* reikšmės tranfsormaciją, kuri matyti kad ir iš tokių

liet. sudurtinių daiktavardžių kaip *gùdažolė* „rūgštynė“, *gùdgaidis* „gaidukas, tilvikas mušeika“ (LKŽ III 693), *gùdmarė* „apsileidusi, nežvali moteris“, *gùdmoterė* „gudnoterė, gailioji dilgėlė“ (ten pat, 695), *gùdobelė* „laukinė obelis, šunobelė“ (ten pat, 696) ir pan., plg. lat. *krievãbuols* „agurkas“, t. y. „rusiškas obuolys“. Transformacija galėjo būti apytiksliai tokia: *gùdas* „baltarusis; kitos tarmės žmogus“ → *gud-* „prastas, netikęs, nenaudingas, bevertis“ ar pan. (plačiau žr. R. Ekblom, 1959, p. 91 ir t. t.)

Bandymas sieti liet. vietovardžius, turinčius šaknį *gud-*, su pr. *gudde* „Busch, krūmas“ (žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 193) kelia abejonių. Viena, paties prūsų žodžio *gudde* reikšme „krūmas“ buvimas yra, kaip įrodė R. Ekblomas, labai probleminis (R. Ekblom, ten pat, 93–94). Antra, negali būti ir kalbos, kad šimtai neasmenvardinės kilmės lietuvių ir gana daug latvių vietovardžių su *gud-* galėjo kilti iš tik prūsų kalboje buvusio žodžio *gudde*, net jeigu jo autentiškumas būtų neginčytinas.

Tad yra pamato manyti, jog daugelis lietuvių vietovardžių su *gud-* yra iš etnonimo *gùdas*, bet vartojami pejoratyvine reikšme. Kad taip gali būti, patvirtina ir tas faktas, jog dauguma hidroobjektų, kurių vardai turi šaknį *gud-*, yra visai menki, mažyčiai. Tokią reikšmę esant įmanomą rodo ir upės vardas *Gudmẽšla* (*gùdas* ir *mẽšlas*). Literatūrą ir platų žodžio *gùdas* aptarimą žr. E. Fraenkel, 1962, p. 174; W. Schmalstieg, 1976, p. 261–262.

Gudẽl-upis up. Graž., *Gudẽlių ẽžeras* Kur., Rš., Šl., Rm. (kitas Liẽležerio vardas): *Gudẽliai* k.

Gudėnẽlė up. Kš. Galbūt asmenvardinis hidronimas, iš liet. pvd. *Gudė̃nas*.

Gudìniškių upẽlis Mrs.: *Gudìniškės* k.

Gudìnių upẽlis Srd.: *Gudìnės* pv., mš.

Gudonių̃ ẽžeras Srj. (kitas Dunõjaus vardas): *Gudónys* k.

Gudūnẽlė up. JnšM., *Gudū́niškis* ež. JnšM. Greičiausiai asmenvardinės kilmės, iš **Gudūnas* (plačiau dėl pvd. su *gud-* žr. *Gùdas*).

Gū̃d-upis up. Klm. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Gali būti perdirbinys su pailgintu *ū* iš **Gùd-upis* (žr. *Gùdas*). Jeigu lytis *Gū̃d-upis* pasirodytų autentiška, tuomet šaknį *gūd-* galbūt galėtume sieti su liet. *gūdùs* „liūdnas, nykus, skurdus“ (DLKŽ).

Gudžionių̃ ežeraĩ 3 ež. Auk.: *Gudžiónys* k.

Guirãlė up. Krt., *Gùir-upis* up. Vkš. Plg. *Gùiriškės* pv. Kl. Iš liet. *gùira* „smulki žuvelė, gružas, gramzdas, gružlys, stekė“ (LKŽ III 703).

Gū̃knė up. Vlkj. Matyt, iš **Gū̃gnė*, o pastaroji lytis galbūt iš **Gugnė* – su balsio apofonija ar antriniu nedėsningu balsio *u* pailginimu, plg. liet. *gùgti* „linkti“ (LKŽ III 703).

Gulbė up. Aln., up. Ūd., *Gul̃bis* ež. Mlt., *Gulbìnė* up. Mrk., up. Švnčl., *Gulbìnis* ež. Dgč., ež. Ign., ež. Imb. ir kt., iš viso 6, *Gul̃biškė* up. Trk. Iš liet. *gul̃bė*, *gul̃bis* „vandens paukštis (Cygnus)“ (LKŽ III 705–706).

Gulbinas up. Akm., up. Ldvn., up. Plv. ir kt., iš viso 5, *Gulbinas* ež. Rš., ež. Švnčl. Iš liet. *gulbinas* „gulbės patinas" (LKŽ III 705).

Gulbinõs rãvas up. Dkšt.: *Gulbinà* pv.

Gùlšis, *Gùlšė* up. Žž. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *gulti* „grimzti, skęsti, sekti, mažėti, stotis, leistis" (LKŽ III 718). Dėl determinanto *š* plg. *gulšiai* „išgulę javai, linai" (ten pat, 717).

Gumbakỹs up. Pp. Ryšys su *Gum̃bė* up. Pn. nėra visai tikras – gali būti iš pvd. *Gumbakỹs.*

Gum̃bė up. Pn., *Gum̃b-upis* up. Šd. Iš liet. *gum̃bti* „darytis gumbui" (LKŽ III 725), *gum̃bas* „sustorėjimas kurioj vietoj, surietėjimas; koks pasipūtimas" (ten pat, 723).

Gumbìnių ežerẽlis Rud.: *Gumbìnės* l.

Gum̃brė up. Ar., *Gum̃brė, Gum̃bris, Gumbrỹs* up. Gl. Plg. liet. *gum̃bras* „gumbas" (LKŽ III 725). Dar žr. *Gum̃bė.*

Gumiltà up. Šauk., *Gum-ýža* up. Klm. Šaknis *gum-* galbūt sietina su liet. *gùmulas* „koks nors susuktas ar susisukęs kamuolys", *gùmulti* „glamžyti, rutulti, gubulti, raukšlėti, mūturiuoti, vynioti" (LKŽ III 728). Galbūt panašios kilmės ir reikšmės yra ir pr. *Gumove* up. (G. Gerullis, 1922, p. 47).

Guñtinas up. Yl. Kilmė neaiški. Ryšys su pr. *Guntenkaym, Guntheniken, Guntheyn* nėra visai tikras, nes prūsų vv. gali būti asmenvardinės kilmės, pr. avd. *Gunto* (G. Gerullis, 1922, p. 47–48). Plg. liet. *Guntáinė* pv. Tj., *Guntaĩnis* b. Ssk., *Gunt-kalnis* kln. Brb., *Gunt-a-raistis* b. Krsn., *Guntìnė* mš. Mlt. Šių liet. vietovardžių kilmė taip pat neaiški, tačiau dažnai įmanomas ryšys ir su liet. *guñtas* (< lenk. *gont*) „gontas, stogo dengiama lentelė (su išskroda), malksna, skindelis" (LKŽ III 736). Liet. pavardės *Guntà, Guñtis, Guntỹs* (plg. lat. *Guntis* – LAG 332), *Guntùlis, Gontà, Gontỹs,* atrodo, yra palyginti naujos, sietinos su vok. *Gant, Ganth, Gante* (M. Gottschald, 1954, p. 277) arba su lenk. *Gontek* (SSNO II 163), *Gątowski* (J. Bubak, 1970, p. 123), brus. *Гонта* (M. Biryla, 1969, p. 114) bei pan.

Gúoba up. Glv., up. Rs., *Gúobuva* up. Pšl. Galbūt iš liet. *gúoba* „vinkšna, skirpstas" (LKŽ III 736). Bet galima ir kitokia etimologija, plg. liet. *guõbti* „duobti, skobti" (ten pat). Tiesa, pastarasis veiksmažodis žinomas bene tik Pietų Lietuvoje.

Guopỹs, *Guõpis* up. Nj. Greičiausiai dėl sinkopės (plačiau žr. A. Vanagas, 1963, p. 261 t. t.) iš **Guov-upys, -is,* plg. lat. *Guov-upe* up.: lat. *gùovs* „karvė" (J. Endzelynas, 1956, p. 343–344).

Guostẽ, *Gúostė* up. Stk., *Guostùs* ež. Auk. Plg. liet. *guostas* „kuokštas, guotas" (LKŽ III 739), *guõtas* „medžių, grybų, krūmų, javų nedidelė grupė, kuokštas" (ten pat, 740). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 194. Dėl semantikos plg. *Gabstà* ež. Trak., *Gebẽnė* up. Skdv. ir pan.

Gūragỹs, *Gùragis* up. Krš. (galbūt iš **Gūr-ragys*), *Gur-upelis* up. Tj. Plg. liet. *Gūrà* kln. Erž., ar. Ssk. *Gũr-a-balė* b., pv. Ktk. ir *Gùras* kln. Kdl., kln. Plt., *Gùrė* l., kln. Mrk., *Gurẽlis* kln. Alv. Galbūt sietina su liet. *gùras* „kaubu-

rys, išsikišimas, kalno viršūnė“, *gū̃ra*, *gū̃ras* „žmogus, vaikščiojantis pagūromis, didelis linkterėjęs žmogus“ (LKŽ III 741) ir pan.

Gurg-ùpis up. Bb. Iš liet. *gurgė́ti* „čiurlenti, gurgti, urkti, burbuliuoti“ (LKŽ III 744).

Gurgždỹnė, *Gurždỹnė* up. Rz. Iš liet. *gurgždỹnė*: *gùrgždis* „skėtinių šeimos augalas; miškinis skudutis; vaistinė šventagaršvė, paprastoji garšva“ (LKŽ III 749).

Gurklỹs up. Ar. Greičiausiai sietina su liet. *gurklỹs* „indo, butelio kaklas“ (LKŽ III 752–753).

Gùrn-upis, *Gùrn-upelis* up. Šv., *Gùrn-upis*, *Gurn-upỹs* up. Klt., *Gur̃n-upis* up. Jrb. Galbūt iš liet. *gùrnė* „smulki žuvelė, guirė“, *gùrnis* „guirė, maža žuvelė, gramzdas“ (LKŽ III 757).

Gurskíenės ravẽlis Dkšt.: *Gurskíenė* avd.

Gùrtiškės ẽžeras Lzd.: *Gùrtiškė* k.

Gùst-upis up. Šll., up. Tv. Galbūt pirmasis sandas asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Gùstas*, *Gùstis*.

Gūžrà, *Gūšrà* up. Varn. (kitas Drujõs vardas), *Gūšrà* ež. Varn. Variantas su *š* (*Gūšrà*) greičiausiai antrinis. Kamienas *gūžr-* sietinas su liet. *gū̃žtis* „trauktis į kamuolį, riestis“ (LKŽ III 772). Dar žr. B. Savukynas, 1966 b, p. 194.

Gū́žė, *Gū́žis*, *Gū́ž-upis* up. Žd., *Gū́žė* up. Žd. Iš liet. *gū̃žtis* „trauktis į kamuolį, riestis“ (LKŽ III 772).

Gužų̃ ẽžeras Rk.: *Gužaĩ* k.

Guž-upỹs up. Pšš., *Guž-upẽlis* up. Stč. Galbūt iš liet. *gùžas* „gandras“ (LKŽ III 767).

Gvaĩzd-upis up. Klm. Galbūt sietina su liet. *gvaizdė́ti* „alpti, merdėti, garuoti, vadėtis“ (LKŽ III 775).

Gvel̃bė up. Kv. Galbūt iš liet. *gvelbė́ti* „alpti, leipti“ (LKŽ III 779).

I Į Y

Įdupys up. Btg. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Įdubys*, plg. *Įduba* sln. Kp., pv. Tl.: liet. *įduba*, *įdubà* „įdubusi vieta, duobė, įdubusios žemės“ (LKŽ IV 11).

Iešnãlis up. Plt., ež. Plt., Greičiausiai sietina su liet. *Jiesià* up. Grl. – plačiau žr. *Iešmuõ*. Lat. *Iesn-upe* up., *Iesnupes* mš. siejama su lat. *ìesna* „sloga“ (J. Endzelynas, 1956, p. 375), bet, atrodo, visų pirma šie lat. vietovardžiai lygintini su liet. *Iešnãlis*.

Ìežesta up. Jnšk. Pamatinė lytis nėra visai tikra, plg. *Ježestva*, *Jẽžerstas* (K. Būga, 1961, p. 609), *Jêžerstas* (Vaižgantas, 1904, XI, p. 14). Jeigu lytis *Ìežesta* būtų autentiška, tuomet gal tai būtų priesagos *-esta* vedinys iš šaknies *iež-*, kurią galėtume sieti su liet. *ìežti* „aižyti“ (LKŽ IV 19). Tokią lytį tikrai galint būti įmanomą rodo ir lat. *Iež-upe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 376).

Igarà up. Kpč. Plg. *Ìgariškė* vs. Rt., *Ìgariškės* pv., ar. Tl., *Igariaĩ* k. Ms.: avd. *Ìgaris*.

Yglà ež. Igl., *Ỹglė* up. Igl. Kilmė neaiški. Gali būti polonizmas, plg. lenk. *igła* „stati, smaili kalno viršūnė“ (P. Nitsche, 1964, p. 26).

Igliáukos ẽžeras Igl. (kitas Ỹglos vardas): *Igliáuka* k.

Ignalìnos ẽžeras Dgl.: *Ignalinà* k.

Ignõtiškio ẽžeras Rk.: *Ignõtiškis* k.

Įkójis up. Gr. Galbūt iš kokio fiziografinio termino **įkojis* (:*kója*), plg. *įgerklis* „siaura vieta, pusiasalis" (LKŽ IV 21), *įkalnė* „pakalnė" (ten pat, 25) ir t. t.

Ildìkas ež. Smal. Ne visai aišku, ar galimas ryšys su liet. *Aldìkis* ež. JnšM. < (?) **Eldikis* (žr.). Kita vertus, ežero vardas *Ildìkas* gali būti sėliškas: liet. **Ilgikas* > sėl. **Ildzikas* > *Ildìkas* (liet. *ìlgas*). Dar žr. *Ilžikis.*

Ylẽlis ež. Smn., *Ylyčià* up. Smn., *Ýl-upis* up. Tl. Plg. liet. *Ýl-a-balė* pv. Smn., *Ýl-a-kalnis* kln. Blnk., *Ýl-a-raistis* l. Mrk. ir galbūt *Ilaitės* dr. Rd., *Ìl-brastas* mš. Mšk., *Il-brastis* kl. Žr., lat. *Île* up., *Île* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 371), pr. *Ilie* up., *Ilantz* ež., *Ilauia* up. (G. Gerullis, 1922, p. 48, 49). Šaknis *yl-* galbūt sietina su lat. *īls* „visiškai tamsus" (LVV I 836). Pastarasis žodis yra giminė su rus. *ил* „žemuma, klampynė", lenk., *ił* „molis, šlynas", gr. ἰλῦς „purvas" ir t. t. (M. Vasmer, 1967, p. 126).

Ìlga up. Šauk., *Ilga* ež. Nmč., *Ìlgai* ež. Sem., *Ìlgas* ež. Dbg., *Ìlgė* up. Trgn., ež. Jdp., *Ilgė* up. Mlt., *Ilgẽ* up. An., up. Km., *Ilgės* up. Plt., *Ìlgės* ež. Žž., *Ilgiaĩ* ež. Rim. (ir *Ilgáitis* ež. Rim.), *Ìlgis* ež. An., ež. Auk. ir kt., iš viso 20, *Ilgis* ež. Mlt., ež. Ut., *Ilgỹs* ež. Lel., ež. Ob. ir kt., iš viso 7, *Ìlgajis* ež. Ssk., ež. Vp., *Ìlgasai* ež. Ds., ež. Pšl., ež. Smal., *Ìlgasiai*, *Ìlgis* ež. Švnč., *Ilgàsis* up. Plk., ež. Šl., *Ilgója* up. Ppl., *Ilgóji* up. Kltn., up. Sv. ir kt., iš viso 4, *Ilgáitis* ež. Aps., ež. Lkm., *Ylgẽlė* up. Ds., ež. Smal., *Ilgẽlis* ež. Antz., ež. Dg. ir kt., iš viso 9, *Ilgìkė* up. Šauk., *Ilžikis* ež. Zr. < **Ilzikis* < **Ildzikis* < **Ilgikis*, *Ilgýnas* ež. Mlt., *Ilgìnis* ež. Sv., *Ilginỹs* ež. Jrb., *Ìlgotis* up. Šll., *Ilgùtis* ež. Rdš., ež. Trak., *Ìlg-a-brada* up. Rk., up. Stč., *Ilg-a-bradà* up. Kp., *Ilg-a-ragỹs*, *Ilg-a-ragis* ež. Km., *Ìlg-ažeris* ež. Krtv. (iš **Ilg-a-ežeris*), *Ìlg-brastvis* up. Žr., *Ìlg-ežeris* ež. Trg., *Ilg-upỹs* up. Jnš. Iš liet. *ìlgas*, *ilgà*, *ìlgajis* „ilgasis", *ìlgasai*, *ìlgasiai*, *ilgàsis*, *ilgója*, *ilgóji.*

Ìlgabalė up. Mrk., *Ìlgabalės upẽlis* Mrk. Iš balos vardo *Ìlgabalė.*

Ilgių̃ upẽlis Rim.: *Ilgiaĩ* ež.

Ylyčià up. Smn. – žr. *Ylẽlis.*

Ìlma, Didžióji ir **Mažóji** ež. Pbrd. Galbūt sietina su liet. *Elmė* up. An. (žr.). Nors plg. *Ilmẽdas* ež. Mlt.

Ilmẽdas ež. Mlt. Plg. lat. *Ilmade*, *Ilmāde*, *Ilmede* up., *Ilmatu-strauts* upl., *Ilmat* k., *Ilmātes* pv., *Ilmete* k. Šie latvių vietovardžiai (tuo pačiu ir liet. *Ilmẽdas*) gali būti finougriškos kilmės, plg. est. *Ilmat-salu*, *Ilma-soo*, *Ilm-soo* (J. Endzelynas, 1956, p. 359; K. Būga, 1961, p. 644; M. Rudzīte , 1968, p. 180; A. Vanagas, 1975, p. 405).

Ýl-upis up. Tl. – žr. *Ylẽlis.*

Ilžikis ež. Zr. (ten pat *Ilžikio upẽlis*). Galbūt aplietuvintas sėliškas vietovardis: **Ilgikis* > sėl. **Ildzikis* > liet. (nedėsningai) **Ilzikis* > *Ilžikis* (liet. *ìlgas*).

Imantų upelis Bsg. Iš liet. pvd. *Imantas.*

Ýmasta up. Krn. Plg. lat. *Imasts* mš., pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 361). Atrodo, kad *Ymasta* gali būti ir

finougrizmas, plg. est. *Imastu vald* (A. Vanagas, 1975, p. 405).

Imaũdas ež. Rim. Kilmė ir daryba neaiški. Abejonių kelia ir pamatinė lytis – gal ji turėtų būti *Įmaũdas*. Tuomet ją galėtume įtarti esant priešdėlio *į-* vediniu. Dėl *maud-* plg. *Maudùtis* ež. Plt., *Máudė* pv. Lkv.

Im̃bradas ež. Imb. Iš **In-bradas*, plg. *brãdas* „brasta", *brìsti*, *im̃bradas* „toks tinklas, bradinys" (LKŽ IV 64), lat. *ìebradât* „braidyti" (LVV II 4).

Imbrasaitis up. Pbr. Iš liet. pvd. *Imbrasaitis*.

Ýmėžė up. Kv. Kilmė ir daryba visai neaiški.

Ymilsà up. Btr. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt sietina su liet. *įmìlti* „karštais akmenimis įšildyti vandenį pirtyje" – toliau žr. *Mylẽ*.

Ìmsrė up. Jrb. (ir *Imsrẽlė* up. Jrb.). Iš **In-srė*, kur *-sr-* yra iš liet. *sraunùs*, *srū́ti*, *sruvénti* ir pan.

Ýnauja up. Nmk. Galbūt sietina su liet. *ýnauti* „verkti; vaipytis; stenėti" (LKŽ IV 104).

Inderlándija up. Kl. Matyt, palyginti naujas vardas, galbūt kaip nors susijęs su kraštovardžiu *Nyderlandai*.

Indijà up Št. Iš liet. *indijà* „žemės giluma" (LKŽ IV 107). Toliau žr. *Indus*.

Indraĩlis ež. Ds., *Indrajà* up. Ant., *Indrajaĩ*, *Indrajỹs* ež. Dgl., *Indrajaĩ* ež. Lkm., *Indrìnis* ež. dalis Dkšt. Plg. lat. *Indra* up., *Indrupenes* gn., *Ìndrica* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 362). Iš liet. *ìndrė* „nendrė" (LKŽ IV 108).

Ìndubas ež. Kp. Iš liet. *iñdubas* „įdubimas, dauba" (LKŽ IV 108).

Indus up. Tlž., *Indurà* up. Grdn. Plg. pr. *Indissie* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 49). Ar čia galima minėti ir lat. *Ìndiņas-suôkliņš* klampi vieta pievoje (J. Endzelynas, 1956, p. 362), *Induža-ęzęrs* ež. (ten pat, 363) ir pan., ne visai aišku (plačiau žr. ten pat, 362—363). Bet, atrodo, vienas kitas Latvijos vietovardis su *ind-* gali būti ir gana archaiškas.

Toliau baltų vietų vardai lyginami su sen. ind. *indu-* „lašas" (W. Schmid, 1968, p. 15). Tokį lyginimą paremtų ir liet. *indijà* „žemės giluma" – žr. *Indijà*.

Iñgerklis up. Dgč. Iš liet. *iñgerklis* „įgerklis, siaura vieta, siauras žemės rėžis, įsispraudęs į mišką ar tarp vandens, pusiasalis" (LKŽ IV 110).

Inglaudà up. Užp. Priešdėlis *in-* ir šaknis *glaud-*, plg. liet. *glaũstis*, *glaudùs*, *inglaũsti* „įsisprausti" (LKŽ III 401).

Įniukáitis up. Šmk. Pamatinė lytis visiškai netikra – gali būti ir **Iniukaitis*, **Yniukaitis* ir pan., bet greičiausiai – **Iniokaitis*. Tai būtų asmenvardinis hidronimas, sietinas su liet. pvd. *Inokas*.

Iñketras ež. Aln. (ir ten pat *Iñketro upẽlis*). Galbūt priešdėlis *in-* ir šaknis *ketr-*, dėl kurios plg. lat. *Cetriņa-upīte* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 162). Nors dėl metatezės gali būti ir iš **In-kertas* (liet. *kertẽ* ir pan.) arba, dar greičiau, iš **In-kretas* (plg. *Jenkrethnas* – 1373 m., SRP II 103); dėl *kret-* plg. *Kretúonas* ež. Švnčl.

Inkõsas up. Čk. Galbūt priešdėlis *in-* ir šaknis *kos-*, kuri, atrodo, gali būti vėlesnė – iš *kas-*, plg. *Kasìkas* up. Vš., *kàsti(s)* ir pan.

Iñkstilas up. Skdv., *Ìnkst-upis* up. Krkn. Galbūt sietina su liet. *ìnkstas* „organas šlapimui skirti; testiculus" (LKŽ IV 117).

Intakà up. Ad. Iš liet. *intaka* „upės žiotys" (LKŽ IV 122). Toliau žr. *Iñtakas*.

Iñtakas up. Jrb., up. Pgg., up. Rs. ir kt., iš viso 7, *Intakáitis* up. Erž., up. Jrb., *Intakiùkas* up. Šmk. Iš liet. *iñtakas* „upė, įtekanti į kitą upę; aklai pasibaigianti upės atšaka; mažas upelis" (LKŽ IV 122).

Iñtapas up. Šll. Iš liet. *iñtapas* „vandenyje gili vieta" (LKŽ IV 122).

Įpiltìs up. Dr. Ne visai aišku, ar su eliminuotu antruoju komponentu iš kilmininkinės lyties **Įpilties upė*: *Įpiltìs* k., ar kaimo vardas *Įpiltìs* yra antrinis, kilęs iš upės vardo *Įpiltìs*. Vis dėlto, turint galvoje tai, jog oikonimas *Įpiltìs* < **In-piltis* > **Impiltis* yra žinomas labai seniai (plg. 1253 m. *Empilten*, 1291 m. *Ampillen* – K. Būga, 1961, p. 231), o upelio vardas, atrodo, yra visai naujas, pirmoji prielaida gali būti net tikslesnė.

Ìrkamatis up. Všk. (kitas Kamatiẽs vardas). Greičiausiai sudurtinis vardas: **Ir-kamatis*, kurio antrasis sandas yra upėvardis *Kamatìs*, o pirmasis galbūt sietinas su *Ìrtuona* up. Trg.

Ìrtuona up. Trg. (ir *Irtuonẽlė* up. Trg.). Plg. liet. *irtis* „prapultis, bedugnė, sūkurys" (LKŽ IV 143).

Ir-upė up. Vvs. Galbūt sietina su liet. *ìrti* „griūti, byrėti į dalis, ardytis; gesti, nykti, tižti" (LKŽ IV 140).

Ỹsala up. Žgč. Plg. lat. *Iêsals* k., *Īsala-zeme* l., *Iesala* up., *Iêsal-dīķis* tv. ir kt. Šie lat. vv. siejami su lat. *ìesals* „salyklas" (J. Endzelynas, 1956, p. 374). Plg. liet. *įsalas* „mentalo įsalimas, salia, saldumas; plikytų salyklinių miltų misa" (LKŽ IV 145).

Įskaudas up. Žr. Galbūt iš priešdėlio *į-* ir šaknies *skaud-* – žr. *Skáudinis*

Ýslikis, *Ỹslikis* up. Všk. (lat. *Īs-līcis* – J. Endzelynas, 1956, p. 371). Plg. liet. *Paĩslė* < **Pa-yslė* up. Akm. Kilmė ir daryba neaiški. J. Šliavas mano, kad tai galįs būti sudurtinis vietos vardas – **Īs-līcis*: lat. *îss* „trumpas" ir lat. *līcis* < **linkis* „užliejama pieva", plg. liet. *lìnkis*, *liñkis* „dauba, slėnis; įlanka; lankstas, vingis" (LKŽ VII 537). Dėl **līkis* plg. Žeimelio apylinkių *Verdén-likis* b. (J. Šliavas. Payslikis – rankraštis, esantis Lietuvių kalbos ir literatūros institute). Tačiau tokiam šio vardo darybos aiškinimui kiek trukdo liet. *Paĩslė*, *Páislis* < **Pa-ýslė*, *Pã-yslis* up. Akm. K. Būga upės vardą *Ýslikis* siejo su liet. *Jieslà* up. Krk. ir pan. (K. Būga, 1961, p. 525). Bet šis trukdymas nėra lemiamas, nes, kaip žinoma, priesagų bei priešdėlių vediniai lietuvių kalboje dažnai sudaromi ne iš viso žodžio, o tik iš šaknies, plg. *Pa-júodis* ež. Ds. < *Júodasai* ež., *Pa-krikštẽ* up. Mrk. < *Krikštónys* k., *Pa-nólė* up. Ut. < *Nólėnai* k. ir t. t. Tad J. Šliavo etimologija, atrodo, gali būti tikslesnė.

Ismonių̃ ẽžeras Onš.: *Ismónys* k.

Įstras up. Ps. Pamatinė lytis ne visai aiški. Esama įvairių užrašymų – *Ystras*, *Ystra* (K. Būga, 1958, p. 417). *Įstrà* (K. Būga, 1959, p. 503). K. Būga siejo su lat. *Istra* up., ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 368), pr. *Įstra*, *Įsrutìs* bei rytų slavų kelių upių vardu *Истра* (ten pat,

417–418; 503–504). Dar žr. J. Rozwadowski, 1913, p. 47; T. Lehr-Spławiński, 1946, p. 56. Tuo pačiu ir vardo *Į̃stras* daryba bei kilmė kelia įvairių abejonių. Galimos bene dvi svarbiausios versijos: a) *Į̃stras* yra iš **In-stras*, kur *in-* yra priešdėlis, o *str-* šaknis, plg. liet. *Straũtas* up. Krč., *Sraũtas* up. Btg.: liet. *straũtas, sraũtas* – žr. K. Būga, 1958, p. 418; J. Otrębski, 1963 d, p. 27; b) *Į̃stras*, kaip, be kita ko, rodo ir variantai *Istrà, Ystras*, gali būti antrinis, vėliau suvoktas kaip priešdėlinis, o iš tiesų sietinas su liet. *Éisra* up. Pgg., *Éisrava* up. Pgg. (žr. M. Vasmer, 1932, p. 24) ir, matyt, su Dunojaus senuoju vardu *Istros* (H. Krahe, 1964 c, p. 71). Šaknis *istr-* būtų su įspraustiniu priebalsiu *t* iš **isr-*, kur *r* yra šaknies **is-* determinantas: ide. **is-*, **eis-*, **ois-*, plg. sen. ind. *iṣṇā́ti* „greitai juda, bėga, skuba" ir pan. – žr. H. Krahe, ten pat 55–56, 71; O. Trubačiov, 1968, p. 217. Mums atrodo, kad antroji versija būtų netgi priimtinesnė.

Į̃s-upis, *Į̃s-upỹs* up. Jnšk., *Į̃sė* up. Krkl. (ir *Įsẽlė* up. Krkl.). Iš liet. *į̃sas, ýsas* „trumpas, striukas" (LKŽ IV 145).

Ìšdaga up. Jnk., *Ìšdagas* up. Rgv., up. Vlkj., *Išdukas* up. Msn. < **Išdagas, Ìšdagas* ež. Ut., *Ìšdagis* up. Vš., *Išdagỹnė* up. Brt., *Ìšdagų upẽlis* Vl. Iš liet. *ìšdaga, ìšdagas* „išdegusi ar saulės išdeginta vieta pievoje, miške, durpyne; degimas" (LKŽ IV 167).

Išdukas up. Msn. Plg. *Išduk* pv. Rim. Atrodo, kad tai iškreipti vietų vardai iš *Ìšdagas* > **Išdogas* > **Išdugas* (plg. *Ìšdugas* pv. Rim. – minėto vardo *Išduk* variantas) – žr. *Ìšdaga*.

Išgintinės upelis Žmt. Pirmasis komponentas, matyt, yra kilęs iš žodžio, reiškusio išginimą, plg. *išginià* „išgena, kelias, kuriuo išvaromi gyvuliai į ganyklą, genesys, išgana, išvara" (LKŽ IV 184), plg. *išgintìniai* „kiaušiniai, kuriuos duoda dovanų, pirmą kartą pavasarį išginus laukan ganyti" (ten pat).

Ìšgraũža up. Als. Iš liet. *ìšgraũža* „vandens išgraužta vieta, duburys, duobė, graužynė, išplova" (LKŽ IV 185).

Išgriùvėlis up. Ds. Iš liet. *išgriū́ti*: *griū́ti* „virsti, irti; dubti" (LKŽ III 622).

Ìšgrupis up. Šd. Kilmė ir daryba neaiški. Greičiausiai sudurtinis: *Ìšgr-upis*. Pirmasis sandas *išgr-* visai neaiškus – gali būti sutrumpėjęs iš **išgriuv-*: **Išgriuv-upis* – žr. *Išgriùvėlis*.

Ìšilginis up. Nj., *Išilgìnis* up. Krsn., up. Plk. Iš liet. *ìšilgas* „į ilgumą ištįsęs, skersas" (LKŽ IV 187).

Ìškartas up. Pkn. Iš liet. *ìškartas* „miške iškirstas plotas, skynimas, kirtimas" (LKŽ IV 194).

Išleistìnis ež. Vžns. Iš liet. **išléisti* (vandenį), *išléistas*.

Ìšlynas up. Yl. Iš liet. *ìšlynas* „molis, šlynas" (LKŽ IV 206).

Ìšnara up. Šd., *Išnaraĩ* ež. Mlt. Matyt, iš liet. apeliatyvo *ìšnara(s)*, reiškusio išsinarstymą, išsidriekimą ar pan., plg. liet. *ìšnara* „koks iširęs, išsinarstęs daiktas" (LKŽ IV 218).

Ìšplėša up. Šlu., *Išplė̃št-ravis* up. An. Iš liet. *ìšplėša* „vandens išneštas, išplėštas tarpas, griovys" (LKŽ IV 226), *išplė̃šti*.

Ìšraitas up. Yl. Iš liet. *išraitýti*, plg. *ìšraita* „kas išraityta“ (LKŽ IV 230).

Ìšrūginis ež. Nmč., ež. Vrn. Iš liet. *ìšrūgos* „rūgusio pieno skystymas, parūgos“ (LKŽ IV 233).

Ìštaka up. Kl., up. Žg., *Ištakà* up. Jdp., *Ìštakas* up. Krtv., up. Vlkv., *Ìštakis* up. Bsg., up. Gdž., *Ištakỹs* up. Tj., up. Vb. Iš liet. *ìštaka*, *ištakà* „tekėjimas, srovė; versmė, upės pradžia, išbėgis; upės pabaiga, žiotys; slesna vieta, per kurią nubėga vanduo, tarpudirvis, vidupievis“, *ìštakas* „ištaka“, *ìštakis* „ištaka“ (LKŽ IV 240–241).

Ìštauka up. Gž. Kilmė neaiški. Gal koks kontaminacinis darinys iš *Ìštaka* (žr.).

Ìšteka up. Dbk., *Ìštekis* up. Vb. Iš liet. *išteka* „loma tarp kalnelių, kur vanduo išteka“ (LKŽ IV 242). Dar žr. *Ìštaka*.

Ìšteklis up. Al. Su šaknies determinantu *l* iš *Ìštekis*, žr. *Ìšteka*. Dėl to plg. *Įtaka* ir *Įteklis*.

Ìštoka up. Gr. Iš liet. *ištoka* „ištaka“ (LKŽ IV 248). Dar žr. *Ìštaka*.

Įtaka up. Prk. Iš liet. *įtaka* „vieta, kur upė įteka, žiotys“ (LKŽ IV 264).

Įteklis up. Krš., up. Žd. Iš liet. *įteklis* „įtekis; vieta, kurioje upė įteka į kitą upę, jūrą ar ežerą; upės ar ežero vingis, atsiauta, atsėdis“ (LKŽ IV 267).

Ivañčius ež. Žr. Pamatinė lytis nėra visai aiški – gali būti ir *Yvañčius* (žr. G. Gerullis, 1922, p. 50). Plg. pr. *Iwanthi* up., *Iwogarge*, siejamus su liet. *Yvančiaus ežeras* (= *Ivañčius*) ir liet. *ývas* „didysis apuokas, žiūras; didžiausė pelėda; baublys“ (LKŽ IV 277) – žr. G. Gerullis, ten pat; K. Būga, 1958, p. 427: P. Skardžius, 1973, p. 22.

Įvoda up. Onš. Plg. Rytprūsių (?) *Ywade*, *Ywayde* up. (G. Froelich, 1930, p. 38). Iš liet. *įvoda* „griovys“ (LKŽ IV 280).

Ivõniškio ẽžeras Gdl.: *Ivõniškis* k.

Ivõn-upis up. Drbk. Iš avd. *Ivõnas*.

Izìtas ež. Dgč. (ir *Izitẽlis* ež. Dgč.). Priebalsis *z* čia yra vietoje *ž*, todėl šis ežero vardas laikomas sėlišku (K. Būga, 1961, p. 279). Plg. *Iženà* up. Šmn.: liet. *ìžas* „šąlančios upės plaukiantieji ledai; plonutis, tik ką užsidėjęs ledas; ledo lytys; šarma, šerkšnas“ (LKŽ IV 283).

Iženà up. Šmn., *Ìženas* ež. Šmn., ež. Vžns. (ir *Iženẽlis* ež. Vžns.), *Ìž-upis* up. Nj. Galbūt sietina su liet. *ìžas* „šąlančios upės plaukiantieji ledai; plonutis, tik ką užsidėjęs ledas; ledo lytys; šarma, šerkšnas“ (LKŽ IV 283).

Ỹžnė up. Lkv. Galbūt su determinantu *n* padaryta iš šaknies *yž-*. Tuomet būtų galima sieti su liet. *Ižėnà* up. Šmn. (žr.). Dėl *yž-*: *iž-* plg. *yža*: *ižà* „ižas“ (LKŽ IV 282).

J

Jack-a-ravỹs, *Jãck-a-ravis* up. Srd., *Jãck-upis* up. APnm. Iš avd. *Jãckas*, *Jackỹs*, *Jãckus*.

Jagómantas ež. Dbg. Daryba ir kilmė neaiški. Galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Jagómastas*, *Jãgas*, *Jagùžis*, *Jãgminas* ir pan.

Jagùdis ež. Vvs. (ir *Jagudẽlis* ež. Vvs.), up., ež. Trgl. (taria *Jógudž̃*). Greičiausiai asmenvardiniai,

iš **Jagudis* arba tiesiog iš *Jagùtis, Jogùtis*. Turgelių apylinkių ežerėlio ir upelio vardas, be to, dar gali būti perkeltinis iš ten pat esančios pievos vardo *Jagùdis*, kurio asmenvardinė kilmė keltų dar mažiau abejonių.

Jakšìkė up. Klm. Iš avd. *Jakšỹs*.

Jãkšt-upis up. Kr. Iš avd. *Jãkštas*.

Janãvas ež. Klvr. Antrinis darinys iš kilmininkinės lyties **Janavo ežeras*: *Janãvas* k.

Janč-iupis up. Nm. Pirmasis dėmuo iš kaimo vardo *Jančiaĩ*.

Jánka up. Kur. Iš avd. *Jánka*.

Janonių̃ ežerė̃lis Aln.: *Janónys* k.

Jan-upỹs up. Grk. Kilmė neaiški, ypač dėl varianto *Íen-upis*. Galbūt oficiali lytis *Janupỹs* yra vėlesnė, antrinė. Tuomet sandą *ien-*, matyt, galima būtų sieti su liet. *íena* „vežimo ar rogių dalis" (tiesumo ar pan. prasme). Bet įmanomas ir ryšys su liet. asmenvardžiais *Jãnas, Janỹs* ar pan.

Jarà ež. Sv., *Jarà* up. Sv., *Jarìlka* up. Trgn. Greičiausiai finougriškos kilmės vietovardžiai, sietini su suom. *järvi* „ežeras" (A. Vanagas, 1971, p. 149). Nors plg. pr. – jotv. *Jarcke, Jara, Arke, Jarke Fliess* up. (G. Leyding, 1959, p. 43).

Jarmãliškių ẽžeras Stk.: *Jarmãliškės* k.

Jar-upỹs up. Čk. Ne visai aišku, ar kamienas *jar-* sietinas su liet. *Jarà* ež. Sv., ar yra asmenvardinis, kilęs iš avd. *Jãras*. Pastaroji prielaida, mūsų nuomone, yra įtikimesnė.

Jasiū́nų ẽžeras Švnč. (kitas Ẽgleežerio vardas): *Jasiū́nai* k.

Jaučbalỹs up. Rgv. Matyt, iš balos, pievos ar pan. vardo **Jaučbalys*, plg. *Jáučbalė* b. Pmp., pv. Jz., pv. Bbl.

Jauč-ì-mušis up. Vv. Galbūt koks vėlyvas, metaforinis upės vardas, sietinas su liet. *jáutis* „bulius" ir *mùšti* „užmušti, muštis".

Jáučio Dėjìmas ež. dalis Všn. Kilmininkinis ežero vardas, kurio pirmasis komponentas yra iš liet. *jáutis* „bulius", o antrasis – iš *dėjìmas*: *dėti*.

Jaugilà up. Krk., *Jaugìliai* ež. Krk. Greičiausiai iš pvd. *Jaug*ilas, *Jáugilis* ar pan.

Jáuj-upis up. Krš., up. Rt., up. Vdk. Iš liet. *jáuja* „pastatas linams džiovinti ir minti; kūrenama javų džiovykla kluone, kluonas su tokia džiovykla" (DLKŽ).

Jaunãdaras up. Dbk., up. Užp. Iš pievos vardo *Jaunãdaras*.

Jaũniškių ẽžeras Trgn.: *Jaũniškiai* k.

Jaurỹs ež. Mlt., *Jauriùkas* ež. Ktk., *Jauryklà* up. Krtn., *Jáur-upė* up. Lkm., *Jáuros upẽlis* Sv., Užp. Iš liet. *jáura* „šlapia, sunki, nederlinga dirva, balos žemė, šaltažemis, dirvožemis su molio ir šlyno priemaišomis; klampynė, bala" (LKŽ IV 315). Dėl šio žodžio dar žr. L. Bednarczuk, 1976, p. 48.

Jáutak-upis up. Vkš. Iš adv. *Jáutakas, Jáutakis*.

Jáut-kaklis up. Lkv. Galbūt konfigūracinės reikšmės upės vardas, sietinas su liet. *jáutis* „bulius" ir *kãklas* „sprandas".

Jáut-upis Als. Plg. pr. – jotv. *Jaute, Jawta, Jawthe* up. (G. Gerullis 1952, p. 51; G. Leyding, 1959, p. 74). Greičiausiai sietina su liet. *jautis* „bulius" (ten pat).

Javỹtė up. Btg. Iš **Jevytė* – liet. **ievytė* „ievynas“ (plg, *beržýtė* „beržynėlis“ – LKŽ I 777): liet. *ievà* „medis, žydintis baltais kvepiančiais žiedais (Padus)“ (DLKŽ). Dar žr. *Jievìnė*.

Jãzas up. Rdš. Iš liet. slavizmo *jazas* „perkalas“ (V. Pašuto, 1971, p. 182), *jezas* „užtvaras skersai upės sulaikyti žuvims, perkalas“ (LKŽ IV 343). Plg. lenk. *Jazowa* k.: lenk. *jaz* „užtvaras skersai upę“ (A. Orzechowska, 1975, p. 27–28).

Jazmenà up. Pbs. Šaknis *jaz*- galbūt iš **jez*- < **jiez*-, plg. *Jieznẽlė* up. Jz., *Jiẽzno ẽžeras* Jz. (**Jieznas* ež. > *Jiẽznas* mst. > *Jiẽzno ẽžeras*). Toliau galbūt sietina su *Iẽžesta* up. Jnšk.: liet. *iẽžti* „aižyti“ (LKŽ IV 19). Tokiu atveju *Jazmenà* dėl priebalsio *z* galėtų būti baltų dialektizmas, tačiau jo priskyrimas baltų dialektams (sėliams ar pan.) dėl geografijos kelia rimtų abejonių. Plg. dar *Jãzas* up. Rd.

Jẽčius up. Užp. Iš avd. *Jẽčius*.

Jẽrubynas up. Šll. Iš liet. *jẽrubynas* „vieta, kur daug jėrubių“: *jẽrubė*, *jerubẽ* „tetervinų šeimos paukštis, virbė, irbė“ (LKŽ IV 341–342).

Jevónis up. Kps., up. Pjv. Greičiausiai iš **Ievonis*: liet. *ievà* – žr. *Jievìnė*.

Jíedž-iupelis up. Ds. Plg. *Jiedžiùlė* (t. *Jiedziùlė*) pv. Vrn., *Jiedzìški* l., krm. Pbrd. Šaknies *jiedž*- kilmė ne visai aiški. Galbūt ji yra tam tikras (dėl slavų kalbų įtakos) perdirbinys iš *juodž*-: *júodas* (žr. *Juodà*).

Jiẽgliškis, *Jiẽgeliškis* up. Nj. Pirmasis variantas *Jiẽgliškis*, matyt, yra vėlesnis, antrinis, su sinkopuotu balsiu *e* po priebalsio *g*. Kamienas *jiegel*- būtų greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Jegelis*, *Jegelẽvičius*, *Jegelãvičius*.

Jiesià up. Grl. (ir *Jiesiùkė* up. Grl.). Čia, matyt, priklausytų ir *Jieslà* up. Krk. Šaknis *jies*- < **ies*- siejama su hidronimų *Aĩsė*, *Aisetà*, *Aĩsetas* šaknimi *ais*- – žr. *Aĩsė*. Plg. oland. *Ijssel* < *Isla* (IX a. lytis) up., *Isla* up. Galicijoje (W. Schmid, 1972, p. 8).

Jiešmuõ, *Viešmuõ* up. Krč. (ir *Jiešmenẽlis*, *Viešmenẽlis* up. Krč.). Ne visai aišku, kuris šių variantų yra pirminis, senesnis, kuris antrinis, naujesnis. Šis upės vardas užrašytas įvairių rinkėjų daug kartų. Dažnesni užrašymai yra su *viešm*-. Plg. *Viešmuô* (Vaižgantas, 1904, XI, p. 15), *Viešmuõ* (K. Būga, 1958, p. 522).

Svarstant klausimą, kuris šių variantų – *Jiešmuõ* ar *Viešmuõ* – yra pirminis, reikėtų pabandyti išsiaiškinti, kas labiau įmanoma – priebalsio *v* pridėjimas prieš priešakinės eilės balsius ar tos pačios pozicijos priebalsio *v* numetimas.

Pirmiausia pasakytina, kad nei priebalsio *v* pridėjimas, nei numetimas nėra dėsningi lietuvių tarmių fonetiniai reiškiniai. Tuo tarpu bemaž nežinoma nė vieno bendrinio žodžio, kuriame etimologinis priebalsis *v* pozicijoje prieš priešakinės eilės balsį būtų numetamas, nors vietovardžiuose toks nukritimas nėra neįmanomas – žr. *Viekvedỹs* up. Krtv. Atvejų, kada priebalsis *v* kalbamoje pozicijoje gali būti pridedamas, žinoma taip pat labai nedaug, bet vis dėlto pasitaiko. Visų pirma E. Frenkelis mini pavyzdį nuo Alsėdžių *veĩšmus*. Tai yra tarminė lytis iš **viẽšmas* „jiešmas“.

Deja, šis pavyzdys imtas ne iš gyvosios kalbos, o iš Juškos žodyno. Iš gyvosios kalbos tarimas *viẽšmas* vietoje *jiẽšmas* užfiksuotas bene tik vieną kartą – nuo Miroslavo (LKAK). Galbūt ir liet. *vẽras* „jėras, ėriukas" turi pridėtinį *v* (žr. A. Sabaliauskas, 1968, p. 118). Interpretuodamas priebalsio *v* pridėjimą žodyje *viẽšmas* ir pan., E. Frenkelis mini galimą kitų žodžių, turinčių etimologinį priebalsį *v* žodžio pradžioje, įtaką (E. Fraenkel, 1962, p. 182).

Panašiai pridėtinio priebalsio *v* atsiradimą latvių kalbos žodžio *vērkulis* pradžioje (iš *ērkulis*) aiškina ir J. Endzelynas (LVV IV 562–563).

Vadinasi, tarmių faktai labiau paremtų lyties *Jiešmuõ* (*Iešmuõ*) pirmumą.

Matyt, panašiai galėtų būti interpretuojamas ir vienas kitas vietovardis, turintis dubletines lytis su *(j)ieš-*: *vieš-*. Visų pirma čia reikia minėti upės vardą *Iešnãlis*, kurio gretiminis, tiesa, daug retesnis variantas yra su priebalsiu *v* – *Viešnãlis*. Kad šio ežero vardo pirmesnis variantas gali būti be priebalsio *v*, rodytų ir XVI a. užrašymas *Ешно* (J. Sprogis, 1888, p. 111) bei latvių vardyno duomenys, plg. lat. *Iesn-upe* up., *Iesnupes* mš. (J. Endzelynas, 1956, p. 375).

Jeigu iš tiesų pasirodytų, kad lytis *Jiešmuõ* < **Iešmuo* yra pirmesnė, tuomet ją galėtume sieti su *Iešnãlis* up., ež. Plt.; toliau – su liet. *Jiesià* up. Grl. ir pan. Dėl *eiš-*(*ieš-*): *eis-(ies-)* plg. liet. *eĩšena* : *eĩsena* (LKŽ I 1069): *eĩti.*

Bet ir šaknies *viešm-* autentiškumas gali būti visai įtikimai pagrindžiamas, ypač turint galvoje liet. *viešmuõ* „upokšnis" (DLKŽ) – plačiau žr. *Viešà.*

Jievìnė up. Vlkj. Plg. liet. *Jievà* b. Jž., *Jiẽva-raistis* b., plk. Zp., *Jievẽlė* b., pv. Gdr., pv. Dgč., *Jievýnas* pv. Rdd., *Jiẽvinė* pv. Vb., *Jievýtė* gn. Sb., mš. Rm., ar. Pnd. Iš liet. *ievà* (t. *jievà*) „medis, žydintis baltais kvepiančiais žiedais (Padus)" (DLKŽ).

Jieznẽlė up. Jz. – žr. *Jazmenà.*

Jiẽzno ẽžeras Jz.: *Jiẽznas* mst. Toliau žr. *Jazmenà.*

Jociū̃nų upẽlis Mrk.: *Jociū̃nai* k.

Jõdė (t. *Jũode*) up. Pln. Jodėnų k. (t. *Juodîenā*). Kad ir kaip viliojantis būtų bandymas sieti su šaknimi *juod-*, tačiau fonetika taip elgtis neleidžia. Plg. dar 1854 m. *Jodany* k. Pln., bet *Juodejkie* k. Pln. (I. Hołowiński, 1854 a, p. 4). Šaknis *jod-* galbūt sietina su liet. *jódyti* „joti" (LKŽ IV 350) – toliau žr. *Jotijà.*

Jogėlonių̃ ẽžeras Onš.: *Jogėlónys* k.

Jógn-upė up. Žmt. Galbūt iš **Jogin-upė*: liet. pvd. *Jógintas, Jogỹs.*

Jókabalės ež. Jz. Matyt, iš kokios kitos vietos (balos, pievos ar pan.) vardo **Jokabalės.*

Jokiškis up. JnšM. Šaknis *jok-*, matyt, asmenvardinė, plg. liet. *Jokáitis, Jãkas* ir pan.

Jõkiškių upẽlis Slnt.: *Jõkiškės* pv.

Jokū̃bbalė up. Sml. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo **Jokūbbalė*, plg. *Jokū̃bbala* b. Plk.

Jokū̃binės up. Rmš. Priesagos *-inės* vedinys iš avd. *Jokū̃bas.*

Jõkulis up. Prk. Matyt, iš avd. **Jõkulis*, plg. *Jokùlis, Jakùlis.*

Jõnas up. Krt., *Jõniškis* up. Aln., up. Jž., *Jon-upalis* up. Krtn., *Jõn-upė* up. Rd., *Jõn-upis* up. Slnt., *Jon-upỹs* up. Všn., *Jon-upis* up. Žď. Iš avd. *Jõnas.*

Jonãvo ẽžeras Dglš.: *Jonãvas* k.

Jonãvos ẽžeras Brž.: *Jonavà* k.

Joneláičių ẽžeras Krtv.: *Joneláičiai* k.

Jonẽlis up. Grz., *Joneliškis* up. Užp. Iš avd. *Jonẽlis.*

Jonẽliškės ẽžeras Ml.: *Jonẽliškė* k.

Jonýčio iñtakas Jrb. Iš avd. *Jonýtis.*

Jonikis up. Ms. Iš avd. *Jonikis.*

Jonikū́nų ẽžeras PnmR. (kitas Skáistės vardas): *Jonikū́nai* k.

Jonkìškės ẽžeras Srj.: *Jonkìškė* k.

Jononìškio upẽlis Km. Greičiausiai iš kokio kito vietos (pievos, balos ar pan.) vardo **Jononiškis.*

Jonùš-upis up. Žr. Pirmasis sandas iš avd. *Jonùšis.*

Jórdanas up. Pgg. Iš biblinio upės vardo *Jordanas.*

Jór-upė, *Jórpė* up. Lap. Antrasis variantas *Jórpė* greičiausiai yra su sinkopuotu balsiu *u* iš *Jórupė* (A. Vanagas, 1963, p. 263). Pirmojo sando *jor-* kilmė neaiški. Plg. *Jar-upỹs* up. Čk.: *Jãras* avd.

Joskùtis ež. Lkm. Greičiausiai iš liet. avd. **Joskutis*, plg. *Jaskùtis, Jaskỹs.*

Jósvainis up. Krkn. Kilmė ir daryba neaiški. Gali būti ir asmenvardinės kilmės, ypač turint galvoje miestelio vardą *Jósvainiai* (Kėdainių r.). Tačiau avd. **Josvainis* tuo tarpu, rodosi, nežinomas, nors teoriškai jis visai įmanomas. Avd. **Josvainis* būtų sudurtinis; dėl *jos-* plg. liet. *Jós-butas, Jós-vydas* (A. Salys, 1933, p. 88), pr. *Jos-taute* (R. Trautmann, 1925, p. 40); dėl *vain-* – liet. *Bar-vaĩnis, Bý-vaĩnis, Ged-vaĩnis, Gìnt-vainis* ir t. t.

Jotijà up. Šk. (ir *Jotijaĩtė* up. Šk.), *Jotùlė* up. Kr., *Jõt-upis* up. Šk. Galbūt sietina su liet. *jóti* „raitam keliauti, vykti" (LKŽ IV 358). Jeigu šis siejimas teisingas, tuomet reikėtų manyti, kad šie upių vardai, matyt, gali būti išlaikę senesnę žodžio *jóti* reikšmę – eiti, judėti, plg. sen. ind. *yā́ti* „eina, joja, keliauja, vyksta", av. *yāti* „eina", toch. *yā-* „eiti", het. *i̯a-* „eiti, keliauti" (E. Fraenkel, 1962, p. 195; J. Otrębski, 1963 d, p. 27).

Jùdis ež. Als. *Judinỹs* up. Kvr. Plg. liet. *Jùd-balė* pv. Pjv., *Judỹtė* pv. Rt., *Jùdlė* mš. Šauk., lat. *Juda* pv., *Judene* pv., *Judiņa* b., up., *Judiņš* ež., pv. *Judiņ-ęzęrs* ež., *Judiņu-strauts* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 401). Galbūt sietina su liet. *judė́ti* „krutėti" (LKŽ IV 366), *judùs* „judrus" (ten pat, 373). Dėl semantikos plg. *Judrà* up. Žr.

Judrà up. Žr., *Jùdrė, Judrẽ* up. KzR., up. Kv., up. Lkč., *Judréika, Judriùkė* up. KzR., *Jùdrinas* ež. Tl. Plg. lat. *Judŗa-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 402). Iš liet. *judrùs* „vikrus, gyvas, judantis" (LKŽ IV 372).

Jùnk-upelis up. Ldvn. Iš avd. *Jùnka, Juñkus.*

Juodà up. Msn., up. Rm., *Júodas* ež. Rud., ež. Vp., ež. Žsl., *Júodasai* ež. Ds., ež. Šš., ež. Švnčl., *Juodóji* up. Kltn., up. Mrk., up. Žgč., *Júodė* up. Als., up. Ant., up. Jnšk., up. Šr., *Juodẽ* up. Mšg., *Juodė* up. RdmV., *Júodis* ež. Mrk., ež. Nmč., ež. Sem., ež. Stk., ež. Vad., *Juodỹs* ež. Ktk., *Juodžia* up. Žm., *Juodáitis* ež. Lp., *Juodẽlė*

up. Mšg., *Juodẽlis* ež. Klvr., ež. Lp., ež. Sem., *Juodẽnis* ež. Lkm., ež. Švnčl., *Juodėjà* up. Jz., *Juodìkis* 2 ež. Onš., ež. Trak., *Juodýkšnis* up. Raud., *Juodýnas* ež. Švnčl. (ir *Juodynẽlis* ež. Švnčl., *Juodynẽlė* up. Švnčl.), *Juodìnė* up. Jon., *Juodỹnė* up. Jon., *Juodìnis* ež. Ign., ež. Smal., *Juodinìškis* up. Skm., *Juodišà, Juodìšius* up. Ktk., *Juodišà* up. Ut., *Juodìšius* ež. Ktk., *Juodiškė* up. Trgn., *Juodìškis* ež. Lp., *Juõdlė* ež. Šauk., *Juod-ekẽlis* ež. Jz., *Juod-ẽkiškės* up. Alv., *Juodmenà* up. Jon., *Juodžiùkas* ež. Onš., *Júod-a-kampis* ež. dalis Lkm., *Júod-atakė* up. Prk., *Júod-ežeris* ež. Krč., ež. Krsn., ež. Krtv. ir kt., iš viso 10, *Júodravis* up. Rs., up. Šauk., *Júod-revis* up. Btg., *Juod-šakà* up. Šll., *Júod-šakis* up. Jrb., *Júod-upalis* up. Klp., up. Ms., up. Slnt., *Juod-upãlis* up. Šv., *Júod-upė* up. Brž., up. Dr., up. Eiš. ir kt., iš viso 18, *Juod-ùpė* up. Pgg., *Juod-upẽ* up. Lkm., *Júod-upelis* p. Graž., up. KzR., *Júod-upis* up. Als., up. Auk., up. Bsg. ir kt., iš viso 58, *Juod-ùpis* up. Čk., *Juod-upỹs* up. Aln., up. Dbk., up. Rk., up. Trak., *Júod-upis* ež. dalis Plt., *Juodžerỹs* ež. Ds. (< **Juodž-ežerys*), *Júodž-ia--upis* up. Sem., *Júodž-iupis* up. Jsv., *Júodas ežeriùkas* Šr., *Júodas ežerẽlis* Vrn., *Júodasai upẽlis* Tvr., *Júodasai Vanduõ* up. Tj., *Júodos ùpis* Vd. Iš liet. *júodas, juodà* (*júodasai, juodóji* ir pan.).

Júodaklonio ẽžeras Onš.: *Júodaklonis* vs.

Juodapurvìnis up. Dgč. Priesagos *-inis* vedinys iš balos vardo *Júodapurvis.*

Júodapurvis ež. Lkm. Iš pievos vardo *Júodapurvis.*

Júodaraistis up. Ss. Iš raisto vardo *Júodaraistis.*

Júodbalis up. Dt., up. Pn. Iš balos vardo *Júodbalis.*

Júoddaubis up. Pln. Iš daubos vardo *Júoddaubis.*

Júodeglynis ež. Šmn. Iš miško vardo *Júodeglynis.*

Júodiškių ẽžeras Imb.: *Júodiškkės* k.

Júodiškių upẽlis Ppl.: *Júodiškės* pv.

Juodkū̃niškis ež. Ds. Iš pvd. *Juodkū̃nas.*

Júodk-upis up. Jrb., up. Kdl., up. Šmk., *Juodk-upỹs* up. Čk. Greičiausiai ne iš avd. *Júodka, Juõdkus* ir pan., o iš **juodkis* „juodas“, plg. *juõčkis* „tamsus, juodis“ (LKŽ IV 390).

Júodlankiai ež. Dgl. Matyt, iš kokios kitos vietos (lankos, pievos ar pan.) vardo **Juodlankiai* – dar žr. *Júodlankis.*

Júodlankis ež. Rdn. Iš lauko vardo *Júodlankis.*

Júodlepšė up. Pbr. Iš liekno vardo *Juodlepšỹs.*

Júodlieknis up. Mšk., up. Šd. Iš liekno vardo *Júodlieknis.*

Juodonių̃ upẽlis Km.: *Juodónys* k.

Júodpjaunis up. Srd., up. Šmk. Iš pievos vardo *Júodpjaunis.*

Júodpurvis up. Tršk. Iš raisto vardo *Júodpurvis.*

Júodraistis ež. Jž. Iš raisto vardo *Júodraistis.*

Júod-tiltis up. Sd. Iš liet. *júodas* ir *tìltas* (t. y. „juodo tilto“ ar pan. upė).

Júodvadis up. Vdk. Iš miško vardo *Júodvadis.*

Juokų̃ upẽlis Gl. Iš liet. *juokaĩ.*

Júosta up. Pn., *Juostainis* up. Št., *Juõstinas* up. Rgv. (ir *Juos-*

tinẽlis up. Rgv.), *Juõstinas* ež. Tršk. Plg. liet. *Juosta* dr. RdN., lat. *Juõstenė* pv., *Juõstenis* pv. Pastarieji lat. vv. siejami su lat. *juôsta* „juosta, der Gürtel" (J. Endzelynas, 1956, p. 411). Galbūt ir liet. vv. su *juost-* sietini su liet. *júosta* (upių vagos tam tikros, „juostiškos" formos prasme) arba su *júosti, juõsti* „supti, diržą ar ką kita aplinkui rišti" (LKŽ IV 426). Plačiau dėl šių apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 94 tt.

Jū́ra up. Trg., *Jū́rė* up. KzR, *Jū́r-upis, Jū́rpis* < **Jū́r-upis* (A. Vanagas, 1963, p. 263) Tršk. Plg. lat. *Jūra* pv., *Jūŗas-mežs* mš., *Jūr--biẽrz* mš., siejamus su lat. *jūŗa* „jūra" (J. Endzelynas, 1956, p. 409) ir liet. upių vardais *Jū́ra, Jū́rė.* Kokia bus buvus pirminė šių vietų vardų reikšmė, sunku pasakyti. K. Būga manė, kad žodžiu *jū́ra* aisčiai „senų senovėje bus vadinę ne tikrąsias jūrias (Meer), bet taip sau didelius viduržemio ežerus (Binnensee), kurie ilgainiui galėjo nusekti ir pavirsti *jáura,* t. y. pelke, raistu" (K. Būga, 1959, p. 275). K. Būga spėjo, kad upių *Jū́ra* ir *Jū́rė* vietoje kažkada galėję būti tokie „viduržemio" ežerai. Tačiau ir tuo atveju, jeigu tų „viduržemio" jūrų Žemaičiuose ir Užnemunėje niekada nebuvo, vis tiek siejimas su *jū́ra* atrodo gana įtikimas, nes šis žodis praeityje galėjo turėti bendresnę vandens reikšmę, plg. liet. *jáura* (žr. *Jaurỹs* ež. Mlt.), sen. ind. *vār(i)* „vanduo", av. *vār-* „lietus", toch. A. *wär,* toch. B. *war* „vanduo", arm. *jur* „vanduo" ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 198; I. Duridanov, 1969, p. 34).

Jùr-ežeris ež. Sem. Iš avd. *Jùras.*

Jùrgežerių ẽžeras Klvr. Jurgežerių k. Šio kilmininkinio ežero vardo kilmė tokia: **Jurg-ežeris* ež. > *Jùrgežeriai* k. > *Jùrgežerių ẽžeras* (liet. avd. *Jùrgis*).

Jurgìniškė up. Gr. Iš pvd. *Jurgìnis.*

Jùrgiškio ẽžeras Krtv. Pirmasis komponentas greičiausiai yra iš kokio kito vietovardžio, plg. *Jùrgiškė* mš. Krtv.

Jurgìškio ežerẽlis Všn. (kitas Suosõs vardas): *Jurgìškis* k.

Jùrgiškis up. Pbs., *Jùrg-daubė* up. Kltn., *Jurg-ravỹs* up. Čk., *Jùrg-upis, Jurg-upỹs* up. Lkš. Iš avd. *Jùrgis.*

Jur̃k-upis up. Pnm. Iš avd. *Jur̃kus.*

Jusìnė up. Nmč., *Jusìnka* ež. Nmč. Kilmė neaiški, nors dėl darybos didesnių abejonių nėra – tai priesagos *-inė* vedinys iš šaknies *jus-*. Jo kilmė neaiški. Istoriniai užrašymai leidžia įvairias interpretacijas, plg. 1434 m. ežero, buvusio prie upės *Jusìnė*, lytį *Jvzin* (CD 748).

Bemaž tuo pačiu metu ežero vardas užrašomas ir *Iuszyna*, 1505 m. (ten pat, 707), *Jusina*, 1505 m. (ten pat). Upės vardas tame pačiame dokumente rašomas *Jusina* (ten pat). 1554 m. upės vardas Nemenčinės ir Linkmenų valsčiaus inventoriuje šešis kartus užrašytas *Juszyna* (K. Jablonskis, 1934, p. 44, 45, 46, 53, 54, 80). Plg. dar 1882 m. lytį *Jusina* (SG III 639). Iš vietos gyventojų užrašytos lytys yra *Jusìnė, Jusìna, Jusìnka* (upės vardas), *Jusìnka* (ežero vardas).

Krinta į akis istoriniuose dokumentuose aptinkamų lyčių su *juš-* ir su *jus-* variavimas. Matyt, tai yra refleksas šioms vietoms ir dabar būdingo fonetinio reiškinio, kai vietos tarmėje literatūrinės kalbos priebalsiai *š*, *ž* tariami kaip *s*, *z* (plg. *sônas* „šonas" – žr. E. Grinaveckienė, 1961, p. 605). Tokiu būdu, šių dienų lytis *Jusìnė* ir pan. gali būti vėlesnė, atsiradusi iš **Jušinė*. Toliau žr. *Jū̃sis*.

Jū̃sis ež. Švnč. (kitas Añglio vardas). Plg. lat. *Jûseris* < **Jūs-ezeris*? (J. Endzelynas, 1956, p. 410). Atrodo, įmanomas ryšys su *Jusìnė* up., *Jusìnka* ež. Nmč. Tuomet būtų pamato įtarti, jog ežero vardo šaknis *jūs-* yra su vėlesniu (ne visai dėsningu?) pailgintu (kirčiuotu) balsiu *u* iš **jus-*. Savo ruožtu, ežero vardas **Jusis*, kaip ir upės vardas *Jusìnė*, būtų tam tikri dialektizmai iš **Jušis*, **Jušinė*. Priebalsio *š* virtimas priebalsiu *s* šiose vietose yra visai įmanomas (žr. E. Grinaveckienė, 1961, p. 605 ir t. t.).

Šaknį **juš-* yra pamato sieti su liet. *jùšinti* „judinti", *jušė́ti* „judėti" ir pan. Plg.: *Kad sujušino kaip bites avily* Ds.; *Šiande kumeliokas kai insjušino, tai ir nustabdyt negali* Lkm.; *Nesujušink, čia gerai padėta* Švnč. (LKŽ IV 439). Toliau sietina su *judė́ti*, *judrùs* ir pan. – žr. *Judrà*.

Jùs-upis up. Snt. Iš avd. *Jusỹs*, *Jùsius*.

Jušk-a-lõbis up. Užp., *Jùšk-upis* up. Ps., *Jùškų upẽlis* Antz. Iš avd. *Juškà*, *Juškỹs* ar pan.

Jutonių̃ ùpė JnšM.: *Jutónys* k.

Jùz-upis up. Krš. Iš avd. *Jùzas*.

Jū́žintas ež. Ant., ež. Jž. (ir *Jūžintẽlė* up. Jž.) Šaknis *jūž-* < **i̯ūž-*, plg. (?) *Ū́zinas* ež. Šmn. (žr.) – baltų dialektizmas, kuriame priebalsis *z* vietoje liet. *ž*. Ir ežero vardas *Jū́žintas* anksčiau buvęs tariamas *Jū́zintas* (P. Skardžius, 1973, p. 22). Toliau galbūt galima rekonstruoti šaknį **i̯ūg'-*: ide. **i̯eu̯ĝ-* „sujudęs, sujaudintas, neramus", plg. arm. (iš iranėnų) *yuzem* „judu, krutu", toch. A *yok-*, AB *yuk-* „nugalėti, įveikti" (J. Pokorny, 1949, p. 512).

K

Kabarkštà up. Glv. Greičiausiai sietina su liet. *kabarkšė́ti* „pykšėti, bildėti, daužyti, barškinti" (LKŽ V 9), plg. *kabar̃kštas* „kabalda" (ten pat).

Kablẽlis up. Jž., *Kabl-iupỹs* up. Žmt. Greičiausiai sietina su liet. *kablỹs* „medinis ar geležinis kuolelis lenktu galu" (LKŽ V 23). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas. Dar žr. H. Schall, 1970, p. 451.

Kachanáukos ẽžeras Švnč. (kitas Bẽlio vardas): *Kachanáuka* k.

Kãčbalis up. Rk. Iš pievos vardo *Kãčbalis*.

Kačėnìškis up. Žmt. Iš pvd. *Kačė̃nas*.

Kačérga up. Jon., up. Tj. Iš slavizmo *kačérga* „žarsteklis, maišiklis" (LKŽ V 30). Semantiką reikia suprasti, matyt, upės vagos formos panašumu į kačergą ar pan. Plg. J. Jurkštas, 1976, p. 21.

Kačiamil̃žis up. Kp., *Kačmil̃žis* up. Bsg., *Katmil̃žis* up. Žg. Visi kilę iš kitų vietų vardų; *Ka-*

čiamil̃žis sln., l., *Kačmil̃žis* ar., *Katmil̃žis* l., kln. Pastarieji yra tam tikri substituciniai, liaudies etimologijos būdu atsiradę perdirbiniai iš liet. *kapmilžis* „milžinkapis" (LKŽ V 239).

Kač-ia-nãgė ež. Pbrd. (taria *Kačianaga*). Galbūt konfigūracinės reikšmės hidronimas, sietinas su liet. *katė̃* ir *nãgas, nagaĩ* (t. y. „kačių nagų, pirštų, pėdų, kojų formos ežeras" ar pan.). Dėl semantikos plg. *Gaĩdkojis* up. Krš. ir pan.

Kãčiškis up. Pbs. Iš pvd. *Kãčas.*

Kačių̃ Brastvà up. Varn. Iš kelio per balą vardo *Kačių̃ brastvà.*

Kačiùšis ež. Rud. Galbūt su slaviška priesaga *-ka* iš **Kačiušis* yra padarytas ir upės vardas *Kačiuškà* Pšš. Tai tam tikri perdirbiniai iš liet. *katìšius* „upelio užtvanka, takišius" (LKŽ V 411). Iš to paties žodžio yra ir liet. *Katìšius* ež. Slk., ež. Trak., ež. Km., ež. Vrn.

Kačlupỹs up. Ar. (ir *Kačlupiùkas* up. Ar.). Kilmė neaiški. Galbūt su sinkopuotu *u* iš **Kačiul-upys*: liet. pvd. *Kačiùlis.*

Kačmìlžis up. Bsg. – žr. *Kačiamìlžis.*

Kač-upỹs, *Kač-iùpė* up. Dt., *Kač-upỹs, Kãč-upis* up. Zp., *Kãt-ežeris* ež. Krž., *Kãt-upis* up. Akm., up. Yl., up. Ms. ir kt., iš viso 6. Greičiausiai sietina su liet. *katė̃* „Felis domestica" (LKŽ V 406). Semantiką galbūt galima aiškinti ne tik kaip „katės upė" ar pan., bet ir kaip „prasta, maža upė", plg. *kãčiaplaukis* „plonas, menkas barzdos plaukas", *katlupà* „niekam tikęs žmogus" (LKŽ V 412), *kãtvokietis* „netikras vokietis" (ten pat, 417). Dar žr. *Nakačià.*

Kãdiškis up. Krtn. Iš avd. *Kadỹs.*

Kadūšà up. Skdv. Kilmė neaiški. Galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Kadušỹs, Kadušẽvičius.*

Kaimenà up. Msn. Čia priklauso ir *Kiementà* up. Žž., *Kíementas* ež. Gdr. ir galbūt *Kiemẽnas* up. Slč., *Kiemìnis* ež. Vvs. (kitas Dragáičio vardas). Greičiausiai sietina su liet. *káimas, kiẽmas.* Šių hidronimų semantiką, matyt, reikėtų suprasti kaip kaimo, kiemo upė ar ežeras ar pan., plg. *kiẽmena* „vieno kurio kiemo paprotys, ypatybė" (LKŽ V 750), *kaimėnas* „kaimynas" (ten pat, 55). Upės vardo *Kiementà* siejimas su liet. *kiemenà* „tokia žolė" (žr. P. Trost, 1970, p. 280–282) neatrodo įtikinamas, nes tokiu būdu vardas *Kiementà* nagrinėjamas atsietai nuo kitų giminingų hidronimų, kurių, beje, turi ne vien lietuvių, bet ir kitos baltų kalbos, plg. pr. *Caymenape, Kaymenap* up., *Kaymino* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 53), lat., *Ciemene* ež., *Ciematas-upe* up. (J. Endzelynas, 1956, p. 171–172). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 23.

Galbūt čia priklauso ir *Čeimuškà* ež. Smal.: **Keimušis* ir slaviška priesaga *-ka.*

Káipė, *Káipa* up. Bt., up. Trg. Galbūt čia priklauso ir *Kiepẽlis* ež. Švn. Ten pat *Kíepė* pv., nusausinta bala Vs. Kilmė neaiški. Yra pamato sieti su liet. *kaĩpti* „nykti, silpnėti", *nu-kaĩpti* „nusilpti, nunykti", (LKŽ V 63–64), *keĩpti* „menkėti, silpnėti, liesėti" (ten pat, 491).

Kairė̃nų ẽžeras Mck.: *Kairė̃nai* k.

Kairių̃ ẽžeras Šl.: *Kairiaĩ* mstl.

Kaĩr-upis, *Kair-ùpis* up. Šl.: *Kairiaĩ* mstl.

Kaĩtula up. Nj. Greičiausiai sietina su liet. *kaĩsti* „šildyti" (LKŽ V 66), plg. *kaitulỹs* „karštis, kaitimas", *kaitulỹs* „karštuolis" (ten pat, 84).

Kaivadỹs up. Vdk. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt sudurtinis vietos vardas: **Kai(v)-vadỹs* (dėl pastarojo sando žr. *Vadà* up. Ar.). Sandas **kai(v)-* galbūt sietinas su lat. *Kaĩja* k., *Kaĩju-purvs* b., *Kàiju-sala* s. Šie lat. vietovardžiai vedami iš lat. *kaĩja* „žuvėdra, larus canus" (J. Endzelynas, 1961, p. 4) > liet. *kaja* „žąsų šeimos paukštis, berniklė, Branta bernikla" (LKŽ V 85). Lat. *kaĩja* yra finougrizmas: lyb. *kaija* (L. Bednarczuk, 1976, p. 43; LVV II 132). Galbūt čia priklausytų ir lat. *Kaĩva* k., *Kàiva-ęzęrs* ež.: lat. (< fu., plg. *kaĩja* – žr. LVV II 136) *kaĩva* „žuvėdra" (J. Endzelynas, 1961, p. 6). Plg. dar liet. (< lat.?) *káiva* „kirų šeimos paukštis, sidabrinis kiras" (LKŽ V 84). K. Būga lat. *Kaĩve*, *Kaĩva* siejo su suom. *kaivaa* „kasti", *kaivo* „šulinys" (K. Būga, 1961, p. 509). M. Rudzytė lat. *Kàiva-ęzęrs* taip pat laiko finougrizmu ir sieja su lat. *kaĩva* „žuvėdra" (M. Rudzīte, 1968, p. 181).

Kajùtis ež. Rud. Ten pat vs. *Kajùtis*. Plg. *Kajùtis* pv. Mlt. Kilmė neaiški. Gali būti ir iš liet. avd. *Kajùtis*. Bet greičiausiai abu vietų vardai *Kajùtis* (nuo Rudnios ir Molėtų) yra tam tikra tarmybė, kur nekirčiuotas balsis *a* yra iš *o*: **Kojutis*. Dėl *koj-* toliau žr. *Kója*.

Kaklė̃lis ež. Dg., ež. Vrn., *Kaklìnis* ež. Ktk., *Kakl-a-vežìmis* ež. Všt. Iš liet. *kãklas* „vingis, įlanka, sąsiauris, pusiasalis, iškyšulys" (LKŽ V 92).

Kãkšis up. Ms. Plg. *Kakšìnis* dr. Grš. Galbūt asmenvardis, plg. liet. pvd. *Kakšỹs*.

Kak-upis up. Kl. Šis upės vardas jau yra įėjęs į lingvistinę literatūrą – jis laikomas labai archaišku hidronimu ir siejamas su il. Κακύπαρις (W. Porzig, 1954, p. 205; H. Krahe, 1964 a, p. 4–5; A. Zamboni, 1975, p. 480). Beje, vardas *Kakupis* iš gyvosios kalbos nėra žinomas – jis paimtas iš „Słownik geograficzny" (SG III 673). Neneigiant šio (ne visai tikro?) hidronimo archaiškumo, atkreiptinas dėmesys, kad jis visų pirma, matyt, sietinas su lat. *Kaķ-avuots* Šlt., *Kaķ-ęzęrs* b., *Kaķ-upe* up., *Kaķ-upīte* up. ir pan., kurie kildinami iš lat. *kaķis* „katė" (J. Endzelynas, 1961, p. 8–11). Dėl semantikos plg. liet. *Kačupỹs* up. Dt.

Kaladìnis up. Lkš. Greičiausiai ne iš pvd. *Kalãdė*, bet iš liet. *kalãdė* (< brus. *колода*) „storas rąstas, sienojas, medžio liemuo; trinka, kuria baudžiavos laikais sukaustydavo suimtiesiems kojas; šiekštas; iš medžio stuobrio išskobtas avilys, kelmas" (LKŽ V 101–102).

Kalčių̃ ẽžeras Yl.: *Kal̃tės* k.

Kalė̃ck-a-upis up. Btr. Iš pvd. *Kalė̃ckas*.

Kalė̃dų upė̃lis Prn. Plg. liet. *Kalė̃d-upis* pv. Kt., *Kalė̃dos raĩstas* Drsk., *Kalėda* b. Lp., *Kalė̃d-a-kalnis* kln. Auk., kln. Smn., *Kalėd-a-raistis* b. Vs., *Kalė̃d-balė* b. Klp. Matyt, sietina su liet. *ka-*

lėdà „kalėdų dovana; kalėdinė duoklė bažnyčiai" ar *kalẽdos* „krikščionių šventė" (LKŽ V 130).

Kãlės Skalbyklà up. Varn. Plg. liet. *Kalẽ* || *Kalẽs balà* b., pv. Ut., *Kãlės* plk. Varn., *Kalẽs duobẽ* Brž., *Kalẽs kálnas* Pbs., *Kalẽs kója* sln. Nj., *Kalẽs kaktà* kln. Lk., *Kalẽs pélkė* Trg., *Kal-iã-balė* pv. Vlkj., *Kal-iã-kalnis* kln. Gdr. Greičiausiai sietina su liet. *kalẽ, kãlė* „šuns patelė" (LKŽ V 129). Dėl semantikos plg. *Šùn-daubis* up. Vl.

Kalevų̃ ežerẽlis Pkr.: *Kalevaĩ* k.

Kalimbẽtiškis up. RdN. Plg. lat. *Kalìmbji, Kallim̃bi* k. < **Kaln-limbji*: lat. *kaln̂s* „kalnas" ir *Lim̃bji* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 15), t. y. „Kálno Lim̃biai".

Kalìnauka, *Kalìnaukos ẽžeras* Smal. Pirmasis variantas *Kalìnauka* yra eliptinis darinys iš kilmininkinės lyties *Kalìnaukos ẽžeras*: *Kalìnauka* k.

Kalìš-upis up. Akm. Iš avd. *Kalìšius.*

Kalýtinis ež. Mlt. Iš avd. *Kalytà, Kalýtis.*

Kálknyčia up. Bt. Iš liet. *kálk(i)nyčia* „kalkių degykla" (LKŽ V 143).

Kalkùtis up. Lbv. Galbūt sietina su liet. germanizmu *kálkės*, plg. *kalkijà* „kalkėta vieta" (LKŽ V 142).

Kalnyčià up. Krž., *Kalninė* up. Pbrd., *Kálninis* ež. Rdm., *Káln-upis* up. Krt., 2 up. Rs., *Kálninis ežerẽlis* Ut. Iš liet. *kálnas*, plg. *kálninis* „kalno".

Kalnỹčios ẽžeras Krž. Iš upės vardo *Kalnyčià.*

Kalnorẽ, *Kelnõrė* up. Žal. Iš germanizmo *kelnorẽ* „namelis pusiau žemėje bulvėms pilti" (LKŽ V 529).

Káln-upis up. Krt., up. Rs. – žr. *Kalnyčià.*

Kalótės ẽžeras Klp.: *Kalótė* k.

Kalpė up. Žž. Abejotina pati pamatinė lytis, kuri žinoma tik iš raštų. Jeigu nėra su sinkopuotu *u* iš **Kãlupė* (žr. *Kalùpė*), tuomet plg. lat. *Kal̃pa-dĩķelis* tv., *Kal̃pa-leja* pv., *Kal̃pa-pļava* pv., *Kal̃pa-purvs* b., *Kal̃pu-dĩķis* tv., *Kal̃pu-pļava* pv., *Kal̃p-ęzęrs* ež., *Kal̃p-pļava* pv., *Kal̃puõne* gn. (J. Endzelynas, 1961, p. 25). Siejimas su lat. *kal̃ps*, liet. *kálpa(s)* „tarnas, samdinys, vergas" (kuris yra iš sen. rus. **xolpъ* > rus. *холопъ* – LVV II 144) nėra visai įtikinamas, nors ir įmanomas. Galbūt galimas ryšys su platesniu ide. toponiminiu kontekstu, plg. trak. Κάλπια up. ir pan. (V. Toporov, 1973 a, p. 53).

Kalpõkai up. Grnk. Iš pievos vardo *Kalpõkai*, plg. *Kalpõkas* ar. Tj., pv. Vnd., pv. Pkn.

Kaltìs, *Kalčià* up. Yl., *Kaltãnis* ež. Klt., *Kalt-upis* up. Ob. Plg. pr. *Calt-wange* (G. Gerullis, 1922, p. 54), lat. *Kalte* sekli vieta ežere, *Kal̃tene* pv., *Kal̃tiķ-ęzęrs* ež. Šie lat. vietovardžiai siejami su lat. *kalte* „giliame ežere smėlėta vieta, kur gali arkliai plaukti ir kur žvejai tiesia savo tinklus; džiovinimas, džiovykla" (J. Endzelynas, 1961, p. 26). J. Endzelynas lat. *kalte* sieja su lat. *kàlst* „džiovinti, sausinti" ir laiko kilusiu iš prabaltiško žodžio **kaltas* „sukietėjęs, sustingęs, kietas, sausas, sudžiūvęs" (LVV II 145).

Kaltok-upis up. Šmk. Abejotina pati pamatinė lytis, ji žinoma tik iš raštų. Galbūt iš **Kaltuk-upis.*

Kamienas **kalt-uk-* tuomet būtų išvestinis. Dėl *kalt-* žr. *Kaltìs*.

Kal-ùpė up. Šll., *Kãl-upis* up. Akm., up. Šll., up. Skm., up. Vkš. Plg. liet. *Kãl-upis* pv. Krkv., lat. *Kalupe* up., *Kalups* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 26). Kilmė neaiški. Dažniausiai, matyt, sietina su liet. *kalẽ*, *kãlė* „šuns patelė" (toliau žr. *Kãlės Skalbyklà* up. Varn.). Bet visai įmanoma ir kitokia kilmė, pvz., iš **Kalv-ùpė*, **Kãlv-upis* (J. Endzelynas, ten pat). Arba kai kurių hidronimų šaknis *kal-* gali būti tos pačios kilmės kaip *kal-* žodžiuose *kalýbas* „baltas" (LKŽ V 135). Toliau dėl šio žodžio žr. Fraenkel, 1962, p. 209. Gana įtikimas būtų lyginimas ir su pr. *Calyen*, *Calis*: pr. *kalis* „šamas" (žr. G. Gerullis, 1922, p. 54; I. Duridanov, 1969, p. 35). Kiti ryšiai, sakysim, su Balkanų pusiasalio **Kālo-sroṷā*, kuris lyginamas su sen. bulg. *kalъ* „purvas", ček. *kal* „pelkė; purvas; valka", ukr. *kała-múta* „apsiblausęs oras", gr. (dor.) κᾱλίς „dėmė" ir pan. (žr. I. Duridanov, 1971, p. 203), gali būti tik spėjami.

Kalvadà up. Skdv. – žr. *Kel̃vadis*.

Kálvė ež. Ds. Plg. liet. *Kálvė* daržas apie kalvę Skdv., *Kálvė* ar. Krsn. (buvusi kalvė). Matyt, ir ežerėlio vardas *Kálvė* yra naujas, kilęs iš vietos, kur buvo *kálvė* „kalvio dirbtuvė" (LKŽ V 165), pavadinimo.

Kamaĩnė, *Kamainià* up. Jz., *Kãmė* up. Jrb., *Kamajà* up. Glv., *Kamojà* up. Ad., *Kamaņỹs* ež. JnšM., *Kamatìs*, *Kamatẽ* up. Všk. (ir *Kamatẽlė* up. Všk.), *Kamenà* up. Šlčn., *Kãmona*, *Kãmuna*, *Kamenà* up. Pgg. Plg. lat. *Kameņi* k., *Kamaņu-pļava* pv., *Kameņu-pļava* pv., *Kameņu-upe* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 32). Prie šių hidronimų priklauso, matyt, ir *Kamùžė* up. Mlt., *Kamužẽlis* ež. Mlt. Galbūt šaknį *kam-* turi ir *Kamžà* up. Št. < ? **Kamužà*. J. Otrembskis bandė sieti su sen. rus. камонь „jojamasis arklys", pr. *camnet* „arklys" ir pan. Jis manė, kad tai esąs dar vienas argumentas, rodantis baltų ir slavų kalbų artimumą. J. Otrembskio teigimu, *Kãmė*, *Kamenà*, *Kãmona* esą gyvūniniai hidronimai (J. Otrębski, 1961 b, p. 262–263). Tačiau daug paprasčiau ir suprantamiau šiuos hidronimus laikyti arba tiesioginiais, arba netiesioginiais vediniais iš liet. *kãmas* (tik veikiau ne „gumulo, gurvuolio", o nebežinoma „kemso, kupsto" reikšme), kaip tai darė E. Nieminenas (dėl to plačiau žr V. Urbutis, 1973, p. 186).

Kamantìnis ež. Rim. Greičiausiai asmenvardinis (plg. liet. pvd. *Kamantáuskas*, *Kamantiškė* – kaimas prie Kamantìnio ežero). Bet plg. *kamántas* „gabalas, sklypas" (LKŽ VII 170). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 22–23. Tad gali būti ir „sklypo, sklypinis" ar pan. reikšmės hidronimas. Plg. dar *Kamantìnė* mš. Kur. (t. *Kamuntìnė*).

Kamãnų ẽžeras Akm.: *Kamãnai* plk. Pelkės vardas *Kamãnai* sietinas su liet. *Kãmė* up. Jrb. (žr.) ir pan.

Kamarià *Kamãrė* up. Brb., *Kamarà*, *Kamárkos upẽlis* Stk. Plg. liet. *Kamarà* pv. Pns., l. Vs., pv. Pbs., mš. Dv., *Kamaraĩ* b. Rim., *Kamaraĩtės* pv. Šll., *Kamarẽlė* pv. Šlčn., b. Tj., pv. Jdp., *Kamarẽlės*

pv. Lel., kln. Glv., *Kamarìškės* pv. Vdk., *Kamarýtė* b. Kp., *Kamárkai* rst. Žsl., *Kamárkos* l. Šd., pv. Rmš., gn. Kdn., pv. Brš. Lat. vietovardžiai *Kamaras-kalns* kln., *Kamaru-pļava* pv., *Kamariņa* pv. siejami su lat. *kamara* (< est. *kamar*) „oda, luoba" (J. Endzelynas, 1961, p. 31). Liet. vietų vardai, matyt, vestini iš liet. (skolinio) *kamarà* „tam tikras kambarys; anga, ertmė, ruimas; kertamuose javuose padarytos klaidos (užkirtimai) pradalgėse" (LKŽ V 171). Šių vietų vardų semantika, matyt, tokia: tam tikras plotas, tam tikros formos, padėties lauko, pievos ar pan. dalis. Upių vardai greičiausiai yra kilę iš atitinkamų kitų vietų – pievų, balų, laukų ar pan. – vardų: *Kamarià* iš raisto, miško vardo *Kamarià*; *Kamárkos upẽlis* – iš *Kamárka* pv. Variantas *Kamarà*, atrodo, yra vėlesnis, gal net dirbtinis iš **Kamarka*.

Kad įvairių vietų vardai, dažniausiai mikrotoponimai, gali būti sudaromi iš patalpų pavadinimų, rodo ir, sakysim, brus. *Камора*, *Свіран* ir pan. (žr. J. Adamovič, 1971, p. 30).

Kamarìškio ẽžeras Ob.: *Kamarìškis* k.

Kamastõs ẽžeras Gdr.: *Kamastà* k. Šis kilmininkinis vardas susidarė, matyt, tokiu būdu: **Kamastà* ež. > *Kamastà* k. > *Kamastõs ẽžeras*. Vardas *Kamastà* būtų priesagos *-asta* (plg. *Žal-astỹs* pv. Krkn.) vedinys iš šaknies *kam-*, kuri sietina su liet. *Kãmė* up. Jrb. (žr. *Kamaĩnė*).

Kambriužinis ež. Lkm. Jeigu nėra priesagos *-inis* vedinys iš avd. **Kambriužis*, plg. liet. pvd. *Kambrẽvičius*, *Kembrỹs*, *Kimbrỹs*, tuomet greičiausiai priesagos *-inis* vedinys iš **Kambriužis*. Pastaroji lytis būtų hipernormalizmas iš **Kumbriužis* – toliau žr. *Kùmbrupis*.

Kamonių̃ Pósūnis, *Kamonių̃ rãvas* up. Mrk. Pirmojo komponento *Kamonių̃* kilmė visai neaiški. Plg. *Kamãniškės* l. Rdš., *Kamãnai* plk. Vkš. Galbūt sietina su liet. *kamãnė* „laukinė bitė, samanė" (LKŽ V 168), nors ir lieka ne visai aiškus santykis *kamon-* : *kaman-*.

Kam̃pabalės upẽlis Mrk.: *Kam̃pabalė* pv.

Kampaĩ ež. Blnk., *Kam̃pas* up. Švnč., *Kampỹs* ež. Mrk., *Kampìnis* up. Srd., *Kampìnis* ež. Mrk., ež. Smal., *Kampuõlis* ež. Smal., ež. Švnčl. (ir *Kampuolẽlė* up. Švnčl.), ež. V. Iš liet. *kam̃pas* „kertė, kraštas, šalis, pusė" (LKŽ V 180).

Kampìniškių ẽžeras Smal.: *Kampìniškės* k.

Kamšà up. Alv., up. Ktk., up. Pkr. ir kt., iš viso 7, *Kamšà* ež. Dgč., *Kamšẽlė* up. Bsg., up. Krkn., *Kamšùtė* up. Rs., *Kam̃š-pelkė* up. Tl., *Kam̃š-upis* up. Snt. Iš liet. *kamšà* „žabais, virbais iškimštas, išklotas kelias; perkolas, persėda (upėje); klampi vieta" (LKŽ V 184).

Kamšrà up. Rm. Iš krūmų vardo *Kamšrà*. Pastarasis vardas su priesaga *-r-* padarytas iš *kamšà*, žr. *Kamšà*.

Kamšų̃ ẽžeras Ob., *Kamšų̃ upẽlis* Ob.: *Kam̃šos* vs.

Kamžà up. Št. – žr. *Kamaĩnė*.

Kanãp-ia-merkis ež. JnšM. Iš liet. *kanãpės* (žr. *Kanãpinė*) ir *mer̃kti* „nardinti į vandenį" (DLKŽ).

Kanãpinė up. Slk., *Kanãpinis* ež. Ds., ež. Mlt. Iš liet. *kanãpė* „toks

augalas (Cannabis sativa)“ (LKŽ V 195).

Kanáuka up. Dgč., *Kanáuk-upelis* up. Krkn. Iš slavizmo **ka-nauka*, plg. brus. *канаўка* „upelis vandeniui surinkti prie statybų“ (I. Jaškin, 1971, p. 88). Plg. dar *Kanavà* up. Dt.

Kanaukų̃ ẽžeras Švn.: *Kanaukaĩ* k.

Kanavà up. Dt., up. Glv., up. Jž., up. Šlv., *Kanãvas* ež. Pn. Iš slavizmo *kanavà* „griovys“ (LKŽ V 199), plg. brus. *канава* (I. Jaškin, 1971, p. 88), rus. *канава*.

Kančiógina up. Ml., *Kančióginas* ež. Švnč. Kilmė neaiški. Greičiausiai asmenvardinis, perdirbtas iš kokio sudurtinio avd. **Kant-i-ginas* (tarmiškai būtų **Kanciginas*), **Kanč-ia-ginas* ar pan.

Kanià ež. Jnš., *Kanė* up. Akm., *Kanỹs* ež. Lkm. Plg. liet. *Kan-iã-raistis* plk. Auk., *Kan-ia-raistẽlis* pv. V., jotv.(?) *Коневецъ* < **Kaniavis*? ež. (K.-O. Falk, 1941, p. 171). Kilmė visiškai neaiški. Latvijoje vietovardžių su *kan-* (*kaņ-*) yra gana daug, plg. *Kaņu-pļaviņa* pv., *Kaņ-upe* up., *Kaņ-upīte* up., *Kaņ-urga* (J. Endzelynas, 1961, p. 40), *Kaniņas* vs. (ten pat, 38). Pastarieji lat. vietovardžiai siejami ir su lat. *Kãnes* pv., *Kãnis* pv., *Kãnes-purvs* b., *Kãnu-dīķis* tv., *Kãn-upe* up., *Kàn-urga* l., *Kâņ-ęzęrs* ež., *Kâņ-up* up., *Kânene* pv. (ten pat, 83–84). Šių lat. vietovardžių kilmė taip pat neaiški. J. Endzelyno žodyne jie lyginami su lat. *kãne*, *kāna*, *kānis* „žąsis“, plg. rus. *кан* „kalakutas“ (ten pat, 84). Bet ir rusų *кан* kilmė neaiški (M. Vasmer, 1967, p. 176). Antra vertus, kai kurie lat. vv. su *kān-* (*kāņ-*) gali būti finougriškos kilmės, plg. est. *Kaan-järve*, *Kaan-soo*: est. *kaan* „dėlė“ (J. Endzelynas, ten pat). M. Rudzytė lat. *Kan-upe* veda iš lyb. *kanà* „višta“. Finougrizmais ji laiko ir lat. *Kaņ-upe*, *Kaņ-urga* bei kt. (M. Rudzīte, 1968, p. 182).

Turint galvoje kitų ide. kalbų faktus, galima manyti, jog nepriklausomai nuo apeliatyvo **kanjā* kilmės, būtų pamato hidronimus su *kan-* laikyti gyvūniniais – plg., sakysim, slovėn. *Kana* up., kildinamą iš *kánja* „suopis (Mäusebussard), lingė (Weihe)“, *kanja* „lingė (Weihe), vanagas (Habicht)“ – žr. F. Bezlaj, 1956, p. 249.

Kaniũkų ẽžeras Onš.: *Kaniũkai* k.

Kantẽnis up. Trš. Galbūt asmenvardinės kilmės, iš liet. avd. *Kantẽnis* (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 133).

Kapaštẽlis ež. Vvs. Plg. *Kãpaštas* plk. Akm. Sietina su liet. *kãpaštas* „sumenkęs, liesas žmogus“ (LKŽ II 229).

Kãpč-iupelis up. Zp. Iš liet. *kãpčius* „sukastas žemės kauburys lauko ribai, ežiai, sienai pažymėti, ežiaženklis“ (LKŽ V 230).

Kapìnis ež. Klvr., ež. Gdr., *Kapiniõkas* ež. Mlt., *Kapėsė* up. Vad., *Kapìn-revis* up. Plk., *Kãp-upė* up. Šd., up. Žml., *Kap-ùpė* up. An., up. Jsv., up. Lnkv., up. Stč. (ir *Kap-upẽlė* up. Stč.), *Kãp-upis* up. Klp., up. Pln., *Kap-upỹs* up. Krkn., up. Pš., *Kap-ù-upis* up. Kp., *Kapų̃ ẽžeras* RdN., *Kapų̃ Skar̃džius* up. Km., *Kapų̃ upẽlis* Srd. Iš liet. *kãpas*, *kapaĩ*, *kãpinės*, *kapìnės* „mirusiųjų laidojimo vieta“. Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 36.

Kãpstatas ež. End. Jeigu nėra perdirbtas iš kilmininkinio varianto **Kapstatų ežeras*: *Kapstataĩ* k., tuomet vestinas tiesiog iš liet. *kãpstatas* „vieta, aptverta nusmailintais kuolais“ (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 40), plg. liet. *kapsėta* < lat. *kapsẽta, kapu-sẽta* „kapai, kapinės“ (LKŽ V 247; LVV II 159). Iš žodžio *kãpstatas* turime sudarytų ir daugiau vietovardžių: *Kapstataĩ* pv., dr., mš. Tj., pv. Sem., pv. Tršk., *Kãpstatas* kln., pv. Kpč., mš. Lnkv., kln. Zr., l. Mrk., *Kapstatìnė* mš. Rt.

Kapšių̃ ẽžeras Vvs.: *Kapšiaĩ* vs.

Karačiunkà ež. Dkšt. Suslavinta iš *Karačiū́nai* k.

Karail-upis, *Kareĩl-upis* up. Brb. Sando *karail-*, *kareil-* kilmė neaiški. Greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Kireĩlis* ar pan.

Karajìmiškė up. Nj. Iš etnonimo *karaìmas*.

Karalíenės Liū̃nas up. An. Iš balos, paversmio vardo *Karalíenės liū̃nas*.

Karãliškė up. Smn., *Karalių̃ upẽlis* Gdl. Greičiausiai iš avd. *Karãlius*.

Karãliškių ẽžeras Blnk.: *Karãliškiai* k.

Karapolis up. Trg. Matyt, iš **Karapolio upė*: *Karãpolis* k.

Karatẽlė ež. Lb., *Karautìs* up. Ps. – žr. *Kãris*.

Karčemų̃ rãvas Šln. Iš liet. *kar̃čemos*: *karčemà* „smuklė“ (LKŽ V 268).

Karčiãmetis up. Šdv. Greičiausiai sutrumpėjusi lytis iš **Karče-mã-vietis* > **Karčiãmvietis* (t. **Karčiãmvetis*) > *Karčiãmetis* „karčemos vieta“.

Kar̃č-iupis up. Bsg., up. Rmš., up. Vrn., up. Žž., *Kar̃č-iupis*, *Kar̃č-upis*, *Kar̃š-upis* up. Jnk., *Karč-iupỹs* up. Vžns., up. Zp., *Karč-iupis*, *Kart-upis* up. Dt., up. Užp., *Kar̃č-upis*, *Kar̃t-upis* up. Klm., *Kar̃č-upis* up. Vdk. Čia greičiausiai priklauso ir *Kárč-upis* up. Kv., kurio oficialus kirčiavimas gali būti netikslus tarminio kirčiavimo *Kãrčupis* atstatymas į literatūrinę kalbą. Toliau, matyt, minėtina *Kar̃t-upis* up. Erž., up. Šmk., *Kárt-upis*, *Kart-upỹs* (3[a]) up. Kltn., *Kárt-upis* up. Raud. Greičiausiai sietina su liet. *kartùs* „gailus, aštraus skonio“ (LKŽ V 347).

Kardonẽlis up. Raud. Iš liet. (skolinio) *kardonas* „pasienio sargyba“ (LKŽ V 274).

Kãris ež. Pbrd. (ir *Karáitis* ež. Pbrd.)., *Karaičiùkas* ež. Lkm., *Karatẽlė* ež. Lbn. (gal perdirbinys iš **Karait-*?), *Karautìs*, *Karautẽ*, *Kãrautė* up. Ps., *Karulė* up. Aln., *Kãr-upis* up. Bsg., up. Krkn., up. Skd. Plg. liet. *Karẽlis* lk. Dj. Kilmė ne visai aiški. Atrodo, kad tai gali būti labai archaiški hidronimai, turintys atitikmenų kitose ide. kalbose: pranc. *Carus*, air. *Carad*, **Karantos* ir t. t.: ide. **kar-* „kietas; akmuo, akmeninis“, plg. šv. *har* „akmeninės grindys, asla“, sen. isl. *carrag* „uola“ (žr. H. Krahe, 1964 c, p. 58–59; N. Nicolaisen, 1957, p. 247–250; plg. V. Toporov, 1973 a, p. 54).

Kar̃kės upẽlis Ad. Galbūt pirmasis komponentas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Kárka*, *Karkẽlė*.

Kar̃klà up. Aln., *Kar̃klė* up. Ar., up. Kbr., up. Krž. ir kt., iš viso 5, *Karklẽ* up. Vlkj., *Karklỹs* up. Jnšk.

(ir *Karklẽlis* up. Jnšk.), *Kar̃klius* up. Antz., *Kar̃klinis* ež. Dgl. (2 ež.), *Karklìnis* ež. Ds., *Karklýtė* up. Vnd., *Karklõtė* up. Krž., *Karklõtis* ež. Rdš., *Karkluojẽ*, *Karklúoja* up. Krt., *Kar̃kl-a-upis* up. Žmt., *Kar̃kl-upis* up. Šauk., up. Trš., up. Vkš., up. Žr., *Karkl-upỹs* up. Bb. Iš liet. *kar̃klas* „Salix cinerea" (LKŽ V 292), *kárkla* „karklų priaugusi vieta" (ten pat, 291), *karklýtė* „karklų prižėlusi vieta, karklynėlis" (ten pat, 294).

Karklẽnų ẽžeras Krž.: *Karklẽnai* k.

Kárliškiai ež. Dgč. Iš avd. *Kárla*.

Kar̃mė up. Vrn. Plg. (?) lat. *Cērmena-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1956, p. 163). Galbūt sietina su liet. *Kermėžỹs* ež. Lel.

Karnavẽ up. Rdd. – žr. *Ker̃navas.*

Karnẽlis ež. Dbg., *Kar̃n-upis*, *Kar̃n-upė* up. Rd., up. Sk., *Kar̃n-upis*, *Karn-upỹs* up. Sk. (ir *Karnupẽlis*, *Karnupẽlė* up. Sk.). Galbūt sietina su liet. *karnóti* „plaušėti, plūšyti" (LKŽ V 302), *karnà* „liepos, gluosnio ar karklo apatinė žievė, lunkas, palanka, papina, pavarsta, plėša" (ten pat, 299). Toliau žr. *Kernỹs*, *Ker̃navas*. Plačiau dėl *karn-* : *kern-*: *kirn-* žr. I. Duridanov, 1969, p. 38–39.

Karolìniškės ẽžeras Smal.: *Karolìniškė* k.

Karõsas ež. Km., ež. Tl., *Karosiùkas* ež. Mlt., *Karosýnas* ež. Krtv., *Karõsinė* up. Imb., ež. Kvr., *Karõsinis* ež. Dgč., *Karosìnis* ež. Als., ež. Pnd., *Karosinẽlis* ež. Švnčl., ež. Žrn., *Karosiniùkas* ež. Švnč., *Karõsninkas* ež. Sem., *Karosninkẽlis* ež. Auk., *Karõs-upis* up. Vlk. Iš liet. *karõsas* „tokia žuvis (Carassius)".

Kárpis up. Kp., *Kárpentis* up. Vkš., *Kárpiškis* up. Lnkv., *Karpõčius* up. Jnk. Iš liet. *kárpis* „tokia žuvis (Cyprinus carpio)". Dar žr. V. Toporov, 1968, p. 293.

Kar̃šis, *Kar̃šė* up. Dg. Iš liet. *kάršis*, *kar̃šis* „tokia žuvis (Abramis brama)".

Kartenãlė up. Krt., Minijos dš., up. Krt., Kartenalės dš. Dabartinė lytis, matyt, yra antrinis, mažybinis vedinys iš miesto vardo *Kar̃tena* (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 86). Miesto vardas *Kar̃tena* greičiausiai bus kilęs iš upės vardo *Kartenãlė* ankstesnės lyties **Kartena*. Upės vardas **Kartena* sietinas su kitais liet. upių vardais, turinčiais šaknį *kart-*, ir kildintinas iš liet. *kartùs* (žr. *Kar̃čiupis*). Dar žr. V. Toporov, 1973 a, p. 55.

Kárt-upis up. Kltn., up. Raud., *Kar̃t-upis* up. Erž., up. Klm., up. Šmk. – žr. *Kar̃čiupis.*

Karulė up. Aln., *Kãr-upis* up. Bsg., up. Krkn., up. Skd. – žr. *Kãris.*

Karūža up. Vžns. Galbūt iš avd. *Karūža.*

Karvãklonis up. Vdk. Iš pievos vardo *Karvãklonis.*

Kar̃vė up. Auk., *Karvė* up. Plt., *Kar̃vis* up. Pln., *Karvỹs* ež. Mšg., ež. Rdš., *Kárvinė* up. Srj., *Karvinẽ* up. Švnčl. Kilmė neaiški. Sieta su liet. *kárvė* „naminis gyvulys" (J. Otrębski, 1959, p. 25). V. Šmidas tokį siejimą laiko liaudies etimologija (W. Schmid, 1970, p. 476). Pr. vv. *Carwis* lyginamas su liet. *Karvė* (G. Gerullis, 1922, p. 57). Plg. K. Būga, 1961, p. 644.

Lietuvių vietovardžių su *karv-* yra gana daug: *Karv-ã-balė* b. Sml., *Kárv-a-kalnis* kln. Stk., *Karv-ã-klonis* pv. Vdk., *Kárv-ia-kampis* įl. Ign., *Karv-ã-pelkė* plk. Šl., *Karv-ã-pjaunis* b. Nmk., *Karv-ã-trakis* gn. Rm., *Kárvė* pv. Vnd., *Kárvės raĩstas* Šš., *Kárvės olà* Brž., *Kárvės tìltas* pv. Rud., *Karv-iã-dũburis* vieta upėje Lnkv., *Karv-iã-lankis* pv. Vrn., *Kárv-ia-raistis* b. Mlt., *Kárvinės* pv. Ppl., *Kárvių liũnas* pv. Lap. ir kt. Dauguma vietovardžių su *karv-* yra sudurtiniai arba sudėtiniai. Jau šis faktas rodo (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 279 tt.), kad jie yra palyginti nelabai archaiški, naujesni vietų vardai. Todėl daugumos jų ryšys su liet. *kárvė* neabejotinas. Išimtį sudarytų galbūt tik galūnių vediniai *Kar̃vė, Kar̃vis, Karvỹs.* Jie gali būti siejami su *Kãris* ež. Pbrd. (žr.) ir pan. (plačiau žr. A. Vanagas, ten pat 213) arba, galbūt net įtikinamiau, su *Kervė̃kštas* up. Vdk. (žr.): liet. *ker̃vas* „kervėziškas, nerangus", *kervóti* „eiti pamažu, svyruojant į šalis", *ker̃vinti* „pamažu, nevikriai eiti, kėblinti, joti" (LKŽ V 633).

Karvedà up. Skdv. Galbūt sudurtinis upės vardas iš **Karv-veda* < **Karv-vada* — dėl *karv-* žr. *Kar̃vė*, dėl *ved-*, *vad-* žr. *Vadà.* Tai būtų „karvių, karvinė vada" ar pan. reikšmės upės vardas (plg. *vadà* „dirvonas, tuštuma girioje", *vãdė* „sausa vaga, kuri po didelių lietų virsta upe").

Karvẽliškės up. Bsg., *Karvẽl-upis* up. Brž., *Karvélpis* < **Karvel-upis* up. Rk., *Karvẽlio upẽlis* Blnk. Iš liet. *karvẽlis* „Columba" (LKŽ V 356).

Karvélninkas t. *Karvélnykas* up. Btr. Matyt, antrinis darinys iš kilmininkinės lyties **Karvelninko upelis*: *Karvélninkai* k.

Karvõšilo upẽlis Vlkj.: *Karvõšilas* kln., krm.

Kasìkas up. Vš. Galbūt sietina su liet. *kàstis* „raustis" ir pan. (LKŽ V 384 tt.).

Kasìmas up. Srd. Iš liet. *kasìmas* „griovys, apkasas" (LKŽ V 373–374).

Kastìnė up. Alvt., up. Graž., up. Jdp., up. Vlkv., *Kastìnis* up. Vrn., up. Žgč. Iš liet. *kastìnis, -ė* „kastas, iškastas" (LKŽ V 395).

Kasulà up. Grk. Galbūt sietina su liet. *kasulà* „kamienas, kotas", *kasulà* „kekė, kesulas" (LKŽ V 396–397).

Kašonių̃ ẽžeras Jz.: *Kašónys* k.

Kašùčių ẽžeras Dr.: *Kašùčiai* k.

Katãrė up. Šl. — žr. *Katrà.*

Kãt-ežeris ež. Krž. — žr. *Kačupỹs.*

Kãtilas ež. Vp., *Kãtilė* up. Nmk., *Katiliùkas* ež. Igl. Iš liet. slavizmo *kãtilas* „didelis metalinis indas", perkeltine prasme „tam tikros formos žemės paviršiaus vieta".

Katìlius up. Pkn., ež. Sv. (kitas Narbũčių ẽžero vardas), *Katilìškė* ež. Vvs. Greičiausiai iš pvd. *Katìlius.*

Katinaũtiškės ẽžeras Tvr.: *Katinaũtiškė* k.

Katinė̃lis ež. Žr., *Katìn-ravis* up. Rs., *Katìn-upis* up. Nj., up. Šlv., up. Trg., *Kãtino upẽlis* Rd. Iš liet. *kãtinas* „kačių patinas" (DLKŽ).

Katìšius ež. Km., ež. Slk., ež. Trak. — žr. *Kačiùšis.*

Katmil̃žis up. Žg. — žr. *Kačiamil̃žis.*

Katrà up. Rud., *Katrélka* ež. Antz. (<**Katrelė* ir slaviška priesaga *-ka*), *Katãrė* up. Šl. Laikoma labai archaiškais hidronimais ir vedama iš ide. **kataro-* „upelis, griovys, srautas, srovė“, plg. *Catarona* up. Po dš., Καταρβάτης up. Liburnijoj ir kt. (žr. J. Hubschmid, 1954, p. 12–26; H. Krahe, 1957 c, p. 10; ten ir literatūra). Kitaip S. Karaliūnas, 1967, p. 221. Dar plg. W. Schmid, 1971, p. 40.

Kãt-upis up. Akm. ir kt. – žr. *Kãčupỹs*.

Kaudeška up. Čk. Greičiausiai sietina su liet. *kaũdis* „toks žvėrelis, audinė“ (LKŽ V 419).

Kaukìnės ẽžeras Žž.: *Kaukìnė* k.

Kaũklė up. Rs. Galbūt iš liet. *kaũkti* „rėkti, staugti“ (LKŽ V 427), plg. *kauklỹs, -ė̃* „kas kaukia, rėkia“ (ten pat, 423). Nors bene įtikimesnis būtų siejimas ir su liet. *káuklė* „tokia žolė (auga prie vandens), triaukšlis“ (ten pat, 423).

Kaũknoris (Báltas ir Júodas) ež. Kpč. (ir *Kauknorė̃lis* ež. Kpč.). Galbūt sudurtinis, iš *Kaũk-noris*. Dėl *kauk-* plg. *Kaũk-ragis* up. Krž.: liet. *kaũkas* „turtus nešanti namų dvasia, aitvaras“ (LKŽ V 420). Antrasis sandas *-nor-* greičiausiai dėl liaudies etimologijos (plg. liet. *norė̃ti*) ar dėl balsių kaitos gali būti iš *-nar-*, plg. liet. *nérti*, *narìnti* ir pan. – žr. *Narañtis* ir *Labanóras*. K.-O. Falkas ežero vardą *Kaũk-noris* sieja su liet. *kaũkti* „išduoti ilgą, tęsiamą garsą“ ir liet. asmenvardžių *Dau-nór-as*, *Lýg-nor-as* ir t. t. šaknimi *-nor-*, kuri vestina iš liet. *nóras*, *norė̃ti* ir pan. (K.-O. Falk, 1973 b, p. 18; to paties, 1976 a, p. 135). Taigi ežero vardui *Kaũknoris* suponuojama ir „norėjimo kaukti“ ar pan. reikšmė, kas mažai įtikima.

Kaukùčio ravė̃lis Dkšt. Plg. Rytprūsių *Kauke* up. (G. Froelich, 1930, p. 39), liet. *Kaukùč-ia-votis* mš. Švnč. Galbūt iš liet. *kaukùtis*: *kaũkas*, žr. *Kaũknoris*.

Kaulìnė up. Srv. Greičiausiai iš liet. *káulas* „kuri nors skeleto dalis“ (DLKŽ).

Kaupis up. Tl. Plg. *Kaũp-a-balis* b. Pbr., *Kaupaĩ* mš. Krž., *Kaupìs* k. dalis Šv. Galbūt sietina su liet. *kaũpas* „iškilimas, kauburys, krūva“ (LKŽ V 437).

Kaũprė up. Lap. Iš liet. *kaũprė* „iškilimas, kauburys, kalvelė“ (LKŽ V 439).

Kaušãpelkių upė̃lis Ms.: *Kaušãpelkiai* plk.

Kaušỹs ež. Slk., *Kaušė̃lis* ež. Imb., ež. JnšM., ež. Nmč., *Kaũš-ežeris* ež. Ds., *Káuš-upis* up. Br. Iš liet. *káušas* „samtis“ (DLKŽ). Perkeltine prasme, matyt, gali reikšti „kaušo pavidalo“ ar pan.

Kavaliaũsko ravė̃lis Dkšt.: *Kavaliaũskas* pvd.

Kavalỹs ež. Ūd. Kilmė neaiški. Plg. *Kãvalio kálnas* Žsl. Gali būti asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Kãvalis*. Bet greičiausiai sietinas su liet. *kẽvalas* „kiautas, lukštas“ (LKŽ V 671). Tai galėtų būti konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Kãviškė up. Kpč., Kalvių k., *Kãviškis* ež. Kpč., Kalvių k. Kilmė neaiški. Galbūt iš **Kálviškė*, **Kálviškis*: *Kálviai* k., plg. *Kãvaraistis* || *Kálviaraistis* pv. Gdl. – iš kaimo vardo *Kálviai* k.

Kavõliškė up. Kps., *Kavõliškis* up. Jon., *Kavõl-iupis* up. Žmt., *Kavõlių ẽžeras* Vžns. Iš liet. avd.

Kavõlis, *Kavõlius* (gali būti ir tiesiog iš *kavõlis*, *kavõlius* „kalvis").

Kazimierãvos ẽžeras Mlt.: *Kazimieravà* k.

Kazių̃ ežerė̃lis Dkšt. (kitas Kur̃tinio var̃das). Iš avd. *Kazỹs*.

Kazõkiškių ẽžeras Onš.: *Kazõkiškės* k.

Kebliùkas up. Klm., *Kẽblio upẽlis* Aln. Galbūt sietina su liet. *keblỹs* „velnias, kipšas" (LKŽ V 476). Nors žr. *Kablẽlis*.

Kėgžlỹs ež. Aln. Plg. *Kėgždžiaĩ* pv. Skd. Galbūt sietina su liet. *kẽgždas* „kiogždas" (LKŽ V 484), *kiõgždas* „kas sukiogždintas" (ten pat, 821), *kiõgždinti* „p renti, daryti papurusį, išsipūtusį", *kiõgžti* „purti" (ten pat, 822).

Keĩzaras ež. Antz. Kilmė neaiški. Galbūt yra baltų (sėlių) dialektizmas iš **Keižaras*, plg. *Keĩž-a-raistis* b. Lzd., *Keĩž-giris* mš. Mlt., *Keižiaĩ* k. Ign. (iš šio kaimo vardo yra *Keĩž-ia-kampis* Dysnų ež. dalis Dkšt.), *Keižiónys* k. Glv. Šaknis *keiž-* sietina greičiausiai su liet. *keĩžioti* „kėtoti kojas, žargytis", *kéižėti* „eižėti, skilti, trūkinėti" (LKŽ V 497). Galbūt tai konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Keklỹs up. Grl. (ir *Kekláitis* up. Grl.). Plg. *Keklỹs*: kurš. *Ceclis* istorinė Kuršo sritis (K. Būga, 1961, p. 166, 521, 564–566). Kamienas *kekl-* galbūt yra su priesaga *-l-* padarytas iš šaknies *-kek-*, sietinos su liet. *kẽkė* „šaka, šakelė" (LKŽ V 498), *kẽkulas* „gumulas, gniutulas" bendresne šakos, atšakos reikšme (E. Fraenkel, 1962, p. 234–235).

Kẽkšt-upis up. Dglš., up. Grš. Iš liet. *kẽkštas* „žvirblinių būrio paukštis (Garrulus glandarius)" (LKŽ V 502).

Kek-upỹs up. Krkn. Pamatinė lytis nėra visai aiški – gali būti ir **Kiek-upys*, plg. var. *Kíek-upis*. Jeigu šaknis *-kek-* pasirodytų tikra, tuomet plg. liet. *Kẽkava* b. Žml., *Kekìnė* mš. Žd., *Kẽkuva* pv. Brž. Matyt, sietina su liet. *kẽkė* ir pan. – žr. *Keklỹs*.

Kẽlė up. Jnš. Galbūt sietina su *Kel̃vė* up. Lap. (dėl *kel-* : *kelv-* plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 213). Plg. lat. *Cẽlis* k., *Cèlę̃n-ęzęrs* (J. Endzelynas, 1956, p. 163). Atrodo, būtų pamato sieti su lat. *cę̀ls* „aukštas, lieknas, puikus; aukštas, pakilus, iškilus" (LVV I 377), plg. liet. *kélti*: *kẽlias* (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 236).

Kel̃-ežeris ež. Ob. Iš liet. *kẽlias* („kelio, pakelės ežeras").

Keliãkiemio ẽžeras Vvs.: *Keliãkiemis* k.

Kelmavýtis ež. Klvr. Priesagos *-ytis* vedinys iš kamieno *kelmav-* (*kelmãvas* „kelminis"): šaknis *kelm-* (žr. *Kélminė*) ir priesaga *-av-*.

Kélminė up. Rk. Iš liet. *kélmas* „apatinė medžio kamieno dalis su šaknimis; keras, krūmas; žole apaugęs žemės kauburėlis, kupstas, kęsas" (LKŽ V 523).

Kelmỹnė up. Zp., *Kelmynẽlė* up. Jnšk. Iš liet. *kelmỹnė* „kelmynas, vieta, kur daug kelmų" (LKŽ V 525).

Kelmýtė up. Šd́., *Kelmýtės* ež. dalis Vad. Iš liet. *kelmýtė* „kelmynas, kelmynė" (LKŽ V 526).

Kel̃nė up. Yl., *Kelnià* up. Aln., *Kelnis* up. Bsg. Plg. liet. *Kélna* pv. Ant., *Kelnaĩtės* b. Lp., *Kel̃nė* pv. Kltn., l. Šll., pv. Šš., *Kel̃nė* pv. Švnč., l. Skm., l. Kv., l. Krš., pv.,

mš. V., pv. Pln., pv. Onš., *Kélnė* l. Šr., pv. Pn., l. Vrn., *Kelnẽlės* pv. Dgl., pv. Glv., pv. Imb., *Kélnės* pv. Smal., pv. Jž., pv. Tt., pv. Rk., pv. Mlt., l. Gdr., pv. Brš., l. Plk., pv. Ds., dr. Šmn., ar. Kvr., pv. Ign., pv. Kt., pv. Žl., pv. Klvr., dr. Lnkv., *Kel̃nės* l. Čk., pv. Ob., pv. Pln., *Kélnia* pv. Ml., *Kélninė* pv. Aps., pv. Aln., dr. Rim., dr. Jž., pv. Skm., pv. Trgn., *Kelnìnis* dr. Mlt., pv. Sem., *Kelnỹs* l. Vlkj., *Kelnýtė* b. Št., *Kelnojà* Platelių ež. dalis Plt. Matyt, sietina su liet. *kélnės*, *kel̃nės* „ant juosmens ir kojų dėvimas drabužis" (LKŽ V 527). Šių vietų vardų semantika galbūt tokia – „kelnių pavidalo, panašūs į kelnes" ar pan.

Kelpẽčius up. Vl. Matyt, naujas vardas, sietinas su liet. *kal̃pečius* „krosnis kalkėms degti" (LKŽ V 150).

Kelpšỹs, *Kel̃pšis*, *Kelpis* up. Kur. Plg. *Kel̃pšus* mš. Slk., *Kelpšýnas* (?) Tl. Galbūt sietina su liet. *kel̃pšas* „klaidus" (LKŽ V 530). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimai. Antra vertus, neišleistina iš akių ir liet. *kel̃pštas* „tam tikra maža žuvelė, šlepštas, kelbas, kelbukas" (ten pat).

Kel̃pšiškio ẽžeras Glv.: *Kel̃pšiškis* k.

Kel̃vadis up. Grk., *Kalvadà* up. Skdv. < **Kel-vada*. Galbūt sudurtiniai vardai iš *Kel̃-vad-*, *Kal-vad-*. Plg. *Kél-vadis* mš. Jrb. Pirmasis sandas *kel-*, matyt, sietinas su liet. *kẽlias* (žr. *Kẽležeris*), o antrasis galbūt su *Vadà* up. Ar. (žr.): liet. *vãdė* „sausa vaga, kuri po didelių lietų virsta upe" (t. y. „kelio vadė" ar pan.).

Kel̃vė up. Lap. – žr. *Kẽlė*.

Kẽmerio ẽžeras Šlu. Iš avd. *Kẽmeris*.

Kemešà, *Kẽmešė* (ar *Kemėšà*, *Kẽmėšė*) up. Lkm., *Kemešỹs* (ar *Kemėšỹs*) ež. Lkm. Galbūt sietina su liet. *kemẽša*, *kemẽšis*, *kemẽšius* „griozdiškas žmogus" (LKŽ V 559). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Kempė up. End., up. Mrk. Galbūt sietina su liet. *kem̃pti* „džiūti, nykti, lysti; stirti, kietėti" (LKŽ V 563).

Kémsė up. Užv., *Kemsìnė* ež. Antz., ež. Švn., *Kemsìnis* ež. Rim. Iš liet. *kémsas* „samanomis ar žole apžėlęs kelmas ar žemės kauburėlis, kęsas" (LKŽ V 563).

Kemsỹnė up. Ad., ež. Imb. Iš liet. *kemsỹnė* „kemsų priaugusi vieta" (LKŽ V 563).

Kemsrùtas up. Bsg. Galbūt iš **Kemzr-utas*. Tuomet sietinas su liet. *kémzras* „kemsas; supuvę medžiai, pjaulai" (LKŽ V 565).

Kenà up. Šm. – žr. *Kinẽ*.

Kentaũčių upẽlis Žd. (kitas Švárcupio vardas): *Kentaũčiai* k.

Kentrẽlis up. Akm. Plg. *Keñtrės* pv. Šll., *Kentr-ã-kalnio mìškas* Žr., *Kentrãliai* k. Lk., *Kentriaĩ* k. Šauk., k. Pgg., *Kentrìnė* pv. Krtn. Galbūt asmenvardiniai vietų vardai, plg. liet. avd. *Kentrà*, *Keñtras*.

Kepẽnis up. Trš. Kilmė ir daryba neaiški. Gali būti asmenvardinės kilmės, iš liet. pvd. *Kepẽnis*. Tačiau plg. lat. *Cēpene* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 163), pr. *Keppin*, *Kepytien* (G. Gerullis, 1922, p. 60). Bene įmanomiausias ryšys būtų su liet. *kepẽnė* „kaitra, karštis; kepsnys" (LKŽ V 575), *kepẽnis* „pakepęs" (ten pat), plg. liet.

Degìmas up. Jnšk., *Dẽgsnė* up. Sd., *Svìlė* up. Krtv. ir pan.

Kepštỹs up. Rdn. Galbūt sietina su liet. *kepšỹs* „didelis pilvas“ (LKŽ V 585). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Kepùrinis, *Kepurìnis* ež. Šmn. Plg. *Kepùr-raistis* rst. Mlt., *Kepùr-a-kalnis* kln. Dbg., *Kepùrė* pv. Kps., pv. Nmk., *Kepùr-daubė* pv. Kv., *Kepùrės kálnas* Ds., *Kepurìkė* kln. Vg., *Kepùrinė* plk. Šš., *Kepùrinė* pv. Šmn., *Kepùrinis* l. Vrn. Iš liet. *kepùrė* metaforiškai „kepurės formos žemės vieta“.

Kẽr-a-kampis ež. dalis Dkšt. Iš avd. *Kẽras*.

Kerbẽsas up. Vkš. Siejama su pr. *Carbeyne* up., *Karben*, toliau – su lat. *ķirba* „pelkėta vieta, bala, liūnas, klampynė“ (LVV II 383), liet. *kìrba* „klampynė, liūnas“, plg. dak. *kerba* „pelkėta vieta, kamša“ (žr. I. Duridanov, 1969, p. 38; V. Toporov, 1973 a, p. 54; L. Nevskaja, 1977, p. 114).

Kerẽpla ež. Ktk., *Kerẽplis* ež. Onš., *Kerėplìnė* up. Ktk. Iš liet. *kerẽpla* „nedailus, išsikėtojęs daiktas; išsiskėtęs, išsišakojęs augalas“ (LKŽ V 604).

Kerẽs-upis up. Užp. Plg. *Kerėš-pelkis* krm. Krp. Kamienas *kerės-* (*kerėš-*) greičiausiai išvestinis: šaknis *ker-* ir priesaga *-ės-* (*-ėš-*). Dėl šaknies *ker-* žr. *Kerõtis*.

Kerìnė ež. dalis Dkšt. Iš avd. *Kẽras*, *Kerỹs*.

Kermėžỹs ež. Lel. Plg. liet. *Kermẽnė* l. Lž. Greičiausiai sietina su liet. *kermẽti* „gausiai augti; apsitraukti, aplipti“, *ap-kermẽti* „apaugti kuo“, *už-kermẽti* „užaugti; apsitraukti kuo“ (LKŽ V 611).

Kermùšis up. Šmk., *Kermušìnis* up. Kps. Iš liet. *kermušẽ* „laukinis česnakas“ (LKŽ V 613).

Kermušýnas up. Šil. Iš liet. *kermušýnas* „vieta, kur kermušės (laukiniai česnakai) auga“ (LKŽ V 613).

Kermušótas up. Brb. Plg. *Kermušótas* pv. Gdl. Iš liet. **kermušotas* „kermušynas“, plg. *epušótas* „epušynas“ ir t. t.

Keȓnadėtas, *Kernadė̃tas* ež. Ut. Kilmė ir daryba neaiški. Gali būti sudurtinis (*Keȓn-a-dėtas*: dėl *kern-* žr. *Kernỹs* ež. Dgč., dėl *dėt-* plg. liet. *dė̃ti*), bet gali būti ir vėlesnis perdirbinys iš **Kernavėtas*, žr. *Keȓnavas*.

Kernaujà up. Klt. – žr. *Kernỹs*.

Keȓnavas ež. Jšn., *Kerniavà* up. Sl., *Kernavė̃* up. Krnv., up. Pn., *Kernavė*, *Kernavyčia* up. Šlčn., *Karnavė̃* up. Rdd. Iš liet. *keȓnavė* „klampi vieta pievose, miškuose“ (LKŽ V 613). Plačiau – A. Vanagas, 1972 a, p. 294–297. Dar žr. *Kernỹs*.

Kernavė̃s ẽžeras Krnv.: *Kernavė̃* mstl.

Kernỹs ež. Dgč., *Kérnas* ež. Šlčn., *Kernaujà* up. Klt. Sietina su liet. *kernà* „tankynė, vieta, kur kas suaugę į krūvą“ (LKŽ V 613), *kernė̃ti* „kerėti, nykti, skurdžiai augti“, *keȓnyti* „bet kaip tverti tvorą“, *keȓnoti* „jaukti“ (ten pat, 614–615). Toliau lygintina su *Karnẽlis* ež. Dbg., *Keȓnavas* ež. Jšn., *Kìrnė* up. Dbg. ir pan.

Kernùš-upis up. Trg. Greičiausiai iš **Kermuš-upis*, žr. *Kermùšis*.

Kerõtis ež. Klt., *Kerotỹs* ež. JnšM., *Kerū̃lė* up. Vdk. Matyt, sietina su liet. *keróti* „šakoti, plėstis, kerėti“, *kerótas* „išsišakojęs, išsikerojęs“ (LKŽ V 616), *kẽras* „medžio

kelmas su visomis šaknimis" (ten pat, 597), *kerùs* „išsikerojęs, vešlus" (ten pat, 633).

Kérpis up. Sv. Iš pievos vardo *Kérpis*. Dėl jo plg. liet. *Kerpýnas* b. Plt., *Kerpỹnė* mš. Jrb., lat. *Cẽrpis* pv., *Cẽrpes* pv., *Cẽrpes-pļava* pv., *Cḕrpu-strauts* up., *Cērpu-dīķis* tv., *Cẽrpẽjis* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 163). Lat. vv. siejami su lat. *cḕrpa*, *cḕrps* „aukšta žolė, ypač pelkėje; vilkžolė" (ten pat). Šie lat. bendriniai žodžiai yra gimininiški su liet. *kérpė* „mažas, smulkus augalas, kerojantis ant akmenų, medžių, stogų ir kt., kerpena, kežas, vaistinė plautė, lapuotosios sąmanos" (LKŽ V 617), iš kurio ir kildintina liet. vv. *Kérpis* ir kt.

Kéršis up. Dbk., *Keršiaĩ* 2 ež. Blnk. Iš liet. *kéršas*, *keȓšas* „lopais juodas, lopais baltas; lopais baltas, lopais žalas ar žilas; margas; dryžas; rainas" (LKŽ V 622), plg. pr. *kirsnan* „juodas" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 245).

Kertẽ up. Dt. Iš liet. *kertẽ* „kampas" (DLKŽ).

Kertùs up. Žž., *Kertenỹs*, *Keȓtenis* up. Bt., *Kertuojaĩ* ež. Mlt. (ir *Kertuojõs upẽlis* Mlt.), *Kertušà* up. Šš., *Kértušas* ež. Šš. Siejama su pr. *Kertene* mš., toliau – su liet. *kertẽ* „kampas" (žr. *Kertẽ* up. Dt.) ir pateikiama atitinkamų semantinių paralelių iš kitų kalbų (žr. I. Duridanov, 1969, p. 39). Tačiau neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su liet. *kertùs*, *kertùkas* „panašus į pelę žvėrelis, karstas, kirstukas", *kertùkas* „maža vandeninė pelė; vandenyje auganti žolė, siauralapis gyslotis" (LKŽ V 631–632).

Kerũlė up. Vdk. – žr. *Kerõtis*.

Kerùlių upẽlis Dbg. (kitas Žvérnos vardas): *Kerùliai* k.

Ker-ùpė up. Grk., up. Zp., *Kẽr-upis*, *Ker-upalis* up. Šv., *Kerupỹs* up. Vdk., up. Žgč. Galbūt sietina su *Kerõtis* ež. Klt. (žr.). Nors kartais gali būti ir iš avd. *Kẽras*, *Kerỹs* ar pan.

Kervẽkštas up. Vdk., Plg. lat. *Ceȓve* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 162). Šaknis *kerv-*, matyt, sietina su liet. *kervénti* „palengva eiti, rėplioti", *keȓvinti* „pamažu, nevikriai eiti, kėblinti", *kervóti* „eiti pamažu, svyruojant į šalis", *keȓvas* „kerveziškas, nerangus" (LKŽ V 633). Pirminė reikšmė galėjo būti „šakotas, išsišakojęs, išsikerojęs, išsirangęs" ar pan.

Kẽsė up. Kv., *Kesáutis*, *Kesáutė* up. Šauk. Plg. *Kẽs-a-kalnis* kln. Sv. Šaknies *kes-* kilmė neaiški. Labiausiai įtikimas būtų siejimas su liet. *kę́sas* „kemsas, kupstas" (LKŽ V 634), bet tokiam siejimui prieštarauja fonetika. Dėl *kęs-* plg. *Kęsuotė* pv. Tl., pv. Vgr., pv. Plt., pv. Sd., pv. Als., *Kęsijà* pv. Krtn., pv. Grg., pv. Ms., *Kęsỹnė* pv. Ms., pv. Lk., pv. End. Šie vietų vardai, ypač *Kęsuotė*, rodo, jog vardas *Kẽsė* ir *Kesáutis* vis dėlto gali būti išsirutulioję (kad ir nedėsningai) iš **Kęsė*, **Kęsautis*.

Kęstutìškio ẽžeras Km.: *Kęstutìškis* k.

Ketũnka up. Krš. Priesagos *-ka* vedinys iš *Ketũnai* k.

Keturkõjis up. Šd. Iš liet. *keturì* ir *kója*, plg. *keturkõjis* „kas su keturiomis kojomis" (LKŽ V 660).

Ketvérgio upẽlis Dvl. Greičiausiai iš kaimo vardo *Ketvérgiai*.

Ketvir̃čiai up. Srv. Iš liet. *ketvir̃tis* „valako ketvirtadalis“ (LKŽ V 669–670).

Kẽvė up. Vg., *Kẽvė* ež. Vg. Plg. lat. *Ķẽves-aste* pv., *Ķẽves-dīķis* tv., *Ķève* pv., *Ķẽvs-ęzęrs* ež., *Ķèvups* mš., *Ķẽvene* pv. ir daugybė kitų, kurie visi vedami iš lat. *ķẽve* „kumelė“, plg. liet. *kẽvė* „prastas, liesas gyvulys, kuinas“ (J. Endzelynas, 1961, p. 216–217; LKŽ V 672). Tad liet. *Kẽvė* greičiausiai yra latvizmas. Mums atrodo, kad ir pats liet. kalbos žodis *kẽvė*, kuris žinomas bene tik iš šiaurrytinės Lietuvos, taip pat yra skolinys iš latvių. Tai patvirtintų, be kita ko, ir vietovardžiai. Vietų vardų, siejamų su lat. *ķẽve*, Latvijoje yra dešimtys, o Lietuvoje tik kalbamasis *Kẽvė*. Lat. *ķẽve*, matyt, iš tiesų yra finougrizmas (L. Bednarczuk, 1976, p. 48–49; kitą literatūrą žr. A. Sabaliauskas, 1968, p. 157). Į prūsų kalbą *kaywe* galėjo patekti tiek būdamas lietuvių kalbos žodžiu (A. Sabaliauskas, ten pat, 158), tiek ir būdamas skoliniu iš latvių kalbos. Dar žr. V. J. Zeps, 1962, p. 132; A. Vanagas, 1975, p. 405.

Kever̃nė, *Kever̃nis* up. Pn. Iš liet. *keverióti* „šlitiniuoti, svyruoti, kraipytis; netiesiai, kreivai ką nors daryti“, plg. *kever̃noti* „terlioti, dergti“ (LKŽ V 673).

Kežiõnė up. Lkč. Matyt, sietina su liet. *kežėti* „kerotis palei žemę“, *kẽžas* „mažas, kumpas, nususęs medis“, *kẽželis* „šakotas rąstas, vartojamas bloškiant rugius“ (LKŽ V 679), *kèžti* „menkėti, silpnėti, težti“ (ten pat, 682), plg. *kežùs* „labai pamažu augantis“, *iškežoti* „išskėsti“ (ten pat). Matyt, semantiką reikėtų suprasti upės vagos formos ar pan. prasme.

Kiaukliũ ẽžeras Šš.: *Kiaukliaĩ* k.

Kiaulakìnis up. End. Priesagos *-inis* vedinys iš kaimo vardo *Kiaulakiaĩ*.

Kiaulenà ež. Ant., *Kiaũlyčia*, *Kiaulyčià* up. Smn., *Kiaũlinis*, *Kiaulìnka* up. Ds., *Kiaũlinis* ež. Dkšt. (ir *Kiaulinẽlis* ež. Dkšt.), ež. Ds., ež. Smal., *Kiaũliškė* up. Šil., *Kiauliùkas* up. Dgč. (varianto *Kelvos ežeras* kilmė ir santykis su *Kiauliùkas* neaiškus; gali būt net taip, kad lytis *Kelvos ežeras* yra pirminė, senesnė, vėliau perdirbta pagal šaknies *kiaul-* vietovardį – dėl *kelv-* žr. *Kel̃vė*), *Kiaũl-ežeris* ež. Dgč., ež. Krtv., *Kiaũl-iupis* up. Šd., *Kiaul-iupỹs* up. Všn., *Kiaul-upalis* up. Vvr., *Kiaũl-upė* up. Br., up. Snt., up. Vlkv., *Kiaũl-upis* up. Klm., up. Nv., up. Ob. ir kt., iš viso 9, *Kiaul-upỹs* up. Kdn. Iš liet. *kiaũlė* „Sus domesticus“ (LKŽ V 689). Dėl semantikos plg. lat. *Cūka-dīķis* pv., *Cūku-druvas* pv., *Cūku-ęzęrs* ež., *Cūku-lieknis* mš., *Cũcene* pv. ir t. t.: lat. *cũka* „kiaulė“ (J. Endzelynas, 1956, p. 173–175). Dar žr. *Par̃šežeris*.

Kiaunà up. Klt., *Kiaũnas* ež. Lkm., *Kiáunė* up. Sml., *Kiaunýtė* up. Grnk., *Kiáun-upis*, *Kéln-upis* up. Rs., *Kiaun-ùpis*, *Keln-ùpis* up. Bb. Paprastai siejama su liet. *kiáunė*, *kiaunẽ* „plėšrus brangiakailis žvėrelis“ (žr. P. Jonikas, 1950/51, p. 15; J. Otrębski, 1959, p. 25, 26; F. Daubaras, 1978 b, p. 136).

Kiaupiškė up. Dr. Priesagos *-iškė* vedinys iš avd. *Kiaũpas*.

Kiáur-upė up. Grk., *Kiauragỹs*, *Kiáuragis* up. KdI. (iš **Kiaur-ragys*, **Kiaur-ragis*), *Kiáurasai ežerẽlis* Pmp. Iš liet. *kiáuras* „suskilęs, atsi-

vėręs, prasiskyręs; bėgantis, neužšalęs“ (LKŽ V 704).

Kibė̃nius ež. Trgn. *Kibenė̃liai* 2 ež. Dgl. Galbūt konfigūracinės (lenktumo ar pan.) reikšmės hidronimai, sietini su liet. *kìbti* „kabintis“, plg. *ap-kìbti* „apkabinti“ (LKŽ V 734), *kibė̃klis* „staigus pasukimas, vingis“ (ten pat, 720).

Kỹburiškė up. Plk. Iš avd. *Kýburas, Kyburỹs.*

Kicgeĩlis ež. Ml. Tai tarminė lytis. Literatūrine kalba, matyt, turėtų būti *Kidžgeĩlis,* iš avd. **Kidžgeilis,* plg. *Kìdžius* (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 48).

Kìč-upelis up. Kps. Iš avd. *Kìčas.*

Kìdė, *Kidė̃lė* up. Mšk. Plg. *Kìd-a-raistis* pv. Srj., *Kìdiškės* krm. Tl. Kilmė neaiški. Pastarieji du vv. gali būti asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Kìdžius*, lat. pvd. *Ķida* (LAG 256), *Kide* (ten pat, 156). Bet upės vardas *Kìdė* gali būti ir kitokios kilmės, plg. lat. *ķidas, ķides, ķidi* „žuvų viduriai, žarnos; kas nors mažas, nesvarbus“ (LVV II 378) < lyb. *kid(ūd)* „žuvų žarnos“ bei est. *Kide-maa* (J. Endzelynas, 1961, p. 218). M. Rudzytė dar nurodo lat. *Kidurga* up., kurį laiko finougrizmu: lyb. *kid(ūd)* ir pan. (M. Rudzīte, 1968, p. 185).

Kìdul-upis up. Šv.: *Kiduliaĩ* k.

Kíečių ẽžeras Imb.: *Kíečiai* k.

Kíeliškas ež. Ud. Greičiausiai iš kaimo vardo *Kíeliškas*: **Kieliško ežeras* > *Kíeliškas.*

Kiemė̃lių ẽžeras Kš.: *Kiemė̃liai* k.

Kiemė̃nas up. Slč., *Kiementà* up. Žž., *Kíementas* ež. Gdr., *Kiemìnis* ež. Vvs. – žr. *Kaimenà.*

Kiepė̃lis ež. Švn. – žr. *Káipė.*

Kíeto ẽžeras Užv. (kitas Venių̃ ẽžero vardas). Plg. *Kíetas kálnas, Kíet-kalnis* kln. Varn., *Kíetas liũnas* rst. Mlt., *Kíet-kalnis* l. Srv. Galbūt iš liet. *kíetas* „neklampus“ ir pan. (LKŽ V 757). Tokiu atveju ežero vardas *Kíeto ẽžeras* būtų genityvinė lytis iš genetiškai nominatyvinio hidronimo **Kíetas.*

Kievenà up. Trgn., *Kievinỹs* ež. Trgn. Galbūt iš liet. *kíevė* „pempė“ (LKŽ V 766).

Kigỹs ež. Ut. (ir *Kigė̃lis* ež. Ut.). Kilmė ne visai aiški. Be kita ko, kelia abejonių ir pati pamatinė lytis – šaknis *kig-* gali būti su tarmėje sutrumpėjusiu balsiu *y* iš *kyg-*. Užrašytas šis ežero vardas yra ir su ilgu *y*: *Kygỹs* (ir *Kygė̃lis*). Lat. *Ķigeļi* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 218) yra greičiausiai asmenvardinis vietos vardas, sietinas su lat. pavarde *Ķigelis* (LAG 466). Jeigu lytis *Kygỹs* pasirodytų autentiška, tuomet ją, atrodo, būtų pamato sieti su liet. *nu-kỹguoti* „palengva nuvažiuoti“, *kỹglinti* „eiti pasistiepusiam, styplinti“ (LKŽ V 766). Galbūt šių žodžių šaknis *kyg-* yra turėjusi bendresnę nelygios, šleivojančios ar pan. eisenos reikšmę. Plg. dar *kiglùs* „papurę̨s, pasipūtęs“ (ten pat). Tokiu atveju *Kygỹs* būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Kìkižeris, *Kìkežeris* ež. Ml. Pirmoji lytis *Kìkižeris,* matyt, yra iš *Kìk-ežeris.* Plg. liet. *kìkas* „kiaušinis“ (LKŽ V 766). Galbūt liet. *kìkas* yra finougrizmas, plg. lyb. *kikk* „gaidys“.

Kilė̃va up. An., *Kìl-upis, Kil-upáitis* up. Grk., *Kil-ìntakis* up. Raud. (*kil-* ir *iñtakas*). Galbūt sietina su liet. *kìlas* „aukštas“ (LKŽ V 773), *kylė̃ti* „kelti, keltis“ (ten pat 776), *kilùs* „iškilęs į viršų“ (ten pat

800). Upės vardas *Kilė̃va*, be to, gali būti siejamas tiesiog su lat. *ķilava* „miško pusiasalis baloje" (LVV II 380).

Kilónių ẽžeras Vg.: *Kilóniai* k.

Kilùčių ẽžeras Brž.: *Kilùčiai* k.

Kim̃bartiškės ẽžeras Smal.: *Kim̃bartiškė* k.

Kimzrỹnė up. Jnšk. Iš liet. *kimzrỹnė* „vieta, kur daug kimzrų" (LKŽ V 809).

Kinė̃, *Kenà* up. Šm. (ir *Kenė̃lė* up. Šm.), *Kìnė* up. Ds., *Kinė̃lė* ež. Kdl., *Kìn-upis* up. Skdv. Iš variantų *Kinė̃*, *Kenà* pirmesnis, atrodo, yra *Kinė̃*. Plg. pr. *Kynnewangen* (G. Gerullis, 1922, p. 63), lat. *Cinis* k., *Ciņu-dīķis* tv., *Cinaine* l., *Cinene* pv. ir kt. (J. Endzelynas, 1956, p. 166–167). Sietina su liet. *kinė̃*, *kìnė* „pakilesnė vieta pievoje, raiste ar vandenyje; medžių ir krūmų šaknys upės krante (vandenyje); padirvio galas, kur prieina į dirvą, panuovalis" (LKŽ V 811), *kinìs* „ant vandens užžėlusi pluta, liūnas; upėje ar ežere maža salelė, liūno plotelis; atvira vieta liūne, akis; vandenyje augančių žolių šaknys..." (ten pat, 812), lat. *cinis*, *cine*, *ciņa* „Hümpel", *cinata* „Hümpel, Mooshügel", plg. dak. *kina* „išdžiūvusi vieta pelkėje" (plačiau I. Duridanov, 1969, p. 40, 91).

Kiñk-upis up. Pp. Iš liet. *kìnka* „koja, kenklė; blauzda, šlaunis" (LKŽ V 813).

Kintãl-upis up. Krkn. Kilmė ne visai aiški. Greičiausiai iš **Kintarupis*: liet. *kìntaras* „skendenis (Utricularia)" (LKŽ V 821).

Kipšùkas up. Krš. Priesagos *-ukas* vedinys iš kaimo vardo *Kipšiaĩ*.

Kir̃gas, *Kir̃gus* up. Akm. Greičiausiai finougrizmas, plg. fu. *Kerg-ozero*, kurį M. Fasmeris sieja su suom. *kärki* „genys", est. *kärg* „juodasis genys" (M. Vasmer, 1934, p. 380). Plg. dar. fu. *Кыргусь* (žr. A. Vanagas, 1971, p. 149), est. *kõrge* „aukštas" (J. Šliavas, 1977).

Kirienà up. Jnš. Greičiausiai sietina su liet. *kìras* „laukinis vandens paukštis" (LKŽ V 830).

Kìrka up. Rdn., *Kir̃kė* up. Klm., *Kir̃k-upis* up. Tt., *Kirkùtis* up. Raud. Plg. liet. *Kirk-a-balė* pv. Žž., *Kìrk-a-kalnis* kln. Trgn., *Kirk-a-raistis* rst. Ukm., *Kirkė* dr. Žž., dr. Pmp. Greičiausiai iš liet. *kìrka* „žuvėdra, kirlė" (LKŽ V 836).

Kirkliáučiškė up. Alv. Greičiausiai iš **Kirklė̃vičiškė*: **Kirklė̃vičius*, plg. liet. pvd. *Kirklỹs*, *Kirkliáuskas*.

Kirkšnìs up. Rt., *Kirkšnỹs* up. Žml., *Kirkšnóvė* up. Btg., *Kirkšn-ó-upis*, *Kirkšnója*, *Kirkšnojis* up. Pln. Sietina su *Kirsna*, *Kiršna* up. Lbg., *Kirsn-upė* up. Krpš. (LUEV 221), pr. *Kirsn-appe* up., *Kirsne*, *Kirsno* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 64): pr. *kirsnan* „juodas", plg. sen. ind. *kṛṣṇá-* „juodas, tamsus" Čia priklauso ir liet. *kéršas* – žr. *Kéršis* up. Dbk. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 245). Dar žr. *Kirsnà*.

Kirmėlỹnė up. Sv., *Kirmė̃liškė* up. Vl., *Kirmė̃liškis* up. Pkn., *Kirmė̃l-iupis* up. Rz. Iš liet. *kirmėlė̃* „kirmis, kirminas; gyvatė" (LKŽ V 841).

Kirmijà up. Al. Iš liet. *kirmė̃* (LKŽ V 840), *kirmìs*, *kir̃mis* „kirmėlė; žaltys, gyvatė" (ten pat, 845–846).

Kirminỹnės upãlis Tv.: *Kirminỹnė* pv.

Kìrnė up. Dbg., up. Žmt., *Kirnà* up. Jnš., *Kirnỹs* ež. Zr., *Kirneĩlė* up. Mlt., *Kirneĩlis* ež. Mlt., *Kiñn-upalis* up. Klp. Plg. liet. *Kirnýnas* plk. Tl., *Kirnùtis* rst. Srj., lat. *Cirnava* k. (J. Endzelynas, 1956, p. 167), pr. *Kirno* mš. (G. Gerullis, 1922, p. 63). Sietina su liet. *kìrna* „vandens išplauta medžio ar krūmo šaknis upės krante; krūmuota šlapia vieta; vieta, kur suvirtę medžiai, laužas, lūžtvė" (LKŽ V 847), pr. *kirno* „krūmas" (R. Trautmann, 1910, p. 358). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 38–39.

Kirsnà up. Klvr. Matyt, jotvingiškas upėvardis, sietinas su pr. *kirsnan* „juodas", plg. sen. ind. *kṛṣṇá-* „juodas" (J. Endzelynas, 1974, p. 196; A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 428; G. Rohlfs, 1968, p. 5; A. Pogodin, 1901, p. 195; V. Toporov, 1959 a, p. 256–261; K. Būga, 1961, p. 135, 144–145).

Kiȓšinas up. Bsg., *Kiršn-ó-upis* up. Pln. (*Kirkšnóupio* kita lytis), *Kiȓš-valkis* up. Vdk. Matyt, sietina su *Kirkšnìs* up.

Kìsė up. Šll., *Kìs-upė* up. Klp. Plg. liet. *Kisìnė* pv. Alvt. Kilmė visai neaiški. Gali būti tolimi (nedėsningi?) perdirbiniai iš **Kęsė*, **Kęs-upė* (žr. *Kẽsė*). Bet įmanomi ir kiti ryšiai, plg. lat. *Cisiete* up. (J. Endzelin, 1934, p. 139; J. Endzelynas, 1956, p. 168), arba lat. *Ķīse* up., *Ķīsis* k. ir t. t. (žr. J. Endzelynas, ten pat, p. 234). Pastarieji latvių vietovardžiai gali būti finougrizmai – žr. V. Rūķe-Draviņa, 1971, p. 144; V. J. Zeps, 1962, p. 139.

Kisiẽl-upis up. Km., *Kisiẽliaus iñtakas* Jrb. Galbūt iš liet. pvd. *Kisiẽlius*. Nors plg. *kisiẽlius* „toks valgis, gėrimas; skysta purvynė, marmalynė" (LKŽ V 877). Turint galvoje, kad Kamajų bei Jurbarko apylinkėse ir dabar pavardė *Kisiẽlius* yra gana populiari, pirmoji prielaida atrodo įtikimesnė.

Kiškẽliuškė up. Mrk. Galbūt iš avd. *Kiškẽlis* (nors plg. *kiškẽlis*: *kìškis*).

Kìškiatupis up. Sb. Iš krūmų vardo *Kìškiatupiai* (*kìškis* ir *tupė́ti*).

Kìš-upė up. Brž. Iš avd. *Kìšis*, *Kišỹs*.

Kỹtr-upis up. Lkš. Plg. liet. *kytrė* „žinginys (Calla); pelkinis žinginys" (LKŽ V 908).

Kìvė, *Kỹvė* up. Sk. (ir *Kivẽlis* up. Sk.), *Kyvė* up. Šm. Plg. lat. *Ķive* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 229). Greičiausiai, kaip mano K. Būga, finougrizmas: lyb. *kiv*, est., suom. *kivi* „akmuo" (K. Būga, 1961, p. 264; plg. M. Rudzīte, 1968, p. 185). Plačiau dėl finougriškų vietovardžių su *kiv* žr. L. Kettunen, 1955, p. 380. Nors baltiška kilmė taip pat visiškai įmanoma, plg. liet. *kývis*, *kivýnas* „kirmėlytė ar koks vabalas" (LKŽ V 936), *kivýnas* „smulkus vandens gyvūnėlis, infuzorija" (ten pat, 934). Bet žr. *Kvìstė*.

Kivỹlius up. Šauk. Iš avd. *Kivỹlius*.

Klabuõtas ež. Vžns. Plg. liet. *Klabãtė* b. Užp., *Klabìnė* krm. Trš., lat. *Klabene* gn., *Klabẽķis* b., *Klabiķis* pv. Lat. vietovardžiai siejami su lat. *klabas* „kas klaba", *klabis* „tarškynė, terkšlė, tarškutis", *klabuta* „galvijams rišamas tarškutis", *klabiķis* „tarškynė, tarškutis" (J. Endzelynas, 1961, p. 94). Galbūt ir minėtus liet. vietovardžius

su *klab-* įmanoma sieti su liet. *klabėti* „bildėti, trinkėti; barškėti, tarškėti" (LKŽ V 939). Tai būtų garsažodinės reikšmės ežero vardas. Tačiau, mūsų akimis, bene įtikinamiau ežero vardą *Klabuõtas* gretinti su liet. *klabõtas* „išklibęs daiktas", *klabãtė, klabùtė* „išlenkimas, raukšlė dalgio ašmenyse", *klãbakštas* „išklibęs, niekam tikęs" (ten pat, 938) ir pan. Tuomet ežero vardas *Klabuõtas* būtų konfigūracinės reikšmės.

Klačiūnė up. Pbrd. Iš raštų težinoma lytis, kuri yra vėlesnis perdirbinys (per slavizuotą lytį *Klačiunka*) iš kaimo vardo *Kločiūnai*.

Klaĩč-iupis up. Krkn. Greičiausiai iš **Klaidž-iupis*, plg. *Klaidē* pv. Sb., *Klaidà* (ar *Klaidē*) l. Vrnv., *Klaidỹnė* gn. Skdv., *Klaiduškà* pv. Mlt., *Klaĩdž-balė* b. Bsg. Galbūt sietina su liet. *klaidùs* „lengvas paklysti" (LKŽ V 944).

Klampãbalė, *Klampỹnė* up. Jsv. Iš pievos vardo *Klam̃pabalis, Klampabalỹs, Klampỹnė*.

Klam̃pė up. Jnš., *Klam̃pis* up. Vnd., *Klampóji* up. Vnd., *Klam̃pasai* up. Km., *Klam̃p-upis* up. Brž., up. KzR., up. Kbr., *Klamp-upỹs* up. Grnk., up. Srv. Iš liet. *klampùs* „į kurį įklimpstama" (LKŽ V 958).

Klãnas up. Grg., *Klanùkas* ež. Sem. Iš liet. *klãnas* „nedidelė bala, valka; neišdžiūstanti bala, šaltinis; klonis, slėnys, dauba" (LKŽ V 959).

Klausùtė up. Ar. Iš pievos, miško aikštelės vardo *Klausùtė*. Plg. *Klausùčiai* l. Akm., k. Brž., k. Vlkv., lat. *Klaũsiņi* k., *Klaũši* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 98), pr. *Clausieyn, Clausiten* (G. Gerullis, 1922, p. 65). Kilmė neaiški. Prūsų vv. siejami su prūsų asmenvardžiais *Clausio, Clausite*. Latvių vietų vardai, ypač *Klaũši*, taip pat gali būti asmenvardinės kilmės, plg. lat. pvd. *Klaus* (LAG 424), *Klauss* (ten pat, 552), *Klausis* (ten pat, 91). Lietuvių vietovardžiai su *klausut-* galbūt sietini su liet. *klausùtis* „1863 m. sukilimo dalyvis (taip vadino žmonės sukilėlius todėl, kad jie, sutikę ką, vis klausdavo apie savo priešus)" (LKŽ VI 14).

Klebõno upãlis Ms. Iš liet. *klebõnas* „kunigas, parapijos valdytojas" (LKŽ VI 21).

Klein-upẽlis up. Srv. Galbūt sietina su liet. *kleinóti* „eiti kleivojant, šleivoti, klampoti", plg. *kleinùs* „lipnus, glitus" (LKŽ VI 33). Nors gali būti ir iš liet. pv. *Kleĩnas, Kleinỹs*. Dar žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 20.

Kleiv-ã-rakštis up. Ukm. Iš liet. *kleĩvas* „kreivomis kojomis, šleivas, klišas" (LKŽ VI 36).

Klernatà up. Skdv. Greičiausiai visai naujas mažo upelio vardas, metaforiškai vartojamas pagal instrumento pavadinimą *klernatà* „klarnetas" (LKŽ VI 55). Galbūt tai konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Klevà up. Dv., *Klevìnė* up. Bb., *Klevìnis* up. Dkšt., up. Vlkj., *Klẽvžeris* < **Klev-ežeris* ež. Sem., *Kliaũpis* < **Klev-upis* up. Lž. Iš liet. *klẽvas* „toks medis". Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 40.

Kliáust-upis up. Vl. Galbūt iš **Skliaust-upis*, žr. *Skliaũstis*.

Klìb-upis up. Krtn. Plg. lat. *Klibais-kalns* kln., *Klib-liẽknis* lk. *Klibiška* up. (J. Endzelynas, 1961 p. 103). Matyt, sietina su liet. *klì*

bas „šleivas, klišas“ (LKŽ VI 73), *klìbis* „raišas, šlubis“ (ten pat, 78), lat. *klibs* „raišas, šleivas“ (LVV II 225). Galbūt konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Klìdiškis up. Pbs. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti ir **Klydiškis*, plg. *Klyd-valkis* pv. Tj., *Klýduškė* b. Ut., *Klýdž-ia-lankės* pv. Al. Greičiausiai sietina su liet. *klýsti* (**klyd-ti)* „išsukti iš tikro kelio“ (LKŽ VI 106), *klydúoti* „krypuoti, klibuoti“ (ten pat, 82). Gal upės vagos konfigūracijos prasme.

Klíepšių ẽžeras Žmt.: *Klíepšiai* k.

Kliẽtė up. End. Galbūt sietina su liet. *kliẽtas* „piktas“, *klietúoti* „pyktauti, rūstauti“ (LKŽ VI 84). Bet šie žodžiai yra labai reti, žinomi tik iš Lazūnų, todėl upės vardas *Kliẽtė* gali būti ir kitos kilmės – „kentuminės“ šaknies *šliet-* variantas, plg. liet. *šliẽtis* „glaustis“.

Klỹkių ẽžeras Trgn.: *Klỹkiai* k.

Klìmbalė up. Pbr. (kitas Rìngužės vardas). Iš balos vardo *Klìmbalė*.

Klỹn-upė up. Tj. Plg. liet. *Klýn-a-balė* pv. Srj., b. Eiš., *Klyn-a-balỹs* b. Sv., *Klỹnai* l. Vrn., *Klýnai* l. Vlk. Iš slavizmo *klỹnas, klýnas* „trikampio pavidalo žemės plotas, kyšulys“ (LKŽ VI 95).

Klióɗž-iupelis, *Klióz-upelis, Klióɗz-iupelis* Kt. Kilmė neaiški. Galima tik spėti, kad varijuojanti šaknis *kliodž-*, *klioz-*, *kliodz-* yra nedėsningas perdirbinys iš kokio kito tikrinio ar bendrinio žodžio – plg., sakysim, liet. *klyzúoti* „klišuoti“ ar pan.

Kliókis ež. Žr., *Kliokỹnė* up. KzR. Plg. liet. *kliókė* „purvynė, klampynė“ (LKŽ VI 98).

Kliõndrevis up. Grl. Pamatinė lytis abejotina. Neaiški ir daryba bei kilmė. Galima tik spėti, kad su įspraustiniu *d* iš **Klion-revis*. Tuomet *klion-*, matyt, būtų iš **klon-*, plg. *klónis, klõnis* (žr. *Klonẽ*). Dėl *-revis* plg. liet. *rẽvas* „ravas“.

Klìpė up. Rd. Plg. lat. *Klip-pļava* pv., *Klippen-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 106). Iš liet. *klìpti* „linkti, knibti, klypti“ (LKŽ VI 105).

Klišių upẽlis Lel.: *Klìšės* rst.

Klìš-upė, *Klìš-upis* up. Prk.: *Klišiaĩ* k.

Kliš-upis up. Švnč. Iš liet. *klìšas* „klyvas, kleivas, šleivas“ (LKŽ VI 110).

Kliũkė up. Nmk. Iš liet. *kliũkti* „rėkti, šaukti“ (LKŽ VI 123).

Kliurkẽ up. Žr. Iš liet. *kliuřkė* „skysta purvynė, kliurkas“ (LKŽ VI 128).

Kliũtis ež. Trgn. Greičiausiai iš **Kliũtys*, plg. *Kliũtys* ež. dalis Žmt., *Kliũč-balė* b. Kps. Sietina su liet. *kliũtis*, plg.: *„Tame ežere daug kliũčių“*. *„Čia tinklo neleisma: čia daug kliũčių“* (LKŽ VI 138).

Klỹvis up. Sv. Iš liet. *klývas* „šleivas, klišas“ (DLKŽ).

Klonẽ up. End., *Klónis* ež. Lp., *Klón-upis* up. Krn. Iš liet. *klonẽ* „klonis, lenkė, loma, slėnelis“ (LKŽ VI 146), *klõnis, klónis* „slėni vieta, slėnys, lenkė, loma“ (ten pat, 148).

Klovas ež. Als., *Klov-upė* up. Krč. Plg. liet. *Klóviškė* pv. Šlu., pv. Yl., lat. *Klãvas* k., *Klãvi* k. ir kt. Šie latvių vv. vedami iš lat. pvd. *Ķlãvs*. Gali būti, kad ir minė-

ti du liet. hidronimai su *klov-yra* asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Klóva, Klóvas.*

Klū̃pė, *Klupỹs* up. Btg., *Klū-pỹs, Klupỹs, Klùpis* up. Skdv. Plg. liet. *Klùp-gala* b. Lg. Matyt, sietina su liet. *klū̃pti* „klaupti" (LKŽ VI 185), *klùpti* „linkti stačiai, kumpti" (ten pat, 182).

Klùsgiris up. KzR. Iš miško vardo *Klùsgirė.*

Klùt-upis up. Skdv. Kilmė neaiški.

Kniaũkė up. Trš. Galbūt iš liet. *kniaũkti* „miaukti, rėkti" (LKŽ VI 226).

Kniaũšė, *Kniaũšis* up. Lk. Galbūt sietina su liet. *kniaũsti* „kastis, lįsti gilyn, raustis; kniaubtis" (LKŽ VI 228). Taip siejant, sunku paaiškinti priebalsio *š* buvimą upės varde vietoj laukiamo *s*. Bet, šiaip ar taip, tokia kaita nėra neįmanoma, plg. lat. *knaušuôtiês* : *knuosîtiês* (LVV II 244).

Kniãvas, *Kniãvasis* up. Plng. Plg. lat. *Kņãvi* k., *Kņàvinis* b.: lat. *kņâva* „lenktu galu lazda" arba dar greičiau lat. *kņāvs* „žuvėdrų rūšis" (J. Endzelynas, 1961, p. 114).

Knidót-upelis up. Jnš. Kamieno *knidot-* kilmė neaiški. Matyt, tai išvestinis kamienas (*knid-* ir priesaga *-ot-*), kurio šaknis galbūt sietina su lat. *knidêt* „šliaužti, judintis" (LVV II 246).

Kniebà up. Grk. Matyt, sietina su liet. *kniẽbti* „kneibti, gnybti", plg. *iš-kniẽbti* „iškneibti, išgriežti, išrausti", *kniẽbtis* „kvemptis", *užsi-kniẽbti* „užsikvempti, užsigulti" (LKŽ VI 236–237). Tai būtų upės formos (lenktumo, vingiuotumo, kreivumo ar pan.) reikšmės hidronimas.

Knìpava up. Kin. Iš liet. *knìpava* „knibždynas, daugybė" (LKŽ VI 247).

Knìpiškių ežerẽlis Imb.: *Knìpiškės* k.

Knýtis up. Trgn. (ir *Knytẽlė* up. Trgn.). Galbūt čia priklausytų ir *Knitúoja, Knituvà* up. Užv. Plg. liet. *Knìt-a-balė* b. Tršk., *Knìt-a-kalnis* kln. Žl., *Knit-i-girẽlė* mš. End. Galima net įtarti, kad *Knýtis* ir *Knytỹs* turi pailgintą balsį iš *i*. Tokiu atveju ankstesnė lytis būtų *Knýtis*, o *Knytỹs* – vėlesnė, atsiradusi pagal kitus panašius vietovardžius. Greičiausiai sietina su liet. *knitẽti* „kutenti, niežėti; judėti; knibždėti", *knìtinti* „kutenti; griežti", *knìtyti* „snapu kapoti, lesti" (LKŽ VI 258–259), toliau – su *knìsti* ir pan., plg. *knitìmas* „knisimas" (ten pat). Galbūt tai upės vagą bei ežero krantus apibūdinantys hidronimai.

Knỹvasčius ež. Antz. Iš liet. *knývė, knyvẽ* „pempė" (LKŽ VI 274).

Kočẽn-upis up. Btr. Iš avd. *Kočẽnas.*

Kõdž-iupis up. Pn., up. Sv. Iš avd. *Kõdžius.*

Kója ež. Vg., ež. dalis Onš., *Kojẽlė* up. Jnš., up. Vp. Iš liet. *kója* „viena iš galūnių, kuria žmogus ar koks kitas padaras eina" (DLKŽ).

Kojẽliškio ẽžeras Brž.: *Kojẽliškis* k.

Kojẽliškių ẽžeras Bbr.: *Kojẽliškiai* k.

Kõkė up. Vv. Plg. lat. *Kãķis* b., *Kãķu-dīķis* tv., *Kãķ-aste* pv., *Kâķupji* k., *Kâķenes* gn. (J. Endzelynas, 1961, p. 82), pr. *Koken* (G. Gerullis, 1922, p. 68). Dėl geogra-

fijos ir dėl semantikos siejimas su liet. *kóka* „išspaudos; gėdos stulpas“ (LKŽ VI 297), lat. *kãķis* „gėdos stulpas“ < mnd. *kāk* „t. p.“ (LVV II 190) abejotinas. Dar žr. J. Endzelynas, ten pat. Lat. *Kãķis, Kãķi* ir kt. K. Būga siejo su suom. *köykky-* „sulinkęs, kuprotas“ (K. Būga, 1961, p. 623). Kad ir liet. *Kõkė* būtų finougrizmas, aiškesnių duomenų nėra. Gal tai baltiškas hidronimas, turintis vandens skonio, kokybės ar pan. reikšmę, plg. liet. *kõkti* „darytis šleikštu“, *koktùs* „šleikštus“ ir pan. Dėl šių žodžių kilmės (ryšio su *kõks*) žr. E. Fraenkel, 1962, p. 280. Tai būtų, matyt, naujas hidronimas. Tačiau bene įmanomiausias ryšys yra su liet. *kakẽti* (*kãka, -ėja*) „siekti (brendant) dugną“, *iškakẽti* „pasiekti dugną (brendant), išbristi“ (LKŽ V 89). Tokiu atveju *Kõkė* būtų gilumo ar pan. reikšmės hidronimas.

Kolỹt-a-ragis ež. Onš., *Kolýt-upis* up. Krkn. Greičiausiai sietina su pvd. *Kolytà*. Bet plg. liet. *kolyta* „dirvinė čiužutė (Thlaspi arvense); senoviška piniginė; mašna, tabako maišelis“ (LKŽ VI 312).

Kon-ùpis up. Pn. Plg. lat. *Kãnes-purvs* b., *Kãnis* pv., *Kãnu-dīķis* tv., *Kān-upe* up., *Kãn-upe* up., *Kâņ-up* up., *Kãnene* pv. – toliau žr. *Kanià*.

Kópta, *Koptẽlė* ež. dalis Slk. Plg. liet. *Koptai* l. Vp., *Koptas* ar. Rgv., *Koptẽlės* gn. Šauk., *Koptinė* mš. Kltn. Iš liet. *kópta, koptà* „brasta, perėja, prieplauka“ (LKŽ VI 350). Pr. *Kopte* vv., Rytprūsių *Kopta* up., *Au-copte* up. taip pat siejama su liet. *kópta, koptà* (žr. G. Gerullis, 1922, p. 70; G. Froelich, 1930, p. 39, 56).

Kopū̃stdaržis ež. Trg. Iš lauko vardo *Kopū̃stdaržis*.

Kórinas ež. Ml. Kilmė neaiški. Gali būti apslavinta lytis iš **Karinas*. Tuomet žr. *Kãris*.

Kõrubis, *Kõrbis*, *Kõrbė* up. Vp. Kilmė ne visai aiški. Visų pirma neaišku, ar *Kõrubis* turi įspraustinį, vėlesnį balsį *u*, ar lytyse *Kõrbis*, *Kõrbė* jis yra iškritęs (žr. A. Vanagas, 1963, p. 262, 263). Jeigu variante *Kõrubis* balsis *u* pasirodytų vėlesnis, tuomet *Kõrbis, Kõrbė* galėtų būti net nelietuviškas vardas – finougrizmas, plg. *Корба* Volgos baseino upė (B. Serebrennikov, 1970, p. 46), karel. *Корба*, *Корбозеро*, *Корби-салма*, *Корбо*, karel. *kor'b*, suom. *korpi*, veps. *kor'b*, est. *kõrb* „giria, miškas“ (žr. A. Vanagas, 1971, p. 149).

Kováičių ẽžeras Gdr.: *Kovái-čiai* k.

Kovẽlių ẽžeras Rk. (kitas Lūšnõs vardas): *Kovẽliai* k.

Kovìnė ež. Žsl., *Kovìnis* ež. Slk. (ir *Kovinẽlis* ež. Slk.). Plg. liet. *Kov-ã-kalnis* kln. Brt., kln. Vvs., *Kóvietė* < **Kov-vietė* l. Srd., *Kovỹnė* b. Sb., mš. Sv., mš. Všk., *Kovỹnės* pv. Kš., *Kóviškės* pv. Ms., *Kóvo pjaunỹs* pv. Varn., *Kóvų kálnas* Klp., lat. *Kāvu-purvs* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 93). Galbūt sietina su liet. *kóvas* „varnų šeimos paukštis (Corvus frugilegus)“ (LKŽ VI 387).

Kozámkas, *Kuzámkas* ež. Mrk. (ir *Kozamkẽlis*, *Kuzamkẽlis* ež. Mrk.). Ten pat raistas, liūnas, bala *Kuzámkas*. Kilmė neaiški. Pamatinė lytis taip pat abejotina. Be

Kozámkas, *Kuzámkas* dar yra užrašymų *Kazámkas*.

Kragų̃ ẽžeras Šlv.: *Kragaĩ* k.

Kraĩpono upẽlė Dkšt. Galbūt kilmininkinė lytis yra antrinė, iš vardininkinės **Kraiponas*: liet. *kraipýti* „darytis kreivam; vingiuotis" (LKŽ VI 402).

Krajõnas up. Stk., *Krajõnas* ež. Stk. Kilmė neaiški. Galbūt šaknis *krai-* ir priesaga *-onas*. Dėl *krai-* plg. (?) liet. *kreĩvas* „netiesus, kumpas, sukrypęs" (LKŽ VI 508), lat. *krails* „kreivas, kumpas, sukrypęs", gr. κροιός „nesveikas, liguistas..." (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 203).

Krãkavas ež. JnšM., *Krakilà* up. Brš., *Krakìnis* ež. Dglš., ež. Kpč., ež. Mlt. ir kt., iš viso 5, *Krakinỹs* ež. Rim., ež. Švnčl., *Krakùtis*, *Krãk-tis* (< **Krãkutis*) ež. Auk., *Krãk-ežeris* ež. Trgn., ež. Vvs. Iš liet. *krãkė* „karosas". Nors plg. ir *krãkė* „juodasis genys, raudongalvis genys" (LKŽ VI 406). Bandymai šiuos hidronimus interpretuoti kitaip – sieti su liet. *krãkas* „slibinas" ar pan. – yra neįtikimi (žr. V. Ivanov, V. Toporov, 1976, p. 124).

Krãklis up. RdN. Matyt, sulatvinta iš *Krioklỹs* (žr.) ar pan.

Krančià up. Žgč., *Krañt-upelis* up. Čk. Iš liet. *krañtas* „žemės pakraštys prie upės, ežero, jūros; skardis" (LKŽ VI 425).

Kranklỹs ež. Ds. (kitas Šilìnio vardas). Greičiausiai su priesaga *-l-* padarytas iš liet. *krañkti* „kriokti" (LKŽ VI 424), plg. *kranklỹs* „kas vis krankia, kosti", *kranklỹs* „juodvarnis, varnas" (ten pat, 420).

Krank-ùpis up. Šl. Iš liet. *krañkti* „kriokti" (LKŽ VI 424).

Krasaũsiškių ẽžeras Stk.: *Krasaũsiškės* k.

Krasnãsėlio ẽžeras Žž.: *Krasnãsėlis* k.

Kraščià up. Brž., *Krãštas* ež. Lp. Iš liet. *krãštas* „krantas" (LKŽ VI 441).

Kraštìnis ež. Šlu. Iš liet. *kraštìnis* „krašte, pakraštyje esantis".

Krašuonà, *Krašúonis* up. Ut. Plg. *Krašuonà* b. Ktk., rst. Trgn. Galbūt sietina su liet. *Krešẽnė* up., plk. Lk. ir su liet. *krašė́ti* „krešėti" (LKŽ VI 441), *krešė́ti* „tirštėti, tirštėjant džiūti, kietėti, krekėti" (ten pat, 550).

Krašuonõs ežeriùkas Švnč.: *Krašuonà* k. Kaimo vardas *Krašuonà*, matyt, yra iš ankstesnės vardininkinės ežero vardo lyties **Krašuona* – toliau žr. *Krašuonà*.

Kraujìnė up. Slk., *Kraujùkė* up. Gdž., *Kraũj-a-upė* up. Št., *Kraũj-a-upis*, *Kraũj-upelis* up. Ut., *Krauj-a-upỹs* up. Slk., *Krauj-ùpė* up. Kdn., *Kraũj-upis* up. An., up. Pn., up. Užv., *Krauj-upỹs* up. Kdn., *Krau-leidỹs* < **Krauj-leidys* up. Šv., *Kraũ-upis* < **Krauj-upis* up. Jon., up. Kltn., *Kraujų̃ upẽlė* Vvs. (kitas Ringos vardas). Greičiausiai iš liet. *kraũjas*. Nors plg. lat. *kràuja* „status skardingas krantas; krūva" (LVV II 262), *kràulis* „skardis, status krantas" (ten pat, 263).

Krausliùkas ež. Lnt. Pamatinė lytis abejotina – žinoma tik iš raštų. Galbūt iš **Kraušliukas*, plg. *Kraušlý* rst. Šlčn. < **kraukšl-*: liet. *kraukšlẽ* „plonas, sausai iššalęs ledas, sausledis; kietas kepalo pakraštys, žiauberė", *kraũkšlas* „su-

šalęs grumstas, gruodas" (LKŽ VI 467).

Kraušiùs up. Krsn. Iš **kraušiùs*, plg. *kraũšius* „status krantas" (LKŽ VI 477). Dar žr. *Kriaušiùs*.

Kražañtė up. Krž., *Krãž-upis* up. Kltn.: *Krãžiai* mstl. Abiejų upių vardų reikšmė gali būti panaši – „Kražių upė, kražinė, kražiškė" (P. Skardžius, 1973, p. 59). Plg. J. Otrębski, 1963 c, p. 115–116.

Krečiū́nų ẽžeras Žsl.: *Krečiū́nai* k.

Krẽgždė up. Vdk., *Kregždañtė* up. Gl., *Krẽgžd-upė* up. RdN., *Krẽgžd-upis* up. Srj. Vardas *Krẽgždė*, matyt, laikytinas galūnės *-ė* vediniu. Tada visų šių upių vardų siejimas su paukščio pavadinimu *krẽgždė* darosi suprantamesnis – jų reikšmė būtų panaši – „kregždžių upė" (P. Skardžius, 1973, p. 23–24, 58–60). Dar žr. P. Trost, 1970, p. 281; J. Otrębski, 1959, p. 25.

Krẽgžlė up. JnšM., *Krẽgžlė* ež. JnšM. Matyt, sietina su liet. *kregžlẽ* „aštrus gruodas" (LKŽ VI 492).

Kreĩd-upis, *Kreĩd-upelis* up. Vv. Iš liet. *kreidà* „minkštas baltas kalkakmenis" (LKŽ VI 492).

Kreisõs upẽlis Lp. Iš germanizmo *kreisà* „laukų riba, ežia" (LKŽ VI 503).

Kréivė up. Krkn., *Kreĩvė* up. Pgg., up. Lbv., up. Mšg., *Kreiviaĩ* up. Srv., *Kreivỹs* up. Stč., up. Srv., *Kreivóji* up. Smn., *Kreĩvonis* up. Mrk., *Kreivùtė* up. Pgg., *Kreĩvažeris* < **Kreiv-a-ežeris* ež. Mlt., *Kreĩv-ežeris* ež. Bb., *Kreiv-a-krañtis* up. Snt., *Kreĩ-upis* < **Kreiv-upis* up. Ldvn., *Kreiv-a-kiškis* ež. Pnd. Iš liet. *kreĩvas* „netiesus, kumpas, sukrypęs" (LKŽ VI 508).

Krekenà up. Lkš., *Krekenáuza* up. Plt. Plg. liet. *Krekenỹnė* pv. Pnd., *Krekenų̃ pélkė* Jrb. Galbūt sietina su liet. *krekenà*, *krẽkenas* „tik apsiveršiavusios karvės pienas; iš apsiveršiavusios karvės pagamintas valgis; luistas surūgusio pieno ar sukrekėjusio kraujo" (LKŽ VI 516), plg. *krekė́ti* „tirštėti, krešėti, klekti" (ten pat, 517). Tai būtų vandens kokybės reikšmės hidronimai.

Kremblỹs t. *Krimblỹs* up. Užp., *Kremblỹs* t. *Krimblỹs* ež. Ant., ež. Užp. Matyt, sietina su liet. *kremblỹs* „grybas; senas silpnas žmogus; susisukęs gumbuotas medis" (LKŽ VI 523), kurio ankstesnė reikšmė, matyt, susijusi su raukšlėtumo, susirangymo ar pan. sąvokomis, plg. sen. angl. *gehrumpen* „raukšlėtas", ahd. *hrimfan* „raukyti, lankstyti" (toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 293).

Kremezà up. Stk. Galbūt sietina su liet. *kremẽzyti* „barti, uiti, krimsti", *kremẽzúoti* „kosėti, kriunėti", *kremėzà* „kas nuolat kosti, kriuna" (LKŽ VI 523).

Krempà, *Krempė* up. Lnt. Lenkiškas upės vardas, plg. lenk. *Krępa*, up., *Krępe* ež. (HW 346). Sietina su lenk. *krępy* „kresnas, petingas, neaukšto ūgio" (I. Duridanov, 1975, p. 69) – matyt, bendresne konfigūracine, vandens tėkmės ar pan. prasme (žr. J. Nalepa, 1973, p. 107–108).

Krė́pštų ežerẽlis Rt.: *Krė́pštaĩ* p.

Krẽsl-upis up. Šlv. Matyt, sietina su liet. *krẽslas* „tam tikra kėdė; taburetė; suolas; skersaplautis"

(LKŽ VI 535–536). Semantiką galbūt reikėtų suprasti upės vagos formos ar pan. prasme. Antra vertus, plg. lat. *Kręslas* vs., *Krēsliņš* vs., siejamus su lat. *krēsls* „tamsus" (J. Endzelynas, 1961, p. 133–134).

Krešẽnė up. Lk. – žr. *Krašuonà.*

Krẽt-ainis up. Klp., *Krẽt-iškės* up. Kp., *Kretuonà* up. Švnčl., *Kretúonas, Kretúonis* ež. Švnčl. (ir *Kretuonýkštis* ež. Švnčl.), *Kret-upys* up. Plk. Plg. liet. *Kretuõtė* rst. Plt. Galbūt sietina su liet. *kretė̃ti* „drebėti, purtėti, virpėti, tirtėti; sunkiai, drebant eiti" (LKŽ VI 553). Šaknis *kret-* galėjo turėti liulinčios vietos, liūno ar pan. reikšmę, plg. liet. *kritùs* „klampus" (ten pat, 641). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 43.

Krė̃vė up. Gdž., *Kriovė̃lis* ež. Ds. < **Krevelis.* Plg. liet. *Krė̃vė* pv. Kltn., l. Tl., *Krevė̃liai* b. RdN., lat. *Kreve* k., *Krevi* k., *Kreveļu-purvs* pv. Matyt, sietina su lat. *kreve, krevelis* „tekantis kraujas" (J. Endzelynas, 1961, p. 133).

Kriaũčiškių ẽžeras Krn.: *Kriaũčiškės* k.

Kriaučiū̃kai up. Grž. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iš buvusio kaimo vardo *Kriaučiùkai* (?).

Kriáukė, *Kriaukẽnė* up. Rd., *Kriáukės* up. Dgl. Plg. liet. *kriáuka* „kas sudžiūvęs, nusibaigęs", *kriaũkalas* „sudžiūvęs ar sušalęs purvo luitas, grumstas" (LKŽ VI 560).

Kriaunà up. Ob., *Kriaunẽlis* ež. Ob. Iš liet. *kriaunà* „peilio koto aptaisas, dedamas iš abiejų koto pusių; žiauberė" (LKŽ VI 567). Liet. *kriaunà,* matyt, yra turėjusi bendresnę lenktumo, linkimo reikšmę (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 296).

Kriaunė̃nų upẽlė Ob.: *Kriaunė̃nai* k.

Kriaus-upỹs up. Bb., up. Čk. Greičiausiai sietina su liet. *kriaũsti* „skresti", *ap-kriaũsti* „apsitraukti nešvarumais, apskresti" (LKŽ VI 567).

Kriaušiaĩ keli upl. Al., *Kriaušiùs* up. Alv., up. Auk., up. Btr. ir kt., iš viso 5. Iš liet. *kriaũšius, kriaušiùs* „status, skardingas krantas, staigiai pakili vieta" (LKŽ VI 570).

Krienùkė, *Krienáukė* up. Pbs. Greičiausiai sietina su liet. *krienas* „toks augalas (Armoracia)" (LKŽ VI 574).

Kriẽšinė (ar *Kriešìnė*) up. Krtv. Pamatinė lytis ne visai tikra. Gali būti tarmybė iš **Krėšinė.* Arba, kas net įtikimiau, *Kriẽšinė, Kriešinė* yra tiesiog iškreipta iš **Krešinė* ar net **Krešenė.* Tuomet dėl šio vardo žr. *Krešẽnė.*

Kriẽvis t. *Kriẽvs'* up. Žml. Plg. lat. *Kriêv-upe* up., *Kriêv-upīte* up., *Krìevu-aka* pv., *Krìevene* pv. ir daugybė kitų, kurie visi kildinami iš lat. *krìevs* „rusas" – žr. J. Endzelynas, 1961, p. 142 – 146. Ar visais atvejais ši etimologija teisinga, sunku nuspręsti, tačiau nėra abejonės, jog dauguma Latvijos vietovardžių su šaknimi *kriev-* yra etnoniminės kilmės. Vis dėlto dėl kai kurių hidronimų kildinimo iš etnonimo *krìevs,* visų pirma nesudurtinio upės vardo *Kriẽvis,* kyla ir rimtų abejonių. Ar nebus tik kai kurių tokių hidronimų šaknis *kriev-* giminė su liet. *kreĩvas,* plg. rekonstruojamą latvių kalbos žodį **krievs,* kuris viename žodyne užrašytas *krevs* „kreivas" (plačiau žr. LVV

II 285). Upės vardas *Kriẽvis* tokiu atveju būtų žiemgališkas.

Krìklinių ẽžeras Pmp.: *Krìkliniai* k.

Krìkščių griovỹs Brž.: *Krìkščiai* k.

Krikštonių̃ ežerẽlis Srj.: *Krikštónys* k.

Krìkšt-upė up. Ob. Plg. liet. *Krìkšt-a-balė* b. Šmn., *Krìkšt-a--daubis* pv. Varn., *Krikšt-ã-kelė* pv. Rod., *Krikšt-ã-laukė* pv. Lk., *Krìkšt-a-raistis* b. Onš., *Krìkštas* plk. Yl., *Krikštelis* ar. Nv., *Krìkštinė* rst. Alv., *Krìkštinės* pv. Žl., *Krìkšto lieknẽlis* Akm., *Krìkšt-upis* pv. Pln. Iš liet. *krìkštas* „priėmimo į krikščionių religiją apeigos; suteikimas naujagimiui vardo" (LKŽ VI 584).

Krìk-upis up. Kr. Galbūt sietina su liet. *krìkti* „sklisti, skirstytis į visas puses" (LKŽ VI 592).

Krỹlių upẽlis Km.: *Krỹliai* k.

Krìl-upis up. Prnv., *Kril-upỹs* up. Užp. Galbūt iš pvd. *Krilà*, *Krìlis*, *Krìlius*. Bet nėra neįmanomas ryšys ir su liet. *krylúoti* „svyruoti, siūbuoti; svyruojant, krypuojant eiti" (LKŽ VI 594). Tokiu atveju lytys *Krìlupis* ir *Krilupỹs* turėtų būti vėlesni perdirbiniai ar tam tikri variantai. Ypač tai tinka upės vardui *Kril-upỹs*, kurio nekirčiuotas balsis *y* tarmėje gali būti sutrumpėjęs į *i*: **Krylypys* > *Krilupỹs*.

Krìmslė up. Grnk., *Krimslýtė*, *Krimzlýtė* up. Šd. Plg. liet. *Krimslýn-balė* b. Lg. Matyt, sietina su liet. *krimslẽ*, *krimzlẽ* „kremzlė, sausgyslė" (LKŽ VI 594, 600). Semantiką galbūt reikia aiškintis upių vagos formos ar pan. prasme.

Krim̃tamoji up. Šll. Iš liet. *krim̃tamoji* „krintamoji".

Kringinẽlis du ež. Mlt. Matyt, iš **Kringinis*: liet. (germanizmas) *kriñgelis* „riestainis" (LKŽ VI 600).

Krin̄tas ež. Sv. (kitas Šeduĩkių ẽžero vardas). Pamatinė lytis labai abejotina. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Klintas* (plg. *Klintìnė* l. Pbr.: liet. *klintìs* „kalkakmenis" – LKŽ VI 98) arba, dar greičiau, iš **Krentas*, plg. liet. *kreñtas* „krantas".

Krýn-upis up. Užv. Galbūt sietina su lat. *krīna* „kiaulė" (LVV II 283). Plg. dar liet. *krynis* (žodis žinomas tik iš Leskyno) „uodega?" (LKŽ VI 601).

Kriogžlỹs up. Mlt., up. Trgn., up. Ut., *Kriogžlỹs* ež. Blnk., ež. Klt., ež. Ut. Iš liet. **kriogšti* > **kriogžti* : *kriõkšti*, *kriogúoti*, *kriõkti*.

Krioklẽ up. Grk., up. Rs., up. Vdk. ir kt., iš viso 5, *Krioklẽlė* up. Šmn. Iš liet. *krioklẽ* „smarkus vandens bėgimas, krioklys" (LKŽ VI 603).

Krioklyn-upė up. Kdl. Pirmasis sandas iš *Krioklỹnė* upės krantas, ten pat.

Krioklỹs up. Brš., up. Dt., up. Gdž. ir kt., iš viso 21, *Krioklùtis* up. Al. Iš liet. *krioklỹs* „staigus vandens tėkmės kritimas" (LKŽ VI 603).

Kriõklius up. Raud. Iš liet. **krioklius*, plg. *krioklỹs* (žr. *Krioklỹs*).

Kriõkšlis up. Dbk., up. Pbs., *Kriokšlỹs* up. Mrk., up. Ukm., *Kriokšlẽlis* up. Alv. Iš liet. *kriokšlỹs* „mažas krioklys ištakoje" (LKŽ VI 604).

Kriokužỹs up. Šl., *Kriok-upỹs* up. Kp., *Kriok-upỹs*, *Kriõk-upis* up. Lkš., *Kriõk-upelis* up. Pnm.

iš liet. *kriõkti* „smarkiai ūžti, šniokšti" (LKŽ VI 605–606).

Kriovẽlis ež. Ds. Gali būti iš **Griovelis*: *griovỹs*. Bet greičiausiai tai netikslus atstatymas iš tarminės lyties **Krevelis* (manant, kad **Krevelis* < **Kriāvelis*). Tuomet žr. *Krẽvė*.

Krỹpė up. Krkn. (kitas Liaušėlės vardas). Iš liet. *krỹpti* „linkti, svirti" (LKŽ VI 614).

Krìšč-iupis up. Vnd., *Krìšt-upė* up. Dt. Matyt, abiem atvejais iš **krikšt-*, žr. *Krìkštupė*.

Krỹtas, *Krytà* ež. Ssk. Iš liet. *krỹti* (*kriẽja*, *krìjo*) „lenkti, kumpti" (LKŽ VI 638).

Kriūčià up. Jon. Plg. liet. *Kriūčià* mš. Švnč., šlaitas Smal., d. Ob. Galbūt sietina su liet. *kriūta* „stati kalva" (LKŽ VI 656), *pa-kriū̃tė* „status yrantis upės krantas ar kalno šlaitas" (DLKŽ).

Kriùkė up. Rs. Plg. liet. *Kriùkiai* pv. Krtn., l. Užv., mš. Grg., *Kriùkis* krm. Lž., l. Skd. Galbūt sietina su liet. (slavizmu? – E. Fraenkel, 1962, p. 306) *kriùkė* „lazda lenktu galu" (LKŽ VI 645), *kriùkis* „riestu galu lazda; kablys; riestasis lazdos galas" (ten pat, 646). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Krivinskų̃ ežerė̃lis An. (kitas Valaũkio vardas) : *Krivinskaĩ* k.

Krỹžbarko ẽžeras Klm. (kitas Lukójaus vardas) : *Krỹžbarkas* k.

Kryžìnis ež. Ob., *Kryžiùkas* up. Šlu., *Kryžõkas* ež. Žrn., *Krỹž-upis* up. Brž., up. Pp., up. Trk., *Kryž-upỹs* up. Kp., *Krỹž-upelis* up. Šk. Plg. liet. *krỹžius*, *kryžiõkas* „kryžius" (LKŽ VI 670, 672). Galbūt tai konfigūracinės reikšmės hidronimai, kuriais žymimų objektų forma primena kryžių. Plg. dar *krỹžium* „kryžiškai, kryžmai" (ten pat). Nors įmanomas, ypač sudurtinių hidronimų, ir ryšys su *krỹžius* ta prasme, kad hidroobjektas yra prie kryžiaus, kryžiaus pusėje ar pan.

Krõkavas ež. Slk. (variantas *Krẽkavas*, atrodo, yra iš viso neautentiškas), *Krõkų Lankà* ež. Šlu., *Krokva* up. Žž. Plg. liet. *Krõkava* b. Dgč., *Krõkės* pv. Šlu. Galbūt sietina su liet. **krokė* „karosas", plg. *krãkė* „karosas" (žr. *Krãkavas*). Dėl *krak-* : *krok-* plg. *krãkė* : *krokė* (LKŽ VI 679).

Krokìklis up. Raud. Iš **krokiklis*, plg. *krokẽklis* „kas nuolat kriokia" (LKŽ VI 679): *krõkti* „kriokti" (ten pat, 680).

Kroklẽ up. Tl., *Kroklỹs* up. Krš., up. Krtv., up. Skdv. ir kt., iš viso 5, *Krokliùkas* up. Varn. Iš liet. **kroklė* „krioklys" (plg. *kroklẽ* „gerklė"), *kroklỹs* „krioklys" (LKŽ VI 679).

Krokšlỹs, *Krokšlẽ* up. Btr., up. Švn., *Krõkšl-ia-ravis* up. Rdm. Iš liet. **krokšlys* „krioklys", plg. *krokšlỹs* „kriokimas", *krokšlỹs*, *-ẽ* „žmogus, kuris kriokia, krioguoja" (LKŽ VI 680).

Krokštẽ up. Onš. Iš liet. *krõkšti* „kriokti" (LKŽ VI 680).

Krõkų Lankà ež. Šlu. – žr. *Krõkavas*.

Krokùlė up. Užp. Ne visai aišku, ar sietina su *Krõkavas* ež. Slk. (žr.), ar su *Krokìklis* up. Raud. Atrodo, kad pastarasis siejimas yra įtikimesnis, ypač dėl liet. *krokulis* „kriokimas, kriokulys" (LKŽ VI 681).

Krokva up. Žž. – žr. *Krõkavas*.

Krosà up. Lš. Plg. liet. *Kròsiai* kln. (kapai) Žsl. Greičiausiai visai nauji vietų vardai, sietini su slavizmu *krosà*, *krõsas* „dažai, rausva spalva" (LKŽ VI 685).

Krosnà up. Krsn. Greičiausiai ši vardininkinė lytis yra vėlesnė, atsiradusi iš kilmininkinės **Krosnos upė* ar pan.: *Krosnà* mstl.

Króšlė up. Lbv. Kilmė neaiški. Gal iš **Krokšlė* – žr. *Krokšlỹs*.

Krūčius up. Lš., *Krū́tas* up. RdN., *Krū́tis*, *Krū́tė* up. Akm. Galbūt sietina su *Kriūčià* up. Jon.: liet. *kriūtà* „stati kalva", *pa-kriū́tė* „status yrantis upės krantas ar kalno šlaitas", plg. *krū́tis* : *kriū́tis* „krūsnis" (LKŽ VI 739).

Krugiùkas ež. Mlt., *Krùglis*, *Krugẽlis* ež. Lp. Šaknis *krug-* yra slavizmas, plg. rus. *круг* „ratas", liet. slavizmą *krùglas* „apskritas" (LKŽ VI 694).

Krukaũsko ẽžeras Švnč. (kitas Šukẽnų ẽžero vardas). Iš avd. *Krukaũskas*.

Krū́miškių ẽžeras Blnk.: *Krū́miškiai* k.

Krū́mo upẽlis Dbk. Iš liet. *krū́mas* „jaunas smulkių medelių miškelis" (LKŽ VI 697–698).

Krunà up. Pž. Plg. liet. *krunóti* „pamažu kriūkti, kriuknoti" (LKŽ VI 709), *krunė́ti* „kosėti, krenkšti" (ten pat, 706), *krunà* „kas nuolat kosi, krunas" (ten pat, 705).

Krùnio ẽžeras Sem.: *Krùnis* k. Kilmininkinė lytis, matyt, yra vėlesnė, o pirminė forma galėjo būti **Krunis*, iš kurios vėliau kilo kaimo vardas *Krùnis*. Dėl *krun-* žr. *Krunà*.

Krúoja up. Pkr., *Kruojẽlė* up. Šl. Plg. lat. *Kruõja* up., *Kruõ-valks* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 156). Galbūt sietina su lat. *kruîtiês* „stengtis eiti į priekį", *krujâtiês* „vangiai, sunkiai, lėtai eiti į priekį (LVV II 285–286). Dėl *kruj-*: *kruoj-* plg. *Drujà* up. Varn.: *Drúoja* up. Įs. Dar žr. T. Mathiassenn, 1974, p. 193.

Krúonė up. Krn. Greičiausiai vėlesnis, antrinis perdirbinys iš suslavintos lyties *Krúonka*: *Krúonis* mstl.

Krúop-vadis up. Grk. Iš avd. *Krúopas*.

Krúostas, *Krúosta* up. Srv. Galbūt sietina su liet. *krúostas* „akių vokas; blakstiena; antakis; veido šonas, skruostas" (LKŽ VI 714). Toliau plg. *skrúostas*, *skrósti*, *skeȓsti* (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 819, 803). Dėl semantikos plg. *Skrõdžius* up. Krn., *Skérdžia* up. Mlt. Dar žr. *Skrúostupis*.

Krū́šis up. Kv. Iš liet. *krūšis* „kriaušis, pakriaušė" (LKŽ VI 726).

Krùš-upis uk. Yl. Iš raisto vardo *Krušà*.

Krū́tas up. RdN. – žr. *Krũčius*.

Kruteinė up. Klp., *Krutẽklis* up. Užv. Iš liet. *krutė́ti* „vykti, judintis; judėti vietoje" (LKŽ VI 731–732), plg. *krutẽklis* „kas dreba, kreta" (ten pat).

Krū́tis up. Akm. – žr. *Krũčius*.

Krūvandà up. Čk. Greičiausiai priesagos *-anda* vedinys iš šaknies *krūv-*. Šios šaknies autentiškumas abejotinas – gali būti ne visai tikslus atstatymas į literatūrinę kalbą iš *kruv-*. K. Būga vartojo lytį *Kruv-andà* (K. Būga, 1961, p. 169). Plg. liet. *Kruvìnė* pv. Smn., pv. Užv. Jeigu šaknis *kruv-* būtų tikra, tuomet ją galėtume sieti

su liet. *krùvinas* „kraujuotas, sukruvintas, krauju aptekęs, pasruvęs“ (LKŽ VI 743). Dėl semantikos plg. *Kraũj-a-upė* up. Št. ir kt. – žr. *Kraujìnė*.

Krùžninkas up. Krsn. Šaknis *kruž-*, matyt, sietina su brus. *круг* „miškų balos“, *кружок* „mažos balos laukuose; šilas...“ (I. Jaškin, 1971, p. 96–97). Toliau žr. N. Tolstoj, 1969, p. 118–122.

Kubanka up. Šlčn. Su slaviška priesaga *-ka* iš kaimo vardo *Kubónys*.

Kubilìškio ẽžeras, *Kubilìškis* Ob.: *Kubilìškis* k. Dar žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 259.

Kubìlnyčia up. Drsk. Plg. *Kubìlnyčia* mš., l. Mrc. Slaviškos priesagos *-nica* vedinys iš šaknies *kubil-*, kuri, atrodo, yra substitucinė iš *kobil-* (galbūt dėl liet. *kùbilas* ar pan. įtakos). Šaknis *kobil-* sietina su lenk. *kobyła*, *kobylica*, *kobylenic* „šakotas medis; užtvara iš medžio, į kurį prikalama aštrių kuolų“, ukr. *kobyla*, *kobyłycja* „užtvara, barjeras“ ir pan. (M. Jurkowski, 1971, p. 180).

Kūbris up. Slnt. Iš liet. *kū̃bris* „gūbrys, ketera; kalnelis, kauburys“ (LKŽ VI 752).

Kuč-upỹs up. Prnv. Greičiausiai iš avd. *Kùčas*, *Kučỹs*.

Kū̃dlankis up. Rs. Iš pelkės vardo *Kūdlankỹs*: liet. *kū̃das* „nederlingas; blogas, menkas, skurdus“ (LKŽ VI 761–762) ir *lankà*.

Kūdrà up. Krkn., *Kū̃driai* ež. Vvs. (ir *Kūdrẽlis*, *Kūdriùkas* ež. Vvs.), *Kūdrẽlė* up. Kp. Iš liet. *kūdrà*, *kū̃dra* „nedidelis tvenkinys, bala; šlapia vieta, apaugusi krūmais; dumblas; srutos“ (LKŽ VI 768–769).

Kūgẽlio ẽžeras Šlu. Iš avd. *Kūgẽlis*.

Kūgiãbalis up. Pn. Iš ganyklos, slėnio vardo *Kūgiãbalis*.

Kuĩd-upis, *Kuĩt-upis* up. Rs. Ne visai aišku, kuri šių dviejų lyčių yra pirminė, senesnė, kuri antrinė, vėlesnė. Plg. *Kùidos* pv. Kltn. ir *Kuitãlis* mš. Plt., mš. Dr., *Kuĩtis* mš. Grg., gn. Dr., pv. Skd., mš. Pln., gn. Plt., mš. Krt., mš. Slnt., mš. Krtn. Vis dėlto, atrodo, lytis *Kuĩt-upis* gali būti pirmesnė: liet. *kuĩtis* „jaunas tankus spygliuočių miškelis, šilelis, giraitė; tankūs krūmokšniai, brūzgai, tankynė“ (LKŽ VI 788).

Kuĩnė up. Šll. Matyt, sietina su liet. *kuĩnas* „be ragų, baužas, luinas, buolas, šmulas“, *kuĩnė* „bauža, be ragų karvė“, plg. dar *kuĩnas* „geinys, ritmuša“, *kuinis* „lazda, pagalys“ (LKŽ VI 782). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Kùisa up. Krš. *Kuĩsis*, *Kùisis* up. Šv., *Kuĩs-iupis* up. Šauk., *Kuĩs-upis*, *Kuĩs-upalis* up. Dr., *Kuĩs-upis*, *Kuĩs-upelis* up. Jnš. Plg. liet. *Kuisýnas* rst., Plt., *Kùisos* pv. Dr., *Kùis-peklis* plk. Sd., *Kùisva* mš. Krtn., pv. Skd. Dažniausiai gali būti tiesiog iš liet. *kuĩsis* „uodas, mašalas“ (LKŽ VI 783). Tačiau kitais atvejais įmanomesnis ryšys su liet. *kuĩsti* „kasti, kapstyti, draskyti“ (LKŽ VI 784). Upės vardą *Kùisis* gyvūniniu laikė J. Otrembskis (J. Otrębski, 1959, p. 25).

Kūjẽliškė ež. Slk. Galbūt iš avd. *Kūjẽlis*, *Kujẽlis*.

Kùkis ež. Lel., *Kukỹs* up. Jdp., *Kukùtis* ež. Rdm., *Kukávka* up. Šlčn. (galbūt suslavinta iš **Kukava* ar pan.). Plg. liet. *Kukẽlė* pv.

Ign., *Kukél-upis* gr. Al., *Kùk-ia-balė* b. Prn., b. Kps. Greičiausiai sietina su liet. *kùkti* „linkti, svirti, klupti, klumpti“ (LKŽ VI 808), plg. *kùkis* „kablys, vąšas; lazda riestu galu, lazdos riestasis galas“ (ten pat, 797).

Kūkỹs up. Erž. Galbūt iš liet. *kũkti* „kaukti, rėkti“ (LKŽ VI 809).

Kuknìnis ež. Ob. Galbūt iš liet. *kuknià* „kupeta“ (LKŽ VI 800).

Kuksà up. Ktk. Iš liet. *kuksà* „ranka su nutraukta plaštaka; nušiurusi, be lapų šluota; buožė, bumbulas; guzas, iškilimas; mažas storas žmogus ar gyvulys“ (LKŽ VI 801). Matyt, čia priklausytų ir *Kùksvė* up. Pg. Dėl *kuks-* : *kuksv-* žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 213.

Kukulýnas, *Kukulìnis* up. Sk. Greičiausiai iš liet. *kukùlis* „raugė, kūkalis“ (LKŽ VI 810).

Kùkulių upẽlis Rd. (kitas Sraũto vardas): *Kùkuliai* k.

Kukùr-raistis up. Vp., *Kukur-ùpis* up. Šauk. Plg. liet. *Kukurỹnė* gn. Ps., *Kùkuris* kln. Pln. Iš liet. *kùkuras* „kupra, kukštera“ (LKŽ VI 815), *kukùrė* „t. p.“, *kukùris* „t. p.“ (ten pat, 816).

Kukùtis ež. Rdm. – žr. *Kùkis*.

Kũkų upẽlis Žml.: *Kũkai* k.

Kūl-ã-upis up. Tv., *Kūliãvas* up. NmŽ., up. Šv., *Kũl-iupis* up. Kdn., *Kũl-upalis* up. Kv., *Kūl-upãlis* up. Grg., *Kũl-upis* up. Dv., up. End., up. Yl. ir kt., iš viso 20, *Kūl-upỹs* up. NmŽ. Iš liet *kũlis* „akmuo“ (LKŽ VI 836).

Kulẽ up. Ds., *Kulỹs* ež. Pnm., *Kuléinis* ež. Mrk., *Kul-iã-kampis* ež. Švnčl., *Kùlio ẽžeras* Rk. Iš liet. *kulỹs* „įlanka, iškyšulys, užsisukimas, vingis; kampas, kraštas, gabalas“ (LKŽ VI 836).

Kulẽž-ravis up. Klm. Greičiausiai iš **Kulėš-ravis*: liet. avd. *Kulėšà, Kùlėšas, Kulẽšius*.

Kulit-upỹs up. Krkn. Iš pvd. **Kulita*, plg. *Kulitãvičius*. Abiem atvejais šaknis *kulit-*, matyt, yra iš *kolit-*, plg. pvd. *Kolità*. Dar žr. *Kolỹtaragis*.

Kulkà, *Kulkãlis* up. Pln. Plg. liet. *Kùlkis* Kuršių marių dalis, lat. *Kul̃ka* klampynė, liūnas, *Lielā-kulka* žūklės vieta Sakoje, *Brasl-kulka* ir *Māl-kulka* sietuva, žiotys: lat. *kul̃ka* „kelio duobė; gili vieta upėje“ (J. Endzelynas, 1961, p. 168). Lat. *kul̃ka* yra skolinys iš mnd. *kulk* „duobė, pilna vandens, valka“ (LVV II 306; plačiau žr. I. Olsson, 1959, p. 87–89). Bet plg. suom. *kolkka* „kampas, kertė“ (K. Būga, 1961, p. 615; V. J. Zeps, 1962, p. 123). Latvijos upės vardą *Kol̃ka* sieja su lat. finougrizmu *kol̃ka* „smėlėtas iškyšulys jūroje“ M. Rudzytė (M. Rudzīte, 1968, p. 183).

Kulmenà, *Kul̃menas*, *Kul̃mė* up. Pgg. Galbūt sietina su liet. hidronimais, turinčiais šaknį *kul-*, žr. *Kulẽ* up. Ds. Dėl santykio *kul-m-*: *kul-* plg. *Dasmenà* up. Dg.:*Dusà* up. Pmp., *Dusià* ež. Srj.; *Titmenà* up. Stk.: *Týtuva* up. Tt.; *Meŕkmenys* ež. Ml.: *Merkỹs* up. Mrk.

Kul̃n-ežeris ež. Švnč., *Kul̃n-upis* up. Kdl., *Kuln-upỹs* up. Krk. Plg. liet. *Kul̃n-a-balė* b. Kri., *Kul̃n-a-pievė* pv. Plk., *Kul̃n-ia-valkis* b. Žm., *Kulnìkas* pv. Varn., *Kulnỹs* pv. Šln. Iš liet. *kul̃nas* „kojos pėdo užpakalinė dalis“ (LKŽ VI 843).

Kūlõk-ravis up. Rs. Plg. liet. *Kūlokìnė* pv. Antz. Galbūt sietina su slavizmu *kūlõkas* „sugniaužta ranka, kumštis“ (LKŽ VI 846).

Kùlpė up. Šl., *Kulpis* ež. Lnt. Pastarojo, iš raštų težinomo, ežero vardo autentiškumas abejotinas. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *kul̃pėti, kul̃pinti, kul̃pyti* „uiti, mušti" (LKŽ VI 847). Bet įmanomi ir kiti ryšiai, plg. ryt. sorb. *kołṕ*, kaš. *kêłp* „gulbė" – žr. E. Fraenkel, 1962, p. 175.

Kùlšė up. Dr., *Kùlš-upis* up. Jž. Iš liet. *kùlšė, kùlšis* „šlaunis" (LKŽ VI 849).

Kùlt-upis, *Kùlt-upė* up. Btg., *Kult-upỹs, Kult-upẽlis* up. Krk. Plg. liet. *Kultìnis* l. Slk. Būtų pamato sieti su liet. *kùlti* „mušti, perti, daužyti; skalbti, velėti" (LKŽ VI 850–851). Galbūt tai upės, kuriose skalbiama.

Kulvė up. Jon. Iš raštų težinoma lytis greičiausiai yra vėlesnė, antrinė, kilusi iš kaimo vardo *Kulvà*. Plg. pr. *Cvlwen* vv., *Kulwein* vv. (G. Gerullis, 1922, p. 75), lat. *Kulves-muiža* vs., *Kul̃vęni* k., *Kul̃venes* mš. (J. Endzelynas, 1961, p. 169).

Kum̃balė up. Kr. (kitas Ropienõs vardas). Iš raisto vardo *Kum̃balė*.

Kùmbr-upis up. Yl. Iš liet. *kum̃brinti* „lenktis" (LKŽ VI 864), plg. *kambrỹs* „kas susilenkęs", *kumbrỹs* „riestas medis; kupra, kubrys, gogas" (ten pat, 865). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 65.

Kumẽ up. Grl. Plg. liet. *Kumė* b. Šl., lat. *Kumes-upîte* (J. Endzelynas, 1961, p. 171), *Kum̃-viêta* žūklės vieta Vitrupėje (ten pat, p. 172). Pastarasis lat. vv. siejamas su lat. *kumis, kumbis* „skiaurė (der Fischbehälter, die Fischkumme)". Šie lat. žodžiai yra skoliniai, plg. est. *kumm* < mnd. *kumme* „t. p." (LVV II 310). Ar liet. upės ir balos vardas gali būti panašios kilmės, neaišku. Vis dėlto, atrodo, liet. vv. įtikimiau būtų sieti su liet. *kùm-a-ragis* „toks kablys prie geinio, prietaiso kopti į medį" (LKŽ VI 863), *kum̃telėti, kum̃terėti* „kiek pasilenkti" (ten pat, 888), *kum̃bti, kum̃pti* ir pan. Ir lat. minėtus vietovardžius bene įtikimiau būtų sieti su lat. *kùmt* (*kumstu, kumu*) „darytis kumpam, kreivam", liet. *(apsi)kumúoti* „storai apsivilkti" ir pan. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 310).

Kùmečių ẽžeras Alvt.: *Kùmečiai* k.

Kumė́lduobė up. Graž. Iš pievos vardo **Kumelduobė*, plg. dabartinę lytį *Kumė́ldaubė*.

Kumẽl-upis up. Brb., up. Gr., up. Jnk. ir kt., iš viso 9, *Kumė́l-pulis* < **Kumel-upulis* up. Pp. Plg. lat. *Kumeļa-danga* gr., *Kumeļa-strauts* pv., *Kumeļ-purvs* gn., *Kumel-upes* k. Iš liet. *kumẽlė, kumelỹs* „naminis gyvulys", lat. *kumeļš, kumeļnīca* „t. p." (J. Endzelynas, 1961, p. 170–171; S. Rospond, 1969, p. 162; K. Būga, 1961, p. 536; V. Toporov, 1968, p. 292–293).

Kum̃pė ež. Krtv., *Kùmpė, Kumpãlė* up. Nmk., *Kumpẽlė, Kumpélka* up. Jon., *Kumpõnas* up. Rk., up. Sb., *Kumpotė* up. Zr., *Kumpuõtė* ež. JnšM., *Kumpuõlė* up. Ds., *Kùmpuõlis* ež. Ant., ež. Antz. (ir *Kumpuoláitis* ež. Antz.), *Kumpuolė̃ja* up. Ant., *Kumpuoliõkas* ež. Dgč., *Kump-upáitis* up. Šk. (antrinės darybos vardas: **Kum̃pupis* up. > *Kum̃pupiai* k.: *Kumpupáitis* up.). Iš liet. *kum̃pti* „darytis kumpam, linkti" (LKŽ VI 880).

Kum̃prė up. Prn. Priesagos *-r-* vedinys iš *kum̃pti* – žr. *Kum̃pė.*

Kumulšà up. Krš. Galbūt sietina su liet. *kùmulis* „gumula", ke-

kulas“ (LKŽ VI 888). Toliau žr. *Tumulšià*.

Kunà up. Klt., *Kunà* up. Nmč., *Kunẽ* up. Grv., *Kùn-upis* up. Vv. (kitas Kùnigupio vardas), *Kūnà* up. Švnč., *Kūnà* ež. Švnč., *Kūnià*, *Kùnas* ež. An., *Kunẽl-ipis* < **Kunel-iupis* up. Ūd. Plg. liet. *Kunẽlė* pv. V., *Kun-iã-balis* pv. Drsk., *Kun-ia-raistis* b. Mšg. Kelia abejonių šaknies balsis *u*: neaišku, ar jis „iš prigimties“ vienais atvejais ilgas, o kitais trumpas, ar balsio kiekybės skirtumas yra, kas atrodytų visai įtikima, vėlesnis, antrinis (dėl tarmės, dėl substitucijos, dėl užrašymo netikslumo ar pan.). Plg. lat. *Kuņa* pv., *Kuņas-aste* pv., *Kuņas-bedre* b., *Kuņas-grava* grv., *Kuņas- purvs* b., *Kuņs-liẽkn* pv., *Kuņs-valks* b., *Kuņ-aste* pv., *Kuņ̃-dañga* pv., *Kuņ-urga* up., *Kuņene* pv. ir kt. Šie lat. vietovardžiai siejami su lat. *kuņa* „kalė“ (J. Endzelynas, 1961, p. 175–176). Lat. *Kūņ-upe* up. lyginama su lat. *kūnis* „vabzdžių lerva; delsuonis, gaišuonis; kūnas“ arba su lat. *kūņa* „ryšulys, glėbys, pundas“ (ten pat, 189).

Ar šitokia lat. vietovardžių su *kun-* etimologija yra teisinga, ne visai aišku. Lietuvių vandenų (ir kitų vietų) vardus su *kun-*, *kūn-*, matyt, tiksliau būtų sieti su liet. *kunė* „klampi bala, liūnas“ (L. Nevskaja, 1974, p. 162).

Kùndrotas up. Trk. Iš avd. *Kùndrotas*.

Kuñgio ežerẽlis Als. Plg. lat. *Kuñg-ęzęrs* pv., *Kùnga-purvs* pv. ir kt.: lat. *kungs* „ponas“ (J. Endzelynas, 1961, p. 174). Liet. *Kuñgio ežerẽlis* gali būti ir iš pvd. *Kungỹs*.

Kunìgis ež. Ant. (ir *Kunigẽlis* ež. Ant.), ež. Švnč. (kitas Kūnõs vardas), *Kunigáitis*, *Kunigẽlis* ež. Sem., *Kùnigiškė* up. Srj., *Kùnig-upis* up. Dr., up. Kbr., up. Krtn., *Kùnigo upãlis* Plt., *Kùnigo upẽlis* Brš., Žž., *Kùnigo ežerẽlis* Tršk. Iš liet. *kùnigas* „ponas, viešpats, vadas; dvasininkas“ (LKŽ VI 893).

Kunkulỹs up. Bsg., *Kunkùlka* up. Šlčn. (galbūt suslavinta iš **Kunkulė* ar pan.). Iš liet. *kunkuliúoti* „virti kunkulu; kilti kunkulu, burbuliuoti“ (LKŽ VI 901).

Kunš-upė up. Rm. Iš **Kunč-upė*, kurio pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. pvd. *Kunčỹs*.

Kuõd-upis up. Krš., up. Rs., *Kuod-upỹs* up. Sk., *Kuodž-iùpis* up. Nj. Plg. liet. *Kuõdės* pv. APnm., *Kuodės* rst. Ut., *Kuodỹnė* pv. Tršk., *Kuodỹnės* b. Kdl., *Kuodž-balė* b. Rd., *Kuõdž-balis* mš. Rm. Galbūt sietina su liet. *kuõdas* (retrogradinis darinys iš slavizmo *kuodẽlis* – žr. M. Vasmer, 1967, p. 399; E. Fraenkel, 1962, p. 311) „plunksnų kuokštas paukščiui ant galvos; pašiauštų, pastatytų plaukų kuokštas, susukti plaukai“ (LKŽ VI 903). Upių vardų semantiką galbūt reikėtų aiškinti krantų, vagos formos ar pan. prasme.

Kuojẽlė ež. dalis Všn., *Kuojỹnė* ež. dalis Dkšt., *Kúojinis* ež. Antz., *Kuojìnis* ež. Dgč., ež. Ktk., ež. Ob. ir kt., iš viso 5. Iš liet. *kuojà* „tokia žuvis (Rutilus rutilus)“ (LKŽ VI 907).

Kuonẽ up. Pkn. Plg. (?) lat. *Kone* up., *Kuõnis* vs., *Kuõņu-ciems* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 193).

Kuõpis, *Kuõpė* up. Tl. Plg. liet. *Kuõpis* pv. Trš., lat. *Kùopas-pļava* pv., *Kopas-purvs* b., *Kuõpu-dīķis* tv., *Kuõpu-pļava* pv., *Kuop-ęzęrs* ež., *Kuõpene* pv. Matyt, sietina su lat.

kuõpa „krūva; smėlio kopa, kauburys" (J. Endzelynas, 1961, p. 193), liet. *kúopa, kuopà* „krūva, guba, kaugė, kūgis; krūva, sampilas" (LKŽ VI 914). Plg. liet. *kuõpti* „kaupti, kasti" (ten pat, 916).

Kuõpštupio šãkos Trk.: *Kuõpštupis* up.

Kuõpšt-upis up. Trk. Plg. lat. *Kuõpš-diž-ganikęls* ir *Kuõpš-maz-ganikęls* gn. (J. Endzelynas, 1961, p. 194). Greičiausiai iš **kuopštis* ar pan., plg. *kùpštis* „kupstis, kūgis, kaugė" (LKŽ VI 937). Dėl *kuop-* : *kup-* plg. *kùpti* „kilti", *iš-kùpti* „iškilti" : *kuõpti* „kaupti".

Kúosinė up. Šm. Pamatinė lytis nėra visai aiški. J. Otrembskis teikia lytį *Kuosìnė* (J. Otrębski, 1963 a, p. 275). Galbūt sietina su liet. *kúosa* „toks paukštis, kovukas, kiaukė" (LKŽ VI 919).

Kupà up. Kp., *Kùpavas* up. Svl. Galbūt sietina su liet. *kùpana* „kuokšta, sruoga" (LKŽ VI 919), *kùpeta* „didelė... krūva" (ten pat, 922), *kùpti*, plg. *iškùpti* „iškilti", *prikùpti* „prikilti, išpusti" (LKŽ VI 937–938), lat. *kupt* „krešėti, rūgti, gižti" (G. Gerullis, 1922, p. 76), toliau – su *kaũpti, kaũpas* ir pan. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 313). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 41.

Kùprė up. Bb., up. Krž., up. Kp. (ir *Kuprẽlė* up. Kp.), *Kuprìnis* ež. JnšM., *Kupriškė* up. Kp., *Kùpr-upis* up. Yl. Plg. liet. *Kuprà* l. Šlv., upės išlinkimas Kp., l. Sml., pv. Rt., *Kùprė* l. Jnš., dr. Varn., pv. Nmk., ar. Kltn., kln. Srv., kln. Žsl. ir kt., lat. *Kuprene* pv., *Kuprine* pv., *Kuprinka* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 177). Vestina iš liet. *kuprà* „atsikišusi nugaros dalis; nugara; koks nors iškilimas" (LKŽ VI 929), lat. *kuprs* „kupra, iškilimas" (LVV II 319).

Kùpstis ež. Šll., *Kupst-upỹs* up. Vnd. Iš liet. *kùpstas* „koks nors nedidelis iškilimas, kaupas, kemsas, kepurna" (LKŽ VI 935).

Kup-šakỹs up. Kp.: *Kupà* up.

Kūrà up. Grz. Plg. lat. *Kūra* up., *Kūrītis* ež., *Kũra-pļava* pv., *Kūr-lejas* pv. Šie ir kiti šaknies *kūr-* latvių vietų vardai greičiausiai gali būti kilę iš lat. (finougrizmo? – žr. LVV II 337) *kûre* „karosas" (J. Endzelynas, 1961, p. 189; M. Rudzīte, 1968, p. 184). Plačiau dėl šio žuvies pavadinimo žr. B. Laumane, 1973, p. 109–110. Ir Šiaurės Lietuvos upės vardas *Kūrà* gali būti tos pačios kilmės. Įdomu, kad Rytprūsių upelio vardą *Kurat(graben)* G. Froelichas laiko taip pat finougrizmu ir sieja jį su est. *kurat* „velnias", suom. *kurata* „supurvinti, suteršti", *kura* „purvas, nešvarumai, išmatos" (G. Froelich, 1930, p. 80).

Kùrantas, *Kùrandas* up. Btg. Kilmė neaiški. P. Skardžius mano, kad gali būti asmenvardinis (P. Skardžius, 1973, p. 24). Tokią prielaidą paremtų lat. *Kurañti* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 178), liet. pvd. *Kurantãvičius*. Tačiau neišleistina iš akių ir est. *Kuranda* (žr. *Kūrà, Kurỹs*).

Kurbutų̃ ẽžeras Všt. Iš avd. **Kurbutas*, plg. pvd. *Kurbutãvičius*.

Kùrcumų ẽžeras Smal.: *Kùrcumai* k.

Kurẽnų ẽžeras Ukm.: *Kurẽnai* k.

Kuriònkų upẽlis Smal.: *Kuriònkai* k.

Kurỹs, *Kurẽlis* up. Šd. Kilmė neaiški. Visų pirma abejotina pati pamatinė lytis – gali būti su ilgu

ū, plg. kelis užrašymus *Kū́ris*. Tuomet reikėtų sieti su *Kūrà* up. Grz. Jeigu lytis *Kurỹs* pasirodytų autentiška, tuomet būtų pamato ją sieti su lat. *Kurẽlis* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 179). Ryšys su *Kurvė* up. Gst., pr. vv. *Curwin* bei *Kurwingen* nėra aiškus, nes šiedu prūsų vietų vardai vedami iš pr. *curwis* „jautis, bulius" (G. Gerullis, 1922, p. 77). Tuo pačiu kyla neaiškumų dėl čia priskyrimo ir lat. *Kurveg̃is* b. (J. Endzelynas, ten pat, 183).

Upės vardą *Kurỹs*, *Kurẽlis* būtų įmanoma sieti su liet. *kùrėlis*, *kùrelis* „storas pagalys, kuoka, vėzdas, lazda tabakui trinti" (LKŽ VI 945), tačiau šis siejimas nėra visai neabejotinas, nes, pasirodo, apeliatyvai *kùrėlis* bei *kùrelis* yra disimiliaciniai dariniai iš **kulėlis*, **kulelis*, kurie vestini iš *kùlti* „mušti" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 316). Taigi bene įtikimiausia liet. *Kurỹs* kildinti iš liet. *kùrti* (*kùria*, *kū́rė*) „greitai bėgti, eiti, dumti" (LKŽ VI 974–975).

Kurkáusko ẽžeras Vvs. Iš pvd. *Kurkáuskas*.

Kurklẽ up. Kur., up. Vlkj., *Kurklỹs* ež. Kur. Gali būti priesagos *-l-* vedinys iš liet. *kur̃kti* „rėkti tam tikru balsu, turkti, kvarkti" (LKŽ VI 956). Tačiau greičiausiai sietina su liet. *kur̃klas* „kurkulas, varlių kiaušinėlis, ikras" (ten pat, 954), *kur̃kliai* „varlių kiaušinėliai" (ten pat, 955).

Kurkùlė up. Varn. Greičiausiai sietina su liet. *kur̃kulas* „varlių kiaušinėlis, ikras" (LKŽ VI 958). Tačiau plg. liet. *kurkuliúoti* „pamažu, tarpais kurkti" (ten pat, 959).

Kùrmė up. Krž., *Kùrmis* ež. Als., *Kurminė* up. NmŽ., *Kùrm-ežeris* ež. Pgg. Galbūt sietina su liet. *kùrmis* „toks po žeme gyvenantis žvėrelis (Talpa europaea)" (LKŽ VI 961). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 25.

Kùrn-upis up. Rs. Kilmė neaiški. Plg. lat. *Kurnas-upe* up., *Kùrnavi* mš., *Kùrņa-līcis* pv., *Kùrņ-upu-kalns* kln. (J. Endzelynas, 1961, p. 180). Liet. vv. *Kùrn-a-salės* s. greičiausiai sietinas su liet. *kurnỹs* „kurmis" (LKŽ VI 964). Tiesa, apeliatyvas *kurnỹs* šiuo metu žinomas bene tik pačiuose lietuvių kalbos ploto pietuose – apie Nočią, Azierkus ir pan., tačiau ankstesnis jo arealas galėjo būti platesnis, plg. lat. *kurnis* „kurmis" (LVV II 324).

Kurõnas ež. Smal. Iš kito vietovardžio **Kuronas*, plg. liet. *Kuronaĩ* b. Grv., *Kurõnai* mš. Dgč., kapai Trgn., mš. Dv., l. Al., kapai Jnš., kln. Slk. Iš liet. slavizmo *kurõnas* „supilta kalva; kupstas, kemsas" (LKŽ VI 964). P. Skardžius klaidingai laiko asmenvardiniu (P. Skardžius, 1973, p. 24; netiksliai A. Vanagas, 1970 a, p. 188).

Kurõngiris up. Lkč. Iš miško vardo *Kurõngiris*.

Kur̃pjovinė, *Kurpsuvìnė* up. Šlu., *Kurpninkė* up. Kin. Plg. liet. *Kurpiõkas* pv. Mlt., *Kur̃piškė* krm. Lkč., lat. *Kazu-kurpe* pv., *Kurpes-grāvis* grv., *Kùrpītes-purvs* b. Šie lat. vv. siejami su lat. *kur̃pe* „kurpė, batas" (J. Endzelynas, 1961, p. 181). Liet. upės vardas *Kurpninkė* galbūt taip pat sietinas su liet. *kùrpė* „batas; medpadis; šlepetė" (LKŽ VI 965–966). Upės vardo *Kur̃pjovinė*, *Kurpsuvìnė* kilmė ir daryba neaiški. Neaišku net, ar tai priesaginės, ar sudurtinės lytys. Galbūt lytis *Kurp-suvìnė* yra iš **Kupsiuvinė*. Tai būtų

posesyvinės reikšmės priesagos *-inė* vedinys iš *kurpsiuvỹs* „kurpius“ (ten pat, 967). G. Froelichas upės vardą veda iš liet. *kur̃psiuvienė* „kurpsiuvio žmona“ (G. Froelich, 1930, p. 40). Bet greičiausiai *Kurpsuvìnė* yra iš **Kurpšuvìnė*: *kur̃pšė* „tokia žuvis“ (LKŽ VI 968). Tokią prielaidą patvirtintų ir vokiška lytis *Kurpsziwin* (G. Froelich, ten pat). Galbūt net būtų pamato įtarti, remiantis lytimi *Kurpsziwin*, kad šių dienų variantas *Kurpsuvìnė* yra vėlesnis, antrinis, dėl germanizuotų variantų bei dėl liaudies etimologijos (pagal *kurpsiuvỹs*, *kur̃psiuvienė* ar pan.) atsiradęs iš **Kurpžuvinė* ar **Kurpživinė* < **Kurpš-žuvinė* ar **Kurpš-živinė*: *kur̃pšė* ir *žuvìs*, lat. *zivs*, *zive*, *zivis* „žuvis“.

Kuršélka up. Ssk., *Kur̃š-upis* up. Nv., up. Varn. *Kur̃š-upalis* up. Grg. Plg. *Kuršìnė* pv. End., pv. Plng. Galbūt iš liet. pvd. *Kur̃šas*, *Kuršỹs*. Bet įmanoma kilmė ir tiesiog iš etnonimo *kur̃šis*, *kuršỹs*. Dar žr. J. Kazlauskas, 1968, p. 61.

Kurtinỹs up. Rgv., *Kurtinỹs* ež. Dkšt., *Kurtinė̃lis* ež. Klt., ež. Lkm. Plg. liet. *Kurtinė̃lis* pv. Šv., *Kurtiniaĩ* krm. PnmR., *Kurtinỹs* b. Rgv., b. Smal., dr. Tršk. Galbūt sietina su liet. *kurtinỹs* „tetervinų šeimos paukštis“ (LKŽ VI 980).

Kùrtuva, *Kurtuvà* up. Krtv., *Kùrtuva*, *Kurtuvà* ež. Krtv., *Kurt-upis* up. Tl. Plg. lat. *Kurtavas-ezers* ež., *Kurtene* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 182), pr. *Curt-medien* (pr. *korto* „šilas“), *Curtoyen* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 77). Bandymas kildinti latvių minėtus vietovardžius iš lat. *kur̃ts* „kurtas, medžioklinis šuo“ yra abejotinas (J. Endzelin, 1934, p. 127; J. Endzelynas, 1961, p. 182–183). Siejimas su liet. *kùrti* „daryti, kad kūrentųsi, degti, šildyti; greitai bėgti, eiti, dumti“ (LKŽ VI 974–975 – plačiau dėl šių žodžių reikšmių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 319) taip pat nėra visiškai tikras. Kiek daugiau būtų pamato lyginti su pr. *korto* „šilas“ < **kurto*, plg. gr. κύρτος „bučius, varža“ (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 42; plg. W. Schmalstieg, 1976, p. 254). Tačiau bene įtikimiausia, atrodo, būtų rekonstruoti upės vardui *Kùrtuva* pirminę konfigūracinę reikšmę, plg. visų pirma gr. κυρτός „išlenktas, išpūstas; kreivotas; kuprotas“, κυρτόν „lenkti, kreipti“ ir pan., toliau – lot. *curvus* „kreivas“, *cortīna* „apskritas indas, krepšis“, rus. *кóрточки*, ukr. *корматися* „brautis, prasimušti, spraustis, kankintis“ (plačiau žr. A. Walde, J. Pokorny, 1927, p. 568; M. Vasmer, 1967, p. 339; H. Frisk, 1970, p. 55).

Kusenka up. Drsk., *Kùs-upis* up. Akm., up. Krtv. Galbūt iš pvd. *Kusà*, *Kùsas*, *Kusỹs*.

Kušlà up. Šlv., *Kušl-upỹs* up. Krk. Galbūt sietina su liet. *kùšlas* „prastas, menkas; mažas“, plg. *kušlà* „nuskurdėlis, suskis; mažo ūgio, menkos išvaizdos žmogus“ (LKŽ VI 994).

Kūšliãk-upis up. Tl. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iš **Kušleik-upis* (ar **Kūšleikupis*), plg. *Kušleikìnė* ar. Šlv., *Kušleikỹnė* dr. Skdv.: liet. pvd. *Kušléika* (ir, jeigu tikra, *Kūšleikà*).

Kùš-upis up. Kri., up. Šlv., *Kuš-ùpis* up. Nj. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *kùšti* „pradėti judėti, krutėti, kušėti“ (LKŽ VI 997), *kušė́ti* „judėti, krutėti“ (ten

pat, 991), plg. lat. *kustêt*, „judintis, krutintis“, *kustîgs* „judrus“ (LVV II 328–329). Toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 321. Bet žr. dar *Kū̃šupis*.

Kū̃š-upis up. Sk. Kilmė neaiški. Gal sietina su liet. *kūšỹs*, *kū̃šis*, *kušìs* „plaukai apie lyties organą; cunnus“ (LKŽ VI 993).

Kutalánka, *Kutailénka* up. Vvs. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt iš **Kutelenka*. Kamienas **kutel-* būtų priesagos *-el-* vedinys iš *kut-*, plg. *Kùt* ar. Rdš., l. Btr., l. V.: lenk. *kuta* „kemsas, žole apaugusi pakiluma; sala pelkėje ar vandenyje“ (P. Nitsche, 1964, p. 92).

Kutánt-upis up. Šln. Kilmė neaiški. Gali būti vėlesnis darinys iš **Kutait-upis*: liet. pvd. *Kutáitis*, *Kùtas*.

Kutenà up. Bsg., *Kùtuvis* up. Vkš. Plg. lat. *Kutẽns* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 184). Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *kùsti (kuñta, kùto)* „stiprėti, augti, tarpti“ (LKŽ VI 988), *kùtinti* „daryti, kad atkustų, atsigautų“ (ten pat, 1005), *kutrùs* „greitas, smarkus, vikrus“ (ten pat, 1010).

Kutõs-upis up. Žmt. Plg. *Kutõso rẽvas* grv. Brš. Gal kokie visai nauji vietų vardai, sietini su slavizmu *kutõsas* „kutas, spurgas“ (LKŽ VI 1008).

Kùtr-upis up. Skdv. Iš pvd. *Kutrà*.

Kùtuvis up. Vkš. – žr. *Kutenà*.

Kùz-upelis up. Ss. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Kuzaĩ*.

Kū̃ž-upis, *Kū̃ž-upalis* up. Pln. Plg. lat. *Kùži* vs., *Kūžu-kalns* kln., *Kū̃žẽns* vs., *Kūženu-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 190–191). Šaknies *kūž-* kilmė neaiški. Plg. (?) liet. *Kùž-a-pievis* pv. Vrn., *Kuž-ā-raistis* pv. Gdr., *Kužiaĩ* k. Eiš., lat. *Kuža* k., *Kužas-dārzs* l., *Kuži* k. (J. Endzelynas, ten pat, 185). Pastarieji (su trumpu balsiu *u*) liet. ir lat. vietų vardai gali būti asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Kùžas*, *Kùželis*, *Kužiùlis*, lat. *Kuža* (LAG 459), *Kužis* (ten pat, 292). Liet. ir lat. vietų vardų, turinčių šaknį *kūž-*, ryšys su šaknies *kuž-* toponimais nėra aiškus, bet įmanomas.

Kvẽdariškė ež. Krtv. Matyt, per kilmininkinę lytį **Kvedariškės ežeras* iš kaimo vardo *Kvẽdariškė*.

Kvẽdardaubė up. Vl. Matyt, iš kokios kitos vietos (daubos ar pan.) vardo **Kvedardaubė* (avd. *Kvẽdaras* ir *daubà*).

Kvẽs-upis, *Kvẽs-upis* up. KzR. Plg. liet. *Kvẽsai* k. Vlkj. Šaknis *kves-* galėtų būti ir asmenvardinė. Bet bene įmanomiau, ypač turint galvoje variantą *Kvẽs-upis*, sieti su liet. *kvẽstis* „kėtotis“, *atsi-kvẽsti* „atsilapoti“ (LKŽ VI 1080), *kvẽsčioti* „plevėsuoti“ (ten pat, 1079). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Kviečpiẽvė up. Užv. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Kviečpievė*. Dar žr. *Kviẽtupis*.

Kviedžių̃ upẽlis Šr.: *Kviedžiaĩ* k.

Kviesinis up. Srj. Iš raštų težinoma lytis abejotina. Gal šaknis *kvies-* yra iškreipta iš *kves-* ar *kvės-*, žr. *Kvẽsupis*.

Kviẽt-upis, *Kviet-upỹs* up. Sk. Plg. liet. *Kviẽtìnė* pv. Gž., *Kvieč-ia-kalnis* kln. Lel., *Kviẽč-iupis* pv. Pkn. Galbūt sietina su liet. *kvietỹs* „duoninis javas (Triticum)“ (LKŽ VI 1089).

Kvìstė up. Žd. Kilmė neaiški. Baltų vardyne tai visiškai izoliuotas hidronimas – daugiau vietovardžių su *kvist(t)-* tuo tarpu, rodosi, nežinoma. Galima tik įtarti, kad *Kvìstė* yra iš **Kivìstė*, plg. est. *Kivistiku* „akmenuota vieta" (L. Kettunen, 1955, p. 222), *Kivestu* (ten pat, 224). Toliau žr. *Kìvė*.

L

Labà up. Nj., *Labẽ* ež. Trgn. (ir *Labẽlis* ež. Trgn.), *Labaũkštas* up. Erž., *Labãžė*, *Labažẽlė*, *Labažiùkas* up. Lkm., *Labãžis* ež. Lkm., *Lab-a-karšỹs* ež. Klt., *Lab-upė* up. Šlu. Plg. liet. *Lãbai* ar. Gdr., ar. Šmn., *Lãbas* l. Nj., *Labẽ* pv. An., *Labẽlė* b. Sml., lat. *Labas-purvs* b., *Labeļi* k., *Labīnas* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 243), pr. *Labelles* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 79), *Labguvà* < balt. **Labiava* (A. Vanagas, 1965, p. 188–189). Toliau, matyt, sietina su liet. *lóbas* „dauba, slėnys, loma; pakalnė; upės vaga; klanas, pelkutė" (LKŽ VII 636) – žr. *Lobà*.

Labanóras ež. Lbn., *Labanóras* up. Lbn. Ne visai aiškus santykis su miestelio vardu *Labanóras*, t. y. nežinia, ar miestelis gavo vardą nuo ežero vardo, ar ežero vardas *Labanóras* yra antrinis, kilęs iš kilmininkinės lyties **Labanoro ežeras*. Pastarosios prielaidos naudai kalba gretiminė ežero vardo lytis *Labanárka*. Upės vardas *Labanóras* yra vėlesnis, žinomas tik iš raštų.

Antra vertus, visai įmanoma, kad ežero vardas *Labanóras* yra pirmesnis, senesnis už oikonimą *Labanóras*. Tokiu atveju *Lab-a-nóras* būtų sudurtinis hidronimas, kurio pirmasis sandas *lab-* sietinas su *Labẽ*, *Labà* ir pan. (žr. *Labà*), o antrąjį, *-nor-*, matyt, turėtume pamato laikyti vėlesniu, liaudies etimologijos keliu atsiradusiu iš **nar-* (panašiai, kaip *Kaũk-norio* antrasis sandas kilo iš **nar-*). Toliau dėl **nar-* žr. *Narañtis*.

Labū́nava ež. Užv. Iš kilmininkinės lyties **Labūnavos ežeras*: *Labū́nava* k.

Labūnavõs ẽžeras Glv.: *Labūnavà* k.

Laĩdė, *Laidẽ* up. Pmp. (ir *Laidẽlė* up. Pmp.). Ten pat *Laĩdė*, *Laidẽ* b., *Laidẽlė* pv., sln. Plg. liet. **Laidai* (t. *Laidy*) ar. Dgč., lat. *Laides-gals* gn., *Laides-kalns* kln., *Laîd-mežs* mš., *Laîdeņš* l. Šie lat. vv. laikomi galint būti įvairios kilmės ir siejami su lat. *laida* „eilė, krūva", *laide* (įvairios reikšmės), *laids* „eilė, krūva, šūsnis; lėkimas bėgimas". Lat. ežero vardas *Laidiens* yra sietas su lat. *laîdiẽns* „ėjimas, vykimas, bėgimas, šokimas" (J. Endzelin, 1934, p. 116). Pr. *Layde* kildinama iš pr. *laydis* „molis" (G. Gerullis, 1922, p. 80). K. Būga prūsų *Layde* siejo su liet. *Laidė* up. ir lat. *Laides-muiža* k. (K. Būga, 1958, p. 423).

Kaip matyti, liet. upės vardo *Laĩdė* kilmė kelia įvairių abejonių. Vis dėlto įtikimiausias, atrodo, yra liet. *Laĩdės* siejimas su pr. *Layde* ir pr. *laydis* „molis" (dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 94).

Laigà up. Bt., *Laigis* ež. End. (kitas Kãpstato vardas). Plg. liet. *Laĩgė* kln. Užv., *Laĩgės* b., plk. Užv., *Laĩgiai*, *Laĩgis* pv. Lkč., lat. *Laîdzes-ęzęrs* ež., *Laîg-upe* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 248), pr. *Layg-e-garbes* kln., *Laig-e-kaim*

(siejami su pr. avd. *Layge* – G. Gerullis, 1922, p. 80–81). Galbūt vestina iš liet. *láigyti* „linksmam šokinėti, bėgioti, siausti, išdykauti", *láiginti* „raginti, skubinti", *laigoti* „šokti" (LKŽ VII 28–29). Toliau dar galima būtų sieti su serbų – ilyrų *Ljîg* (I. Duridanov, 1963, p. 107).

Laĩkštė up. Al., up. Kps. Plg. liet. *Láikšės* pv. Šauk., plk. Vg. Upės vardas *Laĩkštė*, matyt, yra su determinantu *-t-* iš liet. *láikšės* „didelė pelkė, kimsynas, lieknas" (LKŽ VII 51). Galbūt su kitu determinantu (*-n-*) yra lat. *Laiksnis* pv.: lat. *laiksnis* „vandens lelija (Teichrose)" (J. Endzelynas, 1961, p. 249).

Lail-ùpė up. Krnv. Galbūt sietina su liet. *lailė́ti* „trukdyti augti, stelbti, smelkti, gožti" (LKŽ VII 51) bendresne kiekybės ar pan. prasme, plg. lat. *li̇̃ls* „didelis" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 330–331).

Laimìškis up. Lnkv., up. Prnv. Plg. liet. *Laimìnė* b. Srj., *Laimìškė* ln. Vdk., lat. *Laimes-leja* gn., *Laĩmes-strauts* up., *Laĩmas* k. Gal tai mitologiniai vietų vardai, sietini su liet. apeliatyvu *láimà*, kuris galėjo turėti ir tam tikros pagoniškos dievybės reikšmę (žr. R. Schmittlein, 1971, p. 123 t. t.). Latvių minėti ir kiti vietų vardai su *laim-* siejami ir su lat. *laĩma, laĩme* „gėrio deivė" (J. Endzelynas, 1961, p. 249).

Lainỹs ež. Mlt. (ir *Lainė̃lis* ež. Mlt.). Plg. lat. *Laĩnums* ež., pv., *Laĩnuma-purvs* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 249). Iš liet. *láinas, leĩnas* „laibas, plonas" (LKŽ VII 57, 241).

Laisvỹtis up. Rs. Plg. liet. *Láisvė* pv. Tj. Galbūt iš liet. *laĩsvas, láisvas* „platus, palaidas, dukslus" (LKŽ VII 67–68), plg. *láisvė*.

Láiva up. Kv., *Laivõs upãlis* Slnt. Plg. liet. *Laiva* pv. Dbg., *Laivė̃lė* duobė Pbr., pv. Rk., pv. Slč., *Laivìkė* sln. Krtv., *Laivìnė* pv. Slnt., lat. *Làiva* pv., *Laĩvas-līcis* pv., *Laĩvas-purvs* b., *Laĩvs-valks* b., *Laĩv-rags* mš., *Laĩvene* tv. Matyt, sietina su liet. *laĩvas* „valtis, luotas" (LKŽ VII 73), *laĩvė, láivė, laivė̃* „nedidelis laivas, valtis, eldija" (ten pat, 74), lat. *laĩva* „laivas, valtis" (J. Endzelynas, 1961, p. 250–251).

Lakajà up. Švnčl., *Lakajaĩ* (*Baltíeji* ir *Juodíeji*) ež. Mlt., *Lãkesas* ež. Nmč. (ir *Lakesáitis* ež. Nmč.), *Lakutė* up. Kin. Plg. liet. *Lakà* pv. JnšM., *Lakajà* pv. Blnk., lat. *Laka* up., *Laksleja* pv., *Lakãjas-kruogs*, *Lakãjas* k., *Lakãji* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 251–252). Kilmė neaiški. Gali būti siejama su liet. *lãkatas* „skuduras, skarmalas" (LKŽ VII 83), lat. *lakats* „skara" (LVV II 415). Ankstesnė šių vietų vardų reikšmė galėjo būti susijusi su išsidraikymo, išsišakojimo ar pan. sąvokomis, plg. gr. λακίς „skuduras, skarmalas", toliau – λακίζειν „perplėšti, suplėšyti", lot. *lacer* „perplėštas, sudraskytas" ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 336). G. Froelichas liet. *Lakutė* siejo su lat. *laka* „skystas šuns ėdalas, lakalas" (G. Froelich, 1930, p. 76), kas vargu ar teisinga, nes lat. *laka*, matyt, yra vedinys iš *làkti*, plg. liet. *lãkalas*.

Žinoma ir kita gana įtikinama baltų hidronimų su *lak-* kilmės versija, pagal kurią liet. *Lãkajas*, lat.

Laka ir pan. lygintini su Reino intaku *Lek* (iš ankstesnės lyties *Lac*) bei su lot. *lacus* „ežeras" (W. P. Schmid, 1972, p. 8–9).

Lakišvà up. KzR. Iš liet. *lakìšis, lakìšius* „balų augalas" (LKŽ VII 89).

Lakmenià up. Šmn. Sietina su liet. *lakmenà, lakméinia* „purvynas" (LKŽ VII 90). Toliau žr. *Lekmẽnė*.

Lakinà up. Lap. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Luknia*, žr. *Luknià*.

Lakštenà up. Jdp., *Lakštùtė* up. Pnd., *Lakšt-ùpė* up. Pbr., up. Šr. Plg. liet. *Lakštai* dr. Vs., *Lakštìnė* pv. Krsn., pv. Gdr., *Lãkštinė* pv. Jsv., b. Krk., *Lakštỹnė* pv. Lap., lat. *Laksta-strauts* up., *Lakste* up., *Lakstes-pilsdrupas* vv., *Lakstiņa-ęzęrs* ež., *Lakstiņš* l. Šie latvių vietų vardai siejami su lat. *laksts* „lakštas, lapas" (J. Endzelynas, 1961, p. 252). Ar lietuvių vietovardžiai su *lakšt-* taip pat gali būti kildinami iš liet. *lãkštas* „lapas" (LKŽ VII 95), neaišku. Jeigu toks siejimas pasirodytų įmanomas, tuomet kai kuriems jų, visų pirma upių vardams *Lakštenà* ir *Lakštùtė*, galėtume rekonstruoti ir bendresnę reikšmę – kas „nuplėšta, nutraukta, nudrėksta" ir pan., plg. arm. *lešk* „nudėvėta, nunešiota, sunaudota, suplėšyta" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 337). Bet, antra vertus, hidronimai ir kiti vietovardžiai su *lakšt-* (lat. *lakst-*) gali būti siejami tiesiog su liet. *lãkštas*, lat. *laksts*. Semantiškai toks siejimas visai įmanomas – tai būtų vietos, kur gausu lapų ar pan. Tokiai prielaidai pritaria Ramaškonių (BTSR) lauko vardas *Lakštùčiai*. Taip buvo vadinamas lapuočių (t. „lãpinas") miškas.

Lakutė up. Kin. – žr. *Lakajà*.

Lámbis, *Lámbė* up. Št. Greičiausiai finougrizmas, plg. fin. *Lambas–Kurja, Lomb-ozero, Lambas*, suom. *lampi* „ežeras miške, tvenkinys" (plačiau žr. A. Vanagas, 1971, p. 149). Dar žr. J. Endzelynas, 1961, p. 254; M. Rudzīte, 1968, p. 186. Upės vardo *Lámbis* ryšį su suom. *lampi* „ežeras miške" patvirtina ir miško (!) vardas *Lem̃piai* Vg. Lat. *Lam̃bas* k., *Lem̃bis* k., *Lam̃bji* k., *Lam̃bene* pv., *Lam̃bina* pv. ir kt. siejami, be kita ko, ir su suom. *Lamba* k. (J. Endzelynas, ten pat).

Lamẽstas up. Lkm., *Lamẽstas* ež. Lkm. (ir *Lamėstẽlis* ež. Lkm.). Plg. liet. *Lãmai* pv. Mrk., *Lamõčiai* pv. Vrn. Kilmė neaiški. K. Būga hidronimą *Lamẽstas* siejo su liet. *lamãtas* „gabalas, luistas, lamantas", *lãmas* „gabalas, lamantas", sl. *lomъ* „lamas" (K. Būga, 1958, p. 454). Tačiau šis siejimas kelia ir abejonių. Ar ne įtikimiau *Lamẽstą* gretinti su liet. *Lomà* up. Kv., *Lomenà* up. Kš. (žr.) ir, toliau, su liet. *lomà* „slėnys, klonis", sl. **lomъ*: bulg. *lom* „duobė", sen. rus. *lomъ* „bala" ir t. t. (L. Kurkina, 1969, p. 132, 143). Dar žr. I. Duridanov, 1975, p. 44; V. Toporov, 1977, p. 60–61.

Lam̃pėdis, *Lampėdỹs* ež. Kn. Greičiausiai sudurtinis: *Lam̃-pėdis*. Pirmojo sando *lam-* kilmė neaiški. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **laum-* (**Laumpėdis*). Tuomet jį reikėtų sieti su *laũmė* (žr. *Laũmis*) ir *pėdà*. Galbūt tai demonologinės reikšmės hidronimas.

Lančkavà up. KzR. Greičiausiai iš lenk. *łączka*, *łąka* „žemuma prie

upių santakos"; plg. dar liet. *Lánčkos* l. Mrk.

Lándė, *Lándis*, *Landž-iupỹs* up. Krk., *Landỹnė* up. Rdd., *Landž-iù-ravis* up. Kdn. Plg. liet. *Lándeniai* dr. Glv. Greičiausiai sietina su liet. *landà*, *lánda* „ankšta vieta, tarpas, pro kurį galima pralįsti; urvas, ola; griovelis vandeniui nuleisti į didesnį griovį", *lañdė*, *landė̃*, *lándė* „ola, urvas; tarpas tankumyne, protarpis" (LKŽ VII 117–118).

Lángas ež. Užp. (kitas Baũkio ẽžero vardas). Plg. liet. *Láng-a-balė* pv. Sml., *Langaĩ* pv. Skdv., *Láng-ia-raistis* pv. Jz., *Langìnė* b. KzR., *Lángo šaltìnis* Lkš., lat. *Lànga* up., *Lañgas-gãrša* pv., *Lañgas-grãvis* gr., *Lañgas-purvs* b., *Langa-purvs* b., *Langi* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 256), pr. *Langene* (G. Gerullis, 1922, p. 82). Lat. vietovardžiai su *lang-* dėl mišraus dvigarsio *-an-* išlikimo negali būti latviški – jie arba kuršiški (žr. K. Būga, 1961, p. 848), arba dar kokios kitos kilmės. Lietuvių vietovardžiai su *lang-*, matyt, sietini su liet. *lángas* „skylė, praraja liūne, akis" (LKŽ VII 122–123), plg. sl. **lǫgъ*, **lęgъ*: lenk. *łąg* „žema vieta, bala", ček. *luh* „mišku, krūmais apaugusi pelkėta vieta", sen. rus. *лугъ* „miškas; bala", lenk. *łęg* „pelkėta pieva, miškas", rus. *ляга* „valka; tvenkinys; žema šlapia vieta" (L. Kurkina, 1969, p. 136–137). Klausimas dėl šio vietovardžio finougriškos kilmės lieka neaiškus (plg. A. Vanagas, 1975, p. 405). Dar žr. V. Toporov, 1979, p. 79–81.

Lankà up. Grz., up. Krp., up. Jnš. ir kt., iš viso 6, *Lañkos* ež. Dgl., *Lankáitė* up. Mlt., *Lankaĩtė* up. Trgn., *Lankẽlė* up. Gdr., up. Jnšk., up. Rk., up. Sml., *Lankẽlės* up. Btr., *Lankùtė* up. Grnk., *Lank-a-upelis* up. Igl., *Lank-upà* up. Graž., *Lank-upė* up. Prk., *Lañk-upis* up. Lkš., up. Trš., up. Sd., *Lañk-upelis* up. Šd., up. Grl., *Lankẽlės rãvas* Kdn., *Lankẽlės upeliùkas* Sv., *Lankõs rãvas* Lzd., *Lankõs upẽlis* Aln., Krt. Iš liet. *lankà* „didelė lygi pieva, dažniausiai prie upės, potvynio metu užliejama vandens; klonis, slėnys, pakalnė" (LKŽ VII 125). Dar žr. *Lañkenas*. Dėl atitinkamų slaviškų fiziografinių terminų su sl. **lǫka* žr. L. Kurkina, 1969, p. 135.

Lañkenas up. Zp., *Lankesà* up. Pnt., *Lankóji* (t. *Lankója*) up. Ob., *Lankuvà*, *Lankavà* up. Srj. Šie upių vardai etimologiškai neabejotinai susiję su *Lankà* up. Grz. (žr.) ir kt. Tačiau semantiškai kartais jie gali kiek ir skirtis nuo *Lankõs* tipo vandenų vardų ta prasme, kad jie dar gali būti susiję ne tiek su fiziografiniu terminu *lankà*, kiek su liet. *lankà*, *lánka* „įlanka, užutėkis" (LKŽ VII 126), *lañkas* „išsilenkimas iš tiesumo, vingis, lankstas" (ten pat, 127), *lankùs* „kuris gerai linksta, lankstus, liaunas; nuožulnus, palinkęs" (ten pat, 139).

Lankst-upỹs up. Rgv. Iš liet. *lañkstas* „vingis, alkūnė" (LKŽ VII 134).

Lapainià up. Krn., *Lapiẽnė* up. Lap., *Lapavaĩnė* up. Glv., *Lãpymas* up. Gl., *Lapìšė* up. Šlv. (ir *Lapišìkė* up. Šlv.), *Lapìrda* up. Jon., *Lapìšius* up. Šll., *Lãpiškė* up. Kin., *Lapojà* up. Žsl., *Lapojà* ež. Vvs., *Lapuĩgis* ež. Klvr., *Lãp-ravis* up. Srd., *Lãp-upis* up. Akm., up. Varn., *Lap-ùpis* up. Lkč., *Lãpių upẽlis* Ūd. Šaknies *lap-* kilmė neaiški.

Teoriškai visiškai įmanomas siejimas ir su liet. *lãpas* „folium", ir su liet. *lãpė* „Vulpes". Lat. vietų vardai *Lapas-ęzęrs* ež., *Lapu-ęzęrs* ež., *Lapu-pļava* pv., *Lapu-upe* up., *Lap-kasis* mš., *Lap-ęzęrs* ež., *Lap-upe* up., *Lapaine* pv., *Lapainis* tv., *Lapiene* pv. ir daugybė kitų siejami su lat. *lapa* „lapas", *lapains* „lapuotas, lapingas", *lapainis* „lapotas, apaugęs lapais" (J. Endzelynas, 1961, p. 259–261). Pr. *Lapaynen* vedamas iš pr. *lape* „lapė". Ir lat. ežero vardas *Lapainis* buvo bandyta sieti, tiesa, su klaustuku, su liet. *lapė*, pr. *lape* „Fuchs" (J. Endzelin, 1934, p. 133). Liet. *Lapìšė* taip pat jau lyginta su liet. *lãpė* arba, tam tikra prasme, ir su lat. *lapsa* „lapė" (J. Otrębski, 1959, p. 27).

Vis dėlto atrodo, kad lietuvių vietovardžių siejimas su *lãpė* yra įtikimesnis (dar žr. V. Toporov, 1977, p. 61). Viena, yra atvejų, kai ryšys su *lãpė* nekelia jokių abejonių, plg. *Lãpių upẽlis*, *Lãpurvis* (liet. *lãpurvis* „lapės urvas" – LKŽ VII 159) ir kt. Antra, lietuvių vardyne yra daug kilmininkinių vietų vardų, kurių pirmasis komponentas neabejotinai sietinas su *lãpė*: *Lãpių balẽlė* Žml., Vvs., *Lãpių dúobės* l. Dgč., ar. Žsl., *Lãpių klõnis* Srj., *Lãpių mìškas* Sem., *Lãpių rẽvas* Ūd., *Lãpių raĩstas* Sem., *Lãpių raistẽlis* Vžns. ir kt. Kilmininkinių vietų vardų su **lapų-*, berods, neturime. O kilmininkiniai vietų vardai, kaip žinoma, yra sudurtinių ir kai kurių vardininkinių toponimų šaltinis (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 259).

Lietuvių hidronimus pirmiausia siejant su *lãpė*, nenorima pasakyti, kad lietuvių vardyne negali būti vietovardžių, kilusių iš *lãpas*. Galimas daiktas, kad ir tokių hidronimų gali pasitaikyti, tik juos sunku atskirti nuo vedinių ar darinių iš *lãpė*, plg., sakysim, liet. *lapijà* „lapai, lapų visuma" ir *lapijà* „vieta, kur daug lapių yra" (ten pat 148).

Lãpavartė up. Ktk.: *Lãpavartės* pv. (galbūt pastarasis vardas yra iš *lãpių vãrtai* ar pan.).

Lapgardỹs up. Vlkj. Iš kito vietovardžio **Lapgardys*, plg. *Lapgardžių raistas* ten pat (iš *lãpės gar̃das*).

Lãpkasis up. Grz.: *Lãpkasis̃* mš. (iš *lãpė* ir *kàstis*).

Lapõč-ia-žalis ež. Srj. Galbūt iš liet. *lapótas* „su lapais, išlapojęs" (LKŽ VII 152) ir *žãlias*.

Laps-kójis up. Jsv. Kamienas *laps-* greičiausiai iš **lapės* – liet. *lãpė* (žr. *Lapainià*) ir *kója*. Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Lapšiaũs ežeras Srj.: *Lapšiùs* k.

Lapũkis ež. Rdm. Plg. liet. *Lapũkė* pv. Lp., *Lapũkė* b., pv. Vs. pv. Srj., *Lapūkìnė* pv. Mrk., *Lapūkỹnė* rst. Kur. Iš liet. *lapũkas* „varnalėša; vandens lelija; puriena; lūgnė; pelkinis žinginys" (LKŽ VII 157). Tuo būdu ir ežero vardas *Lapũkas* Vs., matyt, yra ne priesagos *-ūkas* vedinys (plg. J. Senkus, 1963 a, p. 252), o floros reikšmės hidronimas, vestinas iš *lapũkas*.

Lãpurvis up. Krt. Iš kalno vardo *Lãpurvis* (:*lãpės ùrvas*).

Lapušìškė up. Rim., *Lapùšninkas* ež. Antz. Iš liet. *lãpušė* „epušė" (LKŽ VII 159).

Lašašà up. Šil. Iš liet. *lašaša* rš., „lašiša", plg. pr. *lasasso* „lašiša" (R. Trautmann, 1910, p. 368).

Lašìndaubė up. Trg. Galbūt iš kokios kitos vietos (daubos ar pan.) vardo **Lašindaubė*, plg. liet. *Lašinakalnis* ar. Onš., *Lašìnbalė* pv. Rd., *Lašiniãmiškis* pv. Srj.

Lašišà 2 up. Čk., up. Kvr., *Lašišìnė* up. Kur., *Lašìš-upis* up. Žd. Iš liet. *lašišà* „tokia žuvis (Salmo salar)" (LKŽ VII 170).

Lašų̃ ẽžeras Ds.: *Lašaĩ* k.

Lašmuõ up. Pkr. Iš liet. *lašmuõ* „vieta ežere, kur įteka ar išteka upelis" (LKŽ VII 170). Plačiau žr. V. Urbutis, 1970, p. 548–551.

Laštakõs upẽlis KzR. Plg. liet. *laštakà* „medinis griovelis sulai iš beržo tekinti", *lãštakas* „vamzdis vandeniui nuo stogo tekėti" (LKŽ VII 171).

Lãš-upis up. Vžns., *Lãš-upis, Laš-upẽlis, Lãš-iupis* up. Dvl. Galbūt sietina su liet. *lãšis, lašìs* „lašiša" (LKŽ VII 170). Nors neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su liet. *lãšas, lašėti*. Pr. *Lassa, Lasse* up. siejama su liet. *Laš-upė*, su *lašėti*, lat. *lasmenis* (G. Gerullis, 1922, p. 83).

Latakà up. Rs. Iš liet. **lataka*, plg. *latãkas* „srautas, čiurkšlė; klanas, valka, liūgas; griovys, kanalas; klampi bala, raistas" (LKŽ VII 172).

Latavà, *Latuvà, Lãt-upis* up. An., *Latuvà* up. Jnšk., *Lãt-ežeris* ež. Drsk., *Lãt-upis* up. Vlkj., *Lat-upỹs* 2 up. Dt. Plg. lat. *Lat-upe* up., *Lat-upes* vs. (J. Endzelynas, 1961, p. 266). Šaknies *lat-*, *lot-* senesnė reikšmė buvusi „tekėti": korn. *lad* „skystumas, skystis", air. *lathach* „dumblas, maurai", ahd. *letto* „molis" (plačiau žr. K. Būga, 1958, p. 457; 1961, p. 530). Plg. E. Fraenkel, 1962, p. 342, 343.

Latekšna up. Tj. Galbūt sietina su liet. *latekas* „latakas" (LKŽ VII 173). Toliau žr. *Latakà*.

Lãtviškis up. Zr., *Lãtviškis* ež. Ds. Plg. liet. *Latvìškis* pv. Jž., *Lãtviškis* pv. Dgč., pv. Rm., sln. Pn. Gal iš pvd. *Latvỹs*. Nors gali būti iš etnonimo *lãtvis, latvỹs*.

Laujà ež. Mrk. < **Lau̯-i̯a*. Plg. liet. *Laujaĩ* pv. Tj., *Laujẽ* d. Tj., lat. *Laũjs* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 269). Priesagos *-ysas* vedinys iš šaknies **lau-* yra ir ežero vardas *Lavỹsas* Vrn. bei upės vardas *Lavysa* Vrn. (kitas Saũsupio vardas). Šaknies *lau-* < **lau̯* < **lou̯-* kilmė neaiški. Galbūt čia priklausytų ir liet. *Lū̃vas* up. Grv., pv. Eiš. < **Lū-u̯-as* (plg. *Luvýtis* gn. Pls.) bei *Lõjus* ež. Sem. < **Lo-i̯us* (bet plg. A. Vanagas, 1975, p. 405). Balsių kaitos eilė būtų tokia: *lau- (Laujà), lū- (Lūjà), lo- (Lõjus)*, plg. *kráuti* : *krū̃vis* : *króvė* (R. Venckutė, 1971, p. 83), *daubà* : *dū̃bas* „dubuo": *dobà* „duobė, duoba" ir t. t. Turint galvoje įmanomą balsių *o* : *i* kaitą (plg. *lomà* : *lìmti* – žr. V. Urbutis, 1971, p. 74), galima labai atsargiai bandyti prie šios grupės hidronimų šlieti ir *Lijõnas* up. Žž.: **Li̯-onas*.

Toliau galbūt lygintina su slovėn. *Lava* up., kuri kildinama iš *lava* „žema, pelkėta vieta prie upės", plg. vok. *Laue* „maža valka" (žr. F. Bezlaj, 1956, p. 330).

Dėl tolimesnių ryšių kyla įvairių abejonių. Be kita ko, plg. dar gr. λόω „skalbiu, prausiu", arm. *loganam* < **lou̯-ənā-* „prausiuosi, maudausi", lot. *lavō, -ere* ir *-āre, lāvī* „prausti, maudyti" ir „praustis, maudytis", partic. *lautus* „nuprausstas" (vulg. lot. *lōtus*), gal. *lautro*

„pirtis, maudyklė“, air. *lō-chasair* „lietus“ (< **lou̯o-*), sen. isl. *laug* „prausimosi, maudymosi vanduo“, het. *la-ḫu-uz-zi* (*lauzi*) „liejasi“ ir t. t. (žr. J. Pokorny, 1949, p. 692). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 26; K. Būga, 1958, p. 369, 461, 529.

Laũk-būdis up. Vlkv., *Laũko Pamárgis* up. Skd., *Laukų̃ upẽlis* up. Sd. (kitas Šaũkupio vardas). Iš liet. *laũkas* „lygi, be medžių vieta“ (LKŽ VII 177).

Laũkė up. Kltn., up. Tv., *Laukantė* up. Tlž., *Laukesà* up. Zr., *Laũkesas* ež. Smal., *Láukinė* up. Ktk., *Laukìnis* ež. Trgn., ež. Užv., *Laukìnis* up. Tv., *Laukystà* up. Žsl., *Laukojỹs* ež. Ign., *Lauk-upẽ, Laũk-upė, Lauk-upỹs* up. Rk., *Laũk-upė* up. Ign., *Laũk-upis* up. Dr., up. Grk., up. Krt. ir kt., iš viso 8, *Lauk-ùpis* up. Nj., *Lauk-upỹs* up. Ar., *Laũk-takis* up. Jrb. Sietina su liet. *laũkas, láukas* „su balta kakta ar baltu snukiu“ (LKŽ VII 178), plg. gr. λευκός „šviesus“, lot. *lūcidus* „aiškus, šviesus“ (toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 344). Tokį siejimą, rodos, paremia vardas *Láukinė*, kuris dėl tvirtapradiško kirčiavimo labiau tinka vesti iš *láukas*. Bet ryšys su liet. *laũkas* „lygi, be medžių vieta“ (LKŽ VII 177) taip pat gali būti dažnas. Tiesa, abu šie žodžiai etimologiškai yra vienos kilmės, nors semantikos požiūriu vediniai iš *laũkas* „su balta kakta...“ ir *laũkas* „lygi, be medžių vieta“ nėra tapatūs. Sakysim, *Laukantė* gali būti „šviesi upė“, o *Laukìnis* – tai „laukų, laukuose esantis ežeras“. Deja, atskirti, kada hidronimai geriau tinka sieti su *laũkas* „su balta kakta“ ir kada su *laũkas* „lygi be medžių vieta“, dažnai neįmanoma. Plg. dar pr. *Laukappe, Lauken. Lawkaser* ež., *Laucyn, Laucke,* lat. *Laũkupis, Laũkupe* ir kt. (: lat. *laũks* „laukymė, bemiškė lyguma girioj“) – žr. J. Endzelynas, 1961, p. 270–272; P. Skardžius, 1973, p. 24–25.

Turint galvoje hidronimų ilgaamžiškumą, vis dėlto, atrodo, bene dažniau įmanomas siejimas su *laũkas* „su balta kakta“. Šio žodžio pirminė reikšmė buvo „spindėti, šviesti“. *Laũko* reikšmė „lygi be medžių vieta“ yra vėlesnė, antrinė (tai, kas iškirsta, kur nėra medžių ar pan.), plg. liet. *spindẽti* ir *spindžiùs* „apšviesta, šviesi linija miške, kelias“ (t. y. vieta miške be medžių). Toliau žr. J. Pokorny, 1949, p. 687.

Upės vardą *Laukesà* siejo su liet. *laũkas* < ide. **leuk-*, **louk-* E. Frenkelis (ten pat, 345). Ežero vardą *Laukojỹs* esant kilus iš būdvardžio *laũkas* „su balta kakta“ patvirtintų liet. *laukóji* „kakta“ (LKŽ VII 184).

Sudurtinių hidronimų *Laũkupė, Laũkupis, Laũktakis* ryšys su daiktavardžiu *laũkas* gali būti net įmanomesnis.

Laukìnės Grū̃šios upẽlis Btr. Iš liet. *laukìnė grūšià.*

Lauko Pamargis up. Skd. – žr. *Laũkbūdis.*

Laukstẽnų ẽžeras Nv.: *Laukstẽnai* k.

Laũkšč-ežeris ež. Onš. (ir *Dìdelis Laũkšč-ežeris* ež. Onš.), *Laukščiótas* up. Šil. Greičiausiai iš **Laukscč-ežeris*, **Laukscčiotas* : liet. *laukstùs* „nejaukus, ilgus, nykus“ (LKŽ VII 185).

Laũmis ež. Plt., *Laumẽlis* ež. Ob., *Laumenà* ež. Sem., *Laũmenas*

ež. JnšM., *Laũminas* ež. Sem., *Laũm-ežeris* ež. Aln., *Laum-iakỹs* ež. Lkm. (ir *Laumiakẽlis* ež. Lkm.), *Laũm-ia-upelis* up. Vp., *Laũm-upis* up. Sd., up. Šv., *Laũmių ẽžeras* Sd. Iš liet. *laũmė* „mitologinė būtybė" (LKŽ VII 190).

Laužãdžius up. Smal. Galūnės *-ius* vedinys iš kaimo vardo *Laužãdžiai.*

Láužaraistis ež. Auk. Iš raisto vardo *Láužaraistis.*

Laužỹnė up. Pšš. Iš krūmų vardo *Laužỹnė.*

Laužìnis up. Žr., *Lauž-upė* up. Jon., *Láuž-upis* up. Krt., *Laũž-upis* up. Nj. Greičiausiai sietinas ne su liet. *láužti* (ypač dėl *Laužỹnė, Láuž-a-raistis* ir pan.), bet su *láužas* „krūva virbų, žabų, šakų, medgalių; nulaužta šaka, sausa šaka" (LKŽ VII 195), *laužýnas, laužỹnė* „vieta miške, kur daug prilūžusių šakų, žabų" (ten pat, 197).

Lavỹsas ež. Vrn., *Lavysa* up. Vrn. – žr. *Laujà.*

Lãviškio ẽžeras Tj.: *Lãviškis* k.

Lazda, *Lazdija* up. Lzd. (kiti Raĩšupio vardai), *Lazdaujà, Lazduojà* up. Ad., *Lazdìnka* ež. Pbrd., *Lazdìnis, Lazdìnka, Lazdinga* ež. Imb., *Lazdõrius* up. Mžk., *Lazduonà* up. Čk. (ir *Lazduonáitis* up. Čk.), up. Vn. (t. *Lazdūnà*), *Lazuõtė* up. Vdk. (< **Lazduotė*), *Lazd-ùpė* up. Nmč., *Lãzd-upis* up. Dr., up. Pbs. Iš liet. *lazdà* „lazdynas" (LKŽ VII 211–212).

Lazdìnių ẽžeras Ad.: *Lazdìniai* k.

Lazdýn-upis up. Grk., up. Kp., up. Skp., *Lazdýn-upelis* up. Kl., *Lazdynũ upẽlis* Lzd. (kitas Nemajūnės vardas). Iš liet. *lazdýnas* „riešutų medis; lazdų (lazdynų) miškas" (LKŽ VII 213).

Lebedà up. Dbk., up. Pbrd. Plg. liet. *Lebedà* b. An., *Lebedýnas* mš. Kpč., *Lebedỹs* dr. Ign. Galbūt sietina su liet. *lẽbeda, lebedà* „ištižęs, nerangus, apsileidęs žmogus; ištižėlis, liurbis" (LKŽ VII 218), *lebẽdyti* „prastai, nedailiai ką nors daryti, šiaip taip lipdyti" (ten pat), *lebedóti* „draikytis, sklaidytis pažemiu" (ten pat, 219).

Lẽda, *Lėdà* up. Auk. Greičiausiai netiksli transkripcija į literatūrinę kalbą arba tiesiog vėlesnis perdirbinys iš **Lieda* – žr. *Líeda.*

Ledakìnė up. Plk. Priesagos *-inė* vedinys iš kamieno *ledak-*, plg. *Ledak-ùpis* k. Sml. Kamieno *ledak-* kilmė ne visai aiški. Atrodo, kad gali būti siejamas su liet. polonizmu *ledãkas* „niekam tikęs, blogas; piktas, prastas, nepadorus" (LKŽ VII 221).

Ledaũnė up. Vlkj. Iš liet. polonizmo *ledaũnė, ledaunià* „vieta ledams laikyti" (LKŽ VII 222).

Lẽd-upis up. Šauk. Iš liet. *lẽdas* „sušalęs vanduo" (DLKŽ).

Legeĩk-upis up. Brb. Iš avd. *Legeikà.*

Legetỹs up. Rd., *Legõtė* up. Pb. Plg. lat. *Lagata* pv., *Lagates-purvs* b., *Lagātes-purvs* b., *Lagãti* pv., *Lagãtnes-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 245). Galbūt sietina su liet. *lẽgti* (žr. *Lẽgus*). Plg. liet. *lẽgerės* „nusitęsusi bala, klampynė, lieknas" (LKŽ VII 230). Dar žr. L. Nevskaja, 1974, p. 167.

Lẽgus up. Mlt., *Lėgelė* up. Stlp. Plg. pr.–jotv. *Lega, Legja* up. (G. Leyding, 1959, p. 58). Matyt, sietina su liet. *lẽgti* „mažėti, lyžti, leisti", *atlẽgti* „sumažėti, susilpnėti", *palẽgti* „paguldyti, padėti" (LKŽ VII 231), *lėgzti* „lėpti" (ten

pat, 232): ide. **legh-* „guldyti, gulėti" (E. Fraenkel, 1962, p. 350). Dar žr. *Líegus.*

Léiciškių ẽžeras Gdl.: *Léiciškiai* k.

Leikà up. Grk., *Leĩk-upis* up. Jnk. Greičiausiai sietina su *Liẽkė*, *Liekẽ* up. Lkč. (žr.).

Leikštìkas ež. JnšM. (ir *Leikštikẽlis* ež. JnšM.). Matyt, sietina su liet. *Laĩkštė* up. Al. (žr.).

Leĩmantas Brt. Greičiausiai iš avd. *Leĩmantas.* P. Skardžius dar mano, kad galimi ir kiti ryšiai – su liet. *Lìminas* ež. Dgl. (žr.) ir pan., bet tai labai problematiškas, per tolimas siejimas (žr. P. Skardžius, 1973, p. 25–26).

Léipalingio ẽžeras Lp.: *Léipalingis* mstl.

Leistìnis ež. Dgč., ež. Mlt. Iš liet. *léisti* (vandenį). *Leistìnis* – tai prileistas vandens, nelyginant tvenkinys, arba, priešingai, išleistas, nusausintas.

Leiškõnė up. Šmk. Ten pat plk. *Leiškõnė.* Ne visai aišku, ar sietina su liet. *leĩškus* „ištižėlis, apsnūdėlis" (LKŽ VII 297), toliau – su *liaušà*, *liaũšis*, *liaušỹs* (žr. *Liáušė*), ar, šitai atrodo bene įtikimiau, su liet. *laiškùs* „nemaloniai, aitriai salstelėjęs, kartokas, aitrus; prėskas" (ten pat, 72).

Leità, *Leĩt-upalis* up. Šv., *Leĩtė* up. Šlu. (ir *Leitãlė* up. Šlu.). Siejama su liet. *líeti* „pilti" – plačiau žr. K. Kuzavinis, 1964, p. 15 (ten ir literatūra); J. Otrębski, 1963 d, p. 27; A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 392.

Lėkinỹs up. Klm., *Lėkutis* up. Auk., *Lẽk-upis* up. Tl. Iš liet. *lẽkti* „bėgti; smarkiai, skubiai eiti" (LKŽ VII 306–307).

Lekmẽnė up. Btg. Iš liet. *lekmẽnė* „pelkė, liūnas, klampynė, purvynė" (LKŽ VII 303). Plg. lat. *lekmenis* „pelkėta pieva" (LVV II 448).

Lėkšta up. Rs. Ten pat pv. *Lėkšta.* Iš liet. *lẽkštas* „plokščias, plynas, lygus; nuolaidus, nuožulnus, nestatus" (LKŽ VII 304).

Lelỹkas up. Btg., *Lẽl-iupis* up. Alv. Matyt, sietina su liet. *lelė́ti*, *lėlė́ti* „silpti", *išlelė́ti* „menkai užaugti", *nulelė́ti* „nusilpti" (LKŽ VII 316), plg. *leliùšis* „lėtas, tylus žmogus, mėmė", *lėlývas*, *lelývas* „lėtas, tingus, tylus, ramus" (ten pat, 320). Tačiau galimas ryšys, ypač sudurtinio upės vardo pirmojo komponento *lėl-*, ir su liet. *lėlỹs*, *lẽlis* „toks paukštis; apuokėlis; sparva" (ten pat, 318).

Lembūdùkas up. Šk. Priesagos *-ukas* vedinys iš kaimo vardo *Lémbūdžiai.*

Lem̃p-ravis up. Vg. Pirmasis sandas ir miško vardo *Lem̃piai* (dėl jo žr. *Lámbis*). Plg. K.-O. Falk, 1973 b, p. 23–24.

Lẽnas ež. Vad. Iš liet. *lẽnas* „tykus, ramus, lėto būdo, romus; švelnus, nesmarkus" (LKŽ VII 327).

Léndimas up. Skd. Plg. liet. *Léndimas* plk. Rt., pv. Als., pv. Ms., pv. Kv., pv. Kl., ar. Krtn., pv. Pln., gn. Krt., l. Slnt., pv. Dr., pv. Yl., pv. Plng., pv. Žr., pv. Žd. Iš liet. **léndimas*, plg. *léndimai* „laukas, pievos". Toliau galima sieti su sl. **lędo* „dirvonas, plėšimas" : rus. *ляда* „žema pelkėta vieta", *лядина* „t. p." (plačiau žr. L. Kurkina, 1969, p. 135).

Léndra up. Nmž., *Léndra*, *Lendrýnas*, *Léndrinis* up. Šlu. Iš liet. **léndra* „lendrynas" (: *léndrė*

„nendrė“ – LKŽ VII 329), plg. *álksna* „alksnynas“ (LKŽ I 104), *béržta* „žemė, kur beržai auga“ (ten pat, 778).

Léndrė up. Ar., up. Grk., up. Prnv., *Léndrė, Lendrìkė* up. Klm., *Léndrinis* up. Šlu. (kitas *Léndros* vardas), *Léndr-upis* up. Krš., up. Krtv., up. Lž. ir kt., iš viso 8, *Leñdr-upis* up. Lkč., *Lendr-upỹs* up. Rgv. Iš liet. *léndrė, lendrẽ* „paprastoji nendrė“ (LKŽ VII 329).

Léndrimai up. Kltn., *Léndrimas* up. Krt. Plg. liet. *Léndrimai* pv. Nv., pv. Šll., ar. Tl., gn. Trg., pv. Jrb., pv. Vvr., *Léndrimas* grv. Krk. Iš liet. **léndrimas, léndrimai* „krūmokšniais apaugusi pelkė, balynas“ (LKŽ VII 329).

Lendrỹnė up. Vnd., *Lendrýnas* up. Šlu. (kitas *Léndros* vardas). Iš liet. *lendrỹnė, lendrýnas* „nendrynė, nendrynas“ (LKŽ VII 329).

Lénkė up. Vdk., *Lénk-upis* up. Br., up. Plk., *Lenk-upỹs* up. Lkš. Iš liet. *lénkė* „klonis, slėnys, loma, dauba, duobė; šlapia klampi vieta, pieva, bala; įlinkimas, įdubimas; vingis; lankstas“ (LKŽ VII 341).

Lenkẽnis up. Kl., up. Krt. Iš liet. *leñkti* „daryti ką lanko formos, netiesų; daryti vingį“ (LKŽ VII 347–348).

Lenkmuõ ež. Trg. Iš liet. *lenkmuõ* „linkis, linkymas; kojos pėdos, batų galo išlenkimas“ (LKŽ VII 346).

Lenktìnis ež. Mlt. Iš liet. *lenktìnis* „turintis lanko formą; dvilinkas“ (LKŽ VII 357).

Lénk-upis up. Br., up. Plk., *Lenk-upỹs* up. Lkš. – žr. *Lénkė*.

Lentõkas, *Lentõkė* (t. *Lintõkas, Lintõkė*) ež. Mlt., *Leñt-upė* up. Švnč. Plg. liet. *Lentà* pv., Šll., pv. Vvs., pv. Alv., *Lentìnė* pv. Akm., l. Rs., l. Šlv., mš. Krtv., vk. Krtn., buvęs kumetynas Kv., l. Tl., ar. Vvr., *Leñtinis* pv. Ign., *Leñtos* pv. Rod., lat. *Leñtene* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 299). Matyt, ne visi vietovardžiai su *lent-* yra vienodos kilmės bei semantikos. Vieni jų (pvz.: *Lentìnė, Leñtinis* ar pan.) gali būti siejami su liet. *lentà* „iš medžio išpjauta nestora pailga plokštė“ (LKŽ VII 359). Kiti, ypač hidronimai, kildintini, kaip mano V. Urbutis, iš dabar lietuvių kalboje nebežinomo žodžio **lentā* „liepa“, plg. sen. isl. *lind*, ahd. *linta* „liepinis skydas“, rus. *лут* „liepos karna, lankas“, *лутьё* „jaunas liepynas, tinkamas lankams plėšti“ ir t. t. Toliau žodis **lentā* gretinamas su lot. *lentus* „lankstus; tąsus, lipnus; lėtas, ramus“, dan. *lind* „lankstus, minkštas, švelnus“ ir pan. (V. Urbutis, 1977, p. 57).

Lẽn-upis, up. Lk. Galbūt iš **Lein-upis*, plg. liet. *Leĩnis* pv. Smn.: liet. *leĩnas* „laibas, plonas“ (LKŽ VII 241).

Lẽn-upis, *Lėn-ùpė* up. Vad. Iš ežero vardo *Lẽnas* (žr.).

Lẽstis ež. Plt., *Lẽst-upis* up. Plt. Plg. lat. *Lestene* dv., *Lest-pļava* pv., *Lestenu-meža-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 300). Galbūt sietina su liet. *lestė* „upinė plekšnė“ (LKŽ VII 378), lat. *leste* „t. p.“ (plačiau žr. B. Laumane, 1973, p. 172–173; L. Bednarczuk, 1976, p. 43).

Lėšk-upỹs, *Lešk-upỹs* up. Km. Galbūt sietina su lat. *lekšte* (gen. *lešķu*) „tokia žuvis“ (B. Laumane,

1973, p. 172). Bet plg. *Lešt-upỹs* (žr.).

Lešt-upỹs up. Čk. Plg. liet. *Lẽstis* ež. Plt. Tolesnė etimologija nevisiškai aiški. Nebūtų neįmanomas ryšys ir su lat. *leste* (gen. *lešķu*) „tokia žuvis" (plačiau žr. B. Laumane, 1973, p. 172). Bet greičiausiai sietina su liet. *lẽšti* „aprimti, atlyžti; mažėti, slūgti, atsileisti" (LKŽ VII 381). Dar žr. Z. Zinkevičius, 1977, p. 166. Platelių apyl. ežero vardą *Lẽstis* tada būtų pamato laikyti (dėl priebalsio *s* vietoje *š*) kuršišku hidronimu.

Lẽtausas up. Rt. Ten pat pv. *Letausaĩ*. Galbūt iš senesnės lyties **Leitausas*. Dėl *ei* monoftongizacijos Rietavo apylinkėse žr. Z. Zinkevičius, 1966, p. 91. Toliau žr. *Leità*.

Levãniškio upẽlis Rk.: *Levãniškis* rst.

Lẽvas up. Nm. Pamatinė lytis abejotina. Plg. *Lẽvas* kln. Užv. Gal tai kokie nauji vietų vardai, sietini su slavizmu *lẽvas* „liūtas" (LKŽ VII 387).

Levenč-iupis up. Tl.: *Levenčiai* k.

Lėvuõ, *Lėvenìs* up. Ps. (ir *Lėvenẽlis* up. Pmp.). Sietina su lat. *Lêvenis* pv.: lat. *lèvenis*, *lẽvenis* „klampynė, liūnas" (J. Endzelynas, 1961, p. 304). Plg. trak. *leva* „pelkė, pelkėta vieta", kelt. *Leven* up. (žr. I. Duridanov, 1969, p. 14, 89; plg. K. Būga, 1961, p. 645). Dar žr. *Livintà*.

Ležėnas up. Onš. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iš **Liežėnas*, žr. *Liežỹs*.

Liáudė, *Liaudẽ* up. Bsg. (ir *Liaudẽlė* up. Bsg.). Plg. liet. *Liaudė* b. Pš. Ryšys su lat. *Làuda* vs., *Làude* pv., *Laude* vs., *Laũd-urgas* vs. (J. Endzelynas, 1961, p. 269) abejotinas dėl *liaud-* : *laud-*. Šie ir kiti lat. vietovardžiai lyginami su pr. *Lauditen*, liet. *Laudžiai* (gal tai *Liáuda* k. Kelmės r.). Plg. dar liet. *Liaudẽnai* k. Ignalinos r., *Liaudìškės* k. Švenčionių r., *Liaudìškiai* k. Radviliškio r., k. Kėdainių r., *Liaũdiškiai* k. Skuodo r.

Matyt, liet. *Liáudė* visų pirma gretintina su lat. *Ļaudupji* vs., *Ļauduoniņa* up., *Ļaude* mš., *Ļàudīte* vs., *Meža-ļaûdis* pv. (ten pat, 358–359). Pr. vv. *Lauditen*, *Lauden* taip pat kildinami iš pr. asmenvardžio **Laude* , plg. pr. avd. *Laudicke* (G. Gerullis, 1922, p. 83, 85). Matyt, ir vienas kitas lat. vietovardis su *laud-* gali būti asmenvardinis, sakysim *Laude* k., *Laudiņi* k. ir pan., plg. lat. pvd. *Laude* (LAG 25), *Ļaudiņš* (ten pat, 317, 444). Galbūt baltų asmenvardžiai su *laud-* gali būti siejami su liet. *liáudis* „žmonės; minia, didelis pulkas žmonių" (LKŽ VII 391), lat. *ļàudis* „žmonės, daug žmonių" (LVV II 531), pr. *ludis* „šeimininkas", sen. sl. *ljudь* „tauta, liaudis (Volk)" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 360–361; M. Vasmer, 1967, p. 545). Liet. upė *Liáudė* bei lat. upėvardis *Ļauduoniņa* yra sieta su lat. *ļàudis* (J. Endzelin, 1934, p. 132; J. Otrębski, 1965, p. 54). Ar šis siejimas gali būti laikomas priimtinu, neaišku. Atrodo, kad dėl jo gali kilti ir tam tikrų abejonių, ypač turint galvoje lat. *Laud-urgas* k., kur antrasis sandas *-urgas* yra finougrizmas: lat. *ur̃ga* „upelis, ravas, tėkmė; valka; vandens duobė...": lyb. *ūrg(a)* „mažas upelis; žemuma su tekančiu vandeniu" (LVV IV 304) – žr. K. Bū-

ga, 1961, p. 623. Šaknis *laud-* taip pat gali būti finougriškos kilmės, plg. est. *laud* „drėgnas" (K. Būga, ten pat).

Liaukavà up. Bsg. Plg. liet. *laukuvà* „pieva prie ežero" (P. Jonikas, 1950 / 51, p. 15).

Liáušė, *Liáušis* up. Krkn. (ir *Liaušẽlė*, *Liaušẽlis* up. Krkn.), *Liaũš-upis* up. Kdl. Iš liet. *liaušỹs*, *liaũšis*, *liaušà*, *liáuša* „apsileidėlis, liurbis, žioplys, ištižėlis, kvaiša", *liaũšinti* „nerangiai eiti" (LKŽ VII 395). Plačiau dėl šių apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 109.

Lìbė up. Rs. Plg. liet. *Lib-a-kalnis* smėlynas Žsl., *Libỹnė* ar. Vlkv., lat. *Libe* up., *Libas* k., *Libenes* k., *Libiņi* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 305). Galimas daiktas, kad ne visi šie vietų vardai yra vienodos kilmės. Dalis jų gali būti asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Libà*, *Lybà*, *Lìbas*, *Lìbikas*, *Libõnas*, lat. *Libis* (LAG 272). Upių vardai liet. *Lìbė* ir lat. *Libe* galbūt sietini su liet. *liba* „mikna, mikčius" (LKŽ VII 398), lat. *libis* „lėtuolis, plepys, melagis" (LVV II 465).

Libertavõs ẽžeras Blnk.: *Libertavà* k.

Lydà up. Ld. – žr. *Lyduvà*.

Lydẽkis ež. Dgč., ež. Ktk., ež. Mlt. (ir *Lydekẽlis* ež. Mlt.), ež. Vžns., *Lydẽkinė* up. Dg., up. Srj., *Lydẽkinė* ež. Lkm., *Lydekìnis* ež. Als., ež. Mrk., ež. Onš., *Lydẽk-upis* up. Bt., *Lydẽk-žiogė* up. Šlu., *Lydẽk-žiogis* ež. Šlu. Iš liet. *ledekà*, *lydẽkis* „tokia žuvis, lydys" (LKŽ VII 402). Plg. lat. *Līdacis* ež., *Lîdece* pv., *Līdęku ęzęrs* ež. (B. Laumane, 1973, p. 121; J. Endzelynas, 1961, p. 317): lat. *lîdęka*, *lîdaka* „lydeka" (LVV II 477).

Lýdimas up. KzR. Iš liet. *lýdimas*, *lydìmas* „iškirstas ar išdegintas plotas miške, kirtimas, skynimas; lygi, nekalnuota vieta; plotas" (LKŽ VII 406).

Lyduvà, *Lyduvkà*, *Lydavẽlė* up. Ldv., *Lydà* up. Ld. Plg. liet. *Lydeikà* pv. Srj., *Lyd-upiaĩ* pv. Kl., lat. *Līdava* k., *Līdeksnes-ezers* ež., *Līdas-kalns* kln., *Līdenu-purvs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 317– 318).

Pirmiausia pasakytina, kad, matyt, ne visi vietų vardai su *lyd-* gali būti tos pačios kilmės, todėl čia bus kalbama daugiausia apie hidronimus. Jų šaknis *lyd-* gali turėti ką bendra su liet. *Líeda* up. Rdd. Dėl *lyd-* : *lied-* plg. *plýšti*: *pléišėti*, *saulẽlydis* : *léistis* (V. Urbutis, 1971, p. 74). Toliau gretintume su *liedýti (liẽdo*, *liẽdė)* „laistyti" (žr. *Líeda*), *líeti* : *lýti* (J. Otrębski, 1963 d, p. 27).

Antra visai įtikima etimologija – tai siejimas su liet. *lyda* „lydimas, skynimas" (V. Žučkevič, 1974, p. 202; V. Rimša, 1974, p. 68), plg. liet. *lydas* „tuščias, plikas" (LKŽ VII 401). Be to, ir semantiškai, ir darybiškai neblogai motyvuoti būtų ir kiti upių vardų *Lyduvà*, *Lydà* kilmės aiškinimai. Sakysim, galimas gretinimas su liet. *lỹdis* „ištisinis vyksmas, bėgis, trūkis, eiga", plg. *viena lydžià* „be pertraukos, be sustojimo" (ten pat, 408). Ryšys su liet. *lỹdis* „nuolaidumas, nuolydis", *núo-lydis* „nuolaidumas" taip pat visai įmanomas. Bemaž be priekaištų būtų ir siejimas su liet. *lydỹs* „lydeka". Galima atkreipti dėmesį ir dar į vieną, mūsų akimis, taip pat visiškai įtikimą etimologiją, pagal kurią upių vardai *Lydà*, *Lyduvà* (iš se-

nesnės lyties **Lydava*) galėjo turėti lėtos, ramios vandens tėkmės ar pan. reikšmę. Šią reikšmę gerai liudija lietuvių kalbos žodžiai *lýdauti* „laukti, delsti; laisvai, ramiai vaikščioti" (LKŽ VII 401), *lydúoti* „laukti, atidėti; liautis; mažėti, kristi", *pa-lydúoti* „palaukti, padelsti", *su-lydúoti* „aprimti, sumažėti" (ten pat, 410), *lýdavoti*, *lydavóti* „laisvai, ramiai ganytis" (ten pat, 402) ir pan.

Tad kuri iš šių kelių etimologijų yra įtikimiausia, nelengva nuspręsti. Vis dėlto atrodo, kad kai kuriose jų galima įžiūrėti ir pažeidžiamų vietų. Antai siejimas su *lyda*, *lydìmas* gali kelti abejonių dėl to, jog šie žodžiai, atrodo, susiję su vietomis, kur buvo kertami, „nuleidžiami" medžiai, plg. liet. *liedìmas* „vieta, kur leidžia medžius" (E. Fraenkel, 1962, p. 364). Tad žodžių *lyda*, *lydimas* archaiškumas gali būti palyginti ne toks jau didelis.

Žodis *lỹdis* „ištisinis vyksmas", matyt, susijęs su veiksmažodžiu *léisti*, plg. *viena lydžià* ir *vienu lydžiù*, *túo leidimù* „vienu kartu, tuo pradėjimu, be pertraukos" (LKŽ VII 408), todėl tam tikra prasme yra antrinis, vėlesnis, tad vargu ar galėjo būti pamatu, matyt, labai archaiškiems hidronimams *Lydà*, *Lydavà* ar pan. susidaryti.

Dėl kitų minėtų kilmės versijų nieko tikriau negalima pasakyti. Vis dėlto, turint galvoje upių vardų *Lydà*, *Lyduvà* archaiškumą, tuo tarpu bene įtikimiausia atrodytų pirmoji etimologija, kur *Lydà* ir *Lyduvà* gretinama su kito šaknies vokalizmo hidronimais, būtent su *Líeda* ir pan. bei su liet. *lýdyti* „leisti sulyti, laikyti lietuje", *liedýti* „laistyti", *líeti*, *lýti* ir pan., lat. *lîdêt* „lynoti" (LVV II 477).

Líeda up. Rdd., *Líedas* up. Jsv., *Líedis*, *Liedỹs* ež. Ant. (ir *Liedẽlė* up. Ant.), *Líedis* ež. Klt. (ir *Liedẽlė* up. Klt., *Liedáitis* ež. Klt.), *Liedẽlis* up. Lap. Čia, atrodo, priklausytų ir **Liedà*, **Líeda* up. Auk. (of. *Lėdà*, *Lẽda* – žr.). Plg. liet. *Liedai* pv. Ar., *Liẽdė* b., pv. Dbg., *Liedẽlės* rst. Auk., lat. *Lìede* up., *Lìedītes-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 325), pr. vv. *Leyde*, *Leydene*, *Leydete (Leydote)*, *Leyditten* (G. Gerullis, 1922, p. 85–86), liet. *Léidikos* rst., pv. Btr. Šaknies *lied- (leid-)* kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *liedýti (liẽdo, liẽdė)* „laistyti" (LKŽ VII 413), toliau – su *láistyti*, *líeti* (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 368; J. Pokorny, 1949, p. 664). Dar žr. *Lyduvà*.

Líegus up. Jz. Plg. liet. *Líeg-a-raistis* rst. Lel., lat. *Liẽģis* pv. Šis lat. vietos vardas siejamas su lat. *lieģis* „didelė lygi pieva, kur auga vešli žolė" (J. Endzelynas, 1961, p. 326). Lat. *lieģis* gali būti germanizmas, plg. mnd. *lege* „žemas", *legede* „pieva" (LVV II 494). Liet. upės vardas *Líegus* dėl geografijos vargu ar bus tos pačios kilmės kaip lat. *Liẽģis*. Galbūt liet. *Líegus* galima kildinti iš liet. *líegus* „lygus", kaip manė E. Frenkelis (E. Fraenkel, 1962, p. 371). Dar žr. *Lẽgus*.

Liẽkė, *Liekẽ* up. Lkč. (ir *Liekáitis*, *Liekáitė* up. Lkč.), *Líek-upis* up. Nj., up. Pn. Plg. lat. *Liek-upe* up., *Liẽk-mežs* pv., *Liẽk-pļava* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 326). Matyt, sietina su liet. *Leikà* up. Grk. (žr.), toliau – su liet. *líek-nas*, *liẽk-*

-*nas* (žr. *Líeknas*) bei kitų kalbų atitinkamais hidronimais, pvz., kelt. (?) *Licus* up., il. *Pacco-licus* up.: ide. **leik-* „lenkti" (žr. J. Pokorny, 1949, p. 669; H. Krahe, 1956, p. 247).

Líekna up. Klm., p. End. Iš liet. *líekna* „žema drėgna pieva be krūmų; ertmė, pieva tarp krūmų" (LKŽ VII 417).

Líeknas up. Jnš. (ir *Lieknẽlis* up. Jnšk.), up. Krč. (ir *Lieknẽlis* up. Krč.), up. Pn., up. Rz., *Liẽknas* up. Yl., up. Ms. (ir *Liẽkn-upalis* up. Ms.), up. Vkš., *Liẽkn-upis* up. Plt., *Liẽkno upãlis* Yl. Iš liet. *líeknas*, *liẽknas* „lanka, įlinkimas, dauba; šlapia klampi pieva, pelkė, bala, liūnas; šlapia vieta, apaugusi krūmais ir skurdžiais medžiais, raistas" (LKŽ VII 418).

Lieknẽlių rãvas Šd.: *Lieknẽliai* b.

Liẽlius ež. Stk. (ir *Lielẽlė* up. Stk.), *Líelukas* ež. Onš., *Líelukas* up. Onš., *Liẽluvis* up. Nj. (variantas *Ieluva*, atrodo, yra vėlesnis), *Liẽl-ežeris* ež. Rm., *Liel-upis* up. Šk., *Liẽl-upė* up. Krnv. Plg. liet. *Liẽlai* pv. Šlv., *Liẽl-a-vardė* dr. PnmR., lat. *Liẽl-upe* ir kt.: lat. *liẽls* „didelis" (žr. J. Endzelynas, 1961, p. 328–333), liet. *liẽlas* „didelis" (LKŽ VII 420).

Liepãlės ež. Trg., *Liepẽlė* up. Pg., up. Skm., *Liepeikà* up. Rgv., *Liepekà* up. Krn., *Liepìnis* up. Mšk., *Liepinỹs* up. Šl., *Lieponà*, *Liepóna* up. Kbr., *Liepóra*, *Liepõras*, *Líeporas* up. Kri., *Líep-a-kojis* up. Prn., *Líep-a-upis* up. An., *Líep-takas* up. Pbrd., *Liẽp-upė* up. Pln., *Líep-upė* up. Vnd., *Líep-upis* up. Jnšk., up. Žr., *Liep-ùpis* up. Bb., *Liep-upỹs* up. Gdž., up. Kdn., dvi up. Srv. Iš liet. *líepa* „toks medis (Tilia)" (LKŽ VII 423).

Líepdaubis up. Grg. Iš daubos vardo *Líepdaubis*.

Liepė̃t-vydis, *Liepė̃t-vėžis* up. Šauk. Galbūt pirmesnė yra lytis *Liepė̃tvydis*, plg. *Liepė̃tvydis* vs. ten pat. Greičiausiai sudurtinis vietós vardas. Tačiau jų sandų kilmė neaiški. Pirmasis jų *(liepėt-)*, matyt, susijęs su liet. *líepa* (žr. *Liepãlės*). Nors plg. liet. *liepė́ti* „raudonuoti" (LKŽ VII 424).

Líeplaukis up. Ar. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo **Liep-laukis*, plg. *Líeplaukis* ar. Grz., dr. Šll., ar. Užv.

Liẽpt-upis up. Grl. Iš liet. *liẽptas* „lenta ar rąstas, perdėtas skersai griovį ar upelį pereiti" (LKŽ VII 430).

Lier-markà, *Líer-marka* up. Vl. Greičiausiai iš *lìnmarka*?, plg. *Linmarkà*, *Lirmarkà* ež. Jsv., *Liurmarkà* pv. Erž., *Liùrmarkas* b. Lkč.

Liesùkas up. Šll. Plg. liet. *Líes-upis* grv. Al. Iš liet. *líesas* „blogas; netrąšus, nederlingas; menkas" (LKŽ VII 433).

Líešiškis up. Km. Iš dirvos, krūmų vardo *Líešiškės*.

Lietáuka, *Liẽtauka* up. Glv. < **Lietava* – toliau žr. *Leità*.

Liežỹs ež. Aln. Čia, matyt, priklausytų ir *Ležė̃nas* up. Onš. < **Liežė̃nas*. Sietina su liet. *liẽžti* „graužti, išplauti (apie upę, vandenį)" (LKŽ VII 452–453).

Lygaĩk-upis up. Zp. Kamieno *lygaik-* kilmė ne visai aiški. Viena, plg. pvd. *Ligeĩkis*, antra – tai gali būti priesagos -*aik*-(< -*eik*-) vedinys iš *lýgus* (žr. *Lýgė*), plg. *Ligajaĩ* ež. Dgč.

Ligajà up. Slk. (ir *Ligajýkštis* ež. Slk.), *Ligajaĩ*, *Ligajỹs* ež. Dgč. Šaknies *lig-* balsis *-i-* greičiausiai yra iš nekirčiuoto ilgo *y*, plg. senesnį užrašymą: *Ligajaĩ*, *Lỹgajus*, *Ligajų̃*. Tuomet reikėtų sieti su *Lýgė* up. Čk. (žr.).

Lýgė up. Čk., up. KzR., *Lýgė* ež. Krtv., *Lygenẽ* up. Jšn., *Lygùtis* ež. Rud., *Lygùtė* up. Mrc. Iš liet. *lygùs*, *lýgus* „be įdubimų ir iškilimų, plynas, tiesus" (LKŽ VII 485–486).

Lýgnų upãlis Varn.: *Lýgnai* pv.

Lygs-iupelis up. Šv. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Lygsn-iupelis*, žr. *Lỹksnė*.

Lygumà up. Ad. Iš liet. *lygumà* „lygi, be kalnų vieta" (LKŽ VII 484).

Lygùtis ež. Rud. – žr. *Lýgė*.

Lijõnas up. Žž. – žr. *Laujà*.

Likiškẽlių ẽžeras Al.: *Likiškẽliai* k.

Lỹksnė up. Klm. (ir *Lyksnìkė* up. Klm.), *Lỹksnis* up. Vdk. Kamienas *lyksn-* galbūt iš **lygsn-*. Tai būtų priesagos *-sn-* vedinys iš liet. *lýgus* (žr. *Lýgė*). Bet gal net įmanomiau sieti su lat. *Lîksna* dv., *Līksnas-upe* up.?, *Lìksne* pv. Šie lat. vietovardžiai lyginami su lat. *līksna* „klampi, liūnuota pelkė, pelkėtas, liūnuotas ežerò pakraštys" (LVVP I 749), *lìksnis* „į mišką įsiterpusi pieva" (LVV II 486), plg. lat. *līksmanis* „klampi, liūnuota pelkė, pelkėtas, liūnuotas ežero krantas" (ten pat) ir pan. (žr. J. Endzelynas, 1961, p. 321). Plg. dar liet. *lingstìs* „lingė" (LKŽ VII 528), *lykstẽ* „lingė, lingstis" (ten pat, 496).

Lýksūdės upẽlis Ms.: *Lýksūdė* k.

Lìk-upis up. Šll. Kilmė neaiški. Pirmojo sando *lik-* siejimas su avd. *Lìkas* būtų abejotinas, nes šis avd. Šilalės apylinkėse dabar nežinomas. Plg. Rytprūsių *Licke* up. (G. Froelich, 1930, p. 64). Galbūt sietina su liet. *likùtis* „likusi, išsilaikiusi ko nors dalis, kiekis, liekana" (LKŽ VII 515), *likti* „būti likučiui, daliai, kiekiui ko nors" (ten pat, 497). Tuomet tai būtų panašios reikšmės hidronimas kaip *sẽnupė*, *sénvagė* (žr. *Sẽnupė*, *Senãupis*, *Senãverknis* ir pan.).

Lik-upỹs up. Kp., up. Pšš. Iš pvd. *Lìkas*. Kupiškio apylinkių upelis *Lik-upỹs* teka pro *Lìko* sodybą.

Lylavà up. Trg. Plg. lat. *Līlavas* vs., *Līlavs* vs., *Līlavi* vs., *Līlavi* vs. (J. Endzelynas, 1961, p. 322). Šie lat. vietų vardai greičiausiai yra asmenvardiniai, plg. lat. pvd. *Līlaus* (LAG 413), *Līlavs* (ten pat, 51), *Lilavs* (ten pat, 441). Todėl jų ryšys su liet. hidronimu *Lylavà* keltų ir abejonių. Galbūt būtų pamato manyti, jog liet. *Lylavà* yra tarmybė iš **Lielava* – žr. *Liẽlius*. Plg. dar V. Toporov, 1977, p. 62.

Lìminas ež. Dgl., ež. Mlt. (ir *Liminẽlis* 2 ež. Dgl., ež. Mlt.), ež. Dgč. (ir *Liminẽlis* ež. Dgč.), ež. Ds. ir kt., iš viso 15, *Liminẽlis* ež. Dbg., *Liminė*, *Limenė* up. An. Plg. pr. *Lima* pv., *Lymaio* ež. Siejama su gr. λιμήν „ežeras", λειμών „pieva", toch. B. *lyam*, toch. A. *lyäm* „ežeras" (W. P. Schmid, 1972, p. 9; K. Būga, 1958, p. 505, 312; G. Gerullis, 1922, p. 88).

Limšiùs, *Limišiùs* up. Žž., *Limšãlė* ež. Žr. Plg. liet. *Lìmšė* pv. Klm., lat. *Limsis* b. (J. Endzelynas,

1961, p. 307). Galbūt priesagos -*š*- vediniai iš šaknies *lim*-, kurią būtų pamato sieti su liet. *lìmti* „linkti, svirti žemyn", *nu-lìmti* „nulinkti, nusvirti žemyn", *pa-lìmti* „neišsilaikyti tiesiam, palinkti, palūžti; nuleisti galvą, pasvirti, pasilenkti", *su-lìmti* „sulinkti, suglebti, sutižti", *limùs* „kuris moka prisimeilinti, įsiteikti, prisitaikyti" (LKŽ VII 518), lat. *lìmt* „paslysti" (LVV II 470). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Lìnamarka ež. Kpč., *Lìnamarkas* up. Al., *Lìnamarkė* ež. Mrk. Iš liet. *lìnamarka*, *lìnamarkė* „linų merkiamoji kūdra, marka" (LKŽ VII 519).

Lýnas, *Lýn-ežeris* ež. Rud. (ir *Lynùkas* ež. Rud.), ež. Rš., *Lyniukìnis* ež. Lkm., *Lìn-ežeris* ež. Sem. (greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Lyn-ežeris*), *Lýn-ežeris* ež. Rš. Substitucijos (liaudies etimologijos) keliu iš **Lyn-upis* gali būti ir *Lìn-upis* up. Lk. (pagal *lìnas*, *linaĩ* ar pan.). Plg. lat. *Līna-pļava* pv., *Līns-purvs* b., *Līnu-dīķis* tv., *Līnu-ęzęrs* ež., *Līn-ęzęrs* ež., *Lìn-upe* up., *Līn-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 322–323), pr. *Lynaw* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 89). Iš liet. *lýnas* „karpinių šeimos žuvis (Tinca tinca)" (LKŽ VII 521), lat. *līna*, *līns*, *līnis* „lynas" (J. Endzelynas, ten pat), pr. *linis* „lynas" (G. Gerullis, ten pat).

Linčiõsios upẽlis Sv.: *Linčiója* b.

Lìndė up. Lzd. (kitas *Ũidės* vardas). Neaišku, kuris šių dviejų variantų yra senesnis, pirminis. Plg. *Ũdininkai* k. ten pat. Vis dėlto fonetiškai įtikimesnė būtų tokia raida: *Lìndė* > *Ũidė*. Tuomet *Lìndė* būtų jotvingizmas, sietinas su pr. *Lind-e-lawke*, *Linden-medie*: pr. *lindan* „slėnys, klonis" (G. Gerullis, 1922, p. 89). Dar žr. V. Dambe, 1972 a, p. 59; Chr. Stang, 1971, p. 33.

Lìndimas up. Žr. Plg. liet. *Lìndimas* l. Krt., *Lìndimai* l. Sd., dr. Trk., krm. Mžk., pv. Tl., pv. Grg., gn. Pln., pv. Als. Greičiausiai su įspraustiniu *n* iš **Lydimas* (žr. *Lýdimas*).

Lindùk-upis up. Žg. Kamienas *linduk*- yra išvestinis: *lind-uk*-: liet. *lìnda* „landa, urvas" (LKŽ VII 522). Plg. Rytprūsių *Lindix* up., siejamą su liet. *lindìkas* „kas lenda; landus žmogus" (LKŽ VII 522) – žr. G. Froelich, 1930, p. 64.

Lynẽlis ež. Dg. Dirbtinis vardas. Tikrasis vardas yra *Bìbiškis* (žr.).

Lingis ež. Lkv. Plg. liet. *Lìnga* pv. Ad., *Ling-a-raistis* pv. Pbs., b. Antz., rst. Krn., *Lìngaučia* b. Ob., *Liñgė* pv. Št., *Lìngės* pv. Jrb., *Lingià* pv. Ssk. Sietina su liet. *lìngė* „vingis" (LKŽ VII 526), *léngė* „lenkė; klonis, slėnis, loma, dauba, duobė" (ten pat, p. 330). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 44; to paties, 1976, p. 40–41.

Lingumà up. Als. Su įspraustiniu *n* iš *Lygumà* (žr.).

Lyniukìnis ež. Lkm. – žr. *Lýnas*.

Liñkė up. Pn., *Linka* up. Skm., *Lìnkiai* up. Rk., *Lìnkava* up. Rs., *Linkavà*, *Linkáuka* up. Krkn. (ir *Linkavẽlė*, *Linkaukẽlė* up. Krkn.). Sietina su liet. *lìnka* „žemesnė vieta, įdubimas, dauba, lenkė" (LKŽ VII 533), *lìnkis*, *liñkis* „paviršiaus įlinkimas ar iškilimas; dauba, slėnis; nežymus vandens ploto įsiterpimas į sausumą, įlanka; lankstas, vingis" (ten pat, 537), *liñkti*.

Liñkmenas ež. Lkm. Iš liet. *linkmuõ* „sulenkimo vieta; pakinklis; išlenkimas, kreivumas" (LKŽ VII 538): *liñkti.* Dar žr. *Liñkė.*

Linmarkà, *Lirmarkà* ež. Jsv. (dėl pastarojo varianto žr. *Liermarkà*), *Lìnmarka* ež. Krn. Iš liet. **linmarkà, lìnmarka* – žr. *Lìnamarka.*

Lynùkas ež. Rud., *Lìn-upis* up. Lk., *Lìnžeris* ež. Sem. – žr. *Lýnas.*

Lýn-upis up. Rud. Pirmasis sandas iš ežero vardo *Lýnas* (žr.).

Liogẽ up. Grk. Plg. liet. *Liõg-a-pievė* pv. An. Iš liet. *liogẽ* „per javus ar pievą išbristas takas, brydė; palieto ar nuvarvėjusio skysčio ruožas" (LKŽ VII 555). Dar žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 24–25.

Lióko rãvas Mrk. Greičiausiai sietina su liet. *lióka* „bala, purvas, klampynė" (LKŽ VII 555).

Liólinga up. Šlv. Greičiausiai sietina su liet. *liólis* „dumblas, purvas; daugybė; liurbis, ištižėlis" (LKŽ VII 556). Netiksliai V. Toporov, 1977, p. 60.

Lió-ravis up. Šlv. Iš **Liol-ravis*: *Lioliaĩ* mstl.

Lipkà up. Jon., *Lìpkus* up. Rt. Galbūt sietina su liet. *lìpkus* „kas sulipęs, suskretęs, nešvarus", *lipkùs* „kuris limpa, lipus" (LKŽ VII 566).

Lipšỹs ež. Dbk. Plg. lat. *Lipsa* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 311). Galbūt su priesaga *-š-* padarytas iš šaknies *lìp-ti* „kibti, klijuotis" (LKŽ VII 572), plg. *lipštùs, lipšnùs* (ten pat, 568–569).

Liškiavė up. Lš., *Lìškiavis* ež. Lš., *Liškiavõs upẽlis* Lš. (kitas Krūčiaus vardas): *Liškiavà* mstl.

Lỹš-upis, *Lyš-upỹs* up. Krž. Šaknies *lyš-* kilmė neaiški (plg. *Lyšupys* – Vaižgantas, 1904, X, p. 56)· Galbūt tarmybė iš **Lieš-upis, *Lieš-upys* < **Liež-upis, *Liež-upys.* Dėl *liež-* žr. *Liežỹs.*

Lytìs up. Šll. Jeigu pamatinė lytis pasirodytų tikra, tuomet ją galbūt galėtume sieti su liet. *lytìs* „didelis atitrūkęs ledo gabalas, ledinė" (LKŽ VII 594). Toliau – su liet. *lìẽti, lietùs* ir t. t. (žr. V. Urbutis, 1966 b, p. 92). Tačiau visai įmanoma, kad *Lytìs* yra tarmybė iš **Lietis* (plg. t. *lī·tọ̀s* „lietus"). Tuomet upės vardą **Lietis* dar galima būtų sieti su *Lietaĩ* pv. Šlv. bei su *Leità* up. Šv. (žr.) ir pan.

Liubẽlis ež. Vs. (ten pat mš. *Liubẽlis*), *Liubiẽčius* ež. Vrn., *Liùbina* up. Krn. Šios šaknies hidronimai gali būti siejami su upių bei ežerų vardais, turinčiais šaknį *lub-*, plg. *Liubẽlis* ež. Vs. ir *Lubẽlis* ež. Lp., *Liubiẽčius* ež. Vrn. ir *Lubẽlis* ež. Vrn. Toliau žr. *Lubẽlis.*

Liūdẽ, *Liudẽ* up. Lel., *Liū́donas* up. Krš. Plg. liet. *Liūdẽnė* pv. Als., *Liūdỹnės* mš. Pn. Kilmė visai neaiški. Gal, nors tai tik spėjimas, vietos gūdumo, liūdnumo prasme įmanoma sieti su *liūdesỹs, liū̃dnas* be kitų reikšmių ir „prastas, blogas": *Čia žemė liūdnì, aplink balos* (LKŽ VII 602). Tačau bene įtikimesnė būtų kita versija, pagal kurią šaknis *liūd-* yra šaknies *liūg-* variantas (dėl *liūg-* plg. *liū̃gė, liū̃gas* „bala, purvynas, liūnas" – žr. *Liū̃gežeris*). Kad toks variavimas įmanomas, rodo liet. *lùdė* : *lùgė* „lubnia, iš lentelių sukalta į viršų platesnė lyg ir dėžė, uždedama ant rogių" (ten pat, 671).

Liudẽkinis ež. Švnčl. Iš **Lydẽkinis* (žr. *Lydẽkinis*), plg. *liudakaĩ-*

tis „lydakaitis, lydekaitis, maža lydeka“ (LKŽ VII 598).

Liudvinãvo ẽžeras Ldvn.: *Liudvinãvas* mstl.

Liũg-ežeris ež. Užp. Plg. liet. *Liũgai* b. Pšš., *Liũgas* pv. Krk., pv. Ob., pv. Lnkv., pv. Zp., b. Sb. Iš liet. *liũgas*, *liũgė* „nedidelė bala, klanas, valka; purvynas, mulvė, liūnas, klampynė, iš upės išsiliejęs ir likęs lankoje vanduo“ (LKŽ VII 602–603). Toliau žr. *Lūgaĩ* up. Šlv. Dėl santykio *liūg-*: *lūg-* žr. V. Urbutis, 1972, p. 208.

Liũgnės up. Kltn. Plg. liet. *Liũgnai* plk. Šll., pv. Tv., plk. Vkš., plk. Krž., pv. Varn., pv. Žr., *Liũgnas* lk. Krš., plk. Žd., pv. Vvr. Iš liet. *liũgnas* „liūgas“ – žr. *Liũg-ežeris*.

Liuĩšis up. Akm. Galbūt sietina su liet. *luišúoti* „raišti, šlubuoti“ (LKŽ VII 676), *lùišas*, *luĩšas* „luošas“, *luĩšis*, *lùišis* „šakniavaisio viršutinis galas, iš kur išauga lapai, šakniavaisio nuopjova su lapais, kerpė; maišo užrištasis galas; kiaulės snukis“ (ten pat, 675). Matyt, tai konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Liùlenčia ež. Sng. Iš liet. *liulė́ti* „liumpsėti, linksėti“ (LKŽ VII 605), *liulýnas*, *liūlýnas* „liūnas, pelkė, klampynė“ – žr. P. Skardžius, 1973, p. 26.

Liūlỹs up. Sml., *Liūl-iupỹs* up. Užp. Galbūt iš liet. *liūlúoti* „banguoti, vilnyti, siūbuoti; būti išsiliejus, tyvuliuoti; supti, linguoti“ (LKŽ VII 608–609).

Liũnai up. Dt., *Liũnas* up. Raud., up. Zp., *Liũnas* ež. Km., ež. Rim. (ir *Liūnẽliai* 2 ež. Rim.), ež. Švnč. (ir *Liūnáitis*, *Liūnaitẽlis* ež. Švnč.), *Liūnẽlis* up. Čk., *Liūnẽlis* ež. Auk., ež. Vrn., ež. Vs., *Liūnẽlis* ež. Mlt. (t. *Linẽlis*), *Linẽlis* ež. Rm. < *Liūnẽlis* (*liūnẽlis* – t. *linẽlis*), *Liūn-upỹs* up. Čk., *Liũnų upãlis* Slnt. Iš liet. *liũnas* „linkstanti samanų pluta pelkėje, prie pelkėjančių ežerų ar upių; klampynė, marmalynė“ (LKŽ VII 613).

Liùtika up. Krn. Plg. liet. *Liùtika* kln. Pb., *Liutikiškė* mš. Žd., l. Grg. Greičiausiai iš pvd. *Liùtikas*, *Liùtika* ar pan. Jeigu pasirodytų, kad oficiali upės vardo lytis *Liùtika* yra ne visai tiksli, sakysim, iš **Liūtika* ar pan., tuomet šaknį **liūt-* būtų pamato gretinti su liet. *liũtis* „ilgas ir gausus lietus; lietingas laikas“, *liũtinas*„ purvinas, nešvarus“, *liũtas* „liūtingas, lietingas“ (žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 24)

Liuvýnas up. Žgč. – žr. *Livintà*.

Livintà up. Kš. Plg. pr. *Lywa* up., *Liwencz* ež., *Lewencz* ež. Prūsų *Lywa* greičiausiai turi šaknį *liv-* (P. Skardžius 1973, p. 26–27). Toliau siejama su liet. *Lėvuõ* (žr.) – P. Skardžius, ten pat; G. Gerullis, 1922, p. 90. Plg. lat. *Līvene* pv., *Līvenes* mš., *Līvenis* pv., *Līveņ-purvs* b. ir kt. (J. Endzelynas, 1961, p. 324), vestinus iš lat. *līvenis* „pelkėta klampi vieta; pelkėtas, klampus ežero krantas“, *līveņs* „pelkėtas, klampus“, *līvis* „pelkė, bala, klampynė“ (E. Blese, 1933, p. 109). Ši latvių vietovardžių etimologija abejonių nekelia, bet pačių latvių kalbos apeliatyvų *līvenis*, *līveņs* kilmė neaiški. Lat. *līvis* „pelkė, bala, klampynė“ laikoma slavizmu, plg. rus. *лыва* „klampi vieta baloje; valka po lietaus; tankus balų miškas“ (žr. LVV II 491; M. Vasmer, 1967, p. 539), o rus. *лыва* greičiau-

siai yra finougrizmas, skolintas iš suom., karel. *liiva* „dumblas, liūnas“ (M. Vasmer, ten pat). Taigi ir lat. *līvenis*, *līveņs* gali būti finougrizmai. Matyt, ši aplinkybė yra lėmusi H. Gurnovičiaus požiūrį, kad ir pr. *Lywa* gali būti finougriškos kilmės (H. Górnowicz, 1974, p. 234).

Antra vertus, pr. *Lywa*, *Liwencz*, *Lewencz*, kaip minėta, siejama su liet. *Lėvuõ*. Šio upėvardžio kilmė didesnių abejonių nekelia – jis vedamas iš lat. *lèvenis*, *lẽvenis* „klampynė, liūnas“. Lat. *lèvenis* su rus. *лыва* bei fu. *liiva* jau nebesiejama (M. Vasmer, ten pat, 540).

Čia dar reikia pridurti, jog ir liet. *Liuvýnas* up. Žgč. turi aiškų apeliatyvinį atitikmenį latvių kalboje – *ļuvenis* „klampynė, liūnas“ (LVV II 545; L. Nevskaja, 1974, p. 162).

Vadinasi, latvių kalboje yra trys panašios reikšmės apeliatyvai: *līvenis* „pelkėta, klampi vieta“, *lèvenis* „klampynė, liūnas“ ir *ļuvenis* „t. p.“. Iš visų jų turime kilusių vietovardžių. Tad dėl jų finougriškos kilmės kyla rimtų abejonių, ypač turint galvoje kai kuriuos kitų ide. kalbų faktus, plg. trak. *leva* „pelkė, pelkėta vieta“, kelt. *Leven* up. (žr. *Lėvuõ*). Dar žr. V. Illič-Svityč, 1976, p. 27.

Galbūt baltizmas yra ir Mazovšos upės vardas *Liw* (Būgo kr. int.) – žr. E. Rzetelska-Feleszko, 1977, p. 105.

Lizdų̃ ẽžeras Mrk.: *Lizdaĩ* k.

Lìžė up. Rt. Ten pat pieva *Lìžė*. Plg. liet. *Lìž-a-balės* pv. Švn., *Lìžės* pv. Skd. Galbūt iš liet. *ližė* „mentė plačiu galu duonai šauti į krosnį“ (LKŽ VII 634). Dėl semantikos plg. *Kačérga* up. Jon. Dar žr. V. Toporov, 1968, p. 289.

Lyženà up. Skdv. Pamatinė lytis abejotina – gali būti tarmybė iš **Lieženà*, žr. *Liežỹs*.

Lobà up. Kur., *Lóbas* up. Rk., *Lobìnis* ež. Dgl. Iš liet. *lobà*, *lóbas* „dauba, slėnys, loma; pakalnė; upės vaga; klanas“ (LKŽ VII 636).

Lõdžio ẽžeras Žr. (t. *Lũõdę èžê·rs*). Galbūt iš vardininkinės lyties **Lõdžius*. Plg. lat. *Lād-upīte* up. (bet šio vardo autentiškumas abejotinas: tai *Liedės* intakas), *Lāde* dv., *Nōd-lāde* sl., *Lāds-purvs* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 285). Šaknies *lod-* (lat. *lād-*) kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *Lúodis* (žr.).

Lõg-upis up. Šmk. Plg. liet. *Loguĩčiai* l. Vrn. Galbūt sietina su liet. *at-lagaĩ* „laukas, ilgai buvęs po vandeniu“ (V. Mokienko, 1969, p. 63), toliau – su *Liogẽ* (žr.).

Lõjus ež. Sem. – žr. *Laujà*.

Lõkė up. Klm., *Lokỹs*, *Lõkė* up. Jon., *Lokystà* up. Šll., up. Tt., *Lókauša* dvi up. Krkn., *Lok-auš-ùpis*, *Lókauša*, *Lok-auš-ùpė* up. Lkv., *Lõk-upė* up. Pn., *Lõk-upis* up. Grk., up. Kv., *Lok-upis* up. Brš., *Lók-vartis* up. Pg., *Lok-varčiùkė* up. Btg. Šaknis *lok-* siejama su liet. *lokỹs* „Ursus“, *lókė*, *lokẽ* „lokio patelė“ (K. Būga, 1958, p. 515; P. Jonikas, 1950/51, p. 15; J. Otrębski, 1959, p. 26; E. Fraenkel, 1962, p. 384; H. Krahe, 1959, p. 2).

Lõlyčia, *Lõlytis* Vn. Ten pat pv. *Lõlyčia*. Plg. lat. *Lãlas* k., *Lãlis* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 285). Lat. *Lãlis* K. Būga yra lyginęs su upės vardu *Lõlyčia* (K. Būga, 1961, p. 787). Toliau galbūt sietina su liet. *Liólinga* up. Šlv. (žr.): liet. *liólis* „dumblas, purvas“.

Lomà up. Kv., up. Srd., *Lomenà* up. Kš. Iš liet. *lomà* „įdubęs žemės plotas, slėnys, klonis“ (LKŽ VII 645).

Lõnas up. Sd. Plg. lat. *Lânes-mežs* mš., *Lãns* gn., pv., *Lãna-pļava* pv., *Lānīte* b., *Lãnītis* tv., *Lānītes* pv.: lat. *lãnis, lãns* „klanas; drėgna pieva; didelis neįžengiamas miškas“ < est. *ļāń* (J. Endzelynas, 1961, p. 286).

Lópė up. Ss. Plg. liet. *Lãpas* l. Krt., *Lopỹtė* ar. Tv. Galbūt sietina su liet. *lõpas* „plotas, sklypas; kitos spalvos dėmė“ (LKŽ VII 647).

Loviaĩ up. Rs. Iš liet. *lovỹs* „upės vaga, loma; latakas, kanalas, griovys“ (LKŽ VII 667–668).

Lõzorių upẽlis Mlt. Iš slavizmo *lõzorius* „invalidas, ligonis“ (LKŽ VII 668). Plg. liet. avd. *Lõzorius*.

Lož-upis Skd. Plg. liet. *Ložẽnė* pv. Kltn. Galbūt sietina su liet. *ložėti* „būti išlūžusiam, išgulusiam“ (LKŽ VII 668), *lóžinti* „truputį lenkti“ (ten pat, 669). Šaknis *lož-* bus turėjusi bendresnę lenkimo, lenkimosi, lūžimo ar pan. reikšmę (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 349).

Lubẽlis, *Luobẽlis* ež. Lp., ež. Vrn., *Lubìnis* ež. Ut., *Lubõnė* up. Btg., *Lùb-upis* up. APnm. ir galbūt *Liubẽlis* ež. Vs., *Liubiẽčius* ež. Vrn., *Liùbina* up. Krn. Plg. liet. *Lūbas* pv. Stk., lat. *Lub-ezere* k., *Lub-mežs* gn., *Lubāns* ež., *Lubānes* pv., *Lubāneņš* ež., *Lubene* pv., *Lubija* b., *Lubīte* up., *Lubūzis* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 342–343), pr. *Luben* ež., *Lubano* up. (G. Gerullis, 1922, p. 91). Galbūt sietina su liet. *lùbos* „kambario ar kitos patalpos apdengimas“ (LKŽ VII 670), liet. *lubà* „lubų lenta“, *lùbena* „lupena“ (ten pat, 669), lat. *luba* „luba, lubų lenta; lenta“ (J. Endzelynas, ten pat), pr. *lubbo* „lenta“. Bendresnė šaknies *lub-* (ide. **leub-*, **leubh-*) reikšmė, matyt, buvo „nulupti, nuskusti (žievę), nulaužti, (pa)gadinti“ (J. Pokorny, 1949, p. 690; S. Karaliūnas, 1973, p. 79), kuri yra dar iš senesnės „atskirti, atplėšti“ (ten pat, 681), plg. liet. *laũbti* „kasti, rausti“ (LKŽ VII 176).

Lūgaĩ up. Šlv., *Lũgas* up. Ar., *Lũgas* ež. Bb., ež. Jž., ež. Kdn. ir kt., iš viso 5. Iš liet. *lúgas, lũgas* „upės užliejama dubi vieta; klampi upės atšaka; klanas, bala; liūnas, klampynė; tvenkinys, kūdra; duobė upės dugne, duburys“ (LKŽ VII 671). Dar žr. H. Krahe, 1957 c, p. 11; V. Urbutis, 1972, p. 208.

Lùginas up. Žd. Plg. lat. *Ludza* ež., *Ludze* up., *Ludzes-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 343–344). Šaknis *lug-* galbūt yra šaknies *lūg-* (dėl jos žr. *Lũgas*) apofoninis variantas, plg. il. *lugas, luga* „pelkė“, rus. *luža* „pelkė, bala, valka“ (J. Endzelynas, ten pat; J. Pokorny, 1949, p. 686; I. Duridanov, 1969, p. 44; to paties, 1963, p. 108; V. Urbutis, 1972, p. 208–209).

Lũgnas ež. Trg. Plg. liet. *Lũgnai* pv. Žd., pv. Yl., pv. Skd. Iš liet. *lũgnas* „liūnas; lūgninių šeimos vandens augalas“ (LKŽ VII 672).

Lūjà up. Kark. Kilmė neaiški. Jeigu lytis *Lūjà* iš tiesų būtų autentiška, „etimologinė“, tuomet būtų pamato vesti ją iš **Lū-ịa* ir šaknį **lū-* laikyti apofoniniu šaknies **lau-* (žr. *Laujà*) variantu. Bet greičiausiai šių dienų lytis *Lūjà* yra vėlesnė, antrinė, iš **Lūga* ar pan. Tuomet, kaip mano G. Froelichas, ją būtų pamato

sieti su liet. *lūgas* „upės užliejama dubi vieta; liūnas" (plačiau žr. *Lūgaĩ*), *liũgas* „nedidelė bala, klanas, valka; purvynas, mulvė; liūnas, klampynė; iš upės išsiliejęs ir likęs lankoje vanduo" (LKŽ VII 602–603), žr. G. Froelich, 1930, p. 41.

Lukà ež. rš. Trak. Kilmė neaiški. Gali būti iš avd. *Lukà*. Bet jei pasirodytų, kad vardas *Lukà* yra senas, tuomet jį galėtume gretinti su liet. *Lukójus* up. Klm. Iš gyvos kalbos šio ežero vardas žinomas, rodos, tik *Bernardinskoje ozero*. Kad ežero vardas *Lukà* nebūtinai turi būti naujas, asmenvardinis, rodytų ir pr. *Luk* up., *Luk* ež. (žr. *Lukójus*), liet. *Lukà* pv. Kš.

Lū́kalnis, *Lū́kainis* Tv. Atrodo, kad pirmasis variantas yra antrinis, substitucijos keliu atsiradęs iš antrojo dėl daugybės sudurtinių vietovardžių ir apeliatyvų su antruoju sandu *-kalnis* analogijos. Pirmesnis variantas *Lū̃kainis* sietinas su lat. *Lūkaiņi* pv., *Lûkaiņi* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 350) ir lat. *ļukains* „nudribęs, nulėpęs" (plačiau žr. V. Urbutis, 1972, p. 208), toliau – su liet. *Lukójus* ež. Klm. ir pan.

Lukãšius ež. Tv. Jeigu tai pasirodytų palyginti naujas vardas, tuomet jį galėtume laikyti asmenvardiniu, kilusiu iš avd. *Lukãšius*. Tačiau, bent teoriškai, jis gali būti ir priesagos *-ašius* (plg. *Gargãšius* ež. Ut.) vedinys iš šaknies *luk-* (dėl jos žr. *Lukójus*).

Luknà up. Kl. (ir *Luknãlė* up. Kl.), up. Rdš., up. Skm., up. Vžns., *Luknà* ež. Gdr., ež. Rdš., *Lùknas* ež. Vžns. (ir *Luknẽlis* ež. Vžns.), *Lùknė* up. Btg., up. Skd., *Luknià* up. Sem., *Luknià* ež. Sem., up. Lap., *Lùknis* ež. Als., *Luknẽlė*, *Luknà* up. Klt., *Luknẽlis* ež. Lkm. Plg. lat. *Luknis* ež., *Lukna-ęzęrs* ež., *Lukna-purvs* b., *Luknas-ęzęrs* ež., *Luknu-ęzęrs* ež., *Luknāju-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 345). Greičiausiai sietina su liet. *lùknas* „kurio ragai eina į šalis", *lukniúoti* „liumpėti, būti klampiam" (LKŽ VII 678). Šaknies *lukn-* bendresnė reikšmė, matyt, buvo „lenkti, linkti" (toliau – „klimpti" bei „glebti, minkštam būti") – žr. V. Urbutis, 1972, p. 208. Tokią šaknies *lukn-* reikšmę patvirtina ir lat. *lukns* „lankstus, elastingas", *lukt*, *ļukt* „lėpti, glebti, linkti", *ļuks* „nulėpęs" ir t. t.

Iš liet. *lùknas*, lat. *lukns* susidarė vandens augalo pavadinimas liet. *lùknė* „lūgnė, lūgninių šeimos vandens augalas (Nuphar)" (LKŽ VII 678), lat. *lùkne* „kūdrų augalas storomis minkštomis šaknimis ir apskritais lapais" (V. Urbutis, ten pat.). Tad visai įmanoma, jog nemaža lietuvių ir latvių vietovardžių su šaknimi *lukn-* gali būti kilę iš šio vandens augalo pavadinimo. Neaiškumų kyla dėl hidronimų siejimo su augalo pavadinimu liet. *lùknė*, lat. *lùkne*. Galimas daiktas, kad ir dalis upių bei ežerų vardų su *lukn-* yra augalinės reikšmės ir vestini iš šių apeliatyvų. Vis dėlto, atrodo, visų baltiškų hidronimų kildinimas iš augalų pavadinimų būtų abejotinas. Viena, patys žodžiai liet. *lùknė*, lat. *lùkne* yra antriniai, išvestiniai. Be to, jie, matyt, yra gana reti. Sakysim, lat. *lùkne* neminimas net Miūlenbacho–Endzelyno žodyne (LVV II 510). Liet. *lùknė* taip pat, berods, iš raštų težinomas. Tad sunku būtų įsivaizduo-

ti, jog iš jų lietuvių ir latvių kalboje susidarė tiek daug hidronimų.

Kad ne visi hidronimai su *lukn-* yra iš augalo pavadinimo, rodo tokie lietuvių upių ir ežerų vardai kaip *Lukinà* ir *Lùknas*. Jie neturi darybinės (ypatybinės) reikšmės, nes jų galūnės nepakitusios (išlikusios pirminės). Tad jų ryšys su liet. *lùknas*, *luknà* „kurio ragai eina į šalis", lat. *lukns* „lankstus" atrodo daug įtikimesnis. Vadinasi, galima manyti, jog dauguma lietuvių hidronimų su *lukn-* turi konfigūracinę, klampumo ar pan. reikšmę. Dar žr. K. Būga, 1958, p. 460–461, 1961, p. 145; E. Fraenkel, 1962, p. 390; A. Nepokupnyj, 1976 b, p. 35.

Lukójus, *Lukója*, *Lùkinis* up. Klm., *Lukójus* ež. Klm., ež. Lkm. Plg. liet. *Lukãlė* pv. Dr., *Lukãlis* l. Trš., *Lùk-a-raistis* b. Tj., pr. *Lukъ*, *Lъkъ* up., **Luka* (*Licka*) up., *Luko* up., *Luk* ež., up., *Luyck* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 91–92). Matyt, sietina ne su liet. *lukénti* „gerti giliai įkišus snapą į vandenį", kaip manė J. Otrembskis (J. Otrębski, 1965, p. 73), o su lat. *lukt*, *ļukt* „lėpti, glebti, linkti", *ļuks* „nulėpęs", *ļukas*, „kas nulėpę, nudribę", *ļukains* „nudribęs, nulėpęs", *lukausis*, *ļukàusis* „kas nulėpusiomis ausimis", liet. *lùknas* „kurio ragai eina į šalis" (plačiau žr. *Luknà*), *lùknė* „lūgė" (žr. V. Urbutis, 1972, p. 208). Dar žr. *Luokà*.

Visai įmanoma, kad ir Trakų ežero vardas *Lukà* yra panašios kilmės.

Luksnė̃nų ẽžeras Al.: *Luksnė̃nai* k.

Lū́kstas up. Krš., *Lū́kstas* ež. Varn. Dėl priebalsio *s* po *k* šie hidronimai laikytini baltų dialektizmais (kuršių arba galbūt ir latvių). Plg. lat. *Lukste* up., *Luksts* pv., *Luksta-ęzęrs* ež., *Lukstu-ezers* ež.: lat. *luksts* „drėgna pelkėta pieva, lanka" (J. Endzelynas, 1962, p. 346). Dar žr. *Lukštà* up. Jdp. Plačiau – V. Urbutis, 1972, p. 208.

Lùkšabalė up. Šd. Iš balos vardo *Lùkš-a-balė*. Dėl jo plg. liet. *Lùkš-a-pievė* pv. Lbv., *Lukšỹnė* pv. Kbr., *Lukšìnė* pv. Vv., *Lùkšios* pv. Krn. Šaknis *lukš-*, atrodo, nebūtinai yra iš pvd. *Lukšà*, *Lukšỹs* ar pan. Neišleistinas iš akių ir visai galimas (bent jau teoriškai) ryšys su liet. *lùkšis* „lukšta, pelkinė puriena", plg. *lùkšis* „galvijas, kurio ragai lenkti į šalis" (LKŽ VII 680), *lùkšas* „kurio ragai nusisukę į šonus, luknas; didelėmis, nulinkusiomis ausimis" (ten pat, 679). Toliau – su *Luknà* up. Kl., *Lū́kstas* up. Krš. (žr.). Plačiau – V. Urbutis, 1972, p. 208–209.

Lukštà up. Jdp., *Lùkštas* ež. Aln., ež. Imb., ež. Jž., *Lukštẽlis* ež. Lzd. Matyt, sietina su lat. *Lukste*, liet. *Lū́kstas* up. Krš. (žr.).

Lukštýnas up. Rt., up. Šll., *Lukštýnas* ež. Mlt., *Lukštỹnė* up. Mšk. Iš liet. *lukštýnas*, *lukštỹnė* „vieta, kur auga daug lukštų" (LKŽ VII 681) – žr. *Lukštìnė*.

Lukštìnė, *Lukštẽlė* up. Btg., *Lùkštinis* ež. Mlt., ež. Smal., *Lukštìnis* ež. Ds., ež. Šl., *Lukštinė̃lis* ež. Antz., *Lùkšt-upis*, *Lukšt-upỹs* up. Pp. Greičiausiai (nors plg. *Lū́kstas* up. Krš.) iš liet. *lùkštas* „vandens lelija" (LKŽ VII 680).

Lùkštų upẽlis Jdp. (kitas Šaltõsios vardas): *Lùkštai* k.

Luñpė up. Pgg. (*Lumpe* 1395 m. – SRP II 674). Plg. pr. *Lumpe* (G. Gerullis, 1922, p. 92). Galbūt sietina su liet. *lùmpa* „liūnas" (LKŽ VII 684), *liùmpa* „liūnas", *liumpỹnė* „vieta, kur liumpsi, liūnas" (ten pat, 611–612). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 26.

Lunáitis ež. Švnčl. Oficiali lytis iškreipta iš *Liūnáitis*, žr. *Liūnaĩ*.

Lùnginas up. Zp., *Lunguris*, *Lungurãlis* up. Vvr., *Lùng-upis* up. Smal. Plg. liet. *Lung-a-balė* pv. Al., *Lung-a-pievė* dr. Gdl., *Lùnginė* b., ar. Aps. Galbūt sietina su liet. *lungúoti* „linguoti, kraipyti; siūbuoti, linguoti", *lùnginti* „mosuoti, vizginti", *lùngis* „aukštas, sulinkęs žmogus", *lùngė* „lingė" (LKŽ VII 687). Toliau – su liet. *lingúoti* (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 390).

Luobà up. Skd., *Luoba* up. Skdv. Plg. liet. *Luobà* pv. Ut., *Luobà* mš. Sd., *Luobai* pv. Slk., *Lúobai* kln. Antz., *Luobẽlis* pv. Žmt., pv. Ds., pv. Antz., pv. Jž., lat. *Lùobe* ež., *Lùobe* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 354). Siejimas su lat. *luobs* „(geras) grobis, laimikis" (J. Endzelin, 1934, p. 143) neatrodo įtikimas. Matyt, daugiau pamato būtų lyginti su lat. *luôba* „laikas, kada medžiai numeta žievę", *luobs* (J. Endzelynas, ten pat), liet. *lúobà* „plona žievė, lupena", *lúobas* „stora medžio žievė, karna" (LKŽ VII 688–689). Pirmesnė šaknies *luob-* reikšmė galėjo būti kiek kitokia – žr. *Lubẽlis*.

Lúodis ež. Slk. (ir *Luodýkštis* ež. Slk.), *Lúodasas* ež. Švnč. (dėl jo žr. J. Otrębski, 1963 a, p. 275). Plg. lat. *Luõde* k., *Luõds-valks* b., *Lodes-ezers* ež., *Lodes-mežs* mš., *Lodes-purvs* b., *Luõd-ęzęrs* ež., *Luõdene* klampynė (J. Endzelynas, 1961, p. 355). Šie lat. vietų vardai siejami su latvių kalbos finougrizmais *luõde* „rutulys, svambalas" – iš est. *lōt'* < mnd. *lôt* „rutulys" (ten pat; LVV II 523–524), *luodis* „šiaurės vakarų vėjas" < lyb. *lúod* „šiaurės vakarai" (ten pat) – dėl šio žodžio plačiau žr. J. Zeps, 1962, p. 149; B. Laumane, 1967, p. 229. Pastarųjų metų tyrinėjimai tokį siejimą patvirtina, plg. est. *Loodi järv* ež. (žr. M. Rudzīte, 1968, p. 187; plg. A. Breidaks, 1973, p. 99).

Luokà ež. Als., *Luokẽlis* ež. Mlt., *Luokesaĩ* ež. Mlt. (ir *Luokesáitis* ež. Mlt.), *Luõk-upis*, *Luoka* up. Als., *Lúok-upis* up. Vg. Plg. liet. *Luõkės* b. Krkn., *Luokija* ar. Pp. Galbūt sietina su liet. *luokas* „lūgnas, liūnas" (LKŽ VII 690), *luoknas* „luognas, vandens užliejama vieta, vadaksnis" (ten pat, 691). Dar žr. *Lukójus*. Dėl santykio *luk-* : *luok-* (*u* : *uo*) žr. V. Mažiulis, 1970, p. 43 tt.

Luokštas, *Luokšta* up. Grz. Plg. lat. *Luõkste* gn., *Luokste*, *Luokstene* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 356). Galbūt sietina su liet. *Lū̃kstas* up. Krš. (žr.). Bet visai įmanoma, kad šių dienų lytis *Luokštas* yra vėlesnė, antrinė, „lituanizuota" iš **Luokstas* ar pan. Tai būtų žiemgališkas resp. latviškas hidronimas, kurio šaknis **luokst-* galėtų būti ir iš **lankst-*, plg. liet. *lankstùs* „lengvai sulenkiamas, liaunas, miklus" (DLKŽ), lat. *lùoksne* „kas sulankstyta, įlinkimas, vingis, posūkis" (LVV II 525), *lùokums* „lankumas" (ten pat, 526) ir pan.

Luõk-upis up. Lk.: *Luõkė* mstl. Galbūt lytis *Luõk-upis* yra antrinė:

Luokė up. > *Luõkė* mstl. – toliau žr. *Luokà*.

Luolỹs, *Vluolỹs* up. Km., *Luolỹs, Vluolỹs* ež. Km. (ir *Luolẽlis* ež. Km.). Variantas *Vluolỹs* greičiausiai yra antrinis, fonetiškai atsiradęs iš labai sukietinto priebalsio *l*. Be to, variantas su *v* yra gana retas.

Galbūt sietina su lat. *luõluôt* „puoselėti, glamonėti; supti, liūliuoti" (LVV II 526). Dėl semantikos plg. liet. *Liūlỹs* up. Sml.: *liūliúoti* „banguoti, vilnyti, siūbuoti; būti išsiliejus, tyvuliuoti; supti, linguoti".

Lupõnė up. Šl. Ten pat *Lupõniai* mš. Plg. liet. *Luplkas* gn. Vkš., *Lupynà* pv. Jnk. Galbūt sietina su liet. *lupà* „žievė, luobas" (LKŽ VII 695), *lùpti* „lupenas, žievę imti, skusti" (ten pat, 703). Bet upės vardas *Lupõnė* gali būti vėlesnis perdirbinys iš miško vardo *Lupõniai*. Siejant šį toponimą su *lupà* „žievė" ir pan., tokia *Lupõnės* kilmė visų pirma dėl semantikos atrodytų net įmanomesnė.

Lūšiaĩ, *Lūšỹs* ež. Ign. (ir *Lūšýkštis* ež. Ign.), *Lūšìs, Lúšė* up. Žd., *Lúš-upis* up. Krž., up. Vdk. Siejama su liet. *lúšis* „plėšrus kačių šeimos gyvulys (Lynx lynx)"; plg. dar. *lúšė* „toks vandens paukštis" (LKŽ VII 711). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 25.

Lušìnė, *Lušìnis* up. Als., *Lušuotė* up. Nj., *Lùš-ravis* up. Grk. Šių hidronimų šaknis *luš-* nėra visai tikra, plg. t. *Lǫšęnę* ir *Lūšęnę*. Galimas daiktas, kad visais atvejais čia bus buvusi šaknis su ilgu *-ū-*: *lūš-*, žr. *Lūšiaĩ*.

Lūšnà ež. Rk., *Lũšnė* up. Pkr. Plg. liet. *Lūšnà* mš. Srd., pv. Plk., ar. Erž., b. KzR., pv. Bt., *Lūšnẽlė* pv. Vb., pv. Grš., *Lúšnis* b. Šmn., *Lúšnys* lk. Mšk. Galima spėti buvus fiziografinį terminą **lūšna* „lūžtva, lūžtvė", plg. *lūšnà* „menka, apgriuvusi trobelė", *lúšnos* „daugybė" (LKŽ VII 712).

Lùt-upis up. Šlv. Galbūt sietina su liet. *luténti, lutúoti* „eiti krypuojant, krypuoti", *lùtas* „kuris trumpų kojų", *lùtis* „kas lutas, trumpomis kojomis, svyruojančios eisenos" (LKŽ VII 713, 714).

Lũvas up. Grv. – žr. *Laujà*.

Lũžt-upis up. Krkn. Greičiausiai iš liet. *lúžtė* „lūžtvė" (LKŽ VII 717).

Lúž-upis up. Šd. (ir *Lūž-upẽlis* up. Šd.), up. Trš., up. Vdk. Galbūt iš liet. *lúžti* „nuo lenkimo, spaudimo, smūgio trūkti į dalis; eižėti, plyšti" (LKŽ VII 717–718).

M

Mačélninkas t. *Mačélnykas* ež. Smal. Ežero vardas *Mučélninkas* (t. *Mučélnykas*) Vs. substitucijos keliu greičiausiai yra atsiradęs iš *Mačélninkas* (plg. liet. *mūčélninkas, mūčélnykas* „kankinys"). Tai greičiausiai slaviškos kilmės vandenų vardai, sietini su liet. *Mačiulà* up. Onš. (žr.), toliau – su brus. *мачыльня* „mirkykla", *мачыць* „mirkyti, drėkinti" ir t. t.

Mačiulà, *Mačiuilà* up. Onš., *Mačiulà* ež. Rud., *Mačiũliai* up. Lap., *Mačiùlė* up. Grnk. Iš liet. (slavizmo) *mačiulà* „linmarka"; plg. brus. *мачула* „žolės priaugusi kūdra, pelkėta pievelė" (I. Jaškin, 1971, p. 113).

Mačiū́niškio upẽlis Ob.: *Mačiū́niškis* k.

Magdalénka up. Trg. Priesagos *-enka* vedinys iš avd. *Magdalenà*.

Magdùšė up. Kltn. Iš avd. *Magdùšė* : *Magdẽ*, *Magdalenà*, plg. liet. *Magdẽ* pv. Žl., *Magdẽlė* šlt. Ad.

Magriẽt-upis up. Krk. Plg. liet. *Mãgriečiai* dr. Krt., *Magriẽtė* b. Dgč., *Magriẽtiškė* pv., plk. Trg., *Magrėtýnas* pv. Kl., *Margryt-pievė* pv. Jnk. Kamienas *magriet-* (*magrėt-*, *margryt-*) galbūt ir nėra asmenvardinis, kaip iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti – iš *margriet-* ar pan., plg. liet. *Magrieta*, *Margarieta* < lenk. *Margorzēta* (J. Dumčius, 1957, p. 175), greta liet. *Margreta* (J. Dumčius, 1958, p. 169), *Margrita* (ten pat, 285). Mūsų upės vardas greičiausiai sietinas su lat. *Margarietiņu-pļava* pv., vedamą iš lat. *margrietiņas* „bellis perennis" (J. Endzelynas, 1961, p. 378). Dar plg. lat. *margrieta* „coccinella" (LVVP I 783).

Maguìlis ež. Ktk. Plg. liet. *Magùlė* vs. Žl. Ryšys su liet. *magùs* „viliojamas, patrauklus" (LKŽ VII 732) abejotinas. Greičiausiai sietina su lat. *Mag-upe* up., *Magā-zaĩktene* pv., *Mag-ezers* ež.: lat. *mags* „mažas" (J. Endzelynas, 1961, p. 366–367).

Maigų̃ ẽžeras Vkš.: *Maigaĩ* k.

Mailinẽ up. Žmt. Oficiali lytis *Muilinẽ* yra netiksli, liaudies etimologijos keliu atsiradusi iš *Mailinẽ*. Sietina su liet. *maĩlius* „mažos, smulkios žuvys; tik iš ikrų išsiritusios žuvys" (LKŽ VII 736).

Máinia ež. Dg. Greičiausiai sietina su lat. *maiņa* „pelkė" (LVV II 550); plg. air. *mōin* „pelkė, liūnas, durpynas". Kai kurių tyrinėtojų nuomone, Vokietijos upės vadas *Main* taip pat čia priklauso (J. Pokorny, 1949, p. 699–700; H. Krahe, 1964 c, p. 93).

Maišymiškės ežeriukas Slk. Pirmasis komponentas yra priesagos *-iškė* vedinys iš šaknies *maišym-*, kuri sietina su liet. *Maišymas* pv. Zp., *Maišymaĩ* ar. Pž., *Maišymaĩ* k. Pg., k. Rdm. Toliau galbūt sietina su liet. *maĩšymas* „vasarinių javų mišinys, maišienė" (LKŽ VII 750).

Maišymų̃ ẽžeras Rdm.: *Maišymaĩ* k.

Maišìn-upis up. Klm. Plg. liet. *Maišìnė* k. Trak., lat. *Maišine* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 369). Galbūt sietina su liet. *maĩšinas* „mešinas, drumzlinas, sumieštas" (LKŽ VII 751). Nors plg. ir liet. *maišinỹs* „vasarinių javų mišinys" (ten pat).

Maiš-iógalė up. Ps. Iš pievos vardo *Maiš-iógalė*, plg. *Máiš-ia-gala* mstl. V. Sudurtinių vietų vardų antrasis sandas *gal-* sietinas su liet. *gãlas* „kraštas, šalis, pusė" – žr. K. Būga, 1958, p. 251. Dėl *maiš-* plg. liet. *Maĩšas* gn. Kltn., kr., dr., gn. Akm., *Maišė* pv. Pn., pv. Rgv., *Maĩš-ia-balė* b. Plv., *Maišẽlis* rst. Pbs., ar., b. Vb., *Maiš-ia-kulė* krm. Aln. (: *kulỹs* „kampas"), *Maišìkės* ar., pv., mš. Krtv., lat. *Màisa-liẽknis* pv., *Maîs-leja* sln., *Maisene* up., *Maisęns* ež. Šie lat. vietų vardai siejami su lat. *màiss* „maišas" (J. Endzelynas, 1961, p. 368–369). Ir kai kurie liet. vietovardžiai kildintini iš liet. *maĩšas*, kurie perkeltine prasme galėjo būti susiję su tam tikros (maišo) formos žemės paviršiaus vietomis. Plg. dar liet. *máišė* „iš virvelių megztas tinklas, panašus į maišą; regztis, rezginės" (LKŽ VII 748), pr. *moasis* „dumplės"

(toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 397). Bet žr. *Maišỹs*.

Maišỹs up. Grl. Kilmė ne visai aiški. Nėra neįmanomas ryšys (perkeltine, konfigūracine reikšme) su liet. *maĩšas* (žr. *Maišiógalė*). Bet, ypač dėl semantikos, bene įtikimesnis būtų siejimas su liet. *maišýti* „plakti, judinti" (LKŽ VII 752), *maĩšas* „maišymas" (ten pat, 748), *maištrùs* „mišrus, maišytas" (ten pat, 759), toliau – su *miẽšti* „daryti mišinį, maišyti; drumsti" (ten pat, VIII 156), *mìšti* „maišytis" (ten pat, 293). Plg. lat. *Maisene* up., *Maisene* pv., *Maisenes-purvs* b., *Maisęns* ež., siejamus, be kita ko, ir su liet. *Maĩšas* gn., lat. *màiss* „maišas?" (J. Endzelynas, 1961, p. 369).

Máiva up. Varn. Iš liet. *máiva* „klampi bala, klampynė" (LKŽ VII 764). Dar žr. L. Nevskaja, 1977, p. 113.

Maĩžuva, *Maižuvà* up. Lnkv., *Maiž-upis* up. Šlv. Plg. liet. *Maižiaĩ* pv. Btg., *Maĩžyčiai* mš. Stk. Galbūt sietina su liet. *máižioti*, *máižyti* „myžti" (LKŽ VII 765). Dėl semantikos plg. *Mýž-upis* up Grš. (žr.).

Majauskỹnės upẽlis Srd.: *Majauskỹnė* l.

Makỹs, *Makiaĩ* ež. Blnk., *Mokià* up. Mlt. (hipernormalizmas iš **Makia*), *Makiùkas*, *Makẽlis* up. Lk. Plg. liet. *Mãk-a-raistis* rst. Dg., lat. *Maka* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 371), *Macītis* ež. (ten pat, 363). Šaknis *mak-* galbūt sietina su liet. *makỹnė* „purvynas, dumblynas", *makinà* „purvas, bala", *mãkinas* „purvinas, makotas" (LKŽ VII 775), *makõnė* „purvynė", *maknùs* „klampus, skystas" (ten pat, 781), *makóti* „bristi, klampoti" (ten pat, 782), lat. *makņa* „pelkė, pelkėta vieta", sen. bulg. *mokrъ* „šlapias, drėgnas", rus. *močag(a)* „drėgna, pelkėta vieta", lenk. *moczar* „pelkė" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 399–400): sl. **mokъ*, **moky* „bala" (slovėn. *mòk*, *móka* „bala" – žr. L. Kurkina, 1969, p. 137, 143; L. Nevskaja, 1974, p. 167.

Makniū́nų ẽžeras Mrk.: *Makniū́nai* k.

Makšarìnė ež. Smal. Greičiausiai vietos gyventojų nelietuvių iškreipta lytis iš **Mekšrinė*, žr. *Mekšrìnė*.

Malakãvo upẽlis Graž.: *Malakãvas* k.

Malamóji grãbė up. Rdm. Iš liet. *malamóji* : *mãlamas* : *málti* ir *grãbė* „griovys".

Málčius dvi up. Kdn., *Malč-iupis*, *Maĩč-iupis* up. Akm. Greičiausiai vėlesni perdirbiniai iš **Malšius*, **Malš-iupis*: liet. *malšýti* „raminti, silpninti", *malšti* „darytis ne tokiam jaučiamam, silpnėti, švelnėti, mažėti; rimti, tilti, nykti" (LKŽ VII 809) – žr. *Malštóvė*. Nors plg. liet. *Malkėstà* up. Mlt., *Mált-upis* up. Eiš.

Maldẽnis up. Krtv., up. Sb., up. Trš., *Mald-upis* up. Vl., *Maldž-iupis* up. Šd. Greičiausiai sietina su liet. *maldas* „meldas" (LKŽ VII 790). Dar žr. V. Toporov, 1968, p. 295.

Maleišà up. Sv. (ir *Maleišẽlė* up. Sv.), *Malýnas* ež. Ut., *Malìnis* ež. Ant., ež. Rdm., ež. Rud. (ir *Malinùkas* ež. Rud.), *Mãl-upis* up. Ms., *Mal-ùpis* up. Vrn. Plg. liet. *Malalė* mš. Tv., *Malỹnė* kln. Gdr., *Malìnės* l. Mrc., *Mãlinis* mš. RdN., lat. *Malas-dīķis* tv., pv.,

Malas-mežs mš., *Malenes-pļava* pv., *Maliņu-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 372–373). Matyt, sietina su liet., lat. *mala* „pakraštys, krantas" (LKŽ VII 788), *jū́r-mala* „pajūris, jūrų pakraštys" (LKŽ IV 434), *lýg-mala* „krašto (indo) aukštis, kranto (upės) aukštis", sen. bulg. *mal'* „kalnas, kalnynas", air. *mala* „antakis, vokas", sen. isl. *mǫl* „išilgai kranto einantis pylimas, volas iš mažų akmenų" (plačiau E. Fraenkel 1962, p. 400–401). Dar žr. J. Endzelynas, ten pat.

Maliùdų upẽlis Alv.: *Maliùdai* rst.

Malkėstà up. Mlt., *Malkė̃stas* ež. Mlt. (ir *Malkėstáitis* ež. Mlt.), *Malkõsnė* up. Jon., *Málk-upis* up. Vp., *Mal̃k-upis, Maũk-upis* up. Kraž. Plg. liet. *Málk-a-balė* pv. Kps., *Malk-a-raistis* pv. Švn. Greičiausiai sietina su liet. *malkà, mal̃kas* „vienu atsikvėpimu išgeriamas skysčio kiekis, gurkšnis, sriubskis, maukas; gėrimas, gėralas" (LKŽ VII 800), *maũkas* „gurkšnis" (ten pat, VII 931), *mauknýnas* „klampynė" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 190). Toliau plg. slovėn. *mláka* „valka, šlapia pieva" (E. Fraenkel, 1962, p. 402), lenk. *młaka* „pelkė, bala, šlapia pieva", bulg. *mláka* „pelkėta vieta, pelkė", ček. *mlaka, mláka* „pelkynas, pelkė", skr. *mläka* „valka, pelkė, pelkės grindinys", slovak. *mláka* „valka, klanas", ukr. *mláka* „raistas, pelkė" (P. Nitsche, 1964, p. 80; N. Tolstoj, 1969, p. 152–153; V. Mokienko, 1970, p. 74): sl. **molka* „bala" (L. Kurkina, 1969, p. 142). Dar žr. V. Toporov, 1968, p. 295.

Málkirsio upãlis Skd. Iš kokio kito vietos vardo **Malkirsis*, plg. liet. *Málkirsčiai* dr. Šll., *Málkirstis* pv. Skdv., mš. Erž. (: liet. *málka, málkos* ir *kir̃sti*).

Malmažà up. Tršk. Gali būti ir reduplikuotinis darinys: liet. *mãžas* (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 258). Bet greičiausiai tai vėlesnis perdirbinys iš kokio sudurtinio vietovardžio, galbūt net sėliško, kurio prototipas galėtų būti, sakysim, lat. *Męlmeži* < **Meln-meži*, plg. lat. *Meln-meža* pv., *Męl(n)-meži* k., *Męl̃l-mežs* pv., *Męl̃ls-mežs* mš., *Męl̃l-meži* k. ir kt. < lat. *męl̃ns* „juodas" ir *mežs* „miškas" (J. Endzelynas, 1961, p. 415).

Malštóvė up. Šln. Greičiausiai iš liet. *mal̃šti* „darytis ne tokiam jaučiamam, silpnėti, švelnėti, mažėti; rimti, tilti, nykti", *malšýti* „raminti, silpninti, malšinti" (LKŽ VII 809). Toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 403.

Mált-upis up. Eiš. (t. *Mólt-upis*), up. Yl. Plg. lat. *Màlta* up., *Màltas-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 375). Galbūt sietina su liet. *málti* „smulkinti grūdus į miltus" (LKŽ VII 810), lat. *mal̃t* „malti; sukti" (LVV II 559).

Malū̃nėlis up. Krkn., up. Vs., *Malū̃n-daubė* up. Bt., *Malū̃n-ežeris* ež. Pgg. (kitas Óplankio ẽžero vardas), ež. Smal., *Malū̃n-grabė, Malū̃n-grabis* up. Trg., *Malū̃no upẽlis* Als. Iš liet. *malū̃nas* „malimo įmonė" (DLKŽ).

Mãl-upis up. Ms., *Mal-ùpis* up. Vrn. – žr. *Maleišà*.

Mamavỹs ež. Rdš., *Mamavỹs, Mamavicà* up. Rdš., *Mamė̃nas* up. Gdž. Plg. liet. *Mamė̃lės* dr. Mlt., lat. *Mamonu-purvs* b. (J. Endze-

lynas, 1961, p. 375). Toliau galbūt sietina su liet. *Momỹs* up. Rt., *Mominỹs* ež. Užp. (ir *Momlniškis*, *Moměniškis* ež. Užp.), lat. *Māme* up., *Màms-mežs* mš., *Māmiņas-purvs* b. (ten pat, 393), pr. *Momeyn* (G. Gerullis, 1922, p. 101). Kilmė visai neaiški. Latvių minėti ir kiti vietų vardai su *mam-* siejami su lat. *māma*, *māmiņa* „mama, moma" (J. Endzelynas, ten pat). Galbūt ir vienas kitas lietuvių vietovardis su *mam-*, *mom-* gali būti lyginamas su liet. *mamà*, „motina". Tačiau dėl semantikos toks lyginimas dažnai gali pasirodyti neįtikimas. Ryšys su liet. *mamóti* „godžiai valgyti, čiaumoti", *at-mamóti* „daug ko atsipjauti", *mamonà*, *mamõnas* „turtai, lobis; kas daug ir godžiai valgo, mamoja" (LKŽ VII 818) taip pat kelia abejonių, nes patys šie žodžiai gali būti garsažodiniai. Tad bene įtikimiausia būtų ežero bei upės vardą *Mamavỹs* ir upės vardą *Maměnas* laikyti vėlesniais perdirbiniais iš **Momavys*, **Momėnas*. Tarminė situacija abiem atvejais tokiam pasikeitimui palanki. Tada turėtume hidroniminę šaknį *mom-* < **mām-* (lat. *mām-*), kurią būtų įmanoma gretinti su *momuõ*, *momuonìs*, *momuonỹs*, *mómūnė*, *mómūnis* „viršugalvio vieta, kuri mažam vaikui esti minkšta, nesukaulėjusi; viršugalvis, galva" (LKŽ VIII 344). Galbūt tai konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Mamùtiškis ež. Trgn. Plg. lat. *Mamut-leja* sln. (J. Enzelynas, 1961, p. 375). Galbūt iš liet. *mamùtas* „toks gyvūnas (Elephas primigenius)" (LKŽ VII 818). Naujas ežero vardas.

Mandruõlis ež. Vrn. Iš **Mendruolis* – žr. *Méndrežeris*.

Manẽliškė up. Lzd. Iš avd. *Manẽlis*.

Maníerka up. Nmč. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Greičiausiai visai naujas upelio vardas, sietinas su liet. *maníerka* „indelis švęstam vandeniui laikyti" (LKŽ VII 828) < lenk. *manierka*.

Mañk-upis up. Gl. Plg. jotv. *Monkinie* b., *Monkowo* ež., pr. *Manke* mš. Galbūt sietina su liet. *mankỹnė* „purvynė, dumblynė" (LKŽ VII 840), *mánkyti* „klampoti" (ten pat, 840–841), *mankus* „neišbrendamas, patižęs" (ten pat, 843). Dar žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 26; to paties, 1976 a, p. 113.

Mantẽnis up. Kl. Gal iš avd. **Mantenis*, plg. lat. pvd. *Mantiņš* (LAG 31). Dar žr. *Mañtupis*.

Mañt-upis up. Jnšk., up. Tl. Galbūt iš avd. *Mañtas*.

Marà up. Kpč. Plg. liet. *Marẽlė* b. Rd., *Mãrės* b. Grk., pv. Imb., pv. Pln., lat. *Maras-upe* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 377), *Mariņa* up. (ten pat, 379) ir galbūt *Māra* up., *Mār-upe* up. (ten pat, 393). Čia, matyt, priklausytų ir liet. *Merà*, *Merià* up. Švnč. (ir *Meráitis* ež. Švnč.). Sietina su liet. *mãrės*, *mãrios* „jūra". Toliau plg. lot. *mare*, sen. air. *muir*, got. *marei*, angls. *merisc* „pelkė", ahd. *muor* „pelkė, liūnas": ide. **mor-* „stovintis vanduo" (H. Krahe, 1964 c, p. 47). Dar žr. N. Tolstoj, 1969, p. 187; E. Kotonova, 1973, p. 86; I. Duridanov, 1963, p. 113.

Mar̃c-upis up. Žd. Iš avd. *Mar̃cius*.

Mar̃č-ežeris ež. Antz. Jeigu pirmasis sandas *marč-* nėra asmen-

vardinės kilmės (žr. *Marč-iupỹs*), tai galbūt iš **Merč-ežeris* (plg. senesnį užrašymą *Мерчежерис*), kur **merč-* gali būti baltų (sėlių) dialektizmas iš **merk'-*. Tokią prielaidą ypač paremia Molėtų apylinkių ežero vardas *Marč-ió-žeris* < **Marč-iã-ežeris*, kurio gretiminė lytis yra *Mar̃k-ežeris*. Tad šiais abiem atvejais, matyt, turime šaknį *mark'-* (žr. K. Būga, 1961, p. 276). Dėl jos plg. *Markijà* up. Nv., *Merkỹs* up. Mrk.: liet. *mer̃kti* „dėti, nardinti į vandenį ar kokį kitą skystį; šlapinti, drėkinti; lyti, drengti" (LKŽ VIII 37). Plg. rus. *мяреча* „liūnas" (K. Būga, 1958, p. 414). Dar žr. M. Vasmer, 1967, p. 602; L. Kurkina, 1969, p. 137, 143.

Mar̃čiuk-upis up. Rdd. Iš avd. *Marčiùkas*.

Marč-iupỹs up. An., *Mar̃čio ẽžeras* Auk. Plg. liet. *Marč-ia-balė* b. Rk., *Marč-iã-kalnis* kln. Glv., *Marč-iã-lieknis* mš. Sb., *Marč-ia-raistis* pv. Stk. Greičiausiai iš liet. avd. *Marčỹs*, *Mar̃čius*, *Mer̃čius* (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 245). Nors plg. liet. *marti* „sūnaus žmona".

Mardõsas up. Yl. Galbūt iš avd. *Mardõsas*.

Margà up. Pb., *Márgis* ež. Trak., *Margẽlis* up. Grnk., *Margẽliai* ež. Trak., *Marginỹs* up. Pšš., *Margõtė* up. Srj., *Márg-upis* up. Krš., *Mar̃g-upis* up. Als., up. Srd. Vietovardžiai su *marg-* lietuvių vardyne yra vieni populiariausių – jų žinoma keliolika šimtų. Latvių ir prūsų vardyne jie retesni, plg. lat. *Mar̃gas-leja* sln., *Mar̂g-ęzęrs* ež., *Mar̂gava* up. ir kt. (J. Endzelynas, 1961, p. 378), pr. *Margis* (G. Gerullis, 1922, p. 94). Baltų, visų pirma lietuvių, vietovardžiai su *marg-* gali būti įvairios kilmės – vieni jų, matyt, sietini su liet. *márgas* „raibas, rainas", kiti – su *márgė* „karpinių šeimos žuvis, malė, rainė" (LKŽ VII 852), treti – su *márgas* „žemės matas" (ten pat, 850), *márgė* „toliau nuo sodybų esantis rėžis" (ten pat, 852) ir t. t. Galbūt ir liet. hidronimai su *marg-* ne visi yra vienodai susidarę. Sakysim, *Márgupis* gali būti ir iš *márgas*, *márgė*, ir iš *márgė* „tokia žuvis". Tačiau vis dėlto, atrodo, da guma liet. hidronimų su *marg-* sietini su liet. *márgas* „raibas, rainas" (žr. I. Duridanov, 1975, p. 257; E. Fraenkelis, 1969, p. 65; E. Fraenkel, 1962, p. 410; Chr. Stangas, 1971, p. 36; V. Toporov, 1977, p. 64). Plg. dėl semantikos *Murgãlis* up. Klp.

Margavõnė up. Ob. Iš pievos, dirvos, lauko vardo *Margavõnė*. Pastarasis mikrotoponimas vestinas iš liet. *margavonė* „toliau nuo sodybų esanti žemė" (LKŽ VII 852).

Mar̃ginis up. Všk. Priesagos *-inis* vedinys iš kaimo vardo *Márgiai*.

Mar̃gių upẽlis Všn. Iš miško vardo *Márgės*.

Markijà up. Nv., *Markẽlis* ež. Vs., *Markelỹnė* up. Šk. Dėl *mark-* plg. liet. *Markà* b. Ss., b. Mlt., b. Šr., db. Vžns., b. Lzd., plk. Slk., db. Nmk., b. Sk., pv. Mrk., *Markãlė* plk. Vg., pv. Kltn., *Márkas* tv. Lk., pv. Tt. ir t. t. Iš liet. *markà* „vieta (kūdra) linams merkti, linmarka" (LKŽ VII 863). Dar žr. *Mer̃kė*.

Márnaka dvi up. Kp., up. Sb. (ir *Marnakẽlė*, *Marnakýtė* up. Sb.),

Márnaka ež. Sb. Plg. *Márnakas* b. Kp., *Marnakìnė* b. Lzd. Galbūt iš augalo pavadinimo *márnaka*, *marnakà* „brantas (Cuscuta); kurnė (Asperula); lipikas (Galium)“, *márnakas* „putokšlė (Potygala)“ (LKŽ VII 876–877).

Maršálk-upis up. Vv. Pirmasis sandas iš liet. *maršálka(s)* „bajorų vadas“ (LKŽ VII 878).

Martỹniškių upẽlis Žg.: *Martỹniškiai* k.

Martìšiškės upẽlis, *Martìšiškė* up. Plk.: *Martìšiškė* k.

Marūniškė up. Tv. Iš raštų težinomos lyties autentiškumas abejotinas. Galbūt iš liet. pvd. *Marūnas*. Nors plg. *marũnas*, *marúnas* „graižažiedžių šeimos augalas, bitkrėslė, čižma (Tanacetum vulgare)“ (LKŽ VII 886).

Marvẽlė, *Marvà* up. Kn. Plg. *Marvà* pv. Čk. Galbūt sietina su *Marà* up. Kpč. (dėl *mar-* : *-marv-* žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 213; W. Schmid, 1970, p. 475).

Mãs-daržis up. Krkn., *Mãsio upẽlis* Jsv. Iš avd. *Masỹs*.

Maskoliùkai 2 ež. Mlt., *Maskõl-upis* up. Rt. (kitas Smeřtupalio vardas). Iš liet. *maskõlius* „rusas; caro kariuomenės kareivis“ (LKŽ VII 893).

Mãstis ež. Tl., *Masčiùkas* up. Krš., *Mãst-upis* up. Tl. Plg. liet. *Mastà* l. Brš., *Mastaĩ* l. Klp., *Mãstai* pv. Vvr., *Mãstinės* pv. Bb., lat. *Masts* mš., pv., *Masta-purvs* b., *Masti* b., *Mast-leja* pv. Galbūt sietina su liet. *mãstas* „vienas tinklo užvilkimas, tysis, valksmas“ (LKŽ VII 895), lat. *masts* „valksmas, valkšna“ (J. Endzelynas, 1961, p. 381). Dėl semantikos plg. *Valkšnỹs* ež. Ktk. (žr.). Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 67.

Mastūl-upis up. Vn. Kamienas *mastūl-*, matyt, išvestinis: priesagos *-ūl-* vedinys iš *mast-*, žr. *Mãstis.*

Mašnẽlis ež. Drsk. (ir *Mašnyčià* up. Drsk.), ež. Pbrd., ež. Vs. Plg. *Mašnà* plk. Pnd., pv. Jdp., *Mašn-ã-kalnis* kln. Tl., *Mašniaĩ* l. Žl., mš. Pbs. Matyt, sietina su slavizmu *mašnà* „scrotum“ (LKŽ VII 905). Bet įmanomas ryšys ir su brus. vietovardžiais *Машна*, *Машніца*, *Мошня* ir pan., kurie kildinami iš geografinių terminų *мох*, *махоўка*, *мошенец* „samanomis apaugusios balos, samanynas“ (E. Kotonova, 1977, p. 16).

Matarà, *Matarõs ẽžeras*, *Matarų̃ ẽžeras*, *Matarýčių ẽžeras* Rud., *Mataryčià* up. Rud. Matyt, iš šio ežero vardo yra balos, pelkės vardas *Matarà*. Vardas *Matarà*, atrodo, yra labai archaiškas, be kita ko, sietinas ir su liet. *Matrūnà* up. Dv. Dėl *matar-* : *matr-* plg. *Katãrė* up. Šl. ir *Katrà* up. Rud. Atrodo, kad prie šios grupės galima jungti ir liet. *Moterà* up. Pkn., up. Rmš., *Mótertis* up. Alv.

Abejonių kelia upės vardo *Matãriškis*, *Moterìškė* Gdr. kilmė ir daryba. Viena, jis gali būti posesyvinės reikšmės hidronimas, su priesaga *-išk-* išvestas iš avd. *Mãtaras* (ši pavardė Rytų Lietuvoje žinoma ir dabar). Antra, upėvardis *Matãriškis*, *Moterìškė* galėjo liaudies etimologijos keliu atsirasti iš ankstesnės lyties **Matara* ar pan. Tokiai šio upėvardžio evoliucijai stimulas yra akivaizdus – liet. *moterìs*: *moterìškė* analogija.

Lietuvių hidronimai su *mat(a)r-*, *moter(t)-* turi atitikmenų kitų ide. kalbų vardyne, plg. vok. *Matra*, pranc. *Matrona*, it. *Matrinus*. Jie vedami iš ide. **mad-* „drėgnas, šlapias" (H. Krahe, 1964 c, p. 100; to paties, 1963 a, p. 116), plg. sen. ind. *mattá-* „gerti", *mádati* „banguoja", gr. μαδαρός „drėgnas", lot. *madeō*, *-ēre* „būti drėgnam" ir t. t. (žr. J. Pokorny, 1949, 694–695). Dėl santykio *moter-* : *motert-* plačiau žr. R. Eckert, 1971, p. 70–72. Dar plg. R. Schmittlein, 1965, p. 190; B. Boesch, 1976, p. 170–171.

Matarýčià up. Rud. Priesagos *-yčia* vedinys iš *Matarà* ež.

Matãriškis, *Moterìškė* up. Gdr. – žr. *Matarà*.

Mãtiškių ẽžeras Smal.: *Mãtiškės* vs.

Matrasìnė up. Graž. Iš gyventojo pavardės **Matrasas* (ar **Matrosas*), plg. *Matrošiškė* pv. Zp. (< **Matrosiškė* < avd. **Matrosas* – rus. *Matrosov* ir pan.).

Matrūnà up. Dv. – žr. *Matara.*

Matùkiškių ẽžeras Vvs.: *Matùkiškės* k.

Maũčiadis up. Zt. Kilmė neaiški. Greičiausiai slavizmas, sietinas su lenk. *Moczadła*, *Moczadło* ež. – t. *Močadu̯a* || *Močydu̯a*, *Mu̯'ečadu̯a*, *Mu̯'ečədlwk* (E. Breza, 1974, 216). Iš šių ar panašių lenkiškų (tam tikra prasme ir baltarusiškų) terminių variantų galėjo išsirutulioti liet. *Maũčiadis*. Lenk. *Moczadła* ir pan. kildinami iš lenk. *m'oczadło* „liūnas, klampynė" (ten pat). Netiksliai A. Vanagas, 1970 a, p. 54, 71.

Máučiuvis, *Máučiuvė*, *Máučė* 2 up. Všk. Plg. lat. Rudzu-*Maũcene* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 384). Šaknis *mauč-* (lat. *mauc-*) gal yra baltų (žiemgalių) dialektizmas iš *mauk'-*, plg. liet. *maũkas* „gurkšnis, malkas" (LKŽ VII 931), *maũkti* „godžiai gerti, gurkti" (ten pat, 934), *mauknýnas* „klampynė" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 190). Toliau žr. *Malkėstà*.

Maudìklis ež. Ut. Plg. liet. *Maudyklẽ* b. Btr., l. Vrn., *Maudỹklės* b. Aln. Iš liet. *maudyklà*, *maudỹklė*, *maudyklẽ* „maudymosi vieta" (LKŽ VII 928).

Maudùtis ež. Plt. (ir *Maudùčio upẽlis* Plt.). Plg. liet. *Máudė* pv. Lkv., *Maudỹnė* b. Vlkj., pv. Rt., ež. Klp., *Maudų̃ pjaunùkas* pv. Kltn. Iš liet. *máudas* „meldas" (LKŽ VII 927). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 56.

Máuras up. Kp., *Maur-upė* up. Pgg. Iš liet. *máuras*, *mauraĩ* „dumblas, purvas; vandens augalas, plūdena" (LKŽ VII 939).

Maušẽlis, *Maušiùkas* ež. Srj. Mažybinės priesagos *-elis*, *-iukas* vedinys iš pievos vardo *Maũšė*.

Maũš-upis up. Šll., *Maũšiaus upẽlis* Prn., *Maušõs rãvas* Dkšt. Galbūt iš avd. *Maušà* ar pan.

Maz-upis up. Vrn. Iš raštų težinomos lyties autentiškumas abejotinas – greičiausiai iš **Maž-upis*, žr. *Mažẽlis*.

Mažalotė, *Mažalõtės ẽžeras* Pbrd.: *Mažalótė* k.

Mažasaĩ Pažemẽlis ež. Dgč., *Mãžas Cùdykas* ež. Jšn., *Mažàsis Bradesẽlis* ež. Dgl., *Mažíeji Vagiẽkai* ež. Sem., *Mažóji Ìlma* ež. Pbrd., *Mažóji Srúoja* up. Pln., *Mažóji Vingrẽ* up. An. Iš liet.

mažasaĩ, *mãžas*, *mažàsis*, *mažó-ji*: *mãžas* ir atitinkamai iš hidronimų *Pažemẽlis*, *Cùdykas*, *Bradesẽlis*, *Vagiẽkai*, *Ìlma*, *Srúoja*, *Vingrẽ*.

Mažeĩkių upẽlė Lkm.: *Mažeĩkiai* k.

Mažẽlis ež. Lp., *Mažìklis* ež. Vvs., *Mažiùtis* ež. dalis Dkšt., *Mažùlis* ež. Dgč., *Maž-ùpė* up. Jnšk., *Mažasaĩ ežerẽlis* Lkm., *Mažàsis rẽvas* Vl., *Mažàsis upẽlis* RdmV. Iš liet. *mãžas*, *mažà*, *mažasaĩ*, *mažàsis* „menkas savo apimtimi"(DLKŽ).

Mažỹn-upis up. Kdl. Galbūt (ne visai dėsningai?) iš **Mažìn-upis*, plg. *Mažìmbalė* b. Rd. < **Mažin-balė*. Kamienas *mažin-* būtų priesagos *-in-* vedinys iš liet. *mãžas* (žr. *Mažẽlis*).

Mažrìmo ẽžeras Als., *Mažrìmo upãlis* Skd. Iš avd. *Mažrìmas*.

Mažvỹlių ẽžeras Ds.: *Mažvỹliai* k.

Mažvilkà ež. Tršk. Greičiausiai per kilmininkinę lytį **Mažvilkos ežeras* iš vienasėdžio vardo *Mažvilkà*.

Mėčiū́nų ežerẽlis Kpč.: *Mėčiū́nai* k.

Medáinis ež. Varn., *Medẽlis* up. Gl., *Medérva* up. Rm., *Medikis* ež. Žr., *Medukšna* up. Št., *Medujà* up. Stk., *Meduvỹs* ež. Rdš., *Medvẽkas* ež. Vrn. (**Medu-ėkas*), *Medukštẽlė* up. Al., *Mẽd-upis* up. Lk., up. Sb., *Mẽd-upis*, *Mẽdės Gū́žė* up. Žd., *Med-upỹs* up. Jsv., *Medžiõtė* up. Kvr., *Medžiùikė* up. Pgg. Šių hidronimų su *med-* kilmė nėra visai aiški, tačiau dauguma jų sietini su liet. *mẽdė* „miškas, giria" (LKŽ VII 983), *mẽdis* „miškas, giria, medė" (ten pat, 989), *mẽdžias* „miškas, giria, medė" (ten pat, 996). Nors plg. ir liet. *medùs*, ypač turint galvoje tokius hidronimus, kuriuos galima įtarti galint būti susijusius su *u-* kamienu (*Medujà*, *Meduvỹs*, *Medvẽkas* – žr. P. Arumaa, 1972, p. 5). Gausūs latvių vietų vardai su *męd-* (*Męd̦aine* up., *Męd-upis* up., *Męd-upīte* pv., *Męd̦us-strauts* pv., *Męds-purvs* b. ir t. t.) siejami taip pat su lat. *męd̦us* „medus" (J. Endzelynas, 1961, p. 398). Bet dėl semantikos daugumos hidronimų siejimas su *medùs* kelia abejonių, ypač turint galvoje apeliatyvų *mẽdis* ir pan. kilmę (plg., sakysim, lot. *medius* – žr. E. Fraenkel, 1962, p. 424–425; H. Krahe, 1964 c, p. 61). Dar žr. J. Otrębski, 1949 a, p. 149; I. Duridanov, 1969, p. 46–47, 14–15.

Medãk-upis up. Lk. Galbūt kamienas *medak-* yra tarmybė iš **medaik-*, plg. liet. pvd. *Medeikà*, *Medeĩkis*.

Medaũs Pélkė up. Rdn. Matyt, iš atitinkamo pelkės vardo, plg. *Medaũs pélkė* Lk.

Medaũs upìs Pp. Iš liet. *medùs* „bičių perdirbamas iš žiedų sulčių saldus produktas" (DLKŽ).

Medẽraisčio upãlis Sd. Matyt, iš dabar jau nebežinomo raisto vardo **Med-ė-raistis*.

Mẽdinas up. Pn. Iš liet. *mẽdinas* „miškinis, laukinis" (LKŽ VII 986).

Medìnė Žyzdrẽ up. Šlv. (kitas Žyzdrẽs vardas). Iš liet. *medìnis*, *-ė* „miškinis, laukinis" (LKŽ VII 988) ir *Žyzdrẽ* up.

Mẽdinis, *Medìnis*, *Miškìnis* ež. Šauk., *Medìnė* up. Šr., *Medìnka* up. Vlkj., *Medìn-upė* up. Ktč., *Medìn-upis* up. Ps., up. Šauk., *Medin-*

-*ùpis* up. Sml., *Medìn-upelis* up. Šl. Iš liet. *mẽdinas, -à* „miškinis, laukinis“ (LKŽ VII 986), *medìnis, -ė, mẽdinis, -ė* „miškinis, laukinis“ (ten pat, 988).

Medìnis Kálnas ež. Ign. Greičiausiai iš dabar jau nebežinomo kalno vardo **Medìnis kálnas*.

Medrynia up. Rdš. Iš raštų težinoma lytis greičiausiai yra iškreipta iš **Mendrynė* – žr. *Méndrežeris*.

Medsẽdis up. Yl. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys (per kilmininkinę lytį) iš kaimo vardo *Medsẽdžiai*.

Mẽdus t. *Miẽdus* up. Klm. Kilmė neaiški. Ryšys su liet. *mėdžià* „noras, patraukimas, pamėgimas, mėgė“ (LKŽ VII 994), *mẽdis* „t. p.“ (ten pat, 989) dėl semantikos abejotinas. Taip pat netikras būtų siejimas su lat. *Mędus-birze* mš., *Mędus-lāma* pv., *Mędus-pal̃ka* pv., *Mędus-purvs* b., *Mędus-strauts* pv., kurie kildinami iš lat. *mędus* „medus“ (J. Endzelynas, 1961, p. 398) – dėl liet. *méd-*, lat. *męd-* (liet. *medùs*).

Mẽdžialenkės ẽžeras Vkš.: *Mẽdžialenkė* k.

Meičìškių ẽžeras Vvs.: *Meičìškės* k.

Meikšterinẽlis ež. Smal. Kilmė visai neaiški. Galima tik spėti, kad tai yra iškreipta lytis iš **Mekšrinẽlis*, žr. *Mekšrìnis*.

Meiliñč-upis up. Als. Greičiausiai iš **Melnyč-upis*, plg. *Meilinčãlė* dr., pv. Žrn., kurios gretiminė (senesnė) lytis yra *Melnyčãlė*, *Meiliñč-buvis* ar. Tl., *Meilinčės kelias* Yl. (gal **Melnyčės kelias*). Dėl *melnyč-* žr. *Melnyčẽlė*.

Meilùdė up. Šk. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Meilutė*, plg. *Meiliū̃tė* b. Km., *Meilùt-girės* rst., mš. KzR., *Meilutiškis* aikštė, užleista mišku Pn. Dėl *meil-* plg. *Méil-ia-raistis* pv. Srj., *Meĩliškis* ar., l. Sml. Šaknies *meil-* kilmė neaiški. Viena, plg. liet. *meilùs* „malonus, mielas; lipšnus, glosnus“ (LKŽ VII 1015–1016), antra – liet. *maĩlius* „mažos smulkios žuvys; tik iš ikrų išsiritusios žuvytės“ (ten pat, 736). Plg. dar *Míelupis* up. Prn.

Meĩluškių ẽžeras Tršk.: *Meĩluškiai* k.

Meišt-upỹs up. Dbk., up. Srd. Iš avd. *Meĩštas*.

Meĩžis up. Gr., *Meĩž-upis* up. Klm. Greičiausiai iš avd. *Meĩžis*, *Meižỹs*. Reikia pasakyti, kad *Meĩžis* teka pro *Meĩžių* kaimą.

Meižių̃ ẽžeras Vkš.: *Meižiaĩ* k.

Meižõkų upẽlis Tl.: *Meižõkai* pv.

Mẽkla up. Vnd., *Mėklelė* up. Pšl. Galbūt sietina su liet. *mẽkla* „vėpla, žiopla“ (LKŽ VII 1022), *pa-mẽkla, pa-mẽklė, pa-mėklẽ* „šmėkla, vaiduoklis, baidyklė“ (ten pat, IX 291).

Mekšrìnis, *Mešrìnis* ež. Ign., *Mekšrìnis* ež. Ktk., ež. Lkm., ež. Mlt., *Mekšrìnė* ež. Vs., *Mekšrū́tas* ež. Kpč., *Mekšr-ùpis* up. Jz. Iš liet. *mẽkšras* „nedidelė gėlųjų vandenų karpinių šeimos žuvis; kuoja, bruišė, rauda; pūgžlys“ (LKŽ VII 1025) arba, ypač Rytų Lietuvos hidronimai, iš *mekšraĩ* „tokia žolė“ (LKŽ VII 1025).

Mel̃dik-upė up. Trg. Ten pat *Mel̃dik-laukiai* k., *Mel̃dik-viršiai* k. Atrodo, kad šie kaimų vardai yra kilę iš upės vardo, bet ne iš jo dabartinės lyties *Mel̃dikupė*, o iš ankstesnės ar gretiminės **Meldikis, -ė* ar pan. Beje, šis upės vardas turi ir variantą *Mel̃dė*. Lytis

*Meldikis, -ė būtų priesagos -ik- vedinys iš meĩdas – žr. Meldìnis.

Meldìnis ež. dalis Dkšt. Iš liet. méldas, meĩdas „viksvinių šeimos augalas (Scirpus); nendrė" (LKŽ VII 1027). Plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 47.

Meldỹnių upẽlis Všn. Iš kokio kito vietos vardo *Meldỹnės ar pan., plg. Meldỹnės b. Pnd., b. Pšš., pv. Jž., pv. Rk.

Meldýno Kam̃pas ež. Vs. Iš liet. meldýnas „vieta, kur auga meldai".

Melẽšiškės ež. Vs. Iš pievos vardo Melẽšiškės, o pastarasis iš liet. pvd. Melẽšius.

Meletìnė, Meletinẽlė up. Ds., Meletìnis ež. Ds. Iš liet. meletà „genių būrio paukštis; bitininkų šeimos paukštis (Merops apiaster); žalvarnis, šilovarnis" (LKŽ VII 1030). Plg. Rytprūsių Malette up. (iš senesnės lyties *Melet-, 1395 m. Meletow – SRP II 674), kuri siejama su liet. meletà (G. Froelich, 1930, p. 41).

Melìk-upis up. Vgr. Plg. lat. Mellick k.: lat mẹlikis „melagis" (J. Endzelynas, 1961, p. 408).

Mėlìnis, Mėlỹnė up. Erž., Mėlỹnis ež. Ob. (ir Mėlyniõkas ež. Ob.), Mẽl-upis, Mėl-upỹs up. Prnv., Mẽl-upis up. Šauk. Iš liet. mẽlas, mẽlynas „mėlynas" (LKŽ VII 1027).

Melkỹs ež. Mšg. Lytis žinoma tik iš raštų. Dabar šis ežeras vadinamas Mielkòvska jeziòra. Galbūt lytis Melkỹs yra dirbtinai atstatyta iš kaimo vardo Melkỹs. Nors visai įmanoma, kad kaimas Melkỹs gali būti savo vardą gavęs iš ežero vardo Melkỹs. Šiaip ar taip, ir kaimo, ir ežero vardo Melkỹs kilmė neaiški. Teoriškai įmanoma, kad Melkỹs yra vėlesnė lytis iš *Milkys (lenk. Mielk-), plg. liet. Mìlkai rst. Dg., Milkùčiai rst. Onš., lat. Mil̃ka vs. (J. Endzelynas, 1961, p. 437). Latvių vietovardis siejamas su lat. milka „kresna, dramblota moteris; stambus šuo" bei su lat. mil̃ka „sukčius, apgavikas; drimba, mulkis", mil̦kāss „didelis?" („liels, bet svabads cilvēks") (LVVP I 813). Tokiu atveju vietovardžiams būtų galima rekonstruoti bendresnę stambumo, didumo ar pan., t. y. konfigūracinę reikšmę.

Bet ir lytis Melkỹs visiškai galima, plg. lat. Mẹ̀lka vs., Mẹlkus vs., Mẹlkas vs. (J. Endzelynas, 1961, p. 407). Pastaruoju atveju, matyt, šaknį melk- būtų pamato gretinti su sen. sl. *melko-, plg. sen. bulg. mlěko, rus. moloko „pienas": ide. *melk- „šlapias, drėgnas; šlapuma, drėgnuma" (J. Pokorny, 1949, p. 724). Tai būtų panašus atvejis kaip su hidronimais, turinčiais šaknį malk- (žr. Malkėstà).

Mélmentas up. Kv. Plg. lat. Mẹ̀lmana ‖ Mẹ̀lmute up.' (J. Endzelynas, 1961, p. 410). Kilmė ir daryba neaiški. Bandoma sieti su liet. melmuõ „kryžiaus kaulas, kryžkaulis; slėpsna", mélmenys „inkstus supantys raumeniniai ir riebaliniai audiniai" (LKŽ VII 1036), lat. mèlmeņi „melmuo, slėpsnos, paslėpsniai, kirkšnys" (P. Skardžius, 1973, p. 27). Tačiau tokiam siejimui nepritaria šio upės vardo variantai Mìlmantas, Mìlmontas. Gal tai asmenvardinis upėvardis, sietinas su liet. pvd. Mil̃mantas, Mìlmontas, Mil̃montas, Milmantãvičius, Milmontãvičius. Tada lyties Mélmentas

balsis *e* po pirmojo priebalsio *m* būtų tarmybė iš *i*.

Iš kitų įmanomesnių ryšių plg. liet. *me̍lmas* „blyškus, pablyškęs". Bet šis žodis žinomas tik iš Rytų Lietuvos, nuo Maišiagalos (LKŽ VII 1036).

Melnyčẽlė up. Antz., up. Drsk., up. Vrn., *Melnyčiùkė* up. Prn., *Melnytẽlė* up. Gdž., up. Pmp., up. Rk., up. Srd., *Melnìtiškis* up. Brž., *Mélnyč-balis* up. Šk., *Melnỹč-ravis* up. Nmk., up. Šlv., up. Varn., *Mélnyč-upis* up. Raud., *Mélnyčios upẽlis* Zp., *Melnyčẽlės upẽlis* Vvs., *Melnytẽlės upẽlis* Imb., Rd. Iš liet. slavizmo *mélnyčia*, *melnyčẽlė*, *melnytẽlė*.

Mẽl-upis, *Mėl-upỹs* up. Prnv., *Mẽl-upis* up. Šauk. Iš liet. *mẽlas* „mėlynas" (LKŽ VII 1027).

Meñč-trakis up. Igl. Iš kaimo vardo *Meñčtrakis*.

Méndr-ežeris ež. Mlt. Iš liet. *méndrė* „nendrė" (LKŽ VIII 7).

Meñkas up. Skdv., *Menkùtis* ež. Srj., *Meñk-upė* up. Klvr. (variantas *Meñkupių upẽlis* yra iš kaimo vardo *Meñkupiai*). Iš liet. *meñkas* „nedidelis; negausus; silpnas; prastas, netikęs" (LKŽ VIII 11–12).

Mentùrė up. Kvr. Galbūt sietina su liet. *mentùrė*, *mentùris*, *meñturis*, *menturỹs* „įrankis iš eglaitės kamieno su vienodo aukščio aplinkui išsidėsčiusiomis šakelėmis košei maišyti, bulvėms grūsti ar panašiems reikalams; įrankis, kuriuo muša sviestą muštuvyje" (LKŽ VIII 19).

Mẽn-upis up. Mlt., up. Trg. Plg. lat. *Meņupe* pv. (J. Endzelynas, 1961, p. 421). Galbūt sietina su liet. *mẽnas* „mėnuo" (LKŽ VIII 6), *mėnuo* „mėnulis" (ten pat, 20).

Merà, *Merià* up. Švnč. – žr. *Marà*.

Meřgė up. Krž., up. Nmk., *Merguvà* Nemuno atšaka Pgg., *Meřg-ežeris* ež. Dkšt. (ir *Mergežeráitis* ež. Dkšt.), ež. Ml., ež. Šauk., ež. Vrn., *Merg-ežeriùkas* ež. Slk., *Meřg-intakis* up. Gr., *Meřg-upis* up. Alvt. (ir *Meřgupelis* up. Alvt.), up. Nm., up. Plv. ir kt., iš viso 7, *Merg-upỹs* up. Km., *Meřg-upalis* up. Kl., *Meřg-vagis* up. Pln., *Mergõs upẽlis* Dg., *Mergẽlės Akẽlės* 2 ež. Mrk. Lat. *Meřdze* pv., *Merdzes-mežs* mš. siejama su liet. *Meřgė* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 421); lat. *Mę̃rg-brasls* brasta, *Mę̃rgas-purviņš* b., *Mę̃rg-upe* up. – su liet. *Mergõs akmuõ*, *Meřgupis* up., *Meřgakalnis* kln. (ten pat, 422) ir su lat. *mę̃rga* „viškos; užtvara"; lat. *Mę̂rg-upe* up., *Mę̂rg-upīte* b., *Mę̂rgava* up., *Mę̂rguža* pv. – su liet. *Meřgežeris*, pr. *Mergunen* ir lat. *mę̂rga* „merga" (ten pat, 431). Prūsų *Mergunen*, *Mergapille* kildinama iš pr. *mergo* „mergina, mergelė (Jungfrau)" (G. Gerullis, 1922, p. 98). Kai kurie liet. hidronimai su *merg-* dažniausiai, matyt, taip pat sietini su liet. *mergà*, *mergẽlė* „suaugusi netekėjusi moteris, mergina" (LKŽ VIII 23), *meřgė* „merga" (ten pat, 26). Toks siejimas labiau tinka sudurtiniams (*Meřgežeris*, *Meřgintakis*, *Meřgupis*) ir sudėtiniams (*Mergõs upẽlis*, *Mergẽlės Akẽlės*) hidronimams. Dėl semantikos plg. *Bern-a-kam̃pė* ež. Bb. Bet *Meřgė*, *Merguvà* ir galbūt dar vienas kitas vandenvardis galėtų būti ir kitaip atsiradę. Visų pirma įmanoma, kad tai apofoniniai hidronimų su šaknimi *marg-* (žr. *Margà*) variantai. Be to, kai kurie

lietuvių ir apskritai baltų vandenvardžiai su *merg-* (liet. *Mergė*, *Merguvà*, lat. *Mḗrgava* ir pan.) gali būti labai archaiški, turį arba šaknį *mer-* „jūra, marios" ir sufiksą *g*, plg. av. *maryā* „pieva", sogd. *mry* „pieva", nauj. pers. *mary* „pieva" ir pan. (W. Schmid, 1968, p. 11), arba šaknį **meregh-*, plg. lat. *merguôt* „vos vos lynoti", *mer̃ga*, *mārgā* „mažas, menkutis lietus", rus. *morozgá* „smarkus lietus", ček. *mrholiti* „lyti, lynoti", rus. *morgota* „migla, rūkas" ir pan. (žr. J. Duridanov, 1975, p. 256–257).

Mer̃giškių ẽžeras Auk.: *Mer̃giškės* k.

Mergùtrakio ẽžeras Klvr., *Mergutrakė* up. Klvr.: *Mergùtrakis* k.

Merguž̃ėlė ež. Vvs. Plg. *Mer̃gė* up. Krž. (žr.) ir pan. Tačiau greičiausiai sietina su liet. *margùžė* „tokia žuvis, nedidelė, pilvas blyškus, gelsvas, per šonus eina rainas ruožas, gyvena upėse kur prie maurų" Vrn.

Mer̃kė up. Btg., *Merkỹs* up. Mrk. (ir *Merkẽlis* up. Mrk.). Plg. liet. *Merkãlės* plk. NmŽ., *Merk-balė* b. Všt. Siejama su liet. *mer̃kti* „dėti, nardinti į vandenį ar kokį kitą skystį; šlapinti, drėkinti; lyti, drengti" (LKŽ VIII 37), rus. *мяреча* „liūnas" (K. Būga, 1958, p. 414). Dar žr. M. Vasmer, 1967, p. 602; L. Kurkina, 1969, p. 137, 143; J. Otrębski, 1963 a, p. 269.

Mer̃kmenys, *Merkmenaĩ* ež. Ml. Greičiausiai priesagos *-men-* vedinys iš liet. *mer̃kti* – žr. *Mer̃kė*.

Merkšiškių ẽžeras Gž.: *Merkšìškiai* k.

Mer̃š-takis up. Žml. Galbūt iš liet. **Merč-takis* < lat. **merc-* < **merk'-*: lat. *mèrkt* „mer̃kti" (LVV II 619), *mèrce* „padažas, mirkalas" (ten pat, 617). Toliau žr. *Mer̃kė*.

Meškãlizdis up. KzR. Iš raisto vardo *Meškãlizdis*.

Meškerẽlis, *Meškeriùkas* ež. Onš. Plg. liet. *Meškeriõtė* b. Krkn. Galbūt sietina su liet. *meškerẽ* „įrankis žuvims gaudyti" (LKŽ VIII 89), *meškerióti* „gaudyti žuvis meškere" (ten pat, 90).

Mẽškinas ež. dalis Dkšt. Iš liet. *mẽškinas* „lokys, meška" (LKŽ VIII 91).

Meškìnė up. Šlčn., up. Vl., up. Vv., *Meškìnė* ež. Švn., *Meškìnis* up. Plk., *Meškùtis* ež. Kpč., ež. Trak., *Meškãl-upis* up. Šmk., *Mešk-a-rũris* ež. Šauk., *Mẽšk-a-takis* up. Lkm. (kitas Skardẽlio vardas), *Mẽšk-a-vartė* ež. dalis Vad., *Meškerdỹs* < **Mešk-skerdys* (dėl *skerd-* žr. *Skerdìmas* up. Jnšk.) up. Jnšk., *Mẽšk-upė* up. Bsg., up. Pgg., *Mẽšk-upis*, *Mẽšk-a-upis* up. KzR., *Mẽšk-upis* up. Rz., up. Smln., *Mešk-ùpis* up. Kdl., *Mešk-upỹs* up. Snt., *Meškùt-upis* up. Rdd. Iš liet. *meškà* „lokys", *meškãlė*, *meškùtė*.

Meškùbalė up. Brž. Iš balos vardo *Meškùbalė*.

Metẽkl-iupis up. Kp. Plg. lat. *Mętękla-kalns*: lat. *meteklis* „duoklė, muitas; nuoma; privirintas geležies gabalas; kliūtis" (LVV II 606–607), liet. *metẽklis* „kas nepastovus, mėčiojasi", *mèteklis* „vyras, gyvenantis su svetima žmona" (LKŽ VIII 105).

Metelỹs ež. Srj. (ir *Metelytė* up. Smn.). Kilmė neaiški. Šaknis *met-* baltų vardyne gana reta, be to, kai kurie vietų vardai su *met-* gali būti asmenvardiniai. Toks, atrodo, yra pr. vv. *Metkeim*, *Metekayme*: pr. avd. *Mete* (E. Gerullis, 1922, p. 98).

Lietuvių vietų vardų su *met-*, kuriuos galėtume lyginti su ežero vardu *Metelỹs*, tuo tarpu bemaž nėra – plg. galbūt tik *Mẽt-a-pievis* pv. Ml. (jeigu šis vv. nėra iš **Mėt-a-pievis*). Latvių vardyne vienas kitas vietos vardas su *met-* pasitaiko, bet jų kilmė yra arba labai neaiški, arba visai kitokia, plg. *Metis-pļava* pv. (kilmė neaiški), *Metenis* pv., b. (lat. *metenis* „užgavėnės" ir kt. – žr. J. Endzelynas, 1961, p. 423) ir t. t. Pr. *Metyngen* ež. jau gali būti tvirčiau siejamas su liet. *Metelỹs* (K. Būga, 1958, p. 525). Ypač svarbus yra jotv. ežero vardas *Necko*, kurio senesnė (jotvingiška) lytis buvo *Methis* < **Metis*, ir upės vardas *Netta* (padarytas iš ežero vardo *Necko* < **Metis*), kuris yra iš **Meta* ar **Metis* (K.-O. Falk, 1973 a, p. 28; to paties, 1976 a, p. 122).

Toliau liet. *Metelỹs* galbūt lygintinas su liet. *mèsti*, *metù* „sviesti; kelti, tiesti į priekį ar į šalį" (LKŽ VIII 49–50), lat. *mest* „mesti", pr. *metis* „metimas, wurf", rus. *mety*, *mesti* „šluoti" (bendresnė reikšmė buvusi „sukti" ar pan. – M. Vasmer, 1967, p. 611) : ide. **mē-* „paženklinti, matuoti" (E. Fraenkel, 1962, p. 443; J. Pokorny, 1949, p. 703–704). Tad, atrodo, *Metelỹs* – tai „išsišakojęs, išsimėtęs ežeras", plg. *mẽteliotis* „nesitenkinti tuo, kas yra, norėti vis nauja" (LKŽ VIII 105), „puldinėti į šalis, blaškytis" (Lkm.).

Mėžià, *Mėžẽ*, *Mėžỹs* up. Švnčl. Plg. liet. *Mėziaukà*, *Mẽželka* up. Grv. Galbūt sietina su liet. *mẽžti* „kabinti, kuopti mėšlą; tepti, teršti; niauktis, ūktis" (LKŽ VIII 128–129), toliau – su rus. *mazatь* „teplioti, teršti" ir t. t. (žr. M. Vasmer, 1967, p. 557; E. Fraenkel, 1962, p. 444).

Mìckiškė up. Dt., *Mìck-upis* up. Lkč. Iš liet. avd. *Mìckus*.

Mìck-upis up. Pp.: *Mickiaĩ* k.

Mičiū́nų ežerẽlis Skp.: *Mičiū́nai* k.

Midegà up. Žsl. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt priesagos *-ega* vedinys iš šaknies *mid-* (jeigu, žinoma, nėra sudurtinis iš **Mid-dega*?). Toliau galėtume įtarti ryšį su liet. *midùs* „svaiginamas gėrimas, daromas iš medaus ir apynių" (LKŽ VIII 133). Tačiau, antra vertus, visai įmanoma, kad *Midegà* yra vėlesnis perdirbinys iš **Medega*, plg. liet. *medegà* „medžiaga, medis" (ten pat, VII 983).

Midùlis, *Midòlka* ež. Imb. Pirmasis variantas *Midùlis* yra dirbtinis, rekonstruotas pagal kaimo vardo oficialią lytį *Midùliai*. Iš gyvosios kalbos žinoma kaimo vardo lytis *Midòlkai*, kuri gali būti iškreipta iš **Medolkai*, plg. tų pačių vietų kaimų vardus *Medõliškės*, *Mẽdikai*, *Medìnka*. Matyt, anksčiau būta šaknies *med-*, dėl kurios toliau žr. *Medáinis*.

Miegótas up. Grnk., *Miegõs ùpė* Kv. Plg. liet. *Mieg-a-kulė* pv. Mrk., *Miẽgė* b. Skdv., *Miegãlė* ar. Skdv., *Miegãlės* ar. Pmp., *Miegẽnė* ln. Pln., *Miegós-upis* k. dalis Žž., lat. *Mìega* up., *Miega-pļava* pv., *Miêga-bir̃ze* mš., *Mìega-lìcis* sln. (J. Endzelynas, 1961, p. 445–446). Galbūt sietina su liet. *míega*, *miegà* „užtvara grūdams, bulvėms ir kt. daržovėms supilti klėtyje ar rūsyje, aruodas" (LKŽ VII 133), lat. *miêga* „t. p.". Žodis *míega*, atrodo, reiškė ir upės ùžtvarą.

Mieklà up. Pšl. Galbūt vėlesnis perdirbinys (ar tarmybė?) iš **Mėklà*, žr. *Mẽkla*.

Mieleĩš-upis up. Šil. Ten pat kaimas *Mieleĩšupis*. Plg. dar *Mieleĩškampis* k. Šil., *Mielaĩšiškė* rst. Pkn., *Mieleĩšiai* k. Biržų r. Kamienas *mieleiš-* (*mielaiš-*) greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Meliẽšius*, *Melẽšis*, *Melẽšius*, *Mielỹs*, *Mieleikà*, *Mielùtis* ir pan.

Mielkà, *Mèlka*, *Mielk-upis* up. Šš. Greičiausiai slaviškas vardas, sietina su brus. *мель* „negili vieta upėje ar ežere" (I. Jaškin, 1971, p. 113), *мелькі* „negilus". Bet žr. *Melkỹs*.

Míel-upis up. Prn., up. Žl., *Mielava* up. Lb., *Miel-ùpis*, *Míel-upis* up. Vlk. Plg. liet. *Míel-a-raistis* pv. Auk., *Míel-a-salis* krm. Žl., *Mielẽlis* l. Mrc., *Mieliavà* pv. Lz., *Mielýnas* ar. Kpč., *Mielìnė* pv. Mrs. Plg. liet. *miẽlas* „gipsas, klintis; kreida; kalkės" (LKŽ VIII 143), *miẽlės* „vienaląsčiai mikroskopiniai grybeliai, sukeliantys rūgimą" (ten pat, p. 145–146). Plg. K.-O. Falk, 1973 b, p. 25.

Mierà up. Rmš. Greičiausiai ne visai dėsningas iškreipinys iš **Mera*, žr. *Merà*.

Miesčionkà up. Dg. Plg. liet. *miesčionkà* „miesto gyventoja" (LKŽ VIII 154) – matyt, „iš miesto, nuo miesto tekanti upė" ar pan.

Miẽst-upis up. Jnšk. Iš liet. *miẽstas* „didelė gyvenamoji vietovė..." (DLKŽ).

Miẽšbalė up. Gž. Iš pievos vardo *Miẽšbalė*. Plg. dėl jos *Miẽšbalė* tv. Ob. < *Miẽžbalė*, plg. *Miẽžbalė* b. Lbv. – žr. *Miežintà* ir *Miẽžupis*.

Miežintà, *Míežinta*, *Miẽžiškis* up. Lel. Plg. liet. *Miežalìnė* mš. Lk., *Miežìnė* krm. Slnt., *Miežýtė* mš., plk. Čk., lat. *Mìežu-dīķis* tv., *Mìežu-purvis* pv., *Miezaine* mš., *Mìezājs* mš., b. Lat. vietovardžiai su *miez-* siejami su lat. *mìezis* „miežis" (J. Endzelynas, 1961, p. 448–449). Galbūt ir lietuvių vietų vardai su *miež-* kildintini iš liet. *míežis*, *miẽžis*, *miežỹs* „Hordeum" (LKŽ VIII 159). Tačiau kartais vietovardžiai su *miež-*, matyt, gali būti siejami su šaknies *maiž-* vietų vardais (žr. *Maĩžuva*): liet. *mỹžti*, *máižyti* (P. Skardžius, 1973, p. 27–28). Tiesa, dėl tokio siejimo kyla ir rimtų abejonių, nes baltų kalbose nėra apeliatyvinės šaknies *miež-* reikšme „myžti, maižyti" ar pan. Tad bene įtikimiausias ryšys būtų su *míežis*, plg. *Kviẽtupis* up. Sk., *Rùgupis* up. Zp. ir pan.

Miežonių̃ upẽlė Mlt.: *Miežónys* k.

Miẽž-upis up. Vgr. Šaknies *miež-* kilmė neaiški. Šios upės kitas vardas yra *Rubẽžiaus griovỹs*: liet. slavizmas *rubẽžius* „ežia, riba, siena". Atrodytų, kad ir vardo *Miẽž-upis* pirmasis sandas *miež-* gali būti iš rus. *межа* „ežia, rubežius, riba" ar pan. Plg. liet. *Míež-a-salė* miškas tarp ežerų Trak. Tačiau vardas *Rubẽžiaus griovỹs* gali būti liaudies etimologija arba ir visai atskirai susidaręs. Tuomet dėl *miež-* žr. *Miežintà*.

Miguliùkas ež. Sem. Priesagos *-ukas* vedinys iš pievos vardo *Migulỹs* (: *migulỹs* „guolis" LKŽ VIII 173).

Mikãliškės ẽžeras Kpč.: *Mikãliškė* k.

Mikasà, *Mìkasa* up. Al. Matyt, iš pievos vardo *Mikasà*, kuri savo ruožtu sietina su liet. *Mikasiùkas* ak. Lp., *Mikašỹnė* dr. Ktk.: liet. avd. *Mikãsius*, *Mikãšius* (< lenk. *Michaś* < *Michał*).

Mìkčiškė up. Vdk. Plg. liet. *Mìkčios mìškas* Trgn. Greičiausiai iš avd. *Mìkčius*.

Mìkeliškių ẽžeras Brž.: *Mìkeliškiai* k.

Mikiẽjaus upẽlis, *Michiẽjaus upẽlis* Imb. Iš avd. *Michiẽjus*.

Mikytà up. Ad. Plg. *Mikità* ak. Srj., ak. Pž., *Mikyt-ã-balė* pv. Lzd., *Mikito eglelė* mš. An., *Mikitos salelė* mš. Kvr., *Mikitùvka* dr. Mlt., *Mikỹtai* k. Šakių r., k. Šilutės r., *Mikytaĩ* k. Skuodo r. Iš avd. *Mikità*, *Mikytà*, *Mikỹtas* ar pan.

Miklinỹs up. Pp. Plg. liet. *Miklė* plk. Krž., lat. *Mikluojs* ež., *Mikli* k.: lat. *mikls* „drėgnas“ ar *mikls* „lankstus“ (J. Endzelynas, 1961, p. 435), liet. *miklùs* „liaunas, lankstus; vikrus, mitrus, greitas, gyvas“ (LKŽ VIII 179–180). Vis dėlto drėgnumo, šlapumo reikšmė gal yra geriau pagrindžiama, plg. lat. *miklājs* greta *muklājs*, *muklejs*, *muklaîne* „klampi pelkė“, *mukls* „pelkėtas“ (LVV II 625; 663), *miklums* „drėgnuma“ (ten pat, 625).

Mìklovo ẽžeras Als. Iš avd. *Mìklovas*.

Miknáičių ẽžeras Žg.: *Miknáičiai* k.

Mìkniškis up. Antz. Iš pievos vardo *Mìkniškis*, kuris pats yra iš avd. *Miknỹs*, *Mìknius* ar pan.

Mikš-upỹs up. Gdž. Iš avd. *Mikšà*, *Mìkšas*, *Mikšỹs*.

Mikùčių upãlis Trg. Iš avd. *Mikùtis*.

Milãšiškė up. Užp. Iš avd. *Milãšius*.

Milãšius ež. Ml. (ir *Milašáitis* ež. Ml.). Greičiausiai iš avd. *Milãšius*. Nors plg. *Mylẽ* up. Švnč. Asmenvardinei šio ežero vardo kilmei ne visai pritartų ir palyginti ilgas jo amžius: 1784 m. *Milasz* ir *Milaszek* (VS VIII 231).

Milč-iupė, *Milč-iupkà*, *Milč-iuvkà* up. Šr. Plg. liet. *Milč-ia-balė* pv. Pns., *Milč-ia-buktė* vieta upėje Btr., *Milč-ia-kalnis* kln. Brt., *Mìlč-ia-raisčiai* mš. Vrn. Kartais gali būti ir iš avd. *Milčius*. Nors įmanomiau sieti su liet. *mìltai* – žr. *Miltaujà*.

Milčiùs up. Grl. Iš avd. *Milčius*. Upelis *Milčiùs* teka per vietas, kur gyventa žmonių, pavarde *Milčius*. Tokią upės vardo *Milčiùs* kilmę patvirtina ir vv. *Milčiaus balà* Km.: iš avd. *Milčius*.

Mìld-upis, *Mìldos upẽlis* Vrn. Gal iš avd. *Mìlda*.

Mylẽ up. Švnč., *Mylẽ* ež. Švnč., *Milỹs* up. An., *Miliõtė* up. Stč., *Mìl-upė* up. Br. Plg. liet. *Mìl-ia-kalnis* kln. Sem., *Mìl-ia-raistis* rst. Užp., *Mìlis* rst. Vv., *Miliūkštės* b., šlaitas Ant. Kilmė neaiški. Lat. *Mīlenis* up., pv., *Mīlene* pv., *Mīla* mš., *Mīl-dīķa-kalniņš* kln. (vok. *Mühlenteich*) greičiausiai yra iš vok. *Mühle* „malūnas“ (žr. J. Endzelynas, 1961, p. 443). Lat. *Mila* up., *Milas* pv., *Milas-upe* siejami su lat. *mila* „storos šiurkščios medžiagos valstiečio rūbai; stora šiurkšti skara“ (ten pat, 436–437). Atrodo, kad ir dalis liet. minėtų vardų galėtų būti kilę iš liet. *mìlas* „storas veltas vilnonis namų darbo audeklas“ (LKŽ VIII 184) – visų pirma vietų, kuriose buvo veliamas,

plaunamas milas, prasme. Vienu kitu atveju galimas ryšys ir su avd. *Mìlis*, *Milỹs*, *Mìlius*. Bet vis dėlto hidronimai *Mylẽ*, *Milỹs*, *Miliõtė*, *Mílis* (rst.) ir pan. gali būti gana archaiški ir vedami iš liet. *mìlti (mýlė, mìlė)*, *mil̃ti* „leisti įkaitintus akmenis (į šaltą vandenį pirtyje); šildyti įkaitintais akmenimis (vandenį pirtyje)", *ap-mìlti*, *į-mìlti* „karštais akmenimis įšildyti (vandenį pirtyje)" ir pan. (LKŽ VIII 195–196). Galbūt vandens temperatūros prasme.

Miliušà up. Trg. (ir *Miliušẽlė* up. Trg.). Gal iš avd. *Miliùšis*. Nors žr. *Mylẽ*

Mìlkuškė up. Ml. Plg. *Mìlkuškė* k. Ad. Iš avd. *Mìlka*, *Mil̃kus* ar pan.

Mil̃-maudė up. KzR. Gal iš liet. *mìlas* „toks audeklas" ir *máudyti* (t. y. vieta, kur maudomas, skalaujamas ar pan. milas).

Miltaujà up. Trg., *Miltén̈ka* up. Rkn., *Mìlt-upis* up. Jon. Plg. liet. *Mìlt-a-balė* mš. Plv., *Milt-ã-kalnis* kln. Dt., *Mìlt-a-raistis* pv. Gdl., *Miltẽniai* mš. Žd., *Mìlt-upis* dr. Btg., *Mil̃t-upis* b. Pkn., *Mìltų kálnas* Kltn. Galbūt iš liet. *mìltai*. Dar žr. *Milčiupė*.

Mìl-upė up. Br. – žr. *Mylẽ*.

Mìlvydiškis up. Klm., *Mìlvydo ẽžeras* Varn. (kitas Gūžrõs vardas). Iš avd. *Mìlvydas*.

Mil̃žino Kãpas up. Rk. Iš kalno vardo *Mil̃žino Kãpas*.

Mil̃žtė, *Mil̃žtis* up. Šlv. Galbūt sietina su liet. *mìlžti* „tvenktis, niauktis (apie dangų prieš lietų, prieš audrą); keltis (skauduliui), tvinkti" (LKŽ VIII 203–204), lat. *mil̃zt* „niauktis, temti" (LVV II 629). Toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 453.

Milž-upỹs up. Jž. Ten pat *Mil̃ž-upė* Sartų ež. dalis. Plg. liet. *Mil̃ž-ia-kalnis* kln. Kp., *Mil̃ž-iã-kapė* klv. Gdr., *Mil̃ž-ia-kapis* kln. Vrn., *Milžių̃ kálnas* Jž., *Mìlž-kapiai* kln. Šlv., *Mil̃ž-upė* pv. Rim., *Mil̃ž-upis* pv. Dkšt., lat. *Mil̃zu-grāvis* gr., *Mil̃z-grāvis* prv., *Mil̃zu-kalns* kln., *Mil̃zava* up., *Mil̃zav* gr., *Mil̃zen* pv. Šie lat. vietovardžiai siejami su lat. *mil̃zis* „kas labai daug, milžiniška" (J. Endzelynas, 1961, p. 438), liet. *mil̃žinas* „kas labai didelis, stambus" (LKŽ VIII 202). Plg. lat. *mil̃zt* „tvinkti, pampti; sukti, pūliuoti" (LVV II 629). Bet, antra vertus, kai kurie šios grupės hidronimai gali būti tos pačios kilmės kaip *Mil̃žtė* (žr.).

Mìmainių ẽžeras Pnt.: *Mìmainiai* k.

Mìmpjaunis up. Tt. Iš pievos vardo *Mìmpjaunis* pv. (< **Min-pjaunis*, dėl *min-* žr. *Minià*).

Minaga ež. Krk. Iš liet. *minagà*, *minãgas* „tokia žuvis, niegė, upinė septyntaškė" (LKŽ VIII 206).

Minãkalnio ẽžeras Vvs.: *Minãkalnis* k.

Minavà up. Jpd. – žr. *Minià*.

Mìnčia up. Slk. Jeigu šaknis *minč-* nėra baltų (sėlių) dialektizmas iš *mink'-* (plg. liet. *mìnkyti* „maigyti, maišyti minkštą masę" – LKŽ VIII 221), tuomet upėvardis *Mìnčia*, matyt, sietinas su liet. *Mint-a-raistė* šlt., db. Kur., *Mintaũšis* b. Pmp., *Mint-laukiai* krm. Sml., *Минта* l. Krž., *Минтунисъ* up. Kŕtv. K. Būga čia priskiria ir lat. *Mītava* mst. (liet. *Mintaujà*) (K. Būga, 1961, p. 263–264). Ar čia gali būti minima ir pr. *Mynt-*

hen, *Myntewayen*, *Mintieyten*, ne visai aišku, nes šie prūsų vietų vardai gali būti ir asmenvardinės kilmės (G. Gerullis, 1922, p. 99).

Liet. *Mìnčia* ir galbūt kitus vietų vardus su *mint-* įmanoma būtų sieti su liet. *mìnti* „trypti, mindyti" (LKŽ VIII 232), lat. *mīt* „žengti, minti" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 454). Bet tokiu atveju reikšmė pasiliktų ne visai aiški. Plg. toliau *mìnkyti*, *mìnkštas* (ten pat, 455).

Mìnčia gali būti ir tarmybė iš *Ménčia*. Tuomet visai pamatuotai galėtume sieti šį hidronimą su liet. *meñtė*, *mentẽ* „į galą platesnė lentelė, medinė lopetėlė košei, putrai, mentalui ir kt. maišyti, maišiklis; plokščias trikampis kaulas viršutinėje nugaros dalyje" ir kt. (LKŽ VIII 17). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Minčiū́nų upẽlis Km.: *Minčiū́nai* k.

Mineĩkis ež. Dgč. Ne visai aišku, ar iš pvd. *Mineĩkis*, ar sietina su *Minià* up. Skdv. Kaimo, prie kurio yra ežeras, vardas *Mineikìškės* gali būti priesagos *-iškės* vedinys ir iš pvd. *Mineĩkis*, ir iš ež. vardo *Mineĩkis* (plg. *Kupà* – *Kùpiškis*, *Kumpuõlis* – *Kumpuolìškis* ir kt. – žr. J. Balčikonis, 1958, p. 250). Tačiau ta aplinkybė, kad pvd. *Mineĩkis* yra grynai vakarietiška, žemaitiška, o Rytų Lietuvoje nėra, leistų spėti, kad ežero vardas *Mineĩkis* galbūt yra priesagos *-eikis* vedinys iš šaknies *min-*, kuri sietina su *Minià* up. Skdv. (žr.).

Minià up. Skdv., *Mìnija*, *Mìnė* up. Grg., *Minavà* up. Jdp., *Minẽlis* ež. Lkm., *Mìn-upė* up. Užv. Plg. liet. *Min-upỹs* grv. Srv., *Mìmpjaunis* < **Min-pjaunis* pv. Tt., *Mìniavos* pv. Skd., pv. Vp. Latvių aiškesnių vietovardžių su *min-* bemaž nėra (plg. gal tik *Minītes* pv. – J. Endzelynas, 1961, p. 439). Šaknies *min-* prūsų vietų vardai laikomi asmenvardinės kilmės (G. Gerullis, 1922, p. 99).

Liet. hidronimų su šaknimi *min-* kilmė ir reikšmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *mýnė* „klimpstama bala, liūnas" (deja, šis žodis žinomas tik iš vieno šaltinio – LKŽ VIII 212), plg. *myniavà* „kas suminta, ištrypta" (ten pat, 216), *mìniava*, *miniavà* „ilgalapė veronika (Veronika longifolia); lininis brantas (Cuscuta epilinum); pūkūnė (Filago)" (ten pat). Būtų pamato spėti, kad buvo koks nors šaknies *min-* apeliatyvas, reiškęs balą, kemsyną ar pan. Beje, H. Krajė mano, kad šaknis **min-* esanti šaknies **main-* nykstantis apofoninis variantas – dėl *main-* žr. *Máinia* (H. Krahe, 1964 c, p. 98). Panašiai samprotauja ir S. Rospondas (žr. S. Rospond, 1969, p. 182). Plg. T. Lehr-Spławiński, 1960, p. 11.

Miniñko upãlis Žr.: *Miniñkas* pv.

Mìniškės up. Nmk. Iš pievos, miško vardo *Mìniškės*. Pastarasis yra galbūt iš avd. *Mìnas* ar pan.

Miniū́niškis ež. Dgč. Gal iš avd. **Miniūnas*, plg. *Mìnas* pvd., *Miniū́nai* k. Rz.

Minkẽlių ẽžeras Nmč.: *Minkẽliai* k.

Minsnóras, *Mensnóras* up. Skdv. Kilmė ir daryba neaiški. Gal sudurtinis: *Mins-* *(Mens-)* ir *-nóras* (plg. *Lab-a-nóras* ež. Lb. – žr.). Kas yra kamienas *mins-* ar *mens-*, nežinoma. Gal iš *mens-* < *męs-*:

mensà, męsà „mėsa“ (LKŽ VIII 16, 42).

Mirẽlis ež. Trgn. Plg. liet. *Mirẽsė* pv. Plv. Gal sietina su liet. *miŕti*, plg. *mìrėlis* „numirėlis“, *mirẽsis* „numirėlis, lavonas“ (LKŽ VIII 248). Reikšmę būtų galima aiškinti kaip „išmirusi, be gyvybės vieta“ ar pan. Dar žr. *Miruõlis*.

Mìrglonas, *Mìrglius* up. NmŽ. (Hartnocho žemėl. II *Mirgla*). Galbūt sietina su liet. *mirgė́ti* „šviesti, žibėti mirksinčia šviesa; judėti, virpėti, marguliuoti, kaitaliojantis spalvoms ar šviesai ir šešėliams“ (LKŽ VIII 249–250).

Mirgų̃ ẽžeras Vb.: *Mirgaĩ* k.

Mirkyklė̃ up. Brš. Iš liet. *mirkyklà* „vieta, kur mirkomi linai, kanapės“ (LKŽ VIII 256).

Miruõlio upẽlė Lkm.: *Miruõlis* ež.

Miruõlis ež. Lkm. Plg. liet. *miruõlis* „mirtingasis“ (LKŽ VIII 277). Toliau žr. *Mirẽlis*.

Mis-akė̃ up. Stk. Plg. liet. *Misà* klo. Auk., *Mìs-a-balės* klo. Stk., *Mìs-a-pilvė* pv. Šš., *Mìs-a-pilvis* įdubimas pievoje Kp., *Misytė* l. Onš., lat. *Misa* up., pv., *Mis-upe* up.?, *Misas-purvs* b., *Misu-purvis* b. (J. Endzelynas, 1961, p. 440). Galbūt sietina su liet. *misà* „nuopilas nuo salyklo alui daryti; iš ruginių miltų padarytas rūgštus gėrimas, gira, rūgštymas, rūgštelė; medumi ar sirupu pasaldintas vanduo“ (LKŽ VIII 277–278), lat. *misa* „misa“ (J. Endzelynas, ten pat).

Miseliškė up. Gdl. Greičiausiai iš avd. *Misẽlis*. Dar žr. *Mìsupis*.

Misit-upis up. Yl. Plg. liet. *Misytė* l. Onš. Kamienas *misit-* (ar *misyt-*) išvestinis: *mis-it-(-yt-?)* – toliau žr. *Misakė̃*.

Mìs-upis up. Plk. Siejimas su *Misakė̃* up. Stk. (žr.) kelia ir abejonių – upė teka per *Misiū́nų* kaimą, todėl ir upės vardo pirmasis sandas *mis-* gali būti asmenvardinis: liet. pvd. *Misỹs, Mìsius, Misiū́nas*.

Mìšė ež. Pln. Kaip rodo šio ežero vardo variantas *Mìšės ẽžeras*, oficiali lytis *Mìšė* yra, matyt, vėlesnė, antrinė. Šaknis *miš-* čia asmenvardinė: liet. *Mìšas, Mišeĩkis* ir t. t. Plg. K. Būga, 1961, p. 262.

Mišeĩkbalis up. Pš. Iš balos, lomos vardo *Mišeĩkbalis* (< avd. *Mišeĩkis*).

Mišeĩkis, *Mišeĩkio upãlis* up. Vkš. Greičiausiai iš avd. *Mišeĩkis*.

Mìšiškių upẽlis Brš.: *Mìšiškės* k.

Miškìnis ež. Dgl., ež. Ml., 2 ež. Ob. Iš liet. *miškìnis* „miške esantis, laukinis“ < *mìškas*.

Miškìnių ežeras Šlv.: *Miškìniai* k.

Miškotupis up. Kš. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iš kokios kitos vietos (balos, raisto ar pan.) vardo **Meškotupis* (: liet. *meškà* ir *tupė́ti*), plg. *Meškatupė* pv. Jon., *Meškãtupis* grv. Rdd.

Mìš-upė, *Mìš-upis* up. Krt. Greičiausiai iš avd. *Mìšas* ar pan. (be kita ko, tai patvirtintų ir kaimo, per kurį teka upelis, vardas *Mišė́nai*).

Mìtuva, *Mìtva* up. Jrb. (1598 m. žemėl. *Mithwe* Lelv., M 1012, 100), *Mituvà* ež. Skp., *Mituvà* up. Kp., *Mìt-upis* up. Slnt. Santykis su lat. *Mītava (*Mintava)* dėl *ī* < **in*: *i* abejotinas, nors kartais

šie vietų vardai ir siejami (J. Endzelynas, 1961, p. 445). Šaknies *mit-* kilmė ne visai aiški. Tačiau, atrodo, ją galima sieti su liet. *mit-rùs* „vikrus, miklus; lankstus" (LKŽ VIII 299), lat. *mit-rs* „drėgnas" (LVV II 639). Bendresnė šių apeliatyvų reikšmė buvusi „suspaustas, sumintas; susuktas" (E. Fraenkel, 1962, p. 452).

Mìžė up. Žl., *Mižãvas* up. Grnk., *Mìž-upis* up. Šmk., up. Pšš., *Mìž-upẽlis* up. Srv., *Miž-upỹs* up. Btg., up. Prnv. Plg. liet. *Mìž-a-raistis* b. Lp., *Mìž-daubis* pv. Vdk., *Mìž-lankỹs* pv. Jsv., *Mìžnė* pv. Všt. Lat. *Mizene* pv., *Miz-upe* up. ir kt. vietų vardai su *miz-* siejami su lat. *miza* „žievė, luoba, lukštas" bei su liet. *Mìžupis* (J. Endzelynas, 1961, p. 442).

Lietuvių vietovardžiai, turintys šaknį *miž-*, visų pirma sietini su šaknies *myž-* vietų vardais (žr. *Myžẽklis*), toliau – su liet. *mìžas* „penis", *mìžė* „cunnus", *mìžius* „mižnius" (LKŽ VIII 305), *mỹžti* ir t. t. (mažumo ar pan. prasme).

Myžẽklis up. Grz. (kitas Jonẽlio vardas), *Mỹž-ravis* up. Ar., *Mỹž-upė* up. Krč., *Mỹž-upis* up. Grš., up. Krtv., up. Nmk. ir kt., iš viso 10, *Myž-upãlis* up. Dr., up. Krtn. Iš liet. *mỹžti* „šlapintis; čiurkšle tekėti, bėgti, švirkšti" (LKŽ VIII 305), *mỹžupis* „griovys nešvarumams, srutoms nuleisti, vasarą išdžiūstantis upelis, vadaksnis" (LKŽ VIII 306).

Mõck-upis up. Kt., up. Lkš., up. Snt., up. Žvr., *Mock-upỹs* up. Vl. Iš pvd. *Mockà*, *Mõckus*.

Mõčk-upis up. Zp. Iš pvd. **Močkus*, plg. *Mãčkus* (A. Vanagas, 1974, p. 107).

Mokià up. Mlt. Greičiausiai hipernormalizmas iš tarminės lyties *Makià* – toliau žr. *Makỹs*.

Mólė up. Skdv., *Mólė*, *Molỹnė* up. KzR., *Mólaina*, *Mólana* up. Pn., *Mólina* up. Brž., *Mól-iupė* up. Lg., *Mol-iùpė* up. Vvs., *Mól-iupis* up. Pbs., up. Pn., up. Rz., *Mól-upis* up. Akm., up. Als., up. Bt. ir kt., iš viso 13, *Mol-upỹs* up. Brt., up. Krkn., *Mol-upalis* up. Grg., *Mol-upẽlis* up. Pn. Iš liet. *mólis* „tąsi rusva žemė, iš kurios daro plytas, indus" (DLKŽ).

Mólbedis up. Žal. Iš liet. *mólbedis* „molduobė" (LKŽ VIII 335).

Mólbestis up. Jnšk. Iš liet. *mólbestis* „molduobė" (LKŽ VIII 335).

Móldaubis up. Trg. Iš daubos vardo *Móldaubis*.

Móldžiabūdis up. Gž. Iš kokios kitos vietos (pievos, miško ar pan.) vardo **Moldžiabūdis* < **Molmedž-ia-būdis* < *Mólmedžiai* pv. ten pat.

Molẽtiškis up. Ut. Greičiausiai iš avd. **Molėta*, plg. pvd. *Malẽta*.

Móliakalnio upẽlis Žl.: *Móliakalnis* kln.

Molkasà up. Lkč., *Mólkasis* up. Plk., *Molkasỹs* up. Vv. Iš liet. *mólkasis* „molduobė" (LKŽ VIII 342).

Momỹs up. Rt., *Mominỹs* ež. Užp. – žr. *Mamavỹs*.

Mónis ež. Sem. (ir *Monáitis* ež. Sem.). Plg. liet. *Món-a-balė* pv. Smn., *Monų balaitė* Švn. Kilmė neaiški. Plg. dar lat. *Mãņ-upīte* up., *Mãņu-kalni* kln., siejamus su lat. slavizmu *mãnis* „fokusininkas; iliuzija; kerai" (J. Endzelynas, 1961, p. 393), kuris yra tos pačios kilmės kaip liet. *mõnas* „šmėkla, vaiduoklis; apgavikas; burtai, ke-

rai; apgaulė" (LKŽ VII 345). Gal ir liet. ežero vardas *Mónis* gali būti demonologinės kilmės (kirčio neatitikimas gali būti ne genetinis, o vėlesnis: *Mónis* < **Mõnis*). Be to, liet. vietų vardus su *mon-* įmanoma sieti su liet. *mõnai* „tokia pelkių žolė, paprastoji monažolė (Gliceria fluitans)" (ten pat).

Nežiūrint šių gana įmanomų gretinimų, vis dėlto, atrodo, nereikėtų išleisti iš akių ir to fakto, kad ežero vardas *Mónis* gali būti palyginti archaiškas hidronimas, kurio šaknis *mon-* < **mān-* būtų giminė su lot. *manō, -āre* „tekėti, bėgti, srūti", bret. *mān* „samanos, kerpė", kimr. *mawn* „durpės" ir pan.: ide. **mā-nō-*, **mā-ni* „drėgnas, šlapias" (plačiau žr. J. Pokorny, 1949, p. 699).

Mõrkavo upẽlis Vs.: *Mõrkavas* ež.

Mõrkė, *Mõrk-upis* up. Klm., *Mõrkavas* ež. Vs., *Mõrkiškė* up. Krž., *Mõrkiškis* up. Bsg., *Mõrkuškis* up. Ds. Greičiausiai iš avd. *Mõrkus.*

Mõrkiškių ẽžeras Nv.: *Mõrkiškiai* k.

Morkū́n-upis up. Prn., *Morkūnų̃ upẽlis* Vp. (kitas *Núotakos upẽlio* vardas). Iš pvd. *Morkū́nas.*

Mošià up. Auk., *Mošià* ež. Auk., *Mõš-pjaunis* up. Šmk. Kilmė visai neaiški. Plg. dar liet. *Mõšiškės* pv. Dg. (gal iš pvd. *Mõšius* ar pan.). Lat. *Mãsas-kuñg'is* pv., *Màsẽni* k., *Màsẽni* k. siejama su lat. *mãsa, mãša* „moša, vyro sesuo", *mãsẽns* „sesers sūnus" (J. Endzelynas, 1961, p. 397). Ar toks siejimas yra pagrįstas, ne visai aišku. Atrodo, kad *Màsẽni* tipo latvių vietų vardai gali būti asmenvardiniai, plg. lat. pvd. *Masēns* (LAG 35), *Masens* (ten pat, 32), *Māsēns* (ten pat, 41, 173), *Masans* (ten pat, 538), *Māsans* (ten pat, 494). Liet. hidronimo *Mošià* kildinimas iš liet. *móša* „vyro sesuo" (LKŽ VIII 360) dėl semantikos būtų labai abejotinas. Gal ir liet. *Mošià*, o ypač *Mõš-pjaunis*, yra iš avd. *Mõšius* ar pan.

Moterà up. Pkn., up. Rmš., *Mótertis* up. Alv. – žr. *Matarà.*

Moterìškė up. Gdr. – žr. *Matãriškis.*

Motiẽjiškis up. Pnm., *Motiejìškis* ež. JnšM. Iš avd. *Motiẽjus.*

Motiejunkẽliai keli ež. Klt. Greičiausiai su priesaga *-ėliai* (t. *-eliai*) vėliau padaryta iš suslavintos lyties **Motiejun-ki* ar pan.: *Motiejū́nai* k. (< pvd. *Motiejū́nas*).

Mõzė up. Krk. Iš pievos vardo *Mõzė.* Dėl jo plg. liet. *Mõz-a-raistis* rst. Zp.

Mozū̃ras up. Žmt. Plg. liet. *Mozū̃rai* l. Alv., *Mozū̃r-a-raistis* rst. Švn., pv. Ktk., *Mozū̃ras* gr. Rdd., klv. Ss., *Mozū̃r-balė* pv. Klvr., *Mozū̃r-girė* mš. Ldvn., *Mozūrỹnė* (ar *Mozūrìnė*) plk. KzR., *Mozū̃riškė* b. Pkn. Dažniausiai, matyt, iš etnonimo *mozū̃ras.* Bet plg. avd. *Mozū̃ras.*

Mozū̃riškio upẽlis Žl. Greičiausiai iš kokios kitos vietos vardo **Mozūriškis*, plg. *Mozū̃riškis* vs. Rmš., *Mozū̃riškė* b. Pkn. (toliau žr. *Mozū̃ras*).

Móžeris (ar *Mãžeris*, t. *Måžeris*) ež. Ml. Greičiausiai trumpinys iš **Maž-a-ežeris* > **Maž-o-žeris* > **Mažeris (Móžeris).* Pirmasis sandas – iš būdvardžio mãžas (žr. *Mažẽlis*).

Mučélnykas ež. Vs. – žr. *Mačélninkas.*

Mùdrakalnis up. Kp. Iš kalno vardo *Mùndrakalnis.*

Mùkė, *Mū̃kė* up. Btg. Ne visai aišku, kuri šių dviejų lyčių yra autentiškesnė. Tikslesnis, atrodo, yra pirmasis variantas. Tuomet plg. liet. *mùkti* „tižti, zmekti" (LKŽ VIII 398), *mùkis, -ė* „ištižęs žmogus, drimba, nevykėlis" (ten pat, 394), *mukùs* „klampus" (ten pat, 400), lat. *muka* „klampi pelkė" (LVV II 663). Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 70.

Mukriškė up. St. Pamatinė lytis abejotina.

Mū̃kuškis ež. Lkm. Plg. liet. pvd. *Mūkà, Mukà, Mùkas.*

Mūlỹs up. Brž. Plg. liet. *Mulẽlė* pv. Kdn., *Mùliškės* pv. Plk. Matyt, sietina su lat. *mūla* (LVV II 678), kuris yra giminė su liet. *mùlti, mùlinas* „purvinas" ir t. t. Plg. liet. slavizmą *mùlas* „dumblas (dažniausiai ežero, upės, kūdros dugne)" (LKŽ VIII 400), toliau – su liet. *mul̃vė* „pelkė, klampynė, liūnas; dumblas; purvas, kimbanti žemė", *mùlti* „šlapti nuo prakaito, darytis nešvariam" (ten pat, 404; dėl šių žodžių plačiau žr. M. Vasmer, 1971, p. 7; L. Nevskaja, 1977, p. 53), *muõlas* „dumblas" (LKŽ VIII 409). Dar žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 27.

Mul̃kiškio Skardẽlis up. Lel.: *Mul̃kiškis* ež.

Mul̃kiškis ež. Lel. Galbūt iš avd. *Mul̃kis, Mulkỹs.*

Mùmelis ež. Gl. Galbūt sietina su liet. *mùmėlis* „tylus, nekalbus žmogus, tylenis; aptingęs, nerangus žmogus" (LKŽ VIII 406), *mùmas* „maumas; nebylys" (ten pat, 405).

Mùnas, *Mū̃nas, Munẽlis Mūnẽlis* ež. Dglš. (ir *Munẽlis, Mūnẽlis* up. Dglš.). Pagal T. Lehr-Splavinskį – sietinas su suom. *muna* „kiaušinis" (T. Lehr-Spławiński, 1946, p. 81; dar žr. A. Vanagas, 1971, p. 147). K. Būga ežero vardą laikė slavizmu ir siejo su sl. *muna* „purvas". Jo nuomone, lietuviška lytis būtų **mauna* ar pan. Bet drauge K. Būga nurodė lat. vietovardį *Muna,* kurį laikė galint būti suomišku (suom. *muna* „kiaušinis"), nes Ruozėnų valsčiuje esą galima rasti ir daugiau suomiškos kilmės toponimų – *Megra, Lagasts, K'esma* ir kt. (K. Būga, 1961, p. 531). Plg. dar karel. *Muna-järvi* (I. Strelbickij, 1887, p. 66). Dar žr. E. Kotonova, 1977, p. 20.

Murãgų upẽlis Mrk.: *Murãgai* pv. (< liet. slavizmo *murãgas* „geros rūšies, be viksvų šienas iš sausos pievos, trakas; sausa pieva; balų, liūnų žolė, panaši į viksvą" – LKŽ VIII 410).

Murgãlis up. Klp., *Mur̃g-inis* up. Žml. (lat. *Mur̃dzenis*), *Mùrg-a-upelis* up. Brš. Plg. liet. *Mùrgai* pv., l. Vs., *Mur̃gai* pv. Igl., *Murgai* ar. Lp., pv. Krsn., ar. Kdl., *Murgas* krm. Šil., *Mùrg-a-kalnis* pv. Smn., *Mùrg-a-raistis* pv. Smn., *Mur̃g-a-tiltė* l. Krsn., *Murgẽliai* pv. Ss., b. Vs., pv. Klp., *Murgẽlis* rst. Mrs., ar. Kpč. Dažniausiai, ypač mikrotoponimai, matyt, sietini su liet. germanizmu *mùrgas* „margas, žemės matas" (LKŽ VIII 415). Plg. E. Fraenkelis, 1969, p. 65. Tačiau kartais, ypač hidronimai, gali būti jungiami į platesnį kontekstą ide. hidronimų su *murg-*, kurie kildinami iš šaknies *murg-*, turėjusios panašią reikšmę, kaip ir liet. *már-*

gas (ten pat; E. Fraenkel, 1962, p. 410 – žr. *Margà*). Toks galėtų būti visų pirma upės vardas *Mur̃ginis*, kurio latviškoji lytis *Mur̃dzenis* rodo, kad jo šaknis *murg'*- negali būti visai nauja. Plg. dar. I. Petkanov, 1975, p. 127 – 130. Bet, ypač dėl geografinio kriterijaus (dauguma vietovardžių su *murg*- yra pietinėje bei vakarinėje Lietuvos dalyje), ryšys su *mùrgas* „žemės matas" daugeliu atvejų neabejotinas.

Mùrgų upẽlis Vs.: *Mùrgai* pv., l.

Mùrmiškės up. Sv. Iš miško vardo *Mùrmiškės*.

Murmusė̃lis up. Kur. Galbūt vėliau su mažybine priesaga *-ėlis* padarytas iš išvestinio kamieno *murm-us-*, plg. liet. *Mur̃m-ã-vietė* dr. Rk. ir galbūt *murmalỹnė* „liūnas, marmalynė" (LKŽ VIII 425), *murmė́ti* „marmėti, gurgėti, burbėti" (ten pat, 426).

Mùsė up. Onš., *Musẽ*, *Musià* up. Msn., *Musià* ež. Pb., *Musẽlė* up. Sb., *Musìnė* up. Pž., *Musìnis* up. Jon. Kilmė ne visai aiški. Siejimas su liet. *mùsė* „Musca" (J. Endzelin, 1934, p. 117) dėl semantikos labai abejotinas. Atrodo, įtikimiausias ryšys būtų su liet. *mùsti* „tirštėti verdant, suvirti į košę", *su-mùsti* „sutirštėti verdant, smarkiai suvirti; patižti; sušusti, apipūti; susidrumsti" (LKŽ VIII 443), *mùsos* „плесень" (K. Būga, 1958, p. 470, 585), *musóti* „trauktis mūsais, gliaumyti" (LKŽ VIII 442). Toliau žr. *Mū̃sis*.

Mū̃sis ež. Švnč., *Mūsỹs* ež. Onš., *Mū̃sas*, *Mū̃s-ežeris* ež. Sb. Greičiausiai sietina su liet. *mūsaĩ* „skysčių paviršiuje susidariusi plėvelė, pelėsiai" (LKŽ VIII 434 – 435), *mū̃sas* „mūsai; pelėsis" (ten pat, 435), *mūsóti* „trauktis mūsais, gliaumyti" (ten. pat, 442). Toliau siejama su sen. rus. *mъchъ*, rus. *moch* „samanos", lot. *muscus* „samanos", ahd. *mos* „pelkė, liūnas" ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 473; I. Duridanov, 1969, p. 47 – 48). Dar žr. *Mùsė*.

Musteikà, *Musteĩkos upẽlė* Mrc. Iš kaimo vardo *Musteikà*.

Mūšà up. Ps. (lat. *Mū̃sa*), *Mūšià*, *Mū̃šis* up. Tj. (ir *Mūšẽlė* up. Tj.), *Mūšė́jus*, *Mūšė́jis* ež. Skm. Sietina su liet. *mūšà* „mušimas, lupimas, pyla; stiprus bangų plakimasis (jūroje, vandenyje)" (LKŽ VIII 444), plg. *mušė́jas*, *mušėjỹs* „kas muša" (ten pat, 446).

Muštìnis, *Muštìnė* up. Šk. Upės vardas greičiausiai yra iš spindžiaus vardo *Muštìnis* (plg. *Muštìnė* pv. Jon.).

N

Nabaraučìznos ẽžeras Vvs.: *Nabaraučiznà* k.

Naciū́nų ẽžeras Pbr.: *Naciū́nai* k.

Nã̃č-iupis up. Krkn. Kilmė neaiški. Jeigu nėra iš *Nã̃džiupis* (žr.), tuomet galbūt pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Nã̃čas*, *Načỹs*.

Nã̃dž-iupis, *Nadž-iupỹs*, *Nač-iupỹs* up. Kp., *Nã̃dž-iupis* up. PnmR. Plg. liet. *Nã̃džius* plk. Km. Gal tai sėliški vietų vardai, kurių kamienas *nadž-* galėtų būti iš **nag'*- > **nadz-* (liet. *nadž-*), plg. liet. *Nagà* up. Jnš., lat. *Nadziņ-dzelme* giluma, *Nadzini* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 466).

Nagà up. Jnš. Plg. liet. *nagà* „nagas, kanopa" (LKŽ VIII 496), *nãgas* „naga, kanopa; pirštai, rankos" (ten pat, 497).

Naidų̃ ežeras Šr.: *Naidaĩ* k.

Náik-upė up. Rsn. Plg. liet. *Náik-a-raistis* rst. Brb., lat. *Naĩki* k.: lat. *nàiks* „smarkus, įniršęs, piktas; greitas, vikrus" (J. Endzelynas, 1961, p. 467). Dar žr. H. Krahe, 1964 c, p. 97–98.

Nakačià up. Varn. Plg. *Nàkačia* (Vaižgantas, 1904, X, p. 51), *Некоца*, *Некота*, *Некатя*, *Некема*, *Некама* (J. Sprogis, 1888, p. 202), *Некача* (GD Arch., I). Šie užrašymai rodytų, kad senesnė šio upės vardo lytis buvo *Nekačia*. Siejama su Desnos upės vardu *Nakotь* (J. Otrębski, 1949 a, p. 151), kuris greičiausiai yra baltizmas (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 197).

Upės vardas *Nekačià*, matyt, yra priešdėlio (neiginio) *ne-* vedinys: *Ne-kačià*. Šaknis *kač-* < **katj-* siejama su *Katrà* up. Mrc. (K. Būga, 1958, p. 467), plg. *Katãrė* up. Šl.

Nak-pilỹs, *Nãk-pilis* up. Krtv. Greičiausiai sudurtinis upės vardas, kurio pirmasis sandas *nak-*, matyt, yra iš *nakt-*: **Nakt-pilys*: *naktìs* ir *pìltis* „lietis, srūti", plg. *Naktakẽ* up. Kp.

Nak-takẽ up. Kp. Iš **Nakt-ta-kė*: *naktìs* ir *tekė́ti* (t. y. „tekanti tik naktimis"). Dar žr. *Nakpilỹs*.

Nakvỹnlieknis up. Pp. Iš pelkės vardo *Nakvỹnlieknis*.

Nãlija ež. dalis Plt. Plg. liet. *Ant-nal-upỹs* up. Bb., *Nal-raistis* b. Pbs. Ar galima sieti su pr. *Nalabe*, *Nal-y-ka-ymen*, ne visai aišku, nes abu šie vietų vardai laikomi asmenvardinės kilmės – pr. avd. *Nalabe*, *Nalige* (G. Gerullis, 1922, p. 104). J. Otrembskis šiuos prūsų vietovardžius sieja su jo rekonstruojamu Novgorodo srities upės vardu **Nolia*, **Nolė*, kurį jis laiko baltišku. Hidronimą **Nolia*, **Nolė* toliau sieja su liet. *Nóva* up. Grš.: ide. **(s)nā-*, plg. vid. ir. *snāu*, *snō* „srovė" – iš **snāvā* (J. Otrębski, 1963 d, p. 28).

Napiriaĩ ež. Pb. Plg. liet. *Nẽpėras* ež. Sem.

Narañtis up. Sv., *Narasà* up. Skdv., *Nãročius* ež. SMed., *Narìnis* ež. Dgč., *Narùtis*, *Nõriškis* (ar *Nãriškis*) ež. Vad., *Nar-akỹs* ež. JnšM (ir *Narakẽlis* ež. JnšM., *Naročiùkas* ež. JnšM. < **Narakiukas*), *Nar-ùpis* up. Lap. Plg. liet. *Nar-ý-balė* b. Lkm., lat. *Naruža* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 470), pr. *Narge*, *Narige* up. (gal iš **Narija* – žr. A. Vanagas, 1960, p. 317–320), *Narus*, *Narys*, *Narusa* up. (G. Gerullis, 1922, p. 105). Siejama su liet. *nãras* „vieta, kur labai klampu" (P. Skardžius, 1973, p. 28), *nérti* „staigiai lįsti į vandenį; kišti į vandenį, gramzdinti; plaukti po vandeniu; greitai plaukti" (LKŽ VIII 682), *nãras* „narūnų šeimos vandens paukštis" (ten pat, 539) – žr. G. Gerullis, ten pat; P. Jonikas, 1950/51, p. 16; W. Schmalstieg, 1976, p. 270. Etimologiškai toks siejimas vargu ar gali būti kvestijonuojamas, tačiau semantiškai jis ne viską paaiškina. Svarbiausia, kad kai kurie hidronimai gali būti kilę tiesiog iš gyvūno pavadinimo *nãras* „narūnų šeimos vandens paukštis" (LKŽ VIII 539). Toks, atrodo, galėtų būti, pavyzdžiui, ežero vardas *Narìnis* Dgč. Daugelio kitų vandenvardžių ryšys su paukščio pavadinimu *nãras* ar pan.

būtų sunkiau įrodomas. Šiaip jau liet. hidronimai su *nar-* yra gana archaiški, turintys atitikmenų kitose ide. kalbose (H. Krahe, 1957 c, p. 8; to paties, 1961, p. 31–34; to paties, 1964 a, p. 5; A. Zamboni, 1975, p. 478–479), plg. dak. *nara* „upė", rum. (iš dak.) *Năruja* up., il. Νυρων up. (I. Duridanov, 1969, p. 92).

Narbūčių ežeras Sv.: *Narbūčiai* k.

Nárbuto ežeras Pnd. Iš avd. *Nárbutas*.

Narėpų upėlis Pž.: *Narėpai* k.

Narìnis ež. Dgč. – žr. *Narañtis*.

Narkūnų ežeras Krn.: *Narkūnai* k.

Narman-šakė up. Dr. < **Narmant-šakė*. Iš liet. avd. *Nar̃mantas*, *Nármantas*, plg. *Narmantaĩ* k. Slnt.

Narmona up. Št. (kitas Vangõs vardas). Greičiausiai naujas, antrinis darinys iš kaimo vardo *Nórmainiai*.

Nar̃št-upis up. Dr., up. End., up. Pln., *Naršt-upỹs* up. Kp. Iš liet. *nar̃štas* „nerštas, neršimas, neršimo laikas" (LKŽ VIII 561).

Nartakų̃ ežeras, *Nar̃t-a-valkis* (< **Nartak-valkis*) ež. Glv. (kitas Dùbrio vardas): *Nartakaĩ* k. Dabartinės ežero vardo lytys, matyt, yra vėlesnės, antrinės. Gali būti, kad kaimo vardas *Nartakaĩ* yra susidaręs iš ežero vardo ankstesnės lyties **Nartakas*, plg. 1784 m. *Nortok* ež. (VS XI 42). Bet lyties **Nartakas* kilmė ir daryba nėra visiškai aiški – gali būti iš **Nar-takas* (dėl *nar-* žr. *Narañtis*, dėl *tak-* plg. liet. *tãkas*, *tekė́ti* „bėgti, srūti" ir pan.) ir iš **Nart-akas* (dėl *nart-* žr. *Nartavė̃lė*, dėl *ak-* – *Akìs*). Pastaroji prielaida atrodytų bene įtikimesnė, visų pirma dėl semantikos.

Nartavė̃lė up. Vnd. Plg. liet. *Nar̃tas* gn. Msn., akmenų iškyšulys į Nemuną Brš. Iš liet. *nartà*, *nar̃tas* „sūkurys, verpetas; srauni upės tėkmė, sraunuma" (LKŽ VIII 562).

Narteĩk-upis up. Jnšk. Iš avd. *Narteikà*.

Naručionių̃ ežeras Vvs.: *Naručiónys* k.

Narùtis ež. Vad., *Nar-ùpis* up. Lap. – žr. *Narañtis*.

Narvìlo ežerãlis Pln. Iš avd. *Narvìlas*.

Nãs-upis, *Nas-upỹs* up. Sml. Plg. *Nãsės* pv. Tl. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *nasà* „nosiaskylė, šnervė, šnirplė" (LKŽ VIII 565). Toliau, matyt, galima lyginti su *Nõsas* ež. Dg. ir pan.

Našỹs ež. Ob. Plg. lat. *Naša* up., *Našas-strauts* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 470). Galbūt sietina su liet. *są́-našos* „kas sunešta vandens, suplakta": *nèšti* „plukdyti" (LKŽ VIII 718), plg. *našùs* „greitas, vikrus, eiklus; smarkus, stiprus" (ten pat, 574–575), toliau – su lat. *našs* „sąnašos" (LVV II 694).

Naũdaržis ež. Trg. Iš lauko, pievos vardo *Naũdaržis*.

Naudiñgis 2 ež. Mlt., *Naũd-upis*, *Naud-upỹs* up. Vlkj. Plg. lat. *Naûdas-avuots* šlt., *Naûdas-dīķis* tv., *Naûdas-ęzęrs* ež., *Naûd-upe* up., *Naud-upīte* up. Sietina su liet. *naudà*, *náuda* „turtas" (LKŽ VIII 577), lat. *naûda* „pinigai" (J. Endzelynas, 1961, p. 470–471), liet. *naudìngas* „duodantis naudą; turtingas" (LKŽ VIII 579).

Naudõris 2 ež. Vs., *Naudõrius* ež. Ūd. Ne visai aišku, ar priesagos *-oris*, *-orius* vedinys iš *naudà* ar pan. (žr. *Naudiñgis*), ar, kas labiau įtikima, sietina su liet. *Naudaraĩ* b. PnmR., mš. Kur., *Naũdarinės* ar. Tj.: **naudaras*, plg. *naujãdaras* „naujai išplėšta dirva“ (LKŽ VIII 582) < *naũjas* ir *darýti*.

Naujãdvario ẽžeras Sb.: *Naujãdvaris* k.

Naujãsodis ež. Ds. Vėlesnis perdirbinys (matyt, per kilmininkinę konstrukciją **Naujasodžio ežeras*) iš kaimo vardo *Naujãsodis*.

Naujienõs ẽžeras Krsn.: *Naujienà* k.

Naujienùjų ẽžeras Šlu. Pirmasis komponentas greičiausiai yra kito vietovardžio **Naujienujai* ar pan. kilmininkas. Jis būtų įvardžiuotinė lytis iš liet. *naujíena*, *naujienà* „naujai išarta žemė, plėšinys“ (LKŽ VIII 587), plg. liet. *Naujienà* dr. Ds., pv. Grl., *Naujíena* l. Tvr., *Naujíenos* l. Vrn., ar. Sem., pv. Krt.

Naujõk-pievis up. APnm. Matyt, iš kitos kokios vietos (pievos ar pan.) vardo **Naujokpievis*, plg. *Naujõkpievė* pv. Jnk., pv. Kdl. (iš pvd. *Naujõkas*).

Naujokų̃ upẽlis Vl.: *Naujokaĩ* k.

Naujùlis ež. Lzd. Iš liet. *naũjas* „neseniai atsiradęs“ (LKŽ VIII 584).

Naũlankis up. Pp. Iš ganyklos vardo *Naũlankis*.

Naul-upỹs up. Šll. Iš **Navul-upys*. Kamienas **navul-* galbūt asmenvardinis, plg. pvd. *Navùlis*.

Naũsė, *Naũsis* up. Kv., *Naũs-upė*, *Naũs-upelis* up. Igl. Galbūt sietina su liet. *nausýtis* „lėtai, sutingus raivytis; krapštytis“ (LKŽ VIII 593). Kitaip, bet neįtikimai, J. Otrębski, 1949 a, p. 149.

Naũskynio upãlis Kv. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Nauskynis*, plg. *Nauskyniaĩ* pv. Dr. (*naũjas* ir *skìnti*, *skýnimas* „iškinta, iškirsta miško vieta“).

Naũž-upis, *Nauž-upỹs* up. Srd. Plg. lat. *Nauz-purvs* b. arba *Naũži* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 472). Bet greičiausiai vėlesnis nedėsningas perdirbinys iš **Naudž-iupis*: *Naũdžius* pvd.

Navà ež. Auk. Greičiausiai sietina su *Nóva* up. Grš.

Navadà, *Nãvadas*, *Navadùkas* up. Tv. Iš ankstesnės lyties **Nevada*, plg. *Неводъ* (J. Sprogis, 1888, p. 201). Net galima svarstyti, ar nebūta senesnės lyties **Neveda*, plg. *Неведа* (ten pat). Tai būtų priešdėlio *ne-* vedinys iš šaknies *vad-* (*ved-*), plg. liet. *Vadà* up. Ar., *Vedeĩkis* up. Varn. – J. Otrębski, 1961 c, p. 54; K. Būga, 1958, p. 466; A. Vanagas, 1970 a, p. 216.

Navasiòlkų ẽžeras Sem.: *Navasiòlkai* k.

Navìkų ẽžeras Dlt.: *Navìkai* k.

Navikų̃ ẽžeras Mrk.: *Navikaĩ* k.

Naviniñkų ẽžeras Kt.: *Naviniñkai* k.

Nečiū́nų ẽžeras Sem.: *Nečiū́nai* k.

Nẽčeskas ež. Dgč. Kilmė ir daryba visai neaiški. Gal tai sėliškas vardas, iš **Nekes-kas*: **Ne-kes-kas* (plačiau A. Vanagas, 1970 a, p. 216). Ten pat *Nečeskaĩ* k., kuris, viena, gali būti kilęs iš ežero vardo *Nẽčeskas*, antra, galima įtarti, kad ežero vardas yra antrinis, vėlesnis perdirbinys iš kaimo vardo *Nečeskaĩ*. Kaimo vardo kilmė būtų taip pat visai neaiški (plg., tarp kitko, lat.

Ceskaiši k.: lat. pvd. *Cesks* – J. Endzelynas, 1956, p. 162). Bet gali būti ir pavardinės kilmės, plg. *Nečiùškis* pvd. Dgč.

Nedėjà up. Rmš., *Nedìngis* up. Vrn., *Nedìngis* ež. Vrn. Greičiausiai sietina su *Niedà* up. Kpč. (žr.). Plg. dar lat. *Nediene* up. (J. Endzelynas, 1961, p. 475).

Negãsčius, *Nigẽstis* ež. Auk. Kuri šių dviejų lyčių yra pirmesnė, ne visai aišku. Bet, atrodo, senesnė gali būti antroji, plg. 1784 m. *Nigiest* (VS III 61). Kilmė ir daryba neaiški. Įmanomas ryšys su lat. *Nigaste* valsčiaus dalis, *Nigastes* k., *Nigasti* (J. Endzelynas, 1961, p. 479). K. Būga šiuos latvių vietų vardus laiko finougrizmais – visų pirma dėl priesagos *-st-*, kurią turintys latvių kalbos vietovardžiai dažnai būna skoliniai iš lybių arba estų kalbų (žr. K. Būga, 1961, p. 618–619; plačiau dėl estų vietovardžių su *-st-* žr. L. Kettunen, 1955, p. 210–225).

Įdomus formos sutapimas su slavų vietų vardais: polab. *Negast* (gyven. vietos ir salos vardas Riūgene), rus. *Негостово* k. (R. Agejeva, 1976, p. 1), slovėn. *Negota* up. (F. Bezlaj, 1956, p. 50) ir pan. Šie slavų vietovardžiai laikomi asmenvardiniais ir kildinami iš sl. avd. **Negost* (T. Witkowski, 1968, p. 367), *Negota* < *Negoslav* (F. Bezlaj, ten pat) ir pan. Taigi liet. ežero vardo *Negãsčius* panašumas į slavų vardyno faktus gali būti atsitiktinis. Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 73–74.

Neivìr-upis, *Nevìr-upis*, *Navìr-upis* up. Krkn. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Nevier-upis*: liet. avd. *Neviẽras*, *Nevierà*.

Nekelpà up. Bsg. Greičiausiai iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *kelp-*, dėl kurios plg. *Kelpšỹs* up. Kur. Dar žr. K. Būga, 1958, p. 467, 507; V. Toporov, 1979, p. 176–178.

Nẽkn-upis up. Prk. Pamatinė lytis abejotina. Atrodo, kad tai šių dienų perdirbinys arba tiesiog netikslus užrašymas iš **Nikl-upis*, plg. 1935 užfiksuotą lytį *Nėkl-upis* pv. ten pat. Sandas *nikl-* būtų asmenvardinis, plg. lat. *Niklās* (LAG 120), *Niklas* (ten pat, 86, 221) < *Nikolajs*.

Nekriõšiškė up. Jrb. Iš lauko vardo *Nekriõšiškė* (kuris yra priesagos *-iškė* vedinys iš avd. *Nekriõšius*).

Nẽkšč-iupis up. Ukm. Plg. (?) *Nėkšà* mš., *Nėkšẽlė* krm. Dt. Bet gali būti su įspraustiniu *k* iš **Nešč-iupis*, plg. (?) liet. *nẽsčiai* „naščiai" (LKŽ VIII 701).

Nekulẽ up. Pg. Iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *kul-*, dėl kurios plg. liet. *kulỹs* „kampas" (toliau žr. *Kulẽ*).

Nemaitiškis, *Namaitiškis* up. Lkm. Iš pievos vardo *Nemaitiškis.*

Nẽlošas t. *Nãlošas* up. Kltn. Galbūt iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *loš-*, kuri sietina su liet. *lõšti* „lenkti atgal" (LKŽ VII 659) ir pan.

Nemajū́nė up. Lzd. Dirbtinė lytis iš *Nemajùnka* < *Nemajū́nai* k.

Nemenčià up. Nmč., *Nemenčẽlis*, *Nemenčinùkas* ež. Pb. Kilmė ir daryba neaiški. P. Skardžius mano, kad tai priesagos *-enč-* < *-entj-* vedinys iš šaknies *nem-*, kuri toliau sietina su *Nẽmunas* ir pan. (P. Skardžius, 1973, p. 28–29). Atrodo, kad tai gana įtikimas aiškinimas. Tada *Nemenčià*, kaip ir *Nẽmunas* (žr.), būtų „šilo, šilinė upė" ar pan.

Suprantama, nėra negalima, kad *Nemenčià* būtų sudaryta iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *ment-*, plg. *Mìnčia* up. Slk.

Neměža up. V. Kilmė ir daryba neaiški. Lytis *Neměža* žinoma tik iš raštų. Gyvojoje kalboje vartojama lytis *Nemieška* – suslavinta iš **Nemėžka*: priesagos *-ka* vedinys iš kaimo vardo *Neměžis*. Ar ir gyvojoje kalboje yra buvusi upės vardo lytis *Neměžis* ar pan., neaišku. Dar žr. *Nevěža*.

Nemýlas, *Nemylà* up. Šll. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti net tarmybė iš *Nemíelas*. Tai būtų priešdėlio (neiginio) *ne-* vedinys iš šaknies *miel-*, plg. *Míel-upis* up. Prn. K. Būga pateikia lytį *Nemýla*, *Nemylà* (K. Būga, 1958, p. 467, 507), plg. *Namile* (SRP II 677). Lytis *Nemýlas*, *Nemylà* taip pat galima traktuoti kaip priešdėlio *ne-* vedinius (K. Būga, ten pat), plg. *Mylě̃* up. Švnč., *Milỹs* up. An. (J. Otrębski, 1961 c, p. 54; K. Būga, ten pat).

Nẽmunas, *Nẽmanas*, *Nẽmonas* up. Kn. Plg. liet. *Nem-enčià* up. Nmč. Iš visų *Nẽmuno* etimologijų (žr. A. Vanagas, 1972 b, p. 58) nė viena negalėtų pretenduoti į galutinę. Tuo tarpu bene įtikimiausia atrodo K. Būgos antroji, siejanti šį upės vardą su liet. *nẽmuogė* „mėlynė" bei *nemùnė* „toks grybas, budė" toliau – su lot. *nemus* „biržtva, alkas, miškelis", gr. νέμος „miškelis" (K. Būga, 1958, p. 466–468; 1959, p. 213–214; 1961, p. 875). K. Būga rašo: „Kadangi ir šaknies *nem-*, iš kurios eina *nẽmuogė* „borówka, Heidel-Beere, Vaccinium myrtlillus" (|| *nemu-* „bór, Heide, šilas"), ir *nemùnė* „drėgnose vietose auganti budis" pamatinė reikšmė yra l e n k i m a s || l i n k i m a s (skr. *namati* „lenkia, linksta", sen. air. *nem* „dangus"), tai ir lietuvių žodžiai **nemu-s* (*nẽmuogė*) ir *nemun-(a)* – (*nemùnė*, *Nẽmunas*) galėjo tą pat reikšti, ką ir žodžiai „šilas" ir „raistas (bala, pelkė)" (ten pat, 1959, p. 281).

Hidronimai *Nemunaĩtis* ež. Gl., *Nemunýkštis*, *Nemnýkštis* up. Drsk., *Nemunìnka* ež. Rdd., *Nemunẽlis* up. Tlž., *Nemunýnas*, *Nemanýnas* up. Glj. yra tiesioginiai vediniai iš upės vardo *Nẽmunas*. Plg. dar dėl *Nẽmuno* M. Vasmer, 1971, p. 61.

Nemunẽlis up. Bsg., up. Dg., up. PnmR., up. Žd., *Nemuniùkas* up. Klm. Tai galbūt antriniai, netiesioginiai dariniai iš upės vardo *Nẽmunas* – per apeliatyvą *nẽmunas*, *nemunaĩ* (plačiau žr. A. Vanagas, 1966, p. 173 tt.).

Néndrė up. Trk., *Nendrìnė* up. Gdl., *Nendrinẽlis* ež. Vvs (matyt, vėlesnis priesagos *-ėlis* vedinys iš lyties **Nendrinis*), *Néndr-upis* up. Btr., up. Graž., up. Skd., *Néndrių upẽlis* Klvr. Iš liet. *néndrė* „varpinių šeimos vandens augalas (Phragmites communis)" (LKŽ VIII 654).

Nendrýn-upelis up. Kt., *Nendrýno upẽlis* Brb. Iš liet. *nedrýnas* „nendrėmis apaugęs plotas" (LKŽ VIII 655).

Nẽn-upis, *Nėnių̃ upẽlis* Lkč., *Nẽn-upė* up. Grš. Iš avd. *Nẽnius*, *Nẽnius*.

Nẽpėras ež. Sem., *Nepėrà* up. Sem. Čia, atrodo, minėtinas ir ežero vardas *Napiriaĩ* Pb. Galima įtarti, kad galbūt šių trijų hidronimų balsiai *ė* ir *i* po priebalsio *p* yra įspraustiniai, vėlesni. Paberžės apyl. ežero vardas *Napiriaĩ* 1784 m. ra-

šomas (lenkiškai) *Nieprys* (VS XI 54). Tai leistų manyti, kad ežero vardo *Napiriaĩ* kamienas *nap(?)r-* yra iš *nep(?)r-*. Galėjus būti šaknį *nepr-* patvirtina ir vienas kitas dabartinis liet. vietovardis: *Nẽpras* plk. Rz., *Neprỹs* grv. Prn., *Nẽpro píeva* Sem. (ar tai ne tas pats, bet tik be įspraustinio *-ė*, *Nẽpėras*?). Jeigu hidronimai *Nẽpėras*, *Nepėrà*, *Napiriaĩ* iš tiesų būtų turėję senesnę šaknį *nepr-*, tuomet juos galima būtų sieti su liet. *Neprėkštà* ež. Žsl., *Neprėkštà* up. Žsl. (1784 m. *Niepraksz-ta* ež. VS III 8).

Galbūt čia priklausytų ir liet. *Nìpras* ež. Vv.

Ryšys su liet. *Napriaĩ* k., *Napriū̃nai* k., lat. *Napriķi* k. (J. Endzelynas, 1961, p. 469) neaiškus. Greičiausiai šie kaimų vardai yra asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Naprỹs*. Pr. vietovardžiai *Nappirgawde*, *Napratten*, *Napyrke* kildinami iš atitinkamų pr. asmenvardžių **Nappirgawde*, *Naprat*, *Naperke* (G. Gerullis, 1922, p. 105).

Hidronimų šaknies *nepr-* (*napr-*) kilmė visai neaiški. Gal tai tolimas aidas rytų slavų vardo *Dnepras*, kurio variantai yra *Henpь*, *Neper*, *Nieper*, *Niepor*, *Niper* ir kt.? (plačiau žr. A. Vanagas, 1966, p. 180). Bet tokiam spėjimui nepritaria *Neprėkštà*. Plg. V. Toporov, 1977, p. 71.

Nepérvestis up. Pšl. Gal tai koks visai naujas vardas, sietinas su liet. *pérvesti* (sakysim, kokį gyvulį per upę ar pan.), *nepérvesti*.

Nepiriaĩ ež. Kltn. – žr. *Nẽpėras*.

Neprėkštà up., ež. Žsl. – žr. *Nẽpėras*.

Neremà up. Šll. Kilmė ir daryba neaiški (A. Vanagas, 1970 a, p. 217). Daugiau vietovardžių su *-ema*, rodosi, nežinoma. Galbūt *Neremà* < **Neriama*: *nérti*? (žr. *Neràs*), *neriamà*, t. y. upė, kurioje galima nerti. Literatūroje *Neremà* siejama su kitais šaknies *ner-* hidronimais (H. Krahe, 1964 c, p. 59; to paties, 1964 a, p. 5).

Nerẽpa up. Vlkj. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt šis upės vardas sudarytas iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *rėp-*, plg. liet. *nerẽpa* „neturėjimas soties; kas besotis, godus; nevykėlis, ištiža" (LKŽ VIII 673): *ap-rẽpti* „apimti". Plg. (?) *Rẽpė* pv. Bt., *Nerėpaĩ* k. Ms.

Neris up. V., *Nerỹs* up. Erž., *Neretà*, *Neretė̃lė* up. Ppl., *Nerìnis* ež. Ktk., *Nerõtis* up. Šll., *Nér-k-a* up. Tj. Plg. lat. *Nęręta*, *Neretiņa* up. (J. Endzelin, 1934, p. 138), rus. *Nereta*, *Neretka* (M. Vasmer, 1968, p. 401). Siejama su liet. *nérti* „staigiai lįsti, leistis į vandenį; gramzdinti; plaukti po vandeniu" (LKŽ VIII 682), *neris* „bebras" (ten pat, 678) ir pan. Manoma, kad šaknies *ner-* hidronimai galėję turėti bendresnę – tekėjimo ar pan. reikšmę – žr. H. Krahe, 1964 c, p. 59; to paties, 1964 a, p. 5; to paties, 1961, p. 31–34; J. Otrębski, 1960 b, p. 175; to paties, 1961 a, p. 40; to paties, 1962 b, p. 266; K. Būga, 1958, p. 508; I. Duridanov, 1975, p. 81; J. Jurkštas, 1976, p. 18–19. Dar žr. *Vìlija*.

Ežero vardas *Nerìnis* Ktk. taip pat turi šaknį *ner-*, kuri gimininga minėtiems žodžiams *nérti* ir pan., bet jis gali būti kilęs ir tiesiog iš *neris* „bebras".

Nesẽkė up. Kdn. Greičiausiai iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *sek-*, dėl kurios plg. *sèkti* (*señka*) „mažėti vandeniui, išdžiūti".

Nestrėvantỹs, *Nestrẽvis* ež. Sem. Vienas priešdėlio (neiginio) *ne-* hidronimų, kurių semantinis motyvuotumas yra palyginti aiškus, plg. *Strėvà* up. Žž.: liet. *sravẽti* „tekėti". Tad *Nestrėvantỹs, Nestrẽvis* – tai „netekantis vanduo, t. y. ežeras" ar pan.

Nešeik-upis up. Brb. Pirmasis sandas *nešeik-* iš kaimo vardo *Nešeĩkiai.*

Netẽčius ež. Vrn. Greičiausiai slaviškas vardas, plg. ukr. *немеч, неmечина* „stovintis vanduo, bala", *немеча* „upelis", lenk. *Nieczecza, Nieciecze* ež. (G. Leyding, 1959, p. 25), *Niecieczа* ež. (S. Kozierowski, 1922, p. 67) < lenk. *nieciecz, niecieczа* „stovintis vanduo; mažas pakrantės ežerėlis, atsiradęs po upės potvynio" (N. Tolstoj, 1969, p. 181). Plg. J. Otrębski, 1961 c, p. 54.

Netiesà up. Mrk., *Netiẽsis* ež. Mrk. (ir *Netiesẽlis* ež. Mrk.). Greičiausiai iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *ties-*, kuri sietina su liet. *tiesùs, tiesas* „nekreivas" (J. Otrębski, 1961 c, p. 54).

Nevardà t. *Navardà* up. Nvrd., *Nẽvardas* ež. Dbg. Iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *vard-*, dėl kurios žr. *Var̃das.* Dar žr. J. Otrębski, 1961 c, p. 54; K. Būga, 1958, p. 507.

Nevẽdžia up. Rmš. Pamatinė lytis nėra visai aiški. Gali būti iš **Neviedžia* – žr. *Neviedė.*

Neveĩglas ež. Dg. Galbūt iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *veigl-*, tačiau daugiau baltų vietovardžių su *veigl-*, rodosi, nežinoma. Plg. (?) *Vỹglinė* up. Kltn., *Vaigetà* up. Ašm., *Váiguva* up. Plk., liet. *vìglas* „vikrus", dak. *vaigas* „greitas, skubus" (žr *Váiguva*).

Nevẽlis up. Rt. Plg. *Nevẽliškės* l., ar. Btg. Dėl posesyvinės reikšmės priesagos *-iškės* pastarasis vietos vardas gali būti asmenvardinis, plg. (?) liet. *Nevélskis* pvd. Daugiau baltų aiškesnių vietovardžių su *nev-*, rodosi, nėra. Tad *Nevẽlis* gali būti ir finougrizmas, plg. *Neva* up.: suom. *neva* „bala" (E. Pospelov, 1970, p. 103; V. Kiparsky, 1970, p. 1; S. Rospond, 1972, p. 54).

Antra vertus, yra ir duomenų, prieštaraujančių finougriškai šio upėvardžio kilmei – tai visų pirma pietų slavų duomenys: slovėn. *Nevljica* up., *Nevel* vv. ir kt. (žr. A. Nepokupnij, 1968, p. 90). Plg. dar Pripetės baseino *Невель* (ten pat; K. Būga, 1961, p. 508, 887). Pastarąjį upėvardį K. Būga laiko finougrizmu ir sieja su suom. *neva* „bala" (ten pat).

Neverž-ẽlis ež. Ktk., *Neveržẽlis* up. Ut. Kamienas *neverž-* galbūt yra iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *verž-*, dėl kurios žr. *Vėržas.*

Nevẽža, *Nevežẽlė* up. Kur. (plg. 1784 m. užrašymą *Niewiaza* – VS X 26), *Nevẽža* ež. An., *Nevẽžė* up. Kvr., up. Tršk., *Nevẽžis* up. Pn. Plg. liet. *Nevẽžis* b. Prnv., b. Pšš., pv. Žal. Greičiausiai iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *vėž-*, dėl kurios žr. *Vėžỹs.* J. Otrembskio spėjimas (1961 c, p. 54) kad *Nevẽžis* gali būti iš lyties **Nemėžis* (plg. *Nemẽžis* k. V.), greičiausiai nepagrįstas, plg. senesnius užrašymus *Navezam* (SRP II 92), *Nevese* (ten pat, 99), *Nevesen* (ten pat,

102), *Nawesen* (ten pat, 560) ir t. t., *Невяжа* (J. Sprogis, 1888, p. 201), *Невежа* (ten pat, 200)

Neviedė up. Kpč., *Neviedis* ež. Kpč., *Nevẽdžia* < ? **Neviedžia* up. Rmš. (žr.). Greičiausiai iš priešdėlio (neiginio) *ne-* ir šaknies *vied-*, dėl kurios plg. *Viẽdesos* pv. Lkč., *Veĩdis* mš. Vrn., pv. Žg., *Vaidỹs* up. Lk.

Nezdìlė (dabar *Nezdìlia*, *Nezdìlka*) up. Šlčn. Greičiausiai nelietuvių lūpose susidariusi lytis iš **Nedzilė* < **Nedilė* (ar **Niedilė*) – toliau žr. *Nedėjà*. Bet įmanoma ir tai, kad pirmesnė lytis yra *Nezdìlka*, kurią galima būtų laikyti priesagos *-ka* vediniu iš kokio nors asmenvardžio, plg. rus. *Нездыло* (N. Podolskaja, 1975, p. 142).

Nežinãvas up. Plt. Pamatinė lytis ne visai aiški. Atrodo, tai naujas vardas, sietinas su liet. *nežinià* „nežinoma vieta" (LKŽ VIII 760) ar pan.

Niáuduva up. Šd. (ir *Niauduvẽlė* up. Šd.). Kilmė ne visai aiški. Galbūt turi ką bendra su liet. *Naudiñgis* ež. Mlt., *Naũd-upis* up. Vlkj. (žr.).

Niáuka up. Krtv., *Niáuka* ež. Krtv. Plg. *Niauka* kln. Rk. Galbūt sietina su liet. *niáuktis* „debesims supti, dengti, temdyti, tamsėti" (LKŽ VIII 764), *niaũkti* „lyti" (ten pat, 765) ar pan.

Nibrìnė up. Vn. Ten pat plk. *Nibrìnė*. Plg. *Nibra* gn. Pp., *Nibraĩ* k. Klp. Gali būti siejama su liet. *nìbras* „juodvabalis; jonvabalis, žibukas; vabalas raganosis", *nìbrė* „snukis; vyžos galas, nosis" bei *nìbrė* „kaimo jaunimo pasilinksminimas, šokiai, vakaruška" (LKŽ VIII 768–769).

Niedà up. Kpč., *Niedùs*, *Niẽdis* ež. Kpč., *Niẽdulė* up. Dg., *Niẽdulis* ež. Dg., plg. *Nedėjà* up. Rmš., *Nedìngis* up., ež. Vrn. Toliau įmanomas ryšys su lat. *Niediņ-ęzęrs* ež. (J. Endzelynas, 1961, p. 482), pr. *Nyda*, *Neyde* up. (G. Gerullis, 1922, p. 108). Laikoma labai archaiškais hidronimais ir siejama su sen. ind. *nḗdati* „teka, srūva": ide. **neid-*, **nid-* „tekėti" (H. Krahe, 1964 c, p. 48; J. Otrębski, 1949 a, p. 148; W. Schmid, 1960, p. 203; K. Būga, 1961, p. 241; plg. V. Toporov, 1977, p. 73).

Nykà up. Kr. (ir *Nykùtė* up. Kr.), *Nỹkis*, *Nìkis*, *Nikỹs* up. Srv. Plg. lat. *Nîca* up., *Nîca* pv. Galbūt sietina su lat. *nîca* „vieta pavandeniui, žemyn upe". Toliau – su sen. sl. *ницъ* „sukniubęs", sen. ind. *nīca-ḥ* „žemas", *nivát* „žemuma, slėnis" (J. Endzelynas, 1961, p. 480–481; LVV II 745–746; E. Fraenkel, 1962, p. 503). Plg. dar liet. *nỹkti* „mažėti, gaišti; silpti, menkėti" (LKŽ VIII 800).

Nikãjė up. JnšM., *Nikãjis*, *Nìkãjas* ež. JnšM., *Nikãjus*, *Nikajà* up. Imb. Šaknies *nik-* kilmė neaiški. Įmanoma sieti su šaknies *nyk-* hidronimais (žr. *Nykà*), nes hidronimų šaknis *nik-* gali būti (nekirčiuotoje pozicijoje) tam tikra tarmybė iš *nyk-*.

Nỹl-ežeris ež. Auk. Galbūt pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Nìlis*.

Ninių ẽžeras Ml. (kitas *Milašáičio* vardas). Plg. *Nìnių kálnas* Aln., *Nìnių raĩstas* Aln., *Nìniškės* k. Mlt. Galbūt asmenvardiniai vietų vardai.

Nìpras ež. Vv. Galbūt sietina su liet. *Nẽpėras* ež. Sem. (žr.).

Niũkas up. Zp. Galbūt sietina su liet. *niùkti* „niauktis" (LKŽ VIII 826): *niũkas, niūkà* „kas apniukęs, suniukęs" (ten pat, 820).

Niùriškis (ar *Niũriškis*) up. Mlt. Ten pat raistas *Niùriškis*. Plg. liet. *Niùr-balė* b. Pš., *Niurónys* k. An. (var. *Nirónys, Niaurónys*). Galbūt sietina su liet. *niùrti* „darytis niūriam, blaustis", *pa-niùrti* „apsiniaukti, apsitraukti debesimis" (LKŽ VIII 841).

Nìžis up. Lk. Galbūt sietina su liet. *Nýžuva* up. Krp. (žr.). Plg. liet. *Nìž-giris* (ar *Nýž-giris* Šk.). Šaknies *niž-, nyž-* kilmė neaiški. Įmanoma vesti iš liet. *nìžti (nỹžta, niñža)* „pradėti niežėti" (LKŽ VIII 844). Semantiką, matyt, reikėtų suprasti kaip ligą, niežus sukeliančią upę, vandenį.

Nýžuva up. Krp. Plg. *Nìžis* up. Lk.

Nočià up. Rud. – žr. *Notà*.

Nodavélta up. Smn. Iš pievos vardo *Nodavélta*. Pastarasis vietovardis greičiausiai yra vėlesnis perdirbinys iš **Nodelaitė*, plg. *Nodeláitis* pv. Vrn., *Nodiẽlas* pv. Vrn.: brus. *надзел* „senovinis žemės matas – kelios dešimtinės; žemės plotas" (I. Jaškin, 1971, p. 118).

Nóniškis ež. Užp., *Nón-upis* up. Tt. Greičiausiai iš avd. **Nonys* ar pan., plg. liet. pvd. *Non-ẽvičius, Nanỹs*.

Nopaitỹs, *Nõpaitis* up. Žvr. Iš **Nov-upaitys, *Nov-upaitis*: *Nóva* up. Grš. (žr.).

Norãlis up. Šll., *Nóruta, Nór-upis* up. Grz., *Nór-upis* up. Yl. Šaknies *nor-* kilmė ne visai aiški. Galbūt tai yra apofoninis šaknies *nar-* variantas – žr. *Narañtis*.

Noreĩkių ežeriùkas Krkn.: *Noreĩkiai* k.

Noreĩk-upė up. Jnk. Iš liet. avd. *Noreikà*.

Nõrkiškis up. Krk., *Nork-upiùkas* up. Vg. Iš liet. avd. *Norkà, Norkỹs, Nõrkus*.

Nórt-upis up. Trš. Iš avd. *Nortas*.

Noruĩšių ẽžeras Klm. (kitas Sustójaus vardas): *Noruĩšiai* k.

Norũnų ežerẽlis Mrs.: *Norũnai* k.

Nõrušas up. Vvs. Iš avd. *Nõrušas*.

Norùšiškių upẽlis Btr. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (pievos, balos, lauko ar pan.) vardo **Norušiškės*, plg. *Norušiškė* b. Lp. < avd. *Norùšis*.

Nõsas ež. Dg. Galbūt čia priklausytų ir *Nosvẽ* (t. *Nasvẽ*) up. Užp. (ir *Nosváitis* ež. Užp.). Plg. *Насва* up. (Volokolamsko pavietas, Udrajos int.) – šis upėvardis laikomas baltišku (R. Agejeva, 1966, p. 3). Kilmė ne visai aiški. Vis dėlto, matyt, galima sieti su liet. *nósis* „uoslės organas; atsikišusi į priekį smaili daikto dalis" (LKŽ VIII 869–871). Galbūt tai konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Nosẽvėla (ar *Nasẽvela*) up. Šš. Ten pat pv. *Nosẽvela (Nasẽvela)*. Kilmė ir daryba neaiški. Greičiausiai tam tikra tarmybė iš **Nosẽvėlė*, kuri gali būti priesagos *-ėlė* vedinys iš **Nos-ėvė* (plg. up. *Gynẽvė, Šešẽvė, Kilẽva*). Bet gali būti ir tam tikras perdirbinys iš **Nosvelė* – toliau žr. *Nõsas*. Tokiai prielaidai nepritaria 1649 m. *Nosawela*.

Notà up. Žsl., *Nõtė, Notijà* up. Slnt., *Nótera, Noterà, Noterìs* up. Pnt., *Nót-i-galė* ež. Pnd., *Nočià*,

Nočẽlė up. Rud. Plg. pr. *Notis* (G. Gerullis, 1922, p. 109). Šaknies *not-* kilmė neaiški. J. Otrębskis bandė aiškinti praindoeuropietišku šaknies **ant-* : **nắt-* varijavimu: *Ánčia* : *Nočià* (J. Otrębski, 1962 b, p. 266). Tačiau tai gana dirbtinė rekonstrukcija. Hidronimų su *not-* arealas gana didelis: *Нача* (buv. Smolensko gub.), *Нача* (buv. Vitebsko gub.) ir kt. – žr. K. Būga, 1958, p. 416; 1961, p. 533–534; J. Prinz, 1975, p. 186. Visi jie laikomi baltiškais (K. Būga, ten pat; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 197). V. Toporovas ir O. Trubačiovas, pritardami J. Rozvadovskiui, sieja šiuos hidronimus su šaknimi, kuri esą slepiasi žodžiuose lat. *nākt* „eiti", liet. *nókti* „zretj" (ten pat). Tačiau ir šis siejimas nėra visai aiškus dėl *not-* : *nok-* (**nāt-* : **nāk-)*. Gal įtikimiau būtų gretinti su liet. *Notà* ir kitais bei su lot. *natō*, *-āre* „plaukti, tekėti", gr. νότιος, νοτερός „šlapias, drėgnas" (A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 692), dak. *net-* „tekėti", sen. ind. *snắti*, *snāyatē* „maudo(si)", dak. vv. Νετίν-δαυα (I. Duridanov, 1969, p. 92). Plg. dar sen. saks. *nat* „šlapias, drėgnas", got. *natjan* „šlapinti". Ryšys su liet. *notrẽ*, *nõterė* abejotinas (žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 28). Plg. Dar A. Pogodin, 1901, p. 92.

Notìškis ež. Rš. Oficiali lytis, matyt, dirbtinė – vietos gyventojai vartoja lytį *Nacìški*, kuri greičiausiai yra iš avd. *Nacỹs*, *Nãcius*, *Nocỹs*, *Nõcius* ar pan.

Notrỹnė ež. Dkšt. Iš liet. *notrỹnė* „dilgėlynė; vieta, kur auga notrės".

Nóva up. Grš. (ir *Novẽlė* up. Grš., *Nóv-a-raistis* up., rst. Jnk., *Nopaitỹs*, *Nõpaitis* < **Nov-upatys*, **Nov-upaitis* up. Žvr.), *Novenà* up. Lkm., *Nõvetas* (ar *Nõvėtas*) ež. Brs. Čia priklausytų ir *Navà* ež. Auk. Laikomi labai archaiškais hidronimais, turinčiais atitikmenų kitų ide. kalbų vardyne, plg. kelt. *Nāvā* up. (K. Būga, 1961, p. 889), *Nava* up. Ispanijoje, *Nau* (ankstesnės lytys *Nawa*, *Navua*) up., Dunojaus int. ir kt. (H. Krahe, 1964 c, p. 100–101; to paties, 1964 a, p. 6), *Nava* up., Reino int. (W. P. Schmid, 1972, p. 9). Tolesnė etimologija neaiški. Vieni sieja su sen. ind. *nāvyā* „upė, tėkmė", pers. *nav* „kanalas": ide. *nāu̯-* (M. Vasmer, 1923, p. 76; T. Lehr-Spławiński, 1946, p. 56). Kitų nuomone, toks siejimas esąs sunkiai įtikimas ir ignoruojąs konkrečią situaciją. Tiesa, abiem atvejais turima galvoje ne liet. *Nóva* ir pan., o Dnepro baseino upės vardas *Навля* < **Navi̯a* (Ostros kr., Sožės kr., Desnos kr.). Šis upės vardas lyginamas su lat. *Nâves-ęzęrs* ež., *Nâves-tẽce* up. ir kt. (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 197), kurie kitų autorių gretinami su liet. *Nóvà*, *Nóvaraistis* (J. Endzelynas, 1961, p. 474–475). Kalbėdami apie konkrečios situacijos ignoravimą, V. Toporovas ir O. Trubačiovas turėjo galvoje tą faktą, kad Dnepro baseine esama daugiau upių vardų, jų nuomone, semantiškai susijusių su *Навля*, kurių etimologija esanti aiški: *Мертвица*, *Мертвея*, *Смерть*. Tad esą tikriau *Навля* sieti ne su sen. ind. *nāvyā* „upė, tėkmė" ir pan., o su **nāu̯-* „mirtis, lavonas" (ten pat): rus. *навь*, *навье* „la-

vonas", sen. ček. *nav* „kapai, anas pasaulis", *unaviti* „išvarginti", pr. *nowis* „kūnas", lat. *nâve* „mirtis", liet. *nõvyti* „naikinti, žudyti, galabyti; kankinti" (plačiau žr. M. Vasmer, 1971, p. 35; E. Fraenkel, 1962, p. 509). Minėti ir kiti latvių vietovardžiai su *nav-* siejami su lat. *nâve* „mirtis" (J. Endzelynas, ten pat).

Kuri šių dviejų etimologijų yra tikresnė, nelengva nuspręsti. Vis dėlto įtikimesnė yra pirmoji versija, ypač dėl semantikos. Dar žr. A. Vanagas, 1977 a, p. 146–147; J. Otrębski, 1963 d, p. 28; J. Rozwadowski, 1913, p. 49. Plg. V. Toporov, 1977, p. 73.

Nudeĩkiškis, *Nudeĩkiškio griovỹs* up. Vp. Iš lauko vardo *Nudeĩkiškis*.

Nū́dis ež. Vg. Baltų vardyne tai gana izoliuotas hidronimas (pr. vv. *Nudicz* laikomas asmenvardiniu, plg. pr. avd. *Nudito* – G. Gerullis, 1922, p. 110). Galimas daiktas, kad tai yra tarmybė iš **Nuodis* (kaimo vardas *Panū̃džiai* būtų iš **Panuodžiai*). Toliau žr. *Núodežeris*.

Numìkė up. Rdn. Iš liet. *nùmas* „namas; gyvenamoji vieta" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 222).

Núod-ežeris ež. Ktk. Plg. liet. *Núod-a-kalnis* kln. Ut., *Núodiškė* pv. Gdr., *Núod-upis* dr. Šd. Galbūt sietina su liet. *nuodaĩ*, *nuõdas* „organizmui kenksmingos medžiagos" (LKŽ VIII 911, 912) arba *nuõdai* „kerai, burtai", *nuõdas* „burtininkas, kerėtojas, nuodininkas; nelabasis" (ten pat). Priegaidės neatitikimas tokiam siejimui neturėtų būti kliūtis, nes visi vietų vardai su *nuod-* yra iš tų vietų, kur priegaidė sunkiai skiriama arba bemaž neskiriama.

Núogis ež. JnšM. Plg. liet. *Nuogãlis* rst. Lkm., *Nuogės kalva* Kltn., *Nuogóji* rst. KzR. Iš liet. *núogas* „niekuo neapaugęs, plikas (apie lauką, žemę...)" (LKŽ VIII 922).

Núogrūža, *Núograuža* up. Grk. Iš pievos vardo *Núograuža*.

Núotaka up. Vs., [*Núoteka* up. Msn., *Nuotakẽlė* up. Vrn., *Núotakinė* up. Ss., *Núotakos upẽlis* Vp. Iš liet. *núotaka* „nutekėjimas, nuotakumas, nubėgimas; nuotaki pieva, kuria prabėga šlaitų vanduo" (LKŽ VIII 963), *núoteka* „t. p." (ten pat, 966).

Nuotvarsis, *Nuotversis*, *Notversis* up. Vnd. Pamatinė lytis visai neaiški. Greičiausiai iškreipta **Nartavaitis* ar pan. – plg. *Nartavẽlė* up. Vnd.

Núovalas up. Mlt. Ten pat pv. *Núovala*. Plg. *Nuovalẽlė* pv. Dgl. Iš liet. *nuovalỹs* „pakiluma, pailga aukštesnė vieta pievoje, dirvoje ar kitur, panuovalis" (LKŽ VIII 970).

Nùr-upis up. Žd., *Nùr-upis* (ar *Nũr-upis*) up. Pnd. Galbūt sandas *nur-* yra asmenvardinis, plg. lat. *Nuruži* k.: lat. pvd. *Nurrusch* (J. Endzelynas, 1961, p. 485).

O

Obelẽ, *Obelià* up. Pkr., *Obelẽ*, *Obelìs*, *Obelià* up. Ukm. (ir *Obelẽlės upẽlis* Ukm.), *Obelìs*, *Obelẽ* up. Kdn. Nežiūrint E. Kotonovos abejonių (E. Kotonova, 1973, p. 83), tuo tarpu nėra aiškesnio pamato nesutikti su daugeliu autorių, siejančių šiuos upių vardus su liet.

obelìs „Malus" (LKŽ VIII 986), plg. *obelỹs* „obuolys" (ten pat, 987) – žr. K. Būga, 1958, p. 500; J. Endzelin, 1934, p. 134; R. Eckert, 1972, p. 212; to paties, 1969, p. 14. Plg. pr. *Wobel* ež.: pr. *woble* „obuolys" (G. Gerullis, 1922, p. 205).

Susiejus šiuos nepriesaginius upių vardus su liet. *obelìs*, visų kitos darybos hidronimų kildinimas iš *obelìs* nekelia abejonių: *Obelijà* ež. Srj., *Obelìnė* up. Rm., *Obel-iùpė* up. Tj., *Obel-ùpis* up. Alvt.

Obelynãlis up. Šll., *Obelỹn-upis* up. Sk. (kitas Vešẽtinio vardas). Iš liet. *obelýnas*, *obelỹnė* „vieta, kur auga obelys, sodas".

Obelỹnės rãvas Srd. Iš liet. *obelỹnė* „obelimis apsodintas ar apaugęs plotas" (LKŽ VIII 986).

Obelýtė up. Brb. Iš liet. **obelytė* „vieta, kur daug obelų, obelynė", plg. *beržýtė* „beržynas", *akmenýtė* „akmenynas" ir pan.

Obẽlių ẽžeras Dlt.: Ob.: *Obẽliai* k., mstl.

Obel-tekà up. Dlt. Pirmasis dėmuo *obel-* iš kaimo vardo *Obẽliai*.

Obeltìs up. Btr. Greičiausiai sietina su liet. *Obelìs* up. Kdn. (žr.) – plg. *dabar̃* – *dabartìs*, *vãkaras* – *vakartìs* ir pan. (R. Eckert, 1971, p. 70, 72; to paties, 1969, p. 12).

Obỹlas, *Bobỹlas*, *Bobìlas* up. Šmk. Neaišku, kuri šių lyčių (su *ob-* ar su *bob-*) yra pirmesnė, kuri antrinė, substitucinė. Tačiau greičiausiai *Bobỹlas* liaudies etimologijos būdu yra atsiradęs iš *Obỹlas* (žr. dar P. Skardžius, 1941, p. 183; J. Otrębski, 1949 b, p. 217). Dėl *ob-* plg. lat. *Ābiste* pv. (J. Endzelynas, 1956, p. 62). Toliau galbūt sietina su *Abistà* up. Dg.

Odmuõ up. Šll. Iš liet. **odmuo*, plg. *odmenis* „upės žiotys" (LKŽ VIII 995), *odmenià* „t. p." (LKŽK).

Õklis ež. Ob. Tarmybė iš *Ãklis* – žr. *Ãklis*.

Õnčiuškis, *Õnciškis* ež. Lp. Iš avd. *Oncius*, plg. avd. *Ánčas*, *Añčius*, *Añcius*.

Õn-upis up. Rdd. Pirmasis sandas iš avd. *Onà*.

Õnus-upis up. Brš. Pirmasis sandas iš avd. *Õnusa*.

Óplankio ẽžeras Pgg.: *Oplankỹs* k. Galbūt kilmininkinė lytis *Óplankio ẽžeras* yra antrinė – pradžioje galėjo būti ežero vardas **Oplankys*, iš kurio kilo kaimo vardas *Oplankỹs*. Šiaip ar taip, atrodo aišku tai, kad *Oplankỹs* yra fonetinis germanizuotas variantas iš **Aplankys* (žr. W. Fenzlau, 1936, p. 44–45), plg. *Ópstainiai* < **Ãpstainiai* (žr. *Apstà*). **Aplankys* galėtų būti siejamas su liet. *aplankà* „išlenkimas, vingis", *ãplankas* „važiavimas aplinkui" (LKŽ I 242). Dar žr. G. Froelich, 1930, p. 34.

Õporas, *Õpora* up. Pkn. Greičiausiai slaviškas vietos vardas, iš lenk. *opar* „šlapia, neužšąlanti vieta; pelkė" (P. Nitsche, 1964, p. 82), ukr. *opar* „žiemą neužšąlanti pelkėta vieta" (M. Jurkowski, 1971, p. 103). Plg. S. Rospond, 1969, p. 199.

Õpstainė up. Pn. – žr. *Apstà*.

Opšrijà up. Erž. Iš liet. *õpšras*, *opšrùs* „plėšriųjų būrio žvėrelis trumpomis, storomis kojomis ir šiurkščiais plaukais (Meles meles)" (LKŽ VIII 1009).

Orìjos upẽlis Klvr.: *Orijà* ež.

Orỹs ež. Vvs., *Orijà* up. Dj. (ir *Orijẽlė* up. Vb.), *Orijà* up. Šk. (ir *Orijùkė* up. Šk.), *Orijà* ež. Klvr., *Orójus* up. Rm., *Ór-upis* up. Pšl., up. Srv. Plg. liet. *Or-ã-raistis* pv. Lzd., *Ór-jūris* plk. Trg., *Ór-upis* grv. Krš., lat. *Âr-upe* up., *Ār-upīte* up., *Âr-avots* šlt., pr. *Aryngine* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 11). Matyt, sietina su liet. *óras*, kurio senesnė reikšmė buvusi „laukas, ariamas laukas“, lat. *âra* „ariamas laukas“ (R. Bērtulis, 1956, p. 19; K. Būga, 1959, p. 256).

Taigi galima spėti, jog baltų hidronimų, turinčių šaknį *ār-*, pirminė reikšmė buvo susijusi su erdvės, platybių, laukų sąvokomis. Galbūt tai vardai vandenų, buvusių kažkur toli, laukuose, miškais neapaugusiose vietose. Be to, kartais tokie vandenvardžiai žymėjo ežerus arba upes, kurių aplinka ar net krantai buvo erdvūs, be augmenijos. Dar žr. J. Endzelynas, 1956, p. 68–69; V. Toporov, 1975, p. 105–106.

Ar galima būtų galvoti apie ryšį su ide. **or-* „išjudinti, jaudrinti“ (plg. lot. *orior* „pasikeliu, stojuosi, pašokstu“ – žr. H. Krahe, 1964 c, p. 45; J. Nalepa, 1973, p. 135), neaišku, bet, atrodo, tai per daug tolimas siejimas, išplėšiantis lietuvių vietovardžius iš toponiminio bei, tam tikra prasme, apeliatyvinio konteksto.

Órpilis up. Trg. Iš kalno vardo *Órpilis*.

Óržk-upis *Oržk-upỹs* up. Žgč. Kamieno *oržk-* kilmė neaiški. Galbūt su nedėsningu įspraustiniu priebalsiu *-r-* iš *ožk-* – toliau žr. *Ožkìnis*.

Óš-upis up. Plng., up. Sml. Galbūt iš liet. *õšti* „šniokšti, ūžti“ (LKŽ VIII 1021).

Ošvenčià up. Prn. Plg. liet. *Ošvintẽ* pv. Glv. P. Skardžius dar mini *Ošventis* Rk., *Oszwięta* „Rietavo valsčiaus upė“ – 1554 m. (P. Skardžius, 1973, p. 30). Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt iš **Až(u)-švent-* ar **Už(u)-švent-*. Dėl *švent-* žr. *Šveñtas*.

Ovà up. Lkč. Greičiausiai iš **Āu̯-a*, plg. lat. *avuots* „šaltinis“, sen. ind. *avániḥ* „upės srovė, upės vaga, srautas, upė“ – plačiau žr. *Aujėdà*. Dar žr. H. Krahe, 1964 a, p. 3.

Óžainis up. Plt., *Ožìškis* up. Ob., *Óž-ragis* up. Bt., up. Lkm., *Óž-upelis* up. Igl., *Óž-upis* up. Dj., up. Jdp., up. Kdl. ir kt., iš viso 13. Iš liet. *ožỹs* „ožkų patinas“ (DLKŽ).

Óždaubis up. Vn. Iš daubos vardo *Óždaubis*.

Ožẽliškė, *Oželýtė* up. Bb. Plg. liet. *Ožẽliškė* pv. Km., ar. Kv., pv. Btg., l. Drsk. ir pan. Galbūt iš *ožẽlis* < *ožỹs*. Nors plg. avd. *Ožẽlis*.

Ožẽlių ẽžeras Plv.: *Ožẽliai* k.

Ožiaraistỹs up. Brb. Galbūt iš kokios vietos (raisto, pelkės ar pan.) vardo **Ožiaraistys*, plg. *Óžiaraistis* rst. Al., rst. Jž., rst. Pg.

Óžkabalis ež. Vvs., *Ožkãbalis* up. Skdv. Iš kokios kitos vietos (balos, pelkės, pievos ar pan.) vardo, plg. *Ožkãbalis* b. Krkn., b. Vžns. ir kt.

Ožkabalių̃ ẽžeras Brt.: *Ožkabaliaĩ* k.

Ožkãbalių upẽlis Vžns.: *Ožkãbalės*, *Ožkãbalis* b.

Ožkãbris up. Prnv. Greičiausiai iš kito vietovardžio, kuris gali

būti iškreiptas iš *Ožkubris*, **Už-kab(a)ris* ar net **Ožkupris*, plg. *Óžkupris* mš. Šln., kln. Pln., kln. Šv.

Ožkãklė up. Grk. Plg. *Ožkaklis* pv. Krtv. Iš *ož(k)-* (*ožkà, ožỹs*) ir *kãklas*.

Óžkalaukis up. Kp. Iš lauko, pievos vardo *Óžkalaukis*.

Óžkalnis up. Klm. Matyt, iš kitos vietos (greičiausiai kalno) vardo, plg. *Óžkalnis* kln. Rd., kln. Pgg., kln. Stč.

Ožkalùpė, *Óžkalupis* up. Mlt. Iš kito vietovardžio – ten pat miškas, arimas *Óžkalupė*, pieva *Óžkalupiai*. Gal šie yra pravardžiuojamieji vietų vardai – iš *ožkà* ir *lùpti* „dirti odą“.

Óžkaraisčio upẽlis Brš.: *Óžkaraistis* rst.

Ožkìnis up. Trgn. *Óžk-upis* up. Akm., up. Kdl., up. Krtv. ir kt., iš viso 7, *Ožk-upỹs* up. Krp. Iš liet. *ožkà* „nedidelis raguotas atrajojantis gyvulys (Capra hircus)“ (DLKŽ).

Óžnugaris up. Čk. Iš kalno vardo *Ožnugarỹs*, *Óžnugaris*.

P

Paakýtė up. Rm. (kitas Obelìnės vardas). Galbūt mažybinės priesagos *-ytė* vedinys iš *paakė̃*: *akìs* – žr. *Akìs*.

Pãbala ež. Bb. Greičiausiai sietina su *pabalė̃*, *pabalỹs* – žr. *Pabalỹs*.

Pabãlė up. Brb. (kitas Dū̃mės vardas). Matyt, sietina su *pabalė̃*, *pabalỹs* – žr. *Pabalỹs*.

Pabalỹs up. An., up. Jz., up. Rz., up. Ukm., *Pabališkis* up. Ss., *Pabal-ùpis* up. Brž. Iš *pabalė̃*, *pabalỹs* „vieta pagal balą, balos pakraštys“ (DLKŽ).

Pabálnės upẽlis Ds.: *Pabálnė* pv.

Pabal-ùpis up. Brž.: – žr. *Pabalỹs*.

Pabámbis up. Šln. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Bambė* ar pan., plg. *Bámba* ar. Grš., *Bam̃bė* pv. Krsn., *Bambė̃lė* kln. Stk. Nors gali būti metaforiškai susidaręs ir iš *pabámbis* „vieta prie bambos“.

Pã-bebrusė up. Mlt. (kitas Bebrusų̃ ùpės vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Bebrusaĩ*.

Pa-béržė up. Jon. (kitas Beržánkos vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Beržaĩ*.

Pabéržinės upẽlis Blnk.: *Paberžìnė* pv.

Pãbezninkų ẽžeras Vrn.: *Pãbezninkai* k.

Pãbijočių ežeriùkas Krtv.: *Pãbijočiai* k.

Pãbilsio upẽlis Lp.: *Pabilsỹs* pv.

Pa-biržytė ež. Kur. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Biržýtė*.

Pa-bìržupė up. Ob. (kitas Bìržupio vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo pamatinės lyties *Biržupỹs*.

Pa-brastė̃ up. Trgn. (kitas Brastõs vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo pamatinės lyties *Brastà*.

Pã-brastis ež. Ds., *Pa-brastỹs* up. Bsg. Iš liet. *brastà*, plg. *pãbrastis*, *pabrastỹs* „vieta palei brastą“.

Pacéikinės ẽžeras Ml.: *Pacéikinė* k.

Pãcekluonis up. Šmk. Galbūt iš **Pac-ia-kluonis*, plg. liet. pvd. *Pãcas*, *Pacė̃lis*, *Paciū́nas*, *Pacė̃vičius* ir *klúonas* „trobesys javams krauti,

klojimas; klojimo padas, grendymas, laitas, asla; pieva prie klojimo, žardiena, aptvaras" (DLKŽ).

Padaraĩ up. Tj. Greičiausiai priešdėlio *pa-* vedinys iš *dãrymas* – žr. *Dãrymas*.

Pãdaubis up. End. Iš liet. *pãdaubis* „vieta palei daubą" (LKŽ IX 38).

Padaugaláitis ež. Dg. Matyt, susijęs su vietų vardais *Daũgų ẽžeras*, *Daũgai* mstl.

Padebėsẽ up. Slk. Greičiausiai substitucinė (plg. *padebesẽ*, *padebesỹs*) arba tiesiog iškreipta lytis iš **Padegėsė*, plg. *Padegėsẽ* pv. Ds., pv. Rk., *Pãdegėsiai* l. Lel., *Padegėsỹs* mš. Pnd.

Padẽgėlių ẽžeras Imb., *Padẽgėlių upẽlis* Imb.: *Padẽgėliai* k.

Padegỹs up. Žgč. Plg. *Padegỹs* pv. Snt. ir *Degẽ* up., pv. Žmt.

Pãdeglė up. Šd. Iš griovio, krūmų vardo *Pãdeglė*.

Padegsnių̃ upẽlis Mlt. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo, plg. *Padegsniaĩ* mš. Šš., krm. Ds., rst. Ut.

Padẽlė ež. Lk. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš šaknies *dėl-*, dėl kurios žr. *Dėlỹs*.

Pa-derkšỹs up. Ar. Atrodo, kad pamatinė lytis *Paderkšỹs* yra ne visai tiksli – turėtų būti *Padirkšỹs*. Ši lytis – tai priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Dirkšys*, **Dirkšė* ar pan., plg. *Dirkšẽ* pv. Klm. (< **Dirgšẽ* – žr. *Dergintas*).

Pa-dóbris up. Krn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miško, kalno vardo *Dóbrės kálnas*.

Padrobšỹs up. Vkš. Iš pievos, miško vardo *Padrobšỹs*. Pastarasis vardas galbūt yra priešdėlio *pa-* vedinys iš kokio asmenvardžio, plg. liet. pvd. *Drobìšius* ar pan.

Pa-druskupỹs up. Žmt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Druskupỹs*. Pievos vardas *Druskupỹs* yra iš upės vardo *Padruskupỹs* ankstesnės lyties **Druskupys*.

Pa-dubẽ up. Pn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Dùbos*.

Padubių̃ ùpė Rdš.: *Padubiaĩ* pv., mš.

Pã-dublankis up. Yl. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Dùblankė*.

Pa-dumburẽ up. Vlkj. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Dumburỹs*.

Padvarìnis ež. Dgl., ež. Imb., ež. Ob. Priešdėlio *-inis* vedinys iš liet. *padvarẽ*, *padvarỹs* „vieta palei dvarą" (LKŽ IX 63).

Padvarỹs ež. Onš. Iš liet. *padvarỹs* „vieta palei dvarą" (LKŽ IX 63).

Padvarìškių ẽžeras Trak.: *Padvarìškės* k.

Padvarniñkų ežerẽlis Všn.: *Padvarniñkai* k.

Paežerẽlė up. Smn. Mažybinės priesagos *-ėlė* vedinys iš liet. *paežerẽ* „vieta palei ežerą" (LKŽ IX 66).

Paežerẽlio ẽžeras Msn.: *Paežerẽlis* k.

Paežerẽlių ẽžeras Ldvn.: *Paežerẽliai* k.

Paežerỹs up. An. Iš liet. *paežerỹs* „vieta palei ežerą" (LKŽ IX 66).

Paežerių̃ ẽžeras Krš., Plv., Pnt., Rš., Sb., Šd., Tršk.: *Paežeriaĩ* k.

Paežerių̃ ežeriùkas Šln.: *Paežeriaĩ* k.

Pãgaigalė, *Pagaigalė̃*, *Pãgaigalės upė̃lis* Ds. Iš pievos vardo *Pãgaigalė* pv.

Pãgalio ežeraĩ Šlu. Iš pvd. *Pagalỹs*.

Pã-gardinis up. Vrd. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Gardinis*, kuris būtų priesagos *-inis* vedinys iš **Gardaĩ* (ar *Gar̃dė*) mstl. (dabar *Várduva*).

Pagė̃gių ẽžeras Pgg.: *Pagė̃giai* mst.

Pã-geležnyčia up. Lp. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Geležinyčia*, plg. *Geležìnė* pv. Srj.

Pa-gérvis up. Jz. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Gervė*, **Gervis* ar pan., plg. *Gérvė* pv. Jž., pv. Švnč., *Gérvis* up. Kdn.

Pa-gìlbrastis up. Slnt. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Gilbrastis*, plg. *Gìlbrastis* b. Krš. (< *gilùs* ir *brastà*).

Pã-glėveris, *Pa-glė̃veris* up. Nj. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš ankstesnės lyties **Glėveris* ar **Gleveris*, plg. liet. *glė̃veris* „ištižėlis“ (LKŽ III 417). Tai būtų lėtą vandens tėkmę reiškiantis hidronimas.

Pagluosnis up. Grnk. Iš liet. *pagluosnis* „vieta palei gluosnius“.

Pãglūštės ẽžeras Pbrd.: *Pãglūštė* k.

Pagojė̃s ežerė̃lis An.: *Pagojė̃* vs.

Pagõjis ež. Vvs. Plg. liet. *Pagõjis* ar. Nj., *Pagojỹs* b. Vrn. ir kt. < *pagõjis* „vieta prie gojaus“.

Pagojų̃ upė̃lis RdN.: *Pagojaĩ* k.

Pagõjus up. Pšš. Ten pat vs. *Pagõjus*. Plg. liet. *Pagõjus* dr. Pšl., pv. Šš. Iš liet. *pagõjus* „vieta prie gojaus“.

Pa-gráižymas up. Pmp. Iš slėnio vardo *Pagráižymas* (< *Graižìmas* pv.).

Pa-graĩžis up. Skd. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pelkės vardo *Graĩžės*.

Pagrandà up. Jž., up. Rk., up. Slm., *Pagrandė̃lė* up. Ut., *Pagrandõs upė̃lis* Sv. Iš liet. *pagrandà* „akmenimis grįstas, šakomis klotas kelias per pievą, kamša“ (LKŽ IX 92).

Pa-graužỹs up. Graž. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Gráužė*.

Pã-grebentė up. Lk. Matyt, priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo, turėjusio šaknį *grebent-*, plg. *Grebiñtiškis* ar. Varn.

Pagreitỹs up. Krn. Galbūt sietina su liet. *pagreĩtas* „apygreitis, greitokas“ (LKŽ IX 96).

Pagriáumėlė up. Ob. Plg. liet. *Pagriáumelė* kln., dr. Jž., *Pagriáumėlė* mš., skrd. Ds., *Pagriáumėlės* pv. Ut., pv. Dgl., *Pagriáumelės* kln. Lel., *Pagriaũmėlės* kln. Mlt. Iš liet. *pagriáumėlė* „skardis, šlaitas“ (LKŽ IX 97).

Pagrindà up. Glv. Iš liet. *pagrindà* „pagranda“ – žr. *Pagrandà*.

Pã-grįstinė up. Kp. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Grįstinė*, plg. *Grįstìnė* up. Erž., *Grístinis* tv. Plk.

Pagróblės upė̃lis Ob.: *Pagróblė* pv.

Pa-gul̃bis ež. Ut. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Gul̃bė*.

Pagūrỹs, *Pagūrìnis* ež. Ut. Greičiausiai iš kito vietovardžio **Pagūrys* ar pan., plg. *Pagūrỹs* skrd. Mlt., *Pagū̃rė* br. Glv.

Pagužė̃ up. Šd. Galbūt iš kito vietovardžio **Pagužė*, plg. *Pagužė* ar. Ut., *Pagužiaĩ* pv. Žd.

Páikis up. Gž. Plg. liet. *Paĩk-medis* vieta prie Žagiẽnio up. Pn., *Paik-upis* up., l. Klm., lat. *Pàiķis* pv., *Paĩķene* pv. (LKV). Galbūt sietina su liet. *paĩkti* „darytis paikam, kvaišti; paikai elgtis, kvailioti, šėlti" (LKŽ IX 107), *páikioti* „paikai, nerimtai elgtis, išdarinėti kvailystes" (ten pat, 106), *paĩkas* „menko proto, kvailas, kvaišas" (ten pat, 104). Liet. *paĩkas* yra giminingas su liet. *peĩkti*, *pìktas* ir pan. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 525) – plg. *Peĩkis* ež. Imb., *Pìkt-ežeris* ež. Pln.

Pa-ilgabradỹs up. Sv. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos vardo *Ìlgabrada.*

Pa-iñdrupis up. Lel. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš **Indr-upis* up.: *ìndrė* „nendrė".

Paíslė up. Akm. Iš **Pa-ýslė*. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Ýslykis.*

Pa-įvodỹs up. Sv. Priešdėlio *pa-* vedinys iš krūmų vardo *Įvodà.*

Pa-ỹžius ež. Trg. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kalno vardo *Ỹžiaus kálnas*, plg. *Ỹžis* br. Grg.

Pajáurinė up. Vvs. Priesagos *-inė* vedinys iš *pajáurė* „sunki, nederlinga, pelkėta žemė, jaura" (LKŽ IX 130), plg. *Pajáurės* pv. Krn., *Pajáuris* plk. On., *Pajáurė* b. Ob.

Pajáur-upelis up. Antz. Pirmasis sandas iš balos vardo *Pajáurė.*

Pa-júodis up. Žm. (kitas Júodupės vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Júodupė.*

Pa-júodis ež. Ds. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Júodasai.*

Pa-júodlaukis up. Rk. Matyt, priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos (lauko ar pan.) vardo **Juod-laukis* (< *júodas*, *laũkas*).

Pa-juodupỹs up. Jdp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Júodupė.*

Pa-jūrẽlis ež. Ds. Atrodo, kad tai vėlesnis perdirbinys iš **Pajaurėlis*, plg. *Jáura* dr. Ds.

Pajùrgiškių ẽžeras Sem.: *Pajùrgiškės* k.

Pãkalas ež. Lkm. (ir *Pakaliùkas* ež. Lkm.), *Pakalỹs* ež. Šv. Iš liet. *pãkalas* „nugara, užpakalis" (LKŽ IX 144), *pakalỹs* „t. p." (ten pat, 146).

Pakalnė up. Rsn., *Pakálnis* ež. Antz., ež. Ut., *Pakalnis* ež. Užp., ež. Vvs., *Pakalnáitis* up. Šlv., *Pakalnìnis* ež. Ds., *Pakálnės upẽlis* Ms., *Pakalnių̃ ẽžeras* Onš. Iš liet. *pakalnė*, *pakálnė*, *pakalnẽ* „žema vieta kalno papėdėje, slėnis" (LKŽ IX 146).

Pakalnìškių ẽžeras Tvr., Vvs.: *Pakalnìškiai* k.

Pakalnìškių upẽlis APnm.: *Pakalnìškiai* k.

Pa-kamùnė ež. JnšM. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš ankstesnės lyties **Kamunė* ar pan., plg. *Kãmuna* – žr. *Kãmė.*

Pakapìnė up. Jž., *Pakapìnis* up. Užp., *Pakapìnis* ež. Aln., *Pakapinỹs* up. Krn. Iš liet. *pakapẽ*, *pakapỹs* „vieta palei kapines" (LKŽ IX 152).

Pakarklìnė up. Sem. (kitas Sū́rio vardas). Priesagos *-inė* vedinys iš liet. *pakarklẽ*, *pakarklỹs* „vieta prie karklų" (LKŽ IX 154).

Pa-káršuvė, *Pa-káršupė* up. Ps. Ne visai aišku, kuris šių variantų yra senesnis, pirminis, kuris vėlesnis, antrinis, plg. *Karšuvà* kln. Kltn. ir *Kaȓšupis* up. Jnk. (kitas Kaȓčiupio vardas). Vis dėlto, atrodo, variantas *Pa-káršuvė* yra nau-

jesnis. *Pa-kåršupė*, matyt, yra priešdėlio *pa-* vedinys iš **Karš-upė*. Dėl *karš-* toliau žr. *Kar̃šis*.

Pãkasas ež. Lkm. Iš liet. *pãkasas* „pasikasimas, urvas, požeminis kelias" (LKŽ IX 158).

Pakelìnis ež. Mrk. Iš liet. *pakelìnis* < *pakelė̃* „vieta palei kelią" (LKŽ IX 163).

Pakelių̃ Píevų upẽlis Lel. Iš pievos vardo *Pakelių̃ píevos*.

Pa-kéršis ež. Žmt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Keršiaĩ*.

Pã-kinis ež. Švnčl. (ir *Pakinė̃lis* ež. Švnčl.). Plg. *Pãkinė* pv. Šd., *Pakinỹs* ar. An., pv. Ant. Iš liet. *kinė̃* „ant vandens užžėlusi pluta, liūnas; upėje ar ežere maža salelė, liūno plotelis; atvira vieta liūne, akis; potvynio metu išneštas ir paliktas ant pievos dumblas; kelmas; pakilesnė vieta raiste ar šiaip drėgnoje vietoje" (LKŽ V 811–812). Dar žr. *Kinė̃*.

Pã-kirkšnojis up. Pln. (kitas Kirkšnóupio vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Kirkšnóupis*, *Kirkšnója*.

Pakirsnių̃ ẽžeras Rdm.: *Pakirsniaĩ* k.

Pakláukė up. Jdp. Iš pievos vardo *Pakláukė*, kuris galbūt yra iš **Peklaukė* < **Pekl-laukė* (*peklà* t. *paklà*), plg. *Pekl-ã-daubė* db. Pln., *Pẽkl-a-lobis* l. Dv., *Pẽkl-a--raistis* rst. Žl.

Paklúonis ež. dalis Dkšt. Iš liet. *paklúonis* „vieta palei kluoną" (LKŽ IX 187).

Pa-kojỹs, *Pã-kojis* ež. Onš. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Kója*.

Pa-kreivỹs up. Graž. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Kreivė*.

Pa-kriáukliai up. Vlkj. Iš liet. *pakriáuklė*, *pakriaũklė* „status šlaitas, skardis; kiaurymė po medžio šaknimis, pakerė" (LKŽ IX 201).

Pakriaušẽ up. Rim., *Pakriáušis* up. Yl. Iš liet. *pakriaušẽ*, *pakriáušis* „status, skardingas krantas ar kalno šlaitas, kriaušis, pakriūtė, pakrantė; upės ar ežero pakraštyje po velėna ar medžio šaknimis vandens išgraužta įduba, pakerė" (LKŽ IX 201).

Pakriaušìnis up. Rz. Iš liet. *pakriáušė*, *pakriaũšė*, *pakriaušẽ*, *pakriáušis*, *pakriaũšis*, *pakriaušỹs* – žr. *Pakriaušẽ*.

Pa-krikštė up. Mrk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Krikštónys*.

Pa-krioklỹs up. Šmn. (kitas Krioklẽlės vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Krioklẽlė* – žr. *Krioklė̃*.

Pa-kriókšnis up. Vvs. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Kriokšnis* ar pan., *Krõkšlės* k. ten pat.

Pa-kriūgẽ ež. Slk. Kamienas *kriūg-* galbūt asmenvardinis, plg. *Kriùgiškis* k. Jž., liet. pvd. *Kriugìškis* Trgn., *Krugìškis* pv. Lkm., up. Ut. Ryšys su liet. *kriũgas* „į sieną kalamas kablys, kriūkas; skersinis pagalys vartams užsklęsti, skląstis, velkė" (LKŽ VI 642) abejotinas dėl *kriũgo* geografijos – Rytų Lietuvoje jis, rodos, nepažįstamas.

Pakriū́tė up. Tj. Iš liet. *pakriū́tė* „status, skardingas yrantis krantas ar kalno šlaitas; vandens išgraužtas upės ar ežero pakraštỹs po velėna ar medžio šaknimis, pakerė" (LKŽ IX 204–205).

Pa-krokšlẽ up. Vs. Priešdėlio *pa-* vedinys iš griovio vardo *Krokšlỹs.*

Pa-kuklis up. Btg. Ten pat pieva *Pa-kuklis.* Plg. *Kuklỹs* pv. Brž., *Kùkl-ia-raistis* rst. Vlk., *Kukliaĩ* k. Imb.

Pa-kul̃tė up. Vdk. Plg. *Kùlt-upis, Kùlt-upė* up. Btg.

Pa-kum̃pė up. Lap. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Kum̃piai.*

Pakusà up. V. Plg. *Pakū́sa* l., vs. Šlčn., *Pãkusis* pv., dr. Ms. Galbūt sietina su liet. slavizmu *pakusà* „vaiduoklis, pikta dvasia, baidyklė" (LKŽ IX 218).

Palà up. Pkr., up. Tv., *Palaĩkis* ež. Bt., *Palangà* up. End. (ir *Palangãlė* up. End.), *Palẽja* up. Nmk., *Paliùtė* up. Ar., *Palõnas* up. Ar., up. Bsg., *Palónis* up. Lkč. Plg. lat. *Palà* up., *Palejas* pv., *Palejs-purvs* b. (LKV). Sietina su liet. *pãlios* „užakusių ežerų vietoje didelės pelkės, tyrumai" (LKŽ IX 265), lat. *palas, paļas* „pelkėtas ežero krantas" (LVV III 56), *paleja* „žemuma, slėnis" (ten pat, 58), *pali* „potvynis, poplūdis, išsiliejimas, pavasarį ar rudenį iš krantų išsiliejęs vanduo" (ten pat, 59). Lietuvių vandenvardžiai su *pal-* laikomi labai archaiškais, turinčiais hidroniminių ir apeliatyvinių atitikmenų kitose ide. kalbose, plg. dak. *pala* „bala, pelkė, raistas", trak. *Palae,* dak. **Παλα-δεινα* ir kt., lot. *palus* „bala" (žr. W. Schmid, 1972, p. 10; to paties, 1970, p. 474; H. Krahe, 1964 c, p. 48–49; I. Duridanov, 1969, p. 53; J. Otrębski, 1963 d, p. 18).

Palaĩčių upẽlis Gdl. Gal iš kokios kitos vietos (pievos, balos ar pan.) vardo, plg. *Palaĩčiai* pv. Dbk.

Palaidžià up. Kp., *Palaĩdž-iupis* up. Vlkj. Iš liet. *palaidžià* „polaidis, palaidymetis" (LKŽ IX 230).

Palaĩkis ež. Bt. – žr. *Palà.*

Palangà up. End. – žr. *Palà.*

Pãlankio Skar̃džius up. Jž., *Pãlankio ùpė* Mrk. Iš liet. *palankỹs* „vieta palei lanką" (LKŽ IX 239).

Pa-lašẽ ež. dalis Ob. Priešdėlio *pa-* vedinys iš viensėdžio vardo *Lašaĩ.*

Pa-latkiai up. KzR. Galbūt iš **Pa-latakiai* – žr. *Latakà.*

Pã-lazdijis ež. Lzd. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Lazdìjai.*

Pãlazdynė up. Ob. Iš *pãlazdynė* „vieta palei lazdynus".

Pal̃čių upãlis Krt.: *Pal̃tys* pv., b.

Palẽja up. Nmk. – žr. *Palà.*

Palẽkių ẽžeras Jrb.: *Palẽkiai* k.

Palemìnkos ẽžeras Dlt.: *Palemìnka* buvęs vs.

Pa-lémpis up. Brb. Iš kalno vardo *Pa-lémpis.* Plg. *Lem̃piai* mš. Vg., *Lem̃p-ravis* up. Vg.

Pa-léndrė up. Btg. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Léndrė.*

Pa-lendrynỹs ež. Jrb. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Lendrỹnė.*

Palíeknė up. Dbk., *Paliẽknės* up. Ppl., *Palieknẽ* up. Ob. (kitas Kamšų̃ upėlio vardas). Iš liet. *palíeknė (paliẽknė)* „palieknis, vieta prie liekno, pelkės" (LKŽ IX 260).

Palíepės upẽlis Vp.: *Palíepė* k., kln.

Palíepių upẽlis Mlt.: *Palíepiai* pv.

Pa-líepinis up. Sv. Priesagos *-inis* vedinys iš dirvos vardo *Palíepė*.

Palindìškių ẽžeras Brž.: *Palindìškiai* k.

Pa-lìnkė ež. Smal. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. *lìnkė* „įlinkimas, linkmuo" (LKŽ VII 534), *lìnkis* „dauba, slėnis; nežymus vandens įsiterpimas į sausumą, įlanka; lankstas, vingis" (ten pat, 537).

Palynupių̃ upẽlis Rud.: *Palynupiaĩ* pv.

Paliùdiškis up. An. Galbūt priesagos *-iškis* vedinys iš **Pa-liudė* < *Liudễ* up.

Paliū́nė up. Ml., up. Ob., up. Rz., *Paliū́nė*, *Paliū́nis* ež. Ml., *Paliūnỹs* up. Krk. Iš liet. *paliū́nė*, *paliū́nis* „vieta prie liūno, pelkės kraštas; šlapia, drėgna, pelkėta pieva" (LKŽ IX 267).

Paliū́nų ẽžeras Srj.: *Paliū́nai* k.

Paliùtė up. Ar. – žr. *Palà*.

Pa-ližãlė up. Rt. Matyt, priesagos *-alė* vedinys iš **Pa-ližė*. Lytis **Pa-ližė* būtų su priešdėliu *pa-* padaryta iš upės vardo *Lìžė* (žr.).

Pal̃kiotas up. Šv. Plg. liet. *Pálk-a-balis* b., k. Vrn., gr. Krsn., *Palkẽlė* pv. Vb., *Palkẽlės* rst. Kš., *Palkỹs* šlt. Blnk., *Palkìmai* pv. Klm. Galbūt šaknis *palk-* yra šaknies *pelk-* (žr. *Pélkupis*) apofoninis variantas. Plg. lat. *Pal̃kainis* ež., *Mędus-pal̃ka* pv. (LVK). Dėl santykio *pal-* : *pel-* plg. liet. *pãlios* : *pélkė* (dar žr. E. Kotonova, 1973, p. 82; V. Dambe, 1974, p. 235).

Palminỹs up. An. Iš **Pa-alminys*. Pastaroji lytis yra priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Al̃menas*, plg. *El̃mė* up. An.

Palõnas up. Ar., up. Bsg., *Palónis* up. Lkč. – žr. *Palà*.

Pálšis up. Grz., *Pálšinis* ež. Vs., *Palšìnis* ež. Dgč., *Pal̃š-upis* up. Tl. Iš liet. *pálšas*, *pal̃šas* „kuris šviesiai pilko plauko; šviesiai žalias, gelsvas; neryškios spalvos, nublukęs" (LKŽ IX 273). Plg. lat. *Pal̃sa*, *Pal̃se* up., siejamus su lat. *pal̃ss* „palšas" (LVK). Kitaip W. Schmid, 1970, p. 475.

Páltis up. Grg., up. Gdž., up. Krkn., up. Pšl., *Páltis* ež. dalis Dkšt., ež. Vb., *Pal̃tys* up. Krt., *Palt-upis* up. Plt. (ir *Paltupalis* up. Plt.). Plg. *Paltễ* pv. Lk., *Páltis* pv. Plt., b. Kdn., pv. Rdd., *Pal̃tys* mš. Slnt., lat. *Palte* up., *Pal̃te* linmarka, *Mẹllā-palte* ež., *Liel-palte* pv., *Sar̃kanā-pàlte* pv. (LVK).

Sietina su lat. *palts*, *palte* „valka, klanas, bala", toliau – su liet. *Palà* up. Pkr., *pãlios* ir pan. (žr. W. Schmid, 1970, p. 474–475; J. Otrębski, 1949 a, p. 149). Siejimas su liet. *páltis* (lašinių) netikslus (R. Eckert, 1971, p. 32; A. Vanagas, 1970 a, p. 47).

Pa-lukna up. Klt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš *Luknẽlė* up.

Pa-lū́kšnė ež. Ign. Plg. *Pa-lū́kšnė* pv. Rk., *Pa-lū́kšnis* dr. PnmR. Visų šių vietų vardų šaknies *lūkšn-* (kirčiuotos) balsis *ū* greičiausiai yra pailgintas iš *u*; *lukšn-*. Tuomet būtų pamato sieti su *Lukšnýnas* pv. Eiš. < *lukšnà* „lukštas, kevalas", *lùkšnas* „karna, luobas" (LKŽ VII 680).

Palvasà up. Žl. Plg. liet. *Palvasà* mš. Šš., pv. Smn., pr. *Palwe* (G. Gerullis, 1922, p. 113), lat. *Palva* up., *Palvene* pv. (LVK). Iš liet. *pal̃vė* „žemuma tarp apsauginės kopos ir slenkančiųjų kopų" (LKŽ IX 279), plg. pr. *palwe* „dykuma; be medžių

samanynė; nesuarta šilo žemė; išrauto miško plotas“ (G. Gerullis, ten pat). Dar žr. V. Dambe, 1972 a, p. 59; W. Schmalstieg, 1976, p. 223; V. Illič-Svityč, 1976, p. 97. Toliau sietina su liet. *Palà* up. Pkr. (žr.) ir pan. – žr. A. Sabaliauskas, 1974, p. 210–211; W. Schmid, 1970, p. 474; A. Nepokupnyj, 1976 b, p. 142–144.

Pã-mačiupė up. Slk. Greičiausiai priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo ankstesnės lyties **Mač-iupė*.

Pa-malgebala up. Vb. Iš raštų težinomos lyties autentiškumas abejotinas. Matyt, sudaryta iš priešdėlio *pa-* ir **Malgebala*, kuris, atrodo, yra sudurtinis žodis iš **Malg-ia-balė* arba dar greičiau – iš **Maig-ia-balė*, plg. *Maig-iã-laukiai* l. Pn., *Maigė* ln. Vdk., *Maigai* mš. Mžk.

Pa-markỹs, *Pa-markẽlis* up. Mšk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Mar̃kos*.

Pã-markupelis up. Stč. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos, pievos vardo *Mar̃kupis*. Dabartinis balos, pievos vardas *Mar̃k-upis*, matyt, yra iš upės vardo *Pã-markupelis* ankstesnės lyties *Mar̃k-upis*. Dėl *mark-* toliau žr. *Markijà*.

Pamarùkas up. Šlu. Priesagos *-ukas* vedinys iš **Pamarys* < liet. *pamarỹs* „marių pakraštys, vieta prie marių“ (LKŽ IX 283).

Pã-meldutiškis ež. Trgn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Meldùtiškis*.

Pa-melnyčỹs ež. Lp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. slavizmo *mélnyčia* „malūnas“ (LKŽ VIII 1036).

Pamíerio ẽžeras Rmš.: *Pamíeris* k.

Pa-móliakalnis up. Ukm. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kalno vardo *Móliakalnis*.

Pa-molỹs ež. Mlt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. *mólis* „tąsi rusva žemė, iš kurios daro plytas, indus“ (DLKŽ).

Panamìnis up. Srd. Iš liet. *panamẽ*, *panamỹs* „vieta apie namus, apie sodybą“ (LKŽ IX 324).

Panamių̃ upẽlis Dt. Iš liet. *pãnamės*, *panamiaĩ* – žr. *Panamìnis*.

Pándėlis (t. *Póndelis*), *Pándėlio upẽlis* up. Srv. Ar gali būti siejamas su *Pandėlỹs* mst. Rokiškio r., neaišku, nes paties miesto vardo *Pandėlỹs* kilmė dar nežinoma. Jeigu pasitvirtintų J. Otrembskio hipotezė (J. Otrębski, 1961 c, p. 56–57), kad *Pandėlỹs* priklauso miestelių kategorijai, kurie vardus gavo pagal turgų dienų pavadinimus (plg. *Serẽdžius*: *seredà* „trečiadienis“, *Subãčius*: *subatà* „šeštadienis“ – dėl pastarojo vardo žr. visai kitą K. Būgos nuomonę – K. Būga, 1961, p. 280–281), tuomet miestelio vardo siejimas su upelio vardu būtų abejotinas. Galbūt lytis *Pándėlis* yra senesnė, pirmesnė – iš **Pa-vandelis*, plg. *Vandẽlė* up. Lap. Dar plg. *Pándenis* up. Šd. – iš **Pa-vandenis*. Antra vertus, vėlgi neišleistinas iš akių *Panedẽlis* pv., l. Pls. bei galimas ryšys su lat. *Pañda* k., *Pañdas* k., *Pandelis* pv. (LVK).

Pándenis up. Šd. Greičiausiai iš **Pa-vandenis*, plg. *Vandenýnai* b. KzR., *Vandenỹnė* b. Šl. < liet. *vanduõ*.

Paneĩkiškis, *Peneĩkiškis* ež. Dgl. (ir *Paneikiškáitis*, *Peneikiškẽlis* ež. Dgl.), *Paneĩk-upis* up. Ms. Galbūt iš avd. (pravardės ar buvusios

pavardės?) **Paneikis* (plg. liet. *panéikis* „kas paneiktas, paniekintas" – LKŽ IX 332).

Panéndrė up. Rm. (kitas Obelìnės vardas). Ten pat b., pv. *Panéndrė*. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos vardo *Néndrės*.

Pa-néndrynė ež. Brž. Priežďėlio *pa-* vedinys iš balos, pievos, miško vardo *Nendrýnas*, *Nendrỹnė*.

Pa-neržỹs up. Blnk. Greičiausiai iš **Pa-neveržys*, plg. *Neveržẽlis* ež. Ktk.

Pankrýt-upis up. Kdl. Pirmasis sandas *pankryt-* galbūt asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Pankrỹs*.

Panóbalis up. Rm. Iš balos vardo *Panóbalis*.

Pa-nõlė up. Ut. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Nólėnai*.

Pa-núotakis up. Rmš. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos, pievos vardo *Núotaka*.

Pa-núotekis up. Pbs. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kaimo vardo *Núotekai*.

Pã-palis up. Kl. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Palà*.

Pa-páltis ež. Jsv. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miško vardo *Páltė* arba balos vardo *Páltis*.

Pa-panarỹs ež. Mrk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš lauko, miško vardo *Panarà*.

Paparčià, *Papar̃čius* up. Kdn. Galbūt iš liet. *papar̃tis* „sporinis, dideliais karpytais lapais augalas (Dryopteris)" (LKŽ IX 349).

Pa-párstas up. Rt. Ten pat pv. *Pa-parstaĩ*. Kilmė ir daryba ne visai aiški. Bet greičiausia iš priešdėlio *pa-* ir kamieno *-parst-*, kuris gali būti su priesaga *-st-* padarytas iš šaknies *par-*, dėl kurios žr. *Parà*.

Papartỹnė up. Rk. (kitas Ūdrùpio vardas). Iš liet. *papartỹnė* „papartynas, vieta, kur auga paparčiai".

Pa-peklỹs up. Pln. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos vardo *Peklà*.

Pa-perlojỹs ež. Vrn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miestelio vardo *Perlojà*.

Papíevių upẽlis Šil. Iš liet. *papíeviai* „pievos kraštas, pakraštys" (LKŽ IX 361).

Papiliakálnių ẽžeras Klvr.: *Papiliakálniai* k.

Pãpis ež. Rdš. Galbūt sietina su liet. *pãpas* „krūtis; spenys; koks nelygumas, atsikišimas" (LKŽ IX 350). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Papiškìnis ež. Mlt. Priesagos *-inis* vedinys iš kaimo vardo *Pãpiškiai*.

Papìškių ẽžeras Mrk.: *Papìškės* k.

Pa-pjū́klis up. Grk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miško vardo *Pjū́klės*.

Pa-plynė up. Vlkj. Plg. *Plýnė* b. Gl., *Plýnės* pv. Igl. < *plýnė* „pelkė, raistas" – žr. *Plýnas*.

Pa-plìngis up. Btg. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Plìngė*.

Paplovìnis ež. Ign. Greičiausiai priesagos *-inis* vedinys iš **Paplova(s)* ar pan., plg. *Pãplova* rst. Aln., *Paplovai* pv. Švnč. Dėl šių vietų vardų plg. lenk. *popław* „žema, pelkėta pieva" (P. Nitsche, 1964, p. 84). Toliau žr. *Plavỹs*.

Pa-plušinỹs up. Srv. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo **Plušinė* ar pan., plg. *Plaušìnė* up. Vv., *Plaušẽlis* up. Plng.

Pa-príemenis up. Gdž. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. *priemenẽ* „prieangis, priesienis" (DLKŽ).

Paprū̃dė up. Km., up. Šš. Iš liet. *paprū̃dė* „vieta prie prūdo" (LKŽ IX 383).

Pãprūdžiai up. Krtn. Iš liet. *paprūdỹs, pãprūdis* „vieta prie prūdo" (LKŽ IX 383).

Pãptekis up. Vad. Iš **Pa-aptekis* < *Aptekà* up.

Papunė̃ up. Nmč. Greičiausiai dirbtinė lytis iš kaimo vardo *Papunė̃*.

Papunžė̃ up. Nmč. Iš kaimo vardo *Papunžė̃*, plg. *Pundžiónys* k. ten pat.

Papušỹs up. Kur. Iš pievos vardo *Papušỹs* pv.

Parà up. Šll., *Parijà* up. Pbs., *Parva* up. Skg. Greičiausiai sietina su sl. **par-* „neužšąlanti bala" (L. Kurkina, 1969, p. 135–136; S. Rospond, 1969, p. 204), plg. lenk. *para* „garai, garas, tvaikas; neužšąlanti bala" (P. Nitsche, 1964, p. 83; R. Trautmann, 1949, p. 19), žem. luž. *para* „purvas, bala" (L. Kurkina, ten pat), gr. *πόρος* „tėkmė, kanalas" (I. Duridanov, 1975, p. 255). Lenk. *parja, paryja* „bedugnė, praraja; siauras slėnis, ypač jei per jį teka upelis" laikomas skoliniu iš dak.–rum. *părâu, pârâu* „upelis" (P. Nitshe, ten pat, 60). Savo ruožtu rum. (iš dak.) *părâu* ir pan. lyginami su liet. *Parà* ir kt. (I. Duridanov, 1969, p. 48).

Ar čia tiktų minėti ir liet. *Pãrupis, Pė̃rupė* up. Vp., neaišku. Plg. dar *Parupė̃lė* pv. Trgn. Pastarųjų dviejų vietovardžių arealas (artumas su *Parijà* Pbs.) leistų ir juos sieti su *Parà* ir pan. Vis dėlto reikia turėti galvoje ir lat. *Pãrupe* up., *Pãrupji* k., *Pãrupi* k. (LVK): lat. *pãrupe* „vieta kitoje upės pusėje, užupis" (LVV III 184).

Pã-ragupelis up. Lkč. Priešdėlio *pa-* vedinys iš **Rag-upelis* ar pan. – žr. *Rãg-upis*.

Pa-ragupỹs up. Rk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš **Rag-upys*. Iš šios lyties vėliau susidarė kaimo vardas *Rag-upỹs*. Toliau žr. *Rãg-upis*.

Paraistỹs up. Švnč. Iš liet. *paraistỹs* „raisto pakraštys, vieta palei raistą" (LKŽ IX 396).

Pãrait-upis up. Slnt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kalno šlaito vardo *Pãraita*.

Paramãvietė ež. dalis Ds. Iš liet. *paramãvietė* < *pãramas* „keltas, plaustas" (LKŽ IX 400) ir *vietà*.

Paravìnis up. Sv. Priesagos *-inis* vedinys iš liet. *paravė̃, paravỹs* „vieta palei ravą; ravo šlaitai".

Parijà up. Pbs. – žr. *Parà*.

Pãringužės ẽžeras Pbr.: *Pãringužė* k.

Páryžis up. Skdv. Greičiausiai dialektizmas iš *Parỹžius* < *Parỹžius* vs. Toliau sietina su liet. *Parỹžius* ar., pv. Bsg., mš. Kltn., l. Bbl., buvusi smuklė, miško ertmė Lkč., b. Nmk., ar. Lkv., *Paryžiùs* pv. Rs., *Parỹžis* vs. Sml., kumetynas Vlkv., karčema Akm., vs. Trš., dv. Ar., vs. Jon., k. dalis Kdl. Matyt, visi iš Prancūzijos sostinės vardo *Parỹžius*.

Paropė̃lė up. Krk. Mažybinės priesagos *-ėlė* vedinys iš kaimo vardo *Parópė*.

Parstokas up. Mšk. Pamatinė lytis abejotina. Matyt, sietina su liet. *Pařštakai* pv. Rs. Galbūt sudurtinis žodis, iš **Pařštakai*: *pařšo (pařšų) takaĩ*. Toliau žr. *Pařšežeris*.

Parsvė̃tas ež. Dkšt. (ir *Parsvėtáitis* ež. Dkšt.), *Parsvė̃tis* ež. dalis Dkšt. Kamienas *parsv-* yra *u*-kamie-

nis (**pars-u̯-*) variantas iš *pars-*. Dėl *pars-* plg. pr. *Parse* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 115), **Parsavīte* (H. Górnowicz, 1974, p. 237), liet. (jotv.) *Per̃sas* ež. Srj., liet. *Peršẽkė* up. Brb., *Peršokšnà* up. Švnčl., *Peršokšnaĩ* ež. Lkm., *Pė́ršaukštis* ež. Švnč., *Peršė́lka* b. Mrk., *Pė́ršaja* (gal iš **Peršoja*) ež. Grv., lat. *Pērse* up., *Pērsēja* up., Rytprūsių *Persantė* (K. Būga, 1961, p. 537), pr. *Perses* mš., *Persink* ež. (B. Savukynas, 1966 a, p. 169), ďbalt. *Пересна* (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 201). Toliau siejama su liet. *prã-paršas*, *pra-peršà*, *pró-perša* „neužšalusi vieta lede; retesnė vieta miške" (DLKŽ – žr. G. Gerullis, ten pat; B. Savukynas, ten pat; K.-O. Falk, 1973 b, p. 32), plg. sen. ind. *párś-āna-* „tarpeklis, bedugnė, praraja" (toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 578; plg. V. Toporov, 1977, p. 80).

Liet. hidronimai variantai su priebalsiu *s* (*Parsvė̃tas*, *Parsvė̃tis*) greičiausiai yra baltų dialektizmai, t. y. sėliški.

Paršẽlis ež. Ruď. Ne visai aišku, ar sietina su tokiais liet. hidronimais kaip *Peršẽkė* up., *Peršokšnà* up. ir pan. (plačiau žr. *Parsvė̃tas*), ar su *Par̃šežeris* ež. Lkv. (žr.) bei su liet. *par̃šas*. Abejonių kyla, be kita ko, ir todėl, kad vardas *Paršẽlis* neturi posesyvinės reikšmės, kaip kiti vietovardžiai su *parš-*. Antra, balos varďas *Peršė́lka* (**Peršelė* ir slaviška priesaga *-ka*) Mrk. lyg ir leistų manyti, kad galbūt *Paršẽlis* geriau tiktų sieti su *Peršẽkė*, *Peršokšnà* ir pan. – žr. *Parsvė̃tas*.

Par̃š-ežeris ež. Lkv., *Par̃š-upis* up. Brž., up. Dj., up. Lgm., *Parš-upỹs* up. Šmn. Teoriškai įmanomos dvi interpretacijos: a) siejimas su liet. *Peršokšnà* up. Švnč., *Parsvė̃tas* ež. Dkšt. (žr.) ir pan., b) lyginimas su liet. *Paršẽlių salà* dr. Gdl., *Par̃š-gulis* db. Nmk., *Parš-ia-balė* pv. Švn., *Par̃š-pelkė* plk. Kr., *Par̃š-pievis* pv. Skdv., *Par̃š-ravis* šlt. Rs., *Par̃š-upė* b. Pmp., *Parš-ù-pjaunis* pv. Tv. Antruoju atveju kamienas *parš-*, matyt, būtų kilęs iš liet. *par̃šas* „meitėlis, kastruotas kuilys" (LKŽ IX 430).

Pirmosios interpretacijos šalininkas yra B. Savukynas (žr. B. Savukynas, 1966 a, p. 170). J. Gerulis ir K. Būga pr. *Parse* lygino ir su liet. *Par̃š-ežeris* (G. Gerullis, 1922, p. 115; K. Būga, 1958, p. 424; 1959, p. 384; 1961, p. 677).

J. Otrembskis ir K.-O. Falkas liet. *Par̃š-ežeris* laikė gyvūniniu vietovardžiu (J. Otrębski, 1959, p. 27; K.-O. Falk, 1941, p. 202).

Manyčiau, kad pirmoji versija yra šiek tiek ďirbtinė, susiformavusi be atodairos laikantis indoeuropietiškosios baltų kai kurių vietovardžių kilmės koncepcijos. Kad baltų kalbose gali būti hidronimų, kilusių iš kiaulės ar pan. pavadinimų, visai aiškiai roďo, sakysim, lat. *Cũku-ęzęrs* ež., *Cũku-dīķis* tv., *Cũkas-dzel̃me* gilumа: lat. *cũka* „kiaulė" (J. Endzelynas, 1956, p. 173–175); liet. *Kiaul̃-ežeris* ež. Dgč., ež. Krtv., *Kiaũl-upė* up. Br. ir kt., iš viso 9 (plačiau žr. *Kiaulenà*) < liet. *kiaũlė*; pr. *Swene* up., k. < pr. *swintian* „kiaulė" (A. Sabaliauskas, 1968, p. 171–172) ir t. t. Ir kitos ide. kalbos turi panašių hiďronimų, plg. ryt. sl. *Свинорье* < rus. *свинья* (V. Toporovas, O. Trubačiovas, 1962, p. 220), lenk. *Świnia* up., *Świnia Woda* up., *Świnka* up.

(HW 423) < lenk. *świnia* „kiaulė", vok. *Sau-bach* < vok. *Sau* „kiaulė" (A. Bach, 1953, p. 319) ir t. t. Siejimą su liet. *par̃šas* paremia ir tai, kad visi čia suminėti liet. vietų vardai su *parš-* yra sudurtiniai. Tai rodo jų posesyvinę reikšmę ir daugelio jų galimą kilmę iš kilmininkinių lyčių.

Vadinasi, galima manyti, kad dauguma liet. vietovardžių su *parš-* yra gyvūninės kilmės (iš liet. *par̃šas*). Tačiau neišleistina iš akių ir ta aplinkybė, kad vienu kitu atveju vietovardžių šaknis *parš-* dėl liaudies etimologijos (kartais gal ir dėl apofonijos) gali būti ir iš *perš-* (žr. *Parsvẽtas*).

Pa-rūdynỹs up. Brt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Rūdýnas*.

Par-upis up. Vp. – žr. *Parà*.

Parva up. Skg. – žr. *Parà*.

Pasalõs ẽžeras Rud. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo **Pasala*, plg. *Pasalà* pv. Ps., *Pasaliaĩ*, *Pasalỹs* b. Rod., b. Mrk.

Pa-samãnė ež. Rim. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Samãnis*.

Pa-samãnė ež. Vvs. Priešdėlio *pa-* vedinys iš raisto, miško vardo *Samãnis*.

Pa-samanỹs up. Pšl. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Samanỹnė*.

Pasėkỹs ež. Lkm. Iš **Pa-asėkys*. Tai būtų priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Asẽkas*.

Pasgrindà up. Vrn. Ten pat kaimas *Pasgrindà*. Plg. dar *Pãsgrindas* l. Vrn. Ne visai aišku koks, bet, matyt, perdirbinys iš **Pagrinda* (žr. *Pagrindà*). Dėl *pazg-*: *pag-* plg. liet. *pãzgarda* „panieka" < lenk. *pogarda* (LKŽ IX 704).

Pasíenių upẽlis Ut.: *Pasíeniai* dr.

Pa-siulpỹs ež. Ob. Priešdėlio *pa-* vedinys ir ežero vardo *Sulpỹs*.

Pa-skáistis up. Jdp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Skáistė*.

Pã-skaistupis up. Ob. Priešdėlio *pa-* vedinys iš **Skaist-upis* ar pan., plg. *Skáistupis* – žr. *Skáistė*.

Pa-skarbė up. Vp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos vardo *Skarbavà*.

Paskar̃dė up. Sb. Iš liet. *paskar̃dė* „vieta prie skardžiaus, pašlaitė" (LKŽ IX 479).

Pãskrypėlė up. Ad. Ten pat pieva *Pãskrypėlė*. Priesagos *-ėlė* vedinys iš liet. *pãskripas* „pakrypęs, pasviręs, įstrižas" (LKŽ IX 488). Plg. *Skripùtė* pv. Stk.

Pasliukìnė ež. dalis Dkšt. Kamienas *pasliuk-* galbūt yra iš **pesl-iuk-* – toliau žr. *Paslótis*.

Paslótis up. Sem., *Pãsl-upis*, *Pasl-upỹs*, *Pẽsl-upis* up. Nv. Kaip rodo variantas *Pẽsl-upis*, šaknis *pasl-* gali būti iš *pesl-*: liet. *peslỹs* „vanagų šeimos paukštis" (DLKŽ).

Pasmõdų ẽžeras An. (kitas Biebẽs vardas): *Pasmõdai* k.

Pasódgiris up. KzR. Matyt, iš kitos kokios vietos (miško ar pan.) vardo **Pasod-giris*. Šio vardo pirmasis sandas būtų iš *Pasóda* pv. < liet. *pasóda* „žemės sklypas miške, duodamas eiguliui; žemė, kur stovi sodyba" (LKŽ IX 516).

Pa-spaũdė up. Rgv. Plg. *Spaudaĩ* plk. KzR.

Pã-spitris up. Šd. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš avd. *Spìtris*, *Spitrỹs* ar pan.

Pã-spuskės up. Sem. Priešdėlio *pa-* vedinys ir raisto, daubos vardo *Spuskà* (ar *Spūskà*).

Pãstovis ež. Mlt. (ir *Pastovẽlis* ež. Mlt.), *Pastovỹs* ež. Dgč., ež. Kpč., ež. Ut., *Pastovẽlis* ež. JnšM., ež. Rim. Plg. *Pastovẽlė* pv. Jnš., *Pãstovis* vieta upėje Pnm., pv. Lbn., pv. Lkm., *Pastovỹs* pv. Sv. Greičiausiai sietina su liet. *pãstovis*, *pastovỹs* „sustojimo, buvimo vieta; poilsis, ilsėjimasis; pargintų karvių stovėjimas diendaržyje vidudienį karštomis dienomis" (LKŽ IX 537). Matyt, *pãstovis* bus turėjęs ir stovinčio, netekančio vandens, užutėkio ar pan. reikšmę, plg. *póstovis* „sustojimas vietoje, nejudėjimas; gili vieta upėje, kur vanduo lėtai teka" (LKŽK). Dar žr. K.-O. Falk, 1941, p. 169–170.

Pa-straujà up. Vp. Galbūt priešdėlio *pa-* vedinys iš kitos vietos vardo **Strauja* ar pan. – dėl jo žr. *Straujà.*

Pã-strėkynis (ar *Pã-strekynis*) up. Varn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš kalno vardo *Strẽkalnis*, plg. *Strekỹnės* gn. Pšl.

Pa-struogis up. Brb. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miško vardo *Strúoga*, *Strúogos mìškas.*

Pãsvalio ẽžeras Ps.: *Pasvalỹs* mst.

Pã-šakarnis up. Kv. Plg. *Šakárnė* up. Brž., *Šakarnìs* up. Ps.

Pašakìnis ež. Švnčl. Greičiausiai iš **Pa-ašakinis*, plg. *Ašakìnis* ež. JnšM.

Pa-šakỹs up. Žmt. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Šãkė.*

Pã-šaltenis up. Kltn., up. Užv. Abiem atvejais priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Šaltẽniai.*

Pa-šaltenỹs up. Šl. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Šaltẽnis.*

Pã-šaltinis up. Klp. Greičiausiai ne visai tiksliai atstatyta tarminė lytis į literatūrinę kalbą – turėtų būti *Pã-šaltenis* : priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Šaltẽnis.*

Pã-šaltuonė up. Žgč., *Pa-šaltuonė* up. Trk. (kitas Píevio vardas), *Pã-šaltuonis* up. Krtv. Plg. *Šaltuonà* up. Šmk.

Pa-šáltupis up. Jž., up. Kp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Šaltupỹs.*

Pa-šaugžlỹs ež. Dbg. (ir *Pašaugžliùkas* ež. Dbg.). Galbūt vėliau susidaręs priešdėlio *pa-* vedinys iš ankstesnės šio ežero vardo lyties **Šaugžlys* ar pan. Dėl **šaugžl-* plg. *Šauglỹs* Dysnų ež. dalis Dkšt.

Pa-šaulẽ up. Lp. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Šaulỹs.*

Pa-šeškiaĩ up. Aln. Priešdėlio *pa-* vedinys iš miško, pievos vardo *Šẽškės.*

Pã-šydrupis up. Šauk. Matyt, priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Pã-šydrupis* ankstesnės lyties **Šydr-upis*. Dėl *šydr-* plg. liet. *šýdras* „plonutis, permatomas" (K. Būga, 1959, p. 190).

Pa-šíekštupis up. Vv. Plg. *Šíekštupis* up. Br.

Pašilẽ up. Vp., ež. Ds. Iš liet. *pašilẽ*, *pašilỹs* „vieta prie šilo" (LKŽ IX 565).

Pa-šilingẽ up. Mrk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Šilingė.*

Pãšilinis ež. Švnčl. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Šilìnis.*

Pašilìnis ež. Aln., ež. Lbn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos, lauko vardo *Pašilẽ.*

Pãšilis ež. Ds. Matyt, galūnės *-is* vedinys, turintis vietos reikšmę, iš *pašilẽ*, *pašilỹs* „vieta prie šilo".

Pašiliškis ež. Ds. Priesagos *-iškis* vedinys iš ežero vardo *Pãšilis.*

Pašilių̃ ẽžeras Rm.: *Pašiliaĩ* k.

Pa-šỹvis up. Gdž. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Šỹvė*.

Paškùkaris up. Sv. Galbūt iš lyties **Pa-aškukaris* < **Pa-ožkukaris*: priešdėlio *pa-* vedinys iš **Ožk-u-karis*. Tai, matyt, yra sudurtinis vietos vardas, plg. *Ožk-ù-daržis* dr. Žsl., *Ožk-ù-kalnis* l. Kvr. ir pan.

Paštỹs, *Pačtỹs* ež. Mlt., *Paštỹs* ež. Dgl., ež. Ds., ež. Jž., *Paštẽlis*, *Pačtẽlis* ež. Ktk. Plg. liet. *Pãšt-abaliai* rst. Pbs. Kilmė neaiški. J. Otrembskis laikė finougrizmu ir siejo su lenk. *Paskrza* (šį upėvardį finougrišku bene pirmasis paskelbė J. Rozvadovskis – žr. J. Rozwadowski, 1913, p. 51), lap. *paške*, suom. *paska* „purvas, mėšlas" (J. Otrębski, 1949 a, p. 151). Bet ši nuomonė nėra visai įtikinama, nes greta *Paštỹs* turime *Peštìkis* ež. Trgn., *Peštỹs* ež. Trš. Todėl, atrodo, bene pagrįsčiau būtų hidronimus su *pašt-*, *pešt-* sieti su liet. *pèšti* „rauti, traukti" (DLKŽ), *pašióti* „traukioti, raustyti; traukioti pluoštais; kedenti" (LKŽ IX 566) – toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 580. Kadangi su *pašt-*, *pešt-* žinoma tik ežerų vardai (ir raisto vardas), tai galima manyti, jog šie vardai buvo sudaryti apibūdinant ežerų formą (išsipašiojusią, neapskritą) ar pan.

Pašupis up. Slm., *Pašupelė* up. Gdr. Pamatinė lytis abiem atvejais abejotina. Greičiausiai ne sudurtiniai žodžiai, o perdirbiniai iš liet. *pašúopis* „ežero pakrantės liulanti velėna", *pašúopė* „pašiūrė" (LKŽ IX 589), plg. *Pašúopa* (ar *Pašúopė*) ar. Kur., *Pašuõpė* (ar *Pašúopė*) aikštė Lp.

Pa-švelnỹs up. Vp. Plg. *Švelniaĩ* plk. Šlv., *Švelnióji* duburys Mšk., *Šveln-upỹs* up. Čk.

Pašvinỹs ež. Krtv. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt iš **Pa-ašvinys*, plg. *Ašvìnė* up. Jnš.

Pa-talkupỹs up. Krk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Pa-talkupỹs* ankstesnės lyties **Talk-upys*. Dėl talk- žr. *Talkõtas*.

Patãšinės ẽžeras Antz.: *Patãšinė* k.

Pateklà up. Tl. Kilmė ir daryba ne visai aiški. Kad būtų iš priešdėlio *pa-* ir kamieno *tekl-* (dėl kurio plg. *Teklỹčios* b. Rgv.), abejotina. Greičiausiai sietina su liet. *pateklė̃* „patękmė, ruožas žemės prie pat upės, paupys" (LKŽ IX 610), plg. *pateklių̃* „pavandeniui, pasroviui" (ten pat, 611).

Pa-tekmỹs up. An. (kitas Tekmẽs vardas). Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Tekmė̃*.

Pã-tyralis up. Žr. Priešdėlio *pa-* vedinys iš **Tyralis*, kuris yra su mažybine priesaga *-alis* padarytas iš pievos vardo *Týrai* arba *Týras*.

Pa-trakė̃ up. Ps. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos vardo *Trãkas*.

Pã-trivagis up. Ps. Plg. *Trìvagė* tvora Ut., krm. Trgn., l. Ktk., *Trìvagis* pylimas Lel.

Pat-vorìnis ež. Dgč. Priesagos *-inis* vedinys iš liet. *patvorė̃*, *patvorỹs* „vieta palei tvorą" (LKŽ IX 643).

Pa-ugnė up. Šr. Priešdėlio *pa-* vedinys iš arimo vardo *Ugnis*.

Pã-ukojė up. Lkm. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Ukõjas*.

Paukštė̃ up. Ad., *Paũkšt-upis* up. Jrb., *Paũkščio ẽžeras* Als. Iš liet. *paũkštis*, *paũkštė* „plunksnuo-

tas, ppr. skraidantis stuburinis gyvūnas“ (DLKŽ).

Paukštýnių upẽlis KzR.: *Paukštýnė* mš., vs.

Paũkštlankis up. Krt. Iš ganyklos, pievos vardo *Paũkštlankis.*

Paulẽklenis ež. Trgn. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iškreipta iš **Paul-ia-klanis.* **Paul-ia-klonis*: avd. *Páulius* ir *klónis* „žema vieta, slėnys“ (DLKŽ).

Paulénka up. Rdm. Galbūt iš kitos kokios vietos vardo, plg. liet. *Paulénka* vs. Kpč., pv. Pkn., pv. Dg., pv. Als., dr. Šauk., ar. Al., pv. Glv., rst. Mlt., rst. Ds. < lenk. *pohulanka* „išgertuvės, puota, linksmybės“, plg. lenk. *Pohulanka* – apie 15 gyvenviečių Lenkijoje (Spis, 891).

Paulénkos ẽžeras Vp.: *Paulénka* vs.

Paulìk-ravis up. Skdv. Pirmasis sandas iš avd. *Paulìkas* ar *Pauliùkas.*

Paulynãvos upẽlis Raud. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Paulynava* (ar greičiausiai **Paulinava*), plg. *Paulinavà* vs. Lkm., vs. Dg., k. Žm.

Pa-uosintýs up. Čk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Uosintà.*

Paupẽlė up. Ob. Mažybinės priesagos *-ėlė* vedinys iš pievos vardo *Paupẽ.*

Pã-upelis up. Dbk., up. Vžns., *Pã-upeliai* up. Ut., *Paupelýs* up. Dbk., up. Jsv. Iš upės vardo *Upẽlė* arba *Upẽlis.*

Pã-upis ež. dalis Dkšt., *Pa-upýs* up. Grk., up. Rk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. *ùpė, upìs* ar pan.

Paur-upė up. Prk. Pirmasis dėmuo iš kaimo vardo *Pauraĩ.*

Pa-ùrvis up. Vdk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš liet. *ùrvas* „landa, ola žemėje, kalne“ (DLKŽ).

Pã-usė up. Kr. Gal iš **Pa-ūsė,* plg. *Ūsaĩ* k. Lkš.

Pautiẽnė up. Mlt. Iš pievos vardo *Pautiẽnė.* Dėl šio vardo plg. liet. *Pautiẽn-kepė* pv. Vrnv., *Pautiẽn-bala* pv. Švn., *Pautiẽnės balà* krm. Tvr., *Pautiẽnės* pv. Btr. Sietina su liet. *paũtas* „kiaušinis“ (LKŽ IX 654). Matyt, tai vietos, kur būta daug pautų, kiaušinių.

Paũt-upis up. Krsn. Plg. liet. *Paũt-a-balė* b. JnšM., *Paũtinė* b. Lnkv., *Paũt-upė* l. Glv., *Paũt-upis* d. Vlkj., pr. *Pauta* up., *Pauten* ež., lat. *Paute* up., *Pàutu-leja* pv., *Paûtu-pļava* pv., *Paûtene* pv., *Paut-upīte* up., *Pautu strauts* up. (LVK). Siejama su liet. *paũtas*, pr. *pawtte*, lat. *paùts* „kiaušinis, kiaušis“ (G. Gerullis, 1922, p. 117; J. Endzelin, 1934, p. 123). Bandymas lyginti su liet. *pùsti (puntù)*, *pùtos*, *putóti* ir pan. neįtikimas dėl šiuo atveju sunkiai paaiškinamos apofonijos *pau-* : *pu-* (žr. I. Duridanov, 1969, p. 55; to paties 1976, p. 44; to paties, 1972, p. 240).

Pa-vabalýs up. Pšš. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Vãbalas.*

Pã-vadalis up. Krtn. Priešdėlio *pa-* vedinys iš pievos, ganyklos vardo *Vadãlė*, *Vadãlės.*

Pavadãvas up. Všk. (kitas Plónės vardas). Galbūt priesagos *-avas* (šiuo atveju slaviškos?) vedinys iš **Pa-vadė* ar pan. Tai būtų vardas, su priešdėliu *pa-* padarytas iš upės vardo *Vadà.*

Pa-valkýs up. Rgv. Priešdėlio *pa-* vedinys iš balos vardo *Valkà.*

Pa-vandẽnis up. Ppl. Plg. liet. *Vandeniaĩ* k. KzR., *Vandenỹnė* b. Šl. < *vanduõ* (žr. *Vandẽlė*).

Pavarà up. Jz. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Pavara*, plg. liet. *Pavarà* pv. Žsl., *Pãvarė* pv. Vs., *Pavarẽ* pv. Rim., gn. Ut. Matyt, iš liet. *pavarà* „ariant lauką, galuose paliekamas rėželis, pabaigus suariamas skersai; skersinė lysvė, atara" (LKŽ IX 666). Plg. lat. *Pavar-aste* pv., *Pavariņš* žūklės vieta Engurėj, *Pavari* k. (LVK). Kaimo vardas *Pavari* gali būti asmenvardinis, sietinas su lat. *pavārs* „virėjas" (galbūt per iš jo kilusį asmenvardį).

Pa-várklos, *Pa-várklai* up. Dlt. Plg. *Varklỹnė* kelias Vrnv.

Pa-varlỹs ež. Vžns. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Var̃l-ežeris.*

Pa-várnis ež. dalis Dkšt. Plg. *Várnakampis* ež. dalis Dkšt.

Pa-varstupis up. Slnt. Plg. *Várstupis* up. Nmk.

Pavérksmė up. Lk. Iš liet. *pavérksmė* „paversmė" (žr. *Pavérsmė*).

Pavérsmė up. Krkn., up. Pnm., *Paversmiaĩ* up. Kp., *Paversmiai* up. Km., *Pavérsmis* up. Dkšt., up. Kp., up. Ppl. ir kt., iš viso 6. Iš liet. *pavérsmė, pavérsmis* „pažliugusi, niekad neišdžiūstanti, žiemą neužšąlanti vieta palei versmę; šaltinis, versmė" (LKŽ IX 683–684).

Pa-vygrỹs up. Grž. Priešdėlio *pa-* vedinys iš ežero vardo *Vỹgris.*

Pa-vijìnė up. Jnšk. Matyt, sietina su liet. *pavijõs* „įstrižai" (LKŽ IX 695) ir pan. Tai būtų konfigūracinės arba tekėjimo krypties reikšmės hidronimas.

Pavìlnis ež. Rud., *Pavìlnis* up. Rud. Galbūt sietina su liet. *pavìlnis* „apatinė tanki žolė; pomiškis" (LKŽ IX 696).

Pa-vil̃pė up. Grk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Vilpìsis.*

Pa-viñgrė up. Jnšk. Priešdėlio *pa-* vedinys iš upės vardo *Vingrẽlis.*

Pavìnkšnė up. Ob., *Pavinkšnẽ* up. Ad., *Pavìnkšnis* up. Pn., up. Šmn., *Pavinkšnỹs* up. Rk. Iš liet. *pavìnkšnė, pavìnkšnis* „vieta palei vinkšnas, vinkšnyną".

Pavìržupė up. Kbr. Matyt, su priešdėliu *pa-* padaryta iš buvusio upės vardo **Virž-upė* (dėl *virž-* žr. *Viržintẽlė*).

Pavìtkos ẽžeras Blnk. Pirmasis dėmuo greičiausiai asmenvardinis, plg. pvd. *Pavìckas.*

Pa-vobelkė up. KzR. Neaiškus santykis su upės vardu *Vabal̃kšnė* (žr.). Ten pat k. *Pavobelkė.* Kitas kaimas turi vardą *Pavabalkšnis.*Tad lyties *Vabal̃kšnė* autentiškumas neabejotinas, o dėl *Pavobelkės* abejonių kyla įvairių. Galimas daiktas, kad vardai *Pavobelkė* ir *Vabal̃kšnė* iš viso žymi ne dvi upes, o yra to paties vardo variantai. Vis dėlto reikia turėti galvoje, kad upės (?) vardas *Pavobelkė* (o gal ir *Vabalkšnė*) gali būti tam tikri jotvingių kalbos refleksai. Jų šaknis *vobelk-, vabal-k(šn)-* tuomet reikėtų gretinti ne su *Vabalà* (žr.) ar pan., o su pr. *woble* „obuolys", *wabelcke* „eppil"(R. Trautmann, 1910, p. 465).

Pa-vúosvaidis up. Grk. Galbūt tarmybė iš *Pa-osvaidis,* kur kamienas **osvaid-* gali būti perdirbinys iš *osvald-*, plg. pvd. *Òsvaldas.*

Pazélvės ẽžeras, *Pazélvė* Stk.: *Pazélvė* k.

Pažarsčių̃ upẽlis Šil.: *Pažárstis* k.

Pa-želmenỹs ež. Ign. Priešdėlio *pa-* vedinys iš dirvos vardo *Želmenỹs*.

Pažemẽlis, Didysaĩ ir **Mažasaĩ** ež. Dgč. Matyt, vėliau su priesaga *-ėlis* padaryta iš **Pažemys*, plg. *Pažemỹs* mš. ten pat (toliau žr. *Pažemỹs* up. Brž.).

Pažemẽnis ež. Dkšt., *Pažemenỹs* up. Slč. Priesagos *-enis, -enys* vediniai iš **Pažemys* – žr. *Pažemỹs*.

Pažemỹs up. Brž., *Pažemỹs* ež. Lkm. Iš liet. *pažemỹs* „kalno papėdė, apačia" (LKŽ IX 711–712).

Pažerẽlės ẽžeras Vvs.: *Pažerẽlė* pv.

Pažiemỹs ež. Švnčl. Greičiausiai tam tikras hipernormalizmas iš **Pažemys*, žr. *Pažemỹs* ež. Lkm.

Pẽč-ežeris ež. Klvr. Iš avd. *Pẽčius, Pẽčia, Pečẽlis, Pėčỹs* ar pan.

Pečiakùrka ež. Imb. Galbūt priesagos *-ka* vedinys iš *pečiakurỹs* „toks paukštis" (LKŽ IX 730).

Pečiauskų̃ ẽžeras Jz.: *Pečiauskaĩ* k.

Pečiškas up. Jnk. Iš avd. *Pečià, Pẽčius, Pečỹs* ar pan.

Pečiùliškės upẽlis Ad.: *Pečiùliškė* pv.

Pečiùl-upis up. Žmt. Iš avd. *Pečiùlis*.

Peč-iupỹs up. Slm., *Peč-ùpė* up. Krk. Plg. liet. *Peč-iã-balė* b. Nj., *Peč-ia-galỹs* pv. Čd., *Pẽčiaus šilẽlis* Vv., *Pẽčiaus kálnas* Rim., *Pečiùkai* pv. Vrn., *Pẽčius* dr. Krž., kln. Gdr., kln. Srj., kln. (smalos degimo vieta) KzR., vieta Šušvės upėje Šln., grv. Vp. Dažniausiai sietina su liet. *pẽčius* „krosnis". Bet kartais gali būti ir iš asmenvardžių, plg. liet. pvd. *Pėčỹs, Pẽčius* ir pan. Lat. *Pȩ̃cas-purs* b., *Pẽča-pļava* pv., *Pẽča-rãjums* pv., *Pẽčas* k., *Pẽči* k. (LVK) greičiausiai yra asmenvardiniai, plg. lat. avd. *Pēča, Pēcis* < *Pēteris*.

Pečiurẽlis up. Šv. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iš **Pečiūrėlis*. Plg. *Pečiū̃riškės* pv. Km., *Pečiūr-a-vietė* l. Rk. Iš avd. *Pečiūrà*.

Pẽčvieta, *Pẽčvietis* up. Šmk. Iš kitos vietos vardo, plg. *Pẽčvieta* mš. Jnk., *Pẽčvietė* kln. Vg., pv. Rdn., dr. Rdd., pv. Šlv., buv. smalos degykla Zp. (< liet. **pečvieta, -ė, -is* „pečiaus vieta").

Peč-kùltė ež. Bb. Matyt, sudurtinis vardas. Dėl *peč-* žr. *Pečiupỹs*. Antrojo sando *-kultė* kilmė neaiški. Galbūt iš *kul-* (plg. liet. *kulỹs* „kampas") ir determinanto *-t-*.

Pẽdė up. Skdv., *Pėdãmė* up. Jrb. Plg. liet. *Pėdẽlė* pv. Jon., lat. *Pȩ̂das* pv., *Pēdene* pv., *Pȩ̂d-up* up., *Pedele* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *pėdà, pėda* „apatinė kojos dalis, letena" (LKŽ IX 735). Plačiau dėl šio žodžio žr. E. Fraenkel, 1962, p. 561. Dar plg. I. Duridanov, 1969, p. 52.

Peĩč-iupis up. Ml. Pirmasis sandas iš avd. *Peĩčas, Peĩčius* ar pan.

Peĩkis ež. Imb., *Peikẽnis* ež. Klt. Plg. liet. *peĩkė, peikenà, peĩkena* „baslys su smailu geležiniu galu ledui kirsti, eketei prabesti" (LKŽ IX 743). Tai būtų, matyt, ežerai, kuriuose esama daug peikėmis prakertamų ekečių. Ar čia tiktų gretinti ir lat. *Peĩka* mš., *Peĩkȩne* pv. (LVK), neaišku. Bet žr. *Páikis*.

Peklà, *Peklỹnė* up. RdN., *Peklãlė* up. NmŽ., *Peklẽlė* up. Kdn., *Peklẽlė* ež. Krkn., *Peklìkė* up. Rs., *Peklìdė* up. Jon., *Peklystà* up. Nj., *Peklal-ū̃pis* up. Nmk. (matyt, antrojo sando *-ūpis* balsis *ū* yra vėliau

pailgintas pagal *lúpa* analogiją), *Pẽkl-ia-mūšis* up. Dj. Iš liet. *peklà* „pragaras; pelkynai, brūzgynai“.

Pelà up. Skdv., *Pelesà* ež. Rud., up. Rod., *Pelyšà* up. APnm., up. Šmn., up. Tršk., *Pel-iñtakis* up. Rsn. Plg. lat. *Pęla* up., *Pelīte* up. (LVK). Siejama su *Palà* up. Pkr. (žr.), *pãlios* ir kt. (žr. W. Schmid, 1970, p. 474; to paties, 1972, p. 10; H. Krahe, 1964 c, p. 49). Kildinimas iš liet. *pelẽ* „*мышь*“ yra liaudies etimologija (K. Būga, 1961, p. 533; J. Otrębski, 1959, p. 26).

Pelãkis ež. Trgn., ež. Ut., *Pelakỹs* ež. Dgl. *Pẽlekas* ež. Ign., ež. Kpč., ež. Aps., *Pelekõnas* up. Aps. Pirmieji du ežerų vardai *Pelãkis* ir *Pelakỹs* greičiausiai turi tarmišką (sukietintą) priebalsį *l* < *Pelẽkis*, *Pelekỹs*. Galbūt sietina su liet. *pẽlekas* „plaukomasis žuvies sparnelis; žuvies uodega, uodegos plaukmenys; vėžio kaklelis“ (LKŽ IX 758). Bet įmanomas skaidymas ir į **Pel-akis*, **Pel-ekis*, kur *ak-*, *ek-* yra iš liet. *akìs* (žr. *Akis*). Dėl *pel-* žr. *Pelà*.

Pelėdìnis ež. Ign., *Pelẽd-ravis* up. Tt., *Pelẽd-skynimis* up. Grk., *Pelẽd-upis* up. Ldvn., up. Pp., up. Šv. Iš liet. *pelẽda* „plėšrus didelėmis akimis nakties paukštis (Strix)“ (LKŽ IX 756).

Pẽlekas ež. Aps., ež. Ign., ež. Kpč. – žr. *Pelãkis*.

Pelekõnas up. Aps. – žr. *Pelà*.

Pelesà up. Rud., ež. Rud. – žr. *Pelà*.

Pelẽšiškių upẽlis Brž.: *Pelẽšiškės* k.

Peliaũsis up. Čk. Plg. lat. *Pelause* pv. (LVK). Galbūt sietina (turint galvoje upės formą) su liet. *peliaũsis* „peliaausis, kas trumpomis, smailomis kaip pelės ausimis“ (LKŽ IX 766).

Pel-iñtakis up. Rsn. – žr. *Pelà*.

Pelyšà up. APnm., up. Šmn., up. Tršk. – žr. *Pelà*.

Peliū́niškės up. Sem. Iš pievos vardo *Peliū́niškės* < *Peliū́nai* k.

Pélk-upis up. Dr., up. Yl., up. Ms. ir kt., iš viso 7, *Pelk-upis*, *Pelk-upỹs* up. Erž. Iš liet. *pélkė* „klampi vieta su stovinčiu vandeniu, liūnas“ (LKŽ IX 770).

Pelùt-upis up. Kr. Plg. *Pelùtava* k. Prnv., *Pelùčiai* k. Vl., *Pelutẽliai* k. Vl., *Pelùtiškės* l. Al., *Pelutìškiai* ar. JnšM. Galbūt iš avd. *Pelùtis*, nors žr. *Pelà*.

Pempìkė up. Užv. Plg. *Pémpė* gn. Skm., pv. An. Iš liet. *pémpė* „nedidelis sėjikų šeimos pelkių paukštis“ (LKŽ IX 778).

Pentà 3 up. Snt. (ir *Pentùtė*, *Pentãlė* up. Lkš.). Plg. pr. *Pent-lawken* (G. Gerullis, 1922, p. 119). Matyt, sietina su pr. *pintis*, *pentes* „kelias“ (G. Gerullis, ten pat; V. Dambe, 1972 a, p. 59). Plg. gr. *πάτος* „takas, žingsnis“, skr. *pánthāḥ*, arm. *hun* „brasta, kelias“: ide. **pent-* „eiti, žengti“ (R. Trautmann, 1910, p. 398–399; J. Pokorny, 1949, p. 808). Lat. *Pantenes* pv. galbūt sietina su lat. *pente* „supinti, suvelti plaukai“. Pastarasis lat. apeliatyvas gali būti kuršizmas, sietinas su liet. *pìnti* (LVV III 200). Plg. dar V. Toporov, 1977, p. 80.

Pentìn-upis up. Vlkv. Galbūt sietina su liet. *pentìnas* „aštri raginė atauga paukščio pastaibyje“ (LKŽ IX 799).

Per̃bedė ež. dalis Lkm. Plg. liet. *Perbedžià* rst. Lel., *Perbeda* ež. Trak. (VS IV 169). Galima įtarti galėjus būti apeliatyvą **per-bedė* (plg.

bèsti „kasti", *pérbesti* „perkasti"), turėjusį perkaso ar pan. reikšmę.

Perceležià up. Mrs. Iš pievos vardo *Perceležià*. Pastarojo kilmė ir daryba neaiški. Gal koks sudurtinis žodis – *Percel-ežià*. Dėl *percel-* plg. *Parceliai* pv. Rš. < *parcèlė* „labai mažas žemės sklypas (po dalijimo)" (LKŽ IX 408). Antrąjį sandą *-ežia* galėtume kildinti iš liet. *ežià* „žemės rėžio ar lauko riba, siena; lysvė" (DLKŽ).

Perčinà up. Nmč., *Perčìniškis* ež. Pbrd. Greičiausiai tam tikras perdirbinys iš brus. *нерашына* „naujiena; pirmą kartą išartas laukas" (I. Jaškin, 1971, p. 144).

Perdãlė ež. Klm. (ir *Perdaliùkas, Pirdaliùkas* ež. Klm.). Plg. *Peř̃dinė* pv. Nj., *Peř̃dž-balė* b. Stč. Galbūt sietina su liet. *pérsti* „garsiai gadinti orą" (LKŽ IX 852). Dar žr. *Piř̃dė*.

Perkãdas up. Dgč. Iš pievos vardo *Perkãdas*, kuris yra iš *perkadas* „siauras kelias, takas" (LKŽ IX 829).

Perkalỹs ež. Blnk., *Peř̃kulas* up. Jon., *Perkul̃ė* ež. Mlt., *Pérkuolas* up. Užp. Iš liet. *pérkala, pérkalas, pérkola, perkolà, pérkolas, perkõlas, *perkulas* (plg. *perkulìnė* „dumbluota pelkė" – LKŽ IX 833) „žabų užtvanka upėje su spragomis, į kurias įstatomos varžos žuvims gaudyti" (ten pat, 830–832).

Pérkasas up. Brž., up. Mrk., up. Mlt., *Peř̃kasas* up. Brb., up. Plv., up. Rz., up. Vlkj., *Pérkas-upis* up. Lkč., *Pérkaso ežer̃ėlis* Zp. Iš liet. *pérkasas, peř̃kasas* „griovys; kanalas; ežero seklumoje iškasta duobė ar griovelis žuvims gaudyti" (LKŽ IX 831).

Pérkla up. Rm. Greičiausiai su sinkopuotu (nedėsningai) balsiu *a* iš **Perkala* (žr. *Perkalỹs*), plg. *Perkal̃ėlis* pv. Rm.

Peř̃kulas up. Jon., *Perkul̃ė* ež. Mlt. – žr. *Perkalỹs*.

Perkūnlūpis up. Krtv. Galbūt tam tikras (substitucinis) perdirbinys iš **Perkūnal-upis* < *perkūnãlis*: *perkū́nas* (žr. *Perkū́nupis*).

Perkū́n-upis up. Trg., *Perkū́nravis* up. Grk. Plg. liet. *Perkū́n-a-balė* b. Vs., *Perkū́n-a-raistis* plk. Užp., b. Jž., *Perkū́n-balė* b. Rz., pr. *Perkune* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 120; G. Leyding, 1959, p. 105). Iš liet. *perkū́nas* „griaustinis; griausmo, žaibo dievas" (LKŽ IX 833), pr. *percunis* „perkūnas" (G. Gerullis, ten pat).

Pérkuolas up. Užp. – žr. *Perkalỹs*.

Pérlaisčiai up. Lkč. Ten pat miškas, pieva *Pérlaistis*. Galbūt sietina su liet. *léisti(s)* „skystėti; drėgti; tižti; skiesti; tekėti; sunktis; tekinti, bėginti" (LKŽ VII 247–248), plg. *leistìnis* „pripildytas, prileistas ko nors" (ten pat, 295), *pérleisti* „duoti susigerti, praleisti (vandenį)" (ten pat, 284).

Pernavà up. Šll. (kitas Naũlupio vardas). Plg. liet. *Pernavà* pv. Jž. (ir *Pernov-ã-daržė* kln. Jž.), lat. *Pę̃rnava* up. (ten pat kaimas *Pę̃rnavas*), *Pẽrnes* k. (LVK). Kilmė ir daryba neaiški (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 187). Greičiausiai dar sietina ir su liet. *Pérnokė* ež. Sem. Tolesnė etimologija gali būti tik spėjama. Nėra neįmanomas siejimas su liet. *Pař̃nė* l. Krk., *Párnė* (t. *Párnia*) pv. Auk., dr., pv. Tj., aikštė miške Prnv., pv. Btr., kln. Msn., mš. Gdž., pv., aikštė miške

Pbs., pv. Dg., rst. Žmt., kln. Srj., dr. Šr., l. Trak., vieta miške Stak., *Párn-a-kalnis* ar., kln. Tl. Pastarųjų vietų vardų (su *parn-*) galimas ryšys su brus. *Парня* mš., kaimo dalis krūmai (MB 185), *парня* „vieta, trobesys, kur šutina ir lenkia lankus, pavažas, kamantus" (I. Jaškin, 1971, p. 136). Vis dėlto bene daugiau pamato būtų manyti, jog liet. *Pernavà* ir *Pérnokė* yra finougrizmai. Kai dėl upės ir pievos vardo *Pernavà*, tai šio toponimo ryšys su lat. *Pȩ̃rnava* yra toks akivaizdus, kad juo abejoti, rodosi, nėra pamato. Lat. *Pȩ̃rnava* laikoma finougrizmu ir siejama su est. *Pärnjärv* ež., *Peerni* k. < est. *pärn* „liepia" (M. Rudzīte, 1968, p. 189). M. Rudzytė ir liet. *Pérnokė* yra lyginusi, tiesa, labai atsargiai, su lat. *Pȩ̃rnava* (ten pat). Taigi liet. upėvardžiai *Pernavà* ir *Pérnokė* greičiausiai yra finougriški reliktai lietuvių vardyne.

Dėl *Pérnokė* dar galima pridurti, jog tai gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Pern-joki*, kur *pern-* < est. *pärn* „liepa", o *-joki* – iš est. *jõgi*, *joki* „upė", lyb. *joug* resp. *jaug* „upė" ar pan. (ten pat, 189, 181, 191). Tai būtų panašios darybos ir kilmės upėvardis kaip est. *Pärnujõgi*: est. *pärn* „liepa" ir *joki*, *jõgi* „upė" (L. Kettunen, 1955, p. 156). Tas faktas, kad *Pérnokė* yra ežero, o ne upės vardas, nieko nelemia, nes ežero vardas gali būti perimtas, kaip tai dažnai atsitinka, iš upelio vardo. Tokio vardo upelį galėjus būti rodo raisto vardas *Pérnokė*. Per raistą teka ir upelis, kuris galėjo vadintis tuo pačiu vardu.

Perpedis up. Žl. Tai vėlesnis perdirbinys iš **Perbedis*, plg. 1920 m. užrašymą *Perbedė*, *Perbedys* (VK) – toliau žr. *Peȓbedė*.

Peȓsas ež. Srj. Plg. lat. *Pȩ̀rse* up. (ir *Pērsãjs* žūklės vieta Daugu- voj), *Pȩ̀rsēja* pv. (LVK). Toliau žr. *Parsvė̃tas*.

Persė̃d-upelis up. Jon. Iš liet. *persė̃da* „žabų užtvara upėje su įstatytomis į jos tarpus varžomis žuvims gaudyti, perkolas, takišys; užtvanka" (LKŽ IX 847).

Péršaukštis ež. Švnč., *Peršė̃kė* up. Brb., *Peršokšnà* up. Švnč., *Peršokšnaĩ* ež. Lkm. Plg. lat. *Pẽrša* pv., *Pẽrša* pv., *Pẽršeņpurs* b., *Pẽrši* pv., *Kriša-pẽrši* pv., *Pẽršu-upe* up. (LVK). Toliau žr. *Parsvė̃tas*.

Perū̃nas ež. Pbrd. Iš liet. slavizmo *perū̃nas* „perkūnas" (LKŽ IX 863). Dar žr. *Perkū́nupis*.

Pẽr-upė up. Vp. – žr. *Parà*.

Pervelkà, *Pervalkà* ež. dalis Jž. Plg. liet. *pérvalkas* „sausuma tarp dviejų vandens kelių, per kurią pervelkami laivai" (LKŽ IX 863).

Pẽst-upis up. Slnt. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Pesčiaĩ*.

Peštỹs ež. Trš., *Peštìkis* ež. Trgn. – žr. *Paštỹs*.

Petešà up. RdmV. Upės vardas gali būti antrinis, vėlesnis perdirbinys iš kaimo (buvusio dvaro) vardo *Petešà*. Kaip rodo priesagos *-išk-* vediniai *Petẽšiškės* l. Rud., *Petẽšiškė* pv. Mrc., *Petẽškos deglmas* l., mš. Mrc., kamienas *petešgreičiausiai* yra asmenvardinis, plg. liet. avd. *Petešà*, *Peteškà* (tai tam tikri perdirbiniai iš krikšto vardo *Pẽtras*). Bet bene įmanomesnė kitokia interpretacija – upės vardas *Petešà* gali būti apslavinta lytis iš **Pieteša*. Dėl *piet-* plg. liet. *Piẽtvė* up. Pln. Tuomet kaimo vardas

Petešà būtų antrinis, kilęs iš upės vardo. Šiaip vietovardis *Petešà* yra labai senas, plg. 1558 m. „к земли ... петешской", *Петеши*, 1784 m. – *Petesza* ir pan. (žr. J. Jurkštas, 1979).

Petrašiùnka up. Pnt. Slaviškos priesagos *-ka* vedinys iš kaimo vardo *Petrašiū́nai*.

Petríenės upẽlis Žmt. Iš pvd. *Petríenė*.

Petriõšiškio ẽžeras Km.: *Petriõšiškis* k.

Petriškis up. Rk., *Petruškė* up. Nmč., *Pẽtr-upis* up. Šll. Iš avd. *Pẽtras*.

Petroniškis up. Krkn., *Petronių̃ upẽlis* Žmt. Iš avd. *Petrónis*.

Pežų̃ ẽžeras Šlv.: *Pežaĩ* k.

Pjaujà ež. Pbrd. Galbūt tam tikras (slavizacinis?) perdirbinys iš **Pjaulia*, plg. *Pjáulės* k. Pln., *Pjauliaĩ* k. Prk., *Pjaulýnė* pv. Šv., *Pjaulius* mš. Ldvn. Iš liet. *pjaũlas, pjáulas* „supuvęs, sutrešęs medis, sienojas, kelmas", *pjaulaĩ* „pjuvenos; sutrešusio, sutrūnijusio medžio gabalai; trandys; padugnės, drumzlės" (LKŽ IX 886).

Pjaũnė up. Pn., *Pjaunỹs* up. Btg., up. Lk., up. NmŽ. ir kt., iš viso 7, *Pjaũnis* up. Žvr., *Pjauniaĩ* up. NmŽ., *Pjaunẽliai* up. Žm., *Pjaunẽlis* up. Gdž., *Pjaũn-upelis* up. Srd., *Pjaũnės upẽlis* Al. Iš liet. *pjaunẽ, pjaunỹs* „krūmokšnių priaugusi pjaunama pelkė, loma, kur pavasarį ir rudenį laikosi vanduo", *pjaunìs* „loma, klonis" (LKŽ IX 886).

Pìčialieknis up. Jnšk. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Pičialieknis*, plg. *Pìčialieknis* ar. Pšl. (pirmasis sandas *pič-* sietinas su lat. avd. *Pičs* < *Pēteris*).

Piẽnė, *Pienià* up. Kvr., *Pienà* (ar *Pienẽ*) up. Šm., Vilijos kr., *Pienaujà* (t. *Pì·nõ·uję̇*) up. Kv. Plg. liet. *Pien-iupỹs, Pien-upỹs* b. Sv., *Píen-upis* šlt. Žr., lat. *Piẽna-kule* pv., *Pienapurvs* b., *Piẽna pļava* pv., *Pìena-sils* mš., *Piẽnava* up., *Piẽna-vaĩks* pv., *Pienavīte* upl., *Piene* pv., *Piẽnine* pv., *Pìenupi* k., *Pienupīte* gr., *Piênvalks* pv., *Piẽņu purvs* pv. (LVK). Kilmė ne visai aiški, nes įmanomas ryšys ir su liet. *píenas*, lat. *piẽns* „pienas", ir su liet. *piẽnė, pienẽ* „graižažiedžių šeimos augalas (Sonchus); piktšašė kiaulpienė (Taraxacum officinale)", lat. *pienis* „sonchus oleraceus", *piẽnes* „leontodon taraxacum" (LVV III 276). Galimas daiktas, kad ne visi lietuvių ir latvių vietovardžiai su *pien-* yra vienodos kilmės – vieni gali būti iš *píenas*, kiti – iš *piẽnė*. Įdomu, kad iš tokio populiaraus augalo pavadinimo kaip *piẽnė* beveik nėra lietuvių mikrotoponimų (pievų, balų ar pan. vardų). Tai leistų įtarti, kad galbūt vis dėlto, bent hidronimai, dažniau gali būti iš liet. *píenas* (vandens spalvos, vandens kokybės ar pan. prasme). Plg. rus. *Pena* up., siejama su rus. *péna* „puta" ir lat. *Piẽnava* up. (I. Duridanov, 1975, p. 48–49).

Piẽravis up. Kltn. Matyt, iš *piẽravis* „paravys, prieravis".

Pierìškių ẽžeras Mrk.: *Pierìškiai* k.

Piẽskinė up. Prn. Plg. liet. *Pieskaĩnė* kln. Žal., *Pieskýnas* l. Žsl., l. Lp. Iš slavizmo *pieskà, piẽskas* „smėlis" (LKŽ IX 924).

Piẽslieknis up. Vb. Matyt, iš kokios kitos vietos (balos, pievos ar pan.) vardo **Pies-lieknis*. Pastarojo kilmė ne visai aiški. Gali būti

iš **Piest-lieknis* (žr. *Piẽstinė*). Bet greičiausiai pirmasis sandas *pies-* sietinas su liet. *píesas* „banda, kaimenė; šiukšlynas“ (LKŽ IX 923).

Piẽstinė up. Jnšk., *Piest-upỹs* up. An. Plg. liet. *Piestà* pv. Dlt., b. Lk., pv., mš. Tj., b. Žml., mš. Slk., pv. Mlt., *Piẽst-a-balė* b. Pn., *Piest-ã-vietė* b., mš. Rgv., *Piestẽlė* pv. Aln., *Piestẽlės* pv. Rk., *Piestõs raĩstas* Skm., lat. *Piesta* up., *Piesta* pv., *Piẽstele* up., *Piêstene* pv., *Pīestiņa* up., *Piestup-pļava* pv.(LVK). Galbūt sietina su liet. *piestà* „iš stuobrio išskobtas aukštas indas kruopoms, sėmenims, kanapėms, o kartais lašiniams ar bulvėms grūsti, grūstuvė, stebulė, medinė koja“ (LKŽ IX 924–925), lat. *pìesta* „t. p.“. Plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 586–587. Tai, matyt, konfigūracinės reikšmės hidronimai, plg. liet. *piestà* „padėtis iškėlus priekines kojas“ (LKŽ IX 925), *piestù* „ant užpakalinių kojų stojantis“ (ten pat 927).

Pieštuvė̃nų ẽžeras Jz. (kitas Alšiõs vardas): *Pieštuvė̃nai* k.

Piẽštvė up. Srd. Galbūt *pieštv-* yra šaknies *piešt-* *u*-kamienis variantas, plg. liet. *Pieštà* pv. Lk., *Piẽštė* ar. Mrs. ir lat. *Piešupīte* up. (LVK). Matyt, sietina su liet. *piẽšti* „anglimi brėžti liniją, žymėti paišais“ (LKŽ IX 929–930), *piẽšos* „suodžiai“ (ten pat, 929), *piešà* „dėmė, suteptis“ (ten pat, 928). Toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 587.

Piẽt-upis up. Pn. Šaknies *piet-* *u*-kamieniai variantai yra *Piẽtvė* 2 up. Pln., *Piẽtvis* up. Kr. Siejama su liet. *piẽtūs* „pasaulio šalis, kur vidurdienį būna saulė“ (LKŽ IX 933–934), plg. *piẽtvis, pietvỹs* „pietys, pietų vėjas“ (ten pat, 935) – žr. P. Arumaa, 1972, p. 6; W. Schmid, 1970, p. 471; K.-O. Falk, 1973 b, p. 33. Lat. *Piẽti* k., *Piẽts* k., *Piẽtiņi* k. (LVK) gali būti asmenvardiniai, plg. lat. pvd. *Pietiņš* (LAG 429, 445): lat. *piets* – liet. *péntis*.

Piẽtvė up. Pln., *Piẽtvis* up. Kr. – žr. *Piẽtupis*.

Pievỹs, *Píev-upis* up. Trk., *Pievinis* ež. Dgč., *Píev-upis* up. Dr., *Piev-upỹs* up. Vn., *Pievél-upis* up. Žmt., *Píevul-upis* up. Dr., up. Krt. Iš liet. *píeva* (*pievẽlė, pievùlė*) „žemės plotas, kuriame auga šienaujama žolė“ (DLKŽ).

Pijúosas ež. Onš. Jeigu nėra iš avd. *Pijúosas* (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 48), tuomet galima būtų įtarti, kad galbūt sietina su liet. *pijóti* „atleisti pieną“ (LKŽ IX 941), sen. ind. *páyatē* „tinsta, gausėja“, *pipyúṣī* „gausus, daug pieno turintis“ ir t.t. J. Pokorny, 1949, p. 793). Dar žr. *Pyvesà*.

Pikčiùkas ež. Onš. – žr. *Pìkt-ežeris*.

Pìkdaubis up. Kv. Iš daubos vardo *Pìkdaubis* (< **Pikt-daubis*).

Pìkeliškių ẽžeras Pb.: *Pìkeliškės* k.

Pikiẽt-upis up. Lkč. Pirmasis sandas iš kalno vardo *Pikietà*.

Pýkšvas up. Čk. Pamatinė lytis greičiausiai netiksli – turėtų būti, matyt, **Pikšvas*, plg. *Pìkšvos* pv. ten pat, *Pikšvelės* pv. Rgv. Tai būtų šaknies *pikš-* *u*-kamienis variantas. Ar galimas ryšys su liet. *Pìkš-a-balė* b. Plv., *Pìkš-a-kūdrė* l. Dbč., lat. *Pikš-ęzęrs* ež. (LVK), neaišku, nes pastarųjų dviejų sudurtinių vietovardžių šaknis *pikš-* gali būti kilusi iš neologizmo (slavizmo – plačiau žr. B. Laumane,

1973, p. 162–163) *pikšà* < rus. *пикша* „menkinių šeimos žuvis“. Tačiau turint galvoje, kad lietuvių kalboje šis žodis žinomas tik iš T. Ivanausko raštų, o latvių (*pikša*) – tik nuo 1956 m. (B. Laumane, ten pat), galima manyti, kad net minėtų dviejų sudurtinių vietovardžių ryšys su slavizmu *pikšà* yra labai abejotinas. Todėl hidronimų šaknis *pikš-*, matyt, įtikimiau būtų sieti su lat. *pikšs* „piktas“ (LVV III 213), plg. liet. *pìkšis* „nelabasis, kipšas, pikčius“ (LKŽ IX 951). Toliau žr. *Pìktežeris.*

Pìkt-ežeris, *Pìkt-ežeralis* ež. Pln., *Pikčiùkas* ež. Onš., *Pìkt-ežeris* ež. Plt., ež. Sem., ež. Šauk., *Pìkt-upė* up. Žgč., *Pikt-ùpė* up. Pgg., *Pìkt-upis* up. Šll., up. Trg., *Pikt-ùpis* up. Šl., *Pìkt-akmenis* up. Lnkv. Iš liet. *pìktas* „kuris greit supyksta, vaidingo būdo; įžeidžiantis, užgaulus, šiurkštus; aštrus, aitrus, užimantis kvapą; didelis, smarkus; nedoras; prastas, niekam tikęs“ (LKŽ IX 955 – 958). Dar žr. *Žiežmuõ.*

Pìktiltis up. Vn. Iš tilto vardo *Pìktiltis* (< **Pikt-tiltis*).

Pìkt-vardė up. Prk. – žr. *Gervardė̃.*

Pylà up. Rt., *Pylà* up. Žr. Plg. liet. *Pylà* pylimėlis Nmž., užtvanka Plt., pil̃tas kl. Kin., kl. Krt. Turint galvoje šitokį toponiminį kontekstą (vietų vardus, žyminčius užtvankas, pylimus, piltus kelius), būtų pamato manyti, kad ir upelio vardas *Pylà* (nežiūrint įmanomų kitų ryšių – žr. *Pỹlupalis*), vis dėlto sietinas su liet. *pylà* „užtvanka; pylimas, piltas kelias“ (LKŽ IX 975). Tad šiuo konkrečiu atveju, matyt, turime palyginti naują hidronimą, kurio jungimas į indoeuropietiškos archaikos arealą yra, tam tikra prasme, nepagrįstas (W. Schmid, 1970, p. 474).

Pìladis up. Pš. Greičiausiai finougrizmas, plg. lat. *Pỹldys upś* up., siejamą su est. *põld* „laukas“ (M. Rudzīte, 1968, p. 189; A. Breidaks, 1973, p. 100), arba lat. vv. *Pīladzis*, *Pīlags* ir kt., kurie kildinami iš lat. finougriškojo skolinio *pīladzis*, *pīlags* „šermukšnis“ (K. Būga, 1961, p. 617; A. Vanagas, 1971, p. 150; 1970 a, p. 71 – 72). Dėl šių apeliatyvų plačiau žr. V. J. Zeps, 1962, p. 165.

Pilaitis up. Btr. Iš raštų težinoma lytis abejotina. Greičiausiai iškreipta iš **Pilaitės*, plg. *Pilaitės* l. Btr., *Piláitės* pilies vieta Vl. Iš liet. *piláitė* „piliakalnis“ (LKŽ IX 975), *pilìs* „ant kalno pastatyta gynimosi tvirtovė“ (DLKŽ).

Pilãlės upãlis Ms.: *Pilãlė* plkln.

Pilãšius ež. Užp. Kilmė ne visai aiški. Galbūt priesagos *-ašius* vedinys iš liet. *pìlti* „daryti, kad lietųsi; smarkiai lyti, žliaugti; gausiai sunktis, tekėti“ (LKŽ IX 1004 ir t. t.). Dėl darybos plg. *ligãšius* „nuolat, didžiai sergąs“, *klebẽšas* „klibąs daiktas“ (P. Skardžius, 1941, p. 316).

Pilẽlė dvi up. Trš., *Pìlės upãlis* Varn. Plg. liet. *Pilẽlė* iškyšulys Slnt., tv. Trk., plkln. Pln., kln. Krtn. Galbūt sietina su liet. *pìlė* „pilis“ (LKŽ IX 981), *pilẽlė* „maža pilis, pilaitė“. Tokiam siejimui pritartų kiti vietovardžiai su *pil-*, kurie dažniausiai yra oikonimai ar pan. Dar plg. V. Dambe, 1974, p. 235.

Pìliakalnis ež. Trgn., *Pìliakalnio ežerė̃lis* Sv., *Pìliakalnio upė̃lis* Vlkj.: *Pìliakalnis* kln. (< *pìliakalnis* „pilies kalnas“ – LKŽ IX 982).

Pýlimas up. Vvs., *Pylimẽlis* up. Kp. Iš liet. *pýlimas* „užtvanka; supilta žemių juosta, sankasa" (LKŽ IX 984).

Pil̃kė up. Vdk., *Pìlkis* up. Šll. Iš liet. *pìlkas* „pelenų, švino spalvos; palvas, dulas" (LKŽ IX 988). Dar žr. W. Schmid, 1970, p. 475.

Pilkíškių upẽlis Antz. (kitas Jùškų upẽlio vardas): *Pìlkiškės* k.

Pìlpis up. Sb., *Pilpỹs* up. Užp. Galbūt su sinkopuotu balsiu *u* iš **Pil-upis*, **Pil-upys* (A. Vanagas, 1963, p. 263). Toliau žr. *Pìlupis.*

Pìlst-upis up. Slnt., *Pilst-upỹs* up. Tj. Pirmasis vardas *Pìlstupis* dar turi variantą *Pìlts-upalis.* Kilmė ir daryba neaiški. Galima tik įtarti, ypač turint galvoje variantus *Pìlsupis* || *Pìlstupis* bei jau minėtą *Pìltsupalis,* kad ir *Pìlstupis, Pilstupỹs* yra vėlesni perdirbiniai (suvokti kaip sudurtiniai upėvardžiai su antruoju sandu *-upis, -upys*) iš **Pilsupis,* **Pilsupys* – žr. *Pìlsupis.*

Pìlsupis up. Tv., *Pilsupỹs* up. Jsv., *Pìlsupis, Pìlstupis* up. Krtn. Galbūt sudurtiniai upių vardai, sudaryti iš *pìlė, pilìs* „ppr. ant kalno pastatyta gynimosi tvirtovė" (DLKŽ) ir *sùpti* „būti apstotam iš visų pusių, apjuosti".

Piltýna, *Piltinà* up. Kdn. Galbūt iš **Piltinė,* plg. liet. *Pìltinė* kln. Krž., *Piltìnė* br. Krtn., mš. Trš. Tuomet būtų pamato sieti su liet. *pìlti* „berti iš ko kur, į ką; kasti" (LKŽ IX 1004 – 1006), plg. *piltìnė* „supilta kalva" (ten pat, 1022).

Pỹl-upalis up. Dr. Sando *pyl-* kilmė visai neaiški ta prasme, kad jis lygiai gali būti siejamas ir su liet. *pylà* „užtvanka; pylimas, piltas kelias" (žr. *Pylà*), ir su *pỹlė* „antis" (LKŽ IX 981). Žodžiai *pylà* ir *pỹlė* yra žemaitiški. Vis dėlto, turint galvoje posesyvinę (sudurtinis žodis) šio upėvardžio reikšmę, lyg ir įmanomiau būtų sieti jį su *pỹlė* „antis". Dėl semantikos plg. *Ánč-iupis* up. Krkn. – žr. *Ánčia.*

Pìl-upis, *Pil-upỹs* up. Nmž. Plg. liet. *Pìl-upis* grv. Al. Iš liet. *pìlė, pilìs* „ppr. ant kalno pastatyta gynimosi tvirtovė" (DLKŽ).

Pìlvė up. Plv., *Pilvijà* buv. up. Vad., *Pil̃vinas* ež. Rm., *Pìlvis* ež. Sn., *Pilvìgnis* ež. Mrk. Plg. lat. *Pil̃ve* b., *Pil̃ves* pv., *Pil̃vis* sln. (LVK), pr.–jotv. *Pilwąg, Pilwung* ež. (G. Leyding, 1959, p. 44, 60). Iš liet. *pìlvė* „dumblas, dumblynė" (LKŽ IX 1027). Dar žr. W. Schmid, 1970, p. 474, 476; I. Duridanov, 1969, p. 24; R. Ekkert, 1971, p. 58; S. Tarvydas, 1958, p. 15; K. Būga, 1959, p. 155; P. Jonikas, 1950 / 51, p. 16; V. Toporov, 1968, p. 293; L. Nevskaja, 1974, p. 162. Plg. K.-O. Falk, 1973, p. 34.

Piningius up. Kltn. Plg. liet. *Piniñgė* pv. Stč., *Pinigẽkšta* pv. Žl., *Pinigýčia* pv. Šmn., *Pinigìnė* dr. Gdr., b. Šš. Iš liet. *pìningas, pìnigas* „moneta" (LKŽ IX 1039; 1045).

Pintakis up. Šv. Kilmė ir daryba neaiški. Abejotina ir pati pamatinė lytis. Galbūt iš **Pa-intakis.* Tai būtų priešdėlio *pa-* vedinys iš *iñtakas* (žr. *Iñtakas*).

Pipìriškis up. Ukm., *Pipìro Dirvónas* ež. dalis Dkšt. Greičiausiai iš avd. *Pipìras.*

Pyplỹs up. Skd. Plg. liet. *Pypl-ia-žiogỹs* upės įlanka Šv., *Pyplìnė* plk. Kl., b. Krt., *Pỹplis* pv. Varn. Greičiausiai iš liet. *pyplỹs* „vijū-

nas; gružlys; ungurys; tokios rūšies varlė; toks paukštis, akmenė“ (LKŽ IX 1077).

Pyrãgių ẽžeras Kp. (kitas Ìndubo vardas): *Pyrãgiai* k.

Pyrãg-upis up. Šd., up. Šln. Plg. liet. *Pyrãg-a-balė* b. Ds., *Pyrãg-a-kalnis* kln. Dgl., *Pyrãg-balė* b. Rm., *Pyrãginė* ar. RdN., *Pyragìnė* kln. Sd. Galbūt sietina su liet. *pyrãgas*. Semantika aiškėja iš tokių vietovardžių kaip *Pyrãginė* ar., *Pyragìnė* kln. ir pan., t. y. „vieta, kur auga, išauga pyragai“ (t. y. geri kviečiai ar pan.).

Pirčiùkas ež. Srj., *Pir̃č-ežeris* ež. Antz., *Pir̃č-iupis* up. Vlk., up. Vrn., *Pirč-iupỹs* up. Sv., *Pirtìnis* ež. dalis Dkšt., *Pirtùkas* ež. Švn., *Pir̃t-upis* up. Šll., *Pirtẽl-upis* up. Ss. Plg. liet. *Pirč-iã-kampis* ež. dalis Lkm., *Pirč-iã-salis* sala ežere Mlt., *Pirč-iã-vietė* b. Pb., plk. Kur. Iš liet. *pirtìs* „namas ar namelis, pritaikytas maudytis; namelis ar patalpa linams džiovinti ir minti; jauja kluone linams ar javams džiovinti“ (DLKŽ).

Pir̃dė up. Pgg., *Pirdùkas* ež. Krtv., *Pirdaliùkas* ež. Klm. (kitas Perdãlės, Perdaliùko vardas). Sietina su liet. *Perdãlė* ež. Klm. (žr.), lat. *Pir̃dulaine* lk. (LVK) bei su *pérsti*, plg. *pir̃dis* „pirdžius“ (LKŽ IX 1087), *pir̃džius* „pirdalas“ (ten pat, 1088).

Pìrkalnio ẽžeras Šlu.: *Pìrkalnė* kln.

Pìršenas ež. Blnk. Sietinas su *Per̃sas* ež. Srj., *Peršẽkė* up. Brb. – žr. *Parsvẽtas*.

Pirtìnis ež. dalis Dkšt., *Pirtùkas* ež. Švn., *Pir̃t-upis* up. Šll., *Pirtẽl-upis* up. Ss. – žr. *Pir̃č-ežeris*.

Pisà up. Įs. Plg. lat. *Pisiņš* ež., *Pis-upīte* up. (LVK), pr. *Pissa* ež., *Pisse* ež. Siejama su lat. *pìsa* „klampi pelkė; liūnas (kur auga tik maži berželiai ir eglaitės); neįžengiama giria“ (LVV III 233–234), toliau – su gr. πῖσος „drėgna, šlapia vieta, pievos“ (LVV, ten pat; G. Gerullis, 1922, p. 123–124; K. Būga, 1958, p. 510; G. Froelich, 1930, p. 66). Ypač įdomios paralelės pastaruoju metu konstatuotos su trakų–dakų kalbomis, plg. trak. vv. Πιζος ir trak. *pisa* „pelkėta, šlapia vieta“ (žr. I. Duridanov, 1969, p. 55, 89).

Pišià, *Pišẽlė* up. Pmp. Plg. liet. *Pišà* krantas Pn., *Pišỹnė* mš. Kp. Galbūt sietina su liet. *pišà*, *pišė* „žaizda, pažeidimas, dėmė“, *pìšas* „pieša, suodžiai“ (LKŽK). Toliau žr. *Piẽštvė*.

Pjū́kla up. Skdv. Plg. liet. *Pjū́klai* plk. Vlkv., b. Rk., pv. Pns., pv. Lkv., dr. Šmn., gn. Užv., pv. Šv., pv. Bt., *Pjū́klas* plk. Krtv., plk. Šlv., pv. Rt., pv. Všn., b. Zp., *Pjū́klės* b. Tj., mš. Mšg., mš. Erž. Galima spėti buvus terminą **pjūklė* ar pan. reikšme „pjaunama, šienaujama pieva“ ar pan. Plg. *pjū́klė* „pjūtis“ (LKŽK).

Pyvesà up. Ps. Šaknis *pyv-* siejama su sen. ind. *pīvas-a-* „riebus, išbrinkęs, ištvinęs, prisipildęs, pilvotas“, gr. πίων „riebus, gausus, pilnas, turtingas“, slav. *pivo* „alus“ (K. Būga, 1958, p. 510; R. Schmittlein, 1969, p. 250) bei su liet. *pýti* „tilžti, kiek patvinti“ (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 262). Dar žr. *Pijúosas*.

Plačióji up. Grk., up. Ml., *Plačióji* ež. Gl. (kitas Žuvìnės vardas), *Plačiùkė* up. Sml., *Plãčiuva* up.

Vdk., *Plãtonis*, *Plãtonė*, *Platuõnė* up. Jnš., *Platùkė* up. Rod., *Platùlis* up. Vs., *Plãtusai* up. Rk., *Platumà* up. Čk., *Plãtumas* up. Btg., *Plãt-ra-vis* up. Krtv., *Plat-upỹs*, *Plat-ùpis* up. Grk. (ir *Platupáitis* up. Grk.), *Plat-vagẽ*, *Plãt-vagė* up. Skdv. Iš liet. *platùs* „didelis per skersmenį; į visas puses nusitęsęs, didelis, erdvus; gausus, didelis" (DLKŽ).

Plaknà ež. Trak. Plg. liet. *plãkanas* „plokščias" (LKŽK).

Plas-ã-upė, *Plasáuka* up. Btr. Plg. lat. *Plasa* pv. (LVK), liet. *plàsti* „platėti" (LKŽK). Plg. V. Dambe, 1974, p. 236.

Plãškuotas, *Plãškotas*, *Plãškartas*, *Plãškortas*, *Plãškurtas* up. NmŽ. Plg. liet. *Plaškiaĩ* k. Pgg., k. Rsn. Šaknis *plašk-* galbūt sietina su liet. *plaščià* „ant pilvo, išsiskėtusiai, kniūbščia" (LKŽK), plg. *plókščias* „tiesiu ir lygiu paviršiumi" (DLKŽ). Lat. *Plask-upji* k., *Plaskanas* pv. gali būti vedami iš lat. *plasks* „šuolis, šiuoliavimas" (LVK).

Plaštakà, *Plaštakẽlė* up. Blnk. Greičiausiai iš liet. *plãštaka*, *plaštakà* „rankos galas nuo riešo, delnas su pirštais; toks ilgio, storio matas" (LKŽK).

Plaštakõs ẽžeras Blnk.: *Plaštakà* k.

Plãtelių ẽžeras Plt.: *Plãteliai* mstl.

Plãtonis up. Jnš. ir kiti – žr. *Plačióji*.

Plaukinỹs up. Lkm., *Plaũk-upis* up. Vdk., *Plaũk-būdis* up. Kbr. Iš liet. *plaũkti* „slinkti ar laikytis vandens paviršiuje; nerti po vandeniu; tekėti, sroventi; judėti, sklisti, plisti" (DLKŽ).

Plaũst-upis, *Plaũst-upelis* up. Krtn. Matyt, sietina su liet. *pláustas*, *plaũstas* „plaukiojantis tiltas, paprastai vartojamas persikelti per upę, keltas; pakyla, tiltelis prie kranto ant vandens skalbtis" (LKŽK).

Plaušẽlis ež. Plng., *Plaušìnė* up. Vv., *Plaušìnis* ež. Vrn., *Plaũš-mirkis* up. Skd. Plg. liet. *Plaũš-a-balė* plk. Dg., *Plaušìnė* pv. Krsn., pv. Plv., *Plaušỹnė* rst. Šlčn., lat. *Plaûš-up* up., *Plaûš-vaļks* pv. (LVK). Iš liet. *plaušà*, *plaũšos* „pluoštinio augalo driekos; plėša, karna, lunkas; viksva" (LKŽ X 109–110).

Plaũt-upis up. Jnšk., up. Snt. Plg. lat. *Plautenes* pv. (LVK). Iš liet. *plaũtas* „keltas, plaustas, sielis" (LKŽ IX 112–113).

Plavỹs ež. Ds. (ir *Plavẽlis* ež. Ds., *Plavẽlė* up. Ds.). Plg. liet. *Plavėjaĩ* k. Slk., *Plãvos* b. Ss., lat. *Plaũvas* b. (LVK). Sietina su liet. *plovà* „užžėlęs, klampus, liulantis ežero ar upės krantas; liūnas, kinis; ežeruose plūduriuojanti sala, sudaryta iš atitrūkusių pakrantės sklypų" (LKŽ X 314), *plãvos* „baltosios", *plãvoti* „dažnai plauti, mazgoti" (ten pat, p. 119), toliau – su sl. **plavъ*: lenk. *pławy* „žema pieva", kaš. *pław* „šlapia, užliejama pieva, liūnas", rus. *плав* „liūnas", ukr. *плав* „šlapia, pelkėta vieta" (L. Kurkina, 1969 p. 134), lenk. *pław* „vandens srovė, tekantis vanduo; upelis" (P. Nitsche, 1964, p. 160; S. Rospond, 1969, p. 211). Dar plg. sen. ind. *plávatē* „plaukia" (žr. H. Krahe, 1964 c, p. 28).

Plãvų upẽlis RzR.: *Plãvos* pv.

Pleĩkė up. Klm. Plg. liet. *Pleĩkė* pv. Pln., *Pleikẽ* miško proskyna Ign., *Pléikės* pv. miške Glv., pv. Kvr., *Pleikiaĩ* pv. Vb., lat. *Pleĩke*,

Pleĩkis l. (LVK). Sietina su liet. *pléikė* „plotelis, lopinys (paprastai neapaugęs, plikas, tuščias); išplikusi vieta galvoje, plikė; nušienauta pieva; dėmė, žymė" (LKŽ X 123), lat. *pleiķis* „plikė", *pleiks* „be plaukų, plikas" (LVV III 334).

Pleĩk-upis up. Krp. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Pleĩkiai*.

Plė̃k-upis up. Grg. Galbūt sietina su liet. *plė̃kas* „pelėsis", *plėkaĩ, plekai* „pelėsiai" (LKŽ X 133–134).

Plepìkė up. Rk. Plg. liet. *Plẽpas* pv. Pnd. Galbūt sietina su liet. *plepė́ti* „su garsu virti, kunkuliuoti" (LKŽ X 149).

Plešỹs up. Ut. Pamatinė lytis ne visai aiški. Gali būti ir *Plėšỹs*: liet. *plė̃šti* „drėksti". Nėra neįmanomas ryšys su liet. *plėšà* „plona, liauna jauno lazdyno, karklo, eglės ar pušies šaknies skalelė krepšiams, kam kitam pinti" (LKŽ X 165). Lat. *Plēšas-purvs* b., *Plēšu-straut*s up., *Plę̂š-pļava* pv., *Plēšs-rags* pss. kilmė taip pat ne visai aiški. Be kita ko, įmanomas ryšys ir su lat. *plẽšas* „dumplės" (LVV III 341).

Plė̃škas up. Rdn. Plg. liet. *Plė̃škė* srovė upėje Žgč. Galbūt sietina su liet. *pleškė́ti* „pliupėti, kunkuliuoti" (LKŽ X 173). Lat. *Plęskas* k., *Pleskas-pļava* pv. gali būti ir kitos kilmės, plg. lat. *plęska* „peštukas, mušeika, triukšmadarys" (LVV III 340).

Pliaušė̃ up. Lkm., *Pliaušỹs* ež. Trgn. Greičiausiai sietina su *Plaušė̃lis* up. Plng. (žr.). Dėl *pliau-*: *plau-* plg. *pliaũtas* : *plaũtas* (LKŽ X 213).

Pliauškìnių ežerė̃lis Stk.: *Pliauškìnės* pv.

Pliẽn-upis up. Ar. (ir *Plienupáitis* up. Ar.), up. Nj., up. Rz. Jeigu nėra substitucinė lytis iš **Plėn-upis* < liet. *plėnễ* „plėvė", *plė̃nė, plė̃nis* „ką tik degusios medžiagos pelenai, jų tumulas" (LKŽ X 1411), tuomet plg. lat. *Pliẽnu-dīķis* pv., *Pliẽn-ęzers* ež. (LVK) < lat. *pliens* „kalkakmenis" (LVV III 352).

Plikių̃ ežeriùkai 2 ež. Kin. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo, plg. *Plìkiai* l. Krtn., pv. Kltn., *Plikiaĩ* k. Klp., *Plìkės* pv. Pgg., pv. Prk.

Plìk-upelis up. Šd. Pirmasis sandas iš pelkės vardo *Plìkės*.

Plýnas ež. Ktk., *Plýn-upelis* up. Graž., *Plýn-upis* up. Nm. Iš liet. *plýnas* „lygus, plikas, be jokio augalo ar statinio, tuščias, be plaukų, neapžėlęs", *plýnė* „plyna vieta, lyguma; pelkė, raistas" (LKŽ X 237–238). Žr. T. Zdancewicz, 1970, p. 583.

Plìnkšių ẽžeras Sd.: *Plìnkšės* k.

Plyt-upỹs up. Rdd. Iš liet. *plytà* „keturkampis, ppr. degtas, molio blokelis statybai" (DLKŽ).

Plomė̃nų ẽžeras Trak.: *Plomė̃nai* k.

Plónė up. Všk. Nevisiškai aišku, ar sietina su liet. *plónas* „laibas", ar su liet. *plónas* „asla, padas, grendymas", lat. *plāns* „asla, grendymas", plg. pr. *plonis* „Tenne" (LVV III 330).

Plótas ež. Ds., *Plotė̃lis* ež. dalis Dkšt., *Plót-upis* up. Krt. Plg. *Plótai* pv. Tršk., pv. Vrn., l. Ut., rst. Žl., *Plótas* pv. Švnč., b. Vrn. Iš liet. *plótas* „gelmė, giliausioji vieta; žemės paviršiaus dalis; gabalas, lopas, dėmė" (LKŽ X 309).

Plū́dž-ežeris ež. Ps. Plg. liet. *Plūdė* b. Nj. Iš liet. *plūdẽ* „toks vandens augalas; lūgnė“ (LKŽ X 319).

Plùkė up. Pp. Galbūt iš liet. *plùkė* „vėdryninių šeimos miško augalas baltais arba geltonais žiedais; toks vandens augalas baltais žiedais, plūdena; tokia nedidelė žuvytė, saulažuvė, blizgė“ (LKŽ X 329). Upės vardą bene taikliausia būtų sieti su pastaruoju žuvies pavadinimu. Ar čia tiktų ir lat. *Pluču-tīrelis* plk., neaišku – plg. lat. *pluči* „išpešioti siūlai, supešiotos vilnos“ (LVV III 353).

Plùmpių ežeriùkas Vg.: *Plùmpiai* vs.

Pluñkė up. Rt. Plg. lat. *pluncis* „maža pelkė“ (LVV III 356; dar žr. L. Nevskaja, 1974, p. 161), liet. *plùkti (pluñka, plùko)* „aptekti vandeniu, prakaitu ar kuo kitu; tekėti, sroventi“ (DLKŽ).

Plùnksn-upis up. Sd. Jeigu ne vėlesnis, liaudies etimologijos būdu atsiradęs vardas iš **Plinkš-upis* (ten pat *Plìnkšės* k., *Plìnkšių ẽžeras, Pã-plinkšė* k.), tuomet plg. *Plunksnė* b. Lk. < liet. *plùnksna* (paukščio plunksna ar pan.).

Pluotinãlis ež. Žr. Priesagos *-alis* vedinys iš *Pluotìnė* k. ar *Pluotìnės mìškas.*

Plū́sčia up. Krž. Galbūt sietina su liet. *plū́sti* „gausiai tekėti, plaukti, lietis; tvinti; būti užlietam“ (DLKŽ).

Plùskis up. Ms. Plg. liet. *plùskos* „susivėlę ilgi plaukai, gaurai ar karčiai“, *plùskis* „kas su pluskomis, ilgais plaukais; pluskotas, skarotas medis; apsileidėlis, ištižėlis“ (DLKŽ). Lat. *Pluska* k. gali būti siejamas su lat. *pluska* „kuokštas; skutas, skiautė“ (LVV III 358).

Pluvijà ež. Al. Greičiausiai sietina su liet. *plū́ti (plùvo)* „tekėti, plūsti“. Plačiau dėl šio apeliatyvo žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 112.

Póažvintė up. Trgn. Priešdėlio *po-* vedinys iš ežero vardo *Ažvìntis.*

Põc-upis, *Poc-upỹs* up. Kr. Iš avd. *Põcius.*

Põč-iupis up. Pn. Iš avd. *Põčas, Põčius.*

Po Degimù ež. Rud. Prielinksninė konstrukcija, kurios antrasis komponentas yra iš pievos vardo *Degìmas.*

Pokáiminis ež. Plv. Greičiausiai priesagos *-inis* vedinys iš *põ káimu* „prie kaimo“.

Pokẽnės ẽžeras Ob.: *Pokẽnė* k., mš.

Pókės ež. Kt. Iš durpyno, pievos vardo *Pókės.* Plg. liet. slavizmą *põkas* „kvapas, skonis“ (LKŽ X 408).

Pólekis up. Rd. Galbūt sudurtinis žodis: *Pól-ekis.* Pirmąjį sandą būtų galima sieti su liet. *Polė* pv. Varn., *Pólelis* b. Mrc. ir toliau su *Palà* up. Pkr. (žr.). Dėl *-ekis* plg. liet. *ekìs* „akis“ – žr. *Akìs.*

Pólymas ež. Ldvn., ež. Mrk., *Polymẽlis* ež. Krsn. Plg. liet. *Pólymas* b. Al., b. Gdl., b. Ktk., pv. Klvr., pv. Lp., l. Vrn., pv. Rod., pv. Mrk. Iš liet. *pólymas* „raistas, žema, drėgna, pelkėta vieta; didelis miško, lauko plotas“ (LKŽ X 416).

Polìtiškių ẽžeras Trgn.: *Polìtiškės* k.

Poplava up. Klm. Gali būti slavizmas, plg. ryt. sl. *Поплавы* up. (Dnestro baseinas – O. Trubačiov, 1968, p. 227): lenk. *pop-*

ław „drėgna, pelkėta pieva“, ukr. *поплава* „pelkėta ganykla“ (L. Kurkina, 1969, p. 134), brus. *поплаў* „užliejama pieva; šienaujama pieva; ant stovinčio vandens susidaręs augalinis paviršius, užaugusi ežero vieta; plati vieta upėje“ (I. Jaškin, 1971, p. 148). Bet visiškai gali būti, kad *Poplava* yra vėlesnis perdirbinys iš **Pa-plava* ar **Pa-plavė*. Tuomet dėl *plav-* žr. *Plavỹs*.

Pór-a-raistis ež. Ut. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas – gali būti tam tikras hipernormalizmas iš **Pãr-a-raistis* (plg. *Pory* ež. Šr. – 1784 VS XI 108: gal suslavintas vardas iš **Parys* ar pan.). Toliau dėl *par-* žr. *Parà*.

Põst-upis up. Šd. Plg. liet. *põstais*: *põstais eĩti* (išeiti, nueiti) „pasidaryti prastam, niekam tikusiam, išvirsti niekais“ (LKŽ X 459).

Põšk-upis up. Čk., up. Grž., *Põšk-upis, Põšk-upalis* up. Yl. Iš liet. avd. *Poškà, Põškus*.

Povilẽlis ež. Dgl. Plg. liet. *Poviláičiai* l. Mrc., *Põvilaičiai* ar. Varn., *Povilẽlis* liūn. Ut. Iš liet. avd. *Póvilas, Põvilas*.

Povìlnis ež. Vrn., *Povìlnio upẽlė* Vrn. Iš liet. *povìlnis* „pavilnis“ – žr. *Pavìlnis*.

Póžerės ẽžeras, *Pãežerio ẽžeras* Nmk.: *Póžerė (Pãežeris)* k.

Prabaudà up. Rs. Priešdėlio *pra-* vedinys iš šaknies *baud-*, dėl kurios žr. *Baudỹs* up. Skdv. Panašios darybos hidronimų žinoma ir daugiau: *Pragalvỹs, Prãgalvis* up. Akm. (plg. *Gálvis* ež. Trak.), *Pragulbà* up. Yl., *Pragulbà* ež. Sd. (plg. *Gul̃bis* ež. Mlt.), *Pramũšis* up. Dlt. (< *Mūšià* up. Dlt.), *Prapãlė* ež. Pšl. (plg. *Palà* up. Pkr.), *Prapùntas* ež. Švn. (plg. *Puñtas* ež. Mlt.).

Pracapòlės ẽžeras Žal.: *Pracapòlė* k.

Prãdagas ež. Ut., *Prãdagas* up. Ut., *Pradeg-ã-upė* up. Dgl. Iš liet. *prãdagas*, plg. *pradagà* „akivaras, kiaurymė“ (LKŽ X 487).

Prãgaišas ež. Ut. Iš liet. *pragaĩšti* „prapulti, pradingti; sumenkti, suvargti“ (LKŽ III 42–43). Dėl semantikos plg. *Prãpuola* ež. Nj.

Pragalvỹs, *Prãgalvis* up. Akm. Priešdėlio *pra-* vedinys iš šaknies *galv-*, plg. *Gálvis* ež. Trak. – toliau žr. *Prabaudà*.

Pragarinė ež. Msn., *Pragarinė* up. Rš. Galbūt priesagos *-inė* vedinys iš *prãgaras* „praraja, bedugnė, pragarmė“ (LKŽ X 499–500).

Pragulbà up. Yl., *Pragulbà* ež. Sd. Priešdėlio *pra-* vedinys iš šaknies *gulb-*, dėl kurios žr. *Gul̃bis* ež. Mlt. – toliau žr. *Prabaudà*.

Prakiežas up. Vad. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iškreipta iš *Prakiẽšius* b., plk. ten pat. Matyt, sietina su liet. *prakẽ* „proga, dingstis“. Senesnė reikšmė galėjo būti ir „spraga, skylė, kiaurymė“, plg. liet. *pragà* „spraga“ ir *próga* (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 644).

Prakusà up. Žsl. Galbūt sietina su liet. *prakùsti* „truputį atsigauti, sustiprėti, pasitaisyti; pasiūgėti, išaugti“ (LKŽ VI 989).

Pralũgas up. Ds. Iš liet. *pralũgas* „ežero ar upės užutėkis, įlanka; akivaras; šlapia derlinga pieva prie upės“ (LKŽ X 523).

Pramũšis up. Dlt. Priešdėlio *pra-* vedinys iš upės vardo *Mūšià*.

Prañck-upis up. Plv., up. Plk. Iš avd. *Prañckus*.

Pranélgis ež. Dgč. (ir *Pranelgẽlis* ež. Dgč., *Pranelgẽlis* up. Dgč.). Kilmė ir daryba visai neaiški. Gal iš kokio dabar nebežinomo avd. **Pranelgis*, plg. pvd. *Šešélgis*

Prapãlė (t. *Prapãla*) ež. Pšl. Galbūt priešdėlio *pra-* vedinys iš šaknies *pal-*, dėl kurios plg. *Palà* up. Pkr. – toliau žr. *Prabaudà*.

Praplėšìmas up. Kdl., up. Nm., up. Pgg., *Praplėšìmas* ež. Jrb., ež. Kdl. Iš liet. *praplėšìmas*, plg. *praplėšà* „vandens išgraužta, pragraužta vieta; įtrūkimas, plyšys" (LKŽK).

Prapultìs up. Mrk. Ten pat raistas *Prapultìs*. Plg. liet. *Prapultas* plk. Yl., *Prapultìnė* b. Imb., *Prapùlt-miškis* pv. Krk. Iš liet. *prapultìs* „pražuvimas, pražūtis". Dėl semantikos plg. *Prãpuola (Prãpuolė?)* ež. Nj. < *prãpuolas*, *prapuolẽ* „prapultis".

Prapùntas ež. Švn. Priešdėlio *pra-* vedinys iš šaknies *punt-*, dėl kurios plg. *Puñtas* ež. Mlt. – toliau žr. *Prabaudà*.

Prãpuola (gal iš *Prãpuolė?*) ež. Nj. Sietina su liet. *prãpuolas* „prapultis; prapuolėlis", *prapuolẽ* „prapultis" (LKŽ X 540). Dar žr. *Prapultìs*.

Prašuvys up. Km. Iš raštų težinomas lyties autentiškumas abejotinas. Gal iškreipta, sakysim, iš **Pražuvys* ar pan. – žr. *Pražuvà*.

Prãtvalkas up. Nmk. Galbūt sudurtinis vardas: *Prãt-valkas*. Dėl antrojo sando žr. *Valkà*. Pirmojo sando *prat-* kilmė neaiški.

Prauslių̃ upẽlis Žmt.: *Prausliaĩ* k.

Praustuvẽ up. Msn., *Praustuvỹs* ež. dalis Ign. Iš liet. *praustuvẽ* „prausiamasis indas".

Prãvalas ež. Ign., ež. JnšM. (ir *Pravaliùkas* ež. JnšM.), *Pravalà* up. JnšM. Galbūt sietina su liet. *pravalýti* „kiek išvalyti" (DLKŽ). Bet gali būti perdirbinys iš **Pravaras* – žr. *Pravaráitis*.

Pravaráitis up. Švn. Plg. liet. *Prãvaras* pv. Pn., pv. Sem., b. Lel., b. Šmn. Iš liet. *prãvaras* „kiaurymė pelkėse, staigus, pavojingas duburys, praraja" (LKŽ X 588).

Pravárta up. Jon. Galbūt sietina su liet. *praveřsti*: *veřsti* „pilti; risti" (DLKŽ).

Pravienà up. Rmš. Plg. liet. *Pravinẽlio pélkė* Kv., pr. *Prawes* ež., *Prawest* kln., *Prawanythe*, *Prawenithen* vv. (G. Gerullis, 1922, p. 134), lat. *Praviņi* k., *Praviņ-straũts* pv. (LVK). Šaknies *prav-* < **prau̯-* kilmė neaiški. Atrodo, būtų pamato sieti su sen. ind. *právatē* „šokteli, šokinėja, skuba", *pravá-* „plaikstąsis, plevėsuojantis, plevenantis, skrajojantis", sen. isl. *frār* „greitas, gyvas, vikrus", sen. skand. *Frawa-* „šokantis" ir pan. (J. Pokorny, 1949, p. 845–846).

Praviršùlis, *Praviršùlė* ež. Šlv. Iš liet. *praviršùs* „viršesnis, viršijantis kitus" (LKŽ X 591).

Pražuvà, *Pražuvìkė* up. Šlv. Iš liet. *pražūti* „dingti, prapulti; išnykti" (DLKŽ).

Preĩkš-upis up. Žal. Greičiausiai iš avd. *Preĩkšas* (nors plg. liet. *preĩkšas* „užkurys; meilužis, mylimasis" – LKŽ X 597).

Prid-upỹs up. Prnv., *Prid-ùpelis* up. Stč. Šaknies *prid-* kilmė visai neaiški. Galbūt tam tikra tarmybė, perdirbinys iš *prūd-* > **priūd-* > **priud-* (balsis *u* nekirčiuotas) > **prid-*. Plg. *Priũd-upis* up. Trg.

Príebūdis up. Kš. Iš pievos vardo *Príebūdis* (< *Būdà* vs.).

Príegodas ež. Šmn. Priešdėlio *prie-* vedinys iš *god-*, dėl kurios plg. *Godijà* pv. Rm., *Godỹnė* Dubysos lankas Šlv., pv. Grš., *Godỹnės* pv. Lk., *Gõd-laukis* k. Rs. Galbūt sietina su liet. *gõdas* „varnalėša, kibis; arkliarūgštė, rūškynė; rūgštynas; gyvalbruikšta, poraitis; ežeinis, gyvatgalvis, kramė, mėlynžiedis" (LKŽ III 473).

Priekulẽlė up. Šln. Plg. liet. *Príekulė* mst., *Príekulis* dr., pv. Rt., lat. *Priêkule* mst., *Priêkulis* k. (LVK). Priešdėlio *prie-* vediniai iš šaknies *kul-*, dėl kurios plg. *Kuliaĩ* mstl., *Kùlė* įlinkimas Lkv., aikštė Kltn., *Kulẽ* pv. Grk. – toliau žr. *Kulẽ.*

Príenlaukio ẽžeras Prn.: *Prienlaukỹs* k.

Príen-ravis up. Šlv. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Príenai.*

Príenų ẽžeras Glv. (kitas Stavarýgalos ẽžero vardas): *Príenai* k.

Príen-upė up. Prn. Pirmasis sandas iš miesto vardo *Príenai.*

Príešginis up. Žvr. Galbūt iš prieveiksmio *priẽš* ir *giǹti* „varyti; vyti" (LKŽ III 323). Tai būtų panašios semantikos upės vardas kaip liet. *Atžagãrė* up. Sb. (žr.) ir pan.

Prìtinas ež. Kur., *Prìtinas* up. Kur. Plg. (?) *Prìtiškiai* b. Aps.

Priũd-upis up. Trg. Iš liet. *priũdas* „prūdas" – žr. *Prũdas.*

Prõčkių ežerẽlis Km.: *Prõčkiai* k.

Prók-upis up. Rdd. Plg. *Prakiežas* up. Vad. Nors įmanoma ir asmenvardinė kilmė, plg. pvd. *Prãkas.*

Provažẽlė up. Nj. Plg. *Próvaža* kl. Mrk. Iš liet. *próvaža* „provėža, ratų ar rogių išvažinėtas kelyje griovelis, išmušta gili vėžė". Upės vardas gali būti ir metaforinis – mažumo, menkumo ar pan. prasme.

Prũdas up. Blnk., up. Krč., up. Kp. ir kt., iš viso 7, *Prũdas* ež. Lkm., ež. Pbs., ež. Švnč. ir kt., iš viso 7, *Prũdai* up. Šln., *Prūdẽlis* up. Brš., up. Grk., up. Mrk. ir kt., iš viso 15, *Prūdẽlis* ež. Dg., ež. Klvr., ež. Srj. ir kt., iš viso 5, *Prūdẽliai* up. APnm., *Prūdavýkščiai* 3 ež. Alv., *Prūdýkščius* up. Švnč., *Prũd-galė* up. Sml., *Prũd-galis* up. Žd., *Prūd-galỹs* up. Jnš., *Prũd-intakis* up. Jrb., *Prũd-upė* up. Jdp., up. Sk., *Prūd-upis* up. Dr., up. Gdž., up. Yl. ir kt., iš viso 16, *Prūd-upỹs* up. Bsg., *Prũd-upelis* up. Alv., up. Šk., up. Šil. ir kt., iš viso 6, *Prūd-upẽlis* up. Kp., *Prũdo upẽlis* Šd., *Prũdų upẽlis* Graž. Iš liet. *prũdas* „tvenkinys".

Prũdbalis up. Ldvn. Iš pievos vardo *Prũdbalės*, *Prũdbalė.*

Prũdymai up. Rs. Plg. liet. *Prũdymai* pv., Žl., pv. V., *Prũdymas* pv. Ds. Iš liet. **prūdymas*, plg. *prũdijimas* „užprūdijimas".

Prũtas ež. Rim. (ir *Prūtẽlė* up. Rim.). Plg. liet. *Prũtai* l. Mrc., *Prũt-kalnis* kln. Slk., *Prũtas* pv. Žmt., *Prũt-balė* pv. Lbv., *Prũtė* ar. Slč. Sietina su liet. *prũtas* „tam tikras žemės matas", plg. brus. *прут* „žemės matas; jaunuolynas, jauni sodinukai, medelynas" (I. Jaškin, 1971, p. 153–154), lenk. *pręt* „ilgio matas".

Pũčk-ežeris ež. Varn. Plg. liet. *Pūčk-a-raistis* b., pv. Stk., *Pūčkà* dr. Čk. Iš liet. slavizmo *pūčkà* „bukasis kiaušinio galas, storgalys; platusis valties galas" (LKŽK).

Pùč-purvis up. Grk. Pirmasis sandas iš avd. *Pùčius.*

Pūgžlìnis ež. Ktk. Iš liet. *pūgžlỹs* „nedidelė gėlųjų vandenų žuvelė dygiais pelėkais (Acerina cernua)" (DLKŽ).

Puĩkiškė up. Všt. Priesagos *-iškė* vedinys iš avd. *Puĩkis, Puikỹs, Puĩkus.*

Puĩzė up. Šš. Ten pat pieva *Puĩzė.*

Pũkinė up. PnmR., up. Šd., *Pūkẽlis* ež. Pbrd., *Pũk-ravis* up. Tt. Greičiausiai iš liet. *pūkỹs, pũkis* „pūgžlys" (LKŽ X 861), plg. lat. *pūce, pūķe, pūķis* „t. p." (B. Laumane, 1973, p. 113).

Pùkn-upis up. Kdl. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Pukniaĩ.*

Pulìmas ež. Pb. (1784 m. *Pulima* – VS I 16). Plg. liet. *Pulimas* linmarka Ktk. Kilmė neaiški. Galbūt suslavinta (ar ir šiaip iškreipta) iš **Polimas,* plg. *Pólimai* pv. Žl., b. Pbs., rst. Kš., rst. Šš., pv. Gdr., *Pólimas* rst. Ut., rst. Kur., b. Mlt., rst. Ant., b. Aps. Toliau žr. *Pólymas.* Tokį lyties **Polimas* slavinimo būdą patvirtintų ir A. Nepokupno pastebėtas baltiškos kilmės (greičiausiai jotvingiškas) ežero vardas *Пульмо* (tarp Pripetės ir Vakarinio Bugo aukštupių), kuris gali būti suslavintas resp. išsirutuliojęs iš senesnės baltiškosios lyties **Pulimas* < **Polimas* (žr. A. Nepokupnyj, 1977, p. 144–145).

Pùlšis up. Blnk. Kaip rodo ten pat esančios pievos vardo variantai *Pùlšė, Dupùlšė,* upės vardas, matyt, yra vėlesnis trumpinys iš *Dupùlšė.* Savo ruožtu *Dupùlšė,* matyt, yra taip pat antrinė lytis iš **Dubulšė,* plg., *Dubùlė* pv. Lkm., l. Ut., l. Ktk., pv. Mlt. – toliau žr. *Dùbė.*

Pum̃puris ež. Krtv. (ir *Pumpuriùkas* ež. Krtv.). Iš liet. *pum̃puras* „puriena lukšta; paprastasis burbulis" (LKŽ X 911).

Punẽlė up. Btr. Mažybinės priesagos *-elė* vedinys iš miestelio vardo *Punià* (toliau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 115).

Pùnkinas, *Puĩkinas* ež. Vvs. (ir *Punkináitis, Puikináitis* ež. Vvs.). Plg. *Pùnkė* b. Šmn. ir galbūt liet. *puñkyti* „godžiai valgyti"; *puñkis* „kas punkiuojasi, ilgai ką daro; vaikėzas, snarglius", ypač *puñkioti* „terlioti, teršti" (LKŽ X 917). Bet , šiaip ar taip, santykis tarp *punk-* ir *puik-* lieka neaiškus. Plg. lat. *Puiķen* ‖ *Puņķen* pv. (Stendė). Šių variantų bene pirmesnis, senesnis bus su *puik-*: *Puĩķen* (LVK). Jeigu pirmesnė pasirodytų lytis *Puĩkinas,* tuomet galbūt šaknį *puik-* galėtume vesti iš liet. *puikys* „pūgžlys", plg. lat. *Puikulis* ež., *Puĩk-purviņš* pv., *Puĩķene* pv.: lat. *puika* „pūgžlys" (LVV III 403). Pastaroji etimologija yra gana įtikima, todėl ir dėl šios priežasties variantą su *punk-* yra pamato laikyti vėlesniu, antriniu.

Puñtas ež. Mlt., *Puntà* up. Mlt. Plg. liet. *Punt-ã-galvė* ar. Rm., *Pùntukas* ak. An. Galbūt sietina su liet. *pùsti (puñta, pùto)* „tinti, brinkti, pūstis" (DLKŽ), plg. *puntùs* „nuo kurio pučiamasi, puntama", *pùnt-a-galvis* „buožgalvis" (LKŽ X 918). Lat. vietų vardai su *punt-* gali būti panašios kilmės – *Pùnte* k., *Puntes-strauts* up., *Puñti* k. (LVK) < lat. *punte* „gumbas" (LVV III 413) ir pan.

Punžemis ež. Nmč. Iš raštų težinomos pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Greičiausiai tai iš kaimo vardo *Punžónys* pasidarytas hidronimas.

Punž-upỹs up. Lk. Greičiausiai pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Puñdžius, Puñdzius* ir pan.

Puodašikìnis up. Ad. Priesagos *-inis* vedinys iš sudurtinio kamieno *puod-a-šik-* < *púodas* (žr. *Puõdiškis*) ir *šìkti* (žr. *Šìkupis*).

Puõdiškis up. Žml., *Puõd-upis* up. Pln. Plg. liet. *Puõd-balė* b. Brž., *Puodẽliai* pv. Skd., *Puodẽlis* pv. Vrn., *Puõdiniai* b. JnšM. Iš liet. *puõdas* „metalinis, molinis ar kitoks indas valgiui virti" (LKŽ X 920).

Puõdžių ẽžeras Vrn. (kitas Netẽčiaus vardas): *Puõdžiai* k.

Puõdž-iupis up. Šd., *Puõdž-iupelis* up. Kps. Plg. liet. *Puõdž-balė* pv. Rd., *Puõdž-giris* mš. Kp., *Puõdž-ia-kalnis* kln. Smn. Gal sietina su liet. *puõdžius* „puodų dirbėjas" (LKŽ X 925) ar su *Puõdžius* avd.

Puõkė up. Mžk., *Puõk-upis* up. Sd. Iš liet. *puõkė* „tokia pelkių žolė, kupstinis švylys" (LKŽ X 925).

Púoš-upis up. Žd. Bene įtikimiausia sieti su lat. *Puôšiņe* pv., *Pošpūre* pv. (LVK), toliau – su lat. *puoss* „kempinė" (LVV III 458). Plačiau dėl šaknies *puoš-* apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 114.

Púožas ež. Skp. Matyt, sietina su lat. *Pùožu-māja* vs. Vidsmuižoj. Šaknis *puož-* šiame latvių vietovardyje yra iš *pāz-*, *pāž-*, plg. *Pāze* pv., *Pâzis* b., *Pāzis* pv., *Pāzis* plk., *Pāzs* b., *Pâž-upe* up.: lat. *pāzis* < *suom. pāź* „uola; granito plokštė" (LVK).

Puplesìnis up. Krtn. Jeigu ne iš pvd. *Pùplesis*, tuomet greičiausiai iš *puplesỹs* „sniegena" (LKŽ X 941).

Pūplỹs up. Kr. Plg. liet. *puplỹs* „kas išsipūtęs, su dideliu pilvu", *puplỹs* „paputimas, sutinimas" (LKŽ X 941), *pūpsóti* „būti išsipūtusiam" (DLKŽ).

Pupójai up. Vad. Plg. liet. *Pupójai* pv. Tv., pv. Glv., kln. Rm. Iš liet. *pupójai* „pupienojai".

Pupšių̃ ẽžeras Rt.: *Pupšiaĩ* k.

Purión-griovis up. Kp. – žr. *Purónìškis*.

Pur̃lė, *Spur̃lė* up. Šv., *Pùrl-ia-upelis* up. Žmt. Matyt, sietina ne su liet. *purlỹs* „kurklys; kurklelis, purplelis" (LKŽ X 962), o greičiausiai su liet. *pur̃lė*, *pur̃lis* „puriena" (ten pat).

Variantas *Spur̃lė*, matyt, yra antrinis, su pridėtiniu (substituciniu, plg. *spùrti*) priebalsiu *s*.

Purmalė up. Klp. Iš raštų težinomos lyties autentiškumas abejotinas. Jeigu tai nėra naujas, dirbtinis vardas iš kaimo vardo *Pur̃maliai* (kaimo vardas yra iš pvd. *Pur̃malis*), tuomet plg. lat. *Pur̂-mala* b., *Pùrmala* pv., *Purmale* up., *Purmals* pv. (LVK) < lat. *purmala, purmale, purmalis* „pelkės kraštas, pakraštys; vieta aplink pelkę" (LVV III 418).

Purónìškis up. Šmn., *Purión-griovis* up. Kp. (< **Puron-griovis*). Iš avd. *Purónas*.

Pùr-upis up. Snt. Galbūt sietina su liet. *pùrė* „kutas, spurgas (apynio); švylys; poras" (LKŽK). Nors plg. pvd. *Pùras*, *Purỹs*.

Pũr-upis up. Akm., up. Mžk., up. Trk., *Pūr-upỹs* up. Srv. Plg. liet. *Pũrai* ar. Rz., *Pũr-balė* b. Rz., *Pūrýnas* l. Klp. Galbūt sietina su liet. *pũras* „žieminis kvietys; žieminiais kviečiais apsėtas laukas" (LKŽ X 947). Nors plg. liet. pvd. *Pũras*, *Pūrỹs*.

Pur̃vas up. Vkš., *Pur̃vė* up. Ar., up. Jnš., up. Lkš., up. Šlčn., *Pur̃viai* up. Žm., *Pur̃vis* ež. Mšg., ež. Vvs., *Purvẽlė* up. Krn., *Purvìnė* up. Kpč., *Purvìnis* ež. Lbv., ež. Vs., *Purvìnka* ež. Zr. (su slaviška priesaga *-ka* iš **Purvinis* ar pan.). Iš liet. *pur̃vas* „šlapia, suminkštėjusi nuo vandens, kimbanti žemė, vieta, kur patižusi žemė, purvynas" (LKŽ X 986–987).

Purvýnas up. Lkm., up. Mlt., *Purvýnas* ež. Dbg. Iš liet. *purvýnas* „vieta, kur daug purvo, ištižusi žemė, dumblynas; šlapia žemė, purvas, dumblas" (LKŽ X 987).

Pur̃viniškiai ež. Rš. Pamatinė lytis abejotina. Plg. pvd. *Purvìnis* ir *Purvinìškiai* k. Pbrd., *Purvinìškis* b. Dgl.

Pusiáulieknis up. Krš. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo **Pusiaulieknis*, kuris būtų iš liet. *pusiáu* „į dvi lygias dalis, per pusę" (LKŽ X 1018) ir *líeknas*, *liẽknas* – žr. *Líeknas*.

Pùsnė up. Gdr. Plg. *Pusniaĩ* mš. Grk. Galbūt sietina su liet. *pùsnė*, *pusnìs* „supustyto smėlio krūva" (LKŽ X 1052–1053).

Pūstãšilė up. Jnš. Matyt, iš kokios kitos vietos (miško, šilo ar pan.) vardo, plg. *Pũstašilis* mš. Vp.

Pūstáučinės upẽlis Dj.: *Pūstáučinė* plk.

Pūstauniñkas up. Slč. Netiksli lytis iš *Pastauniñkas* < *Pastauniñkas* pv.

Pũst-ežeris up. Graž., *Pũst-ežeris* ež. Vg. Iš slavizmo *pũstas* „išdžiūvęs; dykas, be nieko, tuščias" (LKŽ X 1068) ir *ežeras*.

Pūstìngiris up. KzR. Iš pievos, raisto vardo *Pūstìngiris*.

Pūstoškà ež. Dgč. Iš liet. slavizmo *pūstoškà* „vieta, kur niekas neauga", plg. brus. *пустоша* „užleistas, nenaudojamas laukas ar miškas" (I. Jaškin, 1971, p. 158).

Pùs-upis up. Krp. Iš liet. *pùsė* „lygi ko nors dalis" (LKŽ X 1007–1009).

Pušãragis ež. dalis Dkšt. Iš pievos vardo *Pušãragis*.

Pušelótų upẽlis Ml. Matyt, iš kokios kitos vietos (miško ar pan.) vardo **Pušelotai*, plg. *Pušelótas* mš. Švnč.

Pušỹnė up. Ps., *Pušynẽlis* up. Krk., *Pušýn-upis* up. Stč., *Pušýno ežeriùkas* Kltn. Iš liet. *pušỹnė*, *pušýnas* „pušų miškas".

Pušų̃ upẽlis, *Pušìnė* Als. Iš liet. *pušìs* „visžalis medis su ilgais spygliais ir apvaliais kankorėžiais (Pinus)" (DLKŽ).

Pùtiniškių ẽžeras Rš.: *Pùtiniškės* k.

Pùtkaus ravẽlis Dkšt. Iš pvd. *Pùtkus*.

Putn-upỹs up. Jsv. Pirmasis sandas iš pvd. *Putnà*. Nors plg. lat. *putns* „paukštis" (LVV III 441).

Putr-ã-ravis up. Ar. (kitas Trỹdupio vardas). Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Putriaĩ*.

Pùtrinė up. RdN., *Pùtrinis*, *Putrìnka* ež. Zr., *Pùtrinis* ež. Lkm. (kitas Laumiakẽlio vardas). Plg. liet. *Putrinė* pv. PnmR., *Putrỹnė* b. Rgv.,

lat. *Putras-pļava* pv., *Putrsdīķis* pv., *Putras-ęzęrs* ež., *Putras-luôms* pv., *Putras-peļķe* b., *Putras-upe* up., *Putras-upīte* up., *Putrene* pv., *Putr--upė* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *putrà* „miltų, bulvių, kruopų ar kitokia sriuba; skysta košė; liekanos nuo alaus darymo“ (LKŽ X 1139–1140), lat. *putra* „t. p.“ (LVV III 442).

Puziniškis up. An. Priesagos *-iškis* vedinys iš pvd. *Pùzinas*.

Puzõnas up. Ad. Kilmė ne visai aiški. Gal tai koks baltų dialektizmas, kur priebalsis *z* yra vietoje liet. *ž* (žr. E. Grinaveckienė, 1961, p. 605 tt.). Tuomet galėtume sieti su liet. *pùžas* „pūgžlys, ežgė; šapalas“ (LKŽK). Ar čia tiktų minėti ir lat. *Pužu-dīķis* tv., *Pužu--peļķe* b. (LVK), neaišku. Nėra neįmanomas ryšys ir su liet. *pū̃zas* „drumzlės, dumblas, purvas“ (LKŽ X 1148). Bet greičiausiai tai slaviškos kilmės hidronimas, plg. brus. *пузан* „pilvočius“.

R

Rãč–intakis, *Rač-iñtakis* up. Jrb., *Rač-iupỹs* up. Kp. Plg. liet. *Rãč-balė* b. Vb., b. Ppl., *Rãč-ia--balė* b. Rod., *Rač-ia-pievė* pv. Lzd., *Rãč-iupė* pv. Pbs., *Račỹnė* ar. Žal. Galbūt iš avd. *Rãčius*, *Rãčis*. Nors plg. *rãčius* „ratų dirbėjas“ (LKŽK).

Radeĩkis up. Lel., *Radùtė* up. Jž., up. Lel., *Radùtis* up. Tvr. Plg. liet. *Radẽlė* pv. Smn., *Radynaĩ* l. Žr., *Radinỹs* kln. Gdl., lat. *Rad--grãvis* up. (LVK). Kilmė neaiški. Įmanomas būtų ryšys ir su liet. *ràstis* (:**rad-t-*) „rodytis, pradėti būti; darytis, atsitikti, tapti“ (DLKŽ), *radùtis* „rastinis vaikas, rastinukas“ (LKŽK). Tokiu atveju upių vardai su *rad-* reikštų upių pradžią, ištaką ar pan. Tačiau bene įtikimiau hidronimus su *rad-* sieti su šaknies *rod-* vandenų vardais – žr. *Ródumas*.

Radìliškių ẽžeras Sem.: *Radìliškės* k.

Rãdiškis, *Rãdiškė* up. Bsg. Plg. liet. *Radìnė* pv., l. Vg., *Rãdiškė* pv. Al., pv. Lk., k. Kltn., vs. Užv., *Rãdiškiai* ar. Šd. Dėl posesyvinės priesagos *-išk-* (ir *-inė*) labiau įtikima kilmė iš liet. avd. *Rãdis*, *Radỹs*. Nors gali sietis ir su *Radeĩkis* (žr.) ir pan.

Radùtė up. Jž., up. Lel., *Radùtis* ež. Tvr. – žr. *Radeĩkis*.

Radvìlos upẽlis Sem. Iš avd. *Radvilà*.

Radžiū́nų ẽžeras Al.: *Radžiū́nai* k.

Rãdž-iupis up. Žl. Plg. liet. *Rãdž-balė* b. Brž. (jeigu ne iš *Rãč--balė*), *Radžiaĩ* pv. Tv., *Radžiùlė* pv. Užp., *Radžiuškà* pv. Eiš. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su *Radeĩkis* up. Lel. (žr.) ir pan. Nors plg. liet. avd. *Rãdžius*.

Ragaĩšinė up. Vv., *Ragaĩš-upis* up. Grš. Plg. liet. *Ragaĩš-balė* rst. Prn., *Ragaĩš-balis* pv. Jsv., *Ragaĩš--duburis* db. Slč., *Ragaĩš-ia-kalnis* kln. Ds., *Ragaĩš-ia-raistis* b. Alv., *Ragaĩš-pievis* pv. Šil., *Ragaĩš-valkė* b. Kp. Turint galvoje tai, kad tose vietose, kur pasitaiko vietovardžiai su *ragaiš-*, žinoma ir pavardė *Ragaĩšis*, bene įtikimiausia minėtus vietų vardus sieti su šiuo asmenvardžiu. Nors plg. *ragaĩšis* „rupių kvietinių ar miežinių miltų duona; tokios duonos kepalas; paplotis“ (LKŽK).

Ragaĩšių upẽlis Dbk.: *Ragaĩšiai* k.

Rãgana ež. Bb., *Ragãnė* up. Rd., *Ragãn-a-raistis* ež. Mlt., *Ragañs-upis* up. Krž., *Ragan-ùpė* up. Vvs., *Ragn-upỹs* (< **Ragan-upys*), *Ragan-upis* up. Jsv. Plg. lat. *Raganas-avuots* šlt., *Raganas-dīķis* tv., *Raganu-avuots* šlt., *Raganu-ęzęrs* ež., *Raganu-upe* up. (LVK). Iš liet. *rãgana* „pikta burtininkė, kerėtoja, laumė“ (DLKŽ), lat. *ŗagana* „t. p.“ (LVV III 464).

Ragaudà up. Kv. (ten pat pieva *Rãgaudos*), *Rãgingė* up. Lbg., *Rãg-upis* up. Jnšk., up. Žd., up. Žvr., *Rag-upỹs* up. Skdv. Iš liet. *rãgas* „smailus žemės plotas, įsikišęs į jūrą, ežerą ar mišką, pusiasalis; bet koks smailus riestas daiktas; kampas“ (LKŽK).

Ragãžius ež. Kpč. (ir *Ragažẽlė* ež. Kpč.), *Ragõžė*, *Ragõžis* ež. Vs. Plg. lat. *Ragažas* k. (LVK). Galbūt sietina su liet. slavizmu *ragãžė*, plg. brus. *рагоз* „Typha latifolia“, *Рагозна* up. (I. Jaškin, 1971, p. 161), lenk. *Rogoźna*, *Rogożno*, ček. *Rohozná* – plg. sen. ček. *rogozъ* „papyrus; carex“ (S. Rospond, 1969, p. 229), lenk. *Rogoźno*, *Rogazy*, *Rogóźno* (E. Breza, 1974, p. 100).

Ragn-upỹs up. Jsv. – žr. *Rãgana*.

Ragõs upẽlis Rdd. Plg. liet. *Ragõs kálnas* Lk. Galbūt iš **raga* „ragas“. Tuomet toliau žr. *Ragaudà*.

Ragõžė, *Ragõžis* ež. Vs. – žr. *Ragãžius*.

Raguõlis ež. Zr. (ir *Raguoliùkas* ež. Zr.), *Raguolìnis*, *Ragolìnka* ež. Trak. Iš liet. *raguõlis* „storas paplotis, sklindis iš miltų ar tarkuotų bulvių; ragaišio kepalas“ (DLKŽ).

Rãg-upis up. Jnšk., up. Žd., up. Žvr., *Rag-upỹs* up. Skdv. – žr. *Ragaudà*.

Raguvà up. Čk., up. Krk., up. Rs., *Šlapióji Raguvà* up. Vl., *Raguvõs upãlis* Grg., *Raguvõs upẽlis* Rdd., Vl., Zp. Iš liet. *raguvà* „dauba, klonis, loma su stačiais krantais; tarpeklis; gilus išneštas griovys ar giliai išvažinėtas kelias“ (DLKŽ).

Raibẽnių ẽžeras Rim.: *Raibẽniai* k.

Raĩn-upis up. Šl. Plg. liet. *Raĩnės* pv. Užv., *Raĩn-ia-upis* grv., pv. Žmt., *Rain-iū́-balė* b. Kdn. Galbūt sietina su liet. *raĩnė* „tokia karpinių šeimos žuvis“ < *ráinas*, *raĩnas* „ruožuotai margas, dryžas“ (DLKŽ). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 58.

Raĩstas up. Žml. (ir *Raistẽlis* up. Žml.), *Raistẽlis* ež. Mrk., ež. Rš., *Raistìkis* up. Rš., *Raĩstinis* ež. Dg., ež. Ut., ež. Užp., *Raĩst-ežeris* ež. Vžns., *Raĩs-balė* up. Šd. (< **Raist-balė*), *Raĩstinis ežeriùkas* Lkm. Iš liet. *raĩstas* „klampi vieta, apaugusi krūmais ar medžiais“ (DLKŽ).

Raĩstinės upẽlis Zp.: *Raĩstinė* rst.

Raĩšių ežeras Klp.: *Raĩšiai* k.

Raišuvà, *Raišuvẽ*, *Raišiulà* up. Žsl., *Raĩš-upis* up. Lzd., *Ráiš-upelis*, *Raiš-upė* up. Ss. Plg. liet. *Raĩš-balė* b. Pbr. Galbūt sietina su liet. *raĩšas*, *ráišas* „šlubas“ (DLKŽ).

Raizgių̃ ẽžeras Šl.: *Raizgiaĩ* k.

Raĩžė, *Reĩžė* ež. Rdd., *Raižỹs* up. Ūd., *Reĩž-ežeris* ež. Ps. Plg. liet. *Raĩž-daubė* db. Plt., *Raižiaĩ* grv. Stk. Galbūt sietina su liet. *raižýti*, *ráižyti* „rėžyti“, plg. *ráižas* „įraiža, įpjova“ (DLKŽ), *pareĩ-*

žiui „paeiliui“, *pareĩžiuo* „pareižiui; nuosekliai, tvarkingai, sklandžiai“ (LKŽ IX 417), lat. *riêzt* „pjauti“ (LVV III 551).

Rakatanskų̃ ežerė̃lis Dg.: *Rakatanskaĩ* k.

Raketãlis up. Kv. – žr. *Reketijà.*

Rakà up. Aps., *Rakà* ež. Aps., *Rãkija* up. Lkč. Plg. liet. *Rakė̃lė* rst. Blnk., lat. *Raks* žūklės vieta Yslykyje (LVK). Siejama su liet. *ràkti* „mažėti skylei, rauktis, akti“ (*Ežeras baigia rakti*) (DLKŽ). Plg. I. Duridanov, 1969, p. 58.

Raklỹs up. Skdv. Plg. liet. *Rãkl-ia-ravis* grv. Rdm. Greičiausiai priesagos *-l-* vedinys iš *ràkti* – žr. *Rakà.*

Rakštelìnis ež. Švnč. (kitas Šveñto vardas). Priesagos *-inis* vedinys iš kaimo vardo *Rakštė̃liai.*

Rakštìnis ež. Aps., *Rakščióji Grovà* up. Mrk., *Raštìkis* ež. Trak. (iš **Rakšt-ikis*), *Rãkšt-upis* up. Pnd., *Rãkš-daubis* up. Lkv. (< **Rakšt-daubis*), *Aũk-rakštis* ež. Dg. Plg. liet. *Rakščià* l., k. Dg., pv. Onš., pakiluma, apsupta balų Švn., sala ežere Sem., *Rakščiója* pv. Vrn., *Rakščiùlė* pv. Trak., lat. *Raksti* k., *Rakstenes pļava* pv., *Raksteņ-liêknene* pv. (LVK). Iš liet. *rakštùs* „dygus, duriantis, nelygus, aštrus, šiurkštus, šerpetotas“ (LKŽK), *rakščióji* (< *rakštùs, -ì*).

Ramanavõs ẽžeras Onš.: *Ramanavà* k.

Rãmis, *Rãmė* ež. Smal. (ir *Ramaičiùkas, Ramáitis* ež. Smal.), *Ramaũlė* up. Kv., *Ramýtė* up. Pkr., *Ramóčia* up. Klm., *Ramójus* up. Jnšk. (ir *Ramojė̃lė* up. Jnšk.), *Ramõnas* up. Bt., *Ramošià, Ramošà* up. Aln., *Ramõšius* ež. Aln., *Ramùnis, Ramùnė* up. Pn., *Ramùnta, Romùnta, Romùlta* up. Zt. Plg. liet. *Ramañtė* kln. Varn., *Ramaũzė* plk. Tl., *Ramìngės* pv. Auk., *Ramiója* pv. Pbs., lat. *Ramas ęzęrs* ež., *Ramata* up., *Ramats* b., *Ramatup* up., *Ramtīrums* l. (LVK), pr. *Ramio* up., *Ramgesalus* up. (G. Gerullis, 1922, p. 138), Rytprūsių *Ramm* (G. Froelich, 1930, p. 66). Iš liet. *ramùs* „tylus, be triukšmo; drungnas“ (DLKŽ), plg. lat. *ramît* „užkasti, palaidoti“ (LVV III 476). Dar žr. *Rõmara.*

Ramõniškių ẽžeras Kdl.: *Ramõniškiai* k.

Ramõno ravė̃lis up. Dkšt. Iš avd. *Ramõnas.*

Ram̃tinis up. Grg. Plg. liet. *Rem̃tis, Rem̃tė* ež. Pln., *Rim̃tis, Remtùs* up. Kr., lat. *Rem̃te* k. (ir *Rem̃tes ęzers* ten pat), *Rem̃tes* k. (LVK). Galbūt sietina su liet. *ramti* „rimti“, lat. *rèmdêt* „raminti, tramdyti, numalšinti, nuraminti“ (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 695). Toliau, matyt, lygintina su *Rãmis* ež. Smal. (žr.) ir pan.

Ramuliškis up. Pn. Plg. liet. *Ramulýnas* ar. Krš., *Ramulỹnė* pv. Aps., pv. Klm., b. Btg., *Ramulìnė* l. Varn., lat. *Ramuļi* k., *Ramulīši* k., *Ramuļęni* k. (LVK). Greičiausiai sietina su liet. *ramùlė* „ramunė“ (LKŽK).

Ramùnis, *Ramùnė* up. Pb. – žr. *Rãmis.*

Rándiškės ẽžeras Krsn.: *Rándiškė* k.

Rangỹs up. Lkv., *Rangavà, Ranguvkà* up. Auk., *Ranguvė̃lė* up. Sb. Sietina su liet. *rangýtis* „lankstytis, riestis, raitytis“ (LKŽK).

Raséika, *Raseikà, Reseikà, Rãs-upis* up. Rs. Plg. liet. *Rasė̃lė* dr. Rm., *Rasiõs balùkė* b. Lp., *Rãsos* Vil-

niaus mst. dalis (dėl jo žr. J. Jurkštas, 1976, p. 24–25), *Rasýtė* mstl. Kaliningrado sr., *Rasõs valkà* l. Klt., lat. *Rasa* l., *Rasa* pv., *Rasas* k., *Rasaiņi* k., *Rasene* pv., *Rasica* dv. (ir *Rasicas ęzers* ež. ten pat), *Rasupi* k. (LVK). Šaknis *ras-*, atrodo, labai archaiška. Ji siejama su liet. *rasà*, *rasóti* „kristi, trauktis, dėtis rasai", *rasénti* „dulkti, dulksnoti, lynoti" (DLKŽ), lat. *rasa* „rasa", sen. ind. *rasā́-* „Vedose – mitologinės upės, esančios kažkur pasaulio pakraštyje, vardas", *rásaḥ* „sultys, skystis, skystimas", av. *Ranhā* „pasakų upės vardas" ir t. t. (E. Fraenkel, 1962, p. 699). Be to, galimas ryšys ir su pr. *Resow* ež. ir net su pr. *Resen*, *Resia* (I. Duridanov, 1969, p. 29).

Rąskirstỹs up. Erž. Greičiausiai sudurtinis žodis (*Rąs-kirstỹs*), kurio pirmasis sandas *rąs-* yra iš *rąst-* (žr. *Rastìnis*) ir *kir̃sti*, t. y. vardas, susijęs su rąstų kirtimu, rąstų kirtimo vietomis ar pan.

Rastìnis up. Kdl., *Rastýtis* ež. Trak., *Rãst-upis*, *Rast-upỹs* up. Ob. Plg. liet. *Rãstas* b. Vp., *Rastẽlis* krm. Dkšt., *Rastìkė* mš. Nj., *Rastìnės píevos* l. RdN. Greičiausiai visais atvejais kamienas *rast-* nedėsningai yra iš *rąst-* (liet. *rą̃stas* „nukirstas, nugenėtas storas medis" DLKŽ), plg. *Rąst-upỹs* up. Brš., *Rą̃st-kalnis* l. Yl., *Rą̃sto kálnas* kln. Plt. Toks nedėsningas *rąst-* virtimas į *rast-* aiškiai matyti iš vietovardžio *Rãsvietės*, kurio kilmę kitaip kaip „rą̃stų víetos" aiškinti būtų sunku.

Rašaĩ ež. Jž., *Rašẽ* up. Ut., *Rašỹs* ež. Ut., *Rašià* ež. Mlt. (ir *Rašẽlė* up. Mlt.), *Rašýtinė* up. Rk. (plg. dėl pastarojo upės vardo *Rašýtinė* pv. Kvr., b. An.). Greičiausiai sietina su liet. *rašýti*, plg. *išrašýti* „išmarginti, išraštuoti", *rašỹtė* „kerša, marga karvė", *rašýtinis* „žardo stulpas su įkartomis, į kurias įstatomos kartys", *rašýtis* „rašytas audeklas, marginys", *rãštas* „marginys" (LKŽK). Pirmesnė, senesnė šaknies *raš(t)-* reikšmė galėjo būti susijusi su objektų konfigūracija, formos laužytumu, netiesumu ar pan. (dėl etimologijos plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 701).

Rãšt-upė up. Kri., *Rašt-ùpelis* up. Dgl., *Rãšt-upis, Rašt-ùpis* up. Skdv., *Rašt-upỹs* up. Pnd. Galbūt sietina su liet. *rãštas* „margintai austas audeklas, marginys" (LKŽK) ir pan. Toliau žr. *Rašaĩ.*

Ratà up. Ar., *Rãt-upis, Rat-upỹs* up. Rs., *Rãt-upis* up. Slnt. Plg. liet. *Rat-ã-balė* b. Alv., *Ratẽliai* kln. Auk., *Ratẽlis* kln. Vb., *Rãt-balė* b. Vb., lat. *Rata* grv., *Ratęn* pv., *Rata-grāvis* grv., *Rata-leja* up., *Rat-purvs* b., *Rat-upe* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *rãtas* „apskritos formos plokštuma; ratilas, apskritimas; lankstas", plg. *ratù* „aplink" (LKŽK).

Ratatìškis up. Mlt. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš **Ratautìškis*, plg. liet. *Ratаũtiškis* k. Kp., *Ratautỹnė* l. Kvr., *Rãtauto píeva* Jon. < liet. avd. *Rãtautas.*

Rãtk-upis up. Jž. Pirmasis sandas iš liet. avd. *Ratkà*, *Rãtkus.*

Rãt-lankstis up. Rm. Iš liet. *rãtas* ir *lankstýti* (t. y. ratais išsilanksčiusi ar pan. formos upė).

Rãtnyčia up. Drsk. Plg. liet. *Rãtnė* (t. *Rátnia*) mš. Nmč. Galbūt toliau sietina su *Ratà* up. Ar. (žr.) ir pan.

Ratuõkliškio ẽžeras Ob.: *Ratuõkliškis* k.

Rãt-upis, *Rat-upỹs* up. Rs., up. Slnt. – žr. *Ratà.*

Raubedà up. Kltn. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sudurtinis vardas iš **Raud-beda*: liet. *raudà* „kuoja, mekšras“, *raũdė* „žiežulė; mekšras, kuoja“ (LKŽK) ir *bèsti* „durti, kišti, smeigti“ (LKŽ I 782).

Raũčiakas up. Sem. Greičiausiai iš brus. *раўчак* „negilus griovys su tekančiu vandeniu; upelis“ (I. Jaškin, 1971, p. 164).

Raudà up. Krtv., up. Rdn., ež. Krtv., *Raũdis, Raudỹs* up. Lkv., *Raudỹs* up. Kltn. (ir *Raudãlis* up. Kltn.), up. Lk., ež. Ut., *Raudẽnis* ež. Klvr. (ir *Raudenýčia* up. Klvr.), *Raudesà* up. Ut., *Raudìnis* ež. Dgč., *Raũd-upis* up. Bt., up. Kl. ir kt., iš viso 5. Plg. Rytprūsių *Rafda* up. (G. Froelich, 1930, p. 66) < **Rauda.* Kilmė, tiksliau, reikšmė kelia abejonių ta prasme, kad ne visai aišku, ar visus šiuos hidronimus galima vesti iš liet. *raudà* „kuoja, mekšras“, *raũdė, raudẽ* „žiežulė, kuoja, mekšras“ (LKŽK), ar kai kurie jų gali būti kilę iš liet. *raũdas* „rausvas“ (ten pat). Vis dėlto, atrodo, dauguma šių hidronimų yra kilę iš žuvies pavadinimų, nors vieno kito ryšys su *raũdas* „rausvas“ taip pat galimas.

Raudóndvario ẽžeras Rš.: *Raudóndvaris* mstl.

Raudõnė up. Erž., up. Krk. ir kt., iš viso 5, *Raudõnis* ež. Dkšt., *Raudonaĩtė* up. Vl., *Raudonẽlė* up. Vlk., *Raudón-upė* up. Snt., *Raudón-upelis* up. Šd., *Raudón-upis* up. Aln., up. Krn. ir kt., iš viso 8, *Raudón-meižis* up. Trg., *Raudóną upẽlė* Alv. Iš liet. *raudónas* „kraujo spalvos“ (LKŽK).

Raudónkalnis up. Šmk. Iš kalno vardo *Raudónkalnis.*

Raudónpelkis up. Žd. Iš pelkės vardo *Raudónpelkis, Raudónpelkė.*

Raũd-upis up. Bt. ir kt. – žr. *Raudà.*

Raukėtà up. Rim., ež. Rim. Plg. liet. *Rauketà* b. Rm., *Raũkė* pv. Rm. Greičiausiai sietina su liet. *raũkti* „daryti raukšlėtą; paviršiui trauktis, dengtis kuo“, *ap-raũkti* „apjuosti, aptraukti“ (LKŽK).

Raukšt-upỹs up. Lel. Pirmasis sandas iš avd. *Raũkštas.*

Raũpis up. Pn. – žr. *Rãvas.*

Raũsvė up. Gž., up. Kbr. Iš liet. *raũsvas* „šviesiai raudonas, apyraudonis“ (LKŽK).

Raũškas ež. Šll. Galbūt sietina su liet. *rauškùs* „piktas, surūgęs, rūškanas“ (LKŽK). Dar žr. T. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 205.

Rãvas up. Bb., up. Km. ir kt., iš viso 6, *Ravaĩ, Ravų̃ upẽlis* Srd., *Ravãlis* up. Varn., *Ravẽlis* up. Ar., up. Čk. ir kt., iš viso 8, *Ravìnis* up. Jž., *Rav-upỹs* up. Skdv., *Rav-upis* up. Rk., *Raũpis* up. Pn. (greičiausiai iš **Rav-ùpis*). Iš liet. *rãvas* „griovys; mažas upelis“ (LKŽK).

Rą̃žė up. Plng., *Rą̃žuolė* up. Lk. Galbūt sietina su lat. *ruôza* „nedidelis upelis tarp laukų; nedidelė pieva tarp laukų; skardis; įdubimas; kalnų virtinė miške; pakilumų virtinė baloje ir kt.“ (LVV III 585; L. Nevskaja, 1972, p. 358), plg. liet. *rąžýtis* „raivytis, tampytis“ (LKŽK), *rąžùs* „kuris nuolat rąžosi“ (ten pat). Liet. *rąžýtis* ir kt. toliau siejami su liet. *rę́žtis* „įtempti jėgas“ (DLKŽ), lot. *regere* „kreipti, tiesti“, sen. ind. *ṛñjáti* „rąžosi, išsitie-

sia" ir t. t. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 726; J. Pokorny, 1949, p. 854–857). Taigi upės vardas *Rą̃žė* ir galbūt *Rą̃žuolė*, matyt, yra kuršizmai. Šią prielaidą paremia upės vardo *Rą̃žė* tarminis tarimas *Rų̂žę*, *Rôžę* < **Ranžė*. Šios prolytės reliktas ir bus šiuo metu daugelio nevietinių, retkarčiais ir vietinių gyventojų vartojama lytis *Rônžę*, kuri gali atspindėti senąjį, kuršiškąjį upėvardžio *Rą̃žė* tarimą. Kaip žinoma, priebalsį *n* mišriuosiuose dvigarsiuose kuršiai buvo išlaikę. Kad sporadiškai mišriojo dvigarsio priebalsis *n* gali būti išlaikomas iki mūsų dienų, rodo netoliese (Kretingos apyl.) tekančio upelio vardas *Ténžė*, kuris vietos gyventojų taip ir tariamas, nors dvigarsis *en* šioje tarmėje neišliko. Todėl bandymas šių dienų tarimą *Rônžę* laikyti žargoniniu, iš piršto išlaužtu arba iškreiptu iš tarminės lyties *Rų̂žę* yra nepagrįstas (žr. V. Vitkauskas, 1965, p. 50).

Raž-upẽlis up. Gdž. Jeigu nėra iškreipta iš **Rąž-upėlis* (žr. *Rą̃žė*), tuomet šaknį *raž-* galima sieti su liet. *Rãžai* pv. Trak., *Ražaĩ* mš. Grz., *Raž-ã-pievė* pv. Msn., *Rãžos* žvyrduobės Vkš. Galbūt šaknis *raž-* kildintina iš liet. *rãžas*, *ražaĩ* „sausas virbas; žolės ar javo stiebas, šiaudas" (LKŽK).

Rẽčk-upis up. Rdd. Pirmasis sandas iš liet. *rėčkà* „platus medinis indas, puskubilis" (LKŽK).

Rėdžià ež. Pbrd., *Rẽdka* up. Btg. Plg. liet. *Rẽdos* pv. Zp., *Rẽdž-iupis* grv. Jz. Galbūt sietina su liet. *rėda* „vaga" (LKŽK), plg. pr. *redo* „vaga" (R. Trautmann, 1910, p. 414).

Rẽg-upelis up. Raud. Greičiausiai tam tikras perdirbinys iš **Reg-upalis* < **Rag-upalis* (žr. *Rãgupis*), plg. *Reguvà* (< *Raguvà*) kl., db. Vl., *Reguvaĩtė* db. Jrb., *rẽvas* „ravas" ir t. t.

Reĩs-balė up. Stč. Iš balos vardo *Reĩs-balė* < **Reist-balė* (< *reĩstas* „raistas" ir *balà*).

Reiskių̃ ẽžeras Kl.: *Reiskiaĩ* k.

Reĩzg-upis up. Rs. (ir *Reizgupáitis* up. Rs.). Plg. liet. *Reĩzgė* b. Gdž., b. Lg., *Réizgė* l. Gdl., *Reĩzginas* mš. Šl. Matyt, sietina su liet. *raizgýti* „draikyti, painioti" (DLKŽ), toliau – su *règzti* „pinti, megzti". Dar žr. E. Fraenkel, 1962, p. 692.

Reĩž-ežeris ež. Ps. – žr. *Raĩžė*.

Rėkeliaĩ up. Šk. Tai vėliau įsigalėjęs upės vardas, kilęs iš kaimo vardo *Rėkeliaĩ*, kuris savo ruožtu greičiausiai yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Rekelỹs*, *Rekelẽvičius*.

Reketijà up. Lbv., *Raketãlis* up. Kv. (iš **Reketalis*). Plg. liet. *Rekẽčiai* mš., l. Vlk., pv. Trk., *Rekẽčių daubà* Kltn., *Rekẽč-kalnis* kln. Trg., *Rekẽtė* k. Slnt., *Reketìnė* pv. Lz., *Rekẽt-kalnis* mš. Plt. Sietina su liet. *rekẽtis* „tokia vandens žolė; gėlųjų vandenų dumbliai; labai šakotas medis" (LKŽK).

Reketìjos ẽžeras Lbv.: *Reketijà* k.

Rėkývos ẽžeras, *Rėkijãvas* ež. Šl.: *Rėkýva* k.

Rekstỹs up. Trg., *Rẽkstinas* up. Rgv. Plg. liet. *Rẽkstės kálnas* Sd., Krž., *Rekstis* mš. Ms., lat. *Rekstiņa-kakts* pv. (LVK). Liet. vietovardžių šaknis *rekst-* greičiausiai yra iš *regst-*, plg. liet. *règzti* „pinti, megzti" (DLKŽ).

Rẽksvė up. Šll. Galbūt iš **Regs-v-ė*. Dėl *regs-* toliau žr. *Rekstỹs*.

Rẽkš-upis up. Gl. Viena, plg. liet. *Rẽkšiai* gn. Št., *Rėkšnỹs* db. Gl.,

Rėkš-pjaunis plk. Vdk. Antra – visai įmanoma, kad šaknis *rėkš-* gali būti ir iš *rėšk-*, plg. *Rešketà* up. Žr.

Remtis, *Remtė* ež. Pln., *Remtùs* up. Kr. – žr. *Ramtinis.*

Reñdiškis up. Vkš. Ten pat *Reñdiškės* ar., l. Plg. liet. *Rendìnės* pv. Plt., pv., gn., krm. Slnt., pv. Krt. Įmanomas ryšys su lat. *rçnda* „žema vieta, bala" (LVV III 511).

Rėnẽlis up. Rdd. Iš liet. *rėnẽ* „griovys", plg. *rėnẽ* „karvės rago rinda" (LKŽK).

Reñgė up. Žg. Plg. liet. *Reñgis* pv. Pn. Toliau, matyt, sietina su lat. *Reñģe* up., *Reñģe* gr., *Reņģene* pv., *Reņģ-ęzęrs* ež., *Reņģ-upīte* up. (LVK) < lat. *reņģe* „strimėlė, silkė; apskritai žuvis (ne strimėlė)" (LVV III 512).

Rẽpės Daubà up. Bt.: *Rẽpė* pv.

Rešketà up. Žr., *Reškẽtis* ež. Žr. Plg. liet. *Rešketẽlė* upės įlanka, užtakis V. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *rẽkšti* (*rẽškia*, *rẽškė*) „skinti". Dėl semantikos plg. sen. isl. *raska* „jaukti, rausti, knisti", šved. dial. *rask* „atliekos, draiskanos", av. *rah-* (iš **ras-*) „būti atskilusiam, atskelti" ir t. t. (E. Fraenkel, 1962, p. 716).

Retẽnė up. Krn., *Retýnas* up. Vad. (ten pat *Retýnas* b., krm., pv.), *Ret-ùpė* up. Kš. Plg. liet. *Retẽnė* pv., krm. Srd., *Retẽnės* pv., krm. Pn., *Retìnė* krm. Švnč., *Rẽtis* mš. KzR., l. Lkč., l. Graž., *Retóji* b. Pnm., b. Varn., *Retùlė* pv. Mlt., *Rẽtuma* gn., krm. Glv., *Retumaĩ* mš. Žž., *Retuõlės* mš. Mrc. Kaip matyti, dauguma liet. toponimų su *ret-* yra miškų, krūmų ar pan. vardai. Tai leidžia manyti, jog jų šaknis *ret-* gali būti siejama su liet. *rẽtis* „išretintas miškelis" (DLKŽ), *rẽtinti* „daryti mažiau tankų", *rẽtas* ir pan. Atrodo, kad upių vardai *Retẽnė*, *Retýnas* yra kilę iš kitų vietų (miškų, krūmų ar pan.) vardų. Dar žr. K.-O. Falk, 1973 a, p. 8.

Rẽvas up. Plk., up. Slk. ir kt., iš viso 4, *Revẽlis* up. Lkč., *Revuonà* up. Prn. Iš liet. *rẽvas* „ravas".

Rezgỹs up. Krk. Sietina su liet. *règzti* (*rẽzga*) „pinti, megzti" (DLKŽ).

Rėžgalių̃ ẽžeras Kdl.: *Rėžgaliaĩ* k.

Rẽž-upalis up. Ms., *Rėž-upẽlis* up. Gdž. Iš liet. *rẽžis* „siauras žemės sklypas" (DLKŽ).

Ribà up. Šlv. Galbūt sietina su liet. *ribà* „rubežius, siena". Dėl semantikos plg. liet. *Rubẽžius* up. Rd.

Rìbnikas up. An. Greičiausiai slavizmas, plg. brus. *рыбнік* „vandens telkinys, kur veisiasi žuvys" (I. Jaškin, 1971, p. 168).

Ričlaitis up. Prn. Iš **Rič-šlaitis*: liet. avd. *Rìčius* ir *šlaĩtas* „atkalnė, skardis".

Ridìk-upė up. Msn. Plg. liet. *Ridìkas* pv. Žl., *Ridìkė* pv. Ant., *Ridìk-balė* b. Šd., b. Pb., *Ridìkiai* mš. Št., krm. Lnkv., *Ridikìnė* pv. Sem., *Ridik-ã-vietė* pv. Šmn. Greičiausiai sietina su liet. *ridìkas* „kryžmažiedžių šeimos augalas – aštraus skonio daržovė (Raphanus); dirvinis ridikas; ridikas svėrė; vaistinė šunvyšnė" (LKŽK).

Rid-upỹs up. Vb. Plg. liet. *Ridùtis* pv. Al., *Rýd-balė* (ar *Rìd-balė*) b. Krkn. Nebūtų neįmanomas ryšys ir su liet. *ridýti* „rietis, pyktis; siundyti, pjudyti; kiršinti, kurstyti" (LKŽK) – dėl semantikos plg. *Pìkt-upis* up. Šll. ir pan. Tačiau greičiau-

siai *Rid-upỹs* yra konfigūracinės reikšmės upėvardis, plg. liet. *ridénti* „ritinti" (DLKŽ), *rìsti* „volioti" (ten pat) ir pan.

Ríeb-ežeris ež. Smal., *Rieb-galỹs* up. Dt. Galbūt sietina su liet. *riebùs* „turintis daug riebalų; trąšus, vešlus" (DLKŽ).

Riešẽ up. Rš., up. Vp., ež. Rš. Plg. liet. *Ríeš-a-kalnis* kln. Lzd., *Riešė* rėžis Ukm., grv. Žl. (1920 m. užrašymas), *Ríeš-kalnis* pv. Skdv., lat. *Rieša* up. (LVK). Matyt, sietina su liet. *ríešas* „sąnarys, jungiantis rankos plaštaką, kojos pėdą". Vandenų vardai *Riešẽ*, matyt, išlaikė senąją šaknies *rieš-* reikšmę, vedamą iš ide. **u̯reik̂ŏ-, -ā* „besisukantis, sukrypęs, šleivas" arba „sukimasis" (E. Fraenkel, 1962, p. 730) – plg. liet. *ráĩšas* „šlubas" (DLKŽ).

Ríev-upis up. Mžk. Plg. liet. *Rievà* pv. Mrc., b. krm., mš. Vs., b. Kpč., kln. Rdd., l. Dkšt., gn., l. Lkč., *Riẽvės* kapai Btg., *Riẽvos* ar. Dg., pv. Krtn., lat. *Riêva* pv., *Rievu-ielejs* pv. (LVK). Galbūt sietina su liet. *rievẽ* „koks nors rumbas, randas; dryžis" (DLKŽ).

Rykijà up. Bt. Ten pat pieva *Rykijà*. Šaknies *ryk-* kilmė visai neaiški. Galbūt sietina su liet. *rỹkas* „indas; įrankiai", *rýkis* „indas", toliau – su liet. *rìkė* „sustatytų javų pėdų eilė, šlitis, guba, stata; krūva, lysvė" (LKŽK). Tačiau šis siejimas kelia ir abejonių, ypač dėl semantikos. Galbūt, visų pirma turint galvoje reikšmę „indas", upės vardą *Rykijà* pagal semantiką galima gretinti su liet. *Bliūdãlis* up. Žr., *Bliūdẽlis* ež. Dg. < liet. *bliũdas* „dubuo". Dėl *rỹkas*: *rìkė* dar žr. K. Būga, 1959, p. 87; E. Fraenkel, 1962, p. 733. Latvijos vietovardžiai *Rìka-strauts* up., *Rîku-strauts* up. (LVK) taip pat gali būti gretinami su lat. *rìks* „rykas, indas, prietaisas, įrankis" (LVV III 537).

Rikìnė, *Rìkio ùpė* Klp., *Rik-upis* up. Vg. Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardiniai upių vardai. Pr. *Rigkegarwen* siejama su pr. *rikijs* „ponas" ir *garbis* „krantas" (G. Gerullis, 1922, p. 142), plg. liet. *rìkis*, *rykỹs* „valdovas, karalius" (LKŽK). Ar galimas koks ryšys su lat. *Rika* up., neaišku, nes šis lat. upėvardis laikomas finougrizmu, plg. fin. *Rikka-vesi* (A. Breidaks, 1973, p. 100). Be to, plg. dar lat. *Rika-pļava* pv., *Rik-pļava* pv. (LVK), liet. *Rìkės*, *Rìk-pjaunis* dr. Skdv.

Rykštýnas up. Šd., *Rykštỹnė* up. Vg. Iš liet. *rykštýnas*, *rykštỹnė* < *rýkštė*, *rykštẽ* „vytis, žabas, virbas, vytinė" (LKŽK).

Rìk-upis up. Vg. – žr. *Rikìnė*.

Riliškis up. Rd. Priesagos *-iškis* vedinys iš liet. avd. *Rìlis*, *Rilỹs* ar pan.

Rimantìškis ež. Trgn. Pagal liet. avd. *Rìmantas* vėlesnis perdirbinys iš **Rimatiškis* – žr. *Rimatų̃ upẽlis*.

Rimãšė up. Jnš. – žr. *Rìmietis*.

Rimatų̃ upẽlis Trgn.: *Rìmatos* b.

Rìmaiša up. Jnš. – žr. *Rìmietis*.

Rimẽnų upẽlis Dg.: *Rimẽnai* k.

Rìmietis ež. Lzd., *Rìmašė* || *Rìmaiša* up. Jnš. (ir *Rimašẽlė* up. Jnš.), *Rimúošė* up. Rd. Greičiausiai sietina su liet. *rìmti* „būti ramiam; ramintis, tilti" (LKŽK).

Rimkaĩ ež. Krk. Greičiausiai per kilmininkinę lytį **Rimkų ežeras* iš kaimo vardo *Rimkaĩ*.

Rìmščikas ež. Slk. Sietina su liet. *rimščias* „romus?“ (*Neatboju nieko, nenusimenu, turiu rimščią širdužę*), *rìmša* „tylus, romus žmogus“ (LKŽK).

Rìmšiškė up. Prn., *Rim̃šiškė* up. Pkn., *Rim̃š-upis*, *Rimš-upỹs* up. Grz., *Rimš-upỹs*, *Rimšulỹs* up. Bsg. Dažniausiai, matyt, iš liet. avd. *Rìmša*, *Rim̃šas* ar pan.

Rimúošė up. Rd. – žr. *Rìmietis*.

Rynà up. Dbk., *Rynẽlė* up. Lp., up. Srd. Plg. liet. *Rynà* pv. Antz., grv. Kš., šlt. Mrk., šlt. Srj., grv. Rdd., lat. *Rīnīte* pv., *Rīnites* pv. (LVK). Greičiausiai sietina su skoliniu *rynà* „vamzdis, lovys vandeniui nutekėti; griova, dauba; čiurkšlė; juosta, dryžis“ (LKŽK). Dar žr. L. Nevskaja, 1972, p. 359.

Riñdė up. Rt., *Rindẽl-ia-upis* up. Trgn. Plg. liet. *Rìnda* pv. Mšg., pv. Gdr., *Rindãlė* pv. Tv., lat. *Riñda* up., *Liela-riñda* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *rindà* „lovys, gelda gyvuliams girdyti ir šerti; laštakas; rievė, ringė“ (LKŽK). Tačiau galimas ryšys ir su lat. *rę̃nda* „žema vieta, bala“ – žr. *Reñdiškis*.

Rìngautinė, *Ringaũtinė* up. Glv. Ten pat pieva *Rìngautinė*, *Ringaũtinė*. Galbūt vėlesnis perdirbinys iš **Ringaudinė* < liet. avd. *Rìngaudas* (teoriškai įmanomas ir avd. **Ringautas*).

Rìngė up. Čk., up. Gr. ir kt., iš viso 11, *Riñgė* up. Krš., up. Slč., *Ringẽ* up. Dglš., up. Mšg., *Ringė* up. Žm., *Ringa*, *Ringẽlis* up. Klp., *Ringẽlė* up. Krtv., *Riñgis*, *Ringỹs* up. Brb., up. Mžk., *Ringỹs* up. Dkšt., up. Krž. ir kt., iš viso 7, ež. Dglš., *Riñgus*, *Ringà* up. Pg., *Ringa* up. Št., up. Vvs., *Ringóvė* up. Btg., up. Čk., up. Vlkj., *Ringóžis* up. Grz., *Ringožỹs* up. Mšk., *Ringuvà* up. Krš., *Rìngužė*, *Riñgužė* up. Pb., *Rìngužis*, *Ringužỹs* up. Pn., *Rìngužis*, *Riñgužis* up. Šd., *Rìng-upis* up. Lkv., *Riñg-upis* up. Akm., up. Gl. ir kt., iš viso 4, *Riñg-upalis* up. End., up. Skd. Plg. lat. *Riñdzis* krm., *Ridža* pv. (LVK). Sietina su liet. *rìnga*, *rìngė*, *riñgė*, *ringẽ* „vingis, vingiuota linija; rėžis, gumbas; juosta, ruožas“, *rìngis* „vingis“, *ringiúoti* „eiti, bėgti ringiais“, *ringúoti* „vingiuoti, rangytis“. Dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 735.

Riñk-upė up. Žr., *Riñk-upis* up. Šll., *Riñk-upalis* up. Kv. Plg. liet. *Rinkà* šlaitas Kdl., *Riñk-a-balis* b. Rm., *Rink-a-pievė* pv. Jz., lat. *Rink* up., *Riñks-lãma* pv., *Rìnkas* pv., *Rìnkas-straũts* pv. (LVK). Sietina pirmiausia, matyt, su lat. *rinka* „siauras pievos rėžis tarp dviejų laukų; ilga eilė“ (LVV III 528), liet. *rìnkė* „lanko pavidalo geležis“ ir pan.

Riñspjaunis, *Riñc-pjaunis* up. Vl. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Rinspjaunis*, kurio pirmasis sandas *rins-*, *rinc-* yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Rincẽvičius*, *Riñčius*.

Ripeĩkių ežerẽlis Brž.: *Ripeĩkiai* k.

Rỹšk-upis up. Tl. Pirmasis sandas greičiausiai iš liet. avd. *Ryškà*, *Rỹškus*, plg. *Rỹškas* k. Šll., *Ryškė́nai* k. Tl.

Rištãkas (ar *Ryštãkas*) up. Btr., up. Grv., up. Mrk., *Ryštẽkas* up. Krn. Plg. liet. *Ryštãkai* pv. Sem., *Rištãkas* pv. Al., kl. Lp., pv. Dg., b. Vrn., pv. Šš., lat. *Rìštaks* krioklys (LVK). Iš skolinto žodžio *riš-*

takas (< lenk. *rynsztok*) „srovė, srautas, čiurkšlė; brydė, šliūžė“ (LKŽK).

Rýtbalė up. Pkr. Iš balos vardo *Rýtbalė*.

Rýt-upis, *Ryt-upẽlis* up. Kps. Plg. liet. *Rýt-balė* b. Krkn. Galbūt sietina su liet. *rýtas* „dienos pradžia“. Matyt, tai panašios semantikos upėvardžiai kaip *Nak-takẽ* up. Kp., t. y. upeliai, tekantys tik rytais, naktimis ir pan. Plg. lat. *Rîta-pļava* pv., *Rīta-strauts* up., *Rîta-bala* k., *Rît-ganîkla* gn., vedamus iš lat. *rîts* „rytas“ (LVK).

Ritù̀škis ež. Mlt., *Rituškẽ* up. Mlt. Kilmė ir daryba ne visai aiški. Galbūt hibridinis vardas, plg. liet. *rituškà* „ritulys, pundas“ (LKŽK), *ritùs* „gerai riedantis“ (ten pat).

Robatà, *Robãtė* up. Pmp. Greičiausiai finougrizmas, plg. lat. *Rabbat-Esser* ež., kuris siejamas su lyb., est. *raba* „pelkė“, lyb. *rabàt-suo* „pelkė“, *rapa-suo* „klampi pelkė“ (M. Rudzīte, 1968, p. 177). Plg. dar est. *Rabatsi* (A. Vanagas, 1975; p. 405). Kitaip V. Toporov, 1977, p. 84.

Rõčiaus upãlis up. Lž. Iš liet. avd. *Rõčius*.

Ročkių̃ ežerẽlis Srj.: *Ročkiaĩ* k.

Rõčk-upis up. Al. Pirmasis sandas iš avd. *Ročkà*, *Rõčkus* ar pan.

Ródumas up. Erž. Plg. liet. *Rodẽlės* b. Pn. (jeigu, žinoma, šis vietos vardas nėra tarmybė iš *Rudẽlės* ar net *Rūdẽlės*). Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *Radeĩkis* up. Lel. (žr.) ir pan., toliau – su vok. *Rodau* up. (H. Krahe, 1964 c, p. 24), kelt.–lig. *Rodanos* up.: ide. **rod-*, **red-* „tekėti“, plg. sen. ind. *árdati*, *ṛdáti* „teka, plaukia“, *ardáyati* „tekina, paleidžia“, *ārdrá-* „šlapias, drėgnas“, *ṛdū-* „drėgnuma“, av. *arədvī-* „mitologinės upės vardas“ (plačiau J. Pokorny, 1949, p. 853, 334).

Ródūnia, *Ródūnė* up. Rod. Visų pirma kyla abejonių dėl santykio su miestelio, pro kurį teka upelis, vardu *Ródūnia*, *Ródūnė* – neaišku, ar iš upelio vardo kilo miestelio var̃das, ar, prîešingai, upės vardas yra vėlesnis perdirbinys iš miestelio vardo. Toponiminis kontekstas rodytų, kad oikonimas *Ródūnia* gali būti pirmesnis, nes jis, matyt, negali būti nagrinėjamas atsietai nuo kitų panašių gyvenamųjų vietų vardų, visų pirma lenk. *Raduń* – septyni kaimai įvairiose Lenkijos vietose (Spis, p. 952). Šio vietovardžio populiarumą Lenkijoje rodo daug istorinių gyvenamųjų vietų užrašymų: *Raduń*, *Radonia*, *Radoń*, *Raduhn* ir pan. (žr. E. Breza, 1974, p. 98–99). Lenkijos vietų vardai *Raduń* ir pan. yra asmenvardiniai, vedami iš vardo *Radun* < *Radosław* (ten pat, 99). Kad gyvenamosios vietos vardas *Ródūnia* yra pirmesnis, patvirtintų ir ta aplinkybė, jog upės vardo oficialios lytys *Ródūnia*, *Ródūnė* nėra visai autentiškos – jos, matyt, yra atstatytos iš vietos gyventojų vartojamos lyties *Rãdunka* (brus. *Radunka*, lenk. *Raduńka*). Šiuo metu vietos žmonės upelį dar vadina *Ródūnios ùpis*.

Rõg-upis up. Grš., up. Lkš., up. Nj. Galbūt sietina su liet. *rõgės* „žiemos kelio vežimas“ (LKŽK). Tai būtų upeliai, kuriais, žiemą užšalus vandeniui, būdavo važiuojama rogėmis. Ar čia tiktų minėti ir lat. *Rāgas-ciems* k., *Ràg* k. (LVK), neaišku.

Rokė up. Prk. – žr. *Rõkupis*.

Rokiškẽlių ẽžeras Rk.: *Rokiškẽliai* k.

Rõkiškiai up. Čk. Iš dirvos vardo *Rõkiškiai* (< liet. avd. *Rõkas*).

Rõkkalnis, *Rõkakalnis* up. Šmk. Iš kalno vardo *Rõkkalnis, Rõkakalnis.*

Rõk-upis up. Bsg., *Rõk-klonis* up. Grk., *Rõk-intakis* up. Šmk. (kitas Raudónkalnio bei Rõkkalnio vardas), *Rokė* up. Prk. (pastarojo upės vardo pamatinė lytis kelia abejonių – ji žinoma tik iš raštų ir yra, matyt, dirbtinė). Greičiausiai iš liet. avd. *Rõkas.*

Rõk-upis, *Rokų̃ upãlis* Klp.: *Rokaĩ* k.

Rolių̃ ẽžeras Krsn.: *Roliaĩ* k.

Rõmara up. Nj. (ten pat bala *Rõmaras, Rõmara*), *Romãtas* ež., up. Kš. (ten pat pelkė *Romãtas*, plg. *Ròmatas* pv. Tj.), *Romintė* up. Gld. Galbūt sietina su liet. *rõmas, -à, romùs, -ì* „taikus, ramus“ (LKŽK), lat. *rãms* „ramus, tylus“ (LVV III 496). Dėl *Romãtas* dar žr. M. Rudzīte, 1968, p. 190. Plg. lat. *Rãmens* b.: lat. *rãmęns* „ramus, tylus, nejudantis“ (LVK). Dar žr. *Rãmis.*

Rõninis ež. Klvr., *Rón-upis* up. Sd. Plg. liet. *Rónyčia* kl. Krtn., *Roninỹs* pv., b. Lbv. Greičiausiai iš liet. *rónas* (germanizmas, plg. vok. dial. *Rahn*) „storas lygus rąstas, iš kurio pjauna lentas“ (LKŽK). Ar čia tiktų ir lat. *Ràņa-apluoks* pv. (LVK), neaišku.

Rópjaunis up. Nmk. Iš balos vardo *Rópjaunis* < **Rop-pjaunis* (< *rópė* ir *pjaunỹs*).

Ropienà up. Kr. Iš pievos, lauko vardo *Ropienà*, plg. *Ropienà* l. Vrn., rst. Brš., l. Žž., rst. KzR ir kt.

Rotãlis, *Rotãlė* ež. Als., *Rotẽnis* up. Žgč. Plg. liet. *Rõt-sekis* sekluma Kuršių mariose Kin. Greičiausiai sietina su liet. *róti* „spėti, suskubti“ (LKŽK), lat. *rãt* „sutvarkyti, nuvalyti“ (LVV III 498). Matyt, šių upių vardų pirminė reikšmė buvo susijusi su greitumo, skubumo sąvokomis (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 743). Latvijos vietovardžiai *Rãtes-dīķis* tv., *Rãtes-purvs* b., *Rãts-druvas* mš., *Rãts-liẽknis* pv., *Rãtene* pv. (LVK) gali būti siejami tiesiog su lat. *rãt* „valyti (pievą, skynimą ir pan.)“ (LVV III 498).

Rovėjà up. Ppl. Plg. lat. *Rãveji* pv., *Rãvēji* pv., *Rãvija* gn., *Ràvijas-ęzęrs* ež., *Rãvijas* pv., *Rãvijs* pv., *Rãva* gn., *Rãvas-upe* up., *Ràv-upe* up., *Rãvas-ęzęrs* ež. (LVK). Matyt, sietina su lat. *rãva* „rūdynė, pelkynė; gili vieta jūroje; krioklys, sraunuma“ (LVV III 499), liet. *rova* „potvynio sąnašos; tokia molinga žemė“ (LKŽK).

Rõž-upė up. Raud., *Rõž-upis, Rõž-upalis* up. Ms., *Rõž-intakis* up. Erž. Plg. liet. *Rož-ã-kalnis* kln. Lk., *Róž-a-raistis* (ar *Rõž-a-raistis*) rst. Rud., *Rõž-balė* b. Bsg., *Rõž-daubė* db. Lk., *Rožẽlė* b. Vs., *Rožẽlės* ar. Brš., *Rõž-ia-raistis* b. Al., *Rožýnas* b. Dg., *Rožỹnė* pv. Vlkv. Greičiausiai sietina su liet. *rõžė* „dekoratyvinis erškėtinių šeimos augalas, erškėtis; paprastoji piliarožė; japoninis svarainis; skėtinė marenika; gudobelė; siauralapė ožrožė“ (LKŽK).

Rubẽžius up. Rd., up. Vl., *Rubẽž-upis* up. Als., up. End. ir kt., iš viso 8, *Rubẽž-daubis* up. Grg., up. Slnt. Iš liet. slavizmo *rubẽžius* „riba, siena“ (LKŽK). Dar žr. L. Aleksejev, 1968, p. 245–250.

Rubìkių ẽžeras An.: *Rubìkiai* k.

Rūdakãsė up. Rk., *Rūdakastỹs* up. Trgn., *Rũdkasa* up. Lkč., *Rūdkasỹs* up. Pnm. Iš liet. *rũdkasa* „vieta, kur rūdą kasa“, *rũdkasis* „rūdos kasykla“ (LKŽK).

Rudaminà up. RdmV. Iš vietinių gyventojų nelietuvių yra žinoma ir lytis *Rūdamina*. Plg. *Rudaminà* mstl. Lzd., *Rudaminà* ar., l. Jnk., mš. Mšg., *Rudamìnė* ar. Všt., *Rudamỹnė* b., mš. Pnm. Matyt, dar sietina su *Rudminà* pv. Gdr., *Rùdmina* pv. PnmR., *Rudmìnas* pv. Šr. Vietos vardas *Rudmỹnė* Dgl. greičiausiai yra su tarmėje pailgintu kirčiuotu balsiu *i* iš **Rudmìnė*. Tolesnė interpretacija neaiški. Įmanoma, kad vietų vardai su „jungiamuoju“ balsiu *a* po priebalsio *d* (*Rudaminà* ir pan.) gali būti vėlesni, susidarę vietų vardus *Rudminà* ir pan. suvokus kaip sudurtinius žodžius, jų sandus liaudies etimologijos būdu siejant su liet. *rūdà* ir *mìnti* „minkyti“. Būtų tam tikro pamato spėti, kad ir kamienas *rudmin-* yra substitucinis, atsiradęs tuo pačiu būdu iš *rudmen-*, plg. *Rudmenà* up. Pž., *Rudmenẽlė* up. Jon. (matyt, antrinės darybos vardas: **Rudmena* up. > *Rudmenà* k. > *Rudménka* up. > *Rudmenẽlė* up.). Savo ruožtu kamieną *rudmen-* galėtume sieti su liet. *rudmuõ* „rudumas, rūdis“ (LKŽK). Dėl santykio *rudmen-* : *rudmuõ* plačiau žr. A. Vanagas, 1961, p. 227 t. t.

Įmanomas ir kitas aiškinimas, būtent, kad *Rudaminà* yra antrinis vietovardis, kilęs iš avd. **Rud-a-minas* > *Rùd-minas* (plačiau žr. P. Skardžius, 1956, p. 503–504). Tačiau, priėmus šią prielaidą, sunku būtų paaiškinti visų kitų vietovardžių su *rudamin-* kilmę.

Trečioji versija būtų tokia: vietų vardų kamienas *rudamin-* yra sudurtinis, turintis jungiamąjį balsį *a*: *rud-a-min-*. Pirmąjį sandą *rud-* tuomet galima būtų sieti su liet. *rùdas*, *rūdà* ar pan., o antrąjį – su *mìnti*. Bet dėl semantikos ši etimologija vėlgi kelia rimtų abejonių. Tad bene įtikimiausia tuo tarpu atrodytų pirmoji versija. Būtent ją priimti galima dar ir dėl to, jog kamieno *rudamin-* vėlesnį, substitucinį pobūdį patvirtina faktas, kad Lazdijų raj. miestelio vardo *Rudaminà* ankstesnė vietos gyventojų vartotoji lytis buvo *Rudamenà!* (žr. E. Mikalauskaitė, 1975, p. 127). Įmanoma, kad ir Vilniaus r. *Rudaminà* anksčiau galėjo turėti kiek kitokį pavidalą, galimas daiktas, net **Rudamena* – plg. 1377 m. *Rudemynne* (SRP II 589), 1384 m. *Rudemyn* (ten pat, 698), 1385 m. *Rudemynne* (ten pat, 696, 707).

Rudánka ež. Klvr. – žr. *Rùdė*.

Rũdbalis, *Rūdbalỹs* up. Srd. Iš balos vardo *Rũdbalis*, *Rūdbalỹs*.

Rūdbalis up. Snt. Matyt, iš balos ar pan. vietos vardo **Rūdbalis*.

Rud-barzdis up. Bsg. Pamatinė lytis nėra visai autentiška. Gal koks okazionalizmas: liet. *rùdas*, *-à* ir *barzdà* „apatinės veido dalies plaukai“ (DLKŽ).

Rùdė up. Brb., up. Smn. ir kt., iš viso 4, ež. Žsl., *Rudekšnà* up. Pg., *Rudẽlė* up. Gdl., *Rudesà* (t. *Rudasà*) up. Mlt., *Rudesà*, *Rùdesas* ež. Mlt. (ir *Rudesẽlis* ež. Mlt.), *Rùdija* up. Užv., *Rudijà* up. Kš., *Rudìlis* up. Kp., *Rudìnė* up. Ant., *Rudõkė* up. Varn., *Rudáuka* ež. Klvr., *Rud-upalis* up. Krt., up. Šv., *Rùd-upė* up. Eiš., up. Kr., *Rud-ùpė* up. Pnt., *Rùd-upelis* up. Srv., *Rudupẽlis* up.

Nj., *Rùd-upis* up. Kdl., up. Lkč. ir kt., iš viso 6, *Rud-upỹs* up. An., up. Bsg. ir kt., iš viso 5. Šaknis *rud-* yra viena būdingiausių ne tik hidronimams, bet ir apskritai lietuvių vardynui. Vien mikrotoponimų su *rud-* žinoma šimtai.

Šaknis *rud-* sietina su liet. *rùdas* „tamsiai geltonas" (LKŽK). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 59. Toliau plg. *Rū̃dė* up. Šl.

Rū̃dė up. Šl., *Rūdijà* up. Klm., up. Stk., *Rūdýnas* up. Ar., up. Kps. ir kt., iš viso 4, *Rūdỹnė* up. Grz., up. Lkm. ir kt., iš viso 5, ež. Erž., ež. Všt., *Rūdynáitė* up. Btg., *Rūdynė̃lė* up. Švnčl., *Rū̃d-upė* up. Vs., *Rūd-upė̃lė*, *Rūdžių̃ upė̃lis* Prn., *Rūd-upė̃lis* up. Žd., *Rū̃d-upis* up. Akm., up. Btg. ir kt., iš viso 24, *Rūd-upỹs* up. Ar., up. Km. ir kt., iš viso 4. Kaip ir toponimai su *rud-*, vietų vardai su *rūd-*, ypač mikrotoponimai, yra be galo populiarūs. Jie sietini su liet. *rūdà* „neapdirbta gamtos medžiaga, iš kurios gaminami metalai; rūdis; prasta pelkėta žemė su durpių priemaiša", *rū̃das* „rūdis", *rūdė̃* „prasta pelkėta žemė su durpių priemaiša", *rūdìs* „rūdynas", *rū̃dys* „geležies oksidavimosi medžiaga; parudavusios vietos" (LKŽK).

Rudė̃nų ẽžeras Imb.: *Rudė̃nai* k.

Rùdės upė̃lis Krsn.: *Rùdė* b.

Rūdìjų upãlis Sd.: *Rūdìjos* plk., pv.

Rūdymaĩ up. Ob., *Rū̃dymas* up. Šd., *Rūdỹmė* up. Užp. Plg. liet. *Rūdymaĩ* pv. Ut., pv. Dg., pv. Dbk., *Rūdýmas* pv. Lel., pv. Žl., pv. Mlt., pv. Ds., pv. Žmt., b. Kp., pv. Gdr., b. Dkšt., *Rūdỹmė* b. Km., pv. Antz., pv. Ob., pv. Kp., pv. Šr. Iš liet. *rūdýmas* „rūdynas", *rūdỹmė* „rūdynė" (LKŽK).

Rūdynė̃lės upė̃lis Jon.: *Rūdynė̃lė* pv.

Rūdỹn-upis, *Rūdỹnių upė̃lis* Lkč.: *Rūdỹnės* plk., pv.

Rūdkasa up. Lkč., *Rūdkasỹs* up. Pnm. – žr. *Rūdakãsė*.

Rudmenà up. Pž., *Rudmenė̃lė* up. Jon. – žr. *Rudaminà*.

Rudnalė up. Rt. Plg. liet. *Rudnė̃* pv. KzR., *Rùdnė* maudykla Lzd., *Rudnià* pv. Rud., pv. Mrk. Atrodo, kad sietina su liet. *rùdnė*, *rudnià* „geležies dirbtuvė" (LKŽK).

Rūdýnas up. Ar. ir kt., *Rūdỹnė* up. Grz. ir kt., ež. Erž., ež. Všt. – žr. *Rū̃dė*.

Rudõkė up. Varn. – žr. *Rùdė*.

Rūdõs ẽžeras Gž., *Rū̃d-upelis* up. Šil.: *Rūdà* k.

Rūdõs upė̃lis Sv.: *Rūdà* b.

Rū̃dpelkis up. Lk. Iš pelkės vardo *Rū̃dpelkis*, *Rū̃dpelkė*.

Rùd-upė up. Kr., *Rud-ùpė* up. Pnt., *Rùd-upis* up. Kdl. ir kt. – žr. *Rùdė*.

Rū̃d-upė up. Vs., *Rū̃d-upis* up. Akm. ir kt., *Rūd-upỹs* up. Ar. ir kt. – žr. *Rū̃dė*.

Rùdžio ẽžeras Pln. Greičiausiai kilmininkinė lytis yra vėlesnė, antrinė: **Rudis* > *Rùdžio ẽžeras* – žr. *Rùdė*.

Rudžióniškių upė̃lis Alv. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (lauko, pievos, vienkiemio ar pan.) vardo **Rudžioniškės*, plg. *Rudžiónys* k. Tršk., *Rudžióniai* k. Pkr. < liet. avd. *Rudžiónis*.

Rūgalė up. Kin. Lytis *Rūgalė* žinoma tik iš raštų. Iš gyvosios kalbos užfiksuota lytis *Senóji Rū̃galės upãlė*. Upės vardas vienaip ar kitaip susijęs su kaimo vardu *Rūga-*

liaĩ, kurio tarminė lytis yra *Rū̃·galẽ·*. Kaimo vardas, matyt, yra asmenvardinis, iš pvd. *Rū́galis*. Plg. G. Froelich, 1930, p. 75.

Rūgštynójus up. Kv. Plg. liet. *Rūgštynójus* dr. Pln. Iš liet. *rūgštynójus* < *rūgštỹnė* „rūgštynių šeimos žolinis augalas su valgomais rūgščiais lapais" (LKŽK).

Rūgt-upis up. Vvs. Iš raštų težinomos lyties autentiškumas abejotinas. Jeigu ji būtų tikra, tuomet jos pirmąjį sandą *rūgt-* galima būtų sieti su liet. *rū́gti* „darytis rūgščiam, fermentuotis" (LKŽK).

Rùg-upis up. Zp. Ten pat pieva, ganykla *Rùgupis*. Plg. liet. *Rug-iã-raistis* pv. Ldvn., *Rugìnė* pv. Tv., pv. Klvr. Kilmė ne visai aiški. Pastarieji du toponimai (*Rugiãraistis* ir *Rugìnė*) galbūt sietini su liet. *rugỹs* „žieminis javas, iš kurio grūdų kepama juoda duona" (DLKŽ). Ar ir upės vardas *Rùg-upis* gali būti kildinamas iš šio žodžio, neaišku. Plg. dar, rodosi, tik žemaičių žodį *rugà* „vaga žiemkenčių lauke; kapas" (LKŽK). Bet, šiaip ar taip, ir ryšys su liet. *rugỹs*, turint galvoje, sakysim, *Kviẽt-upis* up., atrodo visai įmanomas.

Ruitinỹs up. Vdk. (ir *Ruitiniùkas* up. Vdk.). Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *ruĩtinti* „sunkiai eiti, liumpsėti (apie nutukusį žmogų)" (LKŽK).

Rujà up. Rt. Plg. liet. *Rùjos* pv. Tršk., plk. Rgv., lat. *Rũja*, *Rũj-upe*, *Rũjas*. Pastaruosius tris lat. vietovardžius K. Būga (1961, p. 617) sieja su Pliusos intaku *Руя* ir laiko finougrizmais. Jam pritaria M. Rudzytė (žr. M. Rudzīte, 1968, p. 190). Plg. dar *Ruja* 2 upės Gorkio srityje (A. Vanagas, 1971, p. 149). Finougriškąją šių vietovardžių kilmės versiją patvirtina ir lat. *Ruoja* up., pr. *Rogys*, *Royenn*, *Roigen* < pr. **Rōjis* (**Rōja-*), plg. lat. *rãja* „netekąs, supuvęs, rūdyno vanduo", kaš. *raja* „bala, purvas, pelkė" (žr. K. Būga, 1958, p. 523; 1959, p. 103; 1961, p. 148). Manoma, kad ir lat. *rãja* (bei kaš. *raja*) yra skoliniai iš finougrų kalbų, plg. vakarinių finų *ruoja* „liūnas, bala", karel. *ruoja* „t. p.", est. *roe* „liūnijos, klampynės, dumblina tėkmė" (L. Bednarczuk, 1976, p. 51). Tad toponimų su *rūj-*, *rãj-* finougriška kilmė visiškai įmanoma. Bet toponimų su *ruj-* (*Rujà* ir kt.) ryšys su šaknies *rūj-* vietų vardais dėl vokalizmo kelia ir abejonių.

Rukaĩ ež. Krk. Greičiausiai per kilmininkinę lytį **Rukų ežeras* iš kaimo vardo *Rukaĩ*, plg. *Rukaĩ* k. Skd., k. Šlu.

Rùkainė up. Rkn. – žr. *Rùkis*.

Rūkavà ež. Vdk. Priesagos *-ava* vedinys iš balos vardo *Rū̃kė*, *Rū̃kės*. Dėl jo plg. liet. *Rūk-ãbalė* plk. Pmp., *Rū̃k-a-miškis* pv. Al., *Rū̃k-ia-balė* b., pv. Lp. Galbūt sietina su liet. *rū̃kas* „migla, ūkas" (LKŽK).

Rùkis, *Rùk-upis* up. Als. Plg. liet. *Rùk-a-purvis* b. Ut. Greičiausiai sietina su liet. *rùkti* „darytis raukšlėtam, trauktis; akti, užaugti maurais" (LKŽK). Dar žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 34.

Greičiausiai čia priklauso ir *Rùkainė* up., nors šis vardas gali būti vėlesnis, antrinis, „atstatytas" iš lenk. *Rukonka* < *Rùkainiai* k.

Ruklẽlė, *Ruklénka* up. Jon. Lytis *Ruklẽlė* yra nauja, padaryta vėliau iš lyties *Ruklénka*. Kaip rodo kaimo vardas *Ruklà*, upės vardas anksčiau galėjo būti **Rukla*. Iš jo

kilo kaimo vardas, o iš kaimo vardo *Ruklà* buvo pasidarytas hibridas *Ruklénka*.

Galbūt čia minėtinas ir upės vardas *Rukluonė* Grk. Jo variantas *Runkluonė*, atrodo, yra vėlesnis, su įspraustiniu (substituciniu?) priebalsiu *n*.

Dėl *rukl-* plg. liet. *Rùkl-ia-balė* rst. Onš., *Rùklės* l. Lbv., *Ruklỹs* b. Mlt. Šaknis *rukl-* sietina su liet. *rùklė* „susiraukšlėjusi moteris", plg. *rukšlà* „raukšlė; klostė; susiraukšlėjęs žmogus; nelygumas" (LKŽK).

Rukšẽlis ež. Švnč. Plg. liet. *Rùkšė* rst. Brž. Greičiausiai sietina su liet. *rùkšė* „rukė, užpakalis, sėdynė"; *rùkšis* „rukis, susiraukėlis, pikčiurna", *rùkti* „darytis raukšlėtam, trauktis; užaugti maurais" (LKŽK).

Rukšnà up. Erž. Plg. liet. *Rùkšn-apievė* pv. Všt. Matyt, sietina su liet. *rukšnà* „susiraukėlis, pikčiurna" (LKŽK), toliau – su *Rukšẽlis* ež. Švnč., *Rùkis* up. Als. ir pan.

Rūkštỹs ež. Dkšt. Plg. liet. *Rū́kštys* pv. Žal., *Rū́kšt-pjaunis* pv. Varn. Iš liet. *rūgštùs* (t. *rūkštùs*) „turintis savyje rūgšties; įgijęs aštrų skonį nuo rūgimo" (DLKŽ).

Rumbų̃ upẽlis Srv. Plg. liet. *Rumbà, Rum̃bas* vieta Kuršių mariose Rsn., *Rumbỹs, Rumbiaĩ* mš., dr., gn. Zp. Iš liet. *rum̃bas* „randas; rantas, karpas, griovelis, nelygumas; išlenkimas, kraštas, atbraila" (LKŽK).

Rū́mė up. Rdn. Plg. liet. *Rū́mas, Rūmà* mš. Rod., *Rū́mas* pv. Rud., mš. Vrn., *Rūmẽlis* dr. Jnš. Greičiausiai, bent jau upės vardas, sietina su lenk. *rum* „upės vidurys, kur vanduo paprastai yra giliausias": mhd. *rûm* (P. Nitsche, 1964, p. 167), toliau (erdvės, platumos prasme) – su liet. *rū́mas* „didelis puošnus namas", kuris yra taip pat germanizmas, iš mnd. *rūm* „Raum" (E. Fraenkel, 1962, p. 748). Plg. lat. *Rūm-straut*s up., *Rûmene* dv. < lat. *rũme* „rūmas" (LVK).

Rumunìškis up. Žl. Iš pievos vardo *Rumunìškis*.

Rundìnė ež. Šlu., *Rundinóji* ež. Gl. Greičiausiai iš germanizmo *ruñdas* „apvalus, apskritas" (LKŽK).

Ruñgė up. Slč., *Rungỹs* up. Kltn., *Rungõžis* up. Jnš., *Ruñgulė* up. Lb. Matyt, sietina su liet. *rungúoti* „rangyti, raityti, sukti; ringuoti; vingiuoti; raitantis judėti, šliaužti", *rungà* „ankšta vieta, kur reikia rangytis" (LKŽK). Plg. dar lat. *Ruñga-purvs* b., *Rungu-upe* up., *Rungu-ęzęrs* ež. (LVK).

Runionių̃ ẽžeras Aln.: *Runiónys* k.

Rùnt-upis up. Ant. Galbūt iš liet. avd. *Rùnta*.

Rúoliškis, *Rúoliškio ẽžeras* Brž. Ten pat laukas *Rúoliškis*. Ežero vardo pirmasis variantas *Rúoliškis* greičiausiai yra vėlesnis, atsiradęs iš kilmininkinės konstrukcijos *Rúoliškio ẽžeras* < *Rúoliškis* k.

Ruõpiškio ẽžeras Rk. (kitas Alsetõs vardas): *Ruõpiškis* k.

Ruõtis up. Žml. Plg. lat. *Ruõta* pv. Galbūt sietina su lat. *ruõtât* „suktis, verstis, pirmyn ir atgal skraidyti" (J. Šliavas, 1969, p. 28). Tai būtų konfigūracinės reikšmės vietų vardai. Plačiau dėl *ruõtât* žr. S. Karaliūnas, 1975, p. 137.

Rùpis up. Pšl. Plg. liet. *Rup-ì-balė* b. Rz., *Rùpetos* k. Rk., *Rupienė* rst. Lap., *Rupýtė* b. Žm. Galbūt sietina su liet. *rùpė* „kiaukutas, geldelė; pilvakojai" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 750). Bet visai įmanomas būtų ir ryšys su *rùpt*

„rupliam, ruplėtam darytis; grubti, rambėti; spuogams rastis, šašti" (plačiau dėl šių žodžių žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 81). Pastaruoju atveju *Rùpis* būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Rùpkalvė up. Šlu. – taip vadinama Voryčia prie Rupkalvių k. Antrinis, vėlesnis darinys – galūnės *-ė* vedinys iš kaimo vardo *Rupkalviaĩ.*

Rupšiškė up. Nmž. (kitas Kurminės vardas), *Rùpš-upis* up. Krt., *Rùpš-ravis* up. Klm. (kitas Dumbùlio vardas). Iš liet. avd. *Rùpšas, Rùpšis, Rupšỹs.*

Rupūžỹnė up. Rz., *Rupūžìnis* ež. Žr. Iš liet. *rùpūžė̃* „panašus į varlę roplys nelygia nuodinga oda, Bufo" (LKŽK).

Rūrà up. Antz., *Rū̃r-a-revis* up. Plk. Plg. liet. *Rūrà* pv. Gdr., *Rū̃r-kaimis* k. Jsv., *Rū̃ros* ar. Dg. Matyt, sietina su slavizmu *rūrà* „užpakalis, subinė" (LKŽK).

Rūsių̃ ẽžeras Bb.: *Rūsiaĩ* dr.

Rùsnė up. Rsn. (ir *Rusnáitė* up. Rsn.). Plg. liet. *Rùsnė* pv. Krž. Galbūt upės vardas *Rùsnė* sietinas su liet. *rusnóti* „lėtai tekėti, sroventi". Pievos vardas *Rùsnė* gali būti ir kitokios kilmės, plg. liet. *rùsnė* „vieta, kur pagonys žyniai degindavo amžinąją ugnį" (LKŽK). Dar žr. P. Jonikas, 1950/51, p. 14; I. Duridanov, 1969, p. 60; G. Froelich, 1930, p. 46.

Rūškýnas up. Jnk. Ten pat miškas *Rūškýnas*. Plg. liet. *Rūškỹnė* pv. KzR., *Rūškynė̃liai* pv. Lz., *Rūškynýnas* pv. Lp. Iš liet. *rūškỹnė* „rūgštynė", *rūškỹnis* „rūgštynė; kiškiakopūstis" (LKŽK).

Rùškio upãlis Tv.: *Rùškis* ež.

Rùškis ež. Tv. Plg. pr. *Ruske* ež. Siejama su liet. *rū́škanas* „tamsus, apsiniaukęs, miglotas" (G. Gerullis, 1922, p. 147; K. Būga, 1958, p. 427).

Rutulỹs up. Šl. Galbūt sietina su liet. *rutulỹs* „apskritas daĩktas" (LKŽK).

Rū̃t-upis up. Žd. Plg. liet. *Rū-t-abalsė̃* pv. Pbs., *Rū̃t-a-daržis* pv. Plv., *Rūt-ã-daržis* kln. Ss., *Rū̃t-a-kalnis* kln. Žl., *Rū̃t-atakis* (ar *Rū̃t-a-takis*?) pv. Al., *Rū̃t-balė* b. Rd., b. Krkn., *Rū̃t-daržis* ar. Rt., mš. Krtn., *Rū̃timas* plk. Vdk., lat. *Rū̃-tu-upe* k., *Rūtes* pv., *Rūtene* pv. (LVK). Galbūt sietina su liet. *rūtà* „smulkiais lapeliais stipraus kvapo darželio augalas; kiškio (pievų) rūta; siauralapis vingiris; varnos rūta; ankstyva baltai žydinti pievų žolė; žvirblio (kiškio, zuikio, paukščių) rūta" (LKŽK), lat. *rūta* „rūta" (LVR).

Rūvelỹs up. Krš. Ten pat *Rùveliaĩ*? mš., *Rūveliaĩ* k. Plg. liet. *Ruvelė* mš. Lnkv., *Ruvelìnė* plk. Pln., *Rùvelio kálnas* Žr., *Rū̃veliškė* mš., gn. Žr., *Ruvélkas* (ar *Ruvélkos*?) mš. Tt., pr. *Ruwewange*, kuris, beje, siejamas su liet. *Rūveliaĩ* k. (G. Gerullis, 1922, p. 147). Kilmė neaiški. Galbūt turi ką bendra su liet. *rùvelis* „piktas žmogus; storas, nutukęs žmogus" (LKŽK). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas, plg. *Rùkis* up. Als. ir pan. Nors plg. lat. *ruvêtiês* „nurimti, nutilti, nuščiūti" (LVV III 565) – žr. *Ruvesỹs.*

Ruvesỹs up. Tj. Ten pat pieva *Ruvesỹs*. Kilmė neaiški. Vis dėlto, atrodo, yra pamato sieti su lat. *ruvêtiês* „nurimti, nutilti, nuščiūti" (LVV III 565).

Rū̃žas ež. Rim., *Ružà*, *Ruzvà* up. Rod., *Rū̃žis* ež. Mrk. (ir *Rūžẽlis* ež. Mrk.). Plg. liet. vv. *Rūžà* kln. Šl., ar. Tt., lat. *Rùzene* įlanka Gaujoj (LVK). Greičiausiai spalvos reikšmę turintys vietų vardai, plg. liet. *rū̃žas* „raudoni dažai" (LKŽK).

Rū̃žo upẽlis Rim.: *Rū̃žas* ež.

S

Sãbala, *Sabalà* ež. Aln., up. Aln. Plg. liet. *Sabaliaĩ* pv. Imb. Galbūt iš liet. *sãbalas* „kiaunių šeimos plėšrus žvėrelis" (LKŽK).

Sabalìškių ežerẽlis Al. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos, vienkiemio, lauko, miško ar pan.) vardo **Sabalìškiai* (ar **Sabalìškės*), plg. *Sabalìškių miškas* ten pat.

Sabalių̃ upẽlis Imb.: *Sabaliaĩ* pv.

Sabeĩkė up. Ut., *Sabìnė* up. Lkš. (variantas *Savìnė* greičiausiai yra antrinis, okazionalus). Plg. liet. *Sãbas* pv. Ut., *Sabeĩkė* pv. Dgl. Kilmė neaiški. Prūsų vv. *Sabenowe*, *Saboniten* laikomi asmenvardiniais, plg. pr. avd. *Sabine*, *Sabune*. Beje, šie pr. avd. siejami su liet. *Sãbas*, *Sabónis* (G. Gerullis, 1922, p. 147–148), kurie savo ruožtu yra krikštavardiniai, kilę iš *Sebastijõno*. Gal ir mūsų upių vardai *Sabeĩkė* ir ypač (dėl posesyvinės reikšmės priesagos *-inė*) *Sabìnė* yra asmenvardiniai, plg. dabartines pavardes *Sãbas*, *Sabeikà* ir pan.

Sad-ùpis up. Stč., *Sad-upỹs* up. Vg. Abiejų upių vardų pamatinės lytys abejotinos. Greičiausiai jos yra iškreiptos ar kaip kitaip atsiradusios iš *sodup-*, žr. *Sõdupis*. Plg. V. Toporov, 1977, p. 88.

Sãgavas ež. Srj. Plg. liet. *Sãg-a-balė* b. Lp. Kilmė neaiški. Gali būti vėlesnis, asimiliacinis (distraktinė asimiliacija?) darinys iš **Zagavas*. Tai būtų jotvingizmas iš **Žagavas*. Dėl *žag-* toliau žr. *Žagiẽnis*. Priesaga *-avas* šio krašto ežerų vardams nėra svetima, plg. *Mõrkavas* ež. Vs. Bet, antra vertus, ir šaknis *sag-* nėra visai neįmanoma, plg. pr. avd. *Sage* (R. Trautmann, 1925, p. 84), pr. vv. *Saggen* (G. Gerullis, 1922, p. 148). Bet šie prūsų tikriniai žodžiai taip pat gali būti iš **Zag-* < **Žag-*. Plg. V. Toporov, 1977, p. 87–88.

Sãgavo upẽlis Srj.: *Sãgavas* ež.

Saidė up. V. Šis upės vardas žinomas tik iš raštų. Jo autentiškumas kelia rimtų abejonių. Jeigu lytis *Saidė* pasirodytų tiksli, tuomet ją galėtume sieti su lat. *Soidu-ęzęrs*. Šis Latvijos ežero vardas laikomas finougrizmu, plg. *Sojda* up. Petrozavodsko srityje (M. Rudzīte, 1968, p. 191), *Сайда* up. Vologotsko srityje. Šiuos hidronimus M. Fasmeris, be kita ko, sieja su est. *sõit* (gen. *sõidu*) „Fahrt, Zug" (M. Vasmer, 1934, p. 56; dar žr. A. Vanagas, 1971, p. 150). Plg. lat. *Saida* up., *Sàides* k., *Soidi* ež. bei est. *Saida* (LVR). Tačiau neišleistina iš akių ir tai, kad *Saidė* gali būti antrinis, vėlesnis perdirbinys iš kaimo vardo *Saidžiaĩ*. Kaimo vardas *Saidžiaĩ* greičiausiai yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Saidỹs* (nuo Šešuolių). Įmanomas ir trečias siejimas – su liet. *saida*, *saidis* „viksva (latex)".

Saisa up. Pln. Iš raštų težinomas vardas greičiausiai yra iš-

kreiptas iš *Sausa* ar, tiksliau, **Sausė*, plg. *Saus-drãvas* – upės, į kurią įteka *Saisa*, vardas.

Sãjos ẽžeras Ps. Iš avd. *Sajà*.

Sãkalas up. Šlv., *Sakal-ùpis* up. Brt., up. Pšš., up. Sml. Plg. liet. *Sãkalas* kln. An., kln. Als., mš. Pš., *Sãkal-balė* plk., mš. Snt., *Sakalýnas* mš. Dbg. Iš liet. *sãkalas* „toks plėšrus paukštis" (LKŽK).

Saknà up. Vs., *Sãknas* ež. Vs. Ten pat kaimas *Sakniavà*. Galbūt jotvingizmas iš **Šakna*, **Šaknas*, plg. liet. *Šakn-ã-balė* rst. KzR., *Šaknýnas* mš. Mrc., *Šaknỹnė* pv. Skdv., *Šakn-upỹs* up. Srv. < liet. *šaknìs* „požeminė augalo dalis..." (DLKŽ), pr. *sagnis* „šaknis" (R. Trautmann, 1910, p. 417; E. Fraenkel, 1962, p. 958).

Sakuonà up. Prnv., *Sakuonà*, *Sakuoniùkė*, *Sakúon-upis*, *Sakúon-ravis* up. Prnv., *Sakuõtis* ež. Dgč. Plg. liet. *Sakandaĩ* rst. KzR., *Sakỹnė* pv. Bbl., *Sakuõtė* dr. Plt., *Sakùtis* b. Dgč. Galbūt sietina su liet. *sakaĩ*, *sãkas* „sutirštėję ar sukietėję kai kurių medžių gyvasakiai, medžių derva" (LKŽK).

Salà up. Všn. (ar nebus tik tarmybė iš *Salẽ*, plg. *Salẽ* pv. ten pat), *Salà* ež. Ds. (galbūt tarmybė iš **Salẽ*?), ež. Pbrd., *Saláičiai* ež. Lkm. (ir *Salaičiùkas* ež. Lkm.), *Saliẽtis* up. Dbk., *Salìnė* up. Antz., *Salìnis* ež. Ant., ež. Ds. (ir *Salinẽlis* ež. Ds.), ež. Klt. ir kt., iš viso 9, *Salùkė* up. Stk., *Sal-a-péraugis* 2 ež. Lbv. (*salà* ir *péraugti*), *Sal-cekas* ež. Žž. (galbūt iš **Sal-tekas*), *Sal-ipỹs* up. Dgl. (greičiausiai iš **Sal-iupys*), *Sal-tekỹs* up. Vdk., *Sãl-upis* up. Gr., up. Kdl., *Sal-ùpis* up. Pnm., up. Stč., *Salõs ẽžeras* Rud., *Salõs upẽlis* Vlkj., *Salõs ùpis* Kr. Iš liet. *salà* „žemės plotas, iš visų pusių apsuptas vandens" (DLKŽ).

Salãdis ež. Aln. Plg. liet. *Salãdžius* kln. Kp., kln. Šmn. Galbūt sietina su liet. *saladýkštis* „susalęs, suzmekęs", *saladaĩnis* „susalęs, suzmekęs", *saladiẽnė* „saldė, daigintų rugių miltų gira; daigintų rugių miltų tyrė, košė; neįrūgusi duona ar susalęs pyragas; rauginta sula" (LKŽK).

Sãlakas, *Salakaĩ* ež. Dgč. Plg. *Sãlakas* mstl. Kilmė ne visai aiški. Gali būti sudurtinis hidronimas: *Sal-akas*. Jo pirmąjį sandą būtų pamato sieti su liet. *Salà* (žr.) ir pan., o antrąjį – su *akìs* bei hidronimais *Akìs*, *Akỹs*, *Akìnis* ir t. t. (žr. *Akìs*). Tai būtų baltiškas ežero vardas.

Bet, atrodo, bene įtikimiau šį ežero vardą kildinti iš žuvies pavadinimo – plg. lat. *salaka*, *salaks* „Osmerus eperlanus". Šis latvių kalbos žodis, žinomas jau iš XVII šimtmečio pradžios raštų, yra finougrizmas, plg. lyb. *salāk*, est. *salakas* (B. Laumane, 1973, p. 101), karel. *šalakko*, *šalahka* „Alburnus alburnus" (L. Bednarczuk, 1976, p. 52).

Sãlantas up. Slnt. Dėl šio upėvardžio kilmės kokių abejonių nekyla. Jis laikomas vienu archaiškiausių lietuvių hidronimų, turinčių atitikmenų kitų indoeuropiečių kalbų vardyne, plg. vok. *Sala* up., *Saale* up., norv. *Sala* up., isp. *Salia*, pranc. *Salliae*, šveic. **Salantia* up. ir t. t. (plačiau H. Krahe, 1964 c, p. 50). Jis siejamas su liet. *sálti* „tekėti", *ãt-sala* „užtakis", pr. *salus* „Regenbach", liet. *salà* „Insel", lat. *sala* „t. p." plg. liet *selẽti* „tekėti" (P. Skardžius, 1973·

p. 30–31; P. Jonikas, 1950 / 51, p. 14). Šaknis *sal-* kildinama iš ide. **sal-* „upelis, tekantis vanduo, srovė", plg. il. (vid.) *sal* „marios", lot. *salum* „ežero bangavimas, upės srautas, sraunuma" (H. Krahe, 1960, p. 259–262; to paties, 1964 c, p. 50; to paties, 1963 a, p. 17; V. Toporov, 1977, p. 90; O. Trubačiov, 1968, p. 131–132; K. Kuzavinis, 1966, p. 180).

Neaišku čia tik viena – ar *Sãlantas* (kaip ir *Alantà*, *Ãlantas*) yra deverbalinis, ar denominalinis vedinys. Lietuvių vardyne, kaip žinoma, esama ir tokių, ir tokių. Kad lietuvių hidronimai su *-ant-* gali būti deverbaliniai vediniai (tiksliau – dalyviai), neabejotina – tai rodo tokie vandenvardžiai kaip ežero vardas *Nestrėvantỹs* : *Strėvà* up. ir pan. Tačiau turime ir visai aiškių denominalinių priesagos *-ant-* vandenvardžių: *Kregždãntė* up.: *krẽgždė*, *Kražañtė* up.: *Krãžiai* mstl., *Alkañtis* ež.: *alkà* „balokšnis, tvenkinys", *al̃kas* „kalnelis, apaugęs medžiais" (plačiau žr. *Alkà*) ir pan. Tad kiti vandenvardžiai su *-ant-* (ar tik su *-nt-*) nepadeda visai tiksliai atsakyti į klausimą, ar *Sãlantas* yra deverbalinis, ar denominalinis vedinys. Kokių kitokių tvirtesnių argumentų už deverbalinę ar denominalinę šio vandenvardžio darybą tuo tarpu sunku pateikti (plg. dar *Ãlantas*, kuris gali būti ir iš *alė̃ti* „tekėti": *ãlantis* „tekantis", ir iš **alantas*: lat. *aluots* „šaltinis"). Už denominalinę *Sãlanto* kilmę kalba tai, kad dauguma kitų liet. hidronimų su *sal-* yra denominaliniai (žr. *Salà* up. Všn., *Salótas* ež. Žr.). Be to, denominalinę tokių vedinių kilmę, V. Šmido nuomone, patvirtintų ir kitų ide' kalbų duomenys (W. P. Schmid, 1968, p. 257). Nors dalyvinė šio vandenvardžio kilmė būtų labiau suprantama, ypač semantikos prasme – *salant-* tiesiog „tekantis".

Sáldus up. Klm., *Saldeĩkis* up. Vdk., *Sal̃d-upis* up. Sk. Ar čia priklauso ir *Sálduškis* ež. Švnčl., ne visai aišku, nes galima ir jo asmenvardinė kilmė (plg. liet. pvd. *Saldà*, *Saldỹs*). Vis dėlto atrodo, kad ir *Sálduškis* labiau tinka sieti su *Sáldus* ir kt., ypač turint galvoje toponiminį kontekstą, plg. *Salda* plk. Nmč. Dėl *sald-* plg. liet. *Sald-ã-dirvė* dr. Pn., *Saldė* pv. Prn., *Saldẽnis* b. Žm., *Saldỹnė* gn. Brž., *Sald-upỹs* kln. Mlt., *Salduvẽ* kln. Šl., *Sal̃dž-ia-laukis* mš. Vrn., *Saldžiója* ar. Aln., *Saldžióji* ar. Dg., pv. Grz., pv. Lp., lat. *Sal̃dus* mst., *Saldi*, *Sal̃dvalķi*, *Sal̃davas* ir kt. (E. Blese, 1933, p. 111–113).

Šaknies *sald-* kilmė neaiški. Specialiai *Saldui* skirtame nagrinėjime E. Blesė pateikia įvairių samprotavimų, be kita ko, atkreipdamas dėmesį į norv. dial. *sylt* „niedriger, bei Hochwasser überschwemmter Meeresstrand, kleiner Salzsumpf" ir spėdamas, kad lat. **saldus* kažkada galėjo reikšti kokią purviną vietą, pliką pilką plotą. Šakniai *sal-* tokią ar panašią reikšmę gal ir būtų galima rekonstruoti, ypač turint galvoje tokius ryšius, kaip rus. *solovoj* „gelsvai pilkas", sen. isl. *sǫlr* „purvinas", sen. angl. *sōl* „purvinas, pilkas, tamsus" ir pan. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 759). Tačiau ši rekonstrukcija gali nieko bendra neturėti su toponimais, turinčiais šak-

nį *sald-*, bet ne *sal-!* Be to, kyla ir kitas klausimas: kurie lietuvių ir latvių vietovardžiai su *sald-* galėtų būti išlaikę senąją šios šaknies (tiksliau šaknies *sal-*) reikšmę, ir kurie yra kiek vėlesni, baltiškieji dariniai, sietini su liet. *saldùs, sál-dus* „turintis saldų skonį", lat. *sal̃ds* „saldus". Atrodo, kad dauguma anksčiau minėtų liet. toponimų, taip pat ir vandenų vardai su *sald-*, gali būti vedami tiesiog iš liet. *saldùs*, lat. *sal̃ds*. Vandenų vardų semantika abejonių kelti negalėtų, nes vandens skonį reiškiančių hidronimų turime ir daugiau (*Rūkštỹs* ež. Dkšt.: *rūgštùs, Drùsk-upis* up. Plt.: *druskà* ir pan.). Dar žr. J. Endzelynas, 1933, p. 157–158; V. Toporov, 1977, p. 89–90.

Salių̃ upẽlis Lap.: *Saliaĩ* k.

Salõčių ẽžeras Smal.: *Salõčiai* k. Galimas daiktas, kad kilmininkinis ežero vardas yra antrinis, atsiradęs tokiu būdu: **Salotis* ež. > *Salõčiai* k. > *Salõčių ẽžeras.*

Salõčius ež. JnšM. (plg. 1784 m. *Sałatys* – VS XI 54), *Salótis, Salótas* ež. Žr., *Salõtis* ež. Aln., ež. Švnč., *Salótė* ež. Rš., *Salõtė, Salaĩtė* up. Kpč. Greičiausiai iš liet. *salõtė* „nedidelė sala pelkėje ar sekluma upėje, nusekus vandeniui" (LKŽK) < liet. *salà* – žr. *Salà.* Plg. L. Bednarczuk, 1976, p. 52.

Salóviškių ẽžeras Onš.: *Salóviškės* k.

Salpà up. Šln., *Sálpas, Sal̃pas* up. Skdv. Plg. liet. *Salpà, Sal̃pas* grv., pv. Klt., *Salpaĩ* pv. Šll., *Salpiùkas* pv. Vdk., lat. *Sal̃pene* pv. (LVK). Iš liet. *salpà* „užliejama paupio dalis, kur susirenka sąnašų, žemaslėnis", *sal̃pas* „maža upės ar ežero įlanka, užutekis, atsala" (LKŽK). Dar žr. E. Fraenkel, 1962, p. 760; M. Vasmer, 1971, p. 715; M. Rudnicki, 1955, p. 121 tt.; L. Bednarczuk, 1976, p. 45.

Saltonkà up. Lp. Greičiausiai slaviškos priesagos *-ka* vedinys iš kaimo vardo *Saltõniškė* (< *Saltõnas* pvd.).

Salt-ragỹs up. Krk. Kilmė neaiški. Viena, plg. liet. *salta* „liauka gyvulio pakaklėje; taukai ant žarnų", *saltas* „juodas gumuliukas taukuose", *saltės* „gumuliukai taukuose", plg. *sal̃tenos* „taukai ant žarnų" (LKŽK). Antra – liet. *sálti* „tekėti" (plačiau žr. *Sãlantas*). Pastaroji prielaida, atrodo, gali būti net įtikimesnė.

Salų̃ ẽžeras Km. (kitas Dvìragio vardas): *Sãlos* mstl.

Sálva, *Salvùkas* up. Bsg., *Sál-vis* up. Pkr. Iš liet. *salvė́ti* „pamažu tekėti, sunktis" (LKŽK). Toliau siejama su *Salà* up. Všn. – žr. W. Schmid, 1970, p. 473; K. Kuzavinis, 1966, p. 180.

Samãnė ež. Ut., *Samãnis* ež. Dglš., ež. Dgč. ir kt., iš viso 9, *Samãnius* ež. Kpč., *Samándis, Samanių̃ ẽžeras* Smal., *Samanẽlis* ež. Ob., *Samanìnė* ež. Mrk., *Samanì-nis* ež. Dg., *Saman-ùpis* up. Lkš. Iš liet. *sãmana* „drėgnų vietų sporinis augalas" (DLKŽ).

Samanýno ẽžeras Rud. Iš balos, pievos vardo *Samanýnas.*

Sãmė, *Samavà, Samáuka* up. Onš., *Sãmis* ež. Onš., *Samavà, Samáuka* up. Dgč., *Samãvas* ež. Dgč., ež. Mlt. Kilmė neaiški. Galima tik įtarti, kad šie hidronimai išlaikė dabartinio žodžio *sãmana* formą **sam-*, plg. liet. *samė́ti*: *ap-samė́ti* „apsamanoti" (LKŽK).

Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 91; E. Fraenkel, 1962, p. 761. Plg. jotv. *Sumowo* ež., kurio ankstesnė, 1569 m. lytis yra *Somonis* (K.-O. Falk, 1973 b, p. 44), *Samle* ež., istoriniuose dokumentuose rašomą ir *Samel* (to paties, 1941, p. 216–218).

Sampė ež. Grk. (ir *Sampùtė* ež. Grk.). Ten pat pelkė *Sam͂pė*. Manoma, kad tai priešdėlio *san-* vedinys iš *ùpė* (*Sam͂pė* < **Sanpė* < **San-upė*), plg. pr. *Sampeiskė*: priesagos *-isk-* vedinys iš *samp-* < **San-ape*. Tai būtų panašus vedinys kaip liet. *San-takà*, *Sán-takas*, *Sán-teklis* ir pan. (I. Duridanov, 1969, p. 61; V. Toporov, 1977, p. 92).

Samtẽlis ež. Trak., *Samtùkė* up. Mrk. Plg. liet. *Samtýnė* upelio užtvenkta vieta Brb. Iš liet. *sámtis* „ant lanko aptemptas tinklas žuvims ar vėžiams gaudyti braidant, graibštas" (LKŽK).

Sąnašà, *Sąnašė* up. Grl. Iš liet. *są́našos* „vandens, vėjo suneštos medžiagos, samplovos" (LKŽK).

Sandarìškių upẽlis RdN.: *Sandarìškiai* k.

Sandravà up. Šlv. – žr. *Drãvinė*.

Sántaika up. Mrs. Iš raštų težinomo vardo autentiškumas abejotinas – greičiausiai iškreiptas iš *Sántaka*.

Santakà up. Švnčl., up. Ss., *Sántakas* up. Btg., *Sañtakis* up. Rz., *Santakỹs* up. Šv. Iš liet. *sántaka*, *santakà*, *sántakas*, *sántakis*, *santakỹs* „dviejų upių sutekėjimo vieta" (LKŽK).

Sánteklis up. Krš., up. Plt. Plg. liet. *Sánteklė* malūnas Slnt., *Sánteklis* mš. Kltn., pv. Užv. Iš liet. *sánteklis* „santaka" (LKŽK).

Sanžìlė up. Nj. Ten pat viensėdis *Sanžìlė*. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt priešdėlio *san-* vedinys iš šaknies *žil-*, dėl kurios žr. *Žìlė*.

Sapìškis up. Ut. Greičiausiai iš avd. *Sãpas*.

Saráitis ež. Švnč. – žr. *Sarià*.

Sãrakas ež. Sem. Plg. liet. *Sarakaĩ* mš. Nv., *Sãrakas* miško vieta Ukm. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt iš *Sar-akas*. Dėl *sar-* žr. *Sarià*.

Sar̃d-upis up. Klm., up. Pnd., up. Šd. Sando *sard-* kilmė visai neaiški. Plg. V. Toporov, 1977, p. 93.

Sargũtė up. Lkv. (ten pat kalnas *Sargũtė*), *Sar̃g-upė* up. Btg., *Sar̃g-upis* up. Erž., up. Rdd. Plg. liet. *Sárgės* pv. Grk., *Sárg-a-kalnis* kln. Aln., *Sarg-ã-kalnis* kln. Šll., *Sarg-ẽ-kalnis* kln. Lkv., *Sarg-iã-prūdis* tv. Jrb., *Sárgiškis* kln. Šš., *Sarg-ù-kalnis* kln. Blnk. Kaip matyti, daugelis liet. toponimų su *sarg-* yra kalnų vardai. Tai leidžia gana pagrįstai manyti, jog vietos, turinčios vardus su *sarg-*, gali būti susijusios su sargų buvimu arba apskritai saugojimu: liet. *sárgas* „kas sergi, saugo", plg. *sar̃gis* „namų šuo, šuo sargas" (DLKŽ). Upių vardams tokia semantika taip pat įmanoma, kadangi ir upės galėjo atlikti panašią funkciją – apsaugos, atribojimo; arba jos tekėjo pro saugojimo, sargų ar pan. vietas. Latvių *Sar̂g-upis*, *Sar̃g-upīte* up., pagal J. Endzelyną, yra „Wächterbach" (J. Endzelin, 1934, p. 123). Dėl semantikos plg. *Žval-*

ginis up. Kl. Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 93.

Sarià, *Sarių̃ ẽžeras* Švnč. (ir *Saráitis* ež. Švnč.), *Sarià* up. Švnč. Plg. liet. *Saraĩ* pv. Šlčn., lat. *Sarija* up., *Sarupe* k. (LVK). Šaknies *sar-* hidronimai laikomi labai archaiškais, turinčiais atitikmenų kitų ide. kalbų vardyne, plg. *Sars*, *Sar* Galicijoje, *Sora* Anglijoje ir t. t. (H. Krahe, 1964 c, p. 40; W. Nicolaisen, 1957, p. 254). Šaknis *sar-* vedama iš ide. *_ser-_, *_sor-_ „tekėti, bėgti“, plg. sen. ind. *saráḥ* „skystas, takus“, *sarā́* „upė, upokšnis“, *sarít* „upelis“, *sármaḥ* „tekėjimas“ ir pan. (ten pat; S. Karaliūnas, 1973, p. 40).

Sárkainis up. Kv. Galbūt sietina su lat. *sar̃kans* „raudonas“ (LVV III 721), liet. *sárkanas* „įraudęs, raudonas“ (LKŽK). Plg. lat. *Sarkanā upe*, *Sarkane* up., *Sarkan-valks* up. (J. Endzelin, 1934, p. 126). Vadinasi, lytis *Sárkainis* gali būti net hipernormalizmas iš *_Sarkanis_ (manant, kad *-anis* yra žemaičių fonetikos tarmybė iš *-ainis*).

Sarõčių ẽžeras Švnč.: *Sarõčiai* k.

Sartaĩ ež. Ds., *Sar̃tė* up. Grk., up. Klm. (kitas Vilbėno vardas), *Sar̃tė*, *Sartà* up. Žgč., *Sar̃tis* up. Skd., *Sartãlė* up. Lkv., *Sartẽlis*, *Sartẽlė* up. Bt., *Sartìkė* up. NmŽ., *Sar̃t-upis*, *Ser̃t-upis* up. Akm., *Sar̃t-upis* up. Krž., up. Plt. ir kt., iš viso 8, *Sart-upỹs* up. Dt., *Sart-valkỹs* up. Gdž. Pirmiausia, matyt, sietina su liet. *sar̃tas* „raudas, šviesiai bėras“ (LKŽK), lat. *sārts* „raudonas, skaistus (apie veidą)“ (LVV III 807). Toliau, pagal santykį *bãlas* : *báltas*, *pãlios* (*Palà* up.) : *Páltis* up. ir t. t., dar kartais siejama su *Sarià* up. Švnč. ir pan., bet, atrodo, hidronimų su *sart-* etimologijai šis siejimas nebėra būtinas, nes, šiaip ar taip, šaknies *sart-* upių ir ežerų vardai, matyt, yra spalvos reikšmės. Plg. lat. *Sārt-upe*, *Sārte* up. (J. Endzelin, 1934, p. 126). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 61; to paties, 1976, p. 47; H. Krahe, 1964 c, p. 40; to paties, 1964 a, p. 7; J. Otrębski, 1961 b, p. 264; W. Nicolaisen, 1957, p. 255.

Sárva up. Grnk. Siejama su liet. *sarvalaĩ* „nešvarus koks skystis, gėralas; pūliai; susitelkęs nešvarus skystis“, *sar̃valas* „tekantis skystis“ (LKŽK). Tai, matyt, iš *u*-kamienio apeliatyvo susidaręs upės vardas, kuris toliau lyginamas su liet. *Sarià* up. Švnč. ir pan. (žr. W. Schmid, 1970, p. 473), *Ser̃vas* ež. Varn. (žr.) ir pan.

Są́siauris up. Jž., ež. Ds. Iš liet. *są́siauris* „vandens juosta, skirianti du žemės plotus“ (LKŽK).

Sasnà up. Ss. Ten pat miestelis *Sasnavà*. Ar čia galima minėti ir *Sasnapis* up. Krp., neaišku, nes, svarbiausia, pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Jeigu ji pasirodytų tiksli, tuomet galbūt tai būtų sudurtinis vardas: *_Sasn-a-pis_. Čia turėtume dar vieną Šiaurės Lietuvos – vakarų baltų paralelę (pr. *sasnis* ir *ape* „upė“). Tokios paralelės tikrumą paremtų upės vardas *Dãbikinė* (pr. *debīcan* „didelis“) – Sasnapis yra Dabikinės intakas.

Kai dėl upės vardo *Sasnà*, tai jis greičiausiai yra jotvingiškas (ar prūsiškas), sietinas su pr. *sasnis* „kiškis“ (K. Būga, 1961, p. 118).

Sasnaũsko ežerẽlis An. Iš pvd. *Sasnaũskas.*

Sąspara up. Stč. Plg. liet. *Sąsparà* pv. PnmR. Greičiausiai sietina su liet. *sąspara, sąsparà* „vieta, kur sueina keletas griovių; kertė, kampas" (LKŽK).

Sąsvila up. Jsv. Iš pievos vardo *Sąsvila.* Pastarasis vardas, matyt, yra iš liet. *susvìlti* „sudegti, išdegti", plg. *sujùngti*: *są́junga* ir pan.

Saudógala up. Slč. Ten pat kaimas *Saudógala.* Ne visai aišku, ar kaimo vardas *Saudógala* yra kilęs iš upės vardo *Saudógala,* ar upės vardas *Saudógala* yra antrinis, atsiradęs iš kilmininkinės lyties **Saudogalos upė* (*upelis* ar pan.). Bet vis dėlto, atrodo, pastaroji prielaida yra įtikimesnė. Vietovardis *Saudógala* yra sudurtinis, kurio antrasis sandas kildintinas iš liet. *gãlas* „kraštas, kampas", o pirmasis *(saud-)* – iš liet. *sald-,* nes tose vietose vietoje *saldùs* sakoma ir *saudùs* (K. Būga, 1959, p. 146). Toliau dėl *saud-* < *sald-* žr. *Sáldus.*

Saugìnių upẽlis Gdr.: *Saugìniai* k.

Saũl-upė up. Tl., up. Žm., *Saul-ãtakis* (plg. *ãtaka* – žr. *Ãtaka*; bet gali būti ir *Saul-ã-takis* < *sáulė* ir *tãkas*) up. Rdd. Plg. liet. *Sául-a-šilis* pv. Pkn., *Saul-ė-kalnis* kln. Trg., *Saul-ẽ-trakis* l. Pgg., *Saulùtė* pv. Erž. Greičiausiai iš liet. *sáulė.* Nors neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su liet. avd. *Sáulius, Saũlius.*

Sausẽlio ẽžeras Lbv.: *Sausẽlis* k. Greičiausiai kilmininkinė lytis yra vėlesnė, antrinė: **Sauselis* ež. > *Sausẽlis* k. > *Sausẽlio ẽžeras.* Toliau žr. *Saũsinė.*

Saus-drãvas up. Pln. – žr. *Saũsinė.*

Saũsinė up. Pn., *Saũsinė, Sausináitė* up. Rdd., *Saũs-upis* up. Als., up. Vrn., *Saũs-vingis* ež. Alv., *Saũšakis* < **Saus-šakis* up. Krk., *Saus-drãvas, Saus-drãvė* up. Pln. (dėl *drav-* žr. *Drãvinė*), *Saũsas ežerẽlis* Rud. Iš liet. *saũsas* „be drėgmės, be vandens, išdžiūvęs" (LKŽK).

Sausininkų ẽžeras Brt.: *Sausininkai* k.

Saũšilio ežerẽlis Žr.: *Saũšilis* k.

Sąvalka up. Nmč. Plg. liet. *Sąvalkìnės* pv. Ut., *Sąvalkaĩ* k. Grš. Galbūt sietina su liet. *sąvalka* „suvilkta, sutraukta krūva" (LKŽK).

Savẽlis up. Pkr. Galbūt sietina su liet. *savẽlis* „kas nepilno proto, nepastabus, žioplys" – srovės lėtumo ar pan. prasme (LKŽK). Latvijos vietovardžiai *Saveļa* k., *Saveļi* k., *Savẽlis* k., *Savẽļas* k. laikomi asmenvardiniais (plg. rus. *Савелий* – LVR).

Savydà up. Žm. Iš pievos vardo *Savydà.* Dėl jo plg. *Savydà* pv. Žmt., *Savỹdas* kln. Žl. Galbūt tai asmenvardiniai vietų vardai, sietini su liet. avd. *Sovydas,* plg. pr. vv. *Sowiden,* kildinamą iš pr. avd. *Sowide* (G. Gerullis, 1922, p. 169): avd. **So-vyd-.* Plg. V. Toporov, 1968, p. 294.

Savẽnė up. Pb. – žr. *Savìstas.*

Savìstas ež. Dg., *Savẽnė, Savénka* up. Pb. (ten pat kaimas *Pã-savenė*). Toliau, matyt, sietina su lat. *Sava* up., *Savīte* up. (LVK), jotv. *Sowik* ež. (K.-O. Falk, 1941, p. 188), *Sowiejek* (to paties, 1973 b, p. 39), pr. *Sowicz* ež., *Sauangyn* up., *Sawange* ež. (G. Gerullis,

1922, p. 153, 169; K.-O. Falk, 1941, p. 191). G. Gerulis pr. *Sowicz* gretino su lat. *sâva* „pailgas randas" (ten pat). Pastaruoju metu baltų hidronimų šaknį *sav-* linkstama laikyti labai archaiška. Ji kildinama iš ide. **soṷos* „drėgnuams, skystis", **seu-* „drėgnas; varvėti, tekėti, sunktis", kuri konstatuojama ir kituose ide. hidronimuose, plg. *Savus* up. Panonijoj, *Sava* up. Prancūzijoj (keltiškas vardas?), *Save* up. Prancūzijoj ir pan. (H. Krahe, 1964 c, p. 50; to paties, 1959, p. 2; I. Duridanov, 1975, p. 224; K.-O. Falk, 1976 a, p. 149). Šaknį **seu-* galėjus turėti drėgnumo, tekėjimo ar pan. reikšmę rodo gr. ὕει „lyja", toch. B. *swese* „lietus", alb. *shi* „lietus", ahd. *sou*, angls. *séaw* „sultys", sen. air. *suth* „sultys, pienas" ir t. t. (žr. J. Pokorny, 1949, p. 912). Tokią šaknies *sav-* reikšmę ir kilmę patvirtintų ir įdomi paralelė su slovėn. *Sava* up. < ide. **seṷ-*, **soṷ-* „sultys; drėgmė; lyti" (žr. F. Bezlaj, 1961, p. 173). Dar žr. *Šavasà*. Plg. M. Rudzīte, 1968, p. 191.

Sažìnio ẽžeras Smal. Iš avd. *Sažìnis*.

Sėdà up. Jsv. (ten pat pieva *Sėdà*), *Sė̃d-intakis* up. Jrb., *Sė̃dž-iupis* up. Kdn. Plg. liet. *Sė̃d-aklonis* l. Vlk. Galbūt sietina su liet. *sė̃džia* „užtvara upėje" (LKŽK).

Sedeĩk-smilgis up. Krk. Iš avd. *Sedeikà* ir *Smìlga* up.

Sė̃dymas (ar *Sė̃dimas*) up. Kp. Plg. liet. *Sė̃dimas* l. Krtv., l. Sml., l. Nj., l. Stč., kln. Rdv. Iš liet. *sė̃dimas* „dirbamas, naudojamas, gyvenamas", *sė̃dymas* „sėdybos vieta, žemė (ppr. siauras ir ilgas rėžis)" (LKŽK).

Sė̃d-intakis up. Jrb. – žr. *Sėdà*.

Sedõs ẽžeras, *Sedulà* Sd. Neaiškus santykis tarp *Sedõs ẽžeras* ir *Sedulà*. Suprantama, dabartinės kilmininkinės lyties *Sedõs ẽžeras* pirmasis komponentas yra iš miestelio vardo *Sedà*. Kokiu būdu susidarė variantas *Sedulà*, neaišku. Tuo pačiu ir šio varianto kildinimas iš liet. *sedulà* „daugiametis dekoratyvinis krūmas arba medis" (LKŽK) gali būti tik spėjamas (žr. S. Tarvydas, 1958, p. 9). K. Būga mano, kad pats miestelio vardas yra kilęs iš ežero vardo, kuris galėjo būti **Seda* ar pan., plg. lat. *Sęda* up. (K. Būga, 1961, p. 515; J. Endzelin, 1934, p. 149), *Mazā-sęda* pv. (LVK). Variantą *Sedula* galima įtarti esant vėlesnį, liaudies etimologijos būdu sudarytą pagal medžio pavadinimą. Bet medžio pavadinimo *sedulà* žinoma ir gretiminė lytis *sedà*, tad ryšio tarp **Seda*, *Sedulà* ir *sedà*, *sedulà* ieškojimas yra gana viliojantis. Plg. dar lat. *Sęduli* k., *Seduli* k., *Sęduoli* k., kildinamus iš lat. *sęduls*, *sęduols* „toks medis (evonymus europaeus)". Pastarasis augalo pavadinimas yra giminingas liet. *sedulà* (LVV III 811).

Sė̃dž-iupis up. Kdn. – žr. *Sėdà*.

Seĩl-iupis up. Rmš. Plg. liet. *Seĩlė* pv. Šmn., *Seilinė* plk. Krtn. Galbūt sietina su liet. *séilė*, *seĩlė*, *séilės* „tam tikrų liaukų gaminamas burnoje ar snukyje skystis" (LKŽK).

Seinà up. Sn., *Saĩnas*, *Sainẽlis* ež. Sn. Plg. pr. *Sayn* ež., *Sagyn* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 148), *Seynicz* (ten pat, 154), trak.

*Σειν-λαςα. Laikoma labai archaiškais hidronimais. Siejama su liet. *at-sainùs* „vangus, nerūpestingas“ (DLKŽ), *seĩnyti* „prilygti kam, turėti kieno nors vertę“ (plg. liet. *seinà*, *seinià* „lygi vertė, išteklius, gausumas; norma, saikas“, *seĩnė* „ekvivalentas, lygi vertė“ – LKŽK), toliau – su sen. isl. *seinn* „lėtas, vėlus“, mhd. *seine* „lėtas, vangus“ ir pan., trak. *seinas* „vangus, lėtas“ (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 62, 89; to paties, 1972, p. 240; plg. dar V. Toporov, 1977, p. 94; to paties, 1968, p. 292). Žinoma ir kita *Seinõs* kilmės versija, pagal kurią šis hidronimas turįs tą pačią šaknį, kaip ir ežero vardas *Seirìjis (*sei-)*, plg. liet. *séi-lė* ir kt. – toliau žr. *Siesartìs* (J. Otrębski, 1961 b, p. 264–265). Tačiau ji atrodo mažiau įtikima. Bandymas sieti upės vardą *Seinà* su liet. *šiẽnas*, ypač dėl semantikos, taip pat neatrodo vykęs (J. Nalepa, 1969, p. 189–190; K.-O. Falk, 1973 b, p. 40; to paties, 1976 a, p. 139). Dar žr. W. Schmalstieg, 1966, p. 46; K. -O. Falk, 1976 a, p. 100–101; V. Toporov, 1968, p. 292. Kiek daugiau pamato yra vesti upės vardą *Seinà* iš liet. *síena* < **seina* (T. Zdancewicz, 1963, p. 236; A. Nepokupnij, 1970, p. 87).

Seirà up. Srj., *Seirìjis* ež. Srj. (ten pat miestelis *Seirìjai*). Kilmė neaiški. Plg. lat. *seiris* „neveiklus žmogus“ (D. Zemzare, 1966, p. 24; LVV III 813). Tai būtų panašios semantikos hidronimai kaip *Seinà* up. Sn. Bet, antra vertus, gana įtikima ir antroji versija, pagal kurią *Seirà* turi šaknį **sei-* (dėl jos žr. *Siesartìs*), kurią dar turįs ir upės vardas *Seinà* Sn. (žr. J. Otrębski, 1961 b, p. 264–265), plg. sen. ind. *sirā* arba *sīrā* „griovys; srovė, srautas“ (J. Otrębski, 1963 d, p. 27).

Séivų ẽžeras Pns. Iš kaimo vardo *Séivos* k. Kaimas *Séivos* vardą yra gavęs iš ežero vardo *Séivų ẽžeras* ankstesnės, nekilmininkinės lyties **Seivos* ar pan., plg. 1559 m. *Sejvy* ež., lenk. *Sejwy* ež. (K.-O. Falk, 1973 b, p. 40). Sietina su liet. *Sáivos* b., pv. Srj. – tarmybė iš *Séivos*. Abu vietų vardai, matyt, jotvingiški. Tolesnė etimologija neaiški. K.-O. Falkas sieja su liet. *šeivà* „į šaudyklę dedama medinė plona ritė arba virbaliukas, ant kurio susukami audžiami siūlai“, *šeivakõjis* „su ilgomis, plonomis kojomis“, ežero vardui **Seivos* rekonstruodamas ilgumo reikšmę, nes ežeras esąs ilgas ir siauras (ten pat). Ar šis siejimas priimtinas, tuo tarpu ne visai aišku, nes, be kita ko, *seiv-* gali būti *u*-kamienis šaknies *sei-* variantas: **sei-u̯-*. Tuomet šaknį *sei-* būtų galima vesti iš ide. **sē(i)-*, **sai- (səi-)* „lašėti, varvėti, tekėti, sroventi; drėgnas“, plg. got. *saiws*, angls. *sǣ*, ahd. *sẽo* „ežeras“, liet. *sývai* „augalo sultys; skrandžio sultys“, lat. *sîve*, *sîvs* „t. p.“ ir t. t. – plačiau žr. A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 464.

Sẽkelis ež. JnšM. Galbūt iš liet. *sèkti* „mažėti, slūgti (apie vandenį)“ (DLKŽ).

Sẽkio Rãgas up. Šlu. Iš liet. *sẽkis* „sekluma“ (LKŽK).

Sẽklė ež. Švnč., *Seklỹs* ež. Vdž., ež. Klt., *Sẽklinas* ež. Pbrd. Plg. liet. *Sẽklė* sekluma ežere Dbg. Iš liet. *seklùs* „negilus; žemas, slėsnus“,

plg. *seklẽ, sẽklė* „sekli vieta, seklu-ma“ (LKŽK).

Seliovìnis ež. Vs. (ir *Seliovinái-čiai* 2 ež. Vs.). Iš liet. *seliavà, sẽ-liava* „lašišinių šeimos gėlųjų vandenų žuvis“ (LKŽK) – plačiau dėl šio žodžio žr. V. Usačiova, 1976, p. 89; L. Bednarczuk, 1976, p. 45.

Sẽl-iupis, *Sėl-iupỹs* up. Dgl., *Sẽl-iupis* up. Pn. Plg. liet. *Sėlinė* b. Ktk., lat. *Sellīte* up., *Sellite* up. (LVK). Šaknies *sėl-* kilmė visai neaiški. Bandymas atstatyti archetipą **Sẽlia*, **Sẽlė* yra tik spėjimas, tiesa, teoriškai visai įmanomas, bet jam įrodyti trūksta duomenų (žr. K. Kuzavinis, 1966, p. 180). Pirmasis sandas *sėl-*, be kita ko, gali būti net iš etnonimo *sẽlis*. Be to, galimos ir kitos šaknies *sėl-* interpretacijos, plg. liet. *sẽlinti* „tykant artintis, slinkti; pamažu, lėtai artintis, slinkti“: ide. **sel-* „šokti, šliaužti, ropoti“ (E. Fraenkel, 1962, p. 774). Pastaruoju atveju tai būtų hidronimai, apibūdinantys vandens tėkmę ar pan.

Sėmenà up. APnm. Kilmė neaiški. Galima įtarti, jog pamatinė lytis gali būti vėlesnė, substitucinė (plg. liet. *sėmenà* „kuolinga; žiurlys; dirvinis sėjikas“, *sẽmenys* „lino sėkla“) iš **Samanė*. Svarbu, kad *Sėmenà* dar turi gretiminę lytį *Semenà*. Atvejų, kada *saman-* virsta į *semen-*, pasitaiko ir daugiau, plg. *Semenikščia* rst. Dbg. – iš *Samanýkščia* ar *Samanýkštis*. Tačiau ši prielaida yra tik spėjama. Galbūt vis dėlto reikėtų likti prie anksčiau pateikto siejimo (A. Vanagas, 1970 a, p. 39) su liet. *sėmenà* „pūdymėlis“ (P. Skardžius, 1941, p. 85, 233). Bet pats žodis *sėmenà* reikšme „pūdymėlis“ žinomas bene tik iš P. Skardžiaus „Lietuvių kalbos žodžių darybos“.

Galbūt čia minėtinas ir upės vardas *Sėmanỹs* (ne *Siemanỹs!*) Vp. Dar plg. I. Duridanov, 1975, p. 223.

Semẽniškių ùpė Trak.: *Semẽniškės* k.

Senabū̃dė up. Rmš. Matyt, iš kokios kitos vietos (miško, pievos, lauko ar pan.) vardo, plg. liet. *Sen-ã-būdis* pv. Ldvn., *Sen-ã-būdis* k. Lbv., *Senà būdà* miško trobelė Rm.

Senãdvaris up. Jz., up. Žl. Iš pievos vardo *Senãdvaris*.

Sén-akmenis up. Kltn., *Sen-a-merkỹs* ež. Vrn., *Sen-ã-rausvė*, *Se-nã-rausvis* up. Kps., *Sen-ã-širvintė*, *Sen-ã-širvintis* up. Kbr., *Sen-ã-verknis* up. Stk., *Sén-gynė* up. Bb., *Sén-govija* up. Varn., *Sén-nemunė*, *Sén-rusnė* ež. Pgg., *Sen-nevėžỹs* ež. Bb., *Sén-pyvesiai* up. Dj., *Senóji El̃mė* up. An., *Senóji Šakà* up. Šd. Visų šių sudurtinių ar sudėtinių hidronimų pirmasis sandas (komponentas) yra iš liet. *sẽnas, -à, senóji*, o antrasis – tai tikrinis upės arba ežero vardas: *Akmenà, Merkỹs, Raũsvė, Širvintà, Ver̃knė, Gynià, Gõvijos upãlis* (< **Govija*), *Nẽmunas, Rùsnė, Nevėžis, Pyvesà, El̃mė, Šakà.*

Seniū̃no upẽlis Zp. Iš liet. *seniū̃nas* „tam tikras valdžios asmuo“ (LKŽK).

Sénkapių upẽlis Kp. Iš liet. *sénkapiai* „seni arba buvę kapai“ (LKŽK).

Senkùtis ež. Srj. Plg. liet. *Señk-a-balė* b. Ldvn., *Senk-a-balẽ* pv. Mrs., *Señk-a-kelis* kl. Gž., *Señk-balė* tv. KzR., *Senkìnė* ar. Kps., *Señkiškė* pv. Švnč., *Señk-laukis* dr. Grk. Nėra abejonės, kad palyginimui pateikti toponimai yra asmen-

vardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Señkus*. Beje, jie yra ten, kur žinoma ir pavardė *Señkus*. Atrodo, kad tos pačios kilmės gali būti ir ežero vardas *Senkùtis*. Bet jo ryšys su liet. *sèkti (señka)* „mažėti, slūgti vandeniui" taip pat visiškai įmanomas.

Senùtė up. Pgg., *Senùkė*, *Sen-ã-upė* up. Gdl., *Sen-ã-upis* up. Ad., up. Smn., up. Sv., *Sen-ã-upis*, *Sen-ó-upis* up. Ml., *Sén-prūdis* ež. Žg., *Sẽn-upė* up. Kbr., *Sẽn-upis* up. KzR., *Sẽn-upelis* up. Šv., *Senà ùpė* Stk., *Senà upẽlė* Sem. Iš liet. *sẽnas, -à* „buvęs; daug amžiaus turintis, nejaunas" (LKŽK).

Serbentà, *Serbeñtas* up. Šmk., *Serbenta* up. Brž., *Sérbentas* (ar *Serbeñtas*) up. Žml., *Serbentìnė* up. NmŽ., up. Šv., *Serbeñt-upė* up. Šl., *Serbeñt-upis* up. Dr., up. Čk. ir kt., iš viso 4, *Serbent-upỹs*, *Serbeñtė* up. Ar., *Serbent-upỹs* up. Pnm., *Serbeñt-upelis* up. Igl. Iš liet. *serbentà, serbeñtas, serbeñtė* „vaiskrūmis su valgomomis rūgščiai saldžiomis uogomis" (LKŽK).

Serbentỹnė up. Bt., up. Erž., up. Srv., *Serbentynẽlis* up. Bsg. Iš liet. *serbentýnas, serbentỹnė* „vieta, kur auga serbentai" (LKŽK).

Serbentójus up. Všk. Plg. liet. *Serbentója* krm. Pmp., *Serbentójai* krm. Km., *Serbentójas* pv. Vs., *Serbentójus* pv. Brž. Iš liet. **serbentojus* ar pan., plg. *serbentynójas* „serbentynas" (LKŽK).

Serẽ up. Pnd., *Serenẽlė* up. Žml. Greičiausiai čia priklauso ir upės vardas *Serentà* Kdl., kurio gretiminė lytis, dabar vartojama ir oficialiai, yra *Šerentà*. Atrodo, kad lytis *Šerentà* yra antrinė, liaudies etimologijos būdu atsiradusi iš *Serentà* pagal kitus vietų vardus (plg. *Šẽrinė* up. NmŽ.) ir ypač apeliatyvus su *šer-* (plg. *šeriaĩ*).

Hidronimų šaknis *ser-* sietina su *Sarià* up. Švnč. (žr.) ir pan.

Serkū́niškė ež. Švn. Kamienas *serkūn-* greičiausiai yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Sefkus*.

Sérmas, *Sérma* up. Šll. Labai archaiškas hidronimas, su determinantu (apeliatyviniu) *-m-* sudarytas iš šaknies *ser-*, dėl kurios žr. *Serẽ*. Toliau plg. trak. Σέρμη up., dak. *Sirmium* up.: ide. **sermo-* „upė, tekėjimas", plg. sen. ind. *sármaḥ* „tekėjimas" (žr. I. Duridanov, 1969, p. 62, 93; to paties, 1971, p. 202; H. Krahe, 1964 c, p. 40; to paties, 1957 c, p. 10; J. Otrębski, 1949 a, p. 151; to paties, 1961 c, p. 53; to paties, 1963 d, p. 27; V. Georgiev, 1957, p. 157).

Sef̃t-upis up. Dr. Sietina su *Saf̃t-upis* up. Akm., *Saf̃tis* up. Skd. (žr. *Sartaĩ*). Tokiam siejimui ypač pritaria *Saf̃t-upis* up. Akm., kurio gretiminė lytis yra *Sef̃t-upis*.

Sef̃vas ež. Varn. Šio ežero vardo variantas, kuris dabar vartojamas ir oficialiai, yra *Stef̃vas*. Pastarasis variantas greičiausiai yra antrinis, su įspraustiniu priebalsiu *-t-* atsiradęs iš *Sef̃vas* (plg. liet. *Straũtas* up.: *Sraũtas* up.). Čia priklauso ir ežero vardas *Servẽlis* Brs.

Kamienas *serv-* sietinas su liet. hidronimais *Sárva* up. Grnk., *Serẽ* up. Pnd. (žr.) ir pan. bei su liet. *servénti* „lėtai tekėti, sroventi" (LKŽK), *sef̃vas* „sarvalas" (žr. *Sárva*). Dar žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 41.; plg. V. Toporov, 1968, p. 291.

Sėtẽnių ežerẽlis Pmp.: *Sėtẽniai* k.

Sẽtikės ùpė Švnč.: *Sẽtikė* k.

Sẽtikis, *Sėtikiẽtis*, *Sẽtikės ežerẽlis* Švnč. Kilmė neaiški, bet grei-

čiausiai sietini su kaimo vardu *Sẽtikė, Sẽtikis*. Tokiam siejimui ypač pritaria lytis *Sètikiẽtis*: su kilmės ar posesyvinę reikšmę turinčia priesaga *-ietis* padaryta iš kaimo vardo *Sẽtikė, Sẽtikis*. Be to, greta čia paminėtų ežero vardo variantų žinomas ir dar vienas: *Bavainìškės ẽžeras*: *Bavainìškė* k. Tai taip pat rodytų, kad ežeras „savo" vardo lyg ir neturėtų. Tačiau antra vertus, jau iš 1784 m. turime užrašymą *Secik* (VS VIII 432). Toks vardininkinio ežero vardo senumas verčia manyti, kad mūsų ankstesnė prielaida gali būti tik spėjama. Jeigu lytis *Sẽtikis* pasirodytų sena, pirmesnė už kaimo vardą, tuomet galbūt turėtume pamato manyti, kad *Sẽtikis* yra iš **Šėtikis*: šiose vietose priebalsis *s* vietoje *š* yra gana dažnas (E. Grinaveckienė, 1961, p. 603–608; plg. upės vardą *Jusìnė* – galbūt iš **Jušinė* – žr. *Jũsis*). Tokiu atveju ežero vardą būtų galima sieti su *Šatà, Šẽta* ir t. t. Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 95.

Siaurỹs (*Didỹsis* ir *Mažàsis*) ež. JnšM., *Siaurỹs* ež. Klt., *Siauriùkas* up. Rd., *Siaurinùkas* ež. Trak., *Siaurukùtė* up. Rod. Iš liet. *siaũras* „mažo pločio" (LKŽK).

Sìbiras up. Nm. Iš kokios kitos vietos vardo **Sibiras*, plg. liet. *Sìbiras* b. Antz., kln. Ldvn., kln. Žž., l. Nj. (< kraštovardžio *Sìbiras*).

Sidabrà up. Jnš., *Sidãbrinė* up. Alv., *Sidabrìnė* up. Vg., *Sidabrìnis* up. Sem., *Sidabrináitis* ež. Lp., *Sidãbr-upė* up. Tj., *Sidãbr-upis* up. Šd., *Sidãbr-upelis* up. Gdž., up. Nj., up. Rk. Iš liet. *sidãbras* „brangusis nerūdijantis baltas metalas" (DLKŽ).

Sydekliùkas up. Lk., *Sỹdeklio ẽžeras* Varn. Pastarasis ežero vardas formaliai yra kilmininkinis darinys iš kaimo vardo *Sỹdeklis*. Bet, atrodo, tiek abu vandenų vardai, tiek kaimo vardas yra vėlesni, kilę iš kalnų vardų, plg. *Sỹdeklė* kln. Varn., *Sìdeklės* (ar *Sỹdeklės*) *kálnas* Lk. Kalnų vardai savo ruožtu gali būti kuršizmai, sietini su lat. *sidelis, sẹ̄deklis* „ilgas suolas" (LVV III 835). Dėl semantikos plg. liet. *Súolas* kln. Lel., *Súol-a-kalnis* kln. Srj.

Siẽnis ež. Auk., *Síenyčia* up. Rud. (ten pat laukas, miškas *Síenyčia*), *Síeninė* up. Brt., ež. dalis Rim., *Síen-grabis* up. Kt. Plg. liet. *Síena* kl. Mšk., ar. Brž. ar. Mlt., vieta miške (kelelis) Mšk., rst. Blnk., *Síen-a-kalnis* kln. Stk., *Síen-balė* mš. Kp., b. Žml., *Sienẽlė* kelias Slnt., kelias Vlkj., l. Švnč., *Sienẽlės* l. Kpč., *Sienìkė* l. Krtv., gn., plk. Klm., *Síeninis* l. Tvr., *Sienýtė* kl. Rod. Galbūt sietina su liet. *síena* „ežia, riba, miško kvartalo riba; aukšta užtvara" (LKŽK). Ar čia galima galvoti apie archaiškesnius ryšius (žr. *Seinà*), neaišku. Lat. *Sìena-purvs* k., *Siêna-purvs* pv., *Siena dìķis* pv. siejami su lat. *sìens* „šienas" (LVR).

Siesartìs, *-čio* up. Pn., *Siesartìs, -iẽs* up. Šk., *Siesartìs, Sesertìs* up. Žl., *Siesar̃tis, Siesar̃čiai* ež. Mlt. Visi šie hidronimai laikomi reduplikuotiniais dariniais, kurių pirmasis narys yra *sie-*, o antrasis – *sart-*. Šaknis *sart-* sietina su liet. *Sar̃tė* up. Grk., *Sarià* up. Švnč., toliau – su sen. ind. *sísarti* „skubiai bėga, slysta, teka" (P. Jonikas, 1950/51, p. 14) ir t. t. (plačiau žr. *Sarià, Serẽ*).

Pirmojo nario *sie-* kilmė ne tokia aiški. Galbūt, kaip mano J. Otrembskis, jis sietinas su liet. *Síesikas* ež. Ktk., *Síesikų ẽžeras* Ssk., *Siẽ-srautas* up. Pn. (plg. *Sraũtas* up. Btg.), *Siẽ-struvas* up. Pmp. (plg. liet. *srū́ti, strū́ti* „plaukti, lietis, tekėti"). Taigi ir pastarieji du upių vardai būtų aiškūs reduplikuotiniai dariniai. Toliau *sie-* lyginama su sen. ind. *siñcati, secate* „liejasi, laistosi; neriasi (į vandenį)", lenk. *ściać* „šlapintis" ir pan. (plačiau J. Otrębski, 1961 b, p. 264–265; dar žr. K. Būga, 1958, p. 336; 1959, p. 325; S. Karaliūnas, 1973, p. 40).

Síesikas ež. Ktk. – žr. *Siesartìs.*

Síesikų ẽžeras Ssk. Kaip rodo *Síesikas* ež. Ktk., kilmininkinis ežero vardas *Síesikų ẽžeras* gali būti antrinis, vėlesnis: **Siesikas* ež. > *Síesikai* mstl. > *Síesikų ẽžeras*. Plačiau žr. *Siesartìs.*

Siẽsrautas up. Pn., *Siẽstruvas* up. Pmp. – žr. *Siesartìs.*

Sietas, *Sieta* ež. Trak. Vardas žinomas tik iš raštų. Jo autentiškumas kelia abejonių. Jeigu tai būtų tikra lytis, tuomet greičiausiai ją galėtume lyginti su pr. *Seyte* up. (G. Gerullis, 1922, p. 154), toliau – su lat. *siets* „sietuva", liet. *sietuvà* (žr. *Sietuvà*) ir pan. Dar žr. I. Duridanov, 1975, p. 240; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 238.

Sietuvà up. Brž., up. KzR., *Siẽtuvos* up. Lkv., *Sietuvẽlės* up. Čk., *Sietuvìškis* ež. Pnm. Iš liet. *sietuvà* „gili upės ar ežero vieta, duburys" (LKŽK).

Sìgaudiškė up. Rt. Kamienas *sigaud-* galbūt asmenvardinis, iš avd. **Sigaudas* (ar gal net iš pvd. *Sùgaudas, Sugaũdis*).

Sỹkė (t. *Sì·ka*) up. Tj., *Sỹkūnė, Sykū́nis* up. Ašm. Plg. liet. *Sykàvasis* Platelių ež. valksmas Plt., *Sỹkinė* db. Užv., db. Varn. Matyt, sietina su liet. *sỹkas, sỹkis* „lašišinių šeimos žuvis", lat. *sīka,* „t. p." Atrodo, kad liet. *sỹkas, sỹkis,* lat. *sīka* ir pan. yra skoliniai iš finougrų kalbų, plg. lyb. *siga, šiga,* est. *siig,* suom. *siika,* veps. *siga, ziga* (žr. L. Bednarczuk, 1976, p. 52). Nors nėra neįmanomas skolinimas ir iš šiaurės germanų, plg. norv. *sik,* dan. *sig* (plačiau žr. B. Laumane, 1973, p. 215). Bet plg. A. Vanagas, 1975, p. 405. Lat. *Sîkaîs-laũks* pv., *Sīkumi* mš. vestini iš lat. *sîks* „mažas" (LVR). Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 96.

Sylỹs ež. Trgn., *Sìl-upis* (ar *Sỹl-upis*) up. Krk., *Sỹl-upis* up. Švnč. Plg. liet. *Silelių raistas* kl. Žl. (1920 m. užrašymas), *Sỹl-ia-kalnis* kln. Všn., *Silỹnė* krm. Vb., *Siliùkas* lg. Užv. Šaknies *syl-, sil-* kilmė visai neaiški. Latvių kalbos pavyzdžiai *Sil-upė* ir pan. (J. Endzelin, 1934, p. 123) bei *Sîļu-purvs,* b., *Sîļu-pļava* pv., *Sīliete* pv. (LVK) taip pat kelia įvairių abejonių.

Galbūt liet. hidronimų šaknis *sĩl-* yra labai archaiška, turinti atitikmenų kitose ide. kalbose, plg. vok. **Silentia* up., it. *Silis* up., isp. *Sil* ir t. t. Šių vandenvardžių šaknis *sil-* siejama su sen. isl. *sīl* „ramus, tykus upės plotas", mnd. *sīl* „užtvanka", angls. *siolop* „ežeras", vid. air. *silid* „varva, teka" (H. Krahe, 1964 a, p. 8).

Silkìnė up. Mžk., *Sil̃k-upis* up. Yl. Plg. liet. *Silkùtė* kdr. Krtv. Iš liet. *sil̃kė* „tokia žuvis" (plačiau žr. B. Laumane, 1973, p. 216–218).

Sil̃vinas up. Kvr. Plg. liet. *Sìl-vina* b. Ob. Kilmė ne visai aiški. Galbūt *silv-* yra *u*-kamienis šaknies *sil-* variantas (plačiau žr. W. Schmid, 1970, p. 469 t. t.). Toliau dėl *sil-* žr. *Sylỹs*.

Simà up. Lz. – žr. *Simnyčià*.

Simnyčià up. Smn., *Sim̃no ẽžeras* Smn.: *Sim̃nas* mstl. Manoma, kad kilmininkinė ežero vardo lytis *Sim̃no ežeras* yra vėlesnė, antrinė, kilusi iš prolytės **Simnas* ež. Miestelio vardas *Sim̃nas* būtų hidronimimės kilmės, iš ežero vardo **Simnas*, plg. 1559 m.: „z ozera Simna" (K.-O. Falk, 1973 b, p. 41). Tolesnė etimologija neaiški. Galbūt kamienas *simn-* yra su determinantu *n* iš šaknies *sim-*, dėl kurios plg. *Simà* up. Lz. Tai būtų jotvingiški vietų vardai, kurių *sim-* atitiktų liet. *šim-*. K.-O. Falkas toliau bando sieti su liet. *Šimšà* up. Krtv., lat. *Simša* b. (ten pat). Šie liet. ir lat. vietų vardai yra iš liet. *šimšà* „šlapia pieva, pelkė" (žr. *Šimšà*).

Sìnkiškė up. Ob. Tai, matyt, antrinis, vėlesnis galūnės *-ė* vedinys iš kaimo vardo *Sìnkiškis* < avd. *Siñkus*.

Sink-upė up. Btg. Pirmasis sandas iš avd. *Siñkus* ar pan.

Sintautiškis up. Krk. Priesagos *-iškis* vedinys iš avd. *Siñtauta* ar pan.

Sìpsalė up. Kp. Ten pat kalnas, miškas, krūmai *Sìpsalė*, kurio pirmasis sandas *sip-* gali būti iš avd. *Sìpas* ar pan.

Sirgẽlis ež. Švnč. (plg. *Sirgielis* 1784 VS VIII 162), *Sirgẽla*, *Sirgẽlka* up. Švnč. Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinės kilmės, iš **Sir-gėla, -as*, plg. liet. pvd. *Sìr-gedas*, *Dau-gẽla* ir pan.

Sìrija, *Sìrijus* up. Mšk. Plg. liet. *Sir-apė* l. Rm. (gal iš **Sir-upė*?), *Siriẽnė* plk. Mžk. (pamatinė lytis ne visai aiški, gal iš **Sir-enė*). Matyt, sietina su liet. *sirénti* „pamažu virti, burbuliuoti; smulkiais žingsneliais bėgti" (LKŽK) ir pan. Toliau šaknis *sir-* lygintina su hidronimais, turinčiais šaknį *ser-* (žr. *Serẽ*): ide. **ser-* „tekėti, skubiai, greitai judėti", plg. sen. ind. *sirā́*, *sīrā́* „srovė", *sarít* „upė, upelis" ir t. t. (J. Pokorny, 1949, p. 909–910).

Sirùtiškė ež. Bb. Plg. liet. *Sirùtiškės* pv. Žr., *Sirùtiškis* rst. Ut. *Sirùtiškis* k. Kdn. Iš avd. *Sirùtis*.

Sirvėtà up. Švnč., *Sìrvėtas* ež. Ml. Matyt, *sirv-* yra *u*-kamienis šaknies *sir-* variantas (žr. W. Schmid, 1970, p. 469 t. t.). Dėl *sir-* plačiau žr. *Sìrija*.

Sìrvydas up. Ms., *Sìrvydo upẽlis* Ar., *Sirvỹdis* ež. Mlt. Iš avd. *Sìrvydas*, *Sirvỹdis*.

Sỹsvantas ež. Sem. (ir *Sysvantáitis* ež. Sem). Galbūt tai jotvingiškas ežero vardas, kur *sysv-* yra iš **šyšv-* (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 b, p. 33 t. t.). Tuomet tai būtų *u*-kamienis šaknies *šyš-* (žr. *Šyšà*) variantas (plačiau W. Schmid, 1970, p. 469 t. t.). Kad ežero vardo šaknis **sīsų-* gali būti iš **šīšų-*, patvirtintų ir netoliese esančio raisto vardas *Šìšius*.

Siūklìnė up. Smn. Plg. liet. *Siūklýnas* pv. Pns., *Siūklìnė* pv. Lbv., pv. Klvr., pv. Rdm., pv. Pkn., *Siūklỹnė* pv. Vlkv., b. Žsl. Iš liet. *siū̃klis* „asiūklis" (LKŽK).

Siùr-upelis up. Pšš. Greičiausiai iš **Siūr-upelis*, plg. *Siūrà* mš. JnšM., *Siūrỹs*, *Siūrẽlis* pv. Tv., *Siūriaĩ* mš. Šš., *Siūrói̇i* b. Ut. Galbūt iš

liet. *siũras, -à* „sraunus; stiprus" (LKŽK). Nors plg. liet. *siũras* „balinis asiūklis" (ten pat).

Skãd-upis up. Kr., up. Žmt. Plg. *Skadà, Skadẽlė* pv., giluma Ssk., *Skãd-a-kalnis* kln. Šmn., kln. Krsn., *Skadų̃ kálnas* kln. Antz. Kilmė ne visai aiški. Galbūt iš liet. slavizmo *skãdai, skadaĩ* „laiptai". Plg. dar lenk. *schód* „šlaitas, atšlaitė" (P. Nitsche, 1964, p. 37), brus. *сход* „nusileidimo nuo kalno vieta" (I. Jaškin, 1971, p. 185).

Skaidrỹs ež. Dkšt., *Skaidriaĩ* Dysnų ež. dalis Dkšt. Iš liet. *skaidrùs, skáidrus* „giedras, šviesus; permatomas, nesudrumstas" (LKŽK).

Skáisčių ẽžeras Lbv.: *Skáisčiai* k. Galima įtarti, kad kilmininkinė lytis *Skáisčių ẽžeras* yra vėlesnė: **Skaistis* ež. > *Skáisčiai* k. > *Skáisčių ẽžeras.*

Skáistė, *Skaistẽlis* up. Slm., *Skáistė* ež. Brž., ež. PnmR., *Skáistis* up. Sk., up. Lbv., ež. Šmn., ež. Trak., ež. Vs., *Skaistẽliai* 2 ež. Klvr., *Skáistinė* up. Ob., *Skáistinis* ež. Dgč., *Skaistónis* ež. Lkm., *Skáist-ežeris* ež. Pb., ež. Vb., *Skáist-upis* up. Ad., up. Grz. ir kt., iš viso 7, *Skaist-upỹs* up. Pn. Iš liet. *skaistùs, skáistus* „permatomas, nesudrumstas; grynas, švarus, nesuteptas; šviesus; spindintis, neapsiblausęs; gražus" (LKŽK). Plg. lat. *Skaistais-ęzęrs* ež., *Skàista* dr. (LVK) < lat. *skaists* „gražus, puikus" (LVV III 866).

Skáistinės ẽžeras Ob.: *Skáistinė* up.

Skalà up. Žsl. Ten pat *Skalà* akmuo, aplink apaugęs medžiais. Iš liet. *skalà* „akmens atskala, luitas; akmens kalnas, uola" (LKŽK).

Skalbyklà up. Šlv., *Skalbỹklos* up. Nv. Iš liet. *skalbyklà* „vieta, kur skalbia" (LKŽK).

Skalbỹn-upis up. Kdl. Plg. liet. *Skalbỹnė* b. Ss., st. Jnk., pv. Vlkv., pv. Klvr., up. dalis KzR., *Skal̃binis* pv. Tl. Iš liet. *skalbỹnė* „vieta skalbti" (LKŽK).

Skal̃bstas up. Pn., *Skal̃b-upis* up. Stč. Greičiausiai iš liet. *skal̃bti* „drabužius, skalbinius plauti, mazgoti, velėti; eiti, bėgti" (LKŽK). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 63.

Skal̃t-upis up. Šlv. Kilmė ne visai aiški. Jeigu nėra iš **Skald-upis* (plg. lat. *Skal̃da* up. < lat. *skalda, skal̃ds* „plikas krantas – LVV III 868), tuomet galbūt iš **Kalt-upis,* plg. *Skal̃knyčia* kln. Krš. < **Kalknyčia, Skalkỹnė* pv. Trš. < **Kalkynė* ir pan. Dėl *kalt-* toliau žr. *Kaltìs.*

Skalvỹs up. Šl. Greičiausiai sietina su liet. *skaláuti* „vandeniui skalaujant, ardyti, graužti, užlieti; plaukti teliuskuojant; plakti, maišyti; skalbti, mazgoti, velėti". Tai būtų *u*-kamienis šaknies *skal-* variantas, plg. *skalúoti* „skalauti" (LKŽK). Dėl tokių darinių plačiau žr. W. Schmid, 1970, p. 476.

Skaptùtis up. Jz. Kilmė neaiški. Kamienas *skapt-*, viena, gali būti ir asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Skaptỹs, Skãpčius.* Antra, visai įmanoma, kad šių dienų lytis *Skaptùtis* yra vėlesnė, antrinė, iš **Skaptupis* ar **Skapstupis,* plg. *Skapstupis* kln. Al. < *Skãpstas* kln. Al. Tačiau kaip ten bebūtų, upės vardas *Skaptùtis* turi šaknį *skap(t)-*, kuri laikoma trakų–baltų–graikų izoglosa. Siejama su liet. *skaptúoti* „skaptu skobti, duobti". Dėl seman-

tikos plg. gr. σκάπτω „kasti, tašyti" – žr. I. Duridanov, 1969, p. 64.

Skarãd-upis up. Dv. Greičiausiai tam tikras, nedėsningas, analoginis (pagal *var̃tai* – rus. *ворота*, *várna* – rus. *ворона* ir t. t.) perdirbinys iš *Skar̃d-upis* (žr. *Skar̃dis*).

Skarãdžius up. Slč. Su įspraustiniu balsiu *a* prieš priebalsį *r* iš *Skar̃džius* (žr. *Skar̃dis*). Anaptiksė šių vietų tarmėse yra gana dažnas reiškinys, ypač po priebalsio *r* (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 72).

Skárbaravykis up. Kr. Kilmė neaiški. Vargu iš *Skar-* ir *-baravykis* (liet. *baravỹkas* „toks grybas"), Galbūt vėlesnis perdirbinys (pagal *skarà* ar *skárbas* ir *baravỹkas*) iš **Skarbavikis*, plg. liet. *Skarbãvas* kln. Kps., *Skarbavà* pv. Zp., *Skarbavóji* mš. Šmk. Galbūt šie vietų vardai sietini su liet. *skárbavas* „valdiškas" (LKŽK). Dėl *skarb-* toliau žr. *Skarbìnė*.

Skarbìnė up. Klm. Plg. liet. *Skárb-a-balė* pv. Al., pv. Krsn., *Skárba-kalnis* kln. Srj., kln. Kt., kln. Šmn., kln. Pns., kln. Stk., *Skarb-ã-pievė* pv. Lkš., *Skárb-a--raistis* rst. Gdr. Iš liet. slavizmo *skárbas* „turtas, brangenybė; pinigai, lobis, lobynas" (LKŽK).

Skarblỹs, *Skarbliùkas* ež. Mlt., *Skarbliùkas* Lygainių ež. dalis Rdš. Kilmė neaiški. Dėl siejimo su liet. *skar̃blyti* „baigti plauti, skalauti rūbus" (A. Vanagas, 1970 a, p. 66) kyla rimtų abejonių, nes, pasirodo, paties žodžio *skar̃blyti* tokia reikšmė nėra tikra. Kiek patikimesnė šio žodžio, žinomo tik iš raštų (nekirčiuoto), reikšmė yra „skarbylinti, skarbylu kietinti audeklą, drabužį" < *skarbỹlas* „krakmolas" (LKŽK). Jeigu siejimas su *skar̃blyti* „skarbylinti" pasirodytų tikras, tuomet ežero vardas *Skarblỹs* būtų palyginti naujas.

Skar̃dis up. Glv., up. Mlt., *Skar̃džius* up. Aln., up. An. ir kt., iš viso 24, *Skar̃džiai* up. Mrs., up. Vl., *Skardẽlis* up. Ds., up. Krkn. ir kt., iš viso 8, *Skardẽnis* up. Šd., *Skardžiùkas* up. Sb., *Skar̃d-upis* up. Bsg., up. Brb. ir kt., iš viso 24, *Skard-upỹs* up. Grnk., up. Rk., *Skar̃d-upelis* up. Gdl., up. Jnš., *Skard-upẽlis* up. Srv., *Skar̃dž-iupė* up. Ds., *Skardž-iupỹs* up. Kp. Iš liet. *skar̃dis*, *skar̃džius* „status krantas, stati atkalnė" (DLKŽ). Dar žr. H. Krahe, 1957 c, p. 11, 13.

Skaryčià up. Varn., *Skarytė* rš. Slč., *Skarõklė* ež. Pšl., *Skara* up. Įs. (kitas Priẽgliaus vardas), *Skar--upė* up. Gld. Plg. lat. *Skaris* up., *Skaras-dīkis* tv., *Skaru-upe* (LVK). Hidronimai su šaknimi *skar-* laikomi labai archaiškais, turinčiais atitikmenų kitų ide. kalbų vardyne, plg. vok. *Scheer* < **Skarja*. Siejama su rus. *skorь*, *skory* „greitas, vikrus", mnd. *scheren* „skubėti" ir t. t. (žr. K. Būga, 1958, p. 483; H. Krahe, 1964 b, p. 21). Įdomios paralelės su trakų kalba, plg. trak. Σκαρις: trak. *skaras* „greitas, skubus" (I. Duridanov, 1969, p. 82, 90; V. Toporov, 1977, p. 98).

Skarìnės upẽlis Žr. Iš kito vietos vardo, plg. *Skarìnė* dr. Žgč., *Skarỹnė* kln. Nmk., *Skaryčià* pv. Žr.

Skar̃l-upis up. KzR. Kamieno *skarl-* kilmė neaiški. Plg. *Skarlū-niškės* pv. Igl. (gal iš avd. **Skarlūnas*: **Skarla*, *-ys* ar pan.). Tad ir upės vardo *Skar̃l-upis* pirmasis

dėmuo gali būti asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Skarùlis*.

Skarn-upis up. Jnš. Greičiausiai su „pridėtiniu" priebalsiu *s* iš **Karn-upis* (žr. *Karnẽlis*).

Skãtilis up. Lk. – žr. *Skatùlė*.

Skatùlė up. Rsn. Plg. liet. *Skatulà* pv. Šlu., *Skatùlas* pv. Klp., *Skatùlis* pv. Šv. Galbūt čia minėtina ir *Skãtilis* up. Lk. Iš liet. germanizmo *skatùlė* „karaliaus turtai, iždas" (LKŽK).

Skaũdinis up. Dt., *Į-skaudas* up. Žr., *Skaũd-upelis* up. Vkš. Dėl *skaud-* plg. liet. *Skaũdės* l. Ms., *Skaũd-lieknis* pv. Krš., *Skaudž-iã-raistis* rst. Ut., *Skaudas* kln. Tl., *Skaudẽnė* mš. Mžk., *Skaũdiškis* pv. Vrn., *Skaud-ù-kalnis* pv. Tv., *Skaudãliai* k. Slnt., *Skaudùčiai* k. Nv. Galbūt sietina, ypač vandenų vardai, su liet. *skaud-r-ùs* „sraunus; smarkus, stiprus, didelis; status; aštrus; gyvas, karštas, ūmus; skubus, greitas", plg. *skaudùs* „smarkus, stiprus, didelis (apie lietų, perkūniją); aštrus, žvarbus, šaltas (apie orą, vėją)" (LKŽK).

Skaudùliškių ẽžeras Rš.: *Skaudùliškės* k.

Skaũnis up. Nj. Plg. liet. *skaunùs, skáunus* „kuris mėgsta muštis, kautis, kaunus", *skaũnis* „muštynės, kaunis" (LKŽK). Dėl semantikos plg. *Mūšà* up. Ps.

Skeĩmis ež. Pbrd. – žr. *Skẽmis*.

Skẽmis up. Vvr. Atrodo, kad čia minėtinas ir *Skeĩmis* ež. Pbrd., kuris gali būti tam tikras perdirbinys iš **Skėmis* (visų pirma turint galvoje lingvistinę Pabradės apyl. situaciją). Plg. liet. *Skėm-balỹs* b. Srv. Galbūt sietina su liet. *skẽmas* „ženklas, žymė; šipulys, skutas, gabalas; brandūs pelėsiai", *skẽmyti* „apaugti pelėsiais" (LKŽK). Dėl semantikos plg. *Mũsis* ež. Švnč.

Skeñdė, *Skendinỹs* up. Krž., *Skindinỹs* up. Varn. Plg. liet. *Skendalỹnė* pv. Rt., *Skendẽlis* d. Krkn., *Skendinỹs* gelmė Šll., plk. Šln., pv. Kltn., db. Nmk. Iš liet. *skę̃sti* (*skę̃sta, skeñdo*) „grimzti skystyje, leistis, grimzti į dugną, žūti vandenyje, prigerti" (LKŽK).

Skerdìmas up. Jnšk., up. Pn. ir kt., iš viso 5, *Skerdìmai* up. Blnk., *Skerdimaĩ* up. Glv., *Skerdìmo upẽlis* Kvr., Žl. Iš liet. *skerdìmas* „iškirsta miško vieta, skynimas" (LKŽK).

Skérdynas up. Kv. Plg. liet. *Skerdýnas* b. Pkr., *Skerdỹn-balė* b. Rk., *Skerdỹnė* b., pv. Pšl., pv. Plk., pv. Pn., mš. Dj., pv. Šd., *Skerdỹnės* l. Vdk., b. Rd. Kilmė ne visai aiški. Vietų vardų su *skerdyn-* populiarumas leistų įtarti, kad galbūt būta kokio fiziografinio termino **skerdynas* reikšme „skerdimas" ar pan., plg. *skerdìmas* – žr. *Skerdìmas*.

Skérdžia up. Mlt., *Skeȓdis, Skeȓdžius* ež. Švnč., *Skerdyksnà, Skerdiksnà, Skirdyksnà* up. Pbrd., *Skerdumà, Skerdùmė* up. Krk., *Skeȓd-upis* up. Kš., up. Lg. ir kt., iš viso 5. Plg. liet. *Skerdẽliai* pv. Sem., l. Žsl., *Skeȓdžius* grv. Mrk. Kilmė ne visai aiški. Ryšys su liet. *skeȓdis, skeȓdžius* „kerdžius, vyriausias piemuo, bandos prižiūrėtojas" (LKŽK) dėl semantikos kelia rimtų abejonių. Galbūt sietina su *skeȓsti* „pjauti, skrosti" ir pan. (dėl šio žodžio plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 803; J. Pokorny,

1949, p. 941), toliau su liet. *Skaȓdis* up. Glv. ir pan.

Skeȓnė up. Alv. Plg. liet. *Skeȓnė* rst. Varn. Čia, matyt, minėtina ir *Skìrnas* ež. Smal. Kamienas *skern-*, *skirn-* galbūt su determinantu *-n-* yra padarytas iš šaknies *sker-*, *skir-*, plg. liet. *skeryčióti* „rankomis mosuoti, skėtrioti; eiti skėtriojant rankomis", *skerloti* „suskilti, susidaužyti į šipulius, į šukes", *skerlà* „atplaiša, atskala, skeveldra, šukė, skala, balana" (LKŽK). Dėl *skir-* žr. *Skirãlė*.

Skeȓsė up. Pbrd., up. Sem., *Skersùtis* up. Žml., *Skers-ã-balis* ež. Šil., *Skeȓs-duobė* up. Trg., *Skeȓs-ravis* up. Lbv., up. Šauk., *Skeȓs-upis* up. Brb., up. Vl., *Skers-upỹs* up. Krk., *Skeȓs-upelis* up. Lkč. Iš liet. *skeȓsas* „pasisukęs ar pasuktas šonu, pločiu" (LKŽK). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 64.

Skeȓs-geldupis up. Lž. Iš liet. *skeȓsas* (žr. *Skeȓsė*) ir *Géldupis* up. (žr. *Gélda*).

Skersìnė up. Lkč., *Skersìnis* up. Grš., up. Plk. Iš liet. *skersìnis*, *-ė* „skersai einantis" (LKŽK).

Skeȓstukis up. Ss. Iš kitos kokios vietos vardo **Skerstukis*, plg. liet. *Skerstùkė* ar. Všt., ar. Snt., *Skérstukiai* pv., mš. Nmk., l. Čk., pv. Igl., ar. Grš., ar. Srd., ar. Plk., *Skeȓstukiai* dr. Zp., dr. Grš., *Skerstukiai* ar. Alvt., l. Rdd., l. Gž., dr. Plk., *Skeȓstukis* l. Snt., pv. Lbv., ar. Šil., krm. Grš., dr. Plv., pv. Pjv., l. Vv. (plg. liet. *skeȓstukis* „skersinis laukas" – LKŽK).

Skeȓstupis up. Gdl., *Skerstupė* up. Drk. Plg. liet. *Skerstupiai* ar. Vlkj., *Skeȓstupis* pv. Brt. Kilmė neaiški. Atrodo, kad visais šiais atvejais gali būti substitucinė lytis (pagal kitus upių vardus su antruoju sandu *-up-*) iš **Skerstukis*, žr. *Skeȓstukis*.

Skersutìnis up. Brb. Iš liet. *skersutìnis* „skersasis, skersinis".

Skẽr-upis up. Lk., up. Rdd., up. Tj. Plg. liet. *Skėrùtės* pv. Skd. Galbūt iš liet. *skėrỹs* „tiesiasparnių būrio panašus į žiogą vabzdys" (DLKŽ).

Skẽt-upis, *Sket-upỹs* up. Kdn. Galbūt sietina su liet. *skẽsti*, *skẽčia* „daryti platesnį, plėsti; į šalis plėsti" (DLKŽ).

Skidelė up. Rud., *Skid-upỹs* up. Krk. Plg. liet. *Skidulỹs* pv. Rod. Jeigu šaknies *skid-* balsis iš tiesų yra trumpas, galbūt sietina su liet. *skìsti* „skleistis į šalis; irti; kedėti, retėti, brigzti; plisti, sklisti" (LKŽK). Plg. liet. *skidẽlis* „skiderlis, skuduras, skarmalas" (ten pat).

Skied-upis, *Skiedỹnė* up. Ob. Galbūt sietina su liet. *skíesti*, *skíedžia* „daryti skystą, skystesnį; tolinti vieną nuo kito, skirti, sklaidyti, skirstyti" (LKŽK).

Skindinỹs up. Varn. – žr. *Skeñdė*.

Skìnija up. Grg., *Skin-upė* up. Kl. Galbūt čia minėtinas ir *Skýn-upelis* up. Kl. Plg. dak. **Sken-upa* (I. Duridanov, 1969, p. 64). Šaknies *skin-* kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *skìnti* „rėkšti, raškyti; kirsti, kapoti". Dėl semantikos toliau plg. mnd. *schinden* „dirti, lupti, dyžti", av. *sčandyeiti* „perskilęs, perlūžęs", nauj. pers. *šikastan* „lūžti, perlūžti" (plačiau E. Fraenkel, 1962, p. 807).

Skynimų̃ ẽžeras Vvs.: *Skynimaĩ* k.

Skypláičių ẽžeras Als.: *Skypláičiai* k.

Skirãlė ež. Tv., *Skirùtė* up. Lk., *Skìr-upis* up. Lnkv., *Skìrtinas* up.

Nmk. Plg. liet. *Skirtóji* pv. Lk., *Skirùtės* krm., l. Sd. Galbūt sietina su liet. *skìrti* „daryti, tolinti vieną nuo kito; šakotis, dalytis; skaidytis" (LKŽK).

Skirdẽlis up. Bsg. Dėl *skird-* plg. *Skérdžia* up. Mlt., liet. *skir̃sti* < **skird-ti* (*skir̃sta, skir̃do*) „skilti, plyšti" (DLKŽ).

Skìrnas ež. Smal. – žr. *Skeñnė.*

Skir̃pstas up. Gdl., *Skirpstáuja* up. Zp., *Skirpstýmas* up. SrJ., *Skir̃pst-upė* up. Vl., *Skir̃pst-upis, Skir̃pst-daubis* up. Vl. Iš liet. *skir̃pstas* „toks guobinių šeimos medis; skroblas" (DLKŽ).

Skir̃st-upis up. Prnv., *Skir̃st-upelis* up. Šk. Galbūt čia minėtina ir *Skirstùlė* (jeigu tai nėra koks nors perdirbinys iš pamatinės lyties *Girstùlė*) up. Grz. Matyt, sietina su liet. *skir̃sti* „skirti, plyšti, pleišėti" (LKŽK).

Skìrtinas up. Nmk., *Skirùtė* up. Lk., *Skìr-upis* up. Lnkv. – žr. *Skirãlė.*

Skirvýtė, *Skirvyčià* up. Rsn. Plg. Smolensko srities Vodosos int. *Щервенка* < **Skirva* (K. Būga, 1961, p. 542; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 213). Galbūt kamienas *skirv-* yra *u*-kamienis šaknies *skir-* variantas (žr. W. Schmid, 1970, p. 469 t. t.). Plg. G. Froelich, 1930, p. 48. Dėl *skir-* žr. *Skirãlė.*

Skirziùs ež. Lp. (ir *Skirzáitis* ež. Lp.). Dėl priebalsio *z*, kuris, matyt, yra vietoje lietuvių kalbai įprastinio *ž*, ir galbūt dėl kirčiuotos galūnės *-ùs* (apie tai žr. A. Vanagas, 1968, p. 152; A. Vanagas, 1970 a, p. 69–70) greičiausiai jotvingiškas vietovardis: *Skirziùs* < **Skiržius* – su išmestiniu priebalsiu *d* tarp *r* ir *z* (*barzdà*: *barzà* ir pan.). Toliau dėl **Skirdž-* žr. liet. *Skérdžia, Skirdẽlis.*

Skystū̃nas up. Čk. Plg. liet. *Skýst-a-raistis* rst. Ukm. Iš liet. *skýstas* „turintis ypatybę tekėti, lietis" (LKŽK).

Sklepìskas ež. Rud. Iš pievos, miško vardo *Sklepìskas*. Dėl jo plg. liet. *Sklẽpas* gelmė upėje Pnm., ar. Žml., ar. Lp., *Sklẽp-kalnis* kln. Trg., *Sklepìnės* b. Švn. < liet. *sklẽpas* „rūsys".

Skliaũsčių ẽžeras Pb. (kitas Musiõs vardas): *Skliaũsčiai* k.

Skliaũstis, *Skliaustỹs* up. Kltn. Iš liet. *skliaũsčias* „skiausčias", *skliaũsti* „glausti; daryti skliautą" (DLKŽ).

Sklýdr-upis Šlu. Galbūt pirmasis dėmuo *sklydr-* yra su determinantu *r* iš *sklyd-*, plg. *Sklydž-ia-raistis* rst. Gdl. Toliau žr. *Sklìnda.*

Sklìnda, *Sklindìkė* up. Tv. Plg. *Sklìndos* pv. Varn. Matyt, sietina su liet. *sklìsti* (*skliñda, sklìdo*) „skirstytis, skleistis" (DLKŽ).

Sklìtiškis up. Nj. Ten pat *Sklìtiškių balà*. Šaknies *sklit-* kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinė iš **Sklitis* (ar net, nedėsningai, iš *skliut-*, plg. liet. pvd. *Skliùtas*).

Sklodà up. Rsn. Ten pat *Sklõdos píevos.* Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinis plg. *Sklodónys* k. Rod. ir pvd. *Skladà, Skladáitis, Skladáuskas*. Bet, antra vertus, bene įtikimiau būtų spėti, kad *Sklodà* yra iš **Kloda*, plg. liet. *kloda* „paklotį linai", *klõdas* „žemės, molio, smėlio ar kt. sluoksnis" (LKŽ VI 141). Dėl *sklod-*: **klod-* plg. lat. *sklads* „aptvaras, urvas": *klada* (LVV III 881). Tai būtų, matyt, fiziografinės ar pan. reikšmės upės vardas.

Skodinỹs up. Kp. Ten pat *Skodìniai* k. Atrodo, kad lytis *Skodinỹs* yra antrinė, vėlesnė, pasidaryta iš kaimo vardo *Skodìniai*. Tai patvirtintų ir 1904 m. mažybinė lytis *Skodinêlis* (Vaižgantas, 1904, XI, p. 21). Plačiau dėl hidronimų – mažybinės priesagos vedinių iš gyvenamosios vietos vardo – žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 115. Kaimo vardas *Skodìniai* greičiausiai yra iš asmenvardžio **Skodinis*, plg. lat. pvd. *Skadiņš* (LAG 15, 58, 72 ir t. t.), *Skadulis* (ten pat, 78), liet. pvd. *Skõdžius*, *Skodžiūnas*, *Skõdas*, *Skodỹs* ir pan.

Skrand-ùpis up. End., *Skrand-upỹs* up. Ar., *Skrañd-upalis* up. Grg. Plg. liet. *Skránda* rst. Ms., *Skrandãlė* pv. Dr., *Skrandìnė* pv. Klp., mš. Lž., *Skrandis* l. Lž., l. Krtn., dr. Skd. Galbūt sietina su liet. *skrañdis* „žmogaus ar gyvulio virškinimo organas; pilvelis" (DLKŽ).

Skraũd-upis up. Šl., up. Vnd. – žr. *Skriaũdžius*.

Skrebỹs ež. Auk. Plg. liet. *Skrebùlė* rst. Mlt., lat. *Skreb-ęzęrs* ež. (LVK). Galbūt sietina su liet. *skrèbti* „džiūti, sausėti, kepti" (LKŽK). Plg. lat. *skreblis* (liet. *skreblỹs*) „senas, sudžiūvęs, sukrešęs žmogus" (LVV III 890).

Skregždžiùkas ež. Ut. Plg. liet. *Skregždž-ia-balỹs* mš. Dgč., *Skrẽgždžių rãgas* l. Lkm., *Skregždžiùkas* pv. Gdr. Matyt, iš liet. *skrẽgždė* „kregždė". Dar žr. *Krẽgždė*.

Skrẽtiškės ẽžeras Akm.: *Skrẽtiškė* k.

Skriaũdžius up. Vb., *Skriaudùtis*, *Skriaudutẽlis* up. Kps., *Skriaũd-upis* up. Dj., up. Kps. ir kt., iš viso 5, *Skriaũd-upelis* up. Gdl., up. Vv., *Skraũd-upis*, *Skraud-upỹs* up. Šl., *Skraũd-upis* up. Vnd. Plg. liet. *Skriaũdė* gelmė Mūšoje Lnkv. Matyt, sietina su liet. *skriaudùs* „sraunus" (LKŽK).

Skribýtė up. Jnšk. Plg. liet. *Skrìbės* pv. Tt., lat. *Skribęzęrs* k., *Skrib-pļava* pv., *Skrib-zeme* gn. (LVK). Galbūt sietina su liet. *skrìbti* „sprogti, mirti, dvėsti, gaišti", *skribažẽ* „sulysęs, sublogęs" (LKŽK). Dar žr. *Skrebỹs*.

Skričiùs ež. Sem. – žr. *Skrìtis*.

Skrindẽlis ež. Slk., *Skrindẽlė* up. Slk. Plg. liet. *Skrindùlė* b. Alv. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *skrindẽti* „ūžti, trinksėti" (LKŽK), nors pastarojo žodžio autentiškumas kelia abejonių.

Skrynià ež. dalis Al., *Skrỹninė* ež. dalis Dkšt., *Skrỹn-upis* up. Čk., up. Grš. ir kt., iš viso 4. Plg. liet. *Skrỹnė* pv., db. Varn., *Skrynẽlė* l. Onš., *Skrỹnės* mš. Nmk., *Skrynià* pv. Vb., pv. Bb., mš. Žž., b., pv. V., krantas Btr., pv. Gdr., l. Mrk. ir kt., *Skrỹn-ia-balė* pv. Smn., *Skrỹnios* pv. Krtn. Galbūt sietina su liet. *skrynẽ* „kaimo bendrai naudojamas žemės sklypas", *skrynià* „ketvirtainas žemės plotas" (LKŽK). Plg. lenk. *Skrzynia* vv. < lenk. *skrzynia* „užtvara vandenyje" (E. Breza, 1974, p. 108).

Skriodẽ up. Brb., up. Brš. Plg. liet. *Skriõdė* grv. Al., pv. Btr. Čia, matyt, minėtina ir *Skrõdžius* up. Krn., *Skrõd-upis* up. Šll. Plg. liet. *Skrodė* pakrantė Vlkj. Matyt, sietina su liet. *skriodẽ*, *skrodẽ* „duobė; vandens išnešta duobė, plyšys; griova, griovys; tarpeklis; nedidelis skardis; išgrauža, provaža" (LKŽK).

Skriogžlẽ up. Lkm., *Skrogžlỹs* up. Švn. Plg. liet. *Skriogžlỹs*, *Skrogž-*

lỹs pv. Ign. Toliau sietina su *Kriogžlỹs* up. Mlt. (žr.) ir pan.

Skrỹpakas (ar *Skrìpakas*) ež. Stk. Kilmė ne visai aiški. Plg. brus. *скрыпе* „vietos, kur yra daug ąžuolo kelmų, ant kurių auga grybai parazitai – *скрыпнік*", *Скрыпе* krm. (I. Jaškin, 1971, p. 176), lenk. *skrzyp* „asiūklis". Bet gali būti ir iš *skrzypiec*, brus. *скрыпеиь*, rus. *скрипеть* „girgždėti, girkšėti".

Skrìtis ež. Auk., *Skritẽlis* ež. Smal., *Skrýtas* (ar *Skrìtas*) ež. Rim., *Skrìčius* ež. Sem. (ir *Skričiùkas* ež. Sem.). Plg. liet. *Skrit-balẽ* b. Rk., *Skriteĩlė* pv. Ktk., *Skritẽlė* pv. Ut., plk. Dkšt., plk. Grv., *Skritóji* šlt. Srj., *Skritùlė* kln. Lkm. Iš liet. *skritùs* „apskritas", *ãp-skritas* „apvalus", plg. *skrỹtas* „medinė tekinio apskritimo dalis" (LKŽK).

Skrõblė up. Dt., *Skrõblis* up. Skd., *Skroblùs* up. Mrk., *Skróblinis*, *Skroblìnis* up. Plk., *Skroblìn-ravis* up. Lbv., *Skróbl-upis* up. Klm., *Skróbl-upis*, *Skroblỹs* up. Krtn., *Skróbl-upalis* up. Krt. Iš liet. *skrõblas* „medis kieta mediena (Carpinus)" (DLKŽ).

Skrõdžius up. Krn., *Skród-upis* up. Šll. – žr. *Skriodẽ*.

Skrogžlỹs up. Švnč. – žr. *Skriogžlẽ*.

Skrostóji up. Ūd. Matyt, sietina su liet. *skrósti* „skelti išilgai; daryti griovelį, įskrodą; pjauti, rėžti" (DLKŽ).

Skrūd-upis up. Pš. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti ir **Skrùd-upis*. Plg. liet. *skrùdė*, *skrudẽ* „skruzdėlė" (LKŽK). Dar žr. *Skruzdupỹs*.

Skrúost-upis up. Gr. Matyt, sietina su liet. *skrúostas* (dėl šio žodžio plačiau žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 56) – toliau žr. *Krúostas*.

Skrùzbalė up. Žml. Iš balos vardo *Skrùzbalė*.

Skruzd-upỹs up. Vl. Plg. liet. *Skrùzdė* l. Rs., *Skrùzdės* pv., plk. Btg., *Skruzdìnė* pv. Akm. Iš liet. *skruzdẽ* „plėviasparnių būrio didelėmis bendrijomis gyvenantis vabzdys" (DLKŽ).

Skudulmà up. Pmp. Ten pat pieva, bala *Skudulmà*. Greičiausiai iš **Skutulma*. Tai būtų sudurtinis žodis: **Skutul-* ir *-ma*. Dėl *skutul-* plg. *Skùtulas* up. Žd. Sando *-ma* kilmė neaiški, bet jį vis dėlto įmanoma sieti su lat. *mã* „māja, sodyba, namas" (LVV II 575).

Skudùtis ež. Ign., *Skud-upis* up. Mšk. Galbūt sietina su liet. avd. *Skudùtis*, *Skùdas* ir pan.

Skuislỹs, *Skuĩslis* up. Rd., *Skuislỹs* up. Plk. Plg. liet. *Skuĩslis* ar. Pn. Matyt, sietina su liet. *skuislýnas* „kemsynas, žagarynas, menka, žemo ūgio, išretėjus giraitė; senas sausas miškas; tankūs krūmai", *skuĩslas* „labai tankus karklynas", *skuĩslai* „krūmai" (LKŽK).

Skùistas ež. Švn., *Skùist-upis* up. Jon. Iš liet. *skùistas* „krūmas" (LKŽK).

Skuñdis ež. Vs. Plg. liet. *Skùnd-a-balis* b. Lp., *Skund-uõnė* (< ? **Skanduonė*) b. Ant.: liet. *skundà* „nebuvimas ko", *skundaĩ* „striukai, mažai", *skundùs* „šykštus, menkas" (LKŽK).

Skurbýnas up. Kv. Plg. lat. *Skurba* b. (J. Endzelin, 1934, p. 149), liet. *Skurbutė̃nai* k. V. Galbūt sietina su liet. *skur̃bti* „vadėtis, stelbtis (apie alų)", *skurbùs* „prastas, nususęs" (LKŽK). Lat. vietovardžiai *Skur̃ba* mš., *Skur̃ba* up. kil-

dinami iš minėtiems liet. kalbos žodžiams giminingų lat. *skurba, skurbis* „svaigulys", *skurbs* „girtas, apsvaigęs", *skùrbt* „svaigti, girtėti" (LVR).

Skurd-upỹs up. Srv. Plg. liet. *Skurd-ã-kalnė* b. Ign., *Skurdãlės* l. Vn. Galbūt sietina su liet. *skurdùs* „menkas, blogas" (LKŽK).

Skùtiškis up. Sml. (ir *Skutiškẽlis* up. Sml.). Iš pievos vardo *Skùtiškis*, kuris greičiausiai yra iš avd. *Skùtas*.

Skùtulas up. Žd. Plg. liet. *Skutùlė* b. Brš., lat. *Skutuliške* up., pr. *Scuttelyng* ež. (J. Endzelin, 1934, p. 137). J. Endzelynas sieja, tiesa, su klaustuku, su lat. *skuta* „jaunas tankus miškas" (ten pat). Bet greičiausiai, atrodo, vestinas iš liet. *skutùlė, skùtulas* „abrinas, lauknešė" (LKŽK). Dėl semantikos plg. liet. *Abrýna* up. Šl. (žr.). Lat. vietovardžiai *Skutula-pļava* pv., *Skutuli* k., *Skutul* mš. kildinami iš lat. *skutuls, skutulis* „skutulas" (LVR).

Skvarblỹs up. Krk. – žr. *Skverblė*.

Skverbìnis ež. Šmn.: *Skverbaĩ* k.

Skver̃blė up. Krž., *Skverblỹs* up. Grnk., *Skverbla* up. Jon., *Skvarblỹs* up. Krk., *Skvirblỹs* up. Čk. Plg. liet. *Skvárblis* pv. Plng., *Skvarblỹs* pv. Bb., *Skver̃blė* pv. Akm., pv. Trk., *Skverblỹs* pv. Žmt., *Skvir̃blė* pv. Grk., *Skvirblỹs* pv. Pg., dr. Jsv. Matyt, sietina su liet. *skver̃bti* „bedant, smeigiant skirti", *skver̃btis* „veržtis, lįsti, brautis", *skvarbùs* „kuris labai skverbiasi, lenda", *skvìrbinti* „smeigti, kišti, terpti sukiojant" (DLKŽ).

Skvirblỹs up. Čk. – žr. *Skver̃blė*.

Slajà up. Žsl. Iš raštų težinomas upės vardas *Slajà*, matyt, yra tam tikras perdirbinys iš *Slãjai, Slãjos* pv. Pastarasis vietos vardas sietinas su liet. slavizmu *slajà* „metūgis", *slajaĩ, slajùs* „sluoksnis" (LKŽK).

Slañkbalis up. Vlkj. (kitas Vỹturio vardas). Iš balos vardo *Slañkbalis*.

Slañkiškis up. Rk. Kilmė kelia abejonių ta prasme, kad ne visai aišku, ar sietina su liet. *slañkius* „slenkanti kalno šlaito dalis" (DLKŽ), *slankà* „vieta, kur žemė nuslinkusi" < *sliñkti* „pamažu šliaužti" (ten pat), ar su *slánka* „tilvikų būrio paukštis". Plg. dar *Slañkis* Dubysos krantas Šlv. Vis dėlto, atrodo, daugiau pamato būtų sieti su *Slañkius* up. Lkč. (žr.), ypač dėl priegaidės (tvirtagalės, bet ne tvirtapradės, kaip *slánka*).

Slañkius up. Lkč., *Slañk-ravis* up. Tt., *Slañk-upis, Slank-upỹs* up. Dt., *Slañk-upis* up. Šv. Iš liet. *slañkius* „slenkanti kalno šlaito dalis" (DLKŽ), plg. *slankà* „vieta, kur žemė nuslinkusi" (DLKŽ) < *sliñkti* „pamažu šliaužti" (ten pat). Bet žr. *Slánkpjaunis*.

Slánk-pjaunis up. Šmk. Greičiausiai iš liet. *slánka* „tilvikų būrio paukštis" (DLKŽ). Bet žr. *Slañkiškis*.

Slaptẽs upẽlis Ukm. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos, miško ar pan.) vardo **Slaptė*, plg. *Slaptẽ* pv. Šmn., *Slaptaĩ* ar. Ktk.

Slavikà, *Slavìk-upis, Slavìkija, Slavìkis* up. Kdl. Iš kaimo vardo *Slavìkai*.

Slėnẽ up. Nj. Iš liet. *slėnẽ* „slėnys" (LKŽK).

Sleñkst-upis up. Jnšk. Iš liet. *sleñkstis* „akmeninga vieta upėje, sulėtinanti vandens tekėjimą, kritimą; užtvankos dalis, per kurią liejasi vanduo" (DLKŽ).

Sliek-upỹs up. Krk. Iš liet. *sliẽkas* „rausiantis žemę kirminas" (DLKŽ).

Slìnk-upis up. Šl. Iš liet. *sliñkis* „duobė; slenkantis, apgriuvęs kalnas (LKŽK). Dar žr. *Slañkius*.

Smagóla up. Šl. Kilmė neaiški.

Smailių̃ ẽžeras Gdr.: *Smailiaĩ* k.

Smailiū̃tis up. Pmp., *Smail-upė* up. Glj., *Smaĩl-upis* up. Krt. Iš liet. *smaĩlas*, *smailùs* „aštrus iš galo" (DLKŽ).

Smalà, *Smalìnė* up. Jon., *Smãlìnis* up. Rdd., *Smaliniñkas* ež. Vrn., *Smãl-iupis* up. Šd., *Smãl-upis* up. Mžk. Iš liet. *smalà* „derva, medžio sakai; degutas" (DLKŽ).

Smalìndaubė up. Trg. Matyt, iš kokios kitos vietos (daubos ar pan.) vardo **Smalindaubė*.

Smalinyčià ež. Krsn. Iš liet. *smalinyčià* „smalos varymo vieta" (LKŽK).

Smalinýčios upẽlis Prn. Iš raisto, pievos vardo *Smalinýčia*.

Smaliniñkų ẽžeras Krsn. (kitas Smalinỹčios vardas): *Smaliniñkai* k.

Smalìnis Pẽčius up. Al. (kitas Degùtės vardas). Iš liet. *smalìnis* „smalõs" ir *pẽčius* „krosnis".

Smaĩvas ež. Smal. (ir *Smalvýkštis* ež. Smal.). Kamienas *smalv-*, matyt, yra *u*-kamienis variantas iš *smal-* (dėl jo žr. *Smalà*) – plačiau apie tokius vedinius žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 213; W. Schmid, 1970, p. 469 t. t.

Smárdonė up. Pbr., up. Pšl., *Smar̃d-upis* up. Žr., *Smirdãlius* up. Trg., *Smirdẽlė* up. Krtv., up. Nj., up. Šlv., *Smirdijà* up. V., *Smirdẽlius* up. Čk., *Smirdẽlius*, *Smirdẽlis* up. Glv., *Smìrd-upis* up. Pkn., *Smìrd-upis*, *Smird-upiùkas* up. Žgč. Plg. pr. *Smorde* up., *Smordin* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 166; G. Leyding, 1959, p. 79). Iš liet. *smirdẽti* „skleisti blogą kvapą", *smárvė* „blogas kvapas", *smirdẽlius* „kas smirdi, smirdžius" (DLKŽ).

Smar̃k-upis up. Akm. Plg. liet. *Smark-upỹs* sln. Pnm., *Smarkióji* br. Ldvn. Iš liet. *smarkùs* „veikus, gyvas, greitas" (DLKŽ).

Smauglỹs up. Krž. Plg. liet. *Smaugẽlė* pv. Krn., *Smaugìnė* mš. Trš. Galbūt sietina su liet. *smáugti* „dusinti, varžyti kvėpavimą" (DLKŽ), plg. *smauglỹs* „vijokliai, laukinės rožėlės" (LKŽK). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Smėlẽtas up. Ut. iš liet. *smėlẽtas* „prie smėlio, su smėliu, smėlingas" (DLKŽ).

Smėlìnis, *Smėlìnka* ež. Blnk., *Smėlỹnė* ež. Smal. (kitas Laũkeso vardas), *Smẽl-ia-upis* up. Trgn. Iš liet. *smẽlis*, *smėlỹs* „birūs smulkūs žvirgždeliai" (DLKŽ).

Smeltãlė, *Smel̃tė* up. Klp. (ir *Smeltáitė* up. Klp.), *Smel̃tė* up. Nv. Iš liet. *sméltė* „žemė prie smėlio; smėlis" (LKŽK).

Smenčionkà up. Vs. Kilmė neaiški. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Smerčionka* ar pan., plg. lenk. *Śmierdzionka* k., *Śmierdzonka* k. (SG X 877), lenk. *śmierdzieć* „dvokti, smirdėti". Įmanomas ryšys ir su kitais lenk. apeliatyvais, plg., sakysim, *smęt* „liūdesys", *śmieć* „šiukšlės, šlamštas" ir pan.

Smer̃t-upis up. Šauk., *Smert-upỹs* up. Čk., *Smer̃t-upalis* up.

Rt., *Smeȓt-intakis* up. Erž. Plg. liet. *Smertìnė* mš. Lkv., *Smeȓtinė* pv. Ktk., *Smeȓt-rėžis* dr. Šll. Greičiausiai iš slavizmo *smeȓtis* „mirtis" (LKŽK).

Smetõn-upis up. Trš. Plg. liet. *Smetonà* plk. Rt., *Smetõn-a-kalnis* kln. Antz., *Smetõn-balė* b. Srv., l. Všk., b. Prn., *Smetõn-lankė* pv. Žd., *Smetõn-margis* b. KzR., *Smetõn-pjaunis* pv. Klm. Galbūt iš slavizmo *smetonà* „grietinė" (LKŽK).

Smìlga, *Smilgỹs* up. Krk. (ir *Smilgáitė*, *Smilgaĩtė* up. Krk.), *Smilgáitis*, *Asmilgis* up. Jsv., *Smìlgis* up. Kps., *Smìlg-upis* up. Kr. Plg. liet. *Smìlg-a-raistis* rst. Mlt., *Smìlg-a-balė* b. Mšk., *Smìlgė* krm. Sv., pv. Rdd., pv. Ssk., *Smilgìnė* ar. Žr. Iš liet. *smìlga* „varpinių šeimos žolė su šluotos pavidalo žiedynu" (DLKŽ). Plg. lat. *Smilgas* pv., *Smilgęzęrs* pv., *Smildzene* mš., *Smildziņa* pv. < lat. *smilga* „smilga" (LVR).

Smilgìniškės ẽžeras Rim. (kitas Raukėtõs vardas): *Smilgìniškė* k.

Smirdãlius up. Trg., *Smirdẽlė* up. Krtv., up. Nj., up. Šlv., *Smirdẽlius* up. Čk., up. Glv., *Smìrd-upis* up. Pkn., up. Žgč. – žr. *Smárdonė*.

Smoda up. An. Šis upės vardas težinomas iš raštų. Atrodo, kad tai tam tikras retrogradinis darinys iš kaimo vardo *Pasmõdai*. Nors plg. liet. *smõdyti* „geisti, norėti" (LKŽK).

Smukaũsis up. Jrb., *Smukùinis* ež. Sem., *Smukùžis* up. Ps., *Smùk-upis* up. Grg., up. Krš., *Smùkt-purvis* up. Krtn. Plg. liet. *Smùkė* pv., krm. Krk., *Smukìnė* pv. Pln., *Smukióji* pv. Tl., pv. Klp., *Smukùtė* b. Lk., plk. Vvr., mš. Trk. Iš liet. *smukùs* „smuklus, klampus" < *smùkti* „lįsti gilyn, klimpti" (DLKŽ).

Smùklė up. Rs. Plg. liet. *Smùklė* pv. Lkv., pv. Lk., *Smuklỹnė* pv. Šll., gn. Krp. Iš liet. *smùklė* „liūnijų ar durpynų atvira vieta, akivaras" (LKŽK), *smuklùs* „smunkantis, klampus" (DLKŽ).

Smùlkė up. Lel., *Smùlkis* ež. Lel. Plg. liet. *Smulkùtė balẽlė* Šl. Iš liet. *smùlkus* „nedidelis" (LKŽK).

Snaigýnas up. Vs., ež. Vs., *Snaig-upẽlė* up. Lp. (šio upės vardo senesnė lytis bus buvusi *Snaigùpė*, davusi pradžią kaimo vardui *Snaigùpė*; vėliau, prie upės atsiradus kaimui *Snaigùpė*, upės vardas gavo mažybinę priesagą – plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 77, 126), *Sniẽginis* ež. Švnčl., *Sniẽgiškis* ež. Ant. (nors dėl pastarojo vardo kilmės yra ir abejonių – jis gali būti ir asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Sniegỹs*). Plg. dar liet. *Sniẽg-ia-balė* pv. Rk., *Sniẽg-ia-ragis* mš. Dbg. Iš liet. *snaĩgė* „sniego kąsnelis", *sniẽgas* „atmosferiniai krituliai baltų dribsnelių pavidalo ar jų sluoksnis žemėje" (DLKŽ).

Snietalà up. Šmk. (ir *Snietalaĩtė* up. Vl.). Kilmė neaiški. Galbūt galima manyti, kad panašios kilmės yra ir liet. *Snitijà* ar *Snitẽja* plk. Pšl. bei *Sniūtỹs* (ar *Sniutỹs*) ež. Ant., *Sniūtė* up. Ant., nors *sniet-* : *snit-* : *sniūt-* *(sniut-)* santykis lietuvių kalboje fonetiškai yra sunkiai paaiškinamas. Bet, atrodo, įmanoma, kad lytys su *sniūt-* yra antrinės, vėlesnės ar net neautentiškos – iš **sniut-* < **snit-*. Šias gana skirtingas šaknis būtų pamato

sieti ir dėl to, kad pastebėtas didelis atitinkamų ide. apeliatyvų įvairumas: ide. *snā-*, *snə-(t-)*, *snāu-*, *sn-eu-*, *sn-et-* „tekėti; drėgmė", plg. sen. ind. *snā́ti*, *snāyatē* „maudosi", av. *snayeitē* „prausia, skalauja", gr. νήχω,- ομαι „plaukiu", sen. air. *snām* „plaukimas", vid. air. *snāid* „plaukia, teka"; lot. *natō* (iš **sn-*) „plaukti", arm. *nay* „žemas; skystas, takus"; vid. air. *snāu*, *snō* „srovė, srautas" ir t. t. plačiau žr. J. Pokorny, 1949, p. 971–972). Dar žr. W. Brandenstein, 1968, p. 7.

Ryšys su labai įvairuojančiu latvių kalbos žuvies pavadinimu *sņets*, *sņetka*, *sņetks*, *sņitka*, *sņitks*, *sņats*, *sņata* ir kt. vargu ar įmanomas, nes šie vieno pavadinimo variantai yra skoliniai iš slavų ir, atrodo, palyginti neseni (žr. B. Laumane, 1973, p. 87–90).

Sobuvà up. Jz. Iš raštų težinomas upės vardas greičiausiai yra vėlesnis, kilęs iš kaimo vardo *Sobuvà*.

Sodýbinis up. Kps., up. Kr., *Sodýbos upẽlis*, *Sodýbinis* up. Srd., *Sodýbos upẽlis* Brb., *Sodýbų upẽlis* Vl. (kitas Trỹdupio vardas). Iš liet. *sodýba* „žemė apie namus su visais trobesiais; vieta, kurioje buvo trobos" (DLKŽ) – tekėjimo vietos prasme.

Sodõs upãlis Ms., Sd. (kitas Týrelio upẽlio vardas). Iš liet. *sodà* „sodžius" (DLKŽ).

Sod-ùpis up. APnm., *Sõdų ẽžeras* Jz. (kitas Verdū́no vardas). Iš liet. *sõdas*, *sõdai* „žemės plotas, kuriame auga vaismedžiai ir vaiskrūmiai" (DLKŽ).

Sõd-upis up. Krš., up. Sk., up. Šl., up. Vkš. Ne visai aišku, ar iš *sodà* „sodžius" (žr. *Sodõs upãlis*), ar iš *sõdas* (žr. *Sodùpis*).

Sõlis, *Solỹs* ež. Onš., *Solýtė* up. Rs. Plg. liet. *Sõl-a-raistis* rst. Lkč., *Solià* (ar *Sòlė*) pv. Lap., *Sõlijos* statūs slenkantys skardžiai Rmš. Galbūt sietina su liet. *sõlymas* „rūgimui paruošta tešla, vartojama skysčiams, gėrimams rūgti; saldi misa alui, girai" (LKŽK), toliau su liet. *sálti* „darytis saldžiam" (DLKŽ). Plg. lat. *Sâlija* up., *Sàls-avuots* šlt., *Sâls-pļaviņa* pv., *Sâls-valks* b., kurie vedami iš lat. *sàls*, *sâle* „druska", *sālijs* „sūrus" (LVR).

Sork-ùpis up. Srv. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iš **Surkupis* – žr. *Surkupỹs*.

Sõr-upis up. Lkš. Gali būti iš liet. avd. *Sõrius*, *Sorỹs* ar pan. Lat. *Sāra-lāns* mš., *Sāra-strauts* up., *Sāres* pv., *Sāris* mš. vedami iš lat. finougrizmo *sāris* „pusiasalis, kalva" (LVR).

Sõt-upis up. Žr. Kilmė neaiški. Plg. *Sòtai* pv. Kv., nors, tiesą sakant, pastarasis vietos vardas gali būti naujas, sietinas su *sotkà* „aras", *sòtkos* „arai, daržas, sklypas" ar pan. Galbūt pirmasis dėmuo *sot-* yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Sotulà* (ar *Sotùlė*), *Sòtkus*. Bet greičiausiai tai upės vardas kuris pirmiausia sietinas su lat. *Sāta* pv., *Sāts* pv., *Valta-sātu-upe* up., *Pūc-sāte* vieta miške, *Vęc-sāte* pv., *Sāt-upe* up. ir t. t., kurie gali būti kilę iš lat. *sāta* „upės žiotys" (LVK).

Spãliakampio upẽlis KzR.: *Spãliakampis* mš.

Spãlis ež. Gdr. Iš liet. *spalùs* „rūgštus" (LKŽK).

Spálvė, *Spalvė* up. Krtv. Galbūt sietina su liet. *spalvà* „šviesos tonas" (DLKŽ). Dar žr. J. Endzelin, 1934, p. 131. Plg. lat. *Spalvene* up., pv., *Spalvenes* pv., kurie taip pat lyginami su lat. *spalva* „spalva" (LVR).

Spañg-upis up. Tt. Plg. liet. *Spangẽ, Spañgė* plk., pv. Všt., *Spañgės* plk. Klvr., *Spangỹnė* krm. Sk., b. Grz., *Spangỹs* ar. Jz., lat. *Spàngu-purvs* mš. (LVK). Galbūt sietina su liet. *spangùs* „aklas" (LKŽK). Dėl semantikos plg. *Ãklė* up. Dbg. (žr. *Ãklas*).

Spar̃tas ež. Švn. Galbūt iš liet. *spartùs* „greitas, vikrus" (LKŽK). Dėl semantikos plg. *Spėrà* ež. Msn.

Sparvìn-upis up. Grš. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Sparvìniai*.

Spãtinė up. Grl. Plg. liet. *Spãtinė* mš. Trš. Galbūt iš liet. germanizmo *spãtas* „kastuvas" (t. y. „kastinė upė").

Spaudiškis up. RdN. Plg. liet. *Spaudaĩ* plk. KzR., *Spaũdo kálnas* Lkv. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *spaudùs* „įsispaudžiantis" (LKŽK) < *spáusti* „slėgti svoriu ar mase; jėga veržti" (DLKŽ).

Spenglà up. Dbg., up. Vlk., up. Žž., ež. Onš., *Speñglas* ež. Pbrd. Gali būti su priesaga *-l* padaryta iš šaknies *speng-*, dėl kurios plg. liet. *speñgti* „skambėti, ūžti ausyse; dūgzti" (DLKŽ). Visiškai įmanomas ryšys būtų ir su liet. *spañgti* „akti", *spañgė* „akis", *spañgas* „silpnai matantis, žlibas, aklas" (DLKŽ). Dėl semantikos plg. *Ãklas* ež. Lbv. ir pan. Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 456. Yra pamato sieti ir su liet. *spingė́ti* „silpnai šviesti", *spingulỹs* „žiežirba" ir pan. (DLKŽ).

Spėrà ež. Msn. Galbūt sietina su liet. *spė̃ras, spė̃rus* „spartus, greitas, vikrus" (LKŽK). Dėl semantikos plg. *Spar̃tas* ež. Švn. Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 55.

Spernià, *Spernẽlė* up. Smn. (ir *Sperniùkas* ež. Smn.). Kilmė neaiški. Galima tik įtarti ryšį su pr. *Sparogen* ež., *Sparraw*, *Sparroth*, plg. pr. *sparyus* „pieva, ganykla" (G. Gerullis, 1922, p. 169–170). Galbūt *Spernià* – iš ankstesnio **Sperinė* (ar net **Sparinė*). Tai būtų jotvingiškas vietos vardas.

Spìginas up. Yl. Plg. liet. *Spìginas* kln., plk. Varn., lat. *Spigate* pv., *Spigis* pv., *Spiga-daũbele* pv., *Spigena-priẽdiêns* mš. (LVK). Galbūt sietina su liet. *spìginti* „labai šviesti" (DLKŽ).

Spilgỹs up. Lk. Plg. liet. *Spilgỹtos* (ar *Spilgỹtės*) kln. End., *Spil̃giai* k. Pkr., lat. *Spilgu-sils* mš. (LVK). Greičiausiai sietina su liet. *spil̃gti* „stilbti, menkti be saulės" (DLKŽ), toliau – su lat. *spil̃gs* „žibantis, ryškus", *spil̃gts* „ryškus", *spil̃gans* „tviskantis, žibantis" (LVV III 995).

Spina up. Jsv. (pamatinė lytis labai abejotina, gali būti ir *Spynà*), *Spynẽlė* up. Šd. Plg. liet. *Spỹn-a-balė* b. Lg., *Spynà* pv. Pkr., *Spynų̃ balẽlė, Spỹn-balė* pv. Skp. Galbūt sietina su liet. *spynà* „užraktas" (plg. dėl reikšmės: *Susisukus kaip spyna*; *Boba nudžiūvus kaip spyna*), *spynà* „sąspara", *spynà* „nugara" (LKŽK). Neišleistina iš akių ir lat. *spîna* „ilga, plona, lanksti vytis, virbas" (LVV III 1004). Gal tai konfigūracinės reikšmės vietų vardai.

Spindžiùs up. Onš., *Spindžiùs* ež. Onš. (ir *Spindžiùkas* ež. Onš.)

Iš liet. *spiñdžius* „apšviesta, šviesi linija miške, kelias“ (LKŽK). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 68.

Spiñgis up. Šll. Plg. lat. *Spīgus* ež. (J. Endzelin, 1934, p. 144), liet. *Spiñgelis* atkalnė kelyje Pln., *Spiñgis* riba Krt., Kl. Iš liet. *spiñgis* „spindis, kiaurai permatoma vieta; šviesos ruožas, spindulys“ (LKŽK).

Spõst-upis up. Šd. Greičiausiai iš **Spąst-upis*, plg. liet. *Spą́stis* kln. Krž., *Spą́stų kálvos* Btg. Tuomet galėtume sieti su liet. *spą́stai* „gaudymo prietaisas; žabangai; pinklės“ (DLKŽ).

Spragùitis up. Lel. Plg. liet. *Spragà* krm. Trgn., pv. Glv., *Sprãgė* kln. Dgč., *Sprageĩkė, Sprageĩkiai* mš. Glv., *Spragẽlė* dr. Lkm., *Sprãgės* pv. Vdk., *Sprãgos* dr. Dgl., dr. Ds. Galbūt sietina su liet. *spragà* „anga, tarpas“, plg. *sprogà, sprógymė* „įsprogusi vieta, plyšys“ (DLKŽ), lat. *sprâga* „plyšys, bedugnė“ (LVV III 1015).

Sprū̃d-upelis up. Gdž. Plg. liet. *Sprū́dė* kln. Varn., kln. Užv. Greičiausiai sietina su liet. *sprū̃dis* „sluoksnių arba sluoksnio dalies pertrūkimas ir nuslinkimas“ < *sprū̃sti* „slysti, smukti“ (DLKŽ).

Spuĩgė up. Žmt. Plg. liet. *spuĩgė* „pieva, kurią pavasarį vanduo užlieja“ (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 39).

Spū̃skà up. Jž., up. Lnkv., up. APnm., *Spū̃skas* up. Šlv. Iš liet. *spūskà, spū̃skas* „užtvanka“ (LKŽK).

Sraĩgė, *Straĩgė* up. Grk. Plg. liet. *sraĩgė, straĩgė* „spirališku kiaukutu lėtai judantis moliuskas“ (DLKŽ). Matyt, taip pavadinta upė pagal vagos ypatybes.

Sraũtas up. Btg., up. Grnk. ir kt., iš viso 7, *Sraučiùkas* up. Krp., *Sriaũtas* up. Akm., up. Mšk., up. Šd., *Sriaučiùkas* up. Šl., *Sriautẽlis* up. Žd., *Straũtas* up. Krč., *Strautẽlis* up. Kri., up. Pbr., up. Žml., *Striautà* up. Jnš., *Striaũtas* up. Žml. Iš liet. *sraũtas, sriaũtas, straũtas, striaũtas* „srovė, tėkmė“ (LKŽK).

Srėbãlė up. Klp. Iš liet. *srẽbti* „skystą valgį skubiai į gerklę traukti“ (LKŽK).

Sriaũtas up. Akm. ir kt., *Sriaučiùkas* up. Šl., *Sriautẽlis* up. Žd. — žr. *Sraũtas*.

Srìbulis up. Šlv. Kilmė ne visai aiški. Galbūt šaknis *srib-* sietina su *srėb-* ir *sriub-*, žr. *Srėbãlė, Sriùbupis.*

Sriùb-upis up. Dr. Plg. liet. *Sriubà* l. Krn. Galbūt sietina su liet. *sriubà* „viralas, srėbalas“, *sriubùs* „skanus“, *sriubýti* „su šaukštu sriaubti“ (LKŽK), toliau su *Srìbulis* up. Šlv., *Srėbãlė* up. Klp. (žr.). Plačiau dėl *srėb-, sriub-* žr. E. Fraenkel, 1962, p. 889, 890, 945; M. Vasmer, 1971, p. 604.

Striùt-upis up. Skd., *Srùt-upė* up. Pbs. Iš liet. *sriùtos, srùtos* „skysti nešvarumai“ (LKŽK).

Srovẽ up. Lkm. (*Srovináitis* ež. Lkm.), up. Užp. Iš liet. *srovẽ* „vandens tėkmė“ (DLKŽ).

Srúog-upis up. Užp. Ten pat *Srúog-a-raistis* rst. Greičiausiai iš pvd. *Srúoga,* kuri Užpalių apylinkėse ypač dažna. Todėl ryšys su žemaičių žodžiais *sruogti* „tvinti, plūsti“, *sriúoga* „tarpais einantis lietus“ ir pan. abejotinas (plg. S. Karaliūnas, 1973, p. 39).

Srúoja up. Als., *Srúoja* (*Didžióji* ir *Mažóji*) up. Pln. Sietina su

liet. *sraũjas* „sraunus, greitas“, *srū́ti* „sruventi, tekėti“ ir pan. Dar žr. K. Būga, 1958, p. 486; P. Jonikas, 1950 / 51, p. 14.

Srùt-upė up. Pbs. – žr. *Sriùt-upis.*

Stãbė, *Stẽbė* up. Gdž., *Stabìngis* ež. Sn. Plg. liet. *Stãb-alkis* pv. Krk. (antrasis sandas iš *alkà* ar pan. – žr. *Alkà*), *Stabìnė* pv., kln. Šll., kln. Varn., *Stãbiškė* pv. Lkv., *Stãbo kū̃lis* ak. Ms., *Stãbo laũkas* Pbr., *Stabavìskas* pv. Vrn., lat. *Staba dambja-ezers* ež., *Staba-gals* pv., *Staba-pļava* pv., *Stabu-pļava* pv., *Stabu-rags* (LVK).

Upės vardo *Stãbė* variantas *Stẽbė*, matyt, yra antrinis, vėlesnis, pasidarytas pagal kitus liet. kalbos žodžius su *steb-* (*nustèbti*, *stebė́tis* ir pan.).

Toliau plg. pr. vv. *Stabayen*, *Stab-e-gode*, *Stab-e-lauken*, *Stabingen* < pr. *stabis* „akmuo“ (G. Gerullis, 1922, p. 171–172). Dar žr. I. Duridanov, 1968 a, p. 356–357; to paties, 1975, p. 24; J. Nalepa, 1971, p. 32.

Arealiniu požiūriu ežero vardo *Stabìngis* siejimas su pr. *stabis* yra visai suprantamas. O *Stãbė*, *Stẽbė* šia prasme aiškaus motyvavimo neturi. Nedarydamas jokių išvadų, noriu atkreipti dėmesį, kad į vakarus nuo Nevėžio pasitaiko ir daugiau vietų vardų, turinčių tam tikrą ryšį su prūsų (tiksliau – jotvingių) vardynu – plg. *Kir̃šinas* up. Bsg. ir ypač (žinoma, jeigu šis vardas nėra naujas, dirbtinis) *Jadzvìngų kapaĩ* kalnelis prie Padubysio. Be to, atkreiptinas dėmesys ir į neabejotiną prūsų–Šiaurės Lietuvos paralelę, būtent, į upės vardą *Dãbikinė*, kurio ryšys su pr. *debica*, *debīkan* „didelis“ pakankamai akivaizdus (žr. *Dãbikinė*).

Antra vertus, daugelis minėtų latvių toponimų su *stab-*, bent jau reikšmės prasme, gali būti siejami ir su pr. *stabis* „akmuo“, ne tik su lat. *stabs* „stabas“ ar „stulpas“ (V. Dambe, 1972 a, p. 61). Dėl slavų toponimų su *stab-* žr. J. Nalepa, 1968 a, p. 88–97.

Stač-šlaitė up. Krk. Iš liet. *stãčias*, *statùs* (žr. *Stãtasis*) ir *šlaĩtas* (žr. *Šlaĩtas*).

Stajė̃tiškio ẽžeras Ad. (kitas Gaĩdžio vardas): *Stajė̃tiškis* k.

Stal̃g-upis, *Stal̃g-upalis* up. Pln. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Stal̃gas*. Ten pat *Stalgė́nai* k. Ar kaimo vardas *Stal̃gas* gali būti susidaręs iš *Stal̃gupio* ankstesnės lyties **Stalgas*, neaišku. Plg. liet. *Stal̃g-ia-balė* pv. Krsn. Galbūt sietina su liet. *stalgùs* „smalstus“, *stal̃gti* „stalgiam, smalsčiam darytis, smilti“ (DLKŽ).

Stángė, *Stángis* up. Mrk., up. Vrn. Plg. lat. *Stangas-dūksts* b., *Stàngas-pļava* pv., *Stañguôņi* mš., *Standze* up., *Stañdz-grãvis* grv., *Standzìene* pv. (LVK). Sietina su liet. *stangùs* „standus, nelankstus, stangrus“ (DLKŽ). Dar žr. *Stùngupis.*

Stan-upỹs up. Brš. Pirmasis sandas iš liet. avd. *Stanỹs*, *Stãnius* ar pan.

Stareĩnis ež. Sem. Greičiausiai vėlesnis perdirbinys iš kaimo vardo *Stareĩnė.*

Star̃kalizdis up. Jž. Iš pievos vardo *Star̃kalizdis.*

Star̃kilas, *Starkilẽlis* up. Mšk. Greičiausiai iš miško vardo *Star̃kilas* (< ? **Stark-kilas*).

Stařkė up. Vlkj., *Stařk-upis* up. Nv. Plg. liet. *Stařkė* pv. Vlkv. Upių vardai iš liet. *stárkas, stař-kas,*, pr. *starkis*, lat. *starks, stārks, stęrks* „sterkas" (žr. B. Laumane, 1973, p. 251–252).

Stařklizdis up. Slč. Iš pievos, miško vardo *Stařklizdis*.

Staškìnės ẽžeras Ml.: *Staškì-nė* k.

Stãtasis up. Žl. (kitas Atãkaito vardas), *Statikáitis* ež. Ml. (kamienas *statik-*, matyt, išvestinis, iš šaknies *stat-* ir priesagos *-ik-*), *Stat-ùpis* up. Vnd., *Stãt-upelis* up. Nmk. Iš liet. *statùs* „staigiai aukštyn kylantis; tiesus" (LKŽK), *stã-tasis* „statusis".

Statkū́niškės ež. Žsl. Priesagos *-iškės* vedinys iš avd. *Statkū́nas*.

Stat-ùpis up. Vnd., *Stãt-upelis* up. Nm. – žr. *Stãtasis*.

Staugenà, *Stauganà* up. Kltn. Kilmė ne visai aiški. Plg. liet. *Staug-ė̃-kalnis* kln. Trš., *Staugùtis* mš. Gdr., lat. *Stàudzīte* pv. (LVK). Siejama su liet. *stáugti* „švilpti, ūžti, kaukti" (žr. P. Jonikas, 1950 / 51, p. 15). Bet plg. *Staũ-giškė* up. Mrs.

Staũgiškė up. Mrs. Greičiausiai iš avd. *Staugỹs, Staugà, Staũ-gas* ar pan.

Stavarýgalos ẽžeras Glv.: *Sta-varýgala* k.

Stavìščiai up. Lap., *Stavìs-tis* ež. Pbrd. Plg. liet. *Stavìsčia* dr. Šlv., pv. Žsl., *Stavišče* pv. RdmV., pv. Nmč. Plg. brus. *ставішча* „tvenkinys" (I. Jaškin, 1971, p. 178).

Stegìnė, *Stagìnė* up. Onš., *Ste-gìnis, Stagìnis* ež. Onš. Plg. liet. *Stẽginės* b., gn. Dlt. Greičiausiai sietina su liet. *stegė̃* „tokia žuvis, dyglė, dygsnė, dygė, dygutis, ragė" (LKŽK).

Stelmužės ẽžeras Imb.: *Stel-mužė* k.

Stérkiškio ẽžeras Dbk.: *Stér-kiškis* k.

Steřvas, *Seřvas* ež. Varn., *Ster-vẽlis* ež. Brs., *Steřv-intakis* up. Jrb. Plg. lat. *Stirve* up. (LVK). Šių hidronimų šaknis *sterv-* greičiausiai yra su įspraustiniu priebalsiu *t* iš *serv-* (plg. *straũtas* : *sraũ-tas* ir pan.). Šaknis *serv-* sietina su *Sárva* up. Grnk., *Sarià* up. Švnč. ir pan.

Stidìlis up. Mlt. Kilmė neaiški. Plg. (?) liet. *Stiẽdės, Stiedãlės* dr. Grg. Bet greičiausiai sietina su liet. *stidénti* „drebėti, virpėti nuo šalčio" (LKŽK) – vandens tėkmės apibūdinimo ar pan. prasme.

Stìgrė up. Šv. Netoliese yra *Stigrė̃nai* k., *Stigrãliai* k. Galbūt kamienas *stigr-* yra su determinantu *r* iš *stig-*, plg. liet. *stìgti, stýgti* „rimti, nurimti" (LKŽK).

Stỹklis up. Ms. Kilmė neaiški. Galimas daiktas, kad ir pamatinė lytis yra netiksli – žr. *Stìklius*.

Stìklius ež. Krtv., *Stikl-iùpė* up. Lap. Plg. liet. *Stiklìnė* st. Erž., vieta Vėzgio upėje Rd., l. Nv., lat. *Stikl-ęzęrs* ež., *Stikl-valks* up. Galbūt sietina su liet. *stìklas* „trapi, skaidri medžiaga, gaunama lydant smėlį" (DLKŽ), lat. *stikls* „stiklas".

Stiñčius up. Skdv., *Stintinė* ež. Ds. Iš liet. *stìnta* „tokia žuvis" (LKŽK).

Stird-upis up. Tt. Kilmė neaiški. Pamatinė lytis abejotina – gali būti iš **Stirtupis* (žr. *Stìrta*) ar iš **Skird-upis* (žr. *Skérdžia*).

Stìrna, *Stirnẽlė* up. Gdr., *Stìrna*, *Stirnãvas* ež. Mlt., *Stirnavė* up. Dbg., *Stirnẽ* up. Mlt., *Stìrniai*, *Stìrnių ẽžeras* Mlt. (pastaroji lytis yra iš kaimo vardo *Stìrniai*, nors kaimas savo ruožtu, matyt, gavo vardą iš ežero vardo *Stìrniai*, **Stirnis* ar pan.), *Stirnìnė* up. Jnk., *Stìrn-upis* up. Kdl., up. Krš., *Stirn-upẽlis* up. Žž. Plg. liet. *Stìrn-a-balė* b. Antz., b. Pkr., pv. Vrn., pv. Lzd., *Stìrn-a-kalnis* kln. Grl., *Stir̃n-a-plynė* b. KzR., *Stirn-ã-šakis* pv. Srv., *Stir̃nės* plk. Tl., *Stirnìnė* pv. Jnk. Matyt, iš liet. *stìrna* „elnių šeimos žolėdis gyvulys" (DLKŽ). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 25; J. Endzelin, 1934, p. 117.

Stìrta up. Kpč., *Stìrtos* ež. Lp., *Stirt-upė* up. Rg., *Stir̃t-upis* up. Sd. Plg. liet. *Stìrt-a-kalnis* pv. Aps., *Stirtãlė* pv. Žd., *Stìrt-a-pievė* pv. Dgl., *Stìrt-a-raistis* rst. Lel., *Stirtẽlė* pv. Pmp., *Stirtẽlės* pv. Dgč. Dauguma mikrotoponimų, matyt, sietina su liet. *stìrta* „didelė sukrautų šiaudų, javų ar šieno krūva; malkų rietuvė" (dėl šio žodžio plačiau žr. V. Dybo, 1974, p. 93; E. Fraenkel, 1962, p. 909). Hidronimus bene įtikimiau vesti iš liet. *stìrta* „maža blizganti žuvelė, mėgstanti plaukioti prieš srovę" (K. Būga, 1959, p. 385). Plg. pr. *Stirt-azire* (F. Daubaras, 1978 a, p. 59).

Stìrvietė up. Skd. Iš pievos vardo *Stìr-vietė* pv. (< **Stirt-vietė*, plg. *Stirtãvietė* pv. Mlt., b. Užp., pv., b. Ktk., pv. Antz., pv. Srv., pv. Šmn., pv. Tj., pv. Aln., pv. Rm., pv. Gdr.).

Stogẽlis up. Dgl. Plg. liet. *Stõgė* b. Plt., *Stõgės* l. Tl., *Stóginė* dr. Tv., dr. Krž. Galbūt sietina su liet. *stógas* „ūgis, augumas, sudėjimas; namo dangtis" (DLKŽ).

Stõjų ẽžeras Rud.: *Stõjai* k.

Stõrė up. Mlt., *Storẽ* up. Dlt., *Stór-upelis* up. Rz. Iš liet. *stóras* „didelės apimties, drūtas" (DLKŽ).

Stõšk-upis up. Žvr. Pirmasis sandas iš avd. *Stõškus*.

Stoš-upỹs up. Srd. Pirmasis sandas iš avd. *Stõšius*.

Stráigių upẽlis Švn.: *Stráigiai* k.

Stráisk-upis, *Tráisk-upis* up. Prn. Ne visai aišku, kuri šių dviejų lyčių yra pirminė, kuri antrinė. Vis dėlto, atrodo, variantas su priebalsiu *s* žodžio pradžioje yra naujesnis, plg. *Traiskalnis* < ?**Traisk-kalnis* kln. Skp. Galbūt *traisk-* sietina su *tráiskanos* „draiskanos, skudurai" (LKŽK) – krantų konfigūracijos ar pan. prasme.

Strakabalỹs up. Antz. Iš pievos vardo *Strakabalỹs*.

Strañkščius, *Strañkštis* up. Krn. Plg. 1784 m. *Strankcza* up. (VS III 67). Galbūt iš **Strang-ščius* < *strañgas* „tokia žuvis" (ar *strañgas* „viržiai" – LKŽK). Dar plg. *Struñgė* up. Žgč.

Straujá up. Mrk. Plg. liet. *Straũjos* pv. Vrnv. Iš liet. *straũjas* „sraunus", lat. *stràujš* „sraunus", *strauja* „srovė, srautas" (J. Otrębski, 1965, p. 70).

Straũtas up. Krč., *Strautẽlis* up. Krž. ir kt. – žr. *Sraũtas*.

Straũzdis ež. Ūd., *Straũzd-upis* up. Dr. Plg. liet. *Straũzdis* pv. Al. Kilmė ne visai aiški. Įmanomos kelios interpretacijos, kurių bene įtikimiausia būtų siejimas su liet. *straũjas* „sraunus", *srusti (srudžiu, srudžiau)* „apkraujinti, sukruvinti", *sr(i)ũdinti* „drėkinti?" ir pan. (plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel,

1962, p. 888). Bet plg. dar liet. *strauzėti* „šalti, šiurpti", *sraũzdė* „kraujažolė" (LKŽK).

Strauzgėlẽ, *Straũzgėlė*, *Straũzgilė* up. Dlt. Greičiausiai pirmieji du variantai (*Strauzgėlẽ*, *Straũzgėlė*) yra antriniai, substituciniai, atsiradę liaudies etimologijos būdu žodžio galą *-gilė* susiejus su *gėlẽ*. *Straũzgilė* būtų sudurtinis žodis: **Strauzd-gilė* – dėl *strauzd-* žr. *Straũzdis*, dėl *-gil-* plg. liet. *gilùs* (žr. *Gìlis*).

Strãzd-upis up. Lk., up. Lkš., *Strazd-ùpis* up. Kr., *Strãz-ravis* up. Šlv. (iš **Strazd-ravis*). Iš liet. *strãzdas* „toks giesmininkų šeimos paukštis" (DLKŽ).

Strebùkas, *Strẽbas* up. Čk. Šaknis *streb-* greičiausiai yra su įspraustiniu priebalsiu *t* iš *sreb-*, plg. lat. *strèbt* „srėbti" (LVV III 1087). Dėl *sreb-* plg. liet. *Srėbãlė* up. Klp.

Strėčià up. Švnč. Plg. *Стрячи* kelios up. (Černicos, Kolpenkos, Ostro, Sožės int.). K. Būga kildina iš **Sirinčia* (K. Būga, 1961, p. 607). Tai būtų priesagos *-intjā* vedinys iš šaknies **sir-*, dėl kurios žr. *Sìrija*. Dar žr. V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 209.

Strėl-upỹs up. An. Plg. liet. *Strẽl-a-kalnis* šlaitas Jsv., *Strėl-ẽ-pievė* krm. Lkš. Galbūt sietina su liet. *strėlẽ* „iš lanko šaunamas smailus plonas strypelis" (DLKŽ). Upės vardo atveju tokį siejimą galima būtų aiškinti upės vagos tiesumo ar pan. prasme.

Strepetìnės upẽlis Všt. Galbūt iš vardininkinės lyties **Strepetinė* < liet. *strepetỹs* „tokia karpinių šeimos žuvis" (DLKŽ).

Strėvà up. Žž., *Strėvỹs* ež. Sem. (ir *Strėváitis* ež. Sem.). Plg. pr. *Strewe* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 174). Iš liet. *strėvùs, -à, -ì* „sraunus" (LKŽK), plg. sen. ind. *sravati, sravate* „teka, plūsta" (J. Otrębski, 1963 d, p. 27).

Strėviniñkų ẽžeras Vvs.: *Strėviniñkai* k.

Striaũnė up. APnm. Iš liet. *striaunùs, -ì* „sraunus" (LKŽK). Plg. pr. *Stromke* ež., siejamą su lat. *stràume* „srovė" (G. Gerullis, 1922, p. 175).

Striaũtas up. Žml., *Striauta* up. Jnš. – Žr. *Sraũtas*.

Strìdinis (ar *Strỹdinis*, plg. *Strỹdenė* pv. ten pat) up. RdN. Plg. liet. *Strìdinis* l. Kri., *Strỹdinė* (ar *Strìdinė*?) pv. Jnš. Galbūt sietina su lat. *strīdiņš, strīde, strīds, strìds* „aptvaras, tvora" (LVV III 1091).

Strigúotinė up. Vrn. Plg. liet. *Strygà* kln. Mlt., *Strỹgalės* mš. Žd., *Strigẽlis* dr. Kvr., lat. *Strig-upīte* up., *Strigu-purvs* b., *Striga-grāvis* grv., *Strigu-pḷavas* pv. (LVK). Galbūt sietina, ypač upės vardas *Strigúotinė*, su lat. *strieguonis, strieguons* „pelkėta, klampi vieta; išmatų, pamazgų duobė" (LVV III 1092). Ryšys su liet. *strigúoti* „smulkiai lyti", *at-strigúoti* „atšokuoti, atbėgti" (LKŽK) atrodo mažiau įtikimas. Dėl šių žodžių plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 922–923.

Strijus up. Įs. Matyt, iš **Striįus*, kur *stri-* galėtų būti siejamas su kitais liet. hidronimais, turinčiais šaknį *str-*: *Straũtas* up. Krč., *Straujà* up. Mrk. ir pan. Plg. *Стрий* Dnestro dš. int., kuris siejamas, be kita ko, ir su pr. *Strewe* ir kt., su liet. *straũjas, straũtas, srovẽ* (plačiau žr. V. Petrov, 1965, p. 165). Paralelė *Strijus* ir Стрий yra tokia akivaizdi, kad hidronimo *Strijus* kitokie

ryšiai, sakysim, su liet. *strijà* „sritis, teritorija" (plačiau dėl šio žodžio žr. K. Būga, 1959, p. 607–608), gali būti tik spėjami.

Strìkas ež. Ktk. Plg. liet. *strikà* „siūlė", *strìkas* „medžio ūgis į plotį" (LKŽK).

Striùgis ež. Jrb. Plg. liet. *Striugiùkas* pv. Krš. Iš liet. *striùgas* „striukas, trumpas" (LKŽK).

Striukóji up. Jnšk. Plg. liet. *Striùkė* pv. Vrn. Iš liet. *striùkas* „trumpas" (DLKŽ).

Striūnà up. Vlkj., *Strūnà* up. Švnč. (ir *Strūnẽlė* up. Švnč.). Matyt, kamienas *str(i)ūn-* yra iš **sr(i)ūn-*, kuris sietinas su liet. *sriū́ti, srū́ti (srūvù* ir *srūnù)* „sruventi, tekėti", toliau – su *sraunùs* (žr. *Striaũnė*) ir pan. Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 69; V. Toporov, 1977, p. 106.

Striuñg-ia-brūzis up. Pjv. Galbūt iš kokios kitos vietos (bravaro ar pan.) vardo **Striungiabrūzis* (liet. avd. *Striungỹs, Strungỹs* ir *brū́zas* „aludaris" – LKŽ I 1097).

Striùnkių ežerẽlis RdN. Pirmasis komponentas asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Strùnkis, Strunkỹs.*

Striūn-pjaunis up. Grk. – žr. *Striūnà.*

Striùpė up. Rd., *Striūpỹs* up. Ktk. (< **Striupys?*). Plg. liet. *Striupeĩkis* pv. Antz., *Striùp-kalnis* kln. Snt., lat. *Strups, Strupe* ež., *Strupis* giluma upėje, *Strupais* b., *Strupji* pv. (LVK). Galbūt sietina su liet. *striùpas* „šiaudo gabalas; žmogus be abiejų kojų", *striùpkis* „trumpas" (LKŽK), lat. *strupjš* „trumpas" (LVV III 1095).

Strõmis ež. Ant. (ir *Stromẽlė* up. Ant.). Plg. liet. *Strõm-kalnis* kln. Lk. Šaknis *strom-,* matyt, yra su determinantu *m* iš *stro-* < **strā-*, plg. liet. *strovẽ* „srovė", *Srovẽ,* up. Lkm., *Straujà* up. Mrk. Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 105–106.

Strum̃bagalvė, *Strum̃bagalvės upẽlis* up. Rdm. Pirmasis variantas (*Strum̃bagalvė*) yra netikslus, nesamas. Žmonių vartojamoji lytis yra tik kilmininkinė – *Strum̃bagalvės upẽlis* < *Strum̃bagalvė* < **Stumbr-a-galvė* k. (K. Būga, 1958, p. 379; V. Ivanov, 1977, p. 147).

Strūnà up. Švnč. – žr. *Striūnà.*

Struñgė up. Žgč. Plg. *Struñgiai* b., mš. Vnd. Galbūt sietina su liet. *strùngas, struñgas* „kopūsto kotas; branktas", *strungỹs* „mažas ir storas žmogus" (LKŽK).

Strūzdà up. Auk. Galbūt sietina su liet. *Straũzdis* ež. Ūd.

Stūglių ežeriùkas Švnč.: *Stūgliaĩ* k.

Stùjų upãlis Tl. Kilmė neaiški. Gal iš kokios kitos vietos (užutekio, senvagės ar pan.) vardo **Stujos,* plg. liet. *nu-stùiti* „nurimti" (LKŽK). Bet gali būti ir tiesiog iš upės vardo nominatyvinio varianto **Stujos.*

Stulgỹs up. Prnv. Plg. liet. *Stul̃gė* kln. Auk., *Stùlgė* pv. Erž., *Stulgẽlis* kln. Btr., *Stùlgės* pv. Tl., *Stulgià* kln. Lel., *Stul̃gis* kln. Mrs., kln. Žg., *Stulgỹs* kln. Ut., *Stulg-ã-kelis* kl. Ukm., *Stul̃g-ia-balis* l. Pmp., *Stulg-ia-kalnis* kln. Ktk. Greičiausiai sietina su liet. *stulgùs* „pailgai apvalus, apvalainas; pailgai apskritas, apskritainas" (DLKŽ). Kartais, žinoma, ypač turint galvoje mikrotoponimus, įmanomas ryšys ir su liet. *stulgỹs* „toks tilvikų šeimos paukštis" (ten pat.).

Stul̃pas up. Trk., *Stul̃pis* up. Vb. Plg. liet. *Stul̃pas* b. Brš., *Stulpẽlis* pv. Dbk., rst. Blnk., mš. Dgč.,

pv. Slk., pv. Trgn., l. Dbč. *Stul̃pės* klv. Varn., *Stul̃p-balė* pv. Km., *Stul̃p-pievė* pv. Lbv., pr. *Stolpe* (G. Gerullis, 1922, p. 174), jotv. *Stulpin* ež. (K.-O. Falk, 1973 b, p. 43). Galbūt sietina su liet. *stul̃pas* „stačias į žemę įbestas rąstas; kas panašu į tokį stačią rąstą; drabužio raukšlė, klostė" (DLKŽ). Dėl semantikos plg. Dnepro baseino *Столбянка*, *Столбенка*, siejamą su rus. *столб* „stulpas" (žr. V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 209).

Stum̃brio ẽžeras Ps. Iš avd. *Stumbrỹs.*

Stumbrỹs ež. Dgl., *Stum̃brinė* up. Krsn., *Stum̃brinė* ež. Smal. Iš liet. *stum̃bras* „stambus laukinis žinduolis, panašus į jautį" (DLKŽ).

Stùng-upis up. Skdv., *Stung-upỹs* up. Jsv. Plg. liet. *Stùngė* kln. Plt., *Stùngis* klv. Btg., *Stuñgojus*, *Stungus* kln. Dg., *Stùng-a-balė* b. Prn. Matyt, sietina su liet. *stungùs* „nejudrus, sustingęs" (LKŽK), *stùngis* „peilio pjaunamoji dalis; prastas, senas, neaštrus peilis" (DLKŽ). Dar žr. *Stángė.*

Stuobrìnė up. KzR. Iš liet. *stuobrỹs* „medis be viršūnės" (DLKŽ).

Stùrt-upis, *Sturt-upỹs* up. An. Plg. liet. *Sturt-a-vietė* mš. Krč., lat. *Stùrti* kln., *Stùrti* vs., *Stùrti* k. (LVK). Matyt, sietina su liet. *stùrta* „sena, suplyšusi kepurė" (LKŽK), lat. *sturnis* („galva tik stīva kâ sturnis") (LVV III 1108). Galbūt tai konfigūracinės ar pan. reikšmės upės vardas.

Subãčinė Dysnų ež. dalis Dkšt. Iš liet. avd. *Subãčius*, *Sùbačius.*

Sùbedis up. Tl. Ten pat *Sùbedžiaĩ* ln. Galbūt iš liet. *subèsti* „sukasti", *subèsti* „arti sukišti, subrukti" (LKŽ I 783).

Sudarvẽ, *Sudervẽ*, *Sudarvénka* up. V. Kilmė visai neaiški. Dėl metatezės nėra neįmanomas pasikeitimas iš **Sudravė* (**Sudrevė*). Tai būtų priešdėlio *su-* vedinys iš *drav-*, dėl kurios žr. *Drãvinė*. Paralelė su sl. *Suderevo* up. Naugarduko apylinkėse, sen. rus. *suderevь*, *suderevъ* „artimai, kaimynystėj" < *sǫ-* ir **derva* „dirva" < **sǫdrvь* „tai, kas ribojasi su laukais, kas šliejasi prie lauko" (W. Boryś, 1973, p. 135) kelia abejonių dėl semantikos. Jeigu ši paralelė pasirodytų tikra, tuomet upės vardas būtų antrinis, kilęs iš gyvenamosios vietos vardo. Bet tokiai prielaidai nepritaria ta aplinkybė, jog jau 1784 m. upė turėjo savo vardą *Suderwa* (VS I 81). Tad bene įtikimiausia būtų manyti, jog upės vardas *Sudarvẽ*, *Sudervẽ* turi šaknį *sud-* ir priesagą *-arvė*, *-ervė*. Pastarasis variantas, atrodo, yra senesnis, pirminis, plg. *Судеревской волости* 1524 m., *Sudervia* 1596, 1637 m., *Suderwie* 1691 m., *Suderwa* 1773 m. (V. Jurkštas, 1979), *Suderwa* mstl. 1784 m. (VS I 37), *Suderwa* mstl., *Suderwa* || *Suderwianka* up. (SG XI 549). Dėl *sud-* žr. *Sudotà*, dėl priesagos *-arvė*, *-ervė* plg. *Med-érva* up. Rm., *Šak-arvà* up. Lkm.

Sudotà up. Švnčl., *Sudotà* ež. Švnčl. (ir *Sudotẽlis* ež. Švnčl.). Atrodo, kad čia minėtinas ir *Sudziõnas* up. Krkn. (galbūt, nors ne visai aišku, iš **Sudžionas*: priesagos *-onas* vedinys iš šaknies **sudj-*). Plg. lat. *Suda* up., *Suda* pv., *Sud-upe* up., *Sudas-purvs* b. (LVK). Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su lat. *sudīt* „vikriai, mikliai, greitai eiti;

skubiai, atidžiai, šniukštinėjant ieškoti" (LVV III 1114). Bet žr. *Sūduonià.*

Sùdramala up. Nj. Jeigu ne iš **Sudrab-mala* < lat. *sudrabs* „sidabras" (LVV III 1114) ir lat. *mala* „kraštas; krantas; riba" ir t. t. (ten pat, II 555, A. Vraciu, 1971, p. 183–184), tuomet greičiausiai iš liet. *sùdramala* „griaustinis, vėjas, lietus kartu, audra; sumaištis, suirutė, sąmyšis, triukšmas"(LKŽK).

Sūduonià, *Sūduonė* up. Ldvn. (tai upės vardas, iš kurio kildinamas etnonimas *Sūduvà*, plg. *Sūdavà* k. Vlkv.), *Sū̃d-upis* up. Klm. Šaknį *sūd-* dar turi liet. *Sūdai* kln. Klm., *Sūdãlės* pv. Krt., *Sū̃d-a-raistis* b. Aln., pv. Všn., *Sūdẽlis* mš. Ad., *Sū̃d-kalnis* kln. Užv., *Sū̃d-laukis* l. Akm., *Sū̃d-pjaunis* pv. Tv. Toliau galbūt sietina su liet. *sūduvà* „klampynė raiste, akis, garmala", lat. *sudeksis* „gipsas", mnd. *sudde* „valka, bala", isl. *suddi* „drėgmė" ir pan. (plačiau žr. B. Savukynas, 1963, p. 324; A. Nepokupnyj, 1976 b, p. 111–112). Plg. J. Otrębski, 1963 d, p. 27; S. Karaliūnas, 1973, p. 61–62; W. Schmalstieg, 1976, p. 18.

Sudziõnas up. Krkn. – žr. *Sudotà.*

Sugedà, *Sudegà* up. Pbs. Santykis tarp variantų neaiškus. Vis dėlto, atrodo, antroji lytis (*Sudegà*) greičiausiai bus vėlesnė, antrinė, liaudies etimologijos būdu atsiradusi pagal *sudègti, sùdega* ar pan.

Šaknis *sug-* jau yra sieta su pr. *suge* „lietus" (J. Otrębski, 1949 a, p. 151). Galbūt čia priklauso ir lat. *suga* „plaukianti ledo lytis; vanduo ant ledo" (LVV III 1115).

Sukrà, *Sùkrė* up. Vvs. Iš liet. *sukrùs* „kuris garankščiuojasi, susuktas" (DLKŽ).

Sukraipýtinė, *Sakraipýtinė* up. Pkn. Iš liet. *sukraipýti* < *kraipýti* „į šalis sukioti" (DLKŽ).

Sùk-upis, *Suk-ùpis* up. Kltn. Iš liet. *sùkti* „kreipti, krypti į kurią pusę; judėti ratu, aplink", *sùktas* „susuktas, dvigubas" (DLKŽ).

Sul̃d-upis up. Trk., up. Pp. (kitas Sū̃dupio vardas). Matyt, tai tam tikri perdirbiniai iš tarminės lyties *Sõudupis*, kur balsis *u* (su *v* atspalviu) galėjo virsti sonantu *l* (plg. *aukū́nė* : *alkū́nė* ir pan.). Tarminė lytis *Sõudupis* greičiausiai yra iš *Suõdupis* – žr. *Súodė.*

Suliavà up. Kdn., *Sùl-tekis* up. Plt., up. Šmk. Plg. lat. *Sulas-grāvis* grv., *Sulas-puôrs* pv., *Sulas-upīte* up. (LVK), pr. *Sul-palwen* < pr. *sulo* „matte, die Matte" (G. Gerullis, 1922, p. 176), liet. *sulà* „pavasarį iš medžių leidžiamos sultys" (DLKŽ), lat. *sula* „sula" (LVV III 1119). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 83; O. Molčanova, 1975, p. 65.

Sùlinkių ežeriùkas Šln.: *Sùlinkiai* k.

Sulpỹs ež. Ob. Iš liet. *sul̃pti* „čiulpti, laižyti, gerti, žįsti" (LKŽK), *sulpėti* „čiulpėti, pamažu čiulpti" (DLKŽ), plg. lat. *sul̂pît* „laižyti; siurbti, čiulpti" (LVV III 1119). Dėl šių žodžių plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 788.

Sùmiga, *Sumigà* up. Ar. Plg. liet. *Sumigiaĩ, Sumigỹs* pv. Lkč. Galbūt sietina su liet. *sumiginỹs* „įmigis", *sùmigos* „pirmas miegas" (LKŽK). Semantiką reikėtų suprasti ramumo, nurimimo ar pan. prasme. Tiesa, dar įmanomesnis būtų ryšys su liet. *mìgti* „dingti, žūti"

(LKŽ VIII 170), tik nežinoma, kad šis veiksmažodis būtų vartojamas su priešdėliu *su-*. Dėl ryšio su liet. *sùmigos, sumìgti* ar pan. plg. Dnepro baseino (Rosochos ir Desnos int.) upės vardą *Немига*, kuris laikomas baltizmu ir kildinamas, be kita ko, ir iš balt. **Ne-mig-* (žr. V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 198).

Suñgardas ež. Slk. Ten pat kaimas *Sungardaĩ* (kilęs, matyt, iš ežero vardo *Suñgardas*). Galbūt priešdėlio *sun-* (< **san-*, plg. *są-*) vedinys iš šaknies *gard-* (dėl jos plačiau žr. *Gárduva*).

Sunkìnė up. Jon. Plg. liet. *Sunk-a-raistis* pv. Dlt., *Sunkinỹs* kln. Vp. Galbūt sietina su liet. *sunkà* „išsunktas skystimas, sultys“, *suñktis* „tekėti pro siaurą tarpą“ (DLKŽ). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 66.

Súodė up. Žml., *Súod-upis* up. Jnš., up. Šl., *Súod-upelis* up. Ss. Plg. liet. *Suõdė, Suodà* pv. Pjv., pv. Žal., *Súoda* pv. Mšk., *Suõdė* pv. Srv., *Súodės* dr., krm. Šd., *Súodinė* ar. Pn., l. Šl., pv. Lkč., *Súodai* ar. Pkr., l. Pš., ar., l. Sml., *Súodas* l. Šln., pv. Krtn., *Súodos* ar. Plt., pv. Tl., *Súod-upis* mš. Trk., lat. *Suodus* pv., *Suôde, Suôdene* up., *Suôda-dīkis* tv., *Sùoda-pũrs* b., *Suodējs* pv. (LVK). Galbūt sietina su liet. *súodys, súodžiai* „nesudegusio kuro juodos dalelės; paišai“ (DLKŽ). Dėl semantikos plg. liet. *súodžių žẽmė* „juoda žemė“, lat. *suôdu zeme* „juodžemis, puvėsinė žemė“ (LVV III 1136). Plačiau dėl šių apeliatyvų žr. S. Karaliūnas, 1973, p. 59 t. t.

Suojà up. Aln., *Suojỹs* ež. Aln. Galbūt finougrizmas, sietinas su karel. *Суо-ярви* ež., suom. *suo* „bala“ ir pan. (plačiau žr. A. Vanagas, 1971, p. 150). Bet plg. K. Būga, 1958, p. 514, 523.

Suosà up. Sb., *Suosà* ež. Všn., *Suosẽlis* ež. Dbg., *Suosõnė* ež. Sem. Gali būti finougrizmai, plg. fu. *Суась-ярви* < suom. *suo*, est. *suu* „bala“ (L. Kettunen, 1955, p. 226; A. Vanagas, 1971, p. 150; V. Polák, 1975, p. 165). Bet visai įmanomas ir ryšys su liet. *suõsas, suõsis* „rūpestis, bėdos“, *suõstis* „krimstis, rūpintis“, plg. *suoslỹs* „verksnys, rėksnys; įkyruolis“, *suõstis* „verkšlenti, nuolat skųstis, būti nepatenkintam“ (LKŽK). Liet. žodžiai su *suos-* gimininingi su liet. *saũsas* „išdžiūvęs“, *sùsas* „niežai“ ir pan. (E. Fraenkel, 1962, p. 943). Tad hidronimai su *suos-* galbūt turėjo pirminę sausumo, išdžiūvimo ar pan. reikšmę.

Súotakas up. Krn. Galbūt su šaknies apofonija iš *sutekė́ti* „subėgti, susilieti“.

Supỹnė up. Tt. Plg. liet. *Supýnas* pv. Erž., *Supỹnė* ar. Auk., *Supóji* pv. Imb. Matyt, sietina su liet. *sùpti* „liūliuoti, linguoti“, *sùpytis* „suptis, sūpuotis“ (LKŽK).

Suraižõs upẽlė Ktk.: *Suraižà* k.

Sū̃rė up. APnm., *Sū́ris* up. Rdn., up. Sem., *Sūrùsis* up. Lbv., *Sū̃rava* up. Krsn., *Sūrẽlė* up. Btr., *Sū́rinė* up. Krkn., *Sū́rinis* up. Všt., *Sū́rinis* ež. Všt., *Sū́r-upis* up. Rs., *Sū̃r-upis* up. Tl., up. Vkš., *Sūr-upė* up. Bb., *Sūr-upelis, Surpelỹs* (< **Sūr-upelys*) up. Tj. Matyt, iš liet. *sūrùs* „su druska, turintis daug druskos“ (LKŽK).

Sùrglodė up. Vrn. Ten pat pieva, dirva *Sùrglodė, Sùrglodas*. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sudurtinis vardas **Sur-glodė*. Dėl *glod-*

plg. liet. *Glõdymai* pv. Auk. (liet. *glodùs* „lygus, glotnas, gluotnas“ LKŽ III 432). Sando *sur-* kilmė neaiški. Gal *sur-* iš *sūr-*? (žr. *Sū̃rė*). Tačiau greičiausiai *sur-* yra priešdėlis (jotvingiškas?), plg. pr. *surgi* : *sur* „um (apie)“ ir *gi* (R. Trautmann, 1910, p. 442).

Surk-upỹs up. Dt., up. Šv., *Sur̃k-upis* up. Užv. Plg. liet. *sur̃kti* „labai susukti“, *surkùmas* „tamprumas, lankstumas“, *surkùs* „lankstus, tampus, nelūžtantis“ (LKŽK). Nors gali būti ir iš liet. avd. *Surkỹs, Sur̃kus* ar pan.

Surmià, *Sur̃mė* up. Jz., *Surmiùs* ež. Jz. Kilmė visai neaiški. Plg. liet. *Surmõs píevos* Tvr. < *Surmà* k. (kuris gali būti iš avd. *Sùrma*). Ryšys su slavizmu *surmà* „toks muzikos instrumentas“ (lenk. *surma* < turk. *surna* „toks muzikos instrumentas, trombonas“ – A. Brückner, 1957, p. 526; dar žr. E. Fraenkel, 1962, p. 945; K. Būga, 1959, p. 616) abejotinas dėl semantikos. Plg. dar lat. *Sur̃ma* k., *Sur̃mas* k. (LVK). Galbūt šaknis *surm-* yra apofoninis šaknies **sar(m)-*, *ser(m)-* ar pan. variantas, plg. *Sérmas* up. Šll.

Sur̃miškis up. Pjv. Galbūt iš avd. *Sùrma* ar pan. Nors žr. *Surmià*.

Sūsià ež. Klvr. (variantas *Sū́sninkų ẽžeras* yra iš kaimo vardo *Sū́sninkai*). Galbūt čia minėtina ir *Susienà* up. Kvr. Plg. Latvijos upės vardą *Susėjà* (lietuvių ištarimu – K. Būga, 1961, p. 863), liet. *Susýnas* mš. Jnk., lat. *Sûs-upe* up. (LVK). Galima įtarti ryšį su liet. *sū̃sis* „niežai, susas“, *sū̃sas* „niežai, susas“ (LKŽK). Dėl semantikos plg. liet. *Sùskės* mš. Jnš., *Sùskė* pv. Krž.: liet. *sùsti* „nykti, menkėti, džiūti, skursti“, *sùskis* „kas nususęs, nusigyvenęs“ (DLKŽ).

Susiẽdas ež. Mlt. Plg. liet. *Susiẽdiškis* l. Brž. Galbūt iš liet. slavizmo *susiẽdas* „kaimynas“ (LKŽK).

Suslonių̃ ẽžeras Vvs.: *Suslónys* k.

Sustójus ež. Klm. Galbūt iš liet. *sustóti* „liautis judėjus“ (DLKŽ).

Sùtk-a-revis up. Lkč. Pirmasis sandas iš avd. *Sùtkus.*

Sùtrė up. Švn., *Sutrìnis* ež. JnšM., *Sutrùkas* ež. Auk. Plg. liet. *Sutrìnės* pv. Drsk. Iš liet. *sùtros* „srutos“ (DLKŽ).

Sū́vė up. Trak. Plg. liet. *sū́vas* „toks paukštis, ūvas“ (LKŽK). Ryšys su pr. *Schwoene, Swene* up. neaiškus. Šis pr. upėvardis siejamas su lat. *Suwene, Swenen* up. (G. Gerullis, 1922, p. 178; G. Froelich, 1930, p. 68).

Sùvieko ẽžeras Imb.: *Sùviekas* k. Galbūt **Suviekas* ež. > *Sùviekas* k. > *Sùvieko ẽžeras*, plg. 1784 m. *Suwiek* ež. (VS VIII 415). Toliau žr. *Suvìngis.*

Suvìngis ež. Dg. Plg. liet. *Sū́vė* up. Trak. ir **Suviekas* ež. Imb. (žr. *Sùvieko ẽžeras*), *Suvìnės* db. Žgč. Bet ežero vardo *Suvìngis* kilmė visai neaiški. Jis yra hidronimų, turinčių priesagą *-ing-*, areale (*Apsìngis, Nedìngis, Pilvìngis* – žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 168; B. Savukynas, 1966 a, p. 172), todėl būtų pamato laikyti jį priesagos *-ingis* vediniu iš šaknies *su-*. Bet apie šaknies *su-* kilmę ką nors tikra pasakyti sunku. Įdomu, kad netoli nuo *Suvìngio* yra kitas ežeras *Savìstas*. Be to, prie Gelvonų (tolokai nuo kalbamo arealo) glūdi kaimelis, vardu *Savìngė*. Tad vėlgi kyla abejonė, ar ežero vardas *Suvìngis* nėra vėlesnis perdirbi-

nys iš *Sau̯-ingis (*Savingis). Tuomet šaknį sau- galėtume sieti su Savìstas ež. Dg. (žr.) ir pan. Bet vis dėlto, turint galvoje, kad lietuvių vardyne pasitaiko ir daugiau vietovardžių su su- (Sùviekas, Suvìnės, galbūt lat. Suwene?), tuo tarpu bene įtikimiausia būtų ežero vardą Suvìngis laikyti priesagos -ingis vediniu iš neaiškios kilmės šaknies su-.

Suviř̃kštė up. Skdv. Kilmė ir daryba neaiški. Galėtų būti priesagos -irkštė vedinys iš šaknies su- (žr. Suvìngis ež. Dg.), bet priesagos -irkštė vedinių – nei toponimų, nei apeliatyvų – daugiau tuo tarpu, rodosi, nežinoma. Gal tai koks priešdėlio su- vedinys iš šaknies virkšt-, dėl kurios plg. liet. Virkšt-a-kalnis dr. Pbs. arba, dar bene tikriau, liet. vìrkšti „džiūti, vysti; trauktis, krekėti" (DLKŽ), *su-virkšti „sudžiūti, susitraukti" ir pan.

Sváigė, Sváigis (ar Svaĩgė, Svaĩgis) up. Tl. Plg. Svaĩginas b., pv. Rm. Matyt, sietina su liet. svaĩgti „nykti sąmonei; darytis girtam", svaigùs „svaiginantis" (DLKŽ). Upės vardas greičiausiai išlaikė senesnę šaknies svaig- reikšmę, plg. sen. isl. svėigja „lenkti, sukti; gręžti", svėigr „lanksti šaka; lankstus", šv. svēga „lenktis" (E. Fraenkel, 1962, p. 947): ide. *su̯ē(i)- „lenkti, sukti; mojuoti" (J. Pokorny, 1949, p. 1041–1042).

Svaitū̃tas, Svaitùtas ež. Ds. (ir Svaitūtẽlė up. Ds.), Svaitiñgis ež. Alv. Šaknis svait- gali būti iš *sveit-, kuri toliau sietina su Svitùkas ež. Onš. Plg. Svitóžis ež. – brus. Світязь Naugardukas (lietuviškoji lytis Svitóžis A. Vidugirio užrašyta Zieteloje), pr. Switthe (G. Gerullis, 1922, p. 180), lat. Svite up. (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 66–67). Atrodo, kad prie šios grupės priklausytų ir Svetùs ež. Dg., Svetùs up. Dg. Tiesa, balsių kaita sveit-: svit- : svet-: svėt- sunkiai įmanoma (žr. R. Venckutė, 1971, p. 82). Plg. dar Svẽtimai, Švẽtimai grv., teka į Švėtę Žg. (žr.). Bet, antra vertus, Svetùs gali būti iš *Svietùs. Daugų apylinkėse nekirčiuotas prieškirtinis dvibalsis ie šiaip jau išlieka. Tačiau sporadiškai šios pozicijos dvibalsis ie gali virsti ir į e, plg. Leliónys k. – iš ežero vardo Liẽlius Stk. Kad toks virtimas įmanomas, rodo Lekẽčių pavyzdys. Šis Užnemunės miestelio vardas yra kilęs iš upės vardo Liẽkė, bet nekirčiuotas dvibalsis ie virto į e visai, rodosi, neįmanomu atveju.

Tad būtų pamato kalbėti apie tris etimologiškai vieno kelmo šaknies variantus svait- (*sveit-) : svit- : sviet-. Galima įtarti, kad šių šaknų pradinis priebalsis yra baltų dialektizmas (jotvingizmas arba sėlizmas) iš š. Vadinasi, lietuvių kalboje būtų švait- (*šveit-) : švit- : šviet-. Ši apofoninė grupė, matyt, galėtų būti siejama su liet. ãt-švaitas „šviesos atsispindėjimas" : švìsti „įgauti šviesos, šviesėti" (plg. trak. svit- „šviesti, švytėti, žibėti" – I. Duridanov, 1969, p. 90) : šviẽsti „duoti, skleisti šviesą" (DLKŽ).

Svalẽ up. Šl., Svalià up. Ps., Svõlis up. Pg. (matyt, tarmybė, ro tininkavimas, iš Svãlis), Svãliškis up. Dj. Plg. liet. Svalė pv. Šl., Svalià b. Skp. Toliau, matyt, sietina su Svìlė up. Krtv., Svylà (ar Svylẽ?) up. Ad., Svil̃-ravis up. Klm. Plg. liet. Svìl-balė b. Švn., Svìl-a-balis pv. Vrn., Svilaĩnė dr. Ut., Sviláitė mš. Rd., Svìlė kln., mš. Krtv., pv.

Rs., plk. Kp., *Svilẽ* pv. Plv., *Svilýnas* pv. Pmp., *Sviltùvės* mš. Krkn. (dėl *sval-* : *svil-* plg. *svìrti* : *svarùs*, *kìlti* : *kálnas* ir pan. – žr. R. Venckutė, 1971, p. 83).

Galbūt šaknies *sval-*, *svil-* vietų vardai sietini su liet. *svìlti* „degti be liepsnos, skrusti" (DLKŽ), *svelti* „t. p." (LKŽK): ide. **su̯el-* „rusenti, svilti", plg. lat. *svel̃t* „svilti" (LVV III 1149), angls. *swelan* „svilti", *swol* „svilimas", lat. *svals*, *svala* „garai", mnd. *swelk* „garai" ir t. t. (plačiau žr. J. Pokorny, 1949, p. 1045). Pirminė hidronimų su *sval-*, *svil-* reikšmė nėra visai aiški. Bet galbūt artimiausia būtų temperatūros, šiltumo reikšmė.

Svẽdasas ež. Sv., *Svẽd-upis* up. Šmn. (šio upės vardo pamatinė lytis nėra visai aiški – gali būti ir *Svẽd-upis*), *Svėdubẽ* up. Stk. Pastarasis upės vardas, matyt, yra iš **Svėd-upė* arba iš **Svėd-dubė*.

Šaknies *svėd-* kilmė ne visai aiški. Galbūt tai apofoninis šaknies *svid-* variantas (plg. *rẽkti* : *surìkti*, *kẽbė* : *kìbti* – V. Urbutis, 1971, p. 73). Šaknį *svid-* : *svėd-* galėtume sieti su liet. *svidùs* „svidantis, blizgus", *svydė́ti* „švytėti", *svidė́ti* „žvilgėti, blizgėti" (DLKŽ).

Tiesa, daug labiau viliojantis būtų siejimas su liet. *svedà* „nedidelis ežeriukas ar bala, į kurį nusileidžia keli spinduliniai slėniai ar tarpukalnės; dedervinė" (*Indrajos svedoj dvaras paskendęs* Slk.; *Svedom nupila visą veidą* Slk.), *svedė́ti*, *svẽda*, *svedė́jo* „traukti, raukti (dažniausiai apie veido odą)" (*Rastum blogu vandeniu nusiprausiau, visas veidas taip ir sveda* Ds. – LKŽK). Tik dėl šių žodžių tikrumo kyla tam tikrų abejonių, nes jų „Lietuvių kalbos žodyno" kartotekoje yra tik po vieną kortelę (gautą, tiesa, iš gana patikimo žodžių rinkėjo). Plg. S. Karaliūnas, 1973, p. 61. Įdomi paralelė ežero vardui *Svẽdasas* yra Dnepro baseino upės vardas (Berezinos int.) *Сведь*, *Свида*, *Свяда*, balt. **Svēdā* (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 206; K. Būga, 1961, p. 541). Plg. pr. *Swyden*, siejamą su liet. *svidùs* (G. Gerullis, 1922, p. 179).

Svėrẽ up. Žsl., *Svẽr-upis* up. Sd. Galbūt sietina su liet. *sver̃ti* „uždėti perlenkiant, lenkti" (DLKŽ), plg.: *Upė sverias* (krypsta, sukasi, linksta) *į rytus* (LKŽK).

Svetyčià up. Dkšt. Formaliai gali būti siejama su *Svetùs* ež. Dg. To visai drąsiai daryti neleidžia įtarimas, kad *Svetyčià* gali būti iš suslavintos lyties **Sviatica* < **Šventytė* ar pan. Be to, *Svetùs* gali būti ir **Svietus* – žr. *Svaitũtas*.

Svetùs up. ež. Dg. – žr. *Svaitũtas*.

Svidra up. Btr. Lyties, težinomos iš raštų, autentiškumas abejotinas. Gali būti iš **Svidrė* ar pan. Plg. liet. *Svìdrai* dr. Lg., *Svìdr-a-balė* plk. Lg., *Svìdr-a-balė*, *Svìdr-a-balis* b. Rd., lat. *Svidr-upe* up., *Svidriene* krm. (LVK). Galbūt iš liet. *svìdrė* „toks varpinių šeimos augalas, laukų piktžolės" (DLKŽ).

Svigãrių ẽžeras Ant.: *Svigãriai* k.

Svìlė up. Krtv., *Svylà* up. Ad., *Svil̃-ravis* up. Klm. – žr. *Svalẽ*.

Svinuka ež. Vvs. Žmonės vadina *Svinùcha*. Iš pievos vardo *Svinùcha*. Plg. *Svinucha* l. Aps. ir *Svìnka* ež. Rud. Sietina su brus. *свінарыя* „purvynė, kur kuičiasi, maudosi kiaulės" ir pan. (I. Jaškin, 1971, p. 172), rus. *свинья* „kiaulė". Plg.

dar *свинуха* „Eryngium planum, Palygonum arenarium“ ir pan.

Svìrkalis, *Cvìrkalis*, *Švìrkalis* up. Žml. (latviškai *Svirkale*, *Svirkāle*, *Švirkale*), plg. 1585 m. *Свиркалис* (K. Jablonskis, 1934, p. 268), „czerez reku Swirku do reki Berszty“ (K. Būga, 1961, p. 519). Greičiausiai priesagos *-alis* vedinys (plg. *Béržtalis* up. Žml.) iš šaknies *svirk-*, kurios kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *švirksėti* „čiurkšėti“, lat. *svir̃kstēt* „t. p.“ (J. Šliavas, 1969, p. 28). Įmanomas būtų ir ryšys su lat. *svirkt* (*svirkstu*, *svirku*) „spragsėti; tekėti, birti (apie grūdus)“, liet. *svirkti* „распадаться, растрескиваться“ (LVV III 1161) – upės vagos formos ar pan. prasme. Gana viliojantis, atrodo, būtų siejimas su Rytprūsių *Schwirgalis* up. Plk., kurį G. Froelichas laiko sudurtiniu (**Szwirk-galis*) ir pirmąjį sandą lygina su liet. *švir̃kšti* (G. Froelich, 1930, p. 49).

Svìrklonis up. Grk. (kitas Rõkklonio vardas) < *Svìrk-klonis*, *Svirk-upỹs* up. Srv. Galbūt iš avd. *Svìrka*, *Svir̃kus*. Plg. dar *Svìrkalis* (žr.).

Svìrkų ẽžeras Tvr.: *Svìrkos* k.

Svirnẽlis ež. Pbrd., *Svir̃n-upis* up. Nj., *Svir̃n-upis* up. Pmp., up. Šd., *Svirn-upỹs* up. Gdž., *Svirn-upelis* up. KzR. Plg. liet. *Svirn-a-balė* mš. Šd., *Svirnaĩ* pv. Pbs., *Svir̃n-a-kalnis* kln. Mrk., kln. Vlkj., *Svirn-ã-lieknis* pv. Sb., *Svirn-ã-salė* rst. Lkm., *Svirn-ã-vietė* l. Ant., mš. Trgn., l. Sv., pv. Žmt., *Svirnẽliai* mš., b. Dbč., rst. Al., mš. Vrn., pv. Mrk., b. Ign., *Svirnẽlis* kln. Mrk., pv. Klvr., pv. Alv., pv. Jrb. Galbūt iš liet. *svir̃nas* „trobesys, kur pilami grūdai, didesnė klėtis“ (DLKŽ).

Svirp-takỹs up. Btg., *Svirp-upỹs* up. Krkn. Plg. liet. *Svir̃p-kalnis* kln. Krk. Šaknies *svirp-* kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *svir̃pti* „čirkšti, čypti, zvimbti“ (LKŽK).

Svitùkas ež. Onš. – žr. *Svaitũtas*.

Svõlis up. Pg. – žr. *Svalẽ*.

Š

Šačià up. Vrn. – žr. *Šatà*.

Šakà up. Gr., up. Grk. ir kt., iš viso 11, *Šãkė* up. Jon., up. Krk. ir kt., iš viso 5, *Šakáitė* up. Jnšk., up. Pkr., *Šakãlė* up. Krtn., up. Ms., *Šakẽlė* up. Lnkv., up. Tvr., *Šakẽlis* ež. Klvr., *Šakìkė* up. Krž., *Šakýna* up. Škn., *Šakìnė* up. Pn., *Šakỹnė* up. Jnšk., up. Nj. ir kt., iš viso 4, *Šakìškis* up. Gž., *Šakùtė* up. Rsn., up. Vl., *Šãk-tiltis* up. Trš., *Šak-upalis* up. Vnd. Iš liet. *šakà* „upės, ežero atsišakojimas“ (LKŽK).

Šakárnė up. Brž., *Šakarnìs* up. Ps. Iš liet. *šakar̃nis* „šakotas“ (DLKŽ). Dar žr. J. Jonikas, 1950/51, p. 15.

Šakarvà up. Lkm., *Šakarvaĩ*, *Šakarvà* ež. Lkm. Matyt, sietina su *Šakárnė* up. Brž. ir pan.

Šakiãbalė up. Krk. Matyt, iš balos vardo **Šakiabalė*.

Šakinių upelis Ut. Matyt, pirmasis komponentas yra iš kokios kitos vietos (pievos, miško ar pan.) vardo **Šakinės* ar **Šakiniai*, plg. liet. *Šakìnė* plk. Kpč. ir kt.

Šakių̃ ẽžeras Smal., *Šakių̃ ežerẽlis* Pjv.: *Šakiaĩ* k.

Šakšys ež. Ant. (ir *Šakšẽlė* up. Ant.). Kilmė ne visai aiški. Plg. lat. *Sekšu ęz.* (J. Endzelin, 1934,

p. 144). Bet lat. *Sekšu* gali būti ir iš**Šekščių* (K. Būga, 1961, p. 627). Galėtume sieti su liet. *Šẽkštis* ež. Als. ir pan. Bet greičiausiai gali būti ir finougrizmas, plg. kar. *Šokša* (žr. A. Vanagas, 1971, p. 150), *Шокша* ež., *Шокша* 9 upės < *шокша* „intakas, atšaka, atsišakojimas" (žr. E. Pospelov, 1970, p. 99, 100).

Šãkuma up. Grk. Plg. liet. *šãkumas*, *šakumà* „išsišakojimo vieta" (DLKŽ).

Šalakandẽ ež. Glv. Iš balos vardo *Šalakandẽ*. Plg. liet. *Šãlakandis* pv. Mlt., *Šalakandžiaĩ* k. Aps. Toliau, matyt, sietina su *Šalnakañdžiai* k. Kp. < *šalnà* (žr. *Šalnà*) ir *ką́sti (kánda)* „šalti": *šalnà kánda* „šąla" (DLKŽ).

Šalčià up. Šlčn., *Šalčiùkas* up. Mlt.– žr. *Šaltója*.

Šalnà ež. Smal., *Šalnáitis* ež. Švnčl., *Šalnáitė* up. Nmč. Iš liet. *šalnà* „nedidelis pavasario ar rudens pašalimas; šaltis" (LKŽK).

Šalpė up. Vvr. – žr. *Šaltója*.

Šaltan-ùpis up. Dj.– žr. *Šaltẽniai*.

Šalteĩkė up. Šv. – žr. *Šaltója*.

Šaltẽniai up. Vkš., *Šaltẽnis* up. Jnš., up. Klm. ir kt., iš viso 7, *Šaltén-ravis* up. Skdv., *Šaltan-ùpis* up. Dj. (matyt, iš **Šalten-upis*). Iš liet. *šaltẽnis* „šaltinis" (LKŽK).

Šaltìndaubė up. Vl. Iš daubos vardo *Šaltìndaubė* db.

Šaltìnis up. Čk., up. Kn. ir kt., iš viso 20, *Šaltìnė* up. Lkm., up. Šd., *Šaltìniai* up. Jz., up. Nmč., up. Slnt., *Šaltináitis* up. Jrb., *Šaltinẽlis* up. KzR., up. Stč., *Šaltin-iùkas* up. Btg., *Šaltinuõtis* up. End., *Šaltìn-ravis* up. Klm., up. Rs., *Šaltìn-upis* up. Vkš., *Šaltìnių upẽlis* Brb. Iš liet. *šaltìnis* „iš žemės tekanti vandens versmė" (DLKŽ).

Šaltója, *Šalt-upẽ*, *Šalt-upỹs* up. Jdp., *Šaltója* up. Mrk., up. Ut., *Šaltuonà* up. Šmk., *Šalčià* up. Šlčn. (ir *Šalčýkščia*, *Šalčiū́kštė* up. Šlčn.), *Šalčiùkas* up. Mlt., *Šalteĩkė*, *Šalteĩkis* up. Šv., *Šált-upė* up. Švnčl., up. Zr., *Šalt-ùpė* up. Vvs., *Šalt-upė* up. Ob., *Šált-upis* up. Btr., up. Dgl. ir kt., iš viso 8, *Šal̃t-upis* up. Als., up. Krž. ir kt., iš viso 11, *Šalt-ùpis* up. Pkr., up. Žal., *Šalt-upỹs* up. An., up. Dbk. ir kt., iš viso 10, *Šãl-upis* up. Vnd., *Šal̃pė* up. Vvr. (ir *Šalpãlė* up. Vvr.) – matyt, iš **Šal-upė* (žr. A. Vanagas, 1963, p. 263). Iš liet. *šáltas* „žemos temperatūros", *šálti* „darytis šaltam, vėsti; šaldyti", *šal̃tis* „šaltumas, žema temperatūra" (DLKŽ).

Šaltų̃jų upẽlis Vl. (dvi šakos – Intako ir Snietalos int.). Matyt, iš daugiskaitinės lyties **Šáltosios*, plg. liet. *Šáltosios* b. Rb. < *šaltóji* (dgsk. *šáltosios*) – žr. *Šaltója*.

Šaltùtiškė up. Bt. Kamienas *šaltut-* išvestinis: **Šalt-ut-*. Dėl *šalt-* žr. *Šaltója*.

Šamìnė up. Dglš., up. Švnčl., *Šamìnis* ež. Dglš., ež. Ktk. ir kt., iš viso 4, *Šamùkas* ež. Onš., *Šãm-a-linkis* ež. Lkm. Iš liet. *šãmas* „stambi gėlųjų vandenų žuvis su ūsais" (DLKŽ). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 26.

Šánčių upẽlis Lag.: *Šánčiai* k.

Šančius up. Plt., *Šant-upis* up. Tl. Plg. liet. *Šañčiai* l. Gž., l. Jon., *Šánčiai* klv. Klp., *Šančiùkai* kln. Kps. Iš *šañčius* (lenk. *szaniec* < vok. *Schanze*) „pylimas; aukštai supiltas kelias, iškastų žemių krūva; lauko, miško kraštas; griovys tarp

kaimynų žemių; riba tarp privataus ir valdiško miško; pilis" (LKŽK).

Šandỹs, *Šañdis* up. Švnčl. Taria *Šundzỹs*, *Šuñdzis* ir *Šiundzỹs*, *Šiuñdzis*. Plg. *Šundýba* plk. Lk. Siejimas su liet. germanizmu *šañdyti* „pravardžiuoti, darkyti, blogais žodžiais vadinti, dergti, barti" (LKŽK) abejotinas. Bene įmanomesnis ryšys būtų su liet. *šañdrai* „šiukšlės, sąnašos (šiaudai, šapai, vandens sunešti žabai lankoje)" (DLKŽ). Tiesa, žodis *šañdrai* yra žemaitybė.

Šañt-upis up. Tl. – žr. *Šančius*.

Šãn-upis up. Šv. Plg. liet. *Šan-upỹs* pv. Ldvn. Kilmė neaiški. Svarbiausia, abiejų šių toponimų pamatinės lytys kelia abejonių: *Šan-upỹs* gali būti iš *Šon-upys* (žr. *Šonà* up. Šauk.), o *Šãn-upis* – iš **Šaĩn-upis*, plg. liet. pvd. *Šainỹs*.

Šãpalas up. Žl. Iš liet. *šãpalas* „tokia gėlųjų vandenų žuvis" (DLKŽ).

Šapẽlė, *Šapélka* up. Ob. (pirmasis variantas *Šapẽlė* greičiausiai yra dirbtinis, tam tikras retrogradinis darinys iš *Šapélka* – gyvojoje kalboje lytis *Šapẽlė*, rodosi, nevartojama), *Šapẽlių ẽžeras*, *Šapélka* Ob. Iš kaimo vardo *Šapẽliai*.

Šárkabalė up. Ob. Iš balos vardo *Šárkabalė*.

Šark-a-kõjis up. Bb. Tam tikras metaforinis darinys iš liet. *šárka* (žr. *Šar̃kis*) ir *kója* (žr. *Kója*).

Šar̃kis ež. Lbv. (ir *Šarkáitis* ež. Lbv., *Šarkýčia* up. Lbv.), *Šarkìnis* up. Šll., *Šarkýtė* up. Tršk., *Šárk-ravis* up. Tt., *Šark-upalis* up. Slnt., *Šárk-upė* up. Tj., *Šárk-upis* up. Kp., up. Rs. ir kt., iš viso 6, *Šar̃k-upis* up. Trk., *Šark-upỹs* up. Užp., *Šar̃k-vedis* up. Klm. Iš liet. *šárka* „varnų šeimos paukštis su baltomis plunksnomis sparnuose" (DLKŽ). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 26.

Šárkių upẽlis Lkm. (kitas Kemešõs vardas): *Šárkiai* k.

Šárm-a-upelis, *Šármo upẽlis* Gdr. Plg. liet. *Šarmýtė* b. Kp. Galbūt, ypač dėl priegaidės, iš liet. *šármas* „gailus pelenų skiedinys, vartojamas skalbimui, tręšimui" (DLKŽ). Tačiau gana įtikima būtų sieti ir su liet. *Šer̃mis* ež. Onš. ir pan.

Šar̃nelės ẽžeras Vrdv.: *Šar̃nelė* k.

Šašulỹs up. Kv., *Šašuolà* up. Šš. – žr. *Šešuvà*.

Šašuõlių ẽžeras Šš.: *Šašuõliai* mstl.

Šatà, *Šãtė* up. Ms., *Šačià* up. Vrn. (ten pat *Šãčios* plk., pv.), *Šãt-upis*, *Šat-upỹs* up. Krn. Plg. liet. *Šãtas* kln. Pbs., *Šãt-balė* pv. Kps., *Šãt-a-raistis* rst. Mlt., *Šatìjai* k. Lap., pr. *Satho* pv., *Sattenicken* (G. Gerullis, 1922, p. 152); *Шача* up. (Ptičės dš., Pripetės kr. – V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 213). Tiesa, dėl kai kurių vietų vardų priskyrimo prie šios grupės kyla ir tam tikrų abejonių – tai *Šãt-upis*, *Šãt-balė*, *Šat-a-raistis*: jų pirmasis sandas *šat-* gali būti ir iš liet. avd. *Šãtas*.

Toliau, matyt, sietina su liet. *Šẽta* up. Šln., *Šėtẽlė* up. Šd., *Šẽt-upis* up. Grk., up. Krtv., *Šėt-upỹs* up. Rs., *Šẽt-balis* up. Krkn. Plg. liet. *Šẽta* pv. Št., *Šẽtijai* b. Lkč. (plg. minėtą *Šatìjai* k.), *Šẽt-girė* pv. Bt., *Šẽt-kalnis* kln. Šln. Dėl *šat-* : *šėt-* plg. liet. *svarùs* : *svẽrė*, *važiúoti* : *vẽžė* ir t. t. (B. Venckutė, 1971, p. 83). Šaknis *šėt-*, matyt, sietina su liet. *nu-šẽtyti* „nuimti

bures nuo laivo", *šėtóti* „dūkti, šėlti, siausti, skėtotis", *šẽtas* „storas, riebus", *šẽtas, šėtà* „didelis sietas kurapkoms gaudyti", *šẽtos* „kilpos paukščiams gaudyti" (LKŽK). Dar žr. K. Būga, 1961, p. 173, 235, 241. Galbūt hidronimai su *šat-*, *šėt-* yra konfigūracinės reikšmės.

Šatrìja up. Lk., up. Rdn., *Šatraslýnas*, *Šatralýnas* – taip vadinamas Šatrijos vidupys Lk. Plg. liet. *Šãtrija* kln. Srv., kln. Jž., *Šatrijà* kln. Krk., klv. Krkn., *Šatrýnas* pv. Ms., *Šatrýnė* l. Bt. Iš liet. *šatrà* „kartis; kartelė šiaudams prispausti, dengiant stogą, lota"(DLKŽ).

Šãt-upis up. Krp. – žr. *Šatà.*

Šauglỹs Dysnų ež. dalis Dkšt., *Pa-šaugžlỹs* ež. Dbg. (ir *Pa-šaugžliùkas* ež. Dbg.). Plg. liet. *šiaũgžti* „garsiai valgyti", *šiaugždėti* „cypti, džerkšti, gergžti" (LKŽK).

Šaukščiùkas ež. Mlt. Plg. liet. *Šáukšt-a-balė* pv. Mšg., *Šáukštas* b. KzR., *Šaukštìnis* rst. Blnk., *Šáukšt-pelkė* mš. Tl. Greičiausiai iš liet. *šáukštas* „įrankis skystam, tirštam arba biriam maistui imti į burną" (DLKŽ).

Šaũk-upis up. Sd. Plg. liet. *Šaũk-balė* b. Všk., *Šaukės* pv. Grnk., *Šaukiančioji* pv. Klm., *Šaukỹs* rst. Kur. Galbūt sietina su liet. *šaũkti* „rėkti, klykti" (DLKŽ).

Šaulỹs ež. Lp. (ir *Šauliùkas* ež. Lp.). Ežeras *Šauliùkas* yra Šaulėnų k. Vietos žmonės šį ežerą vadina *Šaulė́nų ẽžeras*. Matyt, lytis *Šauliùkas* yra vėlesnė, „koreliacinė" pagal įprastą hidronimų modelį „didelis, mažas".

Ežero vardas *Šaulỹs* taip pat, matyt, yra naujesnis, išsirutuliojęs galbūt iš kilmininkiškos konstrukcijos **Šaulio* (ar net **Šaulių*) *ežeras*, plg. *Šaũlio baláitė* b. Vs., *Šaũlio kalvà* klv. Krp., *Šaũlio lankà* ln. Rs., *Šaũlio raĩstas* Al. (iš liet. *šaulỹs* „šiaulys" – žr. *Šiaũlupis*).

Šauliùkas ež. Smal.: *Šauliaĩ* k.

Šaunỹs up. Kv., *Šaunẽlis* ež. Švnč. Plg. lat. *Sàuna* up. (LVK). Kilmė neaiški. *Šaunẽlis* gali būti ir iš **Šalnelis*, plg. *Šalnáitis* Švnč. Bet įmanoma ir šaknis *šaun-*, plg. liet. *šáuti (šáuna, šóvė)*. Nėra neįmanoma, kad liet. hidronimų šaknis *šaun-* turi išlaikiusi senesnę reikšmę: ide. **sk̑eu-*, **skēu-* „judinti, stumti", plg. got. *skēwjan* „eiti", sen. isl. *skjóta* ir kt. (plačiau žr. K. Būga, 1959, p. 587–589; J. Pokorny, 1949, p. 954). Bet, atrodo, bene geriausia sieti tiesiog su *šáuti* „smarkiai bėgti", *šaunùs* „smarkus, greitas" (DLKŽ) ir pan.

Šavasà, *Savašà* up. Dgl., *Šãvašas* ež. Dgl. Greičiausiai tai fonetiniai (asimiliaciniai) vardai iš *Savaša*, **Savašas*. Tai patvirtina ir *Šavašõs* variantas *Savašà*. Matyt, abu šie vandenų vardai yra priesagos *-aš-* vediniai iš *sav-*, dėl kurio žr. *Savìstas*.

Šavíenė up. Pmp. Ten pat bala, lankos *Šavíenė*. Kilmė neaiški. Plg. liet. pvd. *Šavẽnis* Brž., Vb. Ryšys su lat. *Saviņi* k., *Saviņ-lèj-pļava* pv. (LVK) nėra visai aiškus.

Seduĩkių ẽžeras Sv., *Šeduĩkių upẽlis* Sv.: *Šeduĩkiai* k.

Šeduĩk-upis up. Šlv. Pirmasis sandas iš avd. *Šeduĩkis.*

Šedvygà up. Grš. Ten pat kaimas *Šedvygaĩ*. Galbūt tai priesagos *-yga* vedinys iš šaknies *šedų-*. Priesagą *-yga*, matyt, turi *Kadž-ýga*

k. Šll. Dėl *šedų-* plg. liet. *Šeduvà* mst., vs. Rd., b., k. dalis Všk., krm. Pkr., *Šed-upỹs* vs. Km. (< *Šed-upỹs* up.).

Šeĩk-upis up. Tv. Ten pat kaimas *Pãšeikis*. Galbūt šaknis *šeik-* asmenvardinė, plg. liet. pvd. *Šéikis, Šeĩkis, Šeikà, Šeikáuskas.*

Šeimenà up. Vlkv. Plg. liet. *Šeimatìs* k. Trgn. Upės vardas *Šeimenà*, matyt, yra labai archaiškas – tai, be kita ko, rodytų ir priesaga *-(m)en-*. Galbūt jis sietinas su *Kaimenà* up. Msn., *Kíementas* ež. Gdr. Dėl *šei(m)-* : **kei(m)-, kie(m)-* plg. liet. *Akmenà* up. Dgl.: *Ašmenà* up. Ašm. Dar žr. A. Vanagas, 1961, p. 229.

Šeĩpštė up. Vp. Plg. liet. *šeĩptis* „skirtis, krikti" (LVKŽ), *šiẽptis* „skleistis" (DLKŽ).

Šeĩrė up. Trg. Plg. liet. *Šeĩrė* mš. Plt., *Šeirỹnė* pv. Klvr. Galbūt sietina su liet. *šeirỹs* „toks vabzdys" (DLKŽ).

Šéiriškių ẽžeras Vvs.: *Šéiriškės* k.

Šėkìnis ež. Rud. (ir *Šekinùkas* ež. Rud.), *Šėkỹnė* up. Jž. Iš liet. *šė̃kas* „žalias, nesuvytęs šienas, žalia šviežia žolė" (DLKŽ).

Šė̃kštis ež. Als., *Šekštė* up. Stlp., *Šėkštỹs, Šė̃kštis* up. Krš. Plg. liet. *Šekštìjos* pv. Mžk. Galbūt sietina su liet. *šė̃kštis* „šakės pakumpusiais nagais pelams semti" (DLKŽ). Toliau žr. *Šíekštas* ež. JnšM. (dėl *šė̃kšt-* : *šiekšt-* žr. E. Fraenkel, 1962, p. 980).

Šelmuõ up. NmŽ., *Šelmentà* up. Lbv., *Šelmentas* ež. Vžn. Dėl santykio *Šelmuõ* : *Šelment-* žr. P. Trost, 1970, p. 281. Plg. pr.–jotv. *Sellment See, Selment* ež. (G. Leyding, 1959, p. 25). Matyt, sietina su liet. *šelmuõ* „stogo kraigas, gūbrys" (DLKŽ). Dar žr. H. Krahe, 1957 a, p. 14–15; P. Arumaa, 1977, p. 2.; A. Vanagas, 1961, p. 230; P. Skardžius, 1973, p. 32; K.-O. Falk, 1973 b, p. 45. Tai būtų konfigūracinės ar pan. reikšmės hidronimai, plg. *Briaũnis* ež. Sem., *Kùprė* up. Krž. ir kt. Dar žr. V. Toporov, 1968, p. 295.

Šė̃mė, *Šė̃mis* up. Bt., *Šemùkas* ež. Auk. (gal iš **Šėmukas*), *Šėm-ó-raistis* up. Brš. Plg. liet. *Šėmà* pv. Žr. Galbūt sietina su liet. *šė̃mas* „šviesiai, melsvai pilkas" (DLKŽ).

Šepetà up. Vrn., up. Všn., *Šepetỹs* up. Klm., *Šepetỹs* ež. Krn. Plg. liet. *Šepetà* plk. Kp., rst. Dbk., *Šepẽtė* rst. Ms., *Šepetỹnė* pv. Kbr., *Šepetỹs* plk. Klm. Galbūt sietina su liet. *ap-šèpti* „apželti, apaugti" (LKŽK), *šepetỹs* „kas pasišiaušęs" (DLKŽ) ar pan.

Šerentà, *Serentà* up. Kdl. Neaišku, kuris šių variantų yra pirminis, senesnis, kuris antrinis. Vis dėlto, atrodo, daugiau pamato būtų manyti, kad vėlesnis, substitucinis variantas yra *Šerentà* (plg. liet. *Šẽrinė* up. NmŽ., *šeriaĩ, šérti* ir t. t.). Tad *Serentõs* virtimas į *Šerentà* yra įmanomas. Atvirkščias kelias – *Šerenta* > *Serentà* – būtų sunkiai įsivaizduojamas.

Etimologizuojamąja lytimi laikant *Serentà*, galima skirti priesagą *-enta* ir šaknį *ser-*, dėl kurios žr. *Serẽ*. Plg. P. Skardžius, 1973, p. 32.

Šẽrinė up. NmŽ., *Šerìnis* ež. Dgč. (kitas Narìnio vardas), *Šerūnà* up. Šll., *Šẽr-upis, Šer-upùkas* up. Vg. Plg. liet. *Šerýnas* pv. Sem., pv. Glv., gn. Msn., pv. Dg., *Šerìnė* l. Bsg., ar. Jz., ar. Krtv.,

pv. Klvr., pv. Mrs., pv. Graž., *Šerìnis* mš. Vlkj., *Šereĩkė* pv. Ob. Galbūt sietina su liet. *šerỹs* „kiaulės plaukas; pelėkas" (LKŽK), plg. *šėrýtė* „toks varpinių šeimos augalas (Setaria)" (DLKŽ).

Šeriókšnis up. Pbr. Plg. liet. *Šeriuõkšnis* pv. Rgv., *Šeriuõklė*, *Šeriuõkštė*, *Šeriuokštỹnė* b. Rk., *Šeriuokštỹnė* pv. Šmn. Galbūt sietina su *Šẽrinė* up. NmŽ.

Šerkšnà up. Klm., *Šeřkšnė* up. Trk., *Šerkšnỹs*, *Šeřkšnis*, *Šerkšnià* up. Kdn., *Šeřkšn-upis* up. Jon. Iš liet. *šeřkšnas* „balsvas, pilkšvas, žilsvas, rusvai širmas", plg. *šeřkšnas*, *šerkšnà* „sniego kristalinė masė, susidaranti iš ore esančių vandens garų ir plonu sluoksniu aptraukianti sušalusius daiktus" (DLKŽ).

Šeřmis ež. Onš. (ir *Šermùkas* ež. Onš.), *Šermuõkė* up. NmŽ., *Šermùtas* up. Pn. Galbūt sietina su liet. *šařmas*, *šarmà* „šerkšnas, balsvas, rusvai širmas" (dėl *šarm-* : *šerm-* plg. *šarmuõ* : *šermuõ* „šermuonėlis"), toliau – su liet. *šìrmas*, *šiřmas* „baltas su maišytais tamsiais plaukais" (DLKŽ), *šeřkšnas* „balsvas, pilkšvas, žilsvas, rusvai širmas" (ten pat), bažn. sl. *срѣнь* „baltas, pilkas", sen. rus. *серень* „baltas" ir t. t. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 974; M. Vasmer, 1971, p. 740). Tai būtų spalvos reikšmės hidronimai.

Šermukšnýnas ež. Krtv. Iš lauko vardo *Šermukšnýnas*.

Šérn-upis up. Jnk., up. Kt. ir kt., iš viso 5, *Šern-upė* up. Pg., *Šérn-upalis* up. Šv. Iš liet. *šérnas* „laukinė kiaulė" (DLKŽ).

Šerūnà up. Šll., *Šẽr-upis* up. Vg. – žr. *Šẽrinė*.

Šešėvìs, *Šešẽvė* up. Kri. – žr. *Šešuvà*.

Šeškìnė up. Rim., *Šeškỹnė* up. Jdp., *Šeškìnis* ež. Ut., *Šẽšk-a-brastis* up. Grnk., *Šešk-ùpė* up. Šr., *Šẽšk-upis* up. Alv., up. Rdn., up. Vp., *Šešk-upỹs* up. Km., up. Krkn., *Šešk-upáitis* up. Grk., *Šešk-upẽlis* up. Jsv., *Šeškų̃ upẽlis* up. Prn. Iš liet. *šẽškas* „plėšrus kiaunių šeimos žvėrelis" (DLKŽ).

Šeš-ùpė up. Kps., up. Vl. – žr. *Šešuvà*.

Šėš-upis up. Skd. Jeigu šaknis *šėš-* nėra iš *šeš-* (žr. *Šešuvà*), tuomet galbūt sietina su *šėšė*, *šėšis* „juodasis strazdas" (žr. V. Urbutis, 1966 a, p. 75).

Šešuvà up. Jon., *Šešuvìs* up. Trg., *Šešėvìs*, *Šešẽvė* up. Kri. (ir *Šešėvẽlė* up. Kri.), *Šeš-ùpė* up. Kps., up. Vl., *Šeš-upỹs* up. Slm. Čia galbūt minėtina ir *Šašulỹs* up. Kv., *Šašuolà* up. Šš., plg. liet. *Šašẽja* pv. Žr. Dėl *šeš-*: *šaš-* plg. liet. *šešẽlis* : *šašẽlis* (E. Fraenkel, 1962, p. 975). Be to, upės vardo *Šašuolà*, atrodo, senesnė buvo lytis *Šešuolà*, plg. miestelio vardo užrašymus: 1425 m. *Schechuli* (CD 121), 1449 m. *Schescholi* (ten pat, 217), 1478 m. *Scheschule* (ten pat, 364), 1495 m. *Scheschuly* (ten pat, 499), 1375 m. *Sessolen* (SRP II 105) ir pan. Plg. lat. *Sęsava* up., *Sęsava* ež. (LVK).

Šaknies *šeš-* kilmė ne visai aiški. Tačiau, atrodo, gana pamatuotai siejama su liet. *šešẽlis* „nuo šviesos užstojama tamsi vieta" (J. Endzelin, 1934, p. 128). Hidronimai su *šeš-* gali būti išlaikę senesnę reikšmę „šaltas, vėsus": liet. *šálti* ir t. t. (plačiau E. Fraenkel, 1962, p. 976). Dar žr. K.-O. Falk,

1973 a, p. 8; to paties, 1973 b, p. 45; to paties, 1976 a, p. 163.

Šešùv-palaikis ež. Trg. Iš liet. *Šešuvìs* up. Trg. ir *palaĩkis* „senas, susidėvėjęs, netikęs; prastas, netikęs“ (DLKŽ).

Šẽta up. Šln., *Šėtẽlė* up. Šd., *Šẽt-upis* up. Grk., up. Krtv., *Šẽt-upỹs* up. Rs., *Šẽt-balis* up. Krkn. – žr. *Šatà*.

Šetekšnà up. Km., *Šetẽkšnis* ež. Jž. (ir *Šetekšnẽlis* ež. Jž.), ež. Ob. Plg. liet. *Šetẽkšnos* mš. Skp. Kilmė ne visai aiški. K. Būga siejo su liet. *Šãtės* k. – ten pat, *Šatà* up. Ms. (K. Būga, 1961, p. 241, 173). Galbūt šio siejimo ir dabar galima laikytis. Dar žr. P. Skardžius, 1941, p. 292; J. Otrębski, 1949 b, p. 224.

Šiaũdė, *Šiáud-upis*, *Šiaud-upỹs* up. NmŽ., *Šiáud-upis* up. Pbs., *Šiaud-upỹs* up. Pšš. Plg. liet. *Šiaudìnė* dr. Šlv., dr. Tl., b. Ktk., b. Lzd., rst. Mlt. Galbūt sietina su liet. *šiáudas* „javo stiebas“, plg. *šiaudẽnis* „toks lelijinių šeimos augalas (A. Ramosum)“ (DLKŽ).

Šiaudìn-upis up. Ukm. Pirmasis sandas greičiausiai iš avd. *Šiaudìnis*.

Šiaudỹn-upis up. Lkš. Pamatinė lytis abejotina. Greičiausiai iš *Šiaudìn-upis* < *Šiaudiniaĩ* k.

Šiauláičių ežeriùkas Vg.: *Šiauláičiai* k.

Šiaulių̃ ẽžeras Šl. (kitas Talkšõs vardas): *Šiauliaĩ* mst.

Šiaũl-upelis Šln. Ne visai aišku, ar iš gyvenamosios vietos vardo (plg. *Šiauláičiai* k., *Šiaulẽnai* mstl.), ar iš avd. *Šiaulỹs*.

Šiaũl-upis up. Lž., up. Žgč. Galbūt iš liet. avd. *Šiaulỹs*.

Šiaũl-virčiuvis up. Pš. Iš avd. *Šiaulỹs* ir *Vir̃čiuvis* up.

Šiáušė up. Krtv., *Šiáuš-upis* up. Ukm. Galbūt sietina su liet. *šiáušti* „taršyti, velti“ (DLKŽ).

Šidýbalis up. Srv. Iš balos vardo *Šidýbalis*.

Šíekštas ež. JnšM., *Šiekštẽ* up. Pnd., *Šiekštỹs* ež. Ign., ež. Lkm. (ir *Šiekštẽlė* up. Lkm.), ež. Užp. (ir *Šiekštẽlis* ež. Užp.), *Šiekštẽlė* Dysnų ež. dalis Dkšt., *Šiekštẽlis* ež. Blnk., ež. Nmč., ež. Trgn., *Šíekštumas* up. Šd., *Šíekšt-upis* up. Br., *Šiekšt-upỹs* up. An. Iš liet. *šíekšta, šíekštas* „žemėje arba vandenyje gulėjęs kelmas, stuobrys“ (DLKŽ).

Šíemetis, *Síemnėtas* ež. Vvs. Priesagos *-ukas* vediniai iš šio ežero vardo yra *Šiemetùkas*, *Šiemedùkas* ež. Vvs. Tad turime net tris kamieno variantus: *šiemet-*, *siemnėt-*, *šiemed-*. Atrodo, kad pastarasis, t. y. *šiemed-*, yra vėlesnis, okazionalinis darinys iš *šiemet-*. Kelia abejonių ir lytis *siemnėt-*, nes 1784 m. šis vardas užrašytas *Szemiet* (VS IV 168). Galbūt šis užrašymas slepia lytį **šėm-et-* ar *šėm-ėt-* : šaknis **šėm-*, dėi kurios žr. *Šẽmė*. Plg. dar *Syemeth*, 1440 (CD 186).

Šienìnių griovỹs up. Brž.: *Šienìnės* b.

Šienogalỹnės kanãlas up. Jrb.: *Šienogalỹnė* b.

Šiẽn-upis up. Nmk., *Šien-kraštis* up. Dt., *Šien-ẽ-peršis* up. Krkn. (dėl *perš-* žr. *Péršaukštis*). Galbūt iš liet. *šiẽnas* „žalių ar išdžiūvusių žolių pašaras“ (DLKŽ).

Šikamikės upelis Šlv. Matyt, pirmasis komponentas yra iš kokios kitos vietos vardo **Šikamikė* :

***Šikam-ikė,** plg. liet. *šìkamas, -à* < *šìkti.*

Šikìn-ežeris ež. Vs. Iš liet. *šikìnė* „užpakalis, sėdynė".

Šìkšniškis up. Šd. Greičiausiai iš avd. *Šikšnỹs.*

Šìk-upis up. Lkš., up. Nm., up. Žvr., *Šìkt-upis* up. Kdl. Galbūt iš liet. *šìkti.*

Šiladis, *Šiladỹs* up. Lg. (ir *Šiladẽlis* 2 up. Lg.). Šaknis *šilad-* yra, matyt, dėl šioje tarmėje ypač populiarios anaptiksės iš **šild-*. Laikoma finougrizmu ir siejama su lyb. *sīlda* „tiltas" (J. Šliavas, 1970, p. 263). Lat. *Sild-ęzęrs* ež. taip pat kildinamas iš lyb. *sīlda* „tiltas" (M. Rudzīte, 1968, p. 191), fu. *Šilda* up. (M. Vasmer, 1934, p. 36). Neišleistina iš akių ir tai, jog fu. *sīlda* gali būti baltizmas: *tiltas* > *silta* „tiltas" (L. Posti, 1977, p. 269).

Šilagalỹs up. Všn. Iš lauko vardo *Šilagalỹs, Šilãgalis.*

Šil-a-gilùžis ež. Mlt. (kitas Gilùžio vardas). Iš liet. *šìlas* (žr. *Šìlas*) ir *Gilùžis* ež.

Šilas ež. Krč., *Šilià* up. Jnš., up. Pkr., *Šilainis* up. Kps., *Šilẽlė* up. Jnšk., *Šilẽlis* up. Btg., *Šilìnė* up. Als., *Šilìnis* ež. Ds., ež. Lkm., ež. Švnč., *Šiliñgė* up. Mrk. (plg. pr. *Schilling* up. – G. Gerullis, 1922, p. 161; G. Leyding, 1959, p. 79; G. Froelich, 1930, p. 68), *Šil-aũpė* (iš **Šil-a-ùpė*) up. Ar., up. Vdk., *Šil-aũpis* (iš **Šil-a-ùpis*) up. Dbk., *Šìl-ežeris* ež. Užp., *Šìl-ia-lieknis* up. Sml., *Šìl-upė* up. Jnk., up. Lkš., *Šil-ùpė* up. Gl., up. Grk. ir kt., iš viso 4, *Šìl-upis* up. Lg., up. Klm. ir kt., iš viso 12, *Šil-ùpis* up. Kdl., *Šil-upỹs* up. Bsg., *Šil-vadà* up. Šlu. (dėl *-vada* žr. *Vadà*), *Šilo ẽžeras* Ds., Ps. Iš liet. *šìlas* „spygliuočių miškas, žalgiris" (DLKŽ), plg. pr. *sylo* „šilas", lat. *sils* „šilas" (LVV III 839).

Šìliškės ẽžeras Nv.: *Šìliškė* k.

Šìlmarkės, *Šìlmarkas* up. Pln. Iš ganyklos vardo *Šìlmarkės.*

Šil̃t-upis up. Tl. Iš liet. *šil̃tas* „esantis palyginti aukštos temperatūros" (DLKŽ).

Šìl-žagienis up. Pn. Iš *šìlas* (žr. *Šìlas*) ir *Žagiẽnis* up.

Šimšà, *Šìmša* up. Krtv. Plg. liet. *Šìmša* b. Šln., plk. Šlv. Iš liet. *šimšà* „šlapia pieva, pelkė", plg. *šim̃šė* „barzda", *šim̃šius* „tankiai kas nors suaugę, tankumynas" (LKŽK). Rytprūsių vietovardžių *Synsarne* ež., *Sinserne, Sinser* up. < **Sims-assaran* pirmasis sandas siejamas su liet. *Šimšà,* antrasis – su pr. *assaran* „ežeras" (G. Gerullis, 1922, p. 157; G. Froelich, 1930, p. 68).

Šimtažìnis up. Krk. Galbūt iš **Šimt-ežinis*: liet. *šim̃tas* ir *ežià* „žemės ar lauko riba, siena; lysvė" (DLKŽ). Plg. *Šimt-a-kam̃pis* mš. Snt.

Šimt-upis up. Grg. Plg. liet. *Šim̃t-a-kelis* mš. Rmš., *Šimt-a-šã-kis* rst. Brt., *Šimt-a-saujė* pv. Šmn. Iš liet. *šim̃tas* „skaičius ir kiekybė 100" (DLKŽ).

Šiñk-upis up. Jž., *Šiñkaus upẽlis* Al. Iš avd. *Šiñkus.*

Šỹpė up. Dj. Pamatinė lytis kiek abejotina – gali būti ir tarmybė (pailgintas kirčiuotas *i*) iš **Šìpė,* plg. liet. *Šip-ã-vietė* dr. Km., *Šipū́nas* gn. Šv. Bet, šiaip ar taip, matyt, sietina su liet. *šỹpas, šipulỹs* „mažas šakalys, skala" (DLKŽ) ar pan.

Širginiùkas ež. Nmč. (kitas Išrūginio vardas). Pamatinė lytis visai neaiški. Gali būti iškreipta iš **Žirginiukas*. Pastarąją lytį, matyt, įmanomiausia būtų sieti su *Žìrginės* up. Žl., *Žìrginės* pv. Msn. ir kt. (žr. *Žìrgupė*). Nors ryšys su liet. *žirginỹs* „alksnio ar beržo sėklų spurgana" (DLKŽ) taip pat neišleistinas iš akių.

Šìrn-upis, *Širn-upỹs* up. Pšš. Sando *širn-* kilmė visai neaiški. Plg. liet. *Širn-iã-pievės* pv. Sv. Galbūt sietina su liet. *šir̃nas* „piktas" (LKŽK).

Šìrš-upis up. Snt. Plg. liet. *Širš-a-balė* pv. Rdm., *Širš-ia-pievė* ar. Ss., *Šir̃šinas* rst. Vlkj. Galbūt iš liet. *šìršė*, *šir̃šinas* „stambus vapsvų genties vabzdys" (DLKŽ).

Šìrva ež. Krtv., *Širvỹs* (*Szyrwis* 1784 – VS I 16), *Širvinà*, *Širvena*, *Širvinta* (*Szyrwinta* 1784 m. – VS XI 29) ež. Pb., *Širvinas* (*Szyrwin* 1784 m. – VS XI 18) ež. Dbg., *Širvintà*, *Sen-ã-širvintė*, *Sen-ã-širvintis* up. Kbr., *Širvintà*, *Širvintója* up. Šr., *Širvintà* up. Plk., up. Žal., *Širvėnõs ẽžeras* Br. (gal iš **Širvėna*?). Plg. liet. *Širvintà* dr. Žž., *Šir̃viñtas* mš. Srj., *Širviñtė* gn. Vdk. Matyt, iš liet. *šìrvas*, *šir̃vas* „širmas" (DLKŽ). Dar žr. P. Trost, 1970, p. 281; P. Skardžius, 1973, p. 32–33.

Širvintų̃ ẽžeras Gdr. Pamatinė lytis abejotina. Atrodo, kad tai dirbtinė forma iš *Širvintõs ẽžeras*: *Širvintà* up.

Šyšà up. Šlu. (ir *Šyšãlė* up. Šlu.). Plg. (?) liet. *Šišìnis* Platelių ež. valksmas Plt., *Šìšius* rst. Sem. Galbūt sietina su liet. *šìšti (šỹšta, šìšo)* „šašti, darytis šašuotam", *nušìšęs* „nušašęs, šašuotas" (plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 966). Arba plg. liet. *šyšà* „daugybė, knibždynas; labai didelė šeimyna" (LKŽK). Pastarasis siejimas atrodo net kiek įtikimesnis dėl semantikos – tai būtų upė, kurioje ko nors (žuvų ar pan.) yra labai daug.

Šiukštà up. Šln., *Šiū̃kštė* up. Vrn. Plg. liet. *Šiukštýnas* ar. Trk., *Šiukštìnė* pv. Pln., *Šiukštỹnė* b. Šl., *Šiukštùlė* b. R., *Šiukš-iã-raistis* b. Lp., *Šiùkš-pjaunis* plk. Tt., *Šiùkšt-a-raistis* pv. Užp. Galbūt sietina su liet. *šiukštùs* „piktas, įžūlus; žvarbus, aštrus" (DLKŽ).

Šiulė̃ up. Brt. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *šiulénti* „palengva pūsti, šiurenti; palengva degti, pleventi" (DLKŽ). Bet plg. *Šū̃lupis* up. Smln., *Šùlupis* up. Ar.

Šiupiẽniai ež. Gdr. Tai vėlesnis, dirbtinis ežero vardas, kilęs iš kaimo vardo *Šiupiẽniai* (kaimo vardas yra asmenvardinis, kilęs iš pvd. *Šiupiẽnis*).

Šiupinỹs up. Krž. Galbūt sietina su liet. *šiupinỹs* „košė, verdama iš žirnių, pupų ir bulvių arba ruginių miltų, mėsos ir kt." (DLKŽ). Tai būtų vandens kokybę apibūdinantis hidronimas.

Šiūrà up. Glv., *Šūrẽlis* ež. Kpč. (iš **Šiūrelis*). Plg. liet. *Šiū̃rė* b. Btr., mš. Gdž., *Šiùrė* pv. Graž., pv. Brš., pv. Sem., pv. Pjv., *Šiū̃rės* ar. Kltn., ar. Grz. Galbūt sietina su liet. *šiùrti (šiū̃ra, šiùro)* „spurti, brigzti", *šiùris* „kas pasišiaušęs, pašiuręs", *šiùrė* „tokia kerpė" (DLKŽ).

Šiurỹl-upis up. Vkš. Greičiausiai iš avd. *Šiuryla*.

Šiurkštis up. Als. Galbūt sietina su liet. *šiur̃kštai* „uogų krūmai,

uogynai; šapai, žabgaliai". Plg. dar *šiurkštùs* „nelygus, kietas; šiaurus, žvarbus, aštrus; raižus" (DLKŽ).

Šiùrpė up. Pš., *Šiur̃pė* up. Nmk., *Šiurpỹs* ež. Dgč. (ir *Šiurpẽlis* ež. Dgč.). Plg. liet. *Šiurpė* dr. Skm. Galbūt sietina su liet. *šiur̃pti* „darytis nelygiam, šiurti; šiauštis" (DLKŽ). Plačiau žr. K. Būga, 1959, p. 612.

Šiū̃šis, *Šiū̃šė* up. Šv. Plg. liet. *Šiū̃šė* mš. Akm., *Šiùšena* mš. Rim. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *šiušénti* „šlamenti", *šiùšinti* „šiurinti, šlaminti" (DLKŽ). Bet gali būti ir šaknies *šiauš-* (žr. *Šiáušė*) apofoninis variantas.

Šiùškos upẽlis Ad. Iš avd. *Šiuškà*.

Šývinis, *Šývinė* up. Krtv. Galbūt čia minėtinas ir ne visai tikras upės vardas *Šiv-ùpė* Rs. Plg. liet. *Šỹvė* b. Gdž., *Šyvinė* plk. Brt. Matyt, sietina su liet. *šývas* „šviesiai pilkas, žilas, širmas" (DLKŽ).

Škėris up. Srv. Kilmė neaiški, nes, svarbiausia, abejotina pamatinė lytis. Galbūt ji iškreipta ar šiaip kokiu būdu pakeista iš **Skėris* (žr. *Skẽrupis*).

Škilíetų ẽžeras Auk.: *Škilíetai* k.

Škob-upis up. Mžk. Jeigu pirmasis sandas *škob-* nėra asmenvardinis (plg. liet. pvd. *Škobùtis*), tuomet galbūt būtų pamato įtarti, kad lytis *Škob-upis* yra šiek tiek lituanizuota (priebalsis *š* vietoje *s*) lytis iš *Skob-upis*, plg. lat. *Skâbj-upe* up. (LVK): lat. *skâbs* „rūgštus" (LVV III 878).

Škurlẽnas up. Nj. Plg. liet. *Škurlinìkė* dr. Grnk. Galbūt *Škurlėnas* yra iš **Skurlėnas*, plg. liet. *skur̃lis* : *škur̃lis* „skuduras", *skùrti* „spurti" ir pan.

Šlaĩtas up. Krk., up. Vrn., *Šlaĩt-ežeris*, *Ežerẽt-šlaitis* ež. Dgč., *Šlaĩto ùpė* Mrk. Iš liet. *šlaĩtas* „atkalnė" (DLKŽ).

Šlãpės up. Nj., *Šlãpės* ež. Vvs., *Šlapakšnà* up. Grl., *Šlapìkė* up. Klm., up. Nmk., *Šlapiónė*, *Šlapióji* up. Trš., *Šlapýtė* up. Kur., *Šlapiùkai* up. Vvs., *Šlapókšnis* up. Prn., *Šlap-galỹs* up. Srd., *Šlãp-upis* up. Krt., up. Šd., *Šlap-ia-upelis* up. Ant., *Šlapióji Raguvà* up. Vl. Iš liet. *šlãpias, -ià* „vandens prisigėręs, vandeniu sumirkęs, sulietas, sulytas" (DLKŽ).

Šlaunìs up. Klm., up. Kv. Plg. liet. *Šlaunẽlė* pv. Aln., *Šlaunìs* b. Kpč. Iš liet. *šlaunìs* „viršutinė kojos dalis (nuo kelio ikì dubens)" (DLKŽ).

Šlavẽ up. An., *Šlavantà* up. Kps., *Šlavañtas* ež. Vs. (ir *Šlavantẽlis* ež. Vs., *Šlavantẽlė* up. Vs.), *Šlaveità* up. Dr., *Šlavìnas* ež. JnšM. (ir *Šlavin-ã-galis* ež. JnšM.), *Ãp-šlavas* ež. Lel. Plg. liet. *Šlavýnas* l. Vlk., *Šlaviñtai* l. Mrc., lat. *Slavašas*, *Slaviešas*, *Slaveka*, *Slavites* (LVK). Sietina su liet. *šlúoti* „su šluota valyti, braukti", *šlavù* „šluoju", *šlaviaũ*, lat. *slaũcît* „šluoti", toliau – su sen. lot. *cluō* „valau", gr. κλύζω „valau, skalauju, plaunu", got. *hlūtrs* „grynas, tyras" ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1010–1011; J. Otrębski, 1963 d, p. 27; P. Skardžius, 1973, p. 33; B. Savukynas, 1960, p. 297).

Šléinių ẽžeras Klvr.: *Šléinės* k.

Šlẽna up. Jon. (galbūt iš **Šlėnė*), *Šlėn-upỹs* up. Gdž. Plg. liet. *Šlẽnė* rst. Gdr., *Šlėnių pieva* Sem., *Šlėn-pievės* ar. An., *Šlen-ia-besčiaĩ* pv. Dkšt. Ryšys su liet. *šlẽnas* „valdininkas, tarnautojas" (LKŽK) ne visai aiškus, nes šis žodis yra užrašytas tik iš Ylakių bei Mažeikių. Ar tik nebus vietų vardų šaknis *šlėn-* vė-

liau iškreipta iš šaknies *slėn-*. Kalbinė situacija (didelis slavizacijos laipsnis) visais atvejais tokiam perdirbimui palanki. Plg. dar *Škėris* up. Srv. < **Skėris* ir pan.

Šleverỹs ež. Ar. – kitas Baũblio vardas (ir *Šleverùkas* up. Ar.), *Šlevẽtra* up. Šr. (J. Balčikonis, 1958, p. 241). Kilmė neaiški. Gal iš **Šlieverys*, **Šlievėtra*, plg. *Šlieverkės*, *Šlevérkės* pv., ar. Vvs. Tuomet galbūt šaknį **šliev-* galėtume sieti su liet. *kleiv-* (*kleĩvas* : *šleĩvas*). Jeigu šaknis *šlev-* pasirodytų tikra, tuomet ją būtų pamato gretinti su *Šlavẽ* up. An. ir pan.

Šliáuž-upis up. Krkn., *Šliaũž--upis* up. Al. Galbūt iš liet. *šliaũžti* „velkamu judesiu slinkti" (DLKŽ). Matyt, krantų ypatybės prasme, plg.: „Nušliaužęs krantas, kalnas" ar pan.

Šlýna up. Rs. (ir *Šlynáitė* up. Rs.), *Šlýn-ravis* up. Grk., *Šlyn-upỹs* up. Aln., up. Gdž. Iš liet. *šlýnas* „molis, iš kurio žiedžiami puodai; molis su organinėmis priemaišomis" (DLKŽ).

Šlýnbalis up. Srd. Iš balos vardo *Šlýnbalis*.

Šlýninių upẽlis Ut.: *Šlýninės* dr., pv.

Šliogerìškių ẽžeras Gdr.: *Šliogerìškės* k.

Šliokštỹs up. Krt. Iš liet. *šliõkšti* „su garsu tekėti, šnypšti" (LKŽK).

Šlìš-upis up. Šk. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Šlišaĩ*.

Šliurk-upis up. Klm. Galbūt sietina su liet. *šliur̃kšti* „čiurkšti, šliurkšėti", *šliurkšė́ti* „čiurkšėti" (DLKŽ) ar pan.

Šliùrpa up. Užv. Plg. liet. *Šliùrpos balà* Rd. Galbūt sietina su liet. *šliur̃pti* „balsu srėbti, šlerpti" (DLKŽ).

Šliùžas up. Ob. Plg. liet. *Šliùžas* d. Šlv. Matyt, sietina su liet. *šliaũžti* (žr. *Šliáužupis*), plg. *šliùžas* „toks moliuskas; šliužė" (DLKŽ).

Šlìvė up. Vv. Galbūt sietina su liet. *šlỹvas* „šleivas", *šlỹvinti* „krypuojant eiti, šleivinti" (DLKŽ).

Šlovių̃ ẽžeras Varn.: *Šloviaĩ* k.

Šlũžmė, *Šlūžmà*, *Šliũžmė* up. Vvr. Kilmė neaiški. Santykis tarp *šlūžm-* ir *šliūžm-* taip pat kelia abejonių. Galbūt pirmesnė yra lytis su *šliūžm-*. Tuomet būtų šiek tiek pamato įtarti, kad *šliūžm-* yra su determinantu *m* padarytas iš *šliūž-* (žr. *Šliùžas*). Ryšį su šaknies *šliuž-* hidronimais rodytų esant įmanomą ir bene ankstesnis šio upėvardžio variantas *Šlûžnē* (Vaižgantas, 1904, X, p. 54), nes determinantas *n* būtų dar įprastesnis negu *m*.

Šmėlýtė up. Sml. Plg. liet. *Šmėlýtė* b. Krkn., pv. Vad., b. Rm. Iš liet. *šmėlỹs* „laiba viksva; visai prasta balų žolė" (LKŽK).

Šnaĩkštis up. Nj. Plg. liet. *šneĩkšti* „šiukšlinti, primėtyti nešvarumų" (LVŽK).

Šnỹpiškė up. Mžk., *Šnỹpiškis* Dviragio ež. dalis. Km. Plg. liet. *Šnìp-a-raistis* rst. Lp., *Šnìpas* pv. Mlt., *Šnìpiškė* dr. Klm., pv. Šll., b. Onš., pv. Mrk., *Šnìpiškė* pv. Kur. Gali būti ir asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Šnìpas*. Bet dažniausiai, matyt, bus kilę iš *šnìpas* „kiaulės snukis, knyslė" (DLKŽ), plg. lat. *šņipis* „iškyšulys, pusiasalis; aštrus kampas; nosis" (L. Nevskaja, 1972, p. 366). Tai greičiausiai konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Šókdaubis up. Plk. Iš daubos vardo *Šókdaubis*.

Šók-upis, *Šok-upẽlis* up. Lel., *Šók-takis* up. Smln. (ten pat *Šók-*

takis plk.). Matyt, sietina su liet. *šókti* „daryti šuolį; šokuoti" (DLKŽ).

Šolỹs up. Šll. Jeigu nėra vėlesnis perdirbinys iš kaimo vardo *Šoliaĩ* (kaimo vardą tuomet turėtume laikyti kilusiu iš avd. *Šolỹs*), tada greičiausiai sietinas su liet. *šólėti, šólyti* „šalti", *šoláuti* „kiek šalti" (LKŽK).

Šól-upis up. Ar. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Šoliaĩ.*

Šonà, *Šõnėna* up. Šauk. (ten pat miškas *Šónas*), *Šonà, Šoniùkas* ež. Krtv. Plg. liet. *Šónas* pv., grv. Sb., *Šóninė* l. Mrc., pv. Msn. Greičiausiai iš liet. *šónas* „viena iš dviejų daikto pusių, esanti tarp priekio ir užpakalio; dešinė ar kairė liemens, kūno pusė; šalis, kraštas" (DLKŽ). Galbūt tekėjimo, buvimo vietos prasme (t. y. šone esantis, -i).

Špãd-ravis up. Šauk. Kilmė visai neaiški. Gali būti ir iš **Špat-ravis.*

Špygùitis, *Špigùlė, Pigùičius, Pigùitis* up. Vlk. Ne visai aišku, kurios lytys – su *špyg-* ar su *pig-* – yra pirminės, ankstesnės, kurios – antrinės, vėlesnės. Vis dėlto, atrodo, etimologizuojamoji šaknis turėtų būti *špyg-*, nes lytis *Špygùitis* iki šių dienų vietinių gyventojų lietuvių tebėra vartojama. Kitos lytys, matyt, bus vėlesni perdirbiniai iš *Špygùitis.*

Upės vardas *Špygùitis* galėtų būti siejamas su liet. *špygà* „kumštis su iškištu pro kitus pirštus nykščio galu, graužena" (DLKŽ). Pagal semantiką tai būtų su kūno dalių pavadinimais susijęs konfigūracinės reikšmės hidronimas (plg. *Kuksà, Plaštakà* ir pan.).

Špỹk-upis up. Slnt. Plg. liet. *špỹkis* „kepurės atsikišimas; stipinas" (LKŽK).

Šprìntas up. Šlu. Kilmė neaiški. Greičiausiai tai visiškai naujas, okazionalus hidronimas.

Štos-upis up. Čk. Pamatinė lytis kelia daug abejonių. Šiaip ar taip, pirmasis sandas, atrodo, yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Štašáitis, Štašáuskas, Štašiónis, Štõškas* ir pan.

Šūdẽlis ež. Vrn., *Šūdaũsis* up. Rs., *Šū́d-ežeris* ež. Jsv., *Šū́d-kojis* up. Krš., *Šū́d-upis* up. Yl., up. Jnš. ir kt., iš viso 5, *Šū́d-upis, Šūd-upỹs* up. Grk. Iš liet. *šū́das* „išmatos, mėšlas, nešvarumai; niekas (menkinamai)".

Šukė́nų ẽžeras Švnč.: *Šukė́nai* k.

Šukė́tas up. Lkč., *Šukỹnė* up. Gl., *Šùk-daubis* up. Srd., *Šùk-upis* up. Dr. Plg. liet. *Šùk-lieknis* b. Kp., b. Slč., *Šùk-ia-balė* pv. Šmn., b. Gž., *Šùkiai* pv. Krt., *Šùk-ia-raistis* pv. Al. Kilmė gali būti įvairi. Upių vardai vis dėlto galbūt sietini su liet. *šùkė* „sudaužyto indo, stiklo ir pan. skeveldra" (DLKŽ). Nors neišleistinas iš akių ir galimas ryšys su populiariu liet. avd. *Šukỹs.*

Šulnéldaubis up. Srd. Greičiausiai iš kokios kitos vietos (daubos ar pan.) vardo **Šulneldaubis* („šulnelio dauba").

Šulnỹs ež. Jšn. Iš liet. *šulnỹs, šulnẽlis* „iškasta gili duobė su rentiniu vandeniui semti" (DLKŽ).

Šùl-upis up. Ar., *Šùl-ia-ravis* up. Šlv. Plg. liet. *Šuláitė, Šulẽliai* gn. Pbs., *Šulãliai* b. Dt., *Šulíeji* l. Šlčn. Galbūt sietina su liet. *šùlė* „statinė alui, vynui ar šiaip kam supilti, bačka"; plg. dar *šùlas* „įkastas klojimo durų, medinio šulinio rentinio, vartų, tilto ir kt. stulpas; medinio kibiro, statinės šono len-

telė“ (DLKŽ). Plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1032.

Šū́l-upis up. Smln. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su *Šùlupis* up. Ar. Bet plg. *Šū̃lės laũkas* Prk. (< *šū̃lė* „mokykla“).

Šuma up. Pb., *Šumerà, Šùmera, Šiumerà* up. Št. Plg. pr. *Sumyn* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 176). Kilmė visai neaiški. Plg. liet. *šùmas* „nuvirimas, viralo žymė, nuoviros, putos“ (LKŽK).

Šunabalos ežeras Onš.: *Šunabalà* b.

Šunáu-lupis, *Šunáu-lupė* up. Vl. Iš tilto vardo *Šaunáu-lupis*. Tilto vardas yra „pravardinis“, sietinas su *šuõ* (*šuvà, šunė̃* „šuo“) ir *lùpti* „dirti odą“ (sakoma, ant tilto lupdavę ir kardavę šunis).

Šùndaubis up. Vl. Matyt, iš daubos vardo **Šundaubis*.

Šunė̃lės upė̃lis Dgč.: *Šunė̃lė* k.

Šunė̃liškis ež. Pž. Pamatinė lytis, atrodo, ne visai tiksli. Matyt, iš kalno vardo *Šunė̃liškės*.

Šùnija up. Trg., *Šunykštà* up. Kvr., *Šun-a-ùpė, Šùn-upis* up. Msn., *Šùn-upė* up. Pkn., *Šùn-upis, Šun-upỹs* up. Btg., *Šùn-upis* up. Grk., up. Grš. ir kt., iš viso 4. Iš liet. *šuõ* (*šuñs, šuniẽs*) „naminis gyvulys, laikomas namams saugoti, medžioklei ir kt.“ (DLKŽ). Plg. pr. *Suna* up., *Sune* ež., kurie kildinami iš pr. *sunis* „šuo“ (G. Gerullis, 1922, p. 176; F. Daubaras, 1978b, p. 136–137). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 27; P. Jonikas, 1950/1951, p. 15; J. Endzelin, 1934, p. 141; K. Būga, 1961, p. 524.

Šuñpakaušis (ar *Šùnpakaušis*) up. Kp. Iš kalno vardo *Šuñpakaušis*, plg. *Šùnpakaušis* kln. Krž., kln. Varn.

Šuojà up. Nj. Galbūt finougrizmas, plg. kar. *Шуо, Шуо-ярви, Шуоозеро*, suom. *Šuoju* (žr. A. Vanagas, 1971, p. 150).

Šūrė̃lis ež. Kpč. – žr. *Šiūrà*.

Šustìs, *Šustỹs, Šùstė* up. Šlu. Galimas ryšys su liet. *šùsti* „sausai kaisti, virti, prakaituoti, šilti“ (DLKŽ) – žr. G. Froelich, 1930, p. 48. Ar įmanoma sieti su lat. *Šusta* ež., *Šusta* up., *Šust-upe* up. (LVK), neaišku, nes šie lat. vietovardžiai gali būti vedami, be kita ko, ir iš lat. *šustît* „mikliai ten ir šen lakstyti, ieškoti, uostinėti; pasinerti, įsitraukti“ (LVV IV 107).

Šùšvė, *Šušvė̃, Šiùšvė* up. Pšš. (ir *Šušváitė, Šiušváitė* up. Tt.). Plg. *Šušvýtė* b. Jsv. Ne visai aišku, kuri lytis – su *šušv-* ar su *šiušv-* – yra pirminė, senesnė. Vis dėlto, atrodo, pirmesnis gali būti kamienas *šiušv-*, plg. *Šiùšvė* pv. Rm. Tai, matyt, bus *u*-kamienis šaknies *šiuš-* variantas. Dėl *šiuš-* plg. liet. *šiùšinti* „šiurinti, šlaminti“, *šiušė́ti* „šlamėti“ (DLKŽ), toliau – *šiáušti* ir pan. Galbūt tai vandens tėkmės ar pan. ypatybę reiškiantis hidronimas.

Šū́t-upis up. Brš. Ten pat kaimas ir kalnas *Šū́t-upis*. Šaknies *šūt-* kilmė neaiški. Jeigu balsis *u* (kirčiuotas) nėra nedėsningai pailgintas iš *šut-* (plg. liet. *Šùto balà* Jž., *Šùt-a-raistis* rst. Alv., *Šùtai* k. Švnč. – šaknį *šut-* galėtume sieti su liet. *šùsti, šùtas* „drėgmė, garai, prakaitas; blogas, tvankus oras“ DLKŽ), tuomet galbūt vestina iš liet. *šū́tis* „šūsnis, krūva, kupeta“ (DLKŽ) – vagos nelygumų, iškilumų ar pan. prasme.

Šváininkų Įdubas ež. Sml. (kitas Ežerė̃lio vardas): *Šváininkai* k.

Švam̃bario ìštekis up. Lg. Iš avd. *Švam̃baris*.

Švárc-upis up. Žd. Pirmasis sandas iš avd. *Švárcas*.

Švárkšt-upė up. Tl. Iš liet. *švar̃kšti* „švargžti, gergžti" (DLKŽ).

Švatrìs up. Šd. Plg. liet. *švãtras*, *-à* „kuris neaiškiai kalba, švokščia" (LKŽK).

Švaũrė up. Rt. Ten pat pieva *Švaũrė*. Kilmė neaiški. Gal *švau-r-* sietina su liet. *švaũpti* „valgyti be dantų, valgyti su garsu", *švaukšlỹs* „šveplas" (LKŽK) ir pan.

Švẽdė, *Švedė̃* up. Šl. Iš pievos vardo *Švẽdė*. Dėl jos žr. *Švẽdežeris*.

Švẽd-ežeris ež. Varn., *Šved-upỹs*, *Švẽd-upis*, *Švẽd-upelis* up. Nm. Plg. liet. *Švèd-a-balės* b. Mrc., *Šved-ã-daržis* pv. PnmR., *Švẽd-a-kalnis* kln. Pns., *Švẽd-a-raistis* rst. Ktk., *Švẽdas*, *Švedùkas* mš. Dkšt., *Švẽd-a-šilis* mš. Sv., *Švẽd-balė* b. Rk., *Šved-brastis* grv. Vkš., *Švedìnė* l. Vlkv., sietuva Šv., kln. Tt., pv. Raud., *Švẽd-kalnis* kln. Gdr., kln. Jnš., *Švẽd-kapiai* kln. Pkr., kapai Tl., kapai Yl., kapai Kvr., *Švẽdo balà* Stk., *Švẽdo kalnẽlis* Kps., *Švẽdo raĩstas* Krnv., *Švẽd-pelkė* plk. Jrb. Dažniausiai, matyt, iš etnonimo *švẽdas* „Švedijos gyventojas, švedų tautybės žmogus". Nors dažnai gali būti ir iš etnoniminės pavardės *Švẽdas*.

Švẽdr-upis up. Tt. Plg. liet. *Švedr-a-balė* b. Všk., *Švẽdriškės* rst. Lkm., *Švedrų̃ kapaĩ* Kri.

Šveĩstė up. Bt., Galbūt sietina su liet. *šviẽsti* „duoti, skleisti šviesą", „*šveĩsti* „trinti, valyti, blizginti" (DLKŽ).

Šveĩstrė up. Vvr. (ir *Šveistrãlis* up. Šv.). Plg. liet. *šveitrùs* „blizgantis, nušveistas", *šveĩsti* „trinti, valyti, blizginti", *šviẽsti* „duoti, skleisti šviesą" (DLKŽ).

Švė̃kšna up. Vg., *Švėkšnãlė* up. Šv. Plg. liet. *švė̃kšna* „kas šokinėja, mėtosi į šalis" (LKŽK).

Šveln-upỹs up. Čk. Plg. liet. *Švel̃nasai Pabalỹs* ar. Pbr., *Švel̃niai* plk. Šlv., *Švelnióji* duburys Mšk., rst. Rdd. Iš liet. *švelnùs* „lygus, minkštas; silpnai veikiantis jutimo organus" (DLKŽ).

Švė̃malis, *Švė̃melis* up. Rd. Kilmė neaiški.

Šveñčius ež. Sem., *Švenčiùs* ež. Auk., ež. Onš., ež. Vvs., *Šveñč-iupis* up. Tj. – žr. *Šveñtas*.

Švéndra up. Vdk., *Švendrẽlis* up. Šl., *Švendrỹs* up. Rdn., *Švendriùkas*, *Švéndris* up. Šl., *Švendrìnė* up. Vv., *Švénd-ežeris* ež. Ps. (matyt, iš **Švendr-ežeris*). Iš liet. *švéndras* „pelkių augalas su juoda sėklų buože viršūnėje" (DLKŽ).

Šveñtas ež. JnšM., ež. Lkm. ir kt., iš viso 4, *Šveñtas*, *Šventẽlis* ež. Slk., *Šventė̃* up. Trgn., *Šventóji* up. An., up. Dr., up. Jz., up. Smln., *Šventẽlė* up. Aln., *Šventìšius* ež. Sv., *Šveñčius* ež. Sem. (ir *Švenčiùkas* ež. Sem.), *Švenčiùs* ež. Auk., ež. Onš., ež. Vvs., *Šveñč-upis* up. Tj., *Švent-a-duõnis* ež. Kpč., *Šveñt-ežeris* ež. Rt., *Šveñt-ravis* up. Btg., *Šveñt-upė* up. Lap., up. Pkn., up. Švn., *Šveñt-upis* up. Grk., up. Rt. (ir *Šveñtupalis* up. Rt.) ir kt., iš viso 12, *Šveñt-upis*, *Švent-upỹs* up. Krp., *Švent-ùpis* up. Dlt., *Švent-upỹs* up. Bb., up. Čk. ir kt., iš viso 4, *Šveñt-vandenis*, *Šveñt-a-vandenis* up. Vrn. Iš liet. *šveñtas*, *-à* „esantis dievo malonėje, pašvęstas, šventintas" (LKŽK).

Šveñtežerio ẽžeras Švn.: *Šveñt-ežeris* mstl. Matyt, dabartinė, kil-

mininkinė ežero vardo lytis yra antrinė, vėlesnė. Atrodo, kad ir iš gyvosios kalbos nominatyvinis ežero vardas *Šveñtežeris* (dėl *švent-* žr. *šveñtas*) yra užfiksuotas (žr. J. Balčikonis, 1958, p. 241).

Šventininkų̃ ẽžeras Trak.: *Šventininkaĩ* k.

Šveñt-jonis up. Krtv., *Šveñt-jonis*, *Švent-a-jonis*, *Švent-jon-ravis* up. Šlv., *Šveñto Jõno ištakas* up. Gr., *Šveñto Jõno ùpė* Srv., *Šveñto Jõno upẽlė* Mrk. (kitas Rakščiõsios Grovõs vardas), *Šveñto Jõno upẽlis* Bsg., Jsv. ir kt., iš viso 12. Iš avd. *Šveñtas Jõnas.*

Šveñto Mõrkaus upẽlis Vl. Iš avd. *Šveñtas Mõrkus.*

Švė̃tė up. Žg. – lat. *Svēte* (ir *Švėtẽlė* up. Žg.), *Švė̃timai*, *Svė̃timai* up. Žg. Plg. liet. *nu-švė̀sti*, *nu-švė̃to* „nušvisti“ (P. Skardžius, 1973, p. 39). Turint galvoje, kad šaknis *švėt-* gali būti šaknies *švit-*, *švyt-* apofoninis variantas, plg. *kìlti* : *kỹla* : *kėlė*, *svìrti* : *svỹra* : *svėrė* (R. Venckutė, 1971, p. 83), šaknį *švėt-* dar galima sieti su liet. *švìsti*, *švytė́ti* ir pan. Dar žr. *Svaitũtas.*

Švýdiškis up. Jnšk. Plg. liet. *Švìdž-ia-kalnis* kln. Lzd. Galbūt sietina su liet. *švidus* „šviečiantis, blizgantis“ (LKŽK).

Švìlpė up. Kv., *Švìlpynė* up. Erž. Plg. liet. *Švìlpa* b. Žm., gn. Brž., pv. Rgv. Galbūt sietina su liet. *švil̃pti* „lūpomis, švilpyne ar kuo kitu išduoti garsą“, plg. *švìlpa* „švilpynė; kas švilpauja, švilpautojas“ (DLKŽ).

Švin-upỹs up. Krk. Plg. liet. *Šviñ-girė* mš. Skdv., *Švin-pelkis* plk. Kltn. Galbūt sietina su liet. *švìnas* „minkštas, sunkus, pilkas metalas“ (DLKŽ).

Švitinỹs, *Švìtinis* up. Pš. (lat. *Svitene*). Plg. lat. *Svits* pv. (LVK), *Svite* up. (J. Endzelin, 1934, p. 149), pr. *Swithe* (G. Gerullis, 1922, p. 180), trak. **Svitula* (I. Duridanov, 1969, p. 66–67). Matyt, sietina su liet. *švitė́ti* „švytėti“, *švìsti* „įgauti šviesos, šviesėti“, *švitulỹs* „žibantis, šviesus daiktas“ (DLKŽ).

Šviž-upys up. Krk. Pamatinė lytis abejotina, greičiausiai iš **Švež-upỹs*, plg. liet. *Švež-iã-gojis* pv. Tj. Tuomet šaknį *švež-* būtų pamato kildinti iš avd. *Švẽžas.*

Švoginà up. Ign., *Švóginas* ež. Ign. Iš liet. *švógės* „tokios balų žolės, nendrės“.

Švõkšlis up. Prk. Galbūt čia priklausytų ir *Švoškilỹs*, kuris greičiausiai yra tam tikras perdirbinys iš **Švokšlys.* Plg. liet. *švokšlỹs* „kas švokščia, neaiškiai kalba“, *švõkšti* „ošti, ūžti; sunkiai kvėpuoti, šniokšti“ (DLKŽ).

T

Tabãlis ež. Rud. (ir *Tabalẽlis* ež. Rud.), ež. Srj. (ir *Tabalẽlis* ež. Srj.), *Tabalìnis* ež. Smal., *Tabaliùkas* 2 ež. Auk., *Tobòlis* ež. Lp. Plg. liet. *Tãbalas* senkapiai Pp., *Tabãlė* pv. Vlk., plk. Tl., plk. Rs., pv. Als., *Tabãlės* b. Trak., b. Rm., *Tabãliai* dr. Čk., *Tabalýnas* pv. Pbs., *Tabalìnė* pv. Vs., *Tabalìnės* pv. Vrn., *Tabalỹnės* pv. Vp., *Tabalỹs* b. Tj., *Tãbalos* pv. Rd., jotv. *Tobołowo* ež. Aug., *Tabalinki* 2 ež. Sn. (K.-O. Falk, 1973 b, p. 49). Galbūt sietina su liet. *tàbaloti*, *tabalúoti* „mėtytis į šalis, linguoti; kabančiam maskatuoti; mušti sviestą“, *tãbalas* „koks tabaluojantis daik-

tas; toks žaidimas; šokiai, vakaruška, nibrė; nerimtas žmogus, plepys" (LKŽK). Semantika ne visai aiški. Galbūt lingavimo, liumpsėjimo, klampumo ar pan. prasme. Ši lietuvių vietovardžių su *tabal-* kilmės versija atrodo visai įmanoma, ypač turint galvoje vietovardžių su *tabal-* gausumą ir nomenklatūrinį vienodumą – tai daugiausia pelkių, balų, pievų ar pan. vardai. Bet tokiu atveju lieka neišaiškintas santykis su lenk. (Wielkoplska) *Tabola* up. (S. Kozierowski, 1922, p. 402), *Toboła* up. (ten pat, 408), *Toboły* liūn., *Toboły* ež. (ten pat, 407).

Tabū̃nas up. Šmk. Plg. liet. *Tabūnaĩ* pv. Ss., *Tabū̃nai* mš. Akm., *Tabū̃nas* gn. Šln., mš. Skdv., gn. Krtv., pv. Vvs., gn. Šlv., pv. Rm., gn. Krš., mš. Brž., gn. Tt., pv. Kdn., gn. Užv. ir kt. Dažniausiai vardą *Tabū̃nas* ar pan. turi ganyklos, pievos, krūmai, t. y. vietos, kur buvo ganomi arkliai, galvijai ar pan. Dėl to, atrodo, galima šiuos vietų vardus sieti su liet. slavizmu *tabū̃nas* „arklių, galvijų būrys, banda" (DLKŽ).

Taipėdà, *Taikpėdà*, *Táikpėda* up. Ar. Ten pat pieva *Taipėdà*. Galbūt sudurtinis vietos vardas: *tai-* (*taik-*) ir *-pėdà*, plg. *Vér-pėda* kln. Rz. ir *Pė̃dė* up. Skdv.

Takìšius up. Trg., *Takišė̃lė* up. Šlu. Plg. liet. *Tãkišiai* pv. Skd., *Takišỹs* užtvanka Trš., *Takìšius* pv. Lzd. Iš liet. *takìšius* „užtvanka, pylimas" (LKŽK).

Talė̃ up. Mšg., up. Ut., *Talỹs* ež. Ut., *Talaĩkė* ež. Graž. Čia, matyt, minėtinas ir, atrodo, kiek iškreiptas upės vardas *Tola* Vp. bei ežero vardas *Telỹs* Klt. (< **Talys*). Plg. liet. *Talaĩnė* dr. Dr., *Talė̃ja* rst. Dbg., *Taliẽjus* pv. Kvr., *Talū́nas* baltmiškis Klm., lat. *Taleja* up., *Talīte* up., *Talejas-ęzęrs* ež. (LVK), pr. *Tolyn* ež. (gali būti ir iš *Tulyn* – žr. G. Gerullis, 1922, p. 184). Toliau, atrodo, yra pamato sieti su liet. *talė̃* „takelis per užžėlusią pievą", lat. *taluôt* „balti, blykšti" (LVV IV 128), *talinât* „palikti balti, palikti (audeklą) išbalinimui" (ten pat, 127). Bet galima ir kita interpretacija – plg. liet. *pã-talas*, pr. *talus* „asla". Mūsų hidronimai galėjo išsaugoti senesnę šių apeliatyvų šaknies *tal-* reikšmę, plg. sen. ind. *tala-* „plokštuma, lyguma", air. *talam* „žemė" (E. Fraenkel, 1962, p. 549). Bet tokiam aiškinimui prieštarauja įmanomas ryšys su *Tùlė* (žr.).

Talkõtas up. Jrb., *Pa-talk-upỹs* up. Krk. Plg. lat. *Talkas druwa* mš., *Tal̃kas laũks* pv., *Talku-valks* up., *Tal̃cene* pv., *Tal̃c* mš., *Taļkîte* up. (LVK) ir liet. *Tilkà* up. Pkr. (žr.).

Tált-upis up. Jnšk. Plg. pr. *Talten* (G. Gerullis, 1922, p. 181). Sando *talt-* kilmė visai neaiški. Gal koks asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Taltinãvičius*. Bet gali būti su determinantu iš *tal-* (žr. *Talė̃*): *bãlas* : *báltas* ir pan.

Tameliùkas ež. Auk. Ne visai aiškus ryšys su kaimo, prie kurio yra ežeras, vardu *Tamẽliai*. Kaimas *Tamẽliai* galėtų būti asmenvardinis vietos vardas, sietinas su liet. pvd. *Tamẽlis* (pastaroji pavardė, matyt, yra iš *Tòmas*, *Tamõšius*). Bet pvd. *Tamẽlis* Aukštdvario apylinkėse tuo tarpu, rodosi, nežinoma. Tai leistų įtarti, kad *Tameliùkas* yra antrinės darybos vardas, kurio ankstesnė lytis buvo **Tamelis*. Iš jo susidarius

kaimo vardui *Tamẽliai*, ežero vardas virto, kaip tai dažnai atsitinka (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 77, 86), mažybiniu vediniu *Tameliùkas*. Atrodo, kad kamienas *tamel-* gali būti iš *temel-*, plg. *Temelỹs* up. Gdž.

Tamošìškių ežeriùkas Šln. (kitas Júodežerio vardas): *Tamošìškiai* k.

Tamõšius up. Jsv., *Tamõš-upis* up. Grš., *Tamõš-intakis* up. Gr. Iš avd. *Tamõšius*.

Tamsẽ, *Tamsẽs rãvas* up. Vlkj., *Tamsė* up. Vš. Iš liet. *tamsùs* „be šviesos, apgaubtas tamsos; juosvas, nešviesus" (DLKŽ).

Tamšà up. Tl. Oficiali lytis gali būti vėlesnė, antrinė, tam tikra prasme – net kontaminacinė. Taria *Tom̃ša* ir *Tùmša*, plg. *Tùmša* pv. Lk. Matyt, sietina su lat. *tùmšs* „tamsus" (LVV IV 263), plg. lat. *Tumšupe* up. (V. Dambe, 1972 b, p. 102). Tad *Tamšà* gali būti lat. *tùmšs* ir liet. *tamsùs* mišimo rezultatas.

Tankumõs ẽžeras Rud. Iš liet. *tankumà* „tankioji vieta, tankmė" (DLKŽ).

Tapẽlių ẽžeras Nmč.: *Tapẽliai* k.

Tapelnė ež. Vvs. Galbūt sietina su lenk. *topiel*, *topiela*, *topielisko* „gili vieta vandenyje, sietuva", rus. *topelj* „pelkė", ukr. *topilj* „sietuva" (P. Nitsche, 1964, p. 168), brus. *тонель*, *тонило* „bala" (E. Kotonova, 1977, p. 16).

Tarad-a-upis up. Kp. Sando *tarad-* kilmė visai neaiški. Gal iš **Tarand-a-upis*, plg. liet. *tarandúoti* „plepėti; bildėti" (DLKŽ) arba pvd. *Taránda*. Dar žr. *Tarañdė*.

Tãramas, *Taramà* ež. Slk., *Taraĩlis* up. Grnk. Ar čia priklausytų ir *Tarùtis* up. Užp., neaišku, nes šis upėvardis gali būti kilęs iš liet. avd. *Tarùtis*. Plg. lat. *Tara* up., *Tar-upe* up. (LVK). Šaknis *tar-* laikoma labai archaiška, turinčia atitikmenų kitose ide. kalbose, plg. it. *Taro*, gr. *Τάρας*, il. Τάρα ir kt.: **ter-*, **tor-* „greitas, stiprus", plg. sen. ind. *táraṇi-* „greitas, miklus", *tárasā* „skubiai, akimirksniu", gr. τορός „miklus, žvalus" (H. Krahe, 1964 c, p. 57). Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 109.

Tarañdė up. Rš. Kilmė neaiški. Ryšys su *Tãramas* ež. Slk. abejotinas. Plg. lat. *Tęrañd* up., kuri laikoma finougrizmu ir siejama su fin. *Таранда* (A. Vanagas, 1975, p. 405; M. Rudzīte, 1968, p. 192; plg. K. Būga, 1961, p. 621). Ar galimas koks nors ryšys su liet. pavarde *Taranda* (plg. brus. *Таранда* – M. Biryla, 1969, p. 409), neaišku.

Targauskių̃ ežeriùkas Krtv.: *Targauskiaĩ* k,.

Tarõsiškių ẽžeras Brž.: *Tarõsiškiai* k

Tárpija, *Tárpijis* up. Sd. Plg. liet. *tárpas* „ertmė, erdvė, skirianti daiktus ar jų dalis", *tárpijos* „mėnesio fazė tarp seno ir jauno (kai nematyti mėnulio)" (DLKŽ).

Tárpijų upìs up. Nv.: *Tárpijos* pv.

Tarpùežerės upẽlis Lp. Iš liet. *tarpùežerė* „ertmė, erdvė, vieta tarp ežerų" (LKŽK).

Tarpùpis ež. Eiš. Iš liet. *tar̃pupis* „vieta tarp upių" (DLKŽ).

Tártalas up. Trš. Plg. liet. *Tartalẽ* b. Jdp. Galbūt priesagos *-al-* vedinys iš šaknies *tart-*, kuri būtų su determinantu *t*. padaryta iš *tar-* (dėl jos žr. *Tãramas*).

Tartõkas up. Prn., *Tartõkai* up. Jon. Iš liet. *tartõkas* „lentpjūvė“.

Tarùtis up. Užp. – žr. *Tãramas.*

Tãtalas ež. Kp., *Tãtala, Tatalà, Tãtalas, Tãtula, Tãtulė, Tatulà* up. Vb. Galbūt priesagos *-al-* vedinys iš šaknies *tat-* (dėl priesagos plg. *Tárt-alas* up. Trš., *Tart-alẽ* b. Jdp.). Variantai su *-ul-*, atrodo, yra naujesni, substituciniai (pagal apeliatyvą *tetùlė*, t. *tàtùla* „teta“), plg. 1416 m. *Tattale* (K. Būga, 1961, p. 280), 1784 m. *Totola* (VS IX 216). Galbūt čia priklauso ir *Tãt-upis* up. Klm. Plg. lat. *Tetele* up. (J. Endzelin, 1934, p. 135), pr. *Thathiten, Tattapis* mš. (G. Gerullis, 1922, p. 181), jotv. *Taciew* ež. < **Tat-* (K.-O. Falk, 1973 b, p. 49). Galbūt sietina su liet. *tatėti* „barškėti, paukšėti“, *taténti* „pauškinti, šaudyti“, *tãtinti* „mušti“ (DLKŽ). Dėl darybos plg. *tárškalas* : *tarškėti, mãkalas* : *makalúoti, strãkalas* : *strakšėti* ir t. t. R. Šmitleno hipotezė, kad *Tãtula* gali būti finougrizmas (R. Schmittlein, 1970, p. 190), neatrodo įtikima, nes visų pirma nežinoma tikslesnių atitikmenų iš finougrų kalbų. R. Šmitlenas mini gyvenamosios vietos vardą *Tootula* < *Toivottula* (iš avd. *Toivottu*), kuris, kaip parodo pats R. Šmitlenas, yra asmenvardinis. Dėl to R. Šmitlenas ir upės vardą *Tatula* laiko antriniu, kilusiu iš gyvenamosios vietos vardo, kas taip pat nepanašu į tiesą, nes, kaip matėme, jau 1416 m. minimas šis upės vardas. Plg. dar lat. *Tatali* pv., *Tatalpļàvs* pv. (LVK).

Taučiliškių ẽžeras Mšg.: *Taučìliškės* k.

Taučionių̃ ẽžeras Onš. (kitas Mũsio vardas): *Taučiónys* k.

Taujẽnis ež. Slk. Plg. (?) liet. pvd. *Taujẽnis, Taujẽnas,* vv. *Taujẽnai* k., mstl. Tj., *Taujũnai* k. Dglš. Gyvenamųjų vietų vardai, matyt, yra asmenvardiniai. Lat. *Taũvenis, (Maz)taũvene* pv. galėtų būti siejama su liet. ežero vardu *Taujẽnis*, bet šių Latvijos vietų vardų kilmė taip pat ne visai aiški – jie vedami iš lat. germanizmo *taũvêt* (iš mnd. *touwen* „gar machen, gerben – LVV IV 142) „minkštinti, rauginti kailius; mušti“ (V. Dambe, 1959, p. 441). Tad liet. *Taujẽnis* ež. gali būti ir tiesiog iš avd. *Taujẽnis.*

J. Otrembskio nuomone, *Taujẽnis* yra vėlesnis vedinys iš **Tauja* (ši rekonstrukcija, tiesa, bemaž nemotyvuojama). Lytis **Tauja* toliau siejama su *Tóvė* up. Kark. – J. Otrębski, 1962 a, p. 148–149.

H. Šalis liet. *Taujẽnis* ir pan. sieja su šaknies *tū-* vietų vardais, šaknis *tau-, tū-* vesdamas iš ide. **teu-* : **tū-* : **tu-* „ištvinti“, plg. lot. *tullius* „liūtis“, bair. *doll-fuß* „patinusi koja“, rus. *tyl(ъ)* „užnugaris“. Autorius rekonstruoja baltų–slavų žodį **tūį-ō* „tukti“ ir, remdamasis R. Trautmanu, dar sieja su sen. ind. *tū́ya* „stiprus, greitas“, gr. *taýs* „mégas, polys“ (H. Schall, 1970, p. 457).

Taũragnas ež. Trgn., *Tauragnà* up. Lkm. Ten pat miestelis *Taurãgnai* (kartais senesniųjų tariama ir *Taurãginai*). Pagal K. Būgą, *Taũragnas* yra iš senesnės lyties **Tũrag-inas* < *taũragė* „tauro ragai“, plg. 1261 m. *Thowraggen* (LEKU I 463), 1387 m. *Tauroginie* mstl. (CD 1, 45), *Tarogin* (ten pat,

45) ir tų pačių metų *Taur(o)-gny* mstl. (ten pat, 1), *Taurogno* (ten pat, 2, 7), *Turogno* (ten pat, 2, 5, 8), 1498 m. *Thawrogny* (ten pat, 527), 1554 m. „od ziem biskupich tawroginskich" (J. Jablonskis, 1934, p. 97), 1784 m. *Taurogin* ež. (VS VIII 455). Esą Taũragnas savo forma primenąs tauro ragus (K. Būga, 1958, p. 377; dar žr. to paties, 1959, p. 636). Tokiai K. Būgos nuomonei nepritaria K. Gaivenis (1976, p. 45). Jo nuomone, ežeras yra labai ilgas (apie 10 km) ir visa ežero konfigūracija matyti tik iš lėktuvo. Mūsų nuomone, ežero vardas *Taũragnas* yra priesagos *-inas* vedinys (**Taurag-inas*, plg. dėl balsio *i* sinkopės *Žiežulnỹs* ež. Trgn. < **Žiežulinys*) iš kamieno *taurag-*. Šis kamienas yra neabejotinai sudurtinis: **taur-rag-*. Pirmasis šio sudurtinio kamieno sandas **taur-* sietinas su liet. *taũras* (žr. *Taurẽ*), o antrasis *rag-* — su *rãgas* „kampas" (žr. *Ragauda*). Matyt, tai ne konfigūracinės, o gyvūninės reikšmės ežero vardas: „tauro ragas", t. y. „tauragìnis ežeras" — ežeras, esantis vietose (rage), kur būna taurų ar pan.

Taurẽ up. Kš., *Taũras* ež. Trgn. (kitas Taũragno vardas), *Taureĩkus* ež. Sem., *Taurẽlis* up. Tv., *Taurelis* ež. Gdr., *Tauriekẽlė*, *Taurieka* up. Stk., *Taurijà*, *Taũrija* up. Šm., *Tauróksnė* up. Dgl., *Tauròsta*, *Taurostà* up. Jon., *Taurõžė* up. Dbk., *Taũrulis* up. Tj., *Taũr-upė*, *Taur-ùpė* up. Vnd., *Taur-ùpė* up. Lap., *Taũr-upis* up. Bt., up. Krn., *Taur-ùpis* up. Šš., up. Vlk., *Taur-upỹs* up. Ar., *Taur-upỹs* ež. Ktk., *Taur-upẽlis* up. Bsg. Iš liet. *taũras* „laukinis galvijas, mūsiškių galvijų protėvis" (Bos primigenius)" (DLKŽ).

Taurių̃ Daubà, *Taurių̃ Daubà* up. Všt. Iš daubos vardo *Taurų̃ daubà*, *Taurių̃ daubà*.

Taũsalas up. Tl., *Taũsalas* ež. Tl. Plg. lat. *Tausala* kln. (K. Būga, 1961, p. 625). Greičiausiai sietina su liet. *tausýtis* „rimti, tilti (vėjui)", plg. lat. *tusêt* „sunkiai alsuoti", pr. *tusnan* „ramiai" (R. Trautmann, 1910, p. 452), sen. ind. *tú-ṣyati* „būti nurimusiam, ilsėtis", av. *tūšni-* „tyliai", vid. air. *tó* < **tauso* „ramiai, tyliai" (žr. F. Daubaras, 1978 a, p. 59; E. Fraenkel, 1962, p. 1068; K. Būga, 1959, p. 629 – 630).

Táušė up. Rd. Ten pat pieva *Táušė*. Plg. liet. *Taušẽlė* pv. Bsg., *Taušìnė* pv. Pln., *Taũš-laukiai* pv. Plt. Galbūt sietina su liet. *taũšti* „guiti, varinėti, varginti", *ùžtauš-tas* „paliegęs, sumenkęs; užguitas, užuitas" (LKŽK).

Tauterìškis, *Skiauterìškis* ež. Rk. Iš kaimo vardo *Tauterìškis*, *Skiauterìškis*.

Tautinỹs up. Mšk. (ir *Tautinẽlis* up. Mšk.), *Taũtesnis* ež. Antz. Galbūt čia minėtinas ir *Taũt-upis* up. Prn. Plg. liet. *Tautinė* b. Lg., *Taũt-balė* b. Lnkv., *Taũt-upė* pv. Jsv. Kilmė neaiški. Vargu ar tiktų sieti tiesiog su liet. *tautà* „liaudis". Vienu kitu atveju (*Taũt-balė*, *Taũt-upis*) gali būti iš avd., plg. liet. pvd. *Taũčius*, *Tautãvičius*, *Taũt-vydas* ir pan. Bet, apskritai imant, hidronimų šaknis *taut-* gali būti savarankiška, kurią, bent jau spėtinai, galima būtų gretinti su liet. *taũsti (taučiù, taučiaũ)* „ilgėtis", *až-taũtęs* „sunykęs, sumenkęs", *ap-taũtęs* „nuskurdęs" —

toliau plg. su rus. *myma* „ilgesys, liūdesys“, slov. *túta* „tylenis, visada tylintis žmogus“ (plačiau dėl šių žodžių žr. S. Karaliūnas, 1976, p. 88 tt.; K. Būga, 1958, p. 380–381; M. Vasmer, 1973, p. 127).

Tautk-upỹs up. Krkn. Iš avd. *Taũtkus.*

Tebẽšk-upis up. Vlkj. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sulietuvinta bei pakeista lytis iš **Čebešk-upis* < **Čerebešk-upis*, plg. *Cèbeš* pv. Mšg. (< **Cerebeš* ar pan.), *Cerabież* l. V., *Cerabiẽžas* pv. Švnč., *Cerebeš* pv. Vvs., *Cerebież* pv. Mdnk., *Čerèbas* mš. Smal., *Čerebeš* pv. V., *Čerebėžas* pv. Sem. ir (su priesaga *-k-*) *Cerabiẽžki* l. Eiš. (iš lenk. *trzebież* „plėšinys, dirvonas, naujiena“ – P. Nitsche, 1964, p. 156).

Teč-iupỹs (t. *Tečipỹs*) up. Ukm. Pamatinė lytis abejotina, greičiausiai iš **Tieč-iupys* ar net **Tiedž--iupys*, plg. iš netolimų vietų *Tiẽdž--iupė* up. Vp. Bet ir *teč-*, ir *tieč-*, ir *tiedž-* kilmė visai neaiški. Galbūt tai koks asmenvardinis sandas, plg. lat. *Tiẽčas* k., *Tiẽčene* pv., *Tiẽči* k. (LVK).

Teĩg-upis up. Rs. Kilmė visai neaiški. Pamatinė lytis taip pat abejotina, gali būti iš **Teik-upis*, plg. lat. *Tèicis* k., *Tèicîte* pv., *Tèicija* up., *Teičas* ež. (LVK) < lat. *teîcis* „žema, viksvomis apaugusi pieva“ (LVV IV 155).

Teirùs ež. Vs. Kilmė neaiški. Galima įtarti ryšį su liet. *týras* „klampi pelkė su mažais medeliais ir kieta žole“ (žr. *Týrelis*): ide. **tāi-* : **tī* (E. Fraenkel, 1962, p. 1100). Dėl *teir- (*tier-)* : *tyr-* plg. liet. *skíesti* : *skýstas*, *plėìšėti* : *plýšti* ir t. t.

Teiziniñkų ẽžeras Švn.: *Teiziniñkai* k.

Teizų̃ ẽžeras Švn.: *Teizaĩ* k.

Tẽkančioji up. Vlkj. Iš liet. *tẽkančioji* „tekanti“, *tẽkantis, -i* < *tekė́ti.*

Tekmė̃ up. An., up. Rs., *Tėkmẽ* up. Rz. Iš liet. *tekmẽ*, *tėkmẽ* „tekančio vandens vaga, srovė“.

Tek-upỹs up. Jnšk., *Tẽk-pjaunis* up. Skdv. Iš liet. *tekė́ti* „bėgti skysčiui, sroventi; sunktis, lašėti“ (DLKŽ).

Telẽtninkas up. Raud. (kitas Liũno vardas), *Telẽtninko upẽlis* Vlkj. Iš pievos, ganyklos vardo *Telẽtninkas.*

Teliñg-upis up. Akm. Greičiausiai iš **Tiling-upis.* Pirmasis dėmuo *tiling-* yra, matyt, asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Tìlinga*, *Tìlingas.*

Telỹs ež. Klt. – žr. *Talẽ.*

Telkšvà, *Telkšỹs*, *Talkšà*, *Talša* ež. Šl., *Telšė* (ar *Tẽlšė*) up. Tl., *Telšinà* up. Šv. Plg. lat. *Tal̃si* mst., *Tal̃s-liêkns* mš., *Tal̃spļava* pv. (LVK). Greičiausiai sietina su liet. *telkšóti* „stovėti klanu; būti užlietam vandeniu“, *tel̃žti* „smarkiai lyti; šlapintis“ (DLKŽ). Plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1078–1079. Dar plg. *Til̃žė* up. Šl.

Temelỹs up. Gdž. Plg. liet. *Tẽmės pélkė* l. Akm. Galbūt čia priklauso ir *Tameliùkas* ež. Auk. Greičiausiai sietina su liet. *témti* „darytis tamsu, eiti tamsyn; darytis tamsiam, netekti šviesos“ (DLKŽ), plg. *ap-tẽmėlis* „apsiniaukėlis, suniukėlis“.

Tenenỹs up. Šlu., *Tenóvas*, *Teniòvas* up. NmŽ. Plg. liet. *Tenenės* b. Srj., *Tẽninė* pv. RdN. Galbūt vestina iš liet. *tenė* „vieta upėje, dažniausiai prie krantų, kur van-

duo neteka, nejuda, nebėga“, *tenėti* „tirštėti, stingti“ (toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1080; K. Būga, 1958, p. 334; 1959, p. 628–629). Latvių vietovardžiai *Tenīsa* pv., *Tenñene* pv. (LVK) taip pat gali būti siejami su liet. *tenė* (G. Gerullis, 1927, p. 182). Panašiai aiškinama ir jotv. ežero vardo *Dowcień* < **Dau-tenis* antrojo sando kilmė – jis siejamas su liet. *Tenenỹs*, *Tenióvas* ir pan. bei su liet. *tenė́ti* (K.-O. Falk, 1973 b, p. 6).

Tėñžė up. Krtn. Kilmė ne visai aiški, bet greičiausiai tai yra tarmybė iš **Tęžė* (plg. *Rą́žė* : *Rônžė* up. Plng.), nors dabar Kretingos tarmėje mišrusis dvigarsis *en* nėra išlikęs. Gal tai reliktinis, vietovardyje užkonservuotas diftongas. Jei tai pasirodytų įmanoma, tuomet upės vardą *Tė́nžė* galbūt galėtume sieti su liet. *tė̀žti (tę̃žta, tė̃žo)* „tižti, šlapti“ (DLKŽ). Dar žr. *Rą́žė*.

Térmentas ež. Vs., *Térmentas* up. Vs. Sietina su liet. *terménti* „daryti nešvarų, terlioti“ (DLKŽ), *termóti* „tepti, terlioti“, *termà* „juodas, terlius“ (žr. P. Skardžius, 1973, p. 33–34; P. Trost, 1970, p. 281).

Terpežỹs ež. Švnč. Ten pat kaimas *Terpežỹs*. Iš liet. *terpežỹs* „tarpežis, tarpas tarp ežių“ (LKŽK).

Terpìnė up. Al. Iš liet. *terpìnis, -ìnė* „tarpinis, -ė“.

Tef̃p-medupis, *Terp-medupỹs* up. Jsv. Iš liet. *tef̃p* „tarp“ ir *Medupỹs* up.

Térvetė up. Žg. (latviškai *Tef̃vete*). Kilmė neaiški. Įmanomas ryšys su lat. *Taf̃vastes mežs* mš. (LVK), kuris greičiausiai yra finougrizmas, plg. est. *Tarwest* || *Tarvest* || *Tervest* || *Tarvastu kihelkond* (L. Kettunen, 1955, p. 223). Galbūt tą pačią šaknį turi ir kar. *Терва-ламби* ež., *Терва-ярви* ež. (žr. A. Vanagas, 1975, p. 405). Manoma, kad vietovardžių šaknis *terv-* gali būti kilusi iš suom. *tarvas* „laukinis jautis, bulius“ (L. Kettunen, ten pat). Dar žr. K. Būga, 1961, p. 261.

Tė̃šk-upis up. Bb. Plg. liet. *Tė́šk-upis* pv. Užv. Galbūt sietina su liet. *tė̃kšti (tė̃škia, tė̃škė)* „daryti, kad tikštų“. Įmanomas ryšys ir su *tekšóti* „plytėti be nuotakumo, telkšoti“ (DLKŽ).

Teteṙvė up. Kvr., *Tetervìnė* up. Pln., *Tetervìnis* ež. Dgč., ež. Slk. (ir *Teterviniùkas* ež. Slk.). Galbūt čia priklauso ir *Teteñ-upis* up. Vdk. (iš **Tetervin-upis*). Sietina su liet. *tẽtervinas* „vištinių būrio didelis miško paukštis“ (DLKŽ).

Tėt-upis up. Klm., *Tėvẽlio rãvas* up. Mrk. Galbūt tai palyginti nauji vardai, sietini su liet. *tė̃tė* „tėvas, tėtis“, *tėvẽlis*, *tė̃vas*, plg. liet. *Tėvẽlio ežerė̃lis* kdr. Trgn., *Tėvelinė* dr. Nmž., *Tėtùšiškės* l. Krkn. (< *tėtùšis*), *Tetùlio aplúokas* l. Krt. (< *tetùlis*). Dėl lat. *Tèts*, *Tètes gràvis* (LVK) tuo tarpu pasakyti ką nors tikra sunku.

Tidìkas up. Jrb., *Týdiko ùpė* up. Klp. Plg. liet. *Tìdiko šaltìnis* Krtn. Iš liet. avd. *Tidìkas*, *Týdikas*.

Tìdis up. Tv. Ten pat pieva *Tìdis*. Galbūt asmenvardinis vardas, plg. liet. pvd. *Tìdikas*, *Tidìkis*, lat. *Tīds* (LAG 284, 288), *Tīde* (ten pat, 313).

Tiẽdž-iupė up. Vp. – žr. *Tečiupỹs*.

Tijū̃ndaubis up. Trg. Iš daubos vardo *Tijū̃ndaubis*.

Tijū̃n-upis up. Plk., up. Šln. Iš liet. *tijū̃nas* „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valsčiaus val-

dytojas; vėliau, baudžiavai įsigalėjus, dvaro prievaizdas" (DLKŽ).

Tỹkasis up. Plk. Iš liet. *tykùs* „tylus, ramus" (DLKŽ).

Tỹklis, *Tỹklė* ež. Užv. Kilmė neaiški. Galbūt su priesaga *-l-* padarytas iš liet. *tykùs* „tylus, ramus" (DLKŽ). Lat. *Tīklene* pv. (LVK) gali būti ir iš **Tinklene.*

Tìkš-upelis up. Šl. Galbūt iš liet. *tìkšti (tỹška, tìško)* „vandeniui, lašams ir kt. kristi, taškytis; griūti, virsti" (DLKŽ).

Tilkà up. Pkr. Plg. liet. *Tilkùtė, Tilkùtis* pv. Pbs. Kilmė neaiški. Upės vardas *Tilkà* gali būti ir finougrizmas, plg. kar. *Тилкус* ež., lat. *Tilk(u)sāti* k., *Til̃kainis* k., *Til̃kas* k. < lyb. *tilk*, suom. *tilkka* „lašas" (žr. K. Būga, 1961, p. 618). Tačiau bene įtikimiau būtų sieti su liet. *tìlkti* „tilti, rimti" (LKŽK).

Tìltinis up. Vnd., *Tìltiškė* up. Antz., *Tilt-ã-kampis* ež. Lkm., *Tilt-medỹs* up. Krkn., *Tilt-upė* up. Vš., *Tìlt-upis* up. Rm., up. Žvr., *Tilt-upỹs* up. Vl., *Tilt-upelỹs* up. Srv., *Tìlto rẽvas* Srj., *Til-vietis* up. Šv. (iš **Tilt-vietis*). Iš liet. *tìltas* „įtaisymas, jungiantis kelius per upę, daubą, geležinkelį ir kt." (DLKŽ).

Tilvìkas up. Šll., *Tilvìkinis* ež. Sem. Iš liet. *tilvìkas* „karvelio didumo balų paukštis" (DLKŽ).

Tilvìkų ẽžeras Glv.: *Tilvìkai* k.

Til̃žė, *Tilžýtė* up. Šl., *Tilžė* up. Sdkv., *Tilžẽlė* up. Tlž., *Tilžintė, Tilžinta* up. Plkn. Siejama su liet. *til̃žti* „srūti vandeniu, darytis skystam, skysti", *tilžùs* „praskydęs, patilžęs" (žr. J. Otrębski, 1962b, p. 267; P. Jonikas, 1950 / 51, p. 16; K. Būga, 1961, p. 516; P. Trost, 1970, p. 281; A. Zweck, 1898, p. 260; P. Skardžius, 1973, p. 34).

Timenis up. Krpš. Matyt, skolinta iš slavų **timěno* „bala", plg. lenk. *tymiano* „bala, pelkė", rus. *тимене* „bala", aukšt. luž. *tymjo, tymjeńa* „bala" (žr. P. Nitsche, 1964, p. 90; M. Vasmer, 1973, p. 58; L. Kurkina, 1969, p. 138, 141; A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 701; I. Duridanov, 1975, p. 61; D. Michailova, 1975, p. 57). Plg. lenk *Tymienica* up. (S. Kozierowski, 1922, p. 431).

Timsr-ùpė up. Pgg. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Timsriaĩ.*

Tinãl-upis up. Rt. Plg. liet. *Tin-a-balė* pv. Jz., *Tinỹnė* pv. Rt., lat. *Tinas-kalns* kln., *Tin-sala* sala (LVK). Šaknies *tin-* kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *tìnti* „nenormaliai plėstis, burkti" (DLKŽ). Bet įmanomas ryšys ir su sl. **tina* „bala", plg. rus. *тина* „vandens samanos", bulg. *тиня* „purvas", sen. ček. *tina* „liūnas, purvas" (plačiau žr. M. Vasmer, 1973, p. 59; L. Kurkina, 1969, p. 134; F. Daubaras, 1978 a, p. 59).

Týrelio upẽlis Sd.: *Týrelis* plk.

Týrelis up. Pšl., *Tyról-ka* ež. Krtv., *Týrel-upis* up. Žgč., *Týr-upis* up. Krt. (ir *Týr-upalis* up. Krt.). Iš liet. *týras, týrelis* „klampi pelkė su mažais medeliais ir kieta žole" (DLKŽ). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 69–70.

Tirštẽlis up. Skdv. Iš liet. *tir̃štas* „silpnai tekantis, klampus" (DLKŽ). Dar žr. I. Duridanov, 1971, p. 203.

Tirtìkšlis up. Pn. Iš balos, pelkės vardo *Tirtìkšlis.* Pastarasis galbūt sietinas su liet. *tirtė́ti* „drebėti, virpėti, kretėti" (LKŽK) – liū-

liuotumo, klampumo ar pan. prasme.

Tȳs-upė up. Rsn. Plg. lat. *Tīsa* upės krantas, *Tīs-ęzęrs* ež. (LVK). Galbūt sietina su liet. *týsoti* „gulėti, būti išsitiesusiam" ar net su *tį̃sti* „tęstis, trauktis; ilgėti" (DLKŽ).

Titmenà, *Týtmena* up. Stk. – žr. *Týtuva.*

Tìtnagė up. Sml. Iš liet. *tìtnagas* „labai kietas akmuo"(DLKŽ).

Týtuva, *Týtauka* up. Tt., *Týtuva*, *Týtauka* ež. Tt., *Tìt-n-as* ež. Rud., *Tit-menà*, *Týt-mena* up. Stk., *Tìt-upis* up. Kr., *Tìt-valka* up. Kdn. Plg. lat. *Tīts-ęzęrs* ež. (LVK), liet. *Titijà* b. Rgv. Galbūt šaknis *tyt-*, *tit-* sietina su liet. *tìt-nagas*. Tuomet galėtume įtarti, kad hidronimų su *tyt-*, *tit-* pirminė reikšmė buvo susijusi su šviesos ar pan. sąvoka, plg. sen. ind. *títhi-*, *tithá-* (reikšmė ne visai aiški, galbūt „diena" ar pan.), gr. τῑτώ „diena, saulė", lot. *tītiō* „nuodėgulis, deganti pliauska" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1104). Antra vertus, įdomi, nors ir mažiau įtikima, J. Otrembskio etimologija, pagal kurią *Týtuva* turi šaknį **tī*, kuri gimininga sl. **ti-na* ir **ti-men-* „bala" – žr. atitinkamai *Tinãlupis* ir *Timenis* (J. Otrębski, 1962 a, p. 148–149; W. Schmalstieg, 1976, p. 47).

Tobólis ež. Lp. – žr. *Tabãlis.*

Tola up. Vp. – žr. *Talẽ.*

Toleĩšė up. Rs. (ten pat pieva *Toleĩšė*), *Toliškis* up. Krkn., *Tól-upė* up. Alv., *Tõl-upis* up. Šmk. Plg. liet. *Tolė* dr. Tv., *Tol-iã-balis* b. Rgv., *Toliẽjai* l. Pmp., pv. Kvr., pv. Plv., pv. V., pv. Žl., *Tolijà* lauko galas NmŽ., *Tolìjos* pv. Krt., *Tólimosios* pv. Akm., pv. Ms. Iš liet. *tolùs* „tolimas", *tólimas* „toli esantis", *tolì* „atstu" (DLKŽ).

Tolkū́nų ẽžeras Mrs.: *Tolkū́nai* k.

Tõr-upis up. Tv. Greičiausiai iš **Tvor-upis*, plg. *torà* < *tvorà* „užtvara aplink žemės sklypą, kiemą ar pan." (DLKŽ).

Tošẽ up. Grk., *Toš-upȳs* up. Btg. Plg. liet. *Tóšiškis* pv. Msn. Galbūt iš liet. *tóšis* „viršutinis beržo žievės sluoksnis" (DLKŽ).

Totõriškių ẽžeras Trak.: *Totõriškės* k.

Totõr-upis up. Pšš., *Totõr-grabė* up. Gr. Iš etnonimo *totõrius.*

Tóvė up. Krkl. (ir *Tovẽlė* up. Krkl.). Plg. pr. *Tawel-sehe* ež. (G. Gerullis, 1922, p. 182). J. Otrembskio nuomone, *Tóvė* yra iš **tāv-ė* – *u*-kamienė šaknis **tā-u-*. Šaknis **tā-* esanti apofoninis šaknies **tī-* variantas (žr. *Týtuva*, *Timenis*). Ši siejama su sl. **tina* (sen. ček. *tina* „purvas, pelkė", sen. sl. *tina* „purvas, dumblas" ir t. t. – J. Otrębski, 1962 a, p. 148). Bet įmanomi ir kiti ryšiai. Vienas jų – tai siejimas su liet. *Dóvinė* up. Ldvn. ir toliau – su gr. Θοός „greitas, vikrus, veržlus", sen. ind. *dhávatē* „lekia, bėga" (plačiau žr. *Dóvinė*). Tačiau šis siejimas kelia ir abejonių dėl **tā-* : **dā-* (sunku paaiškinti priebalsių *t* : *d* varijavimą). Tad bene įtikimiausia būtų liet. *Tóvė* < **Tāu̯-ē* sieti su vid. air. *tō* „tylus, tykus", sen. air. *tūae* „tyla", vid. kimr. *taw* „tyliu", *tawel* „tylintis", bret. *tao* „tylėjimas; tylos!" ir t. t.: ide. **taus-* „tylus, tylintis, romus" (plačiau žr. J. Pokorny, 1949, p. 1056; W. Nicolaisen, 1957, p. 260). Plg. W. Schmalstieg, 1976, p. 47.

Traĩd-upis up. Slnt., *Traid-upỹs* up. Krk. Plg. liet. *Traidinỹs* l. Skdv., *Traidžiaĩ* k. Krtn. Matyt, sietina su liet. *tráidžioti*, *traĩdžius* „tridžius", toliau – su *tríesti* (dėl šių žodžių žr. K. Būga, 1959, p. 477). Plg. M. Razmukaitė, 1972, p. 297–299. Dar žr. *Trìdupis*.

Train-ùpė up. Jon., *Train-upỹs* up. Nj. – žr. *Treinóji*.

Trakaĩ up. Srv., *Trakẽlis* up. Krsn., up. Vb., up. Vrn., *Trãk-ežeris* ež. Onš., *Trãk-ravis* up. Šlv., *Trãk-upis* up. Erž., up. Trg., up. Varn., *Trak-upỹs* up. Srv., *Trãko rãvas* Rdd., *Trãko upẽlis* Blnk. Iš liet. *trãkas* „miške pakilesnė pieva, aikštė; iškirsta ar išdegusi miško vieta; pakilesnės vietos (ne pelkių) šienas" (DLKŽ).

Tralnys up. Ut. Iš raštų težinoma lytis, atrodo, yra iškreipta iš **Trainys*, plg. *Trainỹs* b. Aln. – toliau žr. *Treinóji*.

Trãmalkas, *Tramvalkà* up. Vdk. Ten pat bala, pieva *Trãmalkas*, *Tramalkà*, *Tramvalkà*. Matyt, sudurtinis žodis, iš **Tram-valkas*, *Tram-valka*. Dėl *tram-* žr. *Tramỹs*, dėl *valk-* žr. *Valkà*.

Trãmio upẽlis Mlt.: *Tramỹs* ež.

Tramỹs 2 ež. Mlt. Variantas *Stramỹs*, atrodo, yra neautentiškas. Galbūt sietina su liet. *tramùs* „baisus, nejaukus", *tramù* „baisu, nesmagu", *tramìnti* „raminti" (LKŽK).

Trandžiùkas up. Krk. Ten pat laukas, dirva *Trandžiùkas*. Matyt, iš liet. *trandìs* „sutrūnijęs medis, trūnėsiai; kinivarpa, kandis" (DLKŽ).

Tranỹs up. Krk. Plg. liet. *Tran-ã-vietė* vasarą išdžiūstantis upelis Jž., lat. *Trani*, *Tranava* (LVK). Kilmė neaiški. Vargu, ypač dėl semantikos, gali būti iš *trãnas* „bičių patinas" (I. Duridanov, 1969, p. 70). Galbūt iš tiesų, kaip mano I. Duridanovas, sietina su liet. *tranẽti* „pūti, senti, dūlėti" (LKŽK), plg. lat. *trenêt* „pūti, trūnyti, dūlėti", liet. *trenẽti* „pūti, trūnyti, švinkti, gesti", plg. *trūnýti* „sausai pūti, trešti, dūlėti" (DLKŽ) – žr. I. Duridanov, ten pat; to paties, 1977, p. 52.

Trankẽlė up. Prnv. Plg. liet. *Trankãlė* plk. Klp., *Trankỹnė* krm. Rmg., *Trankìniai* vs. Prnv. Kilmė neaiški. Upės vardą galbūt galima sieti su liet. *tranka* „tokia žolė" (LKŽK). Bet plg. liet. *trankáuti* „žvejoti, pritrenkiant žuvis per ledą" (DLKŽ).

Trasìnė up. Krk. Kilmė neaiški. Plg. liet. *Trasýkiai* k. Kp., pvd. *Trasìkis*, *Trasáuskas*. Bet greičiausiai iš brus. *Трасiна* „liūnas" (I. Jaškin, 1971, p. 190).

Traukšlỹs up. Šll. Plg. liet. *Traukšlýnė* pv. Kltn., pv. Užv., b. Vg., b. Krž. Iš liet. *traukšlỹs* „asiūklis" (DLKŽ).

Traupė up. Rgv., *Traupelis* up. Žl. Lytys žinomos tik iš raštų. Plg. liet. *Traupẽlė* b. Kdn., *Traũpis* mstl., k. Žmt. Gali būti asmenvardiniai vietų vardai, plg. liet. pvd. *Traũpis*, *Traupỹs*. Bet visai įmanomas ir ryšys su *traupùs* „trapus, trupus" (LKŽK). Tokiu atveju tai būtų krantų ypatybę reiškiantys hidronimai.

Traušỹnė up. Krp., *Traũš-upis* up. Lk. Plg. liet. *Traušẽlė* pv. Rt., *Traušýnas* b. Plt., *Traušỹnė* b. Varn., plk. Rdn., pv. Žr. Iš liet. *traũšis* „dumblo žolė, ožkabarzdis" (LKŽK).

Trebū́tinis, *Tribū́tinis* ež. Ob. Ne visai aišku, kuris šių variantų

yra pirminis, kuris antrinis, nors, tiesą sakant, šiuo atveju tai ir nėra svarbu. Atrodo, kad abiejų variantų balsis *ū* yra pailgintas, tarmybė iš *u*. Sietina su liet. pvd. *Trebùtis*, *Tribùtis*.

Treigỹs up. Vad., *Treigùtė* up. Šmk. Plg. liet. *Treĩgė* pv. Čk., *Treigė̃* pv. Jž., *Treĩgiai* ar. Pšl., dr. Žr., *Treĩginė* l. Eiš., *Treigỹnė* pv. Srv. Galbūt sietina su liet. **treigas* (K. Būga, 1959, p. 319), plg. *treigỹs* „tris žiemas mitęs gyvulys“ (DLKŽ). Upių vardai galbūt gali būti vėlesni, perkeltiniai – iš dirvų, pievų ar pan. vardų.

Treinýtės upẽlis Rm.: *Treinýtė* pv.

Treinóji up. Bt., *Treĩn-upis* up. Krtn., *Trein-upỹs* up. Krkn., *Train-ùpė*, *Trein-ùpė* up. Jon., *Train-upỹs* up. Nj. (kitas Al̃kupio vardas). Plg. liet. *Treinaĩ* l. Akm., pv. Bsg., *Treĩnė* pv. Msn., *Treinẽlė* pv. Pb., pv. Šlv., *Treiniaĩ* pv. Vdk., *Treinýtė* l. Žg., b., pv. Rm., *Trainė̃* (iš *Treinė̃*) b., pv. Rgv. Iš liet. *trainė̃* „tokia viksva“ (DLKŽ).

Trempìnių ẽžeras Lbv.: *Trempìniai* k.

Trepetõs ravẽlis Dkšt. Gal iš kokios kitos vietos vardo **Trepeta*, plg. liet. *Trepìnė* pv. Erž.

Tribõbis up. Šmk. Pamatinė lytis visai neaiški. Atrodo, kad tai vėlesnis perdirbinys iš *Trìbubis* up. Šmk. (kitas Trìdupio vardo variantas). Savo ruožtu ir *Trìbubis*, matyt, bus neautentiškas, iškreiptas iš *Trìdupis* (žr.).

Trìč-upis up. Šlv. Pirmasis sandas iš avd. *Trìčas*, *Tričỹs*.

Tridúonių ẽžeras Graž. (kitas Talaĩkės vardas), *Tridúonių upẽlis* Graž.: *Tridúoniai* k.

Trìd-upis up. Krtv., up. Stk., up. Šmk., *Trid-upỹs* up. Krk., *Trỹd-upis* up. Ar., up. Grš. ir kt., iš viso 7, *Tryd-upỹs* up. Čk., up. Kp., up. Vlkj. Sietina su liet. *trìdė*, *trydà*, *tríesti* ir pan. Dar žr. *Traĩdupis*.

Trikam̃pis 2 ež. Vrn. Iš liet. *tri-kam̃pis* „su trimis kampais“ (DLKŽ).

Trikõjis up. Nj., *Trikõjis* ež. V., *Trikógalas* up. Lk. (< **Trikoj-galas*). Iš liet. *trikõjis* „su trimis kojomis“ (DLKŽ).

Trilỹpis ež. Dkšt. Iš liet. *trilỹpis* „iš trijų sudėtas, sulipęs, trigubas“ (DLKŽ).

Trimẽsėdis up. Vkš. Greičiausiai iš kilmininkinės konstrukcijos **Trimėsėdžio upe(lis)*: *Trimẽsėdis* k.

Trineĩk-upis up. Btr. Galbūt pirmasis sandas yra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Trinẽvičius* ar pan.

Trinýkštis up. Rs. (variantas *Tinýkštis* yra neautentiškas). Ten pat pelkė *Trinýkštis*. Matyt, iš liet. *trinýkštis* „kas su trim nykščiais, pirštais“.

Trìnkė up. Krtv. (ten pat pelkė *Trìnkė*), *Trinkulis* up. Nmč., *Trinkulis* ež. Nmč. Plg. liet. *Trinkùčiai* b. PnmR., *Trinkùtė* pv. Grv., *Trinkùtis* kln. Bsg. Galbūt sietina su liet. *triñkti* „plauti galvą“ (LKŽK) arba, tas atrodo net įtikimiau, su *trinkė́ti* „bildėti, dundėti“ (DLKŽ).

Trinktìnis ež. Mlt. Ten pat pusiasalis *Trinktìnis*. Matyt, iš liet. *triñkti* „plauti galvą“ (LKŽK).

Trìn-upis up. Nj. Plg. liet. *Trìn-balė* b. Pkr., *Trinỹnė* pv. Blnk. Galbūt sietina su liet. *trìnti* „skalbti“ (DLKŽ). Dėl semantikos plg. *Skal̃b-upis* up. Stč.

Trìskas, *Trỹškas* up. Grnk. Ten pat pieva *Triškà*. Tad pamatinė lytis *Trìskas*, atrodo, yra kiek iškreipta, vėlesnė – iš **Triškas* ar pan. – žr. *Tryškỹs*.

Trišãkė up. Vn., *Trìšakis* up. Kv. Iš liet. *trišãkė*, *trìšakis* „trijų šakų koks nors daiktas" (LKŽK).

Trišiū́kštė up. Skdv. Galbūt sietina su liet. *trišė́ti* „drebėti, virpėti" (LKŽK), lat. *trìsêt* „drebėti, virpėti" (LVV IV 241).

Tryškỹs up. Trš., *Trýšk-upelis* up. Brž. Galbūt sietina su liet. *trýkšti* „veržtis skysčiui" (DLKŽ).

Triumpė up. Rs., *Triumpìkė* up. Trg. Iš tarmybės *triumpas* „trumpas". Dar žr. *Trùmpė*.

Triū́pelis up. Mlt. Plg. liet. *Triū́pelius* buv. mš. Ml. Kilmė visai neaiški. Galbūt sietina su liet. slavizmu *triū̃pas* „nerangus, netikęs, pasenęs žmogus; lavonas" (LKŽK).

Trõšk-upis up. Ms., *Trošk-upỹs* up. Šlv. Plg. liet. *Trõškė* kln. Plk., *Trõškės* pv. Rt. Galbūt sietina su liet. *trókšti* „dusti, trūkstant oro; dusti, nevėdinamam gesti" (DLKŽ). Bet plg. liet. pvd. *Troškà*.

Trót-upis up. Tl. (kitas Avinẽlio vardas). Pirmasis sandas iš pelkės vardo *Trótimos*.

Truĩkis up. Als., up. Žd. Plg. liet. *Truĩkiai* k. Nv., k. Pln., *Truikinaĩ* k. Skd. Šie kaimų vardai yra asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Truikỹs*. Atrodo, kad upelių vardai taip pat bus kilę iš avd. *Truĩkis*, *Truikỹs*.

Trumpãlių ẽžeras Lbv.: *Trumpãliai* k.

Trùmpė up. Lp., up. Šll., *Trum̃pė* up. Erž., up. Grg. ir kt., iš viso 10, *Trum̃pė*, *Trumpãlė* up. Žgč., *Trum̃pis* up. Yl., up. Žsl., *Trumpùkas* up. Jnk., up. KzR. Iš liet. *trum̃pas*, *-à* „nedidelio ilgio" (DLKŽ).

Trumponių̃ ẽžeras Ob.: *Trumpónys* k.

Trundà up. Erž. Plg. lat. *Trùndèlis* pv. (LVK). Galbūt sietina su liet. *trundė́ti* „sausai pūti, gesti", *truñdys* „rūdys, nešvarumai; sugraužto medžio dulkės" (LKŽK). Dar žr. *Trandžiùkas*.

Trū́šk-upalis up. NmŽ. Pirmasis sandas iš avd. *Trūškà*.

Tūjainių ẽžeras Skdv.: *Tūjaĩniai* k.

Tùlė up. Skdv. Plg. liet. *Tùlė*, *Tùlis* plk. Lkv., *Tulýtė* l. Pn., *Tulìkė* krm. Užv., *Tuliẽjus* pv. Rm., *Tulíejai* mš. Vp., *Tuleĩkės* pv. Pln., *Tulẽlė* vieta upėje Pkr., *Tūlià* slėni vieta girioje Sb., *Tūlỹs* ar. Jnš., lat. *Tulija*, *Tuleja* up. (LVK). Galbūt sietina su lat. *tuls* (reikšmė ne visai aiški, plg.: *liniem ir labs tuls* „der Flachs ist gut gebleicht"), *tuluôt* „linus baltinimui, balimui ištiesti" (LVV IV 260), *tulêtiês*, *tulinât* „būti ištiestiems balti linams?" *(linus izklāj laukā tulinâties)* (ten pat, 259). Dar žr. *Talẽ*. Plg. V. Toporov, 1977, p. 111.

Tùlio upẽlis Lkv.: *Tùlis* plk.

Tul̃kio Rãgo upẽlė Šlu.: *Tul̃kio Rãgas* ež.

Tul̃kio Rãgas ež. Šlu. Iš avd. *Tul̃kis* (ar *Tulkỹs*), plg. lat. *Tuļķis* (LAG 217), *Tulkis* (ten pat, 258).

Tumėjà up. Kvr., *Tùminas* up. Vb. Galbūt sietina su liet. *tumė́ti* „tumei darytis, tirštėti, tenėti", *tumùs* „tirštas, sutumėjęs", *tumẽ* „tirštimai, sutirštėjęs skystimas"(DLKŽ). Dar žr. P. Arumaa, 1977, p. 12. Plg. S. Karaliūnas, 1976, p. 90.

Tumiškis ež. Slk. Ten pat kaimas *Tùmiškė*. Matyt, iš avd. *Tùmas*.

Tumulšià, *Tamulšià* up. Pkn. Iš šių dviejų lyčių antrinė, rodosi, yra *Tamul-šià*, atsiradusi (tiesa, jau senokai, plg. *Pa-tamulšėliai* k. – E. Volteris, 1901, p. 184), matyt, pagal liet. asmenvardžius *Tamùlis* ar pan. Lytis *Tumulšià*, atrodo, gali būti siejama su liet. *tùmulas* „minkštas, apskritas kokios masės gabalas, kamuolys; būrys, krūva" (DLKŽ). Panašios darybos ir semantikos būtų ir upės vardas *Kumulšà* Krš. (žr. *Kumẽ*) < *kùmulis* „gumulas, kekulas" (LKŽ VI 888).

Tunẽlis up. Prn., up. Pž. Gali būti visai nauji upėvardžiai, sietini su liet. *Tunẽlis* tarpukalnė Brt., *Tùnelis* žvyrduobė Msn., kl. Sem. Krkn. kl. Šln., toliau – su *tùnelis* „požeminis įrenginys transportui, pėstiesiems" (DLKŽ). Bet greičiausiai, ypač upių vardus, galima gretinti su liet. *tùnės* „skysčių nuosėdos, dumblas, puvėsiai", *tùneliai* „drumzlės", *su-tunė́ti* „sutirštėti, *tunùs* „skystas, takus" (LKŽK). Galbūt panašios kilmės būtų ir lat. *Tuņas-ęzęrs* ež., *Tuņa-strauts* up., *Tuñņu-purvs* b. (LVK) bei liet. *Tùn-žiogis* up. Šiu. Dar žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 49.

Tùn-žiogis up. Šlu. Jeigu pirmasis sandas *tun-* nėra asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Tunáitis*, *Tunikis*, lat. *Tunnis* (LAG 299), *Tunis* (ten pat, 307), tuomet žr. *Tunẽlis*.

Túolas ež. Ign. Galbūt sietina su lat. *Túoles-rags* žūklės vieta, *Tuoleîts* ež.: lat. *tùols* „beragis, baužas" (LVV IV 285).

Tupìkas up. Sml. Galbūt iš kokios kitos vietos (pievos, lauko ar pan.) vardo **Tupikas*, plg. liet. *Tupìkas* pv. Dkšt., plk. Rs., *Tupìkai* l., pv. Gž., *Tupikaĩ* l. Brb., *Tùpikai* girininko pasoda Dj., *Tupìkai* l. (ten gyvenę ordinarščikai) Pmp. Matyt, **tupikais* galėjo būti vadinamos vietos, kur kas gyvena, tupi ar pan.

Turė, *Tureika* up. Eiš. Greičiausiai suslavinta iš **Taurė* ar pan. (žr. *Taurẽ*).

Tur̃kšlė, *Trùkšlė* up. Btg. Antrasis variantas, atrodo, yra gana vėlyvas. Matyt, sietina su liet. *tur̃kšti* „snapu vandenyje naršyti, turlyti" (DLKŽ).

Tùrk-upis up. Rs. Galbūt iš avd. *Turkas*, *Tur̃kus* (nors neišleistinas iš akių ir įmanomas ryšys su etnonimu *tur̃kas*). Be to, plg. liet. *tur̃kti* „kurkti; turkšti" (DLKŽ). Lat. vietų vardų *Tur̃ku-purvs* b., *Tur̃ku-tīrelis* plk., *Tur̃ķis* k. (LVK) kilmė taip pat nėra visai aiški.

Tur̃manto ežerẽlis Smal.: *Tur̃mantas* mstl.

Tũr-upis, *Tũrpis* up. Kt. Variantas *Tũrpis* yra iš *Tũr-upis* (A. Vanagas, 1963, p. 262). Sando *tūr-* kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su liet. *tūrė́ti (tũri)* „laikyti" (DLKŽ), *su-tūrė́ti* „sulaikyti" (LKŽK).

Tušt-ùpis up. Tl. Iš liet. *tùščias* „dykas, be nieko" (DLKŽ).

Tũt-upis up. Kdl., *Tũtaka* up. Žr. (gal iš **Tũt-taka*). Plg. lat. *Tũtap*, *Tutup* k., *Tũtes* k., *Tũtas* k. Greičiausiai sietina ne su liet. *tūtúoti* „giedoti; rėkti; kvarkti", kaip mano I. Duridanovas (I. Duridanov, 1969, p. 70), o su lat. *tũte* „jėga, energija", plg. sen. ind. *tā́uti* „yra

stiprus", *tūya-ḥ* „stiprus" ir pan. (žr. LVV IV 283).

Tvaniùs ež. Btr. Matyt, sietina su liet. *tvanùs* „lengvai išsiliejantis, patvinęs" < *tvìnti* „lietis, plūsti" (DLKŽ).

Tvankà up. Skd. Iš liet. *tvankà* „pylimas sulaikyti vandeniui, užtvenkimas, tvenkinys" (DLKŽ).

Tvarkañtė, *Tverkañtė* up. Šlv. Šis upės vardas XX a. pradžioje užrašytas *Tverkañčia* (Vaižgantas, 1904, X, p. 58). Plg. liet. *Tvarkà* kl. Pg., *Tvar̃kos* pv. Tj., *Tverkìmas* mš. Rm., *Tver̃kinis* lm., b. Srv. Galbūt sietina su liet. *tver̃ktis* „laikytis, užsilaikyti" (LKŽK). Dar žr. *Tverktà.* Plg. P. Skardžius, 1973, p. 34–35.

Tvenktis up. Grg. Greičiausiai sietina su liet. *tveñkti* „užtvanką daryti, tekėjimą sustabdyti" (DLKŽ).

Tverẽčiaus ẽžeras Tvr.: *Tverẽčius* mstl.

Tverktà up. Alv., *Tverktà, Tverkà* ež. Alv. Plg. pr. *Twarkte* b., plk. (G. Gerullis., 1922, p. 189). Galbūt sietina su liet. *tver̃ktis* „laikytis, užsilaikyti" (LKŽK). Toliau žr. *Tvarkañtė.*

Tvẽr-upis up. Vvr. Plg liet. *Tvertìnė* mš. Pln., *Tvértinės* l. Rs. Galbūt iš liet. *tvérti* „tvorą ar šiaip kokią užtvarą daryti" (DLKŽ).

Tvìrbut-upis, *Tvìrbuto Daubà* up. Vl. Iš liet. avd. *Tvìrbutas.*

U

Ùbag-ravis up. Grk., *Ùbag-pelis* up. Srd. (iš **Ùbag-upelis*), *Ùbag-upelis, Ug-ùpelis* up. Pkr., *Ubagų̃ upẽlis* Antz., Srv. Iš liet. *ùbagas* „elgeta" (DLKŽ).

Ūbãr-upis dvi up. Tl. Sandas *ūbar-* greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Ū́bartas* ir *Ubarẽvičius, Uborẽvičius.*

Ūbeikà, *Ūbéika* up. Tl. Kilmė neaiški. Plg. liet. *ū̃bti* „šaukti, ūkti" (DLKŽ). Bet greičiausiai iš pievos vardo *Ūbéikos, Ūbéika.* Pastarasis pievos vardas gali būti naujas, vestinas iš germanizmo *ū́bas* „tam tikro dydžio laukas" (DLKŽ).

Ubesiùkas up. Vg. Ten pat *Ubesiaĩ, Ùbesis* pv. Kilmė neaiški. Lat. *Ubeja* up. laikoma finougrizmu, plg. est. *Ubja* (K. Būga, 1961, p. 647; M. Rudzīte, 1968, p. 192). Matyt, upės vardas *Ubesiùkas* yra priesagos *-ukas* vedinys iš pievos vardo *Ùbesis.* Savo ruožtu pievos vardas *Ùbesis* yra iš fonetiškai varijuojančio germanizmo *ū́bas, ùbas* „tam tikro dydžio laukas", plg. *ūbasis, ubasis* (laukas ar pan.) (LKŽK) – t. y. didysis, platusis, nes *ūbas* yra didžiulio lauko pavadinimas.

Ūdarà up. Glv. Galbūt, jeigu dėl anaptiksės nėra iš **Ūdra* (dėl šio žr. *Ūdrẽlis*), priesagos *-ara* vedinys iš šaknies *ūd-.* Dėl jos plg. liet. *Ūdà* l. Mrc. Toliau būtų pamato sieti su lat. *ûdens* „vanduo", liet. *vanduõ* (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1194–1195).

Ūdrẽlis ež. Rk., *Ū́drinis* ež. Všt., *Ūdrìnis* ež. Rud. (ir *Ūdrinùkas* ež. Rud.), *Ūdrõklis* up. Vp., *Ūdròkšlis* up. Užp., *Ū́dr-upis, Ūdr-upỹs* up. Ldvn., up. Rk., *Ūdr-upis* up. Ms., up. Tt. Greičiausiai iš vandens gyvūno pavadinimo *ū́dra* „plėšrusis vandeninis kailinis žvėrelis" (DLKŽ). Plg. dar H. Krahe, 1962, p. 275.

Ūdrìjos ẽžeras Ūd.: *Ūdrijà* mstl. Galbūt ežero vardo raida galėjo būti tokia: **Ūdrija* ež. > *Ūdrijà*

mstl. > *Ūdrìjos ẽžeras.* Dėl *ūdr-* žr. *Ūdrẽlis.*

Ūgė up. Krč. (ir *Ūgẽlė* up. Krč.). Galbūt sietina su liet. *ũgis* „augumas, dydis" (DLKŽ).

Ugra up. Ob. Plg. lat. *Ugraja* pv., *Ugriņup* up. (LVK). Gali būti finougrizmas, plg. fu. *Угра* (B. Serebrennikov, 1970, p. 58).

Ùidė up. Lzd. – žr. *Lìndė.*

Ūkis up. Bt. Galbūt sietina ir su *Ukõjas* (*Ūkõjas*?) ež. Lkm. Toliau gretinama su liet. *ūkas* „migla, ūkana", *ūkana* „rūkas, migla" (I. Duridanov, 1969, p. 52).

Ukmergẽlė up. Ukm. Mažybinės priesagos *-ėlė* vedinys iš miesto vardo *Ukmergė̃.* Miestas vardą, matyt, bus gavęs iš upės vardo, kuris galėjo būti **Vilk(a)mergė* ar pan., plg. miesto vardo ankstesnius užrašymus: 1385 m. *Wilkemerge* (SRP II 694), *Wilkamergen, Wilkemerge* (ten pat, 695), 1333 m. *Vilkenberge* (SRP I 69), *Vilkenberg* (ten pat, 86) ir kt., 1387 m. *Volkomaria* (CD 10), 1425 m. *Wilkomiriensis* (ten pat, 118), 1493 m. *Vylkumyrya* (ten pat, 464), 1505 m. *Wylkomyrie* (ten pat, 698), 1784 m. *Wiłkomierz* (VS I 12) ir pan. Lytis *Vilkamergė̃* tebežinoma ir gyvojoje kalboje (Dusetos, Molėtai, Šešuoliai). Taigi etimologizuojamoji lytis greičiausiai ir yra *Vilkamergė̃.* Ją būtų pamato laikyti sudurtiniu žodžiu: *Vilk-a-mergė̃.* Pirmąjį sandą vis dėlto, nežiūrint visų kitų bandymų (žr. B. Savukynas, 1978, p. 20–24), įtikimiausia sieti su liet. *vil̃kas* „Lupus". Tai vienas labiausiai paplitusių sandų visame baltų vardyne: plg. liet. *Vil̃k-lieknis* plk. Šl., *Vil̃k-a-balė* b. Srj., *Vil̃k-balė* b. Stč. ir t. t.; lat. *Vilce* up., *Vilka-strauts* up., *Vilk-upe* ir t. t.; pr. *Wilkus* ež., *Wilke* ež. (F. Daubaras, 1978 b, p. 137). Ir apskritai „vilko" reikšmės hidronimai yra populiarūs daugelio ide. kalbų vardyne; tai neabejotina hidronimų semantinė universalija, todėl nėra nei reikalo, nei pamato liet. hidronimų šaknį *vilk-* šlieti prie hidroleksemų *valk-*, *velk-* ar pan., kurios, ypač *valk-*, jau gali būti kildinamos iš liet. *valkà* ar pan. (B. Savukynas, ten pat, p. 23). Hidronimų šaknis *vilk-* negali būti iš *valkà* ar pan. svarbiausia todėl, kad bemaž neįmanomas hidronimінis vedinys iš *valk-* su balsio apofonija *vilk-*. Hidroleksema *vilk-* tegali būti kilusi iš apeliatyvų su *vilk-*!

Dėl antrojo sando *merg-* ką nors tikra sunku pasakyti. Jis jau yra lygintas su lat. *marga, merga, mirga* „lėtas lietus", liet. *merglynas* „klampynė" ir pan. (ten pat). Bet, susiejus pirmąjį sandą su liet. *vil̃kas*, antrojo sando lyginimas su lat. *marga* ir pan. semantiškai nėra be priekaištų. Bene įtikimiau būtų sandą *merg-* jungti į platesnį ide. kontekstą ir rekonstruoti šiai leksemai bendresnę šlapios pievos, balos ar pan. reikšmę, plg. av. *maryā* „pieva", sogd. *mry* „pieva", nauj. pers. *mary* „pieva" ir pan. (plačiau žr. *Mer̃gė*). Tad *Vilkamergė̃s* pirminė reikšmė galėjo būti **Vilkpievė*, **Vilkbalis* ar pan.

Kiti *Vilkamergė̃s* variantai yra fonetiniai pamatinės lyties perdirbiniai. Paliekant nuošalyje visa kita, atkreipsime dėmesį tik į tai, jog *Ukmergė̃s* kildinimas iš **Upmergė*, ypač sutikus, kad pirminis ir autentiškiausias variantas yra *Vilkamergė̃*, tiesiog neįmanomas (dėl

tokio kildinimo žr. B. Savukynas, ten pat, p. 24).

Ukučẽ up. Klm. Iš kito vv. **Uku-čė*, plg. *Ukucẽ* l. Vrnv., *У Куце* pv. (MB 241).

Ūlà up. Mrc., *Ūlà* ež. Rud., *Ūlỹškas* up. Ūd. Plg. lat. *Ūlupi* k., *Ūlupji* k. (LVK). Siejama su hidronimais, turinčiais šaknį *aul-*: *Aũlamas* up. Pn., *Aulė* up. Įs., lat. *Auļa* ež. (K. Būga, 1958, p. 513; H. Krahe, 1964 a, p 3; W. Schmid, 1963, p. 201; V. Toporov, 1968, p. 294).

Ūlyčẽlė up. Mrk. Plg. liet. *Ūlyčẽlė* dr. Msn., ar. Vs., *Ulyčẽlės* l., gn., vieta miške Rod. Iš slavizmo *ūlyčẽlė*, *ūlyčià* „kaimo kelias, gatvė; kaimas" (LKŽK).

Ul̃mas up. Rsn. Galbūt sietina su liet. *ulmùs* „karštas, greit užpykstantis", *su-ùlmyti* „suraginti", *pa-ùlminti* „paraginti", *ùlmyti* „raginti", *ul̃minti* „raginti, skatinti" (LKŽK).

Ulõnas ež. Ut. Kilmė ne visai aiški. Gali būti visai naujas vardas, sietinas su slavizmu *ulõnas* „durtuvu ginkluotas raitelis" (DLKŽ) – pasakojama, kad ežerėlyje prigėręs ulonas. Bet, antra vertus, gali būti ir iš **Ūlonas* – toliau žr. *Ūlà*.

Ùlšiškių ẽžeras Msn.: *Ùlšiškiai* k.

Umėja up. Kdn. Ten pat pieva *Umėja*. Pamatinė lytis ne visiškai aiški. Gali būti iš **Ūmėja*, plg. liet. *ū́mas* „drėgnas, šviežias, neišdžiūvęs".

Latvių vietovardžiai *Ummis*, *Umma-ęzęrs*, *Umis* pv. galbūt *Umara* (LVK), matyt, sietini su lat. finougrizmu *um̃ma* (est. *ummus*) „įduba, įdubimas; duobė" (LVV IV 298).

Ungurỹs up. Varn., up. Vvr., *Ungurỹs* ež. Sem. (ir *Unguráitis* ež. Sem.), *Ungurìnis* ež. Pbrd. Iš liet. *ungurỹs* „gyvatės pavidalo vertinga žuvis" (DLKŽ).

Uodegà up. Rdd., up. Ut. Iš liet. *uodegà* „atsikišusi stuburo dalis; užpakalinė bet kurio gyvūno dalis; kieno nors galas, atsikišusi dalis" (DLKŽ).

Úod-upis up. Rmš. Plg. liet. *Uodų̃ balà* Lp. Galbūt iš liet. *úodas* „mažas dvisparnių būrio vabzdys" (DLKŽ).

Úogė up. Trš., *Uogỹs* up. Vkš., *Uoginẽlis* ež. Jž. (ar tik ne iš **Uogynẽlis* ež. – *Uogỹnė* rst., ten pat). Plg. liet. *Uogẽlė* b. Mrk., *Úog-a-raistis* rst. Slk., rst. Ūd., *Úog-balė* b. Kp., *Uogìnė* pv. Pns., lat. *Ūodze* up., *Odze* pv., *Uôdzene* pv., *Uodziene* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *úoga* „nedidelis sultingas augalo vaisius" (DLKŽ). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 35.

Uolà up. Ut. (galbūt iš **Uolẽ*), *Uõlė* up. Rmš., *Uolià* up. Pb., *Uolỹs* ež. Dgč., *Úolainis* up. Pkr., *Uõlinės* up. Nj., *Uolintà* up. Vžns. Plg. lat. *Uõlaine* up., *Olupe* up. (LVK). Greičiausiai iš liet. *uolà* „akmens masė, akmens kalnas" (DLKŽ), plg. lat. *uõla* „žvirgždas, maži apvalūs akmenukai" (LVV IV 416).

Uosỹnės Lénkė up. Skdv.: *Uosỹnė* mš.

Úosis ež. Kpč., *Uosỹs* ež. Blnk., *Uosýtis* up. Ps., *Uosijà* up. Km., up. Mšg., *Uosỹnė* up. Gl., *Uosintà* up. Čk., up. Sv. (ir *Uosintẽlis* ež. Sv.), *Úosintas*, *Uosìjus* ež. Km. (plg. *Acìntas* ež. Pbrd. < **Uosintas*?), *Úos-upė* up. Rd., *Úos-upis* up. Lg., up. Mžk. ir kt., iš viso 6, *Úos-upis*,

Uos-upỹs up. Vrn., *Uos-ùpis* up. Kp., *Úos-upelis* up. Kps., *Úostrautas* up. Nj. (iš **Uos-strautas*), *Úosio upẽlis* Ss. Iš liet. *úosis* „medis kieta mediena" (DLKŽ). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 35.

Uosõs upẽlis Brb.: *Uosà* k.

Uõstas up. Varn. (ten pat *Uõst-upis* paežerys). Plg. liet. *Uost-ã-pelkė* plk. Als., *Uõstas* pv. Tl., tarpmiškė Žr., lat. *Uost-upe* „Hafenfluß" (J. Endzelin, 1934, p. 124), *Ũost-up* up., *Uõst-upi* (J. Plaķis, 1936, p. 269), *Uõst-upi* (J. Endzelynas, 1961, p. 146). Toliau, matyt, sietina su liet. *Ũstas* ež. Dgč., *Ūstẽlis* up. Šlu., *Ūst-ragìnė* up. Rsn. Dėl *ūst-* plg. liet. *Ũstys* pv. Kpč., *Ũsto kálnas* Slk. Siejama su liet. *úostas, uostà* „upės žiotys" (K. Būga, 1959, p. 362), lat. *uosta, uosts* „upės žiotys", *uõstupe* „žiočių upė" (LVV IV 421–422), rus. *устье*, sen. isl. *óss*, lot. *ōstium* „upės žiotys" (plačiau žr. K. Būga, 1959, p. 362; I. Duridanov, 1969, p. 51; M. Vasmer, 1973, p. 172, 173). Dėl *uos(t)-* : *ūs(t)-* plg. liet. *uõstai*: *ũsai* „vyrų plaukai virš viršutinės lūpos" (DLKŽ).

Uošnà up. Pln. Plg. lat. *Ùoša* up., *Uôša dīķis* tv., *Uoša grāvis* up., *Uošupe* up. (LVK). Toliau galbūt sietina su liet. *Ušnà* up. Užv. (ir *Ušnẽlė* up. Užv.). Ten pat *Ùšnos* pv., *Ušnãlės* pv. Kamienai *uošn-*, *ušn-* būtų su determinantu *n* padaryti iš *uoš-*, *uš-*. Tada čia tiktų minėti ir *Ušañtė* up. Šlv. Teoriškai apofonija *uoš-* : *uš-* visai įprasta (plg. *duobẽ, dùbti* ir t. t. – žr. R. Venckutė, 1971, p. 82, 83). Turint du variantus *uoš-*, *uš-*, įmanomas ir trečias – *auš-* (plg. liet. *duobẽ* : *dùbti* : *daubà*). Tuomet galbūt galėtume sieti su liet. *áušti* „vėsti, darytis šaltam", lat. *aũksts* „šaltas", *aũkt* „šalti" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 27). Dar plg. P. Skardžius, 1973, p. 35.

Ũpartas, *Ũparstas, Ũspartas* ež. Slk. Santykis tarp variantų neaiškus, plg. *Усперт, Успертъ* up., Svapos int., Seimo baseinas (A. Jaščenko, 1974 a, p. 104; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 211), *Вопрат* up., Severco int., Sožės baseinas (ten pat, 181) ir *Упертa* up., Okos baseinas (ten pat). Tad Dnepro baseino upių vardai *Упертa* ir *Усперт* patvirtintų variantą *Ũpartas* ir *Ũspartas*. Iš to galima būtų daryti išvadą, jog lytis *Ũparstas* yra kontaminacinė iš *Ũpartas* ir *Ũspartas*, bet tokiai prielaidai prieštarauja 1784 m. užrašymas *Uperst* (VS VIII 390). Seimo baseino upės vardą *Усперт* V. Toporovas ir O. Trubačiovas įtaria galint būti iš **Ušpert-* < **Už-pert-* (ten pat, 211). Liet. *Ũspartas* būtų iš **Ũž-partas*, kur *ũž-* yra priešdėlis, plg. *ùž* (žr. K. Būga, 1959, p. 133; 1961, p. 449).

Ùpė up. Erž., up. Klt. ir kt., iš viso 10, *Ùpės* up. Ar., up. Šl., *Ùpis* up. Al., up. Bb. ir kt., iš viso 24, *Upỹs* up. Vlkj., *Ùpiai* up. An., up. Bb. ir kt., iš viso 9, *Ùpius* up. Šv., *Upãlė* up. Kltn., up. Klp., *Upãliai* up. Krtn., *Upãlis* up. Dvl., up. Lkv. ir kt., iš viso 9, *Upẽlė* up. Blnk., up. Ds. ir kt., iš viso 11, *Upẽlės* up. Krsn., *Upẽliai* up. Km., *Upelikai* up. Šv., *Upẽlinė* Dysnų ež. dalis Dkšt., *Upẽlis* up. Ad., up. Antz. ir kt., iš viso 57, *Upeliùkas* up. Bb., up. Mlt., up. Trgn., *Upėsė* rš. up. Jšn., *Upėžis* up. Vnd., *Upỹna* up. Krš., up. Lk., up. Nmk., *Upynãlė* up. Skdv., *Upynìkė* up.

Skdv., *Upità* up. Vvr., *Upýtė* up. Btg., up. Imb. ir kt., iš viso 9, *Upýtis* up. Čk., *Upiùkas* up. Krš., *Upùkai* up. Užv., *Upél-tiltis* up. Žg., *Ùp-ia-šalis* up. Šd., *Ùp-sala*, *Ùp-stala* up. Vl., *Ùpės Gãlas* up. Rd., up. Žd., *Ùpio Gãlas* up. Pn., up. Šmn., *Ùpių Skar̃džius* up. Km., *Ùpių upẽlis* Ds. Iš liet. *ùpė*, *ùpis*, *ùpius* „upė" (LKŽK).

Upẽsmas, *Upẽsmai* up. Trk. Iš liet. *upẽsmas* „užžėlęs, nebetekantis upelis" (LKŽK).

Upẽsnis up. Al., up. Lp. ir kt., iš viso 6. Iš liet. *upẽsnis* „vieta, kur pavasarį tekėjo upė" (LKŽK).

Ùpiškių upẽlis up. Imb.: *Ùpiškės* k.

Urbõniškis up. Vl. Iš avd. *Urbõnas*.

Urdenà up. Vn., *Ùrd-upis*, *Urd-upỹs* up. Krš. Plg. lat. *Urdava* up. (J. Endzelin, 1934, p. 128). Laikoma labai archaiškais hidronimais ir siejama su trak. 'Ορδησσός up., kelt. *Urda* up., liet. *urdulỹs* „urulys, verpetas, sūkurys", lat. *urdaviņa* „upelis" ir pan. (I. Duridanov, 1969, p. 50, 52, 93; V. Toporov, 1977, p. 75–76, 77).

Ùrka up. Vnd., *Ùrkis* ež. Mlt., *Ùrk-upis* up. Mrs., *Ur̃k-upis* up. Tl. Plg. liet. *Urkė* pv. Lkv. Galbūt sietina su liet. *ur̃kioti* „barti, ūryti" (DLKŽ), lat. *ùrkt* „urgzti" (LVV IV 306). Nors neišleistini iš akių ir kiti įmanomi ryšiai – plg. lat. *Ur̃gste* up., *Ur̃ķis* pv., *Urķu purs* b. (LVK) < lat. *urdze*, *urga* „upelis" < est. *urg* „upelis" (J. Endzelynas, 1970, p. 9; V. Dambe, 1970 a, p. 133; A. Vanagas, 1975, p. 405). Dar žr. V. Toporov, 1977, p. 76, 113.

Urlių̃ ẽžeras Km.: *Urliaĩ* k.

Ùrmis ež. Onš. Plg. lat. *Ur̃mis* k., *Ur̃mji* k. (LVK). Kilmė visai neaiški. Galbūt *urm-* yra su determinantu *m* iš *ur-*, dėl kurios žr. *Ùrnupis*.

Ùrn-upis up. Rt. Plg. *Urna* up. Kn. (SG XII 818). Galbūt sietina su liet. *urnóti* „vynioti, supti", *ap-urnóti* „apvynioti, apsupti" (K. Būga, 1961, p. 942–943; E. Fraenkel, 1962, p. 1171).

Uršulis up. Skm. Matyt, palyginti naujas vardas, sietinas su liet. avd. *Uršùlė*, plg. *Uršùlės kélnės* išdžiūvusio upelio vaga Ds.

Ùr-upis up. Krš. Plg. liet. *Ũr-upiai* pv. Lk. Galbūt sietina su liet. *uras* „senas, buvęs", *ur-upė* „senvagė" (LKŽK).

Urvenà up. Lel. Plg. liet. *Ùrvas* pv. Vp., mš. Užp., pv. Krž. Iš liet. *ùrvas* „landa, ola žemėje, kalne" (DLKŽ).

Ũsiai ež. Lkm., *Ūsỹs* ež. Brs., *Ūs-ió-ginė* up. Dlt. (ten pat pieva *Ūsióginė*), *Ũs-upis* up. Rs., up. Rdn., up. Šauk., *Ūs-upỹs*, *Ũs-upis* up. Stk. Plg. liet. *Ũsà* rst. An., mš. Dkšt., b. Ign., ar. Ut., *Ũs-ia-raistis* b. Kpč., *Ūsỹnė* pv. Pšl., lat. *Ũsene* pv., *Ũsu-ęzęrs* ež. (LVK). Greičiausiai iš liet. *ũsai* „vyrų plaukai ant viršutinės lūpos; siūlinė atauga" (DLKŽ). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimai.

Uslajà up. Vad. Ten pat *Uslajà*, *Ùslaja*, *Ùslajis*, *Uslojỹs*, *Uslõjus* b., pv., *Uslajẽlė* b. Plg. 1566 m. „до речки *Услеи*" (K. Būga, NP). Tad, matyt, *Uslajà* yra iš senėlesnės lyties **Usl-ėja*. Šaknis *usl-* galbūt yra šaknies *ausl-* apofoninis variantas, plg. liet. *Aũslas* ež. Dgč. ir lat. *aũsleja*, *aukslẽja* „tokia žu-

vis, aukšlė" (žr. B. Laumane, 1973, p. 74).

Ūstas ež. Dgč., *Ūstẽlis* up. Šlu., *Ūstragìnė* up. Rsn. – žr. *Uõstas*.

Ūs-upis up. Rdn., up. Rs., up. Šauk., *Ūs-upỹs* up. Stk. – žr. *Ūsiai*.

Ušañtė up. Šlv. – žr. *Uošnà*.

Ušnà up. Užv. – žr. *Uošnà*.

Ùtenas ež. Trgn. (ir *Utenýkštis* ež. Trgn.), *Utẽlis* ež. Trgn., *Utẽnis, Utenáitis* ež. Ut., *Utenáitė, Utenẽlė* up. Ut., *Utalinà, Utalìnka* up. Ss., *Uternà* up. Kš. Kilmė ne visai aiški. Ryšys su liet. *utìs, utėlẽ* „toks smulkus, besparnis parazitinis vabzdys" (LKŽK), nors dėl semantikos ir kelia abejonių, vis dėlto įmanomas. Plg. dar liet. *Ùtel-balė* b. Jnšk., *Utẽlės* rst. Varn., *Utel-ia-raistis* pv. Žl., *Utelỹnė* b. Skdv. Latvijos vietovardžių *Utainis* l., *Utiêne* pv., *Utu-dīķis* tv. (LVK) kildinimas iš lat. *uts, ute* „utėlė" (LVV IV 310) taip pat galimas. Plg. dar lat. *utene* „Lausekraut" (ten pat.).

Uternõs ẽžeras Žsl.: *Uternà* k.

Ūt-revis up. Prn. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Ūtà*.

Uvėda up. Žsl. Greičiausiai sietina su *Aujėdà* up. Žž. Nors plg. est. *Ueda, Uueda* (A. Vanagas, 1975, p. 405).

Ùzinas ež. Šmn. Dėl priebalsio *z* greičiausiai baltų (sėlių) dialektizmas – toliau žr. *Jū̃žintas*.

Užbalẽlis up. Srv. Iš pievos vardo *Užbalẽlis*.

Uždaubẽlis up. Srd. Iš dirvos, lauko vardo *Uždaubẽlis, Ùždaubis*.

Ùžgovis up. Dr. Matyt, priešdėlio *už-* vedinys iš kokios kitos vietos vardo. Dėl *gov-* plačiau žr. *Gaujà*.

Ùžimtinės up. Nv. Iš arimo, krūmų vardo *Ùžimtinės*.

Ūžỹs, *Ūžis* up. Sb. Galbūt iš liet. *ū̃žti* „išduoti žemą pratisą garsą, gausti" (DLKŽ).

Ùžjaujis up. Žr. Iš lauko vardo *Ùžjaujis*.

Ùžkalnės upẽlis Všt. Iš liet. *ùžkalnė* „vieta už kalno" (DLKŽ).

Ùžkapė, *Ùžkapis* up. Rz. Iš pievos, dirvos vardo *Ùžkapė, Ùžkapis*.

Už-kertùs up. Žž. Priešdėlio *už-* vedinys iš upės vardo *Kertùs*.

Užknópis up. Kltn. Tai, atrodo, vėlyvas vardas, išsirutuliojęs iš buvusio kaimelio vardo *Ùžknopiai* ar pan. Kaimelio vardas, atrodo, sietinas su pavarde *Knòpas* ar pan.

Ùžkupio upẽlis Rdd. Gali būti iškreipta iš **Ùžkapio* (ar net **Už-kopio*) *upelis*, plg. *Ùžkapė* up. Rz.

Užkupỹs up. Šl. Pamatinė lytis abejotina. Gali būti iš **Už-kapys*, plg. *Žyd-kapis* kln. ten pat. Jeigu lytis *Už-kupỹs* pasirodytų tikra, tuomet galbūt ją galėtume sieti su *Kùpiškės* krm. Mšk.

Užlà up. Brž., *Užl-upỹs* up. Tršk. Plg. liet. *Ūžl-ia-pievis* pv. Mlt. Kilmė neaiški. Ryšys su liet. *ùžlos* „klėties lubos, lubos ant priekleččio", *užlà* „skylė lubose dūmams išeiti" (LKŽK) dėl semantikos kelia abejonių. Galbūt tai tam tikros tarmybės iš **Ūžl-* (nekirčiuotas ilgasis *ū* sutrumpėjęs). Tuomet galima būtų sieti su *ū̃žti* (žr. *Ūžỹs*), plg. *ūžlẽ* „toks žaislas" (DLKŽ).

Ùž-lenkė up. Pgg. (Nemuno senvagė). Priešdėlio *už-* vedinys iš liet. *lénkė* (žr. *Lénkė*).

Ùžlieknės ùpis Vkš. (kitas Sõdupio vardas). Iš miško vardo *Ùžliekné*.

Užmakalnis up. Šlv. Iš kalno vardo *Užmakalnis*.

Užmolìnis ež. Lkm. Galbūt priesagos *-inis* vedinys iš liet. *ùžmolis* „vieta už molio, už molynų".

Užnešiùs up. Gdl. Iš liet. *užnešiùs* „pakrantė, kur pavasarį vanduo prineša mėšlų" (LKŽK).

Ūžõs upẽlis Ds. Galbūt iš vardininkinės lyties **Ūžà* – toliau žr. *Ūžỹs*.

Už-pãlė up. Užp. Priešdėlio *už-* vedinys iš *pãlios* (žr. *Palà*). Dar žr. K. Būga, 1961, p. 544.

Ùžpelkių upẽlis Lk.: *Ùžpelkiai* k.

Ùžprūdis up. Šlv. Iš pievos, lauko vardo *Ùžprūdis*.

Ùžpurvio ẽžeras Vvs.: *Ùžpurvis* vs.

Ū̃žrė up. Žr. (t. *Ū̃·nžre*), *Ū̃žris* ež. Žr. (t. *Ū̃·nžris*). Galbūt sietina su liet. *ū̃žti* (žr. *Ūžỹs*).

Ùžtakis ež. Jrb., up. Lg. Iš liet. *ùžtakis* „apsemiamas pakraštys, kur užteka vanduo, įlanka" (DLKŽ).

Užùbalis ež. Ob. Ten pat kaimas *Užùbaliai*. Iš liet. *užùbalis* „vieta už balos, už balų" (LKŽK).

Užùbalių ẽžeras Al.: *Užùbaliai* k.

Užùkalnis up. Slč. Iš liet. *užùkalnis* „vieta už kalno" (LKŽK).

Užúožeris up. Šl. Iš **Užuožeris* < liet. *užúožeris* „vieta už ežero".

Užúožerių ẽžeras Šd. (kitas Žìrnio vardas): *Užúožeriai* k.

Ùžupis up. Krkn., up. Pjv. Iš liet. *ùžupis* „vieta už upės" (LKŽK).

Užùsienio ẽžeras Pnm. (kitas Sietuvìškio vardas): *Užùsienis* ar., l., pv.

Užùvalkių ravẽlis Plv.: *Užùvalkis* pv.

Už-vargìnė up. Kv. Priešdėlio *už-* vedinys iš upės vardo *Vargiñỹs*.

Už-vigadà ež. Ps. Priešdėlio *už-* vedinys iš liet. *vigadà* (žr. *Vigadà*).

Ùžvingis up. Klm. Iš lauko vardo *Ùžvingis*.

V

Vabalà, *Vabalẽ* up. Vb., *Vãbalas* up. Yl., up. Jon. (ir *Vabalẽlis* up. Jon.), up. Klm., *Vabalỹs*, *Vabalẽlis*, *Vabálka* up. Bsg., *Vabaliùkas* up. Grnk., *Vabalìnis* ež. Švnč. Iš liet. *vãbalas* „vabzdys kietais sparnais" (DLKŽ).

Vabãlių ẽžeras Alv. (kitas Svaitiñgio vardas) : *Vabãliai* k.

Vabal̃kšnė up. KzR. Formaliai šis upėvardis gali būti siejamas su hidronimais *Vãbalas*, *Vabalỹs*, *Vabalìnis* ir pan. bei su liet. *vãbalas* (žr. *Vabalà*). Tačiau tokiam siejimui kiek trukdo kito greta esančio upelio vardas (ar gal net to paties vardo variantas) *Pavobelkė* (žr.).

Vabõlių ežerẽlis Ob.: *Vabõliai* k.

Vadà up. Ar., up. Šmk., *Vãdas* up. Rs., up. Vvr., *Vãdė* up. Brb., *Vadavė* up. Vnd., *Vadìnis* ež. Kpč., *Vadinẽlis* ež. Mlt., *Vadõkšnas* ež. Ktk., *Vaduvà*, *Vãduva*, *Vadvà* up. Skp. Plg. liet. *vãdė* „sausa vaga, kuri po didelių lietų virsta upe" (DLKŽ), *vadà* „dirvonas, tuštuma girioje" (LKŽK), lat. *vada* „be medžių (tinkama šienauti) vieta miške" (LVV IV 429). Dar žr. L. Nevskaja, 1972, p. 371; V. Toporov, 1973 a, p. 51–52. Toliau siejama su *Vadaksnis* up. Pln., *Vadakstà* up. An. ir pan. bei su liet. *vanduõ* (E. Fraenkel, 1962, p. 1176–1177).

Vadagà, *Vedegà* up. Rdn., *Vadagẽlis* up. Pln. Kilmė ne visai aiški. Galbūt sietina su *Vedegà* up. Rt. Plg. liet. *Vedegẽlė* mš. Rdd., *Vedegỹnė* l. Šk. Formos (ar kuria kita) prasme, ypač turint galvoje, kad vardą *Vedegà* turi ir ne upių vardai, galbūt galima vesti iš liet. *vedegà* „lenktais ašmenimis kirvis loviams ar geldoms skobti" (DLKŽ). Tokie metaforiniai konfigūracinės reikšmės (iš instrumentų pavadinimų) hidronimai ide. vardynui nesvetimi, plg. lat. *Cìrvītis* ež. < lat. *cìrvis* „kirvis", pranc. *La Rossèque* up. < pranc. dial. *ressega* „pjūklas", gr. *Aris* < gr. ἀρίς „grąžtas" ir t. t. – plačiau žr. G. Rohlfs, 1960, p. 12. Todėl siejimas tiesiog su skr. *vadh* „kirsti, kalti": ide. **u̯edh-* (J. Otrębski, 1965, p. 298) yra ne visai tikslus.

Vadaksnis up. Pln., *Vadakstà*, *Vadukstà*, *Vadaktà* up. An., *Vadakstìs* up. Krtv., up. Lž., *Vadaktìs*, *Vadaktà*, *Vadakstà* up. Krkn. Plg. lat. *Vadakste* up. (J. Endzelin, 1934, p. 138). Siejama su liet. *vãdaksnis* „upės įlanka, kuri tik per potvynius susijungia su upe; vieta, kurią vanduo užlieja, užlaja" (DLKŽ). Dar žr. K. Būga, 1959, p. 328; V. Toporov, 1973 a, p. 52; A. Vanagas, 1970 a, p. 38. Toliau, matyt, sietina su liet. *Vãdė* up. Brb. (žr. *Vadà*) bei *vãdė* „sausa vaga, kuri po didelių lietų virsta upe", *vanduõ* (E. Fraenkel, 1962, p. 1176–1177).

Vadeĩkio rãvas up. Glv. Iš avd. *Vadeĩkis*.

Vãdrė up. Auk. Plg. liet. *Vadrìnis* l. Vlk. Galbūt šaknis *vadr-* yra su determinantu *r* padaryta iš *vad-*. Tuomet žr. *Vadà* (V. Toporov, 1977, p. 75). Bet bene įmanomiau sieti su *Vedreĩkė* up. Grnk. ir pan.

Vagà up. Ign., up. Ms., *Vagaĩlis* up. Dj., *Vagiẽkai* (*Didíeji* ir *Mažíeji*) ež. Sem., *Vag-ùpis* up. Btg. Iš liet. *vagà* „upės vandens tekėjimo vieta; kas panašu į griovelį; raukšlė" (DLKŽ).

Vaickū́niškė up. Srj. Iš kaimo vardo *Vaickū́niškė*.

Vaičiùk-upis up. Brb. Pirmasis sandas iš avd. *Vaičiùkas*.

Vaĩč-upelis up. Ar., up. Dr. Pirmasis sandas iš avd. *Vaičỹs*, *Vaĩčius* ar pan.

Vaĩdaginė up. Dgl. Priesagos *-inė* vedinys iš avd. *Vaĩdagas*.

Vaidỹs, *Váidis* up. Lk., *Vaidẽnis* up. Sd., *Vaidmuõ*, *Vaidmìnas* up. Lž., *Vaĩdulė* up. Dbk., *Vaidùlis* up. Šd., *Vaid-upis* up. Mšk. Plg. liet. *Vaidà* pv. Pšl., *Vaidaĩ* pv. Lnkv., l. Jnšk., pv. Lg., pv. Krč., b. Pkr., pv. Bsg., b. Sml., *Vaĩd-a-šilis* pv. Vp., *Vaĩd-balė* b. Sv., *Vaĩd-upis* pv. Rz., *Vaidùlė* pv. Lel., grv. Pšl., b. Ktk., lat. *Vaidava* up., *Vaidavas* ež., *Vaidlaņķe* pv., *Vaĩdu-pelķe* plk. (LVK). Galbūt sietina su liet. *vaidas* „vaiduoklis, šmėkla, pamėklė", *vaidéntis* „tariamai rodytis dvasioms, vaiduokliams" (plačiau E. Fraenkel, 1962, p. 1179). Plg. dar *Veĩdis* mš. Vrn., pv. Žg., mš. Pkr., *Veidẽlis* mš. Kri., *Véidės* kapai Žg.

Vaidõtas up. Trk. (plg. XVI a. *Войдатуписъ* – J. Sprogis, 1888). Iš avd. *Vaidõtas*.

Vaĩdulonių ẽžeras Šd.: *Vaĩduloniai* k.

Vaidų upelis Vgr. Gal iš kokios kitos vietos (pievos, balos ar pan.) vardo **Vaidai*, plg. *Vaidaĩ* pv. Krč. (toliau žr. *Vaidỹs*).

Váiguva, *Vaiguvà* up. Plk., *Vaigòlka* up. V., *Vaigetà* up. Ašm., *Váig-upis* up. Skdv. Plg. liet. *Váiguva* mstl., *Váiginės* pv. Skd., lat. *Vàigupis* k., *Vaîgupji* k. (LVK). Toliau siejama su sen. rus. *Viažeta*, dabar *Вежетня* (V. Toporov, O. Trubačiov, 1969, p. 179), lenk. *Wajgieta*, *Wojgieta*, dak. **Vaigeta*: dak. *vaigas* „greitas, skubus" < ide. **u̯eig-* „skubus, greitas", plg. sen. ind. *vejāte* „greit vyksta, skuba", av. *vaēg-* „mėtyti (sviedinį)" (I. Duridanov, 1962, p. 31, 92); be to, dar sietina su lat. *vaîgs* „skruostas", liet. *vìglas* „vikrus" (V. Urbutis, 1966, p. 193).

Vaĩkesas ež. Dgl., *Vaĩk-upis* up. Vdk. Galbūt sietina su liet. *Veĩkas* up. Tl.

Vaikščiùkas ež. Mlt. Iš liet. *váikščioti* „judėti, slankioti" (DLKŽ). Plg. *Vaikštẽnės* pv. Vlk.

Vaĩkštaris up. Mžk. Plg. liet. *Vaikštariškė* dr. Tl. Galbūt kamienas *vaikštar-* yra iš **vaištar-* < *Vaĩštaras* avd. (plg. *Vaĩšnoras* ir *Vaĩkšnoras*).

Vaikštẽnų ùpė Mlt.: *Vaikštẽnai* k.

Vaĩk-upis up. Vdk. – žr. *Vaĩkesas*.

Váiliškas up. Žal. Perdirbinys (okazionalizmas) iš kaimo vardo *Váiliškiai*.

Vainagių̃ ẽžeras Krtv.: *Vainagiaĩ* k.

Vaineĩk-balis up. Šlčn. Pirmasis sandas iš avd. *Vaineĩkis*.

Vaineĩk-upis up. Dr. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Vaineĩkiai*.

Vaĩn-ežeris ež. Kpč. Pirmasis sandas iš avd. *Vaĩnius*, *Vainỹs*, *Vainà*.

Vainilà, *Vainilas* ež. Pbrd. Iš avd. *Vaĩnila*, *Vainilas* ar pan.

Vainiū́niškio ẽžeras Vb. (kitas Daniùko vardas): *Vainiū́niškis* k.

Vainiū́nų ẽžeras Klt. Matyt, iš pvd. *Vainiū́nas*.

Vainius ež. Ds. Iš avd. *Vaĩnius*.

Vaĩn-upis up. Šlv., *Vain-upỹs* up. Pnd. Pirmasis sandas iš avd. *Vainà*, *Vainỹs*, *Vaĩnius* ar pan.

Vainutẽlis up. Vn. Mažybinės priesagos *-ėlis* vedinys iš miestelio vardo *Vainùtas*.

Vaipõnė up. Klvr. Ten pat pieva *Vaipõnė* ir *Vaiponìškė* k. Plg. lat. *Vaipeite* up. (LVK), *Waipe* up. (A. Bielenstein, 1892, p. 206). Matyt, sietina su liet. *vaipýtis* „kraipyti veidą, šaipytis, daryti grimasas; klaipytis, vartytis" (DLKŽ), *viẽpti* „žioti, verti lūpas, burną, snukį" (ten pat). Galbūt semantiką reikėtų suprasti kaip išsikraipiusią, netiesią upę: ide. **u̯eip-* „sukti; sukamasis judėjimas" (A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 240).

Vaisíetė up. Sem., *Vaisíetis* ež. Sem., *Vaisìnė* up. Smal., *Vaisìnis*, *Vaisìnė* ež. Smal. (ir *Vaisiniùkas*, *Vaisìnka* ež. Smal.), *Vaĩs-upis*, *Vais-upelis* up. Ūd. Plg. liet. *Vaisiùtės* pv. Grk., *Vaisulà* ar. Stk., lat. *Veiselė* (LVK). Galbūt sietina su liet. *vaisùs* „vaisingas, duodantis gerą vaisių", toliau – su *veĩstis* „visti" ir pan. (E. Fraenkel, 1962, p. 184). Dėl semantikos plg. *Vystùtis* ež. Švnč.

Vaiskulỹs up. Šd., *Vaiskulỹs*, *Vaĩskulis* up. Vnd., *Vaĩsk-upis* up. Sb. Galbūt iš liet. *váiskus* „giedras, permatomas, aiškus; skaidrus" (DLKŽ).

Vaĩš-upis up. Al. Plg. liet. *Vaišẽla* rst. Tl., *Vaišẽlė* gn. Nj. Toliau

galbūt sietina su *Viešà* up. Ut. ir pan.

Váišvė up. Rdn. Galbūt *u*-kamienis šaknies *vaiš-* variantas (plg. *Vaĩš-upis* up. Al.). Toliau žr. *Viešà*.

Vaitiẽk-daubė up. Vl., *Vaitiẽk-upis* up. Snt. Pirmasis sandas iš avd. *Vaitiekà*, *Vaitiẽkus* ar pan.

Vaĩtiškė up. Prn. Iš pievos vardo *Vaĩtiškė*.

Vaĩtkaus rãvas Rs. Iš avd. *Vaĩtkus*.

Vaitonkà ež. Imb. Slaviškos priesagos *-ka* vedinys iš avd. *Vaitónis*.

Vaĩt-upis up. Grz., up. Slnt., *Vaĩt-upis*, *Vaĩt-upė* up. Grš., *Vait-upỹs* up. Vlkj. Galbūt iš liet. *vaĩtas* „dvaro paskirtas baudžiauninkų prižiūrėtojas; valstiečių išrinktas valsčiaus vyresnysis Lenkijoje ir Suvalkų krašte carinės Rusijos laikais" (DLKŽ).

Vaivãdų ẽžeras Pn.: *Vaivãdai* k.

Vaivad-upis up. Plt. Pirmasis sandas iš avd. *Vaivadà*, *Vaĩvadas* arba iš *vaivadà* „tam tikro administracinio vieneto (vaivadijos) valdytojas" (LKŽK).

Vaĩvilas up. Skdv. Iš avd. **Vaĩvilas*, plg. liet. pvd. *Vaivilãvičius*.

Vajà up. Kur., *Vajà*, *Vãjus* up. Žž., *Vãjomas* ež. Mlt., *Vajóta* up. Jrb., *Vajúonis*, *Vajuonìs* ež. Klt. (ir *Vajuonẽlė* up. Švnčl.), *Vajúonis* ež. Ktk. Plg. liet. *Vãjai* rst. Žsl., *Vãjos*, *Vajaĩ* rst. Pbs., *Vajaunià* dr. Mlt., *Vajaunýčia* pv. Rm., *Vajaunóji* l. Tl., pv. Lkm., *Vajùlė* pv., plk. Gdr. Galbūt sietina su liet. *Vejà* up. Rs. (žr.) ir pan. – plg., sakysim, *Vajúonis* ež. ir *Vejuonà* up. Vlkj.

Vajų̃ upẽlis Pbs.: *Vãjos* pv.

Vakarìnis ež. Šlu. Iš liet. *vakarìnis* „esantis vakarų pusėje".

Vakóniškis up. Šd. Galbūt iš avd. **Vakonis*, plg. liet. pvd. *Vãkas*, *Vakẽnas* ir pan.

Vaks-ùpė, *Vaks-ùpis*, *Vãks-upis* up. Kltn. Galbūt vėlesnis perdirbinys iš **Uoks-upė* < liet. *úoksas* „medžio skylė, drevė; išduba" (DLKŽ).

Valãk-upis up. Šmn., *Valãkų upẽlis* Raud. Iš liet. *valãkas* „žemės sklypas apie 20 ha" (DLKŽ).

Valañčiaus ẽžeras Tv. Iš avd. *Valañčius*.

Valančáuskio ẽžeras Als. Iš avd. *Valančáuskis*.

Valaũkis up. An., *Valaũkis* ež. An. Atrodo, čia minėtinas ir ne visai aiškus upelio vardas *Vãlukis* (t. *Võlukis*) Kvr., kurio gretiminė lytis yra *Vãlaukis*. Galbūt abiem atvejais iš **Val-laukis*. Dėl *val-* žr. *Valìnė*.

Valaũnių upẽlis Dbk. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Valaunės* ar **Valauniai*, plg. liet. *Valaunià* mš. Rud., *Valaunỹkas* l. Šlčn., *Valaũniškė* pv. Mlt.

Valavičių̃ ežerẽlis Graž.: *Valavičiaĩ* k.

Valčiuvà up. Igl., up. Ss. Galbūt iš senėlesnės lyties **Valčiava*, plg. *Вальчева* (E. Volteris, 1901, p. 172) – plačiau dėl tokio pasikeitimo žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 104–105. Plg. liet. *Válčių Trãkas* pv., lat. *Vaĺtene* pv., *Vyĺteles* pv. (LVK). Šaknies *valt-* kilmė neaiški. Viena, plg. liet. *Veltupỹs* up. Šmn., antra, – liet. *váltis* „nedidelis laivelis" (DLKŽ), lat. *vaĺte* „valtis" (LVV IV 460).

Valdãkis, *Valdakỹs* ež. Dg. Plg. liet. *Valduva* mš. Plt., *Vald-a-miškis* krm. Nv., *Vald-miškis* mš. Sv., *Valdomai* k. Grz., *Valduvà* k. RdN.,

lat. *Vaĺdaunīca* up. (LVK). Galbūt sietina su liet. *valdà* „valdomas nejudamas turtas“, *valdýti* „turėti savo valdžioje; turėti savo nuosavybėje, tvarkyti“, *valdžià* „valstybė; aukštesnės galios organas“ (DLKŽ), lat. *vàldît* „valdyti“ ar pan.

Valeĩk-upis (t. *Valaĩkupis*) up. Jdp. Pirmasis sandas iš avd. *Valeikà*, *Valeĩkis*.

Valiambrúožas up. Vp. Galbūt sudurtinis vardas (*Valiam-brúožas*), kuris, atrodo, yra perdirbinys (iš dalies ir grafinis) iš **Velėn-bruožas*, t. *Velambrúožas*. Ši tarminė lytis galėjo nesunkiai būti perdirbta į *Valiambrúožas*. Kildintina iš *velė̃na* „sužėlęs pievos paviršius; atskverbtas gabalas žemės su tankiai suaugusiomis žolėmis“ (DLKŽ), ir *brúožas* „ruožas, brūkšnys, linija“ (LKŽ I 1095).

Valìl-upė up. Sem. Pirmasis sandas iš avd. *Valìlis*.

Valìnė up. Grnk., *Vãl-iupis*, *Vaĺpė* up. Krn., *Vãl-iupis* (t. *Võl-iupis*), *Válpis*, *Valų̃ upẽlis* Žmt., *Vãl-upis* (t. *Võl-upis*) up. An., *Val-upỹs* up. Kltn. Galbūt iš avd. *Valà*, *Vãlius* ar pan.

Valiūniškių ẽžeras Jz.: *Valiū́niškės* k.

Valkà up. Krn., up. Sml., *Valkà* ež. Onš., *Valkẽlė* up. Krč. (kitas Lieknẽlio vardas), *Vaĺk-upis* up. Lkš., *Valk-upỹs* up. Pnm., *Valkų̃ ùpė* Ut. Iš liet. *valkà* „klanas“ (DLKŽ).

Valkšnà up. PnmR., *Valkšnỹs* ež. Ktk. Galbūt iš liet. *válkšnos* „šlapios, versmėtos pievos“ (DLKŽ). Bet plg. *Viena-vaĺkšnis* ež. Lkm.

Vambalỹs up. Srv. Plg. liet. *Vam̃balė* tv. Žal. Galbūt kamienas *vambal-* yra iš *vambol-*, plg. *Vambolỹnė* plk. Šll. Tuomet galėtume sieti su liet. *vam̃bolė* „juodvabalis“ (DLKŽ). Dar žr. *Vabalà*.

Vambrìnė up. Srd. Galbūt sietina su *Vem̃brė* up. Vlkv. Kilmė ne visai aiški. Atrodo, yra pamato lyginti su liet. *vam̃bryti* „loti; niekus kalbėti, taukšti“, *vambrà* „kas daug šneka, vambrija, plepys; lūpa, burna, snukis“ (DLKŽ).

Vãnagas up. Kdn., *Vanãgė* up. Btg., *Vanãgis*, *Vanãgė*, *Vanagãlis* up. Nmž., *Vanagãlis* up. Vn., *Vãnag-upė* up. Pln., *Vanag-upė* up. Stlp. Greičiausiai iš liet. *vãnagas* „plėšrus paukštis trumpu lenktu snapu ir aštriais nagais“ (DLKŽ).

Vãnagbalis up. Srd. Matyt, iš kokios kitos vietos (balos, pievos ar pan.) vardo, plg. *Vãnag-balė* b. Pjv., b. Ps., pv. Kps.

Vanagùpjaunis up. Vl. Iš balos, pievos vardo *Vanagùpjaunis*.

Vanaĩkiškis ež. Švnčl. Greičiausiai iš **Vaineikiškis*. Tai būtų priesagos *-iškis* vedinys iš avd. *Vaineĩkis*.

Vandẽlė up. Lap., *Vañd-upė* up. Grš. (ir *Vandupiùkas* up. Grš.). Plg. lat. *Vañdal(a)s* pv. (LVK). Galbūt iš liet. *vanduõ*, plg. pr. *Wandyen* ež., kuris siejamas su liet. *vanduõ* (G. Gerullis, 1922, p. 194).

Vangà up. Pkn., up. Šlv., up. Št. Plg. liet. *Vangà* rst. Btr., *Vangẽlės* mš. Mrc., mš. Onš., lat. *Vanga* pv., *Vangas* pv., *Vangas tīrums* l., *Vañgas* k., *Vañga* k. (LVK), pr. *Wangen* l., *Wangoien* up., *Wangitte* (G. Gerullis, 1922, p. 194—195). Iš liet. *vangà* „dirva, laukas“, plg. lat. *vañga* „žema drėgna pieva, apaugusi aukšta žole; upių sąnašos“ (LVV IV 371), pr. *wangus* „lydimas“ (plačiau žr. K. Būga, 1959, p. 94).

Vans-upis up. Dt. Pirmasis sandas iš avd. *Vansỹs* ar pan.

Vapsà up. Stk. Plg. liet. *Vãps-raistis* rst. Mrk., *Vapsýnas* pv. APnm., *Vapsỹnė* plk. Btg., pv. Klm., *Vapsv-a-balỹs* mš. Rk. Greičiausiai iš liet. *vapsà*, *vapsvà* „plėviasparnių būrio geliantis vabzdys" (DLKŽ). Dar žr. J. Otrębski, 1959, p. 25.

Varčiõs upẽlis Mrk.: *Varčià* mš.

Varčiùkas up. Ob. Plg. liet. *Varčià* plk., b. Rod., pv. Pšl., b. Jnš., mš. Mrk., mš. Aps. Toliau galbūt sietina su liet. *Vartýčia* up. Šd., *Vartẽlis* ež. Jsv., *Vartulỹs* up. Šll., *Vartišỹs* ež. Ant. Plg. lat. *Vārtāja* up., *Vārteša* ež., *Vârtu strauts* up., *Vártu purvs* b. (LVK). Sietina su liet. *vartýti* „kraipyti, sukinti; draikyti verčiant; daugelį griauti", *ver̃sti* „risti; guldyti, griauti ant šono" (DLKŽ): iš ide. **u̯er-* „sukti, kreipti" (E. Fraenkel, 1962, p. 1204). Plg. lenk. *Warta* up. < **vert-* „suktis" (T. Lehr-Spławiński, 1946, p. 73; to paties, 1960, p. 7; V. Georgiev, 1966, p. 191; V. Nikonov, 1966, p. 75).

Var̃das up. Žl., *Vardžiùs* up. Ūd., *Várduva*, *Várdava* up. Mžk., *Vardaunià*, *Vardáunia*, *Vardáuka* up., ež. Vrn., *Vardùkšnė*, *Vardùkšnis* up. Šd., *Ap-vardaĩ* ež. Rim., *Apý-vardė* up. Dkšt., *Ne-vardà* up. Nvrd., *Nẽ-vardas* ež. Dbg. Plg. pr. *Wardo* (G. Gerullis, 1922, p. 195), lat. *Var̂dulis* ež., *Varduoklis* ež., *Vardoksnis* ež., *Vardes* b., *Vârdîtes* pv. (LVK). Toliau, matyt, sietina su liet. *Verdùlis* up. Šlv., *Verdū́nas* ež. Jz., *Verdingis* ež. Pb., *Vérd-upis* ež. Jz., *Verdẽl-upis* up. Ar. Etimologine prasme čia tiktų minėti ir *Verdẽnė* up. Jnšk., *Verdẽnis* up. Pkr., up. Vkš. (šiedu upių vardai yra iš liet. *verdẽnė*, *verdẽnis* „šaltinis"). Plg., lat. *Verdošs avuots* šlt., *Vê̦rde* up. (LVK). Atrodo, kad ir šaknies *vird-* upės vardas *Vìrda* Kltn. priklauso prie šios grupės hidronimų, plg. liet. *virdùklis* „šaltinis" (P. Skardžius, 1941, p. 198).

Tad turime tris etimologiškai vienos šaknies variantus — *vard-*, *verd-*, *vird-*. Jie sietini su liet. *vìrti* (*vérda*, *vìrė*) „verstis, kunkuliuoti", plg. *vìrdinti* „virti", *virdulỹs* „virtuvas" (DLKŽ). Dar žr. P. Jonikas, 1950/51, p. 14; E. Fraenkel, 1962, p. 1225; K. Būga, 1958, p. 515. Plg. ten pat, p. 136; P. Skardžius, 1973, p. 37.

Vãrė up. Kltn., *Vãrės* ež. Skdv., *Vãrius* up. An. (ir *Variùkas* up. An.), *Varẽlis* up. Mrs., *Varẽlis* ež. Lp., *Varė̃nė*, *Varėnà* up. Vrn., *Varėniùkas* up. Šln., *Varieka̒* ež. Mšg., *Varikẽlis* ež. Mlt., *Varìnė* up. Pbs., *Varuõnė*, *Veruõnė* up. Lk., *Vãr-upis* up. Ad., up. Dr. ir kt., iš viso 9, *Var-upelis* up. Btr., *Var-upė* up. Plkn. Plg. liet. *Varaĩ* pv. Zp., *Vãrai* pv. Pbs., pv. Al., pv. Zt., l. Tj., mš. Švnč., pv. Rod., pv. Alv., pv. Mrs., *Varẽlės* pv., b. Klm., *Varẽliai* b. Užp., mš. Mlt., l. Eiš., *Varẽlis* grv. Pkn., *Vãrės* pv. Pgg., pv. Pnt., lat. *Varik-sẽklis* sekluma, *Variks-rags* pusiasalis, iškyšulys, kampas, ragas, *Varīte* up., *Vaŗa-purvs* b. (LVK). Šaknies *var-* kilmė neaiški. Palyginimui pateikti kai kurie lietuvių mikrotoponimai su *var-* gali būti neseni, sietini su liet. *vãras* „kartis tvorai tverti" (DLKŽ) arba tiesiog su galvijų varymo, ginimo į ganyklas vietomis. Tad ir vienas kitas upelis gali būti gavęs (turėti perkeltinį)

vardą nuo varymo vietų pavadinimų.

Antra, kas apsunkina hidronimų su *var-* kilmės aiškinimą, yra upių bei ežerų vardai su *ver-* (žr. *Verỹs*), kurių ryšys su šaknies *var-* hidronimais visai įmanomas – plg. *Vãrės* ež. Skdv. bei *Vẽrė* up. Skdv. (dėl jų plačiau žr. *Verỹs*) ir *Veruõnė* greta pamatinės lyties *Varuõnė*. Trečia, teoriškai hidronimus su *var-* galima sieti ir su *vor-* šaknies vandenvardžiais (žr. *Voryčià*). Tiesa, šaknies *var-* ir *ver-* hidronimus sujungus į vieną grupę, lyginimas su *vor-* būtų mažiau įmanomas. Turint dar galvoje semantinius sunkumus, bene geriau šaknies *var-* (*ver-*) ir šaknies *vor-* hidronimų nesieti.

Hidronimai su *var-*, *ver-*, atrodo, galėtų būti gretinami su liet. *varýti* „šalinti, vyti; versti judėti kuria kryptim, ginti; vežti, gabenti, danginti; tirpdyti, leisti", *vérti* „durti, smeigti; daryti (duris); mauti, kišti", lat. *vērt* „atidaryti; verti; durti, smeigti", *vert* (*veṛu*, *vẽru*) „bėgti": ide. **u̯er-* „sukti, kreipti, lenkti" (E. Fraenkel, 1962, p. 1200, 1229). Antra vertus, žinoma ir kita, indoeuropietiškoji, liet. hidronimų su *var-*, *ver-* kilmės versija, pagal kurią šaknis *var-*, *ver-* vestina iš ide **u̯er-*, **u̯or-*, **u̯r̥-* „vanduo, lietus, upė": sen. ind. *vār*, *vāri* „vanduo", av. *vār* „lietus", *vairi-* „ežeras", toch. A *wär*, toch. B *war* „vanduo" ir pan., plg. *Vara* up. Ligurijoj, *Wara*, *Vera* up. Prancūzijoje, *Varus* up. Italijoj ir t. t. (H. Krahe, 1964 c, p. 38–39; R. Agejeva, 1960, p. 79–80). Plg. dar P. Skardžiaus gana gerai pagrįstą nuomonę, pagal kurią hidronimai su *var-*, *ver-*, *vir-* (dėl pastarųjų žr. *Virángė*) sietini su liet. *vìrti* „verstis, konkuliuoti; virti nuo aukštos temperatūros", plg. liet. *varùs* „lengvai suverdąs", *verẽnas* „viralas", *versmẽ* „šaltinis", *virulỹs* „vandens sukimasis, verpetas", lat. *atvars* „verpetas, sūkurys", *vir̃t* „virti", *vireklis* „verdenė, verpetas", *verdêt* „čiurkšti" ir t.t. (plačiau žr. P. Skardžius, 1973, p. 36–37).

Varginỹs up. Kv., *Vargutis* up. Krt., *Varg-upỹs* up. Jž., *Varg-upẽlis* up. Jnšk. Plg. liet. *Var̃g-a-kalnis* kln. Trgn., *Varg-ã-pievė* pv. Šk., *Var̃g-a-salė* dr. Sem., *Var̃g-balė* b. Ss., *Vargìnės* b. Šll., *Vargùčiai* pv. Dlt., *Vargulỹs* rst. Žmt., lat. *Vęrga-purvs* b. (LVK). Galbūt sietina su liet. *var̃gti* „vargą kęsti; kęsti kokį nepatogumą; dėl fizinės ar protinės įtampos imti justi išsisėmimą, nuovargį", *var̃gas* „vargimas, vargingas gyvenimas, nuvargimas, nuovargis; bėda, rūpestis", *vargùs* „sunkus, vargingas, varginantis" (DLKŽ).

Vargõn-upis up. Slnt. Plg. liet. *Vargõnai* pv. Nv., kln. APnm., pv. Tl., *Vargõn-balė* rst. KzR., pv. Plv., *Vargõn-daržis* pv. Krtv., *Vargonẽliai* l. Vlk., *Vargõniškė* pv. Užv., *Vargõn-kalnis* kln. Aln. Tai, matyt, palyginti nauji vardai, sietini su liet. skoliniu *vargõnai* „dumplėmis pučiamas klavišinis muzikos instrumentas" (DLKŽ). Upės vardas *Vargõn-upis* galbūt savo forma primine vargonus.

Varieka̋ ež. Mšg., *Varikẽlis* ež. Mlt., *Varìnė* up. Pbs., *Vãrius* up. An. (ir *Variùkas* up. An.) – žr. *Vãrė*.

Varkãlis up. Nj. Plg. liet. *Varkãlės* k. Kš., *Var̃kalės* k. Pbs., *Varkaliaĩ* k. Šlv., dr. Vg., *Varka-*

lienė Nemuno pakraštys, krūvos akmenų Kn., *Varkalìnė* sietuva Kvistėje Žd. Galbūt sietina su vario kalimo vietomis, plg. *varkalỹs* „vario kalėjas" ir avd. *Varkalỹs, Varkalà, Var̃kalis.*

Varlė̃ up. Srd., up. Trgn., *Var̃lis* ež. Tl., *Varlỹs* ež. Mlt., ež. Trg., *Varlénka* up. Ml., *Varlẽnka* ež. Smal., *Varlýnas* ež. Mlt., *Varlỹnė* up. Btg., up. Šln., *Varlỹnė* ež. Tt., *Varlìnis* ež. Ds., ež. Klvr. ir kt., iš viso 5, *Varlìnka* ež. V., *Varlìškis* ež. Vvs., *Varliùkas* ež. Ktk., ež. Mlt. ir kt., iš viso 6, *Varl-ã-ežeris* ež. Pnd., *Varl-akỹs* up. Btg., *Varl-akỹs* ež. Antz., *Varl-ã-upis* up. Krt., up. Ms., *Var̃leistis* (< **Varl-leistis*) up. Tl., *Var̃leistis* (<**Varl-leistis*) ež. Tl., ež. Tv., *Var̃lesis* ež. Pln., *Var̃l-ežeris* ež. Jž., ež. Kp. ir kt., iš viso 9, *Varl-iakỹs* ež. Lel., *Var̃l-ia-upis* up. Pjv., *Var̃l-iupis, Var̃l-iupelis* up. Sml., *Var̃l-upis* up. Klm., up. Mžk. ir kt., iš viso 11, *Varl-upỹs* up. Bb., up. Pšš., *Var̃lių Triũbas* up. Slnt. Iš liet. *varlė̃* „varliagyvių klasės gyvūnas su ilgomis užpakalinėmis kojomis, pritaikytomis šokinėti" (DLKŽ).

Varlė̃š-upis up. Brš. Pirmasis sandas *varlėš-*, matyt, vėlesnis perdirbinys iš *varliš-*, plg. *varlìšius* „varlys". Toliau dėl *varl-* žr. *Varlė̃.*

Var̃mė up. Užv. (ir *Varmìkė* up. Užv.), *Varmijà* up. Nv. „Lietuvos TSR upių ežerų vardyne" minimo ežero vardo *Varmýnas* Mlt. autentiškumas abejotinas – jis gali būti tas pats *Varnýnas* (žr. *Var̃nas*). Vardo *Varnýnas* tikrumą liudija kaimo, prie kurio yra ežeras, vardas *Pãvarnynė*. Plg. liet. *Var̃mo pélkė* plk. Kltn., *Varmų̃ Vãdas* vieta miške Šlu. Kilmė ne visai aiški. Plg. pr. *Warmia* srities vardas (G. Gerullis, 1922, p. 196), *Wormen* (ten pat, 208), kurie siejami su pr. *wormyan* „raudonas" (ten pat; K. Būga, 1961, p. 114; A. Nepokupnyj, 1976 b, p. 21; P. Jonikas, 1950 / 51, p. 13). J. Otrembskis liet. *Var̃mė* sieja su *var̃mas* „uodas, kuisis; aklys, sparva" (J. Otrębski, 1959, p. 26). Turint galvoje kolektyvinės reikšmės priesagų *-ija* ir ypač *-ynas* vedinius *Varmijà, Varmýnas*, J. Otrembskio siejimas neatrodo visai be pamato. Bet vis dėlto gana akivaizdus ryšys su pr. *Warmia* bei liet. nepriesaginis upėvardis *Var̃mė* leistų manyti, jog dauguma liet. hidronimų su *varm-* gali būti išlaikę senesnę „ikigyvūninę" šaknies *varm-* reikšmę „raudonas". Šią prielaidą paremtų ir vabzdžio pavadinimo *var̃mas* etimologija – vabzdžių pavadinimai ir kitose kalbose dažnai būna kilę iš spalvos reikšmę turėjusių žodžių (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1201; M. Vasmer, 1964, p. 299).

Tai, žinoma, nereiškia, jog visi lietuvių vietovardžiai su *varm-* yra spalvos reikšmės – kai kurie jų, ypač mikrotoponimai (*Var̃mo pélkė, Varmų̃ Vãdas* ir pan.), gali būti siejami tiesiog su vabzdžio pavadinimu *var̃mas.*

Antra vertus, nėra visai neįmanomi ir kitokie liet. hidronimų su *varm-* ryšiai. Visų pirma teoriškai juos galima gretinti su šaknies *verm-* vandenų vardais – plg. liet. *Vermė̃* up. Sk. (kitas Skar̃dupio vardas), *Vermẽlė* up. Sv., *Vermẽnė, Vermenas* up. Rm., pr. *Wermeno, Wermiten* (G. Gerullis, 1922, p.

200), lat. *Verms* pv., *Vermelene* pv., *Vērmīte* akivaras (LVK). H. Krajė čia dar jungia ir liet. *Vìrma* up. Tl., šaknų *varm-*, *verm-*, *virm-* hidronimus vesdamas iš ide. **u̯er-*, **u̯r̥-* „vanduo, lietus, upė" – apie juos žr. *Vãrė* (H. Krahe, 1964 c, p. 38–39). Ar šis gretinimas turi kiek pamato, nelengva nuspręsti. Atrodo, kad hidronimai *Vermẽ*, *Vermẽlė*, *Vermẽnė* gali būti iš **Verd-mė*, **Verd-melė*, **Verd-menė*, plg. *Verd-ẽnė* up. Jnš. < *verdẽnė* < *vìrti (vérda)*; *Versmẽ* up. Dkšt. < *versmẽ* < **verd-smė* (E. Fraenkel, 1962, p. 1225, 1263). Tokiu atveju siejimas su šaknies *varm-* vandenų vardais būtų netikslus. Matyt, ir *Vìrma* up. Tl. gali būti panašios darybos: šaknis *vir- (vìrti, vérda, viriaũ)* ir priesaga *-m-*.

Várnakio upãlis Sd.: *Vaŕnakės*, *Varnakiai* pv., plk.

Várnalizdis up. Vb. Iš balos vardo *Várnalizdis*.

Várnaližis, *Varnalỹžai* up. Vnd. Pamatinė lytis, atrodo, yra vėlesnė ir ne visai tiksli. Kaip rodo pievos, lauko vardas *Varnãlizia* (iš jo yra ir upės vardas), upės vardo ankstesnė forma galėjo būti **Varnalizis* ar pan., plg. *Varanãlizis* l. Trg. (< *Varnãlizdis)*. Atrodo, kad **Varnalizis* tiesiog dirbtinai paverstas į *Várnaližis*, nors iš tiesų turėtų būti **Varnalizdis*. Dar žr. *Várnalizdis*.

Vaŕnas up. Gr., *Vaŕnė* up. Nmk. (ir *Varnáitis* up. Nmk.), *Varnỹs* ež. Ign., *Várn-aka* up. Jon., *Varn-akẽ* up. Mlt., *Varn-ãkis* ež. Mlt., ež. Pbrd., *Varn-akỹs* ež. Dgl. (ir *Varnakẽlis* ež. Dgl.), ež. Ut., *Varnẽlė*, *Varnénka* up. Varn. (galbūt iš senėlesnės lyties **Varnė* ar pan.), *Varnýnas* ež. Mlt., *Varnìnė* up. Krtn., *Varnìnis* ež. Lp. (ir *Varnėnáitis* < **Varninaitis* ež. Lp.), *Varniùkas* ež. JnšM., *Varnukis* ež. Vrn., *Várn-a-kampis* Dysnų ež. dalis Dkšt., *Varn-a-pagirỹs* up. Šmk., *Várn-upė* up. Užv., *Varn-ùpė* up. Vnd., *Varn-ùpė*, *Varnuvkà* up. Žm., *Varn-upė* up. Šl., *Várn-upis* up. Dvl., up. Nj. ir kt., iš viso 5, *Varn-upỹs* (3[a]) up. Brž., up. Lel., up. Vl., *Varn-upỹs* (3[b]) up. Dbk., up. Nmž., up. Rk., *Várn-upalis* up. Kv., *Vaŕn-upelis* up. Ldvn. Iš liet. *várna* „pilkomis ir juodomis plunksnomis paukštis", *vaŕnas* „didelis juodas paukštis, kranklys" (DLKŽ). Kokia kita kai kurių hidronimų su *varn-* interpretacija gali būti tik spėjama. Plg., sakysim, lenk. *Warn-owa* – aiškinama tiesiog „ciemna": lenk. *wrony* „juodas (apie arklį)" (M. Rudnicki, 1972, p. 327), rus. *вороной* „juodas (apie arklį)" ar pan. Dar žr. I. Duridanov, 1974, p. 279.

Vaŕnasalė up. Srj. Iš kalnelio vardo *Vaŕnasalė*.

Várniškės ẽžeras Ml.: *Várniškė* k.

Várniškių ẽžeras Pb.: *Várniškės* k.

Varnóbalis up. Srv. Iš balos vardo *Varnóbalis*.

Várpapievis up. Km. Iš pievos vardo *Várpapievis*.

Vaŕpė, *Varpénka* up. Jon., *Várpė* up. Nmč., *Varpė*, *Varpių upelis* Krn., *Varputỹs*, *Várputis* up. Brb. Plg. liet. *Várpelis* pv., krm. Nmč., *Varpės* pv. Mlt., *Varpýnas* b., pv. Rk., *Várpinė* pv. Švnč., pv. Mrk., *Vaŕpinė* pv. JnšM. Kilmė ne visai aiški. Plg. lat. *Warpe* k., *Varpeni*,

Verpęni k., *Vārpas* k., *Vãrpat* pv. (LVK), pr. *Warpelauken* ir *Warpen* bei *Warpunen*. Pirmasis šių prūsų vietų vardų siejamas su liet. *várpa* „Ahre“, o du pastarieji laikomi asmenvardiniais – iš pr. avd. **Warpe* ir *Warpune* (G. Gerullis, 1922, p. 197). I. Duridanovas liet. *Var̃pė* ir kitus bei minėtus prūsų vietų vardus be atrankos veda iš ide. **u̯erp-* „sukti, lenkti“, t. y. bando ieškoti visuose šiuose baltų hidronimuose bei šiaip vietovardžiuose labai senos reikšmės (I. Duridanov, 1968 b, p. 57; to paties, 1969, p. 18; dar žr. H.Krahe, 1964 c, p. 95; W. Schmalstieg, 1976, p. 252).

Ar šis bandymas pasiteisins, dabar sunku pasakyti. Viena aišku, kad ne visi baltų vietų vardai su *varp-* yra vienos kilmės. Kaip sakyta, pr. *Warpen* ir *Warpunen* (ypač pastarasis – dėl priesagos *-un-*, liet. *-ūn-*) gali būti asmenvardiniai. Kai kurie lietuvių vietovardžiai, visų pirma *Vár̃pinė* pv., *Varpýnas* pv., *Várpelis* pv., *Varputỹs* ir kt., gali būti kilę iš pievų augalo, žolės, piktžolės pavadinimo *várpis*, *várputis*. Visai įmanoma, kad ir upių vardai *Var̃pė*, *Várpė* sietini su šiuo žolės pavadinimu. Tačiau abejonių čia gali būti, ypač kad greta šaknies *varp-* hidronimų turime ir *Ver̃pelis* up., *Verpũtė* up., kuriuos bene įtikimiausia būtų gretinti su liet. *verpẽtas* (plačiau žr. *Ver̃pelis*). Tad galima manyti, jog kai kurie hidronimai su *varp-* (sakysim, *Var̃pė*, *Várpė* ir pan.) gali būti kilę ir ne iš augalo pavadinimo – jie gali būti vedami iš ide. šaknies **u̯erp-* „sukti, lenkti“.

Var̃pstė, *Varpstẽ* up. Pn. Ten pat bala *Var̃pstis*. Kilmė ne visai aiški. Bet vargu ar yra pamato ieškoti „indoeuropietiškosios“ reikšmės, t. y. vesti tiesiog iš ide **u̯erp-* „sukti, lenkti“, kaip mano I. Duridanovas (žr. I. Duridanov, 1968 b, p. 57). Gali būti kilęs iš balos vardo (įmanomas ir atvirkščias ryšys – balos vardas yra iš upelio vardo) pagal jos (ar pagal upelio) formą, panašumą į varpstę; liet. *var̃pstė*, *ver̃pstė* „lentelė kuodeliui pririšti; senovinis verpimo įrankis“ (LKŽK). Plg. dar *Ver̃pstis* ar. Ktk., kuris neabejotinai yra naujesnis konfigūracinės reikšmės vardas.

Várstis up. Sml., *Várst-upis* up. Nmk. Galbūt sietina su liet. *várstyti* „vėrioti, darinėti“, *vérti* < ide. **u̯er-* „sukti, kreipti, lenkti“ (E. Fraenkel, 1962, p. 1200).

Var̃škelis up. Šl. Plg. liet. *Varšk-iupỹs* pv. Vb., *Várškos* mš. Šr., *Varškẽs kálnas* kln. Klm. Gali būti ir iš liet. *varškẽ* „sutraukintas pienas“ (DLKŽ). Ar, kas gal net labiau įmanoma, iš *varškẽ* „šluotinė ortenzija (Hydrangea paniculata); baltažiedė plukė (Auemone nemorosa); šiaurinis lipikas (Galium boreale)“ (LKŽK).

Vartýčia up. Šd., *Vartišỹs* ež. Ant., *Vartulỹs* up. Šll. – žr. *Varčiùkas*.

Varuõnė, *Veruõnė* up. Lk., *Vãr-upis* up. Ad., up. Dr. ir kt., *Vãr-upelis* up. Btr. – žr. *Vãrė*.

Varvãlio ẽžeras Klm. Ten pat kaimas *Varvãliai*. Galbūt ežero vardas yra iš kaimo vardo, plg. liet. pvd. *Várvalis*, *Varvuõlis* ir pan.

Varvẽklis, *Vervẽklis* up. Žr. Galbūt iš liet. *varvėti* „lašais kristi,

lašėti", plg. *varvẽklis* „ledo žvakė pastogėje" (DLKŽ).

Varžė up. Plkn., *Varžinẽlis* ež. Pbrd., *Varž-a-vietė* up. An. Plg. lat. *Varžu-ęzęrs* ež., *Vaȓž-upe* up. *Varžu grãvis* grv., *Vaȓžu purvs* b., *Vârždĩķis* tv., *Varžu bedre* l., *Varžu strauts* up. (LVK). Iš liet. *várža* „bučius", lat. *varza* „varža" (LVV IV 481).

Vasakýtė, *Vasakùtė* up. Kps. Matyt, iš ežero vardo, kurio dabartinė lytis yra kilmininkinė – *Vasakų̃ ẽžeras.*

Vãsaknas ež. Ant. Galbūt čia minėtinas ir *Vasakų̃ ẽžeras* Igl. Kaip rodo kaimo vardas *Pa-vasakẽ,* ežero vardas anksčiau galėjo būti ir nekilmininkinis – **Vasakai, *Vasakas* ar pan. Ar čia tiktų minėti ir *Vasynà* up. Ds., neaišku, nes šis vardas gali būti tarmybė iš **Uosynà* (plg. *Ûosis* ež. Kpč. – dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 40). Galbūt sietina su lat. *Vasa* mš., *Vasa-purvs* b., *Vasas* pv., *Vasājs* gn., *Vasata* up. (LVK). K. Būga šaknį *vas-* siejo su lat. *vasa, ìe-vasa* „grunto drėgnumas; miškas su drėgno, gelsvo molio gruntu" (K. Būga, 1958, p. 509–510; LVV IV 484). Plg. dar lat. *vass* *„сероглинистый"* (LVV IV 486). Toliau siejama su liet. *at-vašà* „atžala, atauga", *vešė́ti* „tarpiai augti, tarpti, klestėti", ahd. *waso* „drėgnas gruntas" (feuchter Erdgrund)", *wasal* „vanduo, upė", sen. angl. *wós* „drėgnumas; sultys" ir kt. (E. Fraenkel, 1962, p. 23).

Vasìl-upis up. Vlkj. Pirmasis sandas iš avd. *Vasìlis, Vasìlius.*

Vastalis ež. Dgč. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Greičiausiai iš **Uostelis* – žr. *Uõstas.*

Vastapà up. Aln., *Vãstapas* ež. Aln. Plg. liet. *Vãstapas* pv., mš. Užp. Kilmė visai neaiški. Kadangi vietos vardas yra pasikartojantis, būtų pamato įtarti jį kilus iš tam tikro, lietuvių kalboje nebežinomo fiziografinio termino. Galbūt šį terminą galėtų priminti lat. *uôstabas* „das gleichnamige, an den Garten grenzende Nachbargesinde" (LVV IV 422). Tokiu atveju liet. *vastap-* būtų tarmybė (šioms vietoms visai įprasta) iš *uostap-* < **uostab-*. Bet šis siejimas neatrodo pakankamai pamatuotas todėl, kad lat. *uôstabas* gali būti palyginti nesenas žodis, kaip spėja J. Endzelynas, iš *uo(tr-i)stabas* (ten pat). Be to, vardo *Vãstapas* pirmasis balsis šiuo metu yra kirčiuotas, o tai reiškia, kad jo kildinimas (laikymas tarmybe) iš *uo* taip pat kelia rimtų abejonių.

Jeigu kamieno *vastap-* kildinimas iš *uostap-* pasirodytų įmanomas (plg. *Uosintà* up. Sv. – t. *Vasintà, Uolintà* up. Vžns. – t. *Valintà, Uosintẽlis* ež. Sv. – t. *Vasintẽlis, Vastalis* ež. Dgč. < ? *Uostelis* ir pan.), tuomet būtų galimà, tiesa, taip pat labai hipotetiška, prielaida, kad **uostap-* yra iš **uost-* (žr. *Uõstas*) ir *ap-*, plg. pr. *ape* „upė". Tai būtų panašios reikšmės kamienas kaip lat. *uõst-upe* „uosto upė" (LVV IV 422). *Vastap-* kildinimui iš **uostap-* pritaria bene tik *Vastapà* up. ir *Vastapaĩ* k. Aln., kurių pirmasis balsis *a* yra nekirčiuotas. Galbūt *Vastapà* ir *Vastapaĩ* buvo pamatas ežero vardui *Vãstapas* susidaryti. Įdomu, kad vokiškame ir rusiškame žemėlapyje ežero vardas *Vãstapas* užrašytas *Oßtupe See* (žr. VK). Miš-

ko ir pievos vardo *Vãstapas* kirčio vieta taip pat gali būti antrinė, ką rodo šio vardo galininko linksnis – *Vastãpą*.

Vãstapų upẽlis Užp. Matyt, iš pievos, miško vardo *Vãstapas* (dar žr. *Vastapà*).

Vaškùtė up. Btg. Plg. liet. *Vãškė* pv. Ant., *Vaškìnės* pv. Onš., mš. Glv., *Vãšk-a-pievis* Mlt., lat. *Vaska leja* pv., *Vaška bedre* pv., *Vaska kaksts* pv., *Vaskupes pļava* pv. (LVK). Galbūt iš liet. *vãškas* „bičių korių medžiaga" (DLKŽ), lat. *vasks* „vaškas" (LVV IV 485).

Vaštãkė, *Vaštãkius* up. Btg. Galbūt iš pievos, lomos vardo *Vaštãkė*. Pievos vardas *Vaštãkė*, matyt, vestinas iš liet. *vaštaka* „putpelė" (E. Fraenkel, 1962, p. 1207–1208).

Vašuokà up. Tršk., *Vãšuokas* (t. *Vãšakas*) ež. Mlt. Plg. liet. *Vaš-a-rãgis* b. V., *Vašikės* pv. Žr. Galbūt sietina su liet. *vašùs* „vešlus, kuris gerai auga, veši", *vašà* „tarpimas, augimas" (LKŽK). Liet. *vašùs*, *vašà*, matyt, gali būti gretinami su lat. *vasa* „grunto drėgnumas" (žr. *Vãsaknas*). Semantiškai šis gretinimas atrodo visai suprantamas – veša tai, kas auga drėgnoje vietoje. Tad liet. vietovardžiai su *vaš-* gali turėti išlaikę senesnę drėgmės ar pan. reikšmę.

Vašuokė̃nų ẽžeras Tršk.: *Vašuokė̃nai* k.

Vą̃š-upis up. Klm., up. Lkv., up. Nmk. Galbūt iš liet. *vą̃šas* „kablys" (DLKŽ).

Vatekà up. Skm. Plg. *Vatakė̃lis* pv. Nj. Kamienas *vatek- (vatak-)* greičiausiai yra su pridėtiniu *v* iš *atek- (atak-)*. Tiesa, tai būtų sporadinio *v* pridėjimo atvejis, nes prieš balsį *a* priebalsis *v* apskritai retai tepridedamas (Z. Zinkevičius, 1966, p. 189). Kad *Vatekà* gali turėti pridėtinį *v*, rodo *Vatekõs* variantas *Atekà*.

Vãtina up. Šv. Plg. lat. *Watene* up., *Wata-strauts* up. (LVK), pr. *Wothiten* (G. Gerullis, 1922, p. 209). Galbūt sietina su lat. *vataļuôt* „risti, sukti (Rollen); rėplioti visomis keturiomis", *vataļât* „netvirtai eiti; tinginiauti, slampinėti be darbo" (LVV IV 486), liet. *vãtuloti* „ilgai kramtyti, volioti po burną, negreit valgyti" (P. Skardžius, 1941, p. 515; E. Fraenkel, 1962, p. 1208). Gal tai konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Vazajà up. Km., *Vãzajis*, *Vazajỹs*, *Vazãjus* ež. Jž. (ir *Vazajė̃lis* ež. Jž.). Dėl priebalsio *z*, atitinkančio liet. *ž*, gali būti laikomi baltų dialektizmais (sėliškais vietovardžiais) ir siejami su *Važ-upỹs* up. Srv., *Vãžis* lg. Igl.

Vazbỹs ež. Ut. (ir *Vazbẽlė* up. Ut.). Kilmė visai neaiški. Galima būtų sieti su liet. pavarde *Vazbỹs*, bet, atrodo, lytis *Vazbỹs* gali būti tarmybė iš *Uozbỹs* – t. *Va.zbỹs*, *Vuõzbį* (V. Žulio liudijimu).

Vazgaĩkiemio upẽlis Brb.: *Vazgaĩkiemis* k.

Vazgirdonių̃ ẽžeras Vrn.: *Vazgirdónys* k.

Vãzg-upis up. Rm. Pirmasis sandas iš avd. *Vazgỹs*.

Vãzn-upis up. Vkš. Pirmasis sandas greičiausiai asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Vaznỹs* (< liet. *vaznỹs* „seniau teismo tarnautojas, pasiuntinys").

Važ-upỹs up. Srv., *Vóž-upis* up., ež. Šmn. < *Vãž-upis*. Plg. liet.

Vãžis lg. Igl. Galbūt sietina su liet. *vãžis* „gražios išeiginės rogės su sėdynėmis", *važiúoti* „judėti į priekį; vykti", *vèžti* „traukti vežimą; važiuojama priemone gabenti" (DLKŽ), lat. *vazât* „vilkti, tempti", toliau – su sl. *vaziti* „vežti", sen. ind. *váhati* „vyksta, važiuoja", av. *vazaiti* „vyksta, skrenda", lot. *vehere* „vykti, važiuoti", got. *gawigan* „judėti, krutėti", sen. isl. *vega* „judėti, judintis, vykti" ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1236).

Vēbris up. Trk., *Vebrùlis* up. Ut., *Vėbrùpė* (ar *Vebr-ùpė*) up. Pšl. Iš liet. *vẽbras* „bebras" (DLKŽ).

Vēč-upis up. Mžk., up. Nj., *Več-upalis* up. Dr. Plg. liet. *Vēč-iupis* sena upės vaga Plng., lat. *Vęcupe* up., pv., mš., *Vęcupīte* up., *Vecava* up., *Vecenes* l., *Vęcęzęrs* ež., *Vecezers* ež. (LVK). Galbūt sietina su liet. *vẽčas* „senas", lat. *vęcs* „senas, buvęs" (LVV IV 517), plg. lat. *vęcupe* „upės senvagė; mažas upelis" (ten pat, 518).

Vėdãrė up. Lk. Ten pat pieva *Vėdãrė*. Plg. liet. *Vėdaraĩ* pv. Rs., mš. Žmt., *Vẽdaras* rst. Blnk., *Vėdãras* kln. Ut., *Vėdarẽlis* kln. Rm., miško kampas Zr., gn. Pn., *Vėdarìnė* mš. Slk., rst. Trgn., pv. Plt., gelmė Pp., *Vėdarỹnė* rst., ež. dalis Dbg., b. Jž., pv. Km., *Vėdariùkas* b. Lk. Galbūt sietina su liet. *vẽdaras* „pilvas, viduriai" (DLKŽ) – objekto formos ar pan. prasme.

Vedegà up. Rt. – žr. *Vadagà*.

Vedeĩkis up. Varn. Plg. liet. *Vedesà* pv. Rdd., lat. *Vedīte* up. (LVK). Toliau galbūt sietina su liet. *Vadà* up. An. ir pan. – plačiau žr. V. Toporov, 1973 a, p. 51–52.

Vedreĩkė up. Grnk. Galbūt čia minėtinas ir *Vėdr-upỹs* up. Šmn. Plg. liet. *Vẽdrės* kl. Pn., lat. *Vēdru līķis* pv. (LVK). Kilmė visai neaiški. Gali būti siejama ir su *Vãdrė* up. Auk. bei pan. Bet bene įmanomesnis atrodytų ryšys su lat. *vèdris* „vėdrynas (ranunculus repens)" (LVV IV 550), liet. *vėdrýnas* „toks geltonai žydintis pievų, miškų bei vandenų augalas (Ranunculus)" (DLKŽ). Dar žr. *Vãdrė*.

Vėgėlẽ up. Glv., up. Klm., *Vėgėlỹs* up. Pšš., *Vėgėlỹnė* up. Grz., up. Sb., up. V., *Vėgẽl-upis* up. Vg. Iš liet. *vėgėlẽ* „plėšri menkinių šeimos žuvis" (DLKŽ).

Vegerẽ up. Pp. Plg. liet. *Vegẽriai* mstl. Siejama su lat. *vedzere* „siauras, į mišką įsiterpęs upokšnis" (LVV IV 521; K. Būga, 1959, p. 328).

Vegužẽlis ež. Antz. Iš raštų težinomas vardas, kurio autentiškumas labai abejotinas. Plg. lat. *Veģ-upīte* up. (LVK). Toliau, matyt, sietina su *Vegerẽ* up. Pp.

Veĩkas up. Tl. Galbūt iš liet. *véikus* „greitas, skubus; stiprus, tvirtas; smarkus" (DLKŽ). Dar žr. *Vaĩkesas*.

Véikšinis ež. Smal. Priesagos *-inis* vedinys iš kaimo vardo *Véikšiai*.

Veiseĩscė up. Lap. Galbūt iškreipta (apslavinta?) lytis iš **Veisyščia* **Veišyščia* ar **Veisietė*, **Vaisietė* (žr. *Vaisíetė*).

Veisiẽjis ež. Vs. Galbūt baltų dialektizmas (jotvingizmas) – plačiau žr. B. Savukynas, 1966 a, p. 170. Dėl šaknies *veis-* žr. *Viešà*.

Veivìržas up. Vvr. Laikoma reduplikuotiniu upės vardu (plg. dar *Weywierowo* ež. Pst. – VS VII 93,

1784 m.). Galbūt iš *Vei-vìržas*. Dėl *veiv-* žr. *Víevis*, dėl *virž-* žr. *Viržintẽlė*. Panašios darybos yra ir upės vardas *Víevìršė* Btg.: *Vie--vìršė* (dėl *virš-* žr. *Viršýtis*) – žr. K. Būga, 1958, p. 336–337.

Véižas, *Véiža* (ir *Veižùkas* up. Žgč.), *Véržas*, *Vérža*, *Véržė* up. Pgg. Neaiškus santykis tarp *veiž-* ir *verž-*. Vis dėlto, atrodo, senesnės lytys gali būti su *verž-*. Tai rodo, svarbiausia, kaimo vardas *Veržininkai* – toliau žr. *Véržas*.

Vejà up. Rs., *Vejuonà* up. Vlkj., *Vẽj-upis* up. Krn. (< **Vej-upis?*). Plg. liet. *Vejà* pv. Grk., pv. Tt., gn. Rs., gn. Btg., krm. Krtv., upės skardis Kltn., pv. Vdk., gn. Grnk. Galbūt sietina su liet. *vejà* „jauna žolė; pievelė; ganyklos; šilynai" (DLKŽ), pr. *wayos* „pievos" (dar žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1216).

Vẽkė up. Krš. Plg. liet. *Vẽkė* b. Šd., *Vẽk-a-raistis* rst. Ml., *Vėko kalnas* Srj., lat. *Vêķ-ęzęrs* ež. (LVK). Galbūt sietina su lat. *vēķis* „vaikas, kuris jau eina", *vēcis* „toks daiktas, kuriame žvejai palieka pusryčius", *vēciens* „das einmalige, vollendete Wedeln, Schwingen", *vẽcinât* „mojuoti, vėduoti, mosuoti; maišyti" (LVV IV 556, 548), liet. *vekerẽti* „arti netiesiomis vagomis", *iš-vekẽti* „iškabinti, išplėšti, padaryti įdubimą", *vẽkeras* „kerėpla", *vėkẽti* „stipriai mušti" (LKŽK). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas. Bet plg. lat. *vêksnis* „miškas, krūmai" (L. Nevskaja, 1974, II lentelė).

Vẽkiškė up. Rz. Iš pievos vardo *Vẽkiškė*. Dėl jos plg. *Vẽkiškė* b. Pkr., dr. Pg., *Vẽkiškės* dr. Stk. Ryšys su *Vẽkė* up. Krš. abejotinas, nes posesyvinės reikšmės priesagos *-iškė* vedinys *Vẽkiškė*, kadi matome, yra pasikartojantis. Gal tai asmenvardinės kilmės vietovardžiai, plg. liet. avd. *Vekẽlis*.

Vélbė up. Erž. (ir *Velbìkė* up. Erž.). Galbūt sietina su *Vilbẽnas*, *Vilbẽna* up. Klm., *Vilbìzė*, *Vilbizdà* up. Krkn. Matyt, įmanoma gretinti su liet. *vilbẽti* „čiulbėti", *vilbti* „t. p.", *velbejóti* „švepluoti, šveldžiuoti", *velbẽsas* „šveplys, švebeldžius" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1250).

Velẽkla up. Dbk., up. Šl., *Velẽklis* up. Lkč., up. Rdd., *Velẽk--pelkis* up. Pp. (iš **Velėkl-pelkis*), *Velẽklos upẽlis* Ut. Iš liet. *velẽkla* „velėjimo vieta". Dėl semantikos plg. lat. *Velekne* ež. (LVK) – iš lat. *velêkne*, *velekne* „prausimosi, skalbimo suolas" (LVV IV 528).

Velẽt-upis up. Prn. Iš liet. *velẽti* „skalbti, kultuve daužant" (DLKŽ). Dėl semantikos plg. liet. *Skal̃b-upis* up. Stč. < *skal̃bti*. Kitaip V. Ivanov, V. Toporov, 1974, p. 177; tie patys, 1976, p. 125.

Velykionių upelis RdN.: *Velykiónys* k.

Veliuonà up. Vl., *Veliuõnis* ež. Švn., *Veliuonẽlė*, *Veliónka* up. Šlv., *Veliõnė* up. Trg., *Vel-upỹs* up. Bsg., *Vėlỹs* ež. Dglš., *Vėlýkštis* ež. Ign., *Vėl-iupẽlis*, *Vėl-upẽlis* up. Gdr., *Vėlių upẽlis* Šl. Plg. lat. *Vęl̃la acs* tv., *Vęl̃la bedres* b., *Vęl̃la dīķis* tv., *Vęl̃la purvs* mš., *Vella tīrelis* plk., *Vellezers* ež., *Veļu līcis* pv., *Velupīte* up. (LVK). Paprastai laikomi demonologiniais vietovardžiais ir siejami su liet. *vẽlės*, *vėlės* „mirusiųjų dvasios" (P. Jonikas, 1950 / 51, p. 16; V. Ivanov, V. Toporov, 1974, p. 177; E. Fraenkel, 1962, p. 1219).

J. Otrembskio bandymas miestelio vardą *Veliuonà* vesti iš tariamo upės vardo **Velia* ar pan., pastarąjį siejant su liet. *vilnìs* „banga", bažn. sl. *vъlati sę* „fluctibus agitari" atrodo gana dirbtinas (J. Otrębski, 1963 d, p. 27), nes jokių paliudijimų buvus tokį upelį nėra.

Vélniabalė ež. Vžns. Iš balos vardo *Vélniabalė.*

Vel̃niadaubė up. Alvt. Iš daubos vardo *Vel̃niadaubė.*

Velnýnė up. Plk., *Velnìškis* ež. Dg., *Velniõkas* ež. Lkm. (kitas Dum̃blio vardas), *Velniùkas* ež. Dbg., *Velniùkas, Véln-ežeris* ež. JnšM., ež. Pgg., *Véln-ežeris* ež. Slk. (ir *Velnežeriùkas* ež. Slk.), *Véln-ia-intakis* up. Bt., *Veln-iã-ravas* up. Aln., *Véln-ia-ravis* up. Kr., *Veln-iã-ravis, Veln-ã-ravis* up. Šlv., *Veln-ia-rãgis* ež. JnšM., *Véln-iupis* up. Brž., *Veln-iupỹs* up. Kp., up. Pnm., *Véln-upis* up. NmŽ., up. Šll., up. Žml., *Vel̃n-upis* up. Kdl., *Vélnio Gylẽ* up. Brž., *Vélnio upẽlis* Čk. Iš liet. *vélnias* „piktoji dvasia, nelabasis" (DLKŽ).

Velnióbalė up. Mšk. Iš miško vardo *Velnióbalė.*

Vélnio lankẽlė up. Srv. Iš lankos vardo *Vélnio lankẽlė.*

Vel̃pė up. Rs. Ten pat kaimas *Velpẽsiai.* Kilmė neaiški. Galbūt iš **Vel-upė* – žr. *Velupỹs* (A. Vanagas, 1963, p. 263). Bet visai įmanoma ir hidroniminė šaknis *velp-*, ypač turint galvoje palyginti nemažą būrį lietuvių ir latvių vietovardžių su *vilp-* (žr. *Vilpesỹs*). Be to, liet. *Vel̃pė* (ir vietovardžiai su *vilp-*) gali būti gretinama su panašios šaknies slavų vietovardžiais, plg. lenk. *Wełpin* k., brus. *Wołpa* up. bei su pr. *Walpis* up. (M. Rudnicki, 1933, p. 311–312). Pastarasis prūsų upėvardis gretinamas su liet. *Velpesa* up., lat. *Vilpene* up. (G. Gerullis, 1922, p. 193).

Vel̃š-upis, *Vel̃ž-upis* up. Šl. Plg. liet. *Vel̃š-pelkė* gn. Lk. Galbūt kamienas *velš-* čia yra iš *velž-*, plg. *Velžiškės* pv. Šln., *Velžiai* mš. Rd., *Vel̃žiai* k. Ps., *Velžiaĩ* k. Rd., *Velžỹs* k. Pn. Pastarieji vietų vardai, matyt, asmenvardiniai, sietini su liet. avd. *Vel̃žis, Velžỹs.*

Velt-upỹs, *Vel̃t-upis* up. Šmn. Galbūt sietina su liet. *vélti* „trinant gaminti iš vilnų, plaukų ar pagamintą iš jų tvirtinti", *veltùvė* „audinių vėlimo įmonė, vėlykla" (DLKŽ).

Vel-upỹs up. Bsg. – žr. *Veliuonà.*

Vem̃brė up. Vlkv. – žr. *Vambrìnė.*

Veñcavas ež. Ds. (ir *Vencavẽlis* ež. Ds.). Tarmėje šaknies mišrusis dvibalsis *en* tariamas *in*: *Viñcavas.* Kilmė neaiški. Gali būti ir asmenvardinis hidronimas, sietinas su liet. avd. *Veñcas, Vencỹs, Veñcius, Vìncas, Viñcius* ir pan., plg. liet. vv., kurių *venc-, vinc-* greičiausiai asmenvardinė: *Veñcbalė* b. Bbl., *Vencýnė* pv. Vlkv., *Viñcbalė* gn. Rd., *Viñcalūgis* plk. Vlk. (dar žr. *Vensùtis*). Tačiau įmanoma, kad ežero vardas *Veñcavas* (t. *Viñcavas*) yra sėliškas, kurio šaknis *vinc-* yra iš *vink'-*: **Vinkiavas* > sėlių **Vinciavas.* Tokiai prielaidai nepritaria ta aplinkybė, kad kituose sėliškuose hidronimuose priebalsis *c* (kilęs iš *k'*) šiuo metu yra „lituanizuotas" į *č*: *Čẽdasas* < **Kedasas, Čiáunas* < **Kiaunas, Čičirỹs* < **Kikirys.* Nors išimtys galimos – plg.

liet. *Cìnaitės* pv. RdN.: lat. *Cinaine* pv., *Cinaites* k., *Cināji* pv. ir kt. – iš lat. *cinis*, liet. *kinẽ* (žr. *Kinẽ*). Tokiu atveju dėl *vinḱ-* žr. *Vinkurẽ*.

Vendrýkštis up. Vvr. Plg. liet. *Vendrýkštė* pv. Ms. Atrodo, upės vardas *Vendrýkštis* gali būti siejamas tiesiog su liet. *vendrýkštis*, *vendrýkštė* – plačiau žr. *Vingerýkščia*.

Veñgrė up. Tt. Sietina su liet. *Vìngra* up. Ad. ir pan.

Venỹs, *Veinỹs* up. Rgv. Neaiškus santykis tarp *ven-* ir *vein-*. Vis dėlto, atrodo, pirmesnė lytis gali būti su *ven-*, plg. *Vẽniškės* pv. Rm., *Vẽnos* gn. Dv., lat. *Veņ* pv. (LVK). Nors lytis su *vein-* taip pat įmanoma, plg. liet. *Véinia* l. V., lat. *Veiņas* pv., *Veiniņa* pv. (ten pat). Jeigu lytis su *ven-* pasirodytų tikresnė, tuomet ją galėtume sieti su *Veniaĩ* ež. Užv. (ten pat *Veniaĩ* k., mš.). Įdomu, kad iš Venių ežero išteka *Ventà* up. Mžk., plg. *Ventà* up. End. < *Ven-tà*. Atrodo, panašios situacijos būta ir Raguvos apylinkėse: iš ežero *Venỹs* seniau tekėjęs upelis vardu *Ventà* (1977 m. ekspedicijos į Ukmergės raj. medžiaga). Tą pačią šaknį *vent-* > *vint-* turi ir *Až-vìntis* ež. Slk. (ir *Ažvintáitis* ež. Slk.), *Až-vìntė* up. Trgn. Plg. *Veñtė* k. Šlu., *Veñtės Rãgas* pusiasalis Šlu., *Véntos* pv. Kl., *Ventinė* pv. Rt. Galbūt čia minėtina ir *Vintarà*, *Vinturà* up. Pbs.

Šaknis *ven-* ir (su determinantu *t*) *vent-* bene įtikimiausia būtų, sekant K. Būga, sieti su liet. *vénteris* „tinklas su uodega ir sparnais iš šonų, tiesiamas skersai upę žvejojant" (DLKŽ) < **ven(t)* – „lenkti, linkti" (K. Būga, 1961, p. 244). Plg. K. Būga, 1961, p. 546; 1958, p. 519–521; J. Endzelin, 1934, p. 126; V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 179.

Veñskaduobė up. Sv. Matyt, iš kitos kokios vietos (daubos ar pan.) vardo **Venskaduobė* (< avd. *Veñskus* ir *duobẽ*).

Vensùtis up. Dt. Greičiausiai iš avd. **Vensutis*, plg. liet. pvd. *Vensus*, *Vensáitis*, *Vensẽvičius*, *Veñskus* ir pan.

Ventà up. End., up. Mžk. – žr. *Venỹs*.

Ventõs pérkasas Krtv.: *Ventà* up.

Veprỹs ež. Ant., *Veprìnis* ež. Vvs., *Vẽprynas* ež. Vs., *Veprìškiai* 2 ež. Vvs. Plg. liet. *Vẽpriai* mstl., lat. *Vepri* k., *Vepralksna* k., *Vepra kalns* kln., *Veprine* sl., *Vepris* k., *Vepriêns* pv., *Vepŗa purvs* b., *Vepŗęzęrs* ež., *Vępru druvas* mš. (LVK). Iš dabar lietuvių kalboje jau nebežinomo žodžio **vepris* ar **veprys* „šernas" (žr. A. Sabaliauskas, 1968, p. 174), plg. lat. *vepris* „šernas" (dar žr. K. Būga, 1959, p. 648).

Verbliū̃das ež. Jz. Galbūt iš slavizmo *verbliū̃das* „kupranugaris" (memorinis hidronimas).

Ver̃bužis up. Rd., *Verbilkà* up. Šr. Plg. liet. *Verbùtė* ak. Lzd., *Verbuõtė* pv. Trk., *Ver̃buškė* plk. Alv., *Verbų̃ klónis* Lp., *Verbõs balà* Mrk., *Verbýtė* gn. Čk., *Ver̃binė* mš., b. Lp., *Verbỹnė* gn. Sb., *Verbýnas* l. Vrn., rst. Drsk. Greičiausiai iš slavizmo *verbà* „kadagys, ėglius; gluosnis, žilvitis" (DLKŽ).

Verdẽl-upis up. Ar. – žr. *Var̃das*.

Verdẽnė up. Jnš., *Verdẽnis* up. Pkr., up. Vkš., *Verdingis* ež. Pb., *Verdùlis* up. Šlv., *Verdū̃nas* ež. Jz., *Vérd-upis* ež. Jz. – žr. *Var̃das*.

Verỹs ež. Zr., *Veretà* up. Yl., *Vereĩbė* up. Rs. (plg. lat. *Variêbas* k. – LVK), *Vẽrė* up. Skdv., *Verẽpas* up. Nmk. (gal iš **Ver-rėpas*, plg. *Rẽpės Daubà* up. Bt.), *Ver-gilãlė* up. Slnt., *Ver-ùpė*, *Ver-upỹs* up. Bb., *Vẽr-upis* up. KzR., *Vér-vedis* up. Pp., up. Šl., *Ver-vedỹs* up. Pp. (ir *Vervedžiùkas* up. Pp.). Plg. liet. *Verẽnos* pv. Jsv., *Veriẽšė* pv. Rk., *Verijà* kln. Tl., *Veringà* kln. Vn., lat. *Werren* l., *Verijas* b., *Vera birze* mš., *Vẽrẹja* pv., *Vẽres kalns* kln., *Vẽres* k., *Vẽre* pv., *Vẽrepurs* mš., *Vẽris* pv. (LVK), pr. *Wereyn* (G. Gerullis, 1922, p. 199). Šaknies *ver-* (*vér-*) kilmė ne visai aiški. Ji paprastai vedama iš ide. **u̯er-* „vanduo; lietus; upė“, toliau siejant ją su liet. *vìrti* (*vérda*, *vìrė*) „kunkuliuoti, verstis; kunkuliuoti nuo aukštos temperatūros“ (DLKŽ), lat. *vir̃t* „t. p.“, liet. *verẽnas* „viralas“ ir t. t. (žr. P. Skardžius, 1973, p. 37; H. Krahe, 1964 c, p. 38–40; I. Duridanov, 1969, p. 32; to paties, 1976, p. 36). Dėl tokios reikšmės hidronimų dar žr. *Var̃das*, *Virėkštà*.

Pritariant tokiai etimologijai, vis dėlto reikia atkreipti dėmesį, jog nebūtinai visi anksčiau suminėti hidronimai ir šiaip vietovardžiai yra vienos kilmės. Neaiškumų, sakysim, gali kilti dėl *Vẽrė* up. Skdv. Kalbant apie šio upelio vardo kilmę, neišleistina iš akių lat. *vēre*, *vēris* „giria, didelis lapuočių miškas; didelis pelkėtas miškas; žemas, drėgnas eglių miškas; žemas, slesnas lapuočių miškas; didelis mišrus lapuočių bei spygliuočių miškas“ (LVV IV 561–562). Tiesa, šių latvių kalbos žodžių kilmė nėra aiški, jie gali būti ir finougrizmai (ten pat). Taip pat ne visai aišku, ar iš šaknies *ver-* (*vìrti*) galima kildinti pietų Lietuvos upės vardą *Vẽr-upis* KzR., kuris, beje, gali būti net iš **Ė̃r-upis*.

Bet šiaip jau šaknies *ver-* siejimas su liet. *vìrti* rodosi gana įtikimas.

Veriũgiškių upẽlis Ant.: *Veriũgiškės* k.

Ver̃knė, *Verknẽ* up. Jz. (ir *Verknáičiai* 2 ež. Onš.). Kilmė neaiški. K. Būga vardą *Ver̃knė* skaido į *Ver̃-k-nė* ir šaknį *ver-* sieja su *Verỹs* ež. Zr., *Veretà* up. Yl. ir pan. Be kita ko, K. Būga pamini ir air. *feraim* „lieju, pilu“ (K. Būga, 1958, p. 337). Ar toks skaidymas bei siejimas su *Verỹs* ir pan. yra pagrįstas, sunku nuspręsti. Plg. lat. *Verkutene* pv. (LVK). Atrodo, kad *Ver̃knę* pirmiausia turėtume gretinti su liet. *Vìrkė* up. Klm., *Virkiùs* up. Stk., *Vìrkulė* up. Lkv. Tuomet galėtume išskirti šaknį *verk-*, *virk-* ir, *Ver̃knės* atveju, determinantą *n*. Bet ir tuomet šaknų *verk-*, *virk-* kilmė lieka neaiški. Siejimas su liet. *ver̃kti* „ašaras lieti dėl skausmo, nelaimės ar pan.“, *vìrkauti* „verkti“, lat. *verkstêt* „tyliai verkti“ ir pan. (plačiau dėl šių žodžių žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1226) kelia tam tikrų abejonių dėl semantikos. Tiesa, šiam siejimui, atrodo, pritaria ir liet. *Verkšnẽ* ež. Alv., *Verkšnãlis* ež. Lk. (plg. liet. *verkšnà* „verksnys“, *verkšnóti* „pamažu verkti“) bei *Verksnià*, *Verksnẽ* up. Prn. – plg. liet. *verksnỹs* „kas nuolat verkia ar greit pravirksta“, *verksnùs* „kuris greit ima verkti“ (DLKŽ).

Verksmiũ upãlis Plng.: *Ver̃ksmės* pv.

Verksnià, *Verksnẽ* up. Prn. – žr. *Ver̃knė*.

Verkstìnė up. Kš. Pamatinė lytis abejotina – žinoma ir kitokių užrašymų – *Verkštìnė, Verkštỹnė*. Dėl to neaiški ir kilmė. Gali būti su įspraustiniu *k* iš **Verstinė*, plg. *Veřksmės* pv. Kr. < **Veřsmės, verksmẽ* (Barstyčiai) „versmė“, *Verksmìnis* ež. Švnčl., kurio oficiali lytis yra *Versmìniai* (žr. *Versmẽ*) ir pan. Tokiu atveju lytį **Verstinė* būtų pamato gretinti su *veřstis* „ristis (bangomis)“, *várstyti* „vėrioti, darinėti“, *vérti*: ide. **u̯er-* „sukti, kreipti, lenkti“ – žr. *Várstis*.

Bet įmanoma ir šaknis *verkšt-*, kuri būtų su determinantu *t* padaryta iš *verkš-*. Dėl jos žr. *Veřknė*.

Verkšnẽ ež. Alv. – žr. *Veřknė*.

Veřlinas ež. Švnčl. (ir *Verliniùkas* ež. Švnčl.). Greičiausiai iš **Varlinas*. Kad taip gali būti, rodo *Verliniùko* variantas *Varliniùkas* – toliau žr. *Varlẽ*.

Vermẽ up. Sk., *Vermẽlė* up. Sv., *Vermẽnė, Veřmenas* up. Rm. ir galbūt *Verémka* up. Lz. (šis vardas gali būti suslavintas iš **Vermė* ar pan.) – žr. *Vařmė*.

Verniẽjus ež. Auk., *Vernìjis* ež. Vs., *Veřn-upis* up. Vg. Plg. liet. *Veřnė* b. Pkr. Galbūt *vern-* yra su determinantu *n* iš *ver-*, dėl kurios žr. *Verỹs*.

Vernìjo upẽlis Vs.: *Vernìjis* ež.

Veřpelis, *Verpeliùkas, Varpeliùkas* up. Klm. Kilmė ne visai aiški. Jeigu nėra iš **Vẽr-upelis*, **Ver-upeliùkas*, plg. *Verpeliùkas* up. Bt. < **Ver-upeliukas* „Verupės int.“, tuomet reikėtų sieti su *Verpũtė* up. NmŽ. Plg. liet. *Verpẽlis* b. Srj. Toliau šaknis *verp-*, matyt, būtų giminė su liet. *verpẽtas* „vandens, dulkių, sniego ar oro sūkurys“ (DLKŽ), lat. *vḕrpele* „sukaršta vilna; plaukų verpetas, susisukę, susivėlę žvėrių plaukai“, *vērpete* „verpetas“ (LVV IV 564). Ar čia tiktų minėti ir lat. *Verpeļa-purvs* b., *Veȓpeli* k., *Vẽrpeles* k. (LVK), neaišku, nes pastarieji vietų vardai gali būti, be kita ko, siejami ir su lat. *vērpele* „tam tikras indas“ (LVV IV 563–564).

Vers-ekà, *Vers-akà* up. Dv., up. Vlk. Galbūt sietina su *Vìrsia* up. Žž. Toliau gretintina su liet. *veřstis* „ristis (bangoms)“, *viřsti* „griūti; veržtis, grūstis pro tarpą“ (DLKŽ), lat. *vḕrst* „lenkti, sukti, kreipti“: ide. **u̯er-* „sukti, lenkti“ (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1228).

Verslavà ež. Ant. Kilmė neaiški. Gali būti visai naujas ežero vardas, sietinas su liet. *veřslas* „smulki gamyba, amatas“ ar *verslóvė* „gavybos tipo pramoninė įmonė“(DLKŽ). Lat. *Vìrslava* k. greičiausiai yra kilęs iš avd. *Wirßlav* (LVK).

Versmẽ up. Dkšt., up. Ml., up. Ut., *Versmìnis* ež. Vrn., *Versmìniai* 3 ež. Švnčl., *Versmýnas* up. Lel., *Versmýnas* ež. Aln., ež. Lel., *Versmỹnė* up. An., *Versmių̃ upẽlis* Ktk. Iš liet. *versmẽ* „vieta, iš kur iš žemių sunkiasi vanduo, šaltinis“ (DLKŽ), *versmìnis* „iš versmės“, *versmýnas, versmỹnė* „vieta, kur daug versmių“.

Veřsnė up. Vlkv., *Versnỹs* up. Kp., *Versn-ùpė* up. Kbr., *Veřsn-upis* up. Yl., *Versn-upalis* up. Krtn. Plg. liet. *Veřsnė* b. Nj., pv. Pkr., pv. Slč., *Veřsnis* pv. Pmp. Toliau galbūt sietina su *Viřsnės* up. Vlkj., *Viřsnis* up. Jnšk., up. Sml., *Virsnỹs* up. Rk., up. Žmt. Plg. liet. *Viřsnė* pv. Tj., pv. Sb., *Virsnẽlis* pv. Šmn., *Viřsnės* l. An., pv. Vad., pv. Aln., pv. Rgv., b. Mlt., rst. Šš., *Viřsniai*

mš. Krkn., *Vir̃snis* kln. Ign., b. Nj., *Virsnỹs* pv. Šmn., pv. Tršk., pv. Rk., b. Vb., pv. Všn., *Virsn-upis* mš. Ukm., *Virsn-upỹs* pv. Pbs. Pats faktas, kad vietų vardai su *versn-* ir ypač su *virsn-* dažnai kartojasi, perša išvadą, kad būta kokio nors plačiau žinomo apeliatyvo, iš kurio kilo tiek daug vietovardžių su *versn-*, *virsn-*. Kad taip galėjo būti, patvirtintų ir liet. *virsnẽ* „verdančio puodo putos“ (DLKŽ) bei lat. *vìrsnis*, *virsne* „pelkių mirta (myrica gale); viržis“ (LVV IV 613). Galbūt, kaip mano K.-O. Falkas, šaknis *versn-* sietina su liet. *verd-* (K.-O. Falk, 1973 b, p. 52), plg. liet. *vìrti*, *vérda*, *vìrė*, *versmẽ* ir t. t., jotv. *Wierśne* ež. Sn.

Verstaminų̃ ẽžeras Lzd.: *Verstaminaĩ* k.

Ver̃šis ež. Šm., *Veršẽlis* ež. Ob., *Veršiùkas* ež. Auk., *Veršiùkas* up. Auk., *Ver̃š-upis* up. Kdl., up. Šlv., up. Žr., *Verš-upỹs* up. Krk., up. Vl. Plg. liet. *Ver̃šis* dr. Tl., *Verš-ã-plūkė* pv. Pln. (gal iš **Verš-a-apluokė*?), *Veršãpluokis* ln. Ms. (iš **Verš-a-apluokis*), *Ver̃š-eglynis* mš. Sd., *Verš-ia-kỹs* b. Sv., *Ver̃š-ia-balė* b. Lkm., *Verš-ia-raisčiai* rst. JnšM., *Veršỹnė* rst., l. Mlt., *Ver̃šio daubà* Šv., *Ver̃šio salà* Platelių ežere Plt., *Ver̃š-lieknis* b. Krtv., *Ver̃š-plynė* plk. Šk., *Ver̃š-pievė* pv. Gž. Siejama su liet. *ver̃šis* „karvių jauniklis“ – DLKŽ (žr. J. Otrębski, 1959, p. 26, 27). Latvių vietovardžiai *Veršupe* up., *Veršupīte* up., *Veršupurvs* b., *Vêršu valks* b., *Verša liêknis* pv. ir kt. (LVK), matyt, yra panašios kilmės – iš lat. *vềrsis* „veršis“ (LVV IV 565).

Ver̃šlakinis up. Pš. Galbūt sudurtinis vardas: *Ver̃š-* (žr. *Ver̃šis*) ir *-lakinis* (plg. liet. *làkti* „gerti, maukti“, *lãkinti* „girdyti“) (DLKŽ).

Ver̃šlupis up. Yl. Greičiausiai ne sudurtinis vardas – iš *Verš-* (žr. *Ver̃šis*) ir *-lupis* (plg. *lùpti* „dirti kailį“ – DLKŽ), bet vėlesnis perdirbinys iš **Veršel-upis*: *veršẽlis* (žr. *Ver̃šis*) ir *ùpė*.

Ver̃švas, *Veršvà* up. Rdd. Kilmė neaiški. Greičiausiai tai *u*-kamienis šaknies *verš-* variantas: **Veršu-as*. Ar šaknis **veršu-* gali būti siejama su *Ver̃šis* ež. Šm. ir pan., neaišku, nors ryšys visai įmanomas.

Vérteliškė up. Bt. Priesagos *-iškė* vedinys iš avd. *Vértelis*.

Vertýbiškio ẽžeras Ob.: *Vertýbiškis* vs.

Vertìmas up. Ktč., up. Kš., up. Žž., *Vertimẽlis* up. Bsg. Iš liet. *vertìmas* „suarta dirva, arimas“ (LKŽK).

Vertìmų iñtakas Jrb.: *Vertìmai* k.

Vértiškis up. Pn. Galbūt priesagos *-iškis* vedinys iš kokio asmenvardžio, plg. liet. pavardes *Vértelis*, *Vertulis* ir pan.

Ver-ùpė, *Ver-upỹs* up. Bb., *Vér-vedis* up. Pp., up. Šl., *Ver-vedỹs* up. Ppl. (ir *Vervedžiùkas* up. Pp.), *Vẽr-upis* up. KzR. – žr. *Verỹs*.

Vervẽklis up. Žr. – žr. *Varvẽklis*.

Véržas, *Vérža*, *Véržė* up. Pgg. (kitas Véižo vardas), *Verž-upė* up. Tlž. Plg. liet. *Verž-ė-kalnis* kln. Dbg., *Veržẽkas* db., krm. Aln. Galbūt sietina su liet. *ver̃žtis* „su jėga eiti; trykšti“ ar *ver̃žti* „stipriai spaudžiant, rišti, tempti; spausti“ (DLKŽ), plg. lat. *vêrzt* „sukti“, *vẽrzêt*, *verzêt* „sukti, kreipti“ (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1230), *vęrza* „didelis, ilgas, sunarpliotas daiktas; padriki siūlai“ (LVV IV 543). Dar

žr. P. Skardžius, 1973, p. 37–38; G. Froelich, 1930, p. 51.

Vẽsa up. Jon., *Vėsà* up. Varn., *Vės-ùpė*, *Vėspà* up. Jon., *Vẽs-upis* up. Mžk. Plg. liet. *Vėsà* pv. Žr., *Vẽsinė* pv. Grnk. Galbūt sietina su liet. *vėsùs* „ne visai šaltas, išvėsęs, nekarštas", *vẽsti* „darytis vėsiam, aušti" (DLKŽ).

Vesiẽkinė up. Btr. Kilmė ne visai aiški. Galbūt *Vesiẽkinė* < **Viesiekinė* (ne visai dėsningai?). Tuomet kamienas *viesiek-* būtų su priesaga *-iek-* padarytas iš šaknies *vies-*, dėl kurios žr. *Viesà.*

Vešetà up. Pn. (ten pat bala *Vešetà*), *Vešẽtinis*, *Vešẽtupis* up. Sk. Plg. lat. *Vęsęta* up., Platuonio int. (K. Būga, 1961, p. 516; J. Endzelin, 1934, p. 139). Šaknies *veš-* kilmė neaiški. Kai dėl *Vešetà*, tai šio upės vardo šaknis *veš-* teoriškai gali būti iš **vieš-* (tarmėje nekirčiuotas dvibalsis *ie* virsta į *e*). Skaistgirio tarmėje nekirčiuotas dvibalsis *ie* išlieka nepakitęs, bet Vešėtinis teka rytuose nuo Skaistgirio, Joniškio kryptimi, kur nekirčiuoto priebalsio *ie* virtimas į *e* jau pasitaiko. Vardas *Vešẽtinis* turi gretiminę lytį *Viešẽtinis*. Visa tai rodytų, jog ir *Vešẽtinis* gali būti pakitęs (sporadiškai?) iš *Viešẽtinis* (ir **Viešėt-upis*). Kad *vešet-* (*vešėt-*) gali būti iš **viešet-* (**viešėt-*), patvirtina ir *Viešẽtė* up. Sd. bei lat. *Viẽsata*, *Viesāte* up. (LVK). Plačiau dėl *vieš-* žr. *Viešà.*

Vẽtralaužis ež. Dgč. Matyt, iš kokios kitos vietos (miško, ganyklos ar pan.) vardo *Vẽtralaužis*, plg. liet. *Vẽtralaužis* dr., rst. Užp., *Vẽtralaužė* pv., dr. Km., rst., pv. Sv., *Vėtrãlaužė* gn. Msn. Dar žr. K. Būga, 1961, p. 546; K.-O. Falk, 1941, p. 212.

Vẽzgė up. Rd. Kilmė neaiški. Matyt, *Vẽzgė* yra iš **Vėsgė*. Tolesnė interpretacija dėl kamieno **vėsg-* izoliuotumo baltų vardyne gali būti tik spėjama. Vis dėlto, atrodo, būtų šiokio tokio pamato upės vardą **Vėsgė* laikyti priesagos *g* vediniu iš *vẽsti*, *vẽsus* (dėl *vės-* žr. *Vẽsa*). Plg. liet. *pérstogė* „perstojis, sustojimas", *nespėgà* „laiko nebuvimas" ir pan. (plačiau žr. P. Skardžius, 1941, p. 102–103).

Vėžỹs up. Šauk., *Vẽžius* up. Krtv. (ir *Vėžùkas* up. Krtv.), *Vẽžus* up. Kv., *Vẽžiškė* up. Vg., *Vẽž-ežeris*, *Vėžùkas* ež. Šauk., *Vẽž-ežeris*, *Vėžỹs* ež. Šauk., *Vẽž-griovis* up. Mšk., *Vẽž-lankis* up. Rm., *Vẽž-ravis* up. Vg., *Vẽž-upis* up. Akm., up. Yl. ir kt., iš viso 9, *Vẽž-upis*, *Vẽž-iupis* up. Dglš., *Vėž-ùpis* up. Blnk., up. Brt., up. Kt., *Vėž-upỹs* up. Srv., *Vėžẽl-upis* up. Ds., *Vėžių̃ upẽlis* Klp. Iš liet. *vėžỹs* „šarvais apsidengęs vandens gyvūnas su žnyplėmis" (DLKŽ).

Vyčiùs, *Vỹčius* up. Grl. Greičiausiai priesagos *-ius* vedinys iš *výti* „sukti, vynioti" (DLKŽ).

Vìč-upis up. Žd. Plg. lat. *Vič-upe* up., *Vič-upele* up. (LVK).

Vidáuja up. Jrb. (ir *Vidaujáitė* up. Jrb., *Vidaujẽlis* up. Jrb., *Vidaujùkas* up. Jrb.), *Vidẽnis* up. Užv., *Vidiñkstas* ež. Ut., *Vid-ùpė* up. Bsg., up. Btg., up. Žml., *Vìd-upis* up. Brb., up. Pkr. ir kt., iš viso 10. Galbūt sietina su liet. *vidùs* „vidurinė dalis" (DLKŽ). Dar žr. P. Arumaa, 1972, p. 5; J. Endzelin, 1934, p. 116; E. Fraenkel, 1962, p. 1238; P. Skardžius, 1941, p. 88.

Vydeikà up. Kv., *Vỹd-upis, Vyd-upỹs* up. Všt. Ne visai aiškus santykis su šaknies *vid-* hidronimais (žr. *Vidáuja*). Be to, ypač *Vydeikà*, gali būti asmenvardinės kilmės, plg. liet. pvd. *Vydéika*, kuri žinoma ir pietvakarių Žemaičiuose. Visai įmanoma, kad ir upės vardo *Vỹd-upis, Vyd-upỹs* pirmasis sandas yra iš asmenvardžio, plg. liet. *Výdžius* pvd.

Vìdgiris up. Šmk. Iš miško vardo *Vìdgiris*.

Vidokai up. Tl. Plg. liet. *Vidokas* tl. Alv. Atrodo, kad tai visai nauji vardai, perdirbti iš skolinio *vedùkas* „į tunelį panašus tiltas".

Vidùbalis up. Nj. Iš balos vardo *Vidùbalis*.

Vidùgašlis ež. Lp. Galbūt iš kokios kitos vietos vardo **Vidugašlis* (plg. liet. *vidùs* ir *gašlùs* „geidulingas, aistringas, karštas" (DLKŽ).

Vidùgiris up. Grl., *Vidùgiris, Vidùgirių ùpė* Trgn., *Vidùgiris* ež. Pbrd. Iš kokios kitos vietos (miško, pievos ar pan.) vardo, plg. *Vidùgiriai* pv. Trgn., *Vidùgiris* k. Pbrd., l. Krkn., ar. Šš., mš. Jon., pv. Rim. ir t. t.

Vidujójis Gãlas up. Sml. Iš **vidujojis* < *vidùjis* „vidurinis, vidutinis" ir *gãlas* (žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 274).

Vidùlaukis up. RdN. Iš lauko vardo *Vidùlaukis*.

Vidùmedė up. Kp. Iš balos vardo *Vidùmedė*.

Vidùpievio upẽlis Ds.: *Vidùpievis* pv.

Vidùpievis up. Čk. Iš pievos vardo *Vidùpievis*.

Vidùrbalis up. Grz. Iš balos vardo *Vidùrbalis*.

Vidurìnė up. Auk., *Vidurìnis* up. Vlkj., *Vidurìnis* ež. Šlu. Iš liet. *vidurìnis, -ė* „esantis viduryje" (DLKŽ).

Vid-ù-šušvis ež. Jsv. Iš *vidùs* (žr. *Vidáuja*) ir *Šùšvė* up.

Vidutìnis up. Aln., up. Ds., up. Lp., up. Ps. (kitas Uosýčio vardas), *Vidutìnis Gelẽžius* up. Vl. Iš liet. *vidutìnis* „turintis kokių ypatybių nei daug, nei mažai" (DLKŽ).

Vìdvalkis up. Krk. Iš balos vardo *Vìdvalkis*.

Vydžiū́nkalnis up. Rk. Iš kalno vardo *Vydžiū́nkalnis*.

Vìdžiupės upẽlis JnšM. Atrodo, kad tai ne visai tikslus užrašymas: vietoje vardininkinio hidronimo *Vìdžiupė* (plg. *Vìdžiupė* l. ten pat) užrašyta vardo kilmininkas. Dėl *vid-* žr. *Vidáuja*.

Viekščià up. Msn. Ten pat pieva *Viekščià*. Plg. lat. *Viêksta-mežs* k., *Vieksta* up., *Viekstiņi* k. (LVK). Matyt, sietina su lat. *viẽksta* „vandens sūkurys, verpetas, neužšąlanti vieta; gili vieta upėje" (LVV IV 654).

Viekšnãlių ẽžeras Lk.: *Viekšnãliai* k.

Viekšnià up. Jz. (ir *Viekšnẽlė* up. Jz.), *Víekšn-upis* up. Lk., *Viẽkšn-upis, Viekšn-upỹs, Viẽšn-upis* up. Zp. Plg. liet. *Víekšna* pv. Tv., *Viekšnãliai* mš. Varn., *Viekšniaĩ* mstl. Galbūt sietina su lat. *vêksnis* „miškas, krūmai" (L. Nevskaja, 1974, II lentelė). Plg. dar lat. *vieksis* „gili vieta upėje" (LVV IV 654). Dar žr. *Viekščià*.

Viek-vedỹs up. Krtv.. *Viek-vedỹs, Viẽk-vedis, Iek-vedỹs* (t. *Vyk-vedỹs, Vỹkvedis, Ykvedỹs*) up. Skdv. (ir *Viekvedãlis*, t. *Vykvedãlis* up. Skdv.). Neaiškus santykis

tarp variantų su *viek-* ir *iek-*. Plg. dar *Vỹk-upas* greta *Ỹk-upas* up. Šlv. Vartojimo dažnumas ir kiti vietovardžiai su *vyk-* (žr. *Vỹkas*) kiek labiau paremtų versiją, kad variantai be priebalsio *v* gali būti vėlesni, su nukritusiu (plg. dar 1673 m. *Wekwedzie*) priebalsiu *v* žodžio pradžioje. Šią prielaidą paremtų ir lat. *Vieķu-ęzęrs* ež. (LVK). Tokiu atveju šaknis *viek-* galbūt sietina su liet. *viẽkas* „jėga" (plg. *viekutẽ* „utėlė"). Liet. *viẽkas* (ir *viekutẽ*) toliau gretinama su liet. *vaikýti, veĩkti, vỹkti* (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1239).

Viemuonià, *Viemuonẽ* up. Vv. Plg. (?) pr. *Wemiten* (G. Gerullis, 1922, p. 199). Kilmė neaiški. Galima tik įtarti, kad *Viemuonià* yra su retai pasitaikančiu, sporadiniu priebalsio *v* pridėjimu žodžio pradžioje prieš priešakinės eilės balsį (plačiau dėl to žr. *Jiešmuõ*) : **Iemuonia*. Tuomet dėl **iem-* žr. *Eimùnis*.

Vien-a-valkšnis ež. Lkm., *Vien-a-valkšnỹs* JnšM. Iš liet. *víenas* ir *válkšna* „valksmas, vienas tinklo užvilkimas" (DLKŽ).

Vienũl-upis, *Vynũl-upis*, *Vynuõl-upis* up. Žg. Šio upės, tiksliau – upės dalies (taip viename kaime vadinamas Katmil̃žis), vardo kilmė neaiški, nes literatūrinė lytis nenustatyta. Atrodo, kad visi trys variantai gali būti netikslūs. Bene įtikimiausia, matyt, literatūrinę lytį atstatyti **Vienuol-upis*, ypač remiantis variantu *Vynũl-upis*, kurio dalinės literatūrinės lytys būtų *Vienũl-upis* ir *Vynuõl-upis*. Tuomet kamieną *vienuol-* būtų galima sieti su *vienuõlis* „bažnytinės bendruomenės narys, įžadais įsipareigojęs pagal regulą gyventi vienuolyne" (DLKŽ).

Viesà, *Viesélka* up. Šr., *Viesai* ež. Trak., *Viesỹs* ež. Pbs. Matyt, sietina su liet. *víesulas* „vėtros, audros sūkurys" (DLKŽ). Šis žodis vedamas iš ide. **u̯ei̯-* „lenkti, sukti" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1243–1244).

Viesur̃kis up. Brš. Pamatinė lytis ne visai aiški. Gali būti ir vėlesnis perdirbinys iš *Vėsur̃kis*. Tuomet jį turėtume sieti su *Vẽsa* up. Jon. ir pan. Jeigu lytis *Viesur̃kis* pasirodytų esanti tikra, tai jos darybą ir kilmę būtų galima aiškinti taip: šaknis *vies-*, turėjusi bendresnę lenkimo, sukimo reikšmę (žr. *Viesà*) ir priesaga *-urkis*, plg. *vijur̃kas*: *výtis* „suktis, vyniotis".

Viešà up. Ut., *Viešià* up. Pž., *Víešis, Viešỹs* ež. Ut., *Viešẽtė* up. Sd., *Viešintà* up. Všn. (plg. 1261 m. *Vesinthe* LEKU I (2), 463), *Víešinta* up. Ut., *Víešintas, Viešintų̃ ẽžeras* Všn. Galbūt čia minėtinas ir upės vardas *Víešnautas* Srv., kurio kamienas *vieš-n-* gali būti su determinantu *n* padarytas iš šaknies *vieš-*. Upės vardas *Vieštóvė* Kl., matyt, yra priesagos *-ovė* vedinys iš kamieno *vieš-t-*, kurio determinantas būtų *t*, o šaknis *vieš-*. Atrodo, kad prie šios grupės hidronimų galima priskirti ir upės vardą *Viešvilẽ, Viešvilvẽ, Viešulvẽ* Vš. Upės vardas *Víešvė* Tl. būtų *u*-kamienis šaknies *vieš-* variantas, plg. *Váišvė* up. Rdn.: *Vaĩš-upis* up. Al. Toliau sietina su lat. *Viêsite* up., *Viesītis* ež. (LVK). Hidronimų su *vieš-* (ir *vaiš-*) etimologijai labai svarbus upėvardis *Viešmuõ* Jnšk., kuris visų vieningai vedamas iš liet. *viešmuõ* „upokšnis, upelis" (DLKŽ). Bet,

antra vertus, neišleistina iš akių ir *Viešmuõ*, kurio pamatinė lytis yra *Ješmuõ* up. Krč. (žr.). Plg. dar pr. *Weyssen* ež., siejamą su liet. *Viešintà* ir pan., *Weis-pelke* up. (G. Gerullis, 1922, p. 198) ir liet. *Veisiẽjis* ež. Vs. (žr.)

Jeigu pasirodytų, kad upės vardo *Viešmuõ* žodžio pradžios priebalsis *v* iš tiesų yra etimologinis, tuomet siejimas su *viešmuõ* būtų neabejotinas.

Visiškai įmanoma, kad prie šaknies *vieš-* hidronimų, ir ypač prie liet. *viešmuõ*, gretintina ir pr. *weysigis* „pieva". Toliau šaknis *vieš*-bene įtikimiausia sieti, kaip mano P. Skardžius, su sen. ind. *vēšantáḥ*, *vḗšantā* „tvenkinys", *vēṣati* „liejasi", *viṣám* „vanduo", lot. *vīrus* „klampus skystis, sultys", sen. isl. *veisa* „pelkė" ir t. t.

Šiaip jau, atrodo, senoji šaknies *vieš-* reikšmė galėjo būti „tekėti, bėgti" (plačiau žr. P. Skardžius, 1973, p. 35–36 – ten nurodyta ir literatūra; P. Trost, 1970, p. 281; I. Duridanov, 1975, p. 114; J. Obrębski, 1960 a, p. 257–258; H. Krahe, 1964 c, p. 50–51; W. Nicolaisen, 1957, p. 236).

Viešdaubà up. Pln. Iš daubos vardo *Víešdaubė*.

Víeviršė up. Btg. – žr. *Veivìržas*.

Víevis ež. Vvs. Kilmė neaiški, nes, svarbiausia, neaišku, ar žodžio pradžios priebalsis *v* yra etimologinis, ar pridėtinis, kaip mano J. Otrembskis ir A. Nepokupnas, plg. lenk. *Jewie*, ryt. sl. 1619 m. В(ъ)ЄВЮ (J. Otrębski, 1963 c, p. 118; A. Nepokupnyj, 1971, p. 54–55). Kalbant apie upės vardą *Jiešmuõ* Krč., buvo užsiminta, kad priebalsis *v* prieš priešakinės eilės balsius lietuvių kalboje nelinkęs nukristi (nors tokio nukritimo pavyzdžių vis dėlto pasitaiko – žr. *Viekvedỹs*) ir kad kiek dažniau prieš priešakinės eilės balsius žodžio pradžioje priebalsis *v* gali būti pridedamas.

Iš miesto vardo *Víevis*, kuris yra kilęs iš ežero vardo, yra išvestas netoli nuo Vievio esančio kaimo vardas *Vieviniñkai*, *Víevininkai*. Šis kaimo vardas vietinių žmonių dažnai ištariamas be priebalsio *v* žodžio pradžioje – *Jievinĩkai*, *Jíevinīkai* (LKAK). Toks ištarimas ir minėtos slavų kalbų lytys (*Jewie*, В(ъ)ЄВЮ) lyg ir leistų manyti, jog žodžio pradžios priebalsis *v* ežero (ir miesto) varde *Víevis* yra pridėtinis. Jeigu taip yra iš tiesų, tuomet šaknį **iev-* (t. *jiev-*) galima būtų sieti su *Jievìnė* up. Vlkj. (žr.) ir vesti iš liet. *ievà*.

Antra vertus, vis dėlto bene įtikimiau būtų manyti, jog šaknies *viev-* žodžio pradžios priebalsis *v* yra etimologinis. K. Būga vardą *Víevis* dar siejo su *Vijà* up. Yv. ir lat. *Vija* up. (žr. K. Būga, 1961, p. 544, 957).

I. Duridanovas išskiria šaknį *viev-* ir sieja ją su trak. **Vaivas*, kurį dar lygina su pr. *Woywe*, *Waywe*, lat. *Vàive* up., bei lat. *Vaive* k., *Vaiva* pv. Toliau šiuos vietų vardus I. Duridanovas gretina su liet. *výti* „vynioti, sukti", sen. bulg. *viti*, *vьjǫ* „sukti, pinti, lenkti" < ide. **u̯ei-*: **u̯eiə-* „sukti, lenkti" (I. Duridanov, 1969, p. 52; plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1267).

Vigadà up. Akm. Iš buvusios karčemos vietos vardo *Vigadà*. Plg. lenk. *Wygoda* < *wygoda* „karčema" (E. Breza, 1974, p. 127).

Vigaĩlis up. Sb., *Výgala* up. Tt. (plg. pr. *Wigal* – G. Gerullis, 1922, p. 200), *Vỹglinė* up. Kltn. Plg. liet. *Vìgaus píeva* Pmp., *Vygẽnė* ar *Vigẽnė* pv. Dbk., *Vỹgietis* ar *Vìgietis* b., kln. Imb., lat. *Viga* pv., *Vîgs* pv., *Vigas* pv. (LVK). Šaknies *vig-*, *vyg-* kilmė kelia abejonių. Galbūt sietina su lat. *viga* „žemuma tarp kopų (kuri gali būti pelkėta), žolėta žemuma; tvenkinio žolė", kurio senesnė reikšmė galėjusi būti „įlinkis, linkis", iš kur lyb. *viga* „pelkė, šlapia žemuma", plg. norv. *vik* „lenkimas", sen. isl. *veikja* „lenkti", sen. ind. *vēga-ḥ* „drebulys" (plačiau žr. LVV IV 582). Plg. A. Vanagas, 1975, p. 405.

Vỹgris ež. Graž. Plg. liet. *Vỹgrė* pv. Al. Siejama su liet. *vigrùs* „vingiuotas" (žr. V. Urbutis, 1966, p. 193; dar plg. J. Nalepa, 1966, p. 17–20; K.-O. Falk, 1941, p. 56–59; J. Prinz, 1968, p. 213–214; Cz. Kudzinowski, 1963, p. 221; F.-O. Falk, 1973 b, p. 53; 1976 a, p. 144–146; 1976 b, p. 181–190).

Sutikdami, kad Gražiškių apyl. ežero vardas *Vỹgris* gali būti kildinamas iš liet. *vigrùs* „vingiuotas", turime atskirai aptarti Suvalkų apylinkių ežero vardo *Výgriai* kilmę. Tai, anot K.-O. Falko, didžiausio jotvingių ežero vardas, todėl jo kilmė jau keletas dešimtmečių nuolat patraukia tyrinėtojų dėmesį (detalią literatūros apžvalgą žr. K.-O. Falk, 1976 b, p. 181–190). Nėra abejonės, jog dabartinė ežero vardo lytis *Výgriai* gali būti, kaip įrodė V. Urbutis (ten pat), gretinama su Gražiškių apyl. ežero vardu *Vỹgris* ir su liet. *vigrùs* „vingiuotas". Tačiau taip gretinant, būtina turėti galvoje surastus gana senus istorinių dokumentų užrašymus su šaknimi *vingr-*: *Wingri* 1418 m., 1422 m.; *Wingrom* 1503 m. Nors jau nuo 1396 m. žinoma ir lytis be priebalsio *n*: *Wygra* (K.-O. Falk, ten pat, 185). Kokiu būdu susidarė to paties ežero vardo variantai, tuo tarpu ne visai aišku. Galbūt, kaip mano K.-O. Falkas, šaknis *vingr-* yra senesnė, pirminė, o šaknis *vigr-* – vėlesnė, fonetiškai išsirutuliojusi iš *vingr-* (K.-O. Falk, ten pat).

Kaip ten bebūtų, aišku viena, jog variantai su *vingr-* ir su *vigr-* yra giminingi, todėl jų ryšys su liet. *vingrùs* bei *vigrùs* abejonių nekelia.

Vijẽlė up. Šd., *Vijà* up. Yv., *Vijõlė*, *Vijólka* up. Šl., *Vijoliùkas* up. Krtv. Plg. liet. *Vijà* kln., dr. Rm., *Vijẽlis* dr. Tj., lat. *Vija* up. (J. Endzelin, 1934, p. 150). J. Endzelynas lat. *Vija* sieja su lat. *vija* „gėlių pynė, Ranke" (ten pat), plg. liet. *vijà* „viena virvės šaka; įvija, spiralė" (DLKŽ). Tačiau latvių ir lietuvių upių vardai vargu ar bus kilę tiesiog iš šių apeliatyvų – jie, matyt, sietini su liet. *výti* „vynioti, sukti", *vijótis* „suktis, vyniotis" (ten pat), lat. *vît* „vynioti, vyti, pinti" (LVV IV 645) ir pan. Galbūt, kaip mano K. Būga, *Vijà* dar sietina ir su *Víevis* ež. Vvs. (K. Būga, 1961, p. 957). Dar žr. I. Duridanov, 1975, p. 50–51.

Vijū̃nė, *Vijùnka* up. Onš., *Vijūnýtė* up. Slm., *Vijū̃n-upis* up. Kbr. Iš liet. *vijū̃nas* „nedidelė, plona, mažais žvyneliais žuvis, pyplys" (DLKŽ).

Vikabalis ež. Krn. Matyt, iš kokios kitos vietos, greičiausiai balos, vardo **Vikabalis* < liet. *vìkas* „pašarinis ankštinis augalas

juodais nedideliais grūdais (Vicia)" (LKŽK) ir *balà* „pelkė".

Výkas ež. Ds. (ir *Vykẽlis* ež. Ds., *Vykẽlė* up. Ds.), *Výk-ežeris* ež. Ant. (ir *Vykežerẽlis* ež. Ant.), *Vyk-nešýs* up. Kv. Plg. lat. *Vīka* up., siejamą su lat. *vīka*, *vīķe* „tokia žuvis (Alburnus lucidus)" (J. Endzelin, 1934, p. 150; LVV IV 635, 639). Semantiškai toks siejimas visai įmanomas, bet ar visi lietuvių (ir latvių) hidronimai su *vyk-* gali būti vedami iš latviško žuvies pavadinimo, neaišku, nes lat. *vīķe* bei variantai (*vīķis* ir kt.) yra skoliniai iš vokiečių kalbos (B. Laumane, 1973, p. 247–248). Lietuvių hidronimų su *vyk-* geografija siejimui su lat. *vīķe* ir pan. neprieštarautų. Bet, antra vertus, bene įmanomiau, kad liet. hidronimai su *vyk-* (ir lat. *Vīka* bei *Vīcupji* k., *Vīcupe* up. – LVK) gali būti ir kitaip susidarę – juos yra pamato sieti su liet. *Veĩkas* up. Tl., *Vaĩkesas* ež. Dgl. ir pan. Dėl *vyk-* : *veik-* plg. liet. *pri-vykė́ti* : *pri-veĩkti* „įveikti", *pa-vykė́ti* : „pavijėti" : *vaikýti* ir pan. Tai būtų hidronimai, turėję bendresnę lenktumo, kreivumo, vingiuotumo ar pan. reikšmę, plg. lat. *vīkt* „glausti, lenkti": ide. **u̯eik-*, **u̯eig-* „lenkti, kreipti" (plačiau žr. A. Walde, J. Pokorny, 1930, p. 233, 235). Dar žr. G. Froelich, 1930, p. 51. Plg. sen. isl. *vīk* „nedidelė įlanka" (V. Urbutis, 1966, p. 193).

Vìkis up. Rsn. Kilmė ne visai aiški. Plg. lat. *Vicezers* ež., *Vicupe* up., *Vič-upele* up., *Vičupe* up.(LVK). Galbūt sietina su liet. *vikrùs* „sugebantis greitai ką daryti, mitrus, apsukrus" (DLKŽ). Pastarasis žodis yra giminė su liet. *véikus* „greitas, skubus; stiprus, tvirtas, smarkus" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1249).

Bet plg. liet. *Vìkiai* pv. End., *Vikýnė* pv. Šmk., *Vìk-pievės* pv. Žal. Šie vietų vardai greičiausiai yra iš liet. *vìkis* „pašarinis ankštinis augalas nedideliais juodais grūdais (Vicia)" (DLKŽ).

Vyk-nešýs up. Kv. – žr. *Výkas*.

Viksvė up Lkv., *Viksvójis* ež. Ign. Plg. liet. *Vìksvė* pv. Šk., *Viksvýnas* krm. Ds., pv. Švn., *Viksvìnė* pv. Lbv., pv. Srj., *Viksvýnė* b. Užp. Iš liet. *viksvà* „daugiametė drėgnų vietų žolė aštriais ilgais lapais (Carex)" (DLKŽ).

Vykšiaũs upẽlis Vrn.: *Vykšiùs* ež.

Vykšiùs ež. Vrn., *Vikš-upýs* up. Dlt. (ar nebus tik iš **Vykš-upys*?). Galbūt kamienas *vykš-* yra su priesaga *-š-* padarytas iš šaknies *vyk-*, dėl kurios žr. *Výkas*. Bet, antra vertus, įmanoma, kad *Vykšiùs* ir *Vikšupýs* yra visai kitos kilmės, net nebaltiški (greičiausiai finougriški) vardai, plg. kar. *Викш-озеро* 2 ež., *Викш-озеро*, *Викшезеро* 3 ež., *Викшозеро* ež. (A. Vanagas, 1971, p. 150).

Vikšrùs, *Vìkšras* up. Srj., *Vìkšrinė* up. Dgč., *Vikšrýnė* up. Jnk., up. Rdn., *Vìkšr-upis*, *Vikšr-ùpis*, *Vikšr-upýs* up. Jsv., *Vìkšr-upis* up. Šk. Plg. liet. *Vìkšrai* l. Lap., *Vikšraĩ* b. Mrs., *Vìkšrė* pv. Klm., *Vikšrýnas* pv. Alvt., b. KzR., pv. Krtn., *Vikšrýnė* pv. Snt., l., ar. Šil. Iš liet. *vìkšris* „žiedinis drėgnų vietų augalas (Juncus)" arba *vìkšras* „iš drugio kiaušinėlio išsiritusi lerva" (DLKŽ).

Vikš-upis up. Dlt. – žr. *Vykšiùs*.

Vìktaris ež. Onš. Plg. liet. *Viktãriškė* pv. Mrs., *Viktoravà* l. Pb. Galbūt iš avd. *Vìktaras*, *Vìktoras*.

Vỹk-upas, *Ỹk-upas* up. Šlv., *Vyk-upė* up. Gmb. Galbūt variantas *Ỹkupas* yra vėlesnis, su nukritusiu (nedėsningai?) priebalsiu *v* (žr. *Viekvedỹs*). Tuomet šaknį *vyk-* galima būtų gretinti prie *Vỹkas* ež. Ds. Bet, antra vertus, upės vardas *Vỹkupas* gali būti visai naujas vardas, sietinas su *Vykup* l. Trgl., o pastarasis, atrodo, yra perdirbinys iš lenk. *wykap* „kalnų šaltinis" (P. Nitsche, 1964, p. 181).

Vìkutinis up. Rd. Priesagos *-inis* vedinys iš avd. *Vikùtis*.

Vilbẽnas up. Klm., *Vilbìzė*, *Vilbizdà* up. Krkn. – žr. *Vélbė*.

Vìlbradai up. Bsg. Iš pievos vardo *Vìl-bradas*; dėl jo plg. *Vìl-brastis* kl. Jsv.

Vileĩkis ež. Lkm. – žr. *Vìlija*.

Vileĩk-upis (t. *Vilaĩkupis*) up. Rz. Pirmasis sandas iš avd. *Vileĩkis*.

Vilẽkų ẽžeras Tvr.: *Vilẽkos* k.

Vìlija up. Taip šiuo metu vadinama Neris Lietuvos TSR teritorijoje į aukštupį nuo Vilniaus. Ar ir praeityje šių vietų gyventojai lietuviai ją taip vadino, neaišku, nes, pasirodo, tolesnių, už Lietuvos TSR esančių, lietuvių salelių vietiniai gyventojai šią upę vadina *Nerìs* – sakysim, Gervėčiuose (žr. J. Kardelytė, 1975, p. 5; plg. J. Jurkštas, 1976, p. 18–20). Senesnieji užrašymai rodo, kad pirmesnis vardas vis dėlto buvo *Neris* – plg. 1340 m. *Nerge* (SRP I 539), 1361 m. *Nerga* (ten pat, II 531), 1377 m. *Nerye* (ten pat, III 106), 1391 m. *Nerye* (ten pat, 154), 1404m. *Nerye* (ten pat, 272) ir t. t. Atrodo, kad Vilniaus lietuviai upėvardį ištarė *Nerìs*. Istoriko M. Balinskio liudijimu, XIX a. pirmoje pusėje kaimiečiai („wieśniacy nasi litewscy") upę vadino *Niaris* (žr. J. Jurkštas, 1979). Tai labai komplikuoja upėvardžio *Vìlija* kilmės aiškinimą.

Dėl šio upėvardžio kilmės yra pareikšta įvairių nuomonių, tačiau klausimas iki galo neišspręstas. Svarbiausia – neaišku, ar tai slaviškas, ar baltiškas hidronimas. K. Būga 1913 m. straipsnyje „Kann man Keltenspuren auf baltischem Gebiet nachweisen?" upės vardą *Vìlija* laikė baltišku ir siejo jį su liet. *vielóju*, *vielóti* „vynioti", *vielà* – iš ide. **u̯ei-lā* (K. Būga, 1958, p. 519). Šiai K. Būgos hipotezei pritartų ir lytis *Veilià*, pavartojama jau minėtų gervėtiškių (LUEV 224). Vėliau šios savo hipotezės K. Būga atsisakė, nes paaiškėjo daugiau upių vardų *Velja* (*Велья*) ir pan., kurie dėl geografijos baltiškais negali būti laikomi. Tai upėvardžiai į pietus nuo Pripetės : *Велья* – Sniežatės int. (Sniežatė – Desnos int.), *Вилия* – Teterevo int., *Вилия* – Gorinios int., *Вилия* – Slučės int. (K. Būga, 1961, p. 504). V. Toporovas ir O. Trubačiovas kelis upėvardžius *Велейка* įtraukė į baltiškų hidronimų sąrašą, konstatuodami, kad atvejis yra sunkus dėl to, kad jam būdinga vokalizmo kaita (*Велья* : *Вилия*) ir kad šios šaknies hidronimai dažni į pietus nuo Pripetės (V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 179). O. Trubačiovas Pripetės ir Dnepro baseino upių vardus *Вилия* laiko galint būti dvejopos kilmės – jis juos pavadino „balto-slaviškais" vardais (O. Trubačiov, 1968, p. 284). Panašios nuomonės dėl *Wilia* buvo ir

T. Lehr-Splavinskis (1946, p. 64). J. Otrembskiui liet. *Vìlija* yra baltiškas hidronimas, kurį jis siejo su liet. *vilnìs* ir pan. (J. Otrębski, 1960 b, p. 172–175). Aiškią nuomonę šiuo klausimu turi J. Nalepa. Pagal jį, upių vardai *Vilija* į pietus nuo Pripetės yra baltiški. Jie rodą, kad slavų protėvynė negalėjusi būti Volynė ar artimos jai teritorijos (J. Nalepa, 1968 a, p. 82).

Pastaruoju metu yra paskelbta hipotezė apie demonologinę upės vardo *Vìlija* (ir *Vìlnia*) kilmę – siejama su *Veliuonà*, *Vélnežeris* ir pan. bei su liet. *vėlẽ*, *vélnias* (žr. V. Ivanov, V. Toporov, 1974, p. 177; tų pačių, 1976, p. 125). Tačiau ši hipotezė, mūsų nuomone, yra perdėm dirbtinė, sukonstruota remiantis aprioriniu įsitikinimu, o ne konkrečios medžiagos analize.

Prieš bandant kaip nors spręsti šį painų uždavinį, reikia pasakyti, kad upėvardis *Vìlija* Lietuvoje yra pasikartojantis – to paties vardo upių turime dar dvi: *Vìlija* (t. *Vę̀lęja*) Pln., *Vìlija* Btr. (kitas Néndrupio vardas). Vien šis faktas, atrodo, yra pakankamas argumentas, kad upės vardo *Vìlija* nėra pamato be išlygų laikyti slavišku hidronimu, kaip tai linkęs daryti V. Žučkevičius (V. Žučkevič, 1974, p. 51). Tai, kad rytų slavų istoriniai dokumentai upės vardą *Vìlija* rašo *Велья*, *Велея*, *Велиа*, taip pat dar nerodo slaviškos šio vardo kilmės, nes K. Būga ir J. Otrembskis yra įrodę, jog rytų slavų *Велья* kilo iš **Vьlьjā* < *Vìlija* (K. Būga, 1958, p. 519; 1961, p. 503; J. Otrębski, ten pat).

Šaknį *vil-* galint būti baltiška patvirtina ir kiti lietuvių hidronimai bei šiaip vietovardžiai su *vil-*: *Vilùtis* ež. Vžns., *Viliõšius* up. Grg., *Vileĩkis* (t. *Vilaĩkis*) up. Lkm., *Vilénka* up. Smal., *Vil-iã-upė*, *Viliáuka* up. Glv., *Vìl-upis* up. Vkš. Plg. lat. *Vilîtes* mš. (LVK). Tiesa, dėl kai kurių šių hidronimų kilmės kyla ir tam tikrų abejonių, svarbiausia ta prasme, kad vienas kitas jų gali būti asmenvardinis. Pirmiausia *Vileĩkis* – plg. liet. pvd. *Vileĩkis* (žr. *Vileĩkupis*). Bet hidronimai su *vil-* gali būti ir neasmenvardiniai. Plg. dar liet. *Vilìnės* b. Ktk., *Vil̃-brastis* kl. Jsv., *Vìl-bradas* pv. Grnk., *Viliõtė* mš. Yl., *Viliõtės* pv. Varn., *Viliùlis* pv. Vrn., *Viliùtė* pv. Ut., *Viliũžė* rst. Tl. Tad nėra abejonių, jog upės vardas *Vìlija* yra nemažo toponiminio konteksto su *vil-* dalis.

Tiesa, vietovardžių su *vil-* kilmė lieka neaiški. Galbūt iš tiesų, kaip mano P. Skardžius (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1254) ir J. Otrembskis (J. Otrębski, 1960 b, p. 174), sietina su liet. *vilnìs* „vandens kauburys, banga“, *vil̃nyti*, *vilnýti* „kilti vilnims, banguoti; kelti vilnis; vilnimis, gūsiais lieti“ (DLKŽ). A. Žučkevičiaus nuomone, siejimas su liet. *vilnìs* esąs nepagrįstas, nes „tokios reikšmės neturi nė vienas vandens vardas nė vienoje mums žinomoje kalboje“ (V. Žučkevič, ten pat). Bet ši V. Žučkevičiaus nuomonė yra klaidinga, nes hidronimų, kurių siejimas su *vilnìs* didesnių abejonių nekelia, žinoma ir lietuvių kalboje – žr. *Vìlnia*.

Dėl semantikos plg. dar. ahd. *wella* „šaltinis“, sen. isl. *vella* „virti, kunkuliuoti“ – šie žodžiai yra giminingi su liet. *vilnìs* (E. Fraenkel, 1962, p. 1254).

Liet. *Vìlija* siejimas su liet. *vilnìs* ir apskritai šio hidronimo laikymas baltišku nereiškia, kad visi rytų slavų, taip pat, svarbiausia, minėtieji upių vardai į pietus nuo Pripetės yra baltiški. Galimas daiktas, kad anie slavų hidronimai yra visai kitos kilmės arba giminingi (tipologiškai ar net genetiškai) su liet. upėvardžiu *Vìlija*. Bet nėra neįmanoma, kad jie visi, kaip mano, sakysim, J. Nalepa, yra baltizmai. Fonetiniai sunkumai – šaknies *vel-*: *vil-* varijavimas, kaip matėme, nėra neįveikiami.

Vìliškės upẽlis Dr. Matyt, iš kokios kitos vietos (lauko, lankos, pievos ar pan.) vardo **Viliškė*, plg. *Vìliškė* db. Užv., pv. Dbk., *Vilìškė* ar. Trk.

Vylìškiai up. Vvs. Iš lauko, daubos vardo *Vylìškiai.*

Viliùndriškis up. Jž. Iš pievos vardo *Viliùndriškis, Viliùndriškė.*

Viliū́niškis up. Jdp. Iš balos vardo *Viliū́niškis.*

Vìlka, *Vìlkė* up. Pgg., *Vìlka* up. Tl., *Vil̃kas, Vil̃k-ežeris* ež. Vs. (ir *Vilkáitis* ež. Vs.), *Vìlkė* up. Lp., *Vilkaujà* up. Vlkv., *Vilkesà* up. Šš., *Vilkiáušis* up. Jnš., *Vilkijà* up. Sk. (ir *Vilkijáitė* up. Sk.), *Vilkìnė* up. Rsn., *Vilkìnis* ež. Onš., *Vilkinỹs, Vilkiniaĩ* ež. Lp., *Vilkýtis* 2 up. Žg., *Vil̃kiautinis* ež. Mrk., *Vilkiautinė* up. Lš., *Vilkókšnis, Vilkokšnỹs, Vilkúokšnis, Vilkuokšnỹs* ež. Onš., *Vilkùtė, Vil̃k-a-revis* up. Prn., *Vilk-a-bìržė* up. Skd., *Vilk-a--var̃nė* up. Als. (gali būti ir iš pievos vardo *Vilkavar̃nė*), *Vil̃k-brastis* up. Rs., *Vil̃k-ežeris, Vilkùtis* ež. Onš., *Vil̃k-gerklė* up. Šll., *Vil̃k-lakis* up. Pkr., *Vil̃k-mižis* up. Klm. (dėl *mižžr. Mìžė*), *Vilk-o-takis* up. Al., *Vil̃k-šikis* up. Erž. (dėl *šik-* žr. *Šìkupis* up. Lkš.), *Vil̃k-tupis* up. Pn. (ar *Vil̃kt-upis*, plg. *Vil̃k-tupis* gn., b. ten pat), *Vil̃k-upė* up. Vp., *Vìlk-upis* up. Brb., *Vil̃k-upis* up. Grš., up. Grz. ir kt., iš viso 14, *Vilk-upỹs* 3 up. Kp., up. Rk., up. Srv., *Vil̃k-upelis* up. Ob., *Vilk-upelỹs* up. Gdž., *Vil̃k-vedis, Vilk-vedỹs* up. Grz., *Vil̃k-vedis* up. Mšk., *Vilkų̃ ẽžeras* Jz. (kitas Surmiaũs vardas). Iš liet. *vil̃kas* „panašus į šunį plėšrus miško žvėris (Canis lupus)“, *vìlkė* „vilkų patelė“ (DLKŽ).

Vil̃kbalė up. Žal. Iš balos vardo *Vil̃kbalė.*

Vil̃klieknis up. Pp. Iš pelkės vardo *Vil̃klieknis.*

Vilktìnis up. Snt. Plg. liet. *Vilktaĩnis* mš., pv. Mrs. Galbūt sietina su liet. *vil̃kti* „traukti taip, kad šliaužtų“ (DLKŽ): tinklą, valtį, laivą vilkti ir pan.

Vilkùčpjaunis up. Trg. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Vilkučpjaunis.* Kamienas *vilkuč-* yra išvestinis: *vilk-* (dėl jo žr. *Vìlka*) ir priesaga *-ut.*

Vìlnia up. V., *Vilnója* ež. V., *Vilnója* up. Mšg., *Vilnùtis* up. Šv. Plg. liet. *Vilnaujẽ* b. Krkn., *Vìln--ia-raistis* b., rst. Užp. Matyt, sietina su liet. *vilnìs* „vandens kauburys, banga“, *vil̃nyti, vilnýti* „kilti vilnims, banguoti; kelti vilnis; vilnimis, gūsiais lieti“ (DLKŽ). Dar žr. J. Jurkštas, 1976, p. 20.

Vilnìškių ẽžeras Dbg.: *Vilnìškės* k.

Vilnõkų ùpė Rim.: *Vilnõkai* k.

Vilpesỹs up. Gdž., *Vilpìsis, Vilpisỹs* up. Vdk. Kilmė ir daryba neaiški. Plg. liet. *Vel̃pė* up. Rs. ir *Velpẽsiai* k. prie šios upės, lat. *Vilpene* pv., *Vilpīte* up., *Vil̃piês* mš.,

Vil̃pis k. (LVK). Kad tai būtų kokie perdirbiniai iš **Vilpišys* ar pan., plg. liet. *Vilpišiaĩ* mš. Ssk., *Vilpìšis* b. Tj., kurie sietini su liet. *vilpišỹs* „laukinė katė (Felis silvestris)" (DLKŽ), įrodyti sunku – tokiai prielaidai nepritaria ir gana dažni latvių vietovardžiai su *vilp-*.

Vilū́nų ẽžeras Krn.: *Vilū́nai* k.

Vilùtis ež. Vžns., *Vìl-upis* up. Vkš. – žr. *Vìlija*.

Vim̃baras up. Pž. Iš avd. *Vim̃baras*.

Vinãbalio ẽžeras Sem.: *Vinãbalis* vs.

Vincẽlis ež. Ktk. Kilmė neaiški. Gali būti asmenvardinis, plg. liet. *Vincẽlio kūdrẽlė* Vrnv., *Vincẽlio kálnas* Dg., *Viñc-a-lūgis* plk. Vlk., *Vincùlio raĩstas* Msn. Iš liet. avd. *Viñcas, Vincẽlis, Vincùlis* ir pan.

Vinciū́nų ẽžeras Smal.: *Vinciū́nai* vs.

Viñč-ežeris ež. Antz. Tai, atrodo, sėliškas ežero vardas, kurio šaknis *vinč-* gali būti iš **vink̂-* (žr. *Vinkurẽ*).

Vindaráikas 2 ež. Vvs. Greičiausiai iš **Vindraikas*. Dėl *vindr-* plg. liet. *Vindra* pv. Pb., *Vindrabiai* pv., b. Dbg., *Vindrỹnė* pv. Mšg., *Vindrouki* pv. Šm. ir *Vendrỹnė* pv. Msn. Tolesni ryšiai neaiškūs. Galbūt būta kokio augalo pavadinimo **vindrė* ar pan., plg. *Vendrýkštis* up. Vvr. (žr. *Vingerýkščia*).

Viñd-upis up. Krtv. Plg. liet. *Vindóvės* kln. Plng., *Vindeĩkiai* k. Skuodo r., k. Širvintų r. (iš avd. *Vindeĩkis*), *Vindžiùliai* k. Kaišiadorių r. (iš avd. *Vindžiùlis*), *Vindžiū́nai* k. Vilniaus r. (iš avd. **Vindžiūnas*, plg. pvd. *Viñdžius*). Prūsų vietovardžiai *Windekaymen, Wyndyken, Winditen* laikomi asmenvardiniais ir vedami iš prūsų avd. *Windiko, Wyndeko*, **Winde* (G. Gerullis, 1922, p. 202). Tad *Viñd-upio* pirmasis dėmuo *vind-* gali būti asmenvardinis. Latvių vietovardžių *Viñda* k., *Vinda lāma* pv., *Vinda* pv., *Vindu-valks* b., *Vindene* pv. (LVK) kilmė neaiški. Be kita ko, jie gali būti siejami su lat. germanizmu *vinda, viñds* „šulinio svirtis", liet. *viñdas* „t. p." (žr. LVV IV 598 – 599).

Vìngainis, *Vingaĩnis* up. Kv., *Viñgel-upis* up. Snt., *Viñgal-upis* up. Plk. – žr. *Vìngis*.

Vingerýkščia up. Rk., *Vingerkštỹnė* up. An., *Vingirýkštė* up. Zr., *Vendrýkštis* up. Vvr. Plg. liet. *Vingerýkščiai* pv. Ut., *Vingerýkštė* pv. Km., pv. Aln., b. Dgč., pv. Lkm., *Vingerýkštės* pv. Žl., *Vingerykštỹnė* pv. An., *Vingirýkštė* b. Dgč., pv. Slk., pv. Užp. Iš liet. *vingerýkštis, vingirýkštis, vingeriū́kštis, vengrýkštis, vangarýkštė, vendrýkštis* „erškėtinių šeimos pievų augalas" (žr. K. Būga, 1959, p. 326).

Vingerìnė up. Rk. Tai greičiausiai perdirbinys iš **Vingirinė*, plg. *Vingìrė* pv. ten pat, *Vingìrė* pv. Sv., pv. Užp. Iš liet. *vingìris* „toks vėdryninių šeimos augalas (Thalictrum)" (DLKŽ).

Vìngis up. Km., *Vìngiai* up. Kr., up. Km., *Vìngainis, Vingaĩnis* up. Kv., *Vingãrė* up. Rz., *Vingùtė* up. Mrs., *Vingùtis, Viñgel-upis, Viñgal-upis* up. Plk., *Vingel-upis* up. Snt. (pastarųjų dviejų upių vardų kamienas *vingel-* yra mažybinės priesagos *-el-* vedinys iš *ving-*). Matyt, sietina su liet. *vìngis* „lanko pavidalo pasukimas, lankstas", *vingiúoti* „daryti vingius, lankstus" (DLKŽ).

Vìngra up. Ad., up. Krn., *Vìngrė* up. Šll., *Viñgrė* up. Krč.,

up. Mrs., *Vingrẽ* (*Mažóji* ir *Didžió-ji*) up. An., *Viñgris* up. Bsg., up. Pkr. ir kt., iš viso 5, *Vingrỹs* up. An., up. Dj. ir kt., iš viso 5, *Viñgrius* up. Km., *Vingrẽlis* up. Jnšk., up. Lnkv. ir kt., iš viso 7, *Viñgr-upis* up. Kbr., up. Šlv. ir kt., iš viso 5. Sietina su liet. *vingrùs* „vingiuotas, išsisukiojęs" (DLKŽ). Spėjama, kad anksčiau Rytų Lietuvoje galėjęs būti nomenklatūrinis terminas **ving-ris* reikšme „šaltinis" (J. Jurkštas, 1976, p. 20).

Vingùtė up. Mrs., *Vingùtis* up. Plk. – žr. *Vìngis.*

Vynijà up. Trg., *Vỹn-upis* up. Sb. Plg. liet. *Vỹn-ia-balė* b. Lel., lat. *Vīna-kalns* kln., *Vīna stráuts* up., *Vīna grava* grv., *Vīna leja* sl., *Vīnupīte* up. (LVK). Galbūt iš liet. *vỹnas* „alkoholinis gėrimas, daromas iš vaisių sulčių, vynuogių" (DLKŽ). Tokį siejimą patvirtina latvių kalbos bendrinis žodis *vīnu-pīte* „vyno upė" (LVV IV 640). Pasakymas „vyno upės" dažnas ir lietuvių kalboje, visų pirma tautosakoje.

Vinkšnãkelis up. Čk. Matyt, iš kokios kitos vietos vardo, plg. *Vìnkšnakelis* pv. Plv.

Vinkšnìnė up. Alv., *Vinkšnìnė* ež. Alv., *Vinkšnỹnė* up. Ut., *Vìnkšn--upis* up. Al., up. Dr., up. Šd. (ir *Vìnkšnupelis* up. Šd.) ir kt., iš viso 11, *Vinkšn-ùpis* up. Kdl., *Vinkšn--upỹs* up. Bb., up. Btg. ir kt., iš viso 4. Iš liet. *vìnkšna* „toks guobinių šeimos medis (Ulmus laevis)" (DLKŽ).

Vinkšnỹnės upẽlis Km.: *Vinkš-nỹnė* vs.

Vinkurẽ up. End. Plg. liet. *Vin-k a* ar. Graž., *Vinkẽrė* b. Krtv. Pagal K. Būgą, iš šaknies *vink-*, kurios reikšmė buvusi „lenkti, linkti", plg. lat. (kurš.) *vinkaļāt* „vengti darbo" (K. Būga, 1961, p. 276), liet. *vinklùs* „vikrus, mitrus", *vìnk-lioti* „painioti" (DLKŽ), sen. ind. *vañcati* „šleivoja, kreivoja", *vańka-ra-ḥ* „upės vingis", mnd. *winge-ren* „kreiptis" (LVV IV 600).

Vintarà, *Vinturà* up. Pbs. Ne visai aiškus variantų santykis. Vis dėlto, atrodo, *Vinturà* gali būti vėlesnis, liaudies etimologijos būdu (plg. *turė́ti*) atsiradęs iš pirmojo. Pirmasis variantas *Vintarà* greičiausiai yra tarmybė iš **Ventera* (ar net **Venterė*). Nors, antra vertus, ir kamienas *vintar-*, **vinter-* visai įmanomas, plg. pr. vv. *Winterinen* (G. Gerullis, 1922, p. 203). Galbūt čia tiktų minėti ir lat. *Viñtar-upe* up., *Viñtarene* pv. (LVK), nors dėl jų kyla ir tam tikrų abejonių, nes jų kamienas gali būti asmenvardinis, plg. lat. *Viñtari* k., *Viñtęri* k., *Vintęrs* k. – iš populiaraus lat. avd. *Vinters* (LAG 10, 74, 101 ir kt.).

Liet. upėvardis *Vintarà*, matyt, sietinas su liet. *vénteris* „tinklas su uodega ir sparnais, tiesiamas skersai upę žvejojant" (DLKŽ). Dar žr. *Ventà, Venỹs.*

Vỹn-upis up. Sb. – žr. *Vynijà.*

Vyplà up. Vnd. Kilmė neaiški. Abejotina ir pamatinė lytis. Plg. liet. *Vypliaĩ* k. Vad. Arba galbūt iš **Vypala*, plg. *Vypãlai* pv. Lap., *Vipalìskas* mš. Vnd. Dėl jų plg. lenk. *wypalenisko* „išdegusi, išdžiūvusi žolė" (P. Nitsche, 1964, p. 127), *wypalonka* „išdegęs miškas, kuris atželia iš naujo" (ten pat, 140).

Virángė up. Plk. (ir *Virangaĩtė* up. Plk.), *Viráng-upis* up. Snt., *Virañglė*, *Virañglis* ež. Dbg. Plg. liet. *Virángis* pv. Šk. Galbūt konfi-

gūracinės reikšmės hidronimai, sietini su liet. *varañgotis* „rangytis", *vyrùs* „kuris lengvai varstosi" ir pan.

Viȓbalas up. Zp. Greičiausiai iš pievos vardo *Viȓbalas*. Dėl jo plg. liet. *Vìrbalė* b. Dgč., *Virbalỹnė* pv. Pšl., *Viȓbal-pievės* pv. Plk. – galbūt iš liet. *viȓbalas* „šakių ar kito šakoto įrankio ražas; bet koks laibas geležies ar medžio gabalas" (LKŽK). Plg. pr. *Wirbell* ež., siejamą su pr. *wirbe* „virvė" (G. Gerullis, 1922, p. 203). Latvių vietovardžiai *Viȓbīte* up., *Virbes* l. (LVK) taip pat gali būti siejami su lat. *viȓbs* „virbas" (LVV IV 603).

Viȓčiuvis, *Viȓčiuvė* up. Jnšk. Kaip rodo lat. *Viȓcava* ir lietuvių kalbos ypatybė priesagą *-av-* keisti į priesagą *-uv-* (žr. A. Vanagas, 1970a, p. 104), liet. *Viȓčiuvis* anksčiau galėjo turėti kamieną **virčav-*. Tai būtų „lituanizuota" lytis iš lat. (žiemgalių?) *vircav-*: *virc-av-*. Kadangi latvių kalbos lytyje *vircav-* priebalsis *c* yra prieš užpakalinės eilės balsį *a*, tai *c* negali būti, sakysim, iš *k'*. Vadinasi, etimologizuojamoji šaknis turėtų būti *virc-*. Jos kilmė neaiški, bet, atrodo, tai gali būti finougrizmas (J. Šliavas. Finougrų vietovardžiai Lietuvos Žiemgalos plote – rankraštis), plg. est. *Virtsa küla*, *Virts-järv*, *Virtsu vald*: est. *virts* „klanas, srutų duobė" (L. Kettunen, 1955, p. 238).

Ar prie šio upėvardžio galima priskirti ir lat. *Vircelis* ež., *Virčupīte* up. (LVK), ne visai aišku.

Vìrda up. Kltn. – žr. *Vaȓdas*.

Virėkštà up. Dglš., *Virėkštà* ež. Dglš., *Virintà* up. Mlt., *Virintaĩ* ež. Mlt. Siejama su šaknies *ver-* (žr. *Verỹs*) ir šaknies *var-* (žr. *Vãrė*) hidronimais bei su liet. *vìrti* (P. Skardžius, 1973, p. 36–37) – plačiau žr. *Vãrė*.

Viȓgė up. Pkr., *Vìrg-upis*, *Virg-upỹs* up. Gdž. Plg. liet. (?) vv. *Vìrga* (žr. K. Būga, 1961, p. 231), lat. *Virdzes* k., *Virdzīte* up., *Virguļica* up. (LVK). Matyt, sietina su lat. *virga* „pelkėta pieva" (šis žodis gali būti ir ne apeliatyvas, bet vietovardis – žr. LVV IV 604), *virgi* „vėjo sukeltos mažos bangelės ant vandens" (ten pat, 605), *virdzêt* „?" (*sudraba upīte gaŗām virdz*) (ten pat), liet. *virgėti* „mirgėti, judėti", *vìrginti* „virpinti" (LKŽK).

Vyriùs Nemuno įlinkimas Pavyrės k. Brš. Iš liet. *vyriùs* „vandens sūkurys upėje" (LKŽK). Plg. brus. *вір* „verpetas; gili vieta upėje, ežere ar baloje; nedidelė žolė apaugusi duobė su vandeniu ..." (I. Jaškin, 1971, p. 35), ukr. *вир* „status pakibęs krantas; duobė vandenyje; gili duobė; verpetas" (T. Marusenko, 1968, p. 221).

Vìrkė up. Klm., *Virkiùs* up. Stk., *Virkulė* up. Lkv. – žr. *Veȓknė*.

Vìrma up. Tl. – žr. *Vaȓmė*.

Virsià up. Žž. – žr. *Versekà*.

Viȓsnės up. Vlkj., *Viȓsnis* up. Jnšk., up. Sml., *Virsnỹs* up. Rk., up. Žmt. – žr. *Veȓsnė*.

Viršilų̃ Pušýno ẽžeras Yl.: *Viršilų̃ pušýnas* (< *Viršilaĩ* k.).

Viršýtis up. Lnkv. (lat. *Virsīte*), up. Pš., *Vìrš-upis* up. Nj., *Viȓš-upis* up. Kltn., up. Vrn., *Viȓš-upis*, *Virš-upỹs* up. Krš. Plg. liet. *Viȓš-upis* k. Ignalinos r., lat. *Virsup* pv. (LVK). Iš liet. *viršùs* „aukštutinė ko nors dalis, viršutinė pusė" (DLKŽ). Plg. J. Jurkštas, 1976,p.22.

Virškautỹs up. Dt. Kilmė ir daryba neaiški. Pamatinė lytis gali

būti iškreipta iš *Viršlaukỹs* b. Dt. Dėl *viršk-* plg. *Vìršk-upėnai* k. Biržų r.

Viršùprūdė up. KzR. Iš pievos vardo *Viršùprūdė*.

Vir̃t-upė up. Jsv. Galbūt sietina su liet. *vìrti* ir pan. – žr. *Var̃das*, *Vãrė*.

Virvỹtė up. Sv., *Virvyčià*, *Virvýtė* up. Trš. (plg. *Wirwitz* – 1595 m. žemėl., Lelevelio rink., M 1018, XXV), *Virvýčia* up. Mšk. Plg. liet. *Virva* (gal iš **Virvė*) pv. Dgč. Teoriškai gali būti *u*-kamienės šaknies **viru̯-* vietų vardai, įmanomi sieti su liet. *vỹrius* „virimas", *vìrti*, *virulỹs* „sūkurys, verpetas", lat. *virulis* „verpetas" (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1263). Bet greičiausiai tai vandens tekėjimo reikšmės hidronimai, giminingi su *virvuliuoti* „tekėti, bėgti", *varvė́ti* „lašais kristi, lašėti", tam tikra prasme ir su liet. *vir̃vė* „iš linų, kanapių ar kito pluošto nuvytas dirbinys" (DLKŽ), lat. *vìrve* „virvė" (LVV IV 619): ide. **u̯eru̯-*, **u̯er-* (plačiau žr. V. Toporov, 1973 b, p. 124–125).

Viržintẽlė up. Ut., *Viržuonà* up. Erž., *Vìržuva* up. Varn., *Pa-vìrž-upė* up. Kbr. Galbūt čia priklauso ir upės vardas *Vir̃žė*, kurio dabartinė oficiali lytis *Veržà* esanti suslavinta iš senesnės *Vir̃žė* (žr. J. Otrębski, 1963a, p. 272). Plg. liet. *Vìrž-a-kalnis* kln. Dbg., *Vir̃ž-a-salė* salelė balose Rim., *Virž-a-balė* pv. Ldvn., *Viržẽliai* l. Rod., *Viržẽlis* b. Dlt., *Viržiai* krm. Srd., *Viržẽlė* pv. Pbs., *Vir̃ž-ia-kalnis* kln. Rk., kln. Sb., *Vir̃ž-ia-kalnis* kln. KzR., *Viržýnai* kln. Pbs., *Viržýnas* kln. Srj., *Viržỹnė* b. Kbr., b. Sb., mš. PnmR., *Viržỹnės* dr. Ut., *Viržýtė* dr. Pbs., lat. *Virzīte* up. (LVK). Šie ir daugelis kitų vietovardžių su *virž-* rodo gana didelį šios šaknies toponiminį kontekstą, nuo kurio atskirti tik hidronimus su *virž-* vargu ar būtų tikslinga. Todėl bandymas šaknies *virž-* hidronimus sujungti į vieną būrį su upių bei ežerų vardais, turinčiais šaknis *verž-*, *varž-* atrodo kiek dirbtinis, išplėšiantis kelis upių vardus su *virž-* iš visos aplinkos, iš sistemos (žr. P. Skardžius, 1973, p. 37–38). Pavyzdžiui, upėvardžio *Viržuonà* kilmė ir daryba atrodo visai pagrįsta, susiejus jį su liet. *vìržis* „visžalis augalas smulkiais lapeliais ir rusvais žiedeliais, šilojas" (DLKŽ) – žr. *Apsuonà*. Atrodo, kad ir kiti hidronimai ir ypač mikrotoponimai kildintini iš to paties apeliatyvo *vìržis*. Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 378.

Vìsaginas ež. Dkšt. Iš avd. *Vìsaginas*.

Vìsbaras ež. Dbg. Iš avd. *Vìsbaras*.

Visinčià up. Šlčn. Šaknis *vis-* gali būti, kaip mano P. Skardžius (1973, p. 38), siejama ir su šaknies *vies-* hidronimais, dėl kurių žr. *Viesà*. Bet bene įtikimesnis ryšys atrodytų su liet. *Vystùtis* ež. Švnč. Abiem atvejais tai būtų panašios semantikos (lenktumo, vingiuotumo ir pan.) hidronimas.

Vystùtis ež. Švnč. Atrodo, kad galima būtų sieti su liet. *výstyti* „vynioti, sukti" (DLKŽ), lat. *vîsts* „ryšulys, kas surišta", *vîstîtiês* „vyniotis; raitytis, suktis" (LVV IV 643–644) ir t. t., rekonstruojant šiam ežero vardui bendresnę konfigūracinę (lenktumo ar pan.) reikšmę.

Višakis up. KzR. (ir *Višakùtis* up. Plv.). Greičiausiai sudurtinis

vardas, kurio antrasis sandas yra arba *-akis* (liet. *akìs* – žr. K. Būga, 1958, p. 522; 1961, p. 512, 540, 548; A. Vanagas, 1970 a, p. 82), arba *-šakis*. Tuo pačiu neaiškus ir pirmasis sandas: **vis-* ar **viš-*. Gali būti iš **Vis-šakis* ir iš **Viš-šakis*. Kadangi daugiau hidronimų su *viš-* lietuvių vardyne nėra, todėl bene įtikimiau bus rekonstruoti praformą **Vis-šakis*: „vìsos šãkos; visų šakų" ar pan.

Viščióva up. Erž. Plg. *Vìščiava* gn. Dbč. Kilmė neaiški. Plg. liet. *Vìščius* b. Vžns., *Viščýnas* b. Šln. Toliau galbūt sietina su *Vištýtis* ež. Všt. ir pan.

Višiùpiškė, *Višiùpiškis*, *Visùpiškė*, *Visùpiškis* up. Kdl. Kilmė ir daryba neaiški. Atrodo, kad variantai su priebalsiu *š* (*višiup-*) yra naujesni, tam tikri fonetiniai perdirbiniai iš lyčių su priebalsiu *s* (*visiup-*). Tokiu atveju kamienas *visiup-* būtų sudurtinis: *vis-* (plg. liet. *visì*, *vìsas*) ir *up-* (plg. liet. *ùpė*).

Vyšnénka up. Dg. (variantas *Vyšnẽlė* yra naujesnis, dirbtinis, padarytas iš *Vyšnénka*), *Vyšn-iupỹs* up. Kdn., *Výšnių upẽlis* Vlkj. Iš liet. *vyšnià*, *vỹšnė* „toks erškėtinių šeimos vaismedis (Prunus cerasus)" (DLKŽ).

Vìšpilis up. Vlkj. Iš kalno vardo *Vìšpilis*, *Višpilỹs*.

Vìštak-upis up. Rz. Pirmasis sandas iš avd. *Vìštakis*.

Vìštikmė up. Grk. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt tai tam tikras (nedėsningas) perdirbinys iš **Vištekmė* < **Vìšt-tekmė* (dėl *višt-* žr. *Vištýtis*, dėl *-tekmė* žr. *Tekmẽ*).

Vištýtis ež. Všt. Plg. dokumentų lytis *Вистинецъ*, *Wistuć* (K.-O. Falk, 1941, p. 171). Iš šio ežero vardo yra miestelio vardas *Vištýtis*, kuris įkurtas apie 1530–1550 metus. 1538 m. jau paminėtas Vištyčio dvaras (MLTE III). Bet, atrodo, ežero vardas *Vištýtis* yra keitęsis. 1559 m. užrašymas *Вистинецъ* rodo, kad gretiminė (ar net ankstesnė?) ežero vardo lytis bus buvusi bene **Vištinis*. Tai patvirtintų ir šių dienų lenkiška lytis *Wisztyniec* (žr. SG XIII 626). K.-O. Falko tyrinėjimų duomenimis, lenk. *-yniec*, *-inec* tegali būti iš liet. *-inis* (K.-O. Falk, 1963, p. 95). Bet ir lytis *Vištýtis* turi būti labai sena, plg. 1422 m. *Dwystytz* „Vištytis" (K. Būga, 1961, p. 147), 1384 m. *Dwisit* (SRP II 687).

Galbūt ežero vardas *Vištýtis*, **Vištinis* sietinas su upių vardais *Vìšt-upis* up. Žml., 2 up. Krtv., *Vìšt-upis*, *Višt-upỹs* up. Dt., bei su liet. *Vìšt-a-lieknis* gn. Pn., *Vìšt-a-pievė* pv. Pjv., pv. Ssk., pv. Kps., *Vìšt-a-prūdis* rst. Kur., b. Skm., *Vìšt-a-raistis* pv. Igl., pv. Lzd., rst. Ut., *Vištẽlinė* pv. Rk., *Vištiñčios* pv. Ūd., *Vìštinė* b. Mlt., pv. Dg., gn. Mrk., pv. Švnč., *Vištìnė* ar. Vdk., gn. Šlu., *Vìšt-pjaunis* mš. Klm., *Vìšt-pievis* pv. Lk., b. Brž., *Vìšt-upės* ar. Vp., *Vìšt-upis* db. Lk. Šie ir kiti vietų vardai, atrodo, kildintini iš liet. *vištà* „naminis paukštis, laikomas kiaušiniams ir mėsai" (DLKŽ). Dėl semantikos plg. liet. *Gaĩdž-iupis* up. Pkr.

Vytartų̃ upẽlis Ps.: *Vytartaĩ* k.

Výtautas, *Vytautãlis* up. Vvr. Iš avd. *Výtautas*.

Vytìnė up. Rsn. Plg. liet. *Vytìnė* pv. Brš., pv. Vp., mš. Pg., mš. Šr., mš. Glv., mš. Pbs., *Vytìnis* pv. Slk. Dauguma šių mikrotoponimų gal

sietina su liet. *vytìs* „vytinė, rykštė; karklo ar šiaip kokio medžio lanksti šaka“, *vytìnė* „vytis, rykštė“ (DLKŽ). Bet upės vardas *Vytìnė* greičiausiai bus kilęs iš vakariniams žemaičiams žinomo žodžio *vytìnė* „plaustas, didelė valtis, baidokas“ (ten pat). Pastarasis žodis, matyt, yra susidaręs iš *vytìs* ar pan.

Vytìnės Uõstas up. Rsn.: *Vytìnė* up.

Vìtk-upis, *Vitk-upỹs* up. Srd. Pirmasis sandas greičiausiai iš avd. *Vìtkus* ar pan.

Vìt-upis up. Nmk. Galbūt pirmasis sandas yra iš avd. *Vìtas* ar pan.

Vyturỹs up. Btg., up. Vlkj. Plg. liet. *Vyturiai* kln. Al., *Vỹturės* gn. Dr., *Vyturỹnė* ln., kln., l. Bt., pv. KzR., *Vyturìnė* l. Erž., kln. Lbv. Kai kurie šių vietovardžių gali būti iš liet. *vyturỹs* „vieversys“ (DLKŽ). Nors gal net įtikimiau sieti, ypač upės vardą *Vyturỹs*, su liet. *vỹturiuoti*, *vỹturti* „sukti, vynioti“, *vỹturas* „plaukų susisukimas, garbana“ (ten pat). Dėl reikšmės „plaukų susisukimas“ ir „vandens verpetas“ plg. liet. *verpẽtas* „vandens sūkurys“ ir „plaukų susisukimas“ (ten pat).

Viveĩkis up. Varn. Kilmė ne visai aiški. Jeigu tai tikrai autentiška lytis, t. y. jeigu ji nėra vėlesnis perdirbinys iš **Vyveikis* (plg. žem. *vyvúoti* „svyruoti, krypuoti“ arba *vyvẽti* „nuolat verkšlenti, zyzti; įkyriai prašyti“ – DLKŽ), tuomet galbūt šaknį *viv-* galėtume laikyti šaknies *viev-* apofoniniu variantu, plg. *Víevis* ež.

Vizdijà up. Brš. Ten pat pieva *Vizdijà*. Šaknies *vizd-* kilmė neaiški. Ji, matyt, sietina su pr. *Wysde* (G. Gerullis, 1922, p. 203), *Wizda* up. (G. Leyding, 1959, p. 78).

Vizgiū̃npỹs up. Kp. Iš **Vizgiū̃n-upys* < *Vizgiū́nai* k.

Vỹžbalė up. Rz. Iš balos vardo *Vỹžbalė*.

Vìžė up. Šl., *Vìžainis* ež. Vžn. – žr. *Vyžintà*.

Vyžintà up. Ktk., *Výžintas* ež. Ktk., *Vyžuonà* up. Vžns. (ir *Vyžuonáitis* ež. Ut., *Vyžuonẽlė* up. Ut.), *Vyžuonà*, *Vyžùnka* up. Rk., *Vyžuonà*, *Vyžùnka* ež. Rk., *Vỹž-upis* up. Klvr. Plg. liet. *Vỹž-balė* pv. Klvr., *Vỹž-dauba* pv. Pln., *Vỹž-ia-balis* pv. Dgl., *Vỹž-ia-kalnis* kln. Alv., kln. Mrs., *Vỹžinės* krm. Šmn., *Vỹžios*, *Vỹžys* pv., plk. Krtv., *Vyžùtė* b. KzR., lat. *Vīzīte* pv., *Vīžupe* up. (LVK). Šių vietų vardų šaknies *vyž-* kilmė ne visai aiški. Kai dėl mikrotoponimų su *vyž-*, tai daugelis jų, matyt, gali būti siejami su liet. *výža*, *vyžà* „iš karnų pintas senovinis autuvas“ (DLKŽ), plg. *Vỹžinės* krm. – tai galėtų būti vieta, kur buvo plėšiamos karnos vyžoms pinti ar pan. Ar hidronimai su *vyž-* taip pat gali būti siejami su liet. *výža*, *vyžà*, iš tiesų neaišku (P. Skardžius, 1973, p. 39). Lat. upės vardą *Vīžupe* up. J. Endzelynas verčia (tiesa, su klaustuku) į „Bastschuhfluß“ („vyžų upė“ – J. Endzelin, 1934, p. 124).

Kalbant apie liet. vandenvardžių galimą siejimą su *výža*, neišleistini iš akių vandenų vardai ir kiti vietovardžiai su *viž-* (jeigu, žinoma, jų dabartinės lytys nėra naujesnės, iš *vyž-*): *Vìžainis* ež. Vžn., *Vìžė* (ar *Vyžà*) up. Šl., plg. *Vižañtė* (ar *Vyžañtė*) gn. Pln.

Galbūt hidronimai su *vyž-* (ir *viž-*, kaip apofoninis šaknies *vyž-* variantas) galėjo turėti bendresnę vingiuotumo, išsišakojimo, išsisukiojimo ar pan. reikšmę, plg. liet. *výžti* „pinti (vyžas)" (DLKŽ), nors ir *výžos*, ir *výžti* etimologija nėra aiški (P. Skardžius, ten pat; E. Fraenkel, 1962, p. 1270).

Neišleistinas iš akių ir visiškai galimas ryšys su lat. *vīze* „plyšys, įtrūkimas žemėje nuo didelio speigo; vieta, kur nuo krintančio vandens atšokęs ledas" (LVV IV 650), bet šio latvių kalbos žodžio kilmė taip pat nėra visai aiški – jis gali būti su pridėtiniu *v* iš šaknies *īz-*, plg. lat. *īze* „plyšys lede, plyšys, įtrūkis" (ten pat, I 839), liet. *yža* „iža, ižas" (LKŽ IV 282), *yžė̃* „ledo lytys, yžia, ižias" (ten pat, 284), *yžià* „ledo lytys" (ten pat, 285).

Taigi iš visų aiškinimų bene įtikimiausias atrodo siejimas, bent jau hidronimų, su liet. *výžti* „pinti (vyžas)", rekonstruojant šakniai *vyž-* konfigūracinę reikšmę. Dar žr. K.-O. Falk, 1973, p. 54; H. Schall, 1970, p. 458.

Vladìšius ež. Sem. Galbūt iš avd. **Vladišius*, plg. liet. pvd. *Vladišáuskas* ir pan.

Võč-upis up. Nj. Plg. liet. *Võč-ia-kalnis* kln. Rdm., *Vočkà* ež. Sem., *Võč-kalnis* (gali būti ir iš **Vočk-kalnis*) kln. Sml., *Võč-kapis* pv. Sb. (jeigu, žinoma, šis vietos vardas nėra iš **Vokieč-kapis*). Galbūt šių vietų vardų šaknis *voč(k)-* yra suslavinta iš liet. *akìs* (dėl jos žr. *Akìs*), plg. brus. *вока* „buvusio vandens ploto neužakusi vieta; nedidelis vandens plotas baloje; vyrius, verpetas upėje" (I. Jaškin, 1971, p. 37). Antra vertus, upės vardas *Võč-upis* gali būti konfigūracinės reikšmės, kurio pirmasis sandas *voč-* vestinas iš liet. *votìs* „tinimas su pūliais, pūlinys" (DLKŽ).

Vókė up. Trak., *Vók-upis*, *Vok-upỹs* up. Krš. Plg. liet. *Vók-ia-balė* b. Rm., *Vók-ia-dubis* d. Pšš. Matyt, sietina su liet. *vóktis* „valytis", *vókti* „valyti (javus, pašarus); taisyti, doroti, tvarkyti" (DLKŽ), lat. *vâkt* „nuimti (nuvalyti) derlių" ir pan. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1272–1273). Plg. S. Karaliūnas, 1971, p. 30.

Vokšč-iùpis up. Dkšt. Plg. *Vokštelis*, *Vokšteliškė* kln. Varn., *Vókš-pjaunis* plk. Klm. < **Vokšt-pjaunis*.

Vokša up. rš. Grv., *Vokšẽlis* ež. Nmč. Gali būti finougrizmas, plg. kar. *Вокша*, *Вокш-езеро*, *Вокшозеро* (A. Vanagas, 1971, p. 150): suom. *vuoksi* „potvynis, srovė, srautas" (A. Popov, 1965, p. 89).

Vók-upis, *Vok-upỹs* up. Krš. – žr. *Vókė*.

Volaujė̃ up. Šlv. Kilmė neaiški. Variantas *Olaujė̃* rodytų, kad žodžio pradžios priebalsis *v* gali būti pridėtinis. Tuomet galbūt *Olaujė̃* < < **Uolaujė* – dėl *uol-* žr. *Uolà*.

Volungis ež. Auk. Plg. liet. *Volungė̃* rst., pv. V., *Vólungė* ar., kln. Plt., pv. Jž. Galbūt iš liet. *volungė̃* „paukštis giesmininkas geltonomis plunksnomis (Oriolus oriolus)" (DLKŽ).

Võpn-a-ravis, *Vopn-ã-ravis* up. Ar. Iš liet. slavizmo *vopnà* „kalkės, kalkakmenis".

Võpnyčia up. Rdd. Iš buvusios kalkių degyklos vardo *Võpnyčia*.

Voryčià up. Šlu., *Vór-upė* up. Pbs., *Vor-upė* up. Gmb., *Vorùsnė* up. Rsn. < **Vor-rusnė*, plg. *Rùsnė* up. (P. Aruma netiksliai laiko priesaginiu vediniu – P. Arumaa, 1963, p. 84). Sietina su liet. *vóras* „senas" (žr. W. Schmalstieg, 1976, p. 108).

Vósgautas, *Vosbùtis, Vaisgùtis* up. Stč. Atrodo, kad iš asmenvardžio, plg. liet. pvd. *Vósbutas, Vózgirdas* ir pan.

Voverà up. Trgn. (ar *Voverẽ*?), *Voveris, Voverẽ* up. Vlkj., *Voverẽ* up. Švnč., *Vóverkis* up. Mšk., *Vóver-upelis* up, Ss. Plg. liet. *Vóver-balė* b. Šl.. *Voverẽlė* b. Lnkv., *Vóverės* ar. End., *Voverýkštė* krm. Trk., *Voverìnė* b. Jž., pv. Vg., pv. Mrk., pv. Lkv., *Voverìnis* b. Vs., *Vóveros* b. Dgl. Greičiausiai iš liet. *voverẽ, voverìs* „nedidelis medžiuose gyvenantis graužikas su ilgais plaukais apaugusia uodega (Sciurus vulgaris)" (DLKŽ).

Vózg-upis up. Rm. Atrodo, kad tai tarminė lytis iš *Vãzg-upis* < liet. avd. *Vazgỹs*.

Vóž-upis up. Šmn., *Vóž-upis* ež. Šmn. Ne visai aišku, ar tai tarmybė (rotininkavimas) iš *Vãž-upis* (žr. *Važupỹs*), ar su pridėtiniu priebalsiu *v* iš **Ožupis* (žr. *Óžainis*). Dėl pastarosios prielaidos reikia pasakyti, kad tai būtų sporadiškas priebalsio *v* pridėjimo atvejis, nes tarmei toks fonetinis reiškinys nebūdingas. Taigi *Vóžupis*, matyt, bus tarmybė iš *Vãžupis*.

Vúodos upẽlis Lp. Greičiausiai iš **Vodos upelis*: *Vodà* b.

Vuolastà up. Sem. Greičiausiai su pridėtiniu priebalsiu *v* iš **Uolasta*, plg. *Uolastis* l. Rs. – toliau žr. *Uolà*.

Z

Zaduojỹs, *Zaduõjas* ež. Ds. Dėl priebalsio *z* vietoje lietuvių kalbai būdingesnio *ž* laikomas sėlišku vietovardžiu – toliau žr. *Žadãlis*.

Zaduojõs upẽlis Ds. Galbūt vardo kilmininkas iš *Zaduojà* – toliau žr. *Zaduojỹs*.

Zajársko upẽlis Ps. Iš pvd. *Zajárskas*.

Zal̃burgis up. Grš. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt sudurtinis vardas *Zal̃-burgis*; dėl *zal-* plg. *Zalùlis* ež. Mlt., dėl *burg-* plg. *Bùrgis* ež. Als. Bet gali būti ir germanizmas, plg. vok. vv. *Saalburg* (A. Bach, 1953, p. 374).

Zalùlis ež. Mlt. (kitas Luokẽlio vardas). Greičiausiai (baltų – sėlių dialektizmas) iš **Žalulis* – toliau žr. *Žalẽlis*.

Zálvas ež. Dgč. (ir *Zalvẽlis* ež. Dgč.), *Zálvė* up. Antz., *Zálvė* ež. Ant., *Zalvỹs* ež. Antz. Plg. lat. *Zalva* up., *Zalvīte* up., *Zalve* b. (LVK). Dėl priebalsio *z* visi laikomi sėliškais hidronimais – plg. *Žal̃vė* up. Užv.

Zamkẽlio ẽžeras Auk.: *Zamkẽlis* vs.

Zanylà, *Zanilà, Zenilà* up. Pjv. Kilmė ir daryba neaiški. Plg. (?) liet. *Zaniulà* ar. Gdž., lat. *Zaņa* up. (LVK).

Zapijáičių ẽžeras Šauk. Greičiausiai pirmasis komponentas yra asmenvardinis – priesagos *-aitis* ar *-aitė* vedinys iš vardo *Zòpija* (*Zofija*).

Zãpsė, *Zapsà* up. Lzd., *Zapsỹs* ež. Vs. (ir *Zapsẽlis, Zapsáitis* ež. Vs.). Dėl priebalsio *z* greičiausiai laikytini jotvingiškais vietovardžiais. Kilmė ne visai aiški. Galbūt iš tiesų,

kaip mano B. Savukynas, sietina su lat. (iš liet.?) *žap-k-as* „valkos ant kelio" (LVV IV 789), toliau – su av. *gafya* „bedugnė, praraja", sen. ind. *hāp(h)ikā* „žiojėjimas, žiovulys" (žr. B. Savukynas, 1966 a, p. 170).

Zãrasas ež. Zr. (ir *Zarasáitis* ež. Zr.). Pagal K. Būgą, tai sėliškas hidronimas, sutrumpėjęs iš **Ežerasas* > **Azarasas* (kai kur **Ezarasas*, **Ezerasas*) > *Zãrasas*: liet. *ẽžeras* (K. Būga, 1959, p. 19–21; J. Otrębski, 1966, p. 327–330).

Zarum̃b-upis up. Pp. Plg. liet. *Zarumbìškis* mš. Kvr., *Zarum̃biškės* pv. Ut. Šių vietų vardų kamienas *zarumb-* yra tam tikra tarmybė ar jos refleksas iš *zaramb-*, plg. liet. *Zarambìnis* pv. Plk., *Zaram̃biškė* dv., *Zaram̃biškės* pv. Šauk. Toliau, matyt, sietina su pavarde *Zarambà*, *Zarembà* ar pan.

Zasinýtis, *Zasinýtė* up. Slm. Ten pat pieva *Zasinýtė*. Plg. liet. *Zãs-a-kalnis* dr. Ktk., *Zasiõs kalnẽlis* PnmR., *Zasinìškis* vs. Sv. Šių vietų vardų šaknies *zas-* kilmė neaiški. Galbūt ji sietina su lat. *Zasa* up., *Zasa* b., *Zasas* k., *Zasas* dv. (LVK). Bet ir dėl latvių vietovardžių kilmės kyla įvairiausių abejonių. Pirmiausia neaišku, ar įmanomas jų ryšys su lat. *zasis* (plur. *zasas*) „neprinokęs vaisius, uoga". Dėl semantikos toks siejimas abejotinas. Be to, pats latvių kalbos žodis *zasis* gali būti palyginti naujas, kontaminacijos būdu susidaręs iš *sass* „neprinokęs vaisius, uoga" ir pan. bei *zaļš* „žalias, neišviręs" (LVV IV 692). Tad jo ryšys, bent jau su lat. upės vardu *Zasa*, būtų sunkiai įsivaizduojamas, nors mikrotoponimų gali būti kilusių ir iš šio žodžio.

Atrodo, kad hidronimų ir kai kurių kitų toponimų šaknis *zas-* gali būti siejama su liet. **Žasetà* up. Vl. – XVI a. *Жосета Засета* (J. Sprogis, 1888, p. 119). Tokiu atveju minėti lietuvių toponimai su *zas-* būtų baltų dialektizmai (sėlių kalbos ypatybė), kurių šaknies priebalsis *z* yra vietoje lietuvių *ž*. Plačiau žr. J. Prinz, 1970, p. 379, 388.

Tolesnė toponimų su *zas-*, *žas-* etimologija gali būti tik spėjama. Vis dėlto, atrodo, yra tam tikro pamato juos sieti su šaknies *žąs-* toponimais. Fonetiškai tokį siejimą motyvuoti nelengva, bet šiokių tokių prielaidų galėtume rasti.

Tokį ryšį esant įmanomą rodo Dusetų apyl. vietos vardas *Žąs-ia-balė*, kuris tarmėje taip ir tariamas: *Žãs-ia-balė* (bet ne *Žūs-ia-balė*, kaip reikalautų tarmės fonetika, nes tarmėje žodis *žąsis* tariamas *žũsis*). Kodėl vietovardyje *Žãs-ia-balė* yra ilgasis balsis *ā*, bet ne *ū*, paaiškinti sunku. Galbūt tai yra substratinių–adstratinių procesų rezultatas, pavyzdžiui, galbūt sėlių dialekte vietoje liet. *žąsis* būta **zãsis*.

Bet ir tokiu atveju lieka daug kas neaišku. Pirmiausia klausimas, kokiu būdu rekonstruojamajame upės varde **Žasetà* šaknis *žãs-* virto į *žas-* (XVI a. *Жосета*). K. Būga upės vardą **Žasetà* siejo su Zietelos apylinkių kaimo vardu *Zasẽčiai*, kurio gretiminės lytys dar yra *Zasiẽčiai*, *Zasẽčiai* (A. Nepokupnyj, 1974 a, p. 149; to paties, 1976 b, p. 126–127). Pastarojo kaimo vardo šaknis *zas-* yra iš *žąs-* (dėl priebalsio *z* tai būtų jotvingiškas vietovardis), nes zasetiškių tarmėje vietoje *žąsìs* tariama *zãsìs* (K.Būga, 1961, p. 550). Kad oikonimas *Zasẽčiai* iš tiesų ga-

li būti siejamas su liet. *žąsis*, įrodė A. Nepokupnas (A. Nepokupnyj, ten pat, 149–151).

Šiaip jau šaknies *žąs-* refleksas *žas-* (*zas-*) nėra neįmanomas, nes lietuvių tarmėse žodžio *žąsìs* šaknis *žąs-* gali virsti, sakysim, šaknimi *žos-*, plg. *Žąsiẽs pélkė* Sd. – t. *Žǫ́sę̃is pêlkę*, *Žąsà*, *Žąsẽlė* up. Pšl. – t. *Žósa*, *Žosẽla* ir pan. Šaknų *žas-*: *žos-* varijavimas lietuvių tarmėms būtų įprastas reiškinys

Kad upės vardas *Zasinýtis*, *Zasinýtė* gali būti „išeivis" iš didelio būrio lietuvių toponimų, turinčių šaknį *žąs-*, rodo panašios struktūros kiti vietų vardai, plg. *Žąsinỹčios* mš. Šl., *Žąsinýčia* pv. Jž. Toliau dėl šaknies *žąs-* žr. *Žąsà.*

Zã-zubras ež. Dgč. Priešdėlio (slaviško) *za-* vedinys iš šaknies *zubr-*, dėl kurios žr. *Zubrỹs.*

Zdõniškių ẽžeras Gdr.: *Zdõniškiai* k.

Zebrė̃nų upẽlis Švn.: *Zebrė̃nai* k.

Zebrỹs up. Gdl., *Zebriùs* up. Ūd. Galbūt šių hidronimų žodžio pradžios priebalsis *z* yra vietoje liet. *ž.* Tokiu atveju tai būtų baltų dialektizmai, greičiausiai jotvingiški vietovardžiai. Jų šaknį *zebr-* yra pamato sieti su liet. *žẽbras* „margas, murzinas" (LKŽK). Plg. lat. *Zębrus* ež., *Zebre* k., *Zebres* k. (LVK) < lat. *zebre*, *zebris* „die Wemgalle (Zärte)", kurie yra giminės su liet. *žẽbras* (LVV IV 701).

Zelenà, *Zelenõs ẽžeras* Rud. Plg. *Zeleniška* pv. Šlčn., *Zelenkà* mš. Klvr. Kamienas *zelen-* yra arba lietuviško žodžio *žãlias* ar pan. kalkė, arba tiesiog slavizmas, plg. lenk. *zielień* „žalia pieva" (P. Nitsche, 1964, p. 120), brus. *зялёнка* „šaltiniuotos vietos, apaugusios žalia augalija; liūnas" (I. Jaškin, 1971, p. 82).

Zeliònkos ẽžeras Imb.: *Zelionkà* k.

Zélva ež. Vvs., *Zélvė* up. Vvs. Dėl priebalsio *z* galėtų būti baltų dialektizmai (jotvingiški vietų vardai), bet jų geografija šito drąsiai tvirtinti neleidžia. Gali būti vėliau apslavinti iš **Žélva* – žr. *Žélva.*

Zem̃brė, *Žem̃brė* up. Mrs. Variantas *Zem̃brė* dėl priebalsio *z* vietoje *ž* gali būti baltų dialektizmas (jotvingiškas vietos vardas). Plg. (?) pr. *Zambre* ež., nors šio ežero vardo kilmė nėra visai aiški (G. Gerullis, 1922, p. 150). Atrodo, yra pamato toliau sieti su liet. *Žam̃brė* pv. Srv., su *Žam̃bas* up. Pn. bei su liet. *žem̃bti* „pjauti, sklembti įkypai" (DLKŽ). Dėl *žemb-*: *žemb-r-* plg. liet. *kum̃pti* : *Kum̃prė* up. Prn. (žr. B. Savukynas, 1966 a, p. 171).

Zerv-ýlios keli ež. Lzd., *Zervýna* up. Lzd., *Zervýnas* ež. Krsn., ež. Lp., *Zervynė̃lė* up. Vrn. (ten pat kaimas *Zervýnos*). Galbūt tai baltų dialektizmai (jotvingiški vietų vardai), kurių žodžio pradžios priebalsis *z* yra vietoje liet. *ž*, plg. *Žervýnos* pv. Kt. Taip galint būti rodo ir Leipalingio apylinkių ežero vardo *Zervýnas* gretiminė lytis *Žervýnas.* Bet lat. *Zervinas*, pagal K. Būgą, gali būti žiemgališkas vietovardis, vestinas iš lat. resp. žiemgalių *dzẽrve* „gervė" (K. Būga, 1961, p. 734). Plg. dar lat. *Zer̃viņi* (LVK).

Šaknis *žerv-* (*zerv-*) bandyta sieti su liet. *žervénti* „tekėti, greitai bėgti", plg. rus. *жерело* „upės žiotys", *жорло* „upės vaga", ukr. *жерело*, *джерело* „šaltinis" ir t. t. (plačiau žr. S. Karaliūnas, 1964,

p. 136–139; B. Savukynas, 1966a, p. 171). Formaliai šis siejimas atrodo visai įmanomas, semantika abejonių taip pat nekelia.

S. Karaliūnas tame pačiame darbe iškėlė ir kitą idėją, pagal kurią šaknies *žerv- toponimai gali būti siejami su šaknies *gerv-* vandenų vardais (žr. *Gérvė*). Šis siejimas būtų įmanomas tik tuomet, jeigu lietuvių arba vakarų baltų kalbose greta paukščio pavadinimo *gérvė* kada nors būtų buvusi gretiminė lytis **žervė*, **zervė*. Tada gretinimas su liet. *žervénti* būtų nereikalingas.

Ziẽz-upis up. Grk. Sando *ziez-* kilmė visai neaiški. Gali būti ir asmenvardinis, plg. liet. pvd. *Ziezỹs*.

Zirnajỹs, *Zìrnejas* ež. Antz. Dėl priebalsio *z* žodžio pradžioje laikomas sėlišku vietovardžiu. Plg. lat. *Zirnājs* pv. (LVK). Toliau sietina su *Žirnajà* up. Pbs.

Zizdrà up. Žmt. Matyt, sietina su *Žyzdrẽ* up. Šlv. ir pan. vietų vardais (baltų—sėlių – dialektizmas).

Zom̃č-iupelis up. Igl. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Zom̃činė*.

Zomkẽlių upẽlis Stk.: *Zomkẽlis* plkln.

Zubẽlių ẽžeras Glv.: *Zubẽliai* k.

Zùb-griovis up. Pš. Galbūt pirmasis sandas *zub-* yra asmenvardinis, plg. liet. *Zùbas*, *Zùbė* pvd.

Zubrỹs up. Pp. Galbūt, ypač dėl geografijos, įmanoma pirmiausia sieti su lat. *sũbrs* „stumbras". Toliau plg. rus. *зубр* „stumbras" ir t. t. (plačiau žr. M. Vasmer, 1967, p. 107). Dėl semantikos plg. liet. *Stumbrỹs* ež. Dgl. ir kt.

Zu-gerklỹs up. Dgl. Galbūt iš **Žu-gerklys* (< **Ažu-gerklys*). Tuomet dėl priebalsio *z* tai būtų sėliškas vietovardis. Toliau žr. *Gerklẽ*.

Zuikìnė up. Žr. (ten pat pieva *Zuikìnė*), *Zuĩk-ravis* up. Rdd., *Zuĩk-upis* up. Šk. Iš liet. *zuĩkis* „kiškis".

Zùmaro upẽlis Bb. Iš avd. *Zùmaras*.

Zùrz-upė, *Zùrz-upis* up. Smn. Gali būti iš pvd. *Zùrza*, nors ne visai aišku, nes ši pavardė dabar žinoma tik rytų Lietuvoje.

Zversà up. Pž. Retkarčiais šis upėvardis ištariamas ir su priebalsiu *ž- Žversà*. Plg. *Zversai* pv. Vnd. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su *Žvérna* up. Dbg. – žr. *Žvarantà*.

Ž

Žabãlis ež. Km. Plg. liet. *Žabãlis* liūn. Ut., dr. Mlt., *Žabál-pievis* ar. Pn. Galbūt iš *žãbalas* „aklas, spangas, žlibas" (DLKŽ) – dėl semantikos plg. *Ãklis* ež. Dglš.: *ãklas*. Bet neišleistinas iš akių ir įmanomas ryšys su liet. *žabãlis* „gyvulius kandantis sparvų šeimos vabzdys, aklys" (ten pat).

Žabìn-ravis up. Glg. Pirmasis sandas *žabin-* greičiausiai yra iš kokio kito vietos vardo **Žabinė* ar pan., plg. liet. *Žabìnė* pv. Grz., *Žabỹnė* pv. Rz., pv. Pmp., mš. Sml., krm. Lnkv., pv. Krk., mš. Krkn., mš. Rd.

Žãbiškių upãlis Plt.: *Žãbiškės* pv.

Žadãlis up. Šll., *Žãdikė*, *Žadikẽ*, *Žãdikis*, *Žadikỹs* up. Pšš., *Žad-upỹs* up. Aln. Čia minėtinas ir *Zaduojỹs*, *Zadúojas* ež. Ds. (žr.), kurio šaknis *zad-* yra iš *žad-*. Plg. *Zadyca* up. Ld., *Żoducz* ež., *Жодунь*

ež. BTSR (žr. J. Prinz, 1970, p. 385, 387) bei liet. *Žadaujà* pv. Lk., *Žadž-iã-balė* pv. Pns. Hidronimai su *žad-* tėkmės guvumo, gyvumo prasme galėtų būti siejami su liet. *žãdinti* „budinti, kelti" (DLKŽ). Plg. J. Prinz, ten pat.

Žaduvė̃nų ežerė̃lis Lk.: *Žaduvė̃nai* k.

Žadvaĩnių ẽžeras Krtv.: *Žadvaĩniai* k.

Žagãris up. Btr., *Žagarỹnė* up. Jnšk. Plg. liet. *Žagár-balė* plk. Klvr., *Žagãrė* vieta miške Krš., pv. Ukm., pv. Ut., *Žagarýnas* l. Lp., mš. Mrk., mš. Stk., *Žagarỹnė* mš. Rdnk., pv. APnm., mš., pv. Glv., *Žagarìnė* l. Pls., plk. Všt., b. Ūd., mš. Dbg., rst. Dg., pv. Brb., ar. Kl., pv. Sn., *Žagarìnis* rst. Mrk., *Žagarìnka* mš. Pbs. Iš liet. *žãgaras* „sausas žabas, virbas, žabaras" (DLKŽ).

Žagãrių ežerė̃lis Srj.: *Žagãriai* k.

Žagiẽnis up. Pn., *Žãg-upis*, *Žag-ùpė* up. Vnd. Plg. liet. *Žãgė* pv. Msn., *Žagìnis* b. Švn. Matyt, sietina su liet. *žàgti* „teršti valgį, vandenį", lat. *zagt* „blogai ką daryti; vogti" ir pan. (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1284–1285). Dar žr. K.-O. Falk, 1973 b, p. 56.

Žãgvietis up. Skdv. Matyt, iš kokios kitos vietos (pievos ar pan.) vardo **Žagvietis*. Plg. liet. *Žãg-vietė* pv. Tt., pv. Šln., pv. Nv., pv. Varn., pv. Plt., pv. Krt., pv. Kl., gn. Pp., *Žãg-vietės* l. Krp., pv. Dr., pv. Plng., pv. Sd. Iš liet. *žãg-vietė* „vieta, kur žagas (kūgis) stovėjo" (DLKŽ).

Žaĩd-upis up. Št. Plg. liet. *Žaidė̃liai* k. Kp. Šaknies *žaid-* kilmė ne visai aiški. Viena, plg. liet. *žaĩdas* „krosnis, židinys", antra, plg. liet. *žáidas* „žiedas". Kaip rodo S. Karaliūno atlikti tyrinėjimai, žodžiai *žaĩdas* ir *žáidas* etimologiškai gali būti vienos kilmės. Šis autorius, atrodo, visai pamatuotai šakniai *žaid-*, *žeid-* rekonstruoja senesnę reikšmę „spindėti, švytėti, blizgėti, mirgėti" bei „sukti(s) ratu, greitai judėti" (S. Karaliūnas, 1975, p. 140, 141 ir kt.). Kurią šių reikšmių turi išlaikęs upėvardis *Žaĩd-upis*, neaišku – teoriškai jos abi visiškai galimos. Turint galvoje vardo *Žaĩd-upis* įmanomą ryšį su *Žaisà* up. Pž. < **Žaid-sa* (ši upė teka per *Pažáislį!*), būtų šiek tiek pamato įtarti, jog hidroniminė šaknis *žaid-* galėjo turėti bėgimo, judėjimo ar pan. reikšmę. Plg. liet. *žáisti*, sen. ind. *jíhītē* „šoka, skrieja, lekia" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1285–1286; S. Karaliūnas, ten pat).

Žáigis, *Žaiginỹs* up. Krš. siejimas su liet. *žáigis* „krūva"(LKŽK), plg. *žaiginỹs* „sukartos kartys lauke pašarui ar javams džiovinti"(DLKŽ), dėl semantikos kelia ir rimtų abejonių. Ar ne įtikimesnis tik bus gretinimas su lat. *zaigs* „žibantis, spindintis", *zaiguôt* „švytėti, žibėti, spindėti" (LVV IV 680–681).

Žaisà up. APmn. Kilmė neaiški. Įdomu, kad miestelio vardas, kuris yra priešdėlio *pa-* vedinys iš šio upės vardo, yra ne **Pa-žaisis*, o *Pa-žáislis*. Bet tai, atrodo, nereiškia, jog upės vardo senesnė lytis būtinai buvo **Žaisla*; gali būti atvirkščiai: miestelio vardo lytis *Pa-žáislis* yra naujesnė (substitucinė?, plg. *žáislas*) – iš **Pa-žaisis*. Tuomet upės vardą *Žaisà* galėtume laikyti priesagos *-sa* vediniu iš šaknies *žaid-*: **Žaid-sa* (toliau žr. *Žaĩdupis*).

Žaizdrà up. Rdnk., *Žaĩzdr-upė*, *Žaĩzdr-upis*, *Žeĩzdr-upė* up. Rsn.

Matyt, sietina su *Žiẽzdras* ež. Lkm. ir pan.

Žalẽlis ež. Mlt., *Žalesà* up. Nmč., *Žãlesas* ež. Rš. (ir *Žalesẽlis* ež. Rš.), *Žalesỹs* (t. *Žalasỹs*) up. Kdn., *Žaliàsis* ež. Auk., *Žãliasiai* ež. Ign., *Žãliasiai* up. Dkšt. (kitas Kraipõno upẽlės vardas), *Žalìkė*, *Žalãlis* up. Žgč., *Žalióji* up. Btr., up. Čk., up. Rd., *Žaliùkės* up. Gdž., *Žãl-iupis* up. Šd., *Žãl-upė* up. Št., *Žãl-upis* up. Krp., up. Varn., *Žãliasai upẽlis* Antz., *Žalíeji ežeraĩ* Rš. Čia, atrodo, priklausytų ir *Žal̃pė* up. Nmk. (ir *Žalpìkė* up. Nmk.), up. Skdv., *Žálpis* up. Šll., kurių kamienas *žalp-* greičiausiai yra iš *žal-up-* (žr. A. Vanagas, 1963, p. 263). Iš liet. *žãlias, -ià* „žolės spalvos" (DLKŽ), *žaliàsis, -ióji, žãliasiai*.

Žalìmai up. Šv. Iš pievos vardo *Žalìmai*.

Žaltỹs ež. Ktk., *Žaltinỹs* up. Klm., *Žaltýtis* ež. Ldvn., *Žált--upis* up. Vn., *Žalč-iupỹs* up. Pkr., up. Tj., *Žalč-iupỹs, Žalč-iupẽlis* up. Srv. Iš liet. *žaltỹs* „nenuodingas šliaužikas, panašus į gyvatę" (DLKŽ).

Žal̃vė up. Užv. Plg. liet. *Žal̃vės* dr. Vkš., *Žálvaitė* pv. Pn., *Žalv-ã--kalnis* ar. Slnt. Greičiausiai iš liet. *žal̃vas* „žalsvas" (LKŽK). Dar žr. *Zálvas*.

Žam̃bas up. Pn. Plg. liet. *Žambìnė* dr. Yl., lat. *Zuobenes* pv., *Zobu liekna* pv. (LVK). Matyt, sietina su liet. *žam̃bas* „kampas, kertė", *į-žambùs* „įstrižas, įkypas" (DLKŽ). Plg. lat. *zùobs* „dantis" (LVV IV 757).

Žañdagas up. Krkn. Plg. liet. *Žañdagas, Žem̃dagas* ar., b. Sk., gn. Pkr., *Žañdagis* pv. Šd., lat. *Zandaga* pv., *Zañdaga* pv., *Zandagys* pv. (LVK). Toliau sietina su liet. *Žémdaga* dr. Krš., *Žemdagìnė* mš. Užv., lat. *Zemdags* pv., *Zemdegas* b., *Zęm̃dęgas* l. (ten pat). Matyt, iš fiziografinio termino, plg. liet. *žemdagỹs* „miško degimas" (LKŽK), lat. *zęmdęga, zęmdęgas, zemdęgas, zemdęga* „išdegęs durpynas, pelkė" (LVV IV 708).

Žandkỹs (t. *Žundkỹs*) ež. Gdr. Kamienas *žandk-* gali būti suslavintas (slaviškos priesagos *-k-* vedinys) iš *žand-*. Tuomet reikėtų sieti su liet. *Žand-ù-gala* up. Šd., lat. *Zuôds* k., *Zuodi* k. (LVK). Atrodo, galima gretinti su liet. *žándas* „apatinė šoninė veido dalis" (DLKŽ) bei lat. *zuôds* „smakras; aštrus kraštas, briauna; akmens kampas" (LVV IV 758–759). Galbūt tai konfigūracinės ar pan. reikšmės hidronimas.

Žangà up. Sml. Kilmė neaiški. Galbūt sietina su liet. *žangùs* „greitai žengiantis, greitas", *žeñgti* „eiti; judėti į priekį" (DLKŽ).

Žãras up. Akm., *Žãrė* up. Krp., up. Sml. Plg. liet. *Žãrai* vieta Mūšos upėje Lnkv., *Žãrės* pv. Skdv., lm. Rz., pv. Pnt., lat. *Zara* up., *Zara* pv., *Zarupīte* up., *Zarene* pv., *Zaraines purvs* b. (LVK). Matyt, sietina su liet. *žãras* „šaka" Škn., lat. *zars* „šaka, atšaka" (LVV IV 691). Panašios reikšmės būtų liet. upių vardai *Šakà, Šãkė, Šakùtė, Šakýna* ir t. t.

Žar̃čius up. Rm. Ten pat *Žar̃čiai* b., pv., gn., krm. Plg. liet. *Žarčiznà* mš. Švnč. Šaknis, matyt, yra *žart-*, kurią, atrodo, įmanomiausia gretinti su liet. *žer̃ti* „skleisti spindesį, spindėti", *žarà* „pašvais-

tė, šviesa“ (DLKŽ) ir pan. Dar žr. *Žarstẽlė*.

Žardėnas up. Gdž., *Žar̃d-upis* up. Rs. Plg. liet. *Žardà* pv. Skdv., *Žar̃dė* l. Pgg., l. Rdm., ar. Šlv., pv. Šll., *Žar̃dis* pv. Ldvn., pv. KzR., pv. Sem. pv. Brt., pv. Alvt., pv. Šk., pv. Kltn., gn. Vlkv., lat. *Zārdena* l., pv., *Zārdi* gn. (LVK). Iš liet. *žar̃dis* „aptverta vieta gyvuliams“ (DLKŽ), lat. *zãrds* „žaiginys“ (LVV IV 699). Plg. V. Toporov, 1973 a, p. 45.

Žar̃d-upė up. Klp. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Žar̃dė*.

Žarnà up. Žrn. Įdomu, kad miestelio vardas, kilęs iš šios upės vardo, yra ne **Žarnėnai*, o *Žarė̃nai*, plg. *Žãrė* up. Krp. > *Žarė̃nai* k. Krp. Tad, matyt, būtų pamato liet. *Žarnà* sieti su *Žãrė* up. Krp., *Žãras* up. Akm. ir pan. Nėra neįmanomas ir ryšys su liet. *žarnà* „vamzdelio pavidalo virškinimo organo dalis“ (DLKŽ), lat. *zar̂na* „t. p.“ (LVV IV 690). Plg. dar liet. *Žarnà* vieta paupy Drsk., *Žar̃n-a-balis* pv. Grv., lat. *Zarne* k., *Zar̂nęnęs* l. (LVK). Dar žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1290, 1291.

Žarstẽlė up. Šil. Galbūt sietina su liet. *žarstýti* „maišyti, sklaidyti“ (DLKŽ), toliau – su *žer̃ti*, *žėrė́ti* ir pan. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1302). Dar žr. *Žar̃čius*.

Žąsà, *Žąsẽlė* up. Pšl., *Žą̃sė*, *Žąsỹs* ež. Šr. (ir *Žąsẽlė* ež. Šr.), *Žąsẽlė* up. Rk. Iš liet. *žąsìs* „didelis naminis ir laukinis vandens paukštis (Anser)“ (DLKŽ) – P. Jonikas, 1950 / 51, p. 15; J. Otrębski, 1959, p. 29. Dar žr. *Zasinýtis*.

Žąsiẽs Kãklas up. Plv., *Žąs-kaklis, Žąs-kaklỹs* up. Rd., *Žąs-kaklis* up. Šlv. Iš liet. *žąsiẽs kãklas*: *žą̃sis* ir *kãklas* „kūno dalis, jungianti galvą su liemeniu“ (DLKŽ). Tai tam tikri metaforiniai konfigūracinės reikšmės upių vardai.

Žą̃sinas up. Čk. (ir *Žąsinẽlis* up. Čk.), up. Kp., up. Prnv., *Žąsinãlis* up. Šll., *Žąsinìnė* up. Krtn., *Žąsinùkas* up. Šil. Iš liet. *žą̃sinas* „žąsų patinas“ (DLKŽ).

Žąsinų̃ ẽžeras Švnč.: *Žąsinaĩ* k.

Žaslà up. Žsl., *Žãslas*, *Žãslių ẽžeras* Žsl. Galbūt priesagos *-l-* vediniai iš šaknies *žas-*, kuri galėtų būti (plačiau žr. *Zasinýtis*) kilusi iš *žąs-*. Dėl *žąs-* žr. *Žąsà*. Dar plg. J. Prinz, 1970, p. 379.

Žaũgedas, *Žaũgėdas*, *Žaugėdų̃ ẽžeras* Pbrd., *Žaugėdà* up. Švnčl. Atrodo, kad šių hidronimų pirminės lytys turėjo kamieną *žauged-* (plg. 1784 m. *Żougiady* ež. JnšM. – VS XI 54). Kamienas *žauged-* būtų antrinis, atsiradęs (atrodo, ne be slavų kalbų įtakos) iš **žuvged-*. Tai būtų sudurtinis kamienas: **žuv-ged-*, plg. liet. *žuvìs* ir *gèsti* „darytis netinkamam, gadintis“. Bet lat. *Žaug-upe* k. (LVK) tokiai prielaidai lyg ir nepritartų.

Žeberaũskis up. Kv. Iš avd. *Žeberaũskis*.

Žebẽrė, *Žebẽris* up. Trš., *Žeberẽ* up. Užv. (ir *Žeberãlė*, *Žeberìkė* up. Užv.) Plg. lat. *Zeberiņš* up. ir *Žebere* up., *Žebere* pv. (LVK). Kilmė neaiški. Galbūt gyvūniniai hidronimai, sietini su lat. *zebers*, *zebriņš* „maža žebenkštis“ (LVV IV 701). Plg. J. Endzelin, 1934, p. 134.

Žebokštà, *Žebokštis* up. Msn., *Žebokštà* ež. Msn. Kilmė ne visai aiški, nors, atrodo, yra pamato laikyti gyvūniniais hidronimais, kuriuos galima būtų įtarti esant tam tikrus perdirbinius arba gal net

variantus, sietinus su lat. *zebekste, zebêkste, zebiêkste* „žebenkštis" (LVV IV 700–701), liet. *žebenkštìs* „mažas plėšrus kailinis žvėrelis" (DLKŽ). Plg. lat. *Zebiekstes krūmi* krm. (LVK). Dėl semantikos plg. *Žebẽrė* up. Trš.

Žẽbrė (t. *Žę̃bra*) up. Pbrd. Plg. liet. *Žebr-ã-būdis* plk. Kps., *Žebrẽlis* pv. Švnč., *Žebrìnė* mš. Ss., lat. *Žâbrene* mš. (LVK). Matyt, sietina su liet. *žẽbras* „su margu, smulkiais lopiniukais snukiu" (DLKŽ).

Žebrõkų upẽlis Ms.: *Žebrõkai* k.

Žeimenà up. Pbrd., *Žeĩmenys, Žeĩmenes* ež. Klt., *Žeimìkė* up. Lk. Plg. liet. *Žeĩmė* sietuva RdN., sekluma Platelių ež. Plt., *Žeĩmės* plk. Rs., *Žeĩmis* b. Pn. Siejama su liet. *žiemà* (J. Otrębski, 1961 a, p. 43; J. Prinz, 1970, p. 380) – vandens šaltumo ar pan. prasme (O. Trubačiov, 1957, p. 29).

Žeimių ẽžeras Slk., *Žeĩmių upẽlis* Slk.: *Žeĩmiai* k.

Žein-upỹs up. Sv. Galbūt pirmasis sandas yra iš avd. *Žeinỹs*, arba net gali būti perdirbinys iš **Žiaun-upys*: *Žiaunỹs* avd.

Želmenà, *Žélmenys* up. Jon. Atrodo, kad iš kokios kitos vietos, vardo, plg. *Žélmenys* upės krantas, kln., pv. Jon. Toliau sietina su liet. *želmuõ* „jauna žolė", *žélti* „augti" (DLKŽ). I. Duridanovo bandymas upės vardui *Želmenà* rekonstruoti reikšmę „žibėti, švytėti; žalias", kurią turėjusi ide. šaknis **g'hel-* (I. Duridanov, 1969, p. 78) metodiškai yra netikslus. Plg. J. Prinz, 1970, p. 380.

Želsvẽlė up. Ldvn., *Želsvos ežeras* Ldvn. (gal iš senėlesnės lyties **Želsva*). Matyt, spalvos reikšmę turėjęs hidronimas, plg. liet. *žal̃svas* „šiek tiek žalias, apyžalis" (DLKŽ) ir *gel̃svas* „truputį geltonas, apygeltonis" (ten pat).

Žel̃t-upė up. Krkn., *Želt-upỹs* up. Krk. Plg. liet. *Želtosìjos* pv. Km., lat. *Zelta bedre* up., *Zelta* pv., *Zę̀lta* pv., *Zę̀lta plava* pv. (LVK). Sietina su liet. *žel̃tas* „geltonas" (LKŽK); plg. lat. *zę̀lts* „auksas" (LVV IV 706).

Žélva up. Kš., up. Žl., *Želvis* ež. Trgl., *Žélvos* ež. Ktk., *Želvýkštis* ež. Mlt. Plg. liet. *Žel̃v-a-balė* pv. Gž., *Žélvė* pv. Trš., *Želvẽ* pv. Bbl., lat. *Žèlvas* mš., pv. (LVK). Iš liet. *žel̃vas* „žalsvas" (DLKŽ). Dar žr. *Zélva.*

Žemaĩčių upẽlis Zp.: *Žemaĩčiai* k. dalis.

Žemaĩtkiemio ẽžeras Žmt.: *Žemaĩtkiemis* mstl.

Žemãlė up. Rdn., *Žẽm-upis, Žem-upãlis* up. Krtn. Plg. liet. *Žemãlė* pv. End., *Žemàsis* pv. Krsn., *Žemàsis raĩstas* Aln., lat. *Zemīte* dr., *Zem-up* up. (LVK). Sietina su liet. *žẽmas, -à* „slėnus" (DLKŽ), lat. *zęms* „žemas" (LVV IV 712).

Žemãl-upis up. Trk. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Žemãlė.*

Žemẽda up. Klm. Plg. liet. *Žemėda* b. Akm. Galbūt tai sudurtiniai vietų vardai – iš liet. *žẽmė* ir *ė́sti (ė̃da)* „griaužti, plauti vandeniui". Gal tai būta vietų, kur žemes „išėdė", išplovė vanduo ar pan.

Žem-ė̃-perša up. Krkn., *Žem-ó-perša* up. Šd. Plg. liet. *Žem-ė̃-peršas* upės krantas Pn., *Žem-ė̃-perša* b. Sml., *Žem-ė̃-peršas* pv. Rz. Galbūt būta fiziografinio termino **žem-ė-perša* ar pan., plg. liet. *žẽmė* ir *próperša* „neužšalusi lede vieta; prasiskyrusi tarp debesų

vieta; retesnė vieta miške“ (DLKŽ) – dar žr. *Parsvētas*.

Žem-ẽ-plėša up. Prnv. Tai, matyt, panašios kilmės, darybos bei reikšmės hidronimas kaip ir *Žem-ė-perša* up. Krkn. < liet. *žẽmė* ir *pró-plėša* „praplyšusi vieta“, *plýšti* „skilti į dalis“ (DLKŽ).

Žémgrinda up. Kl., *Žémgrindo upãlis* Plt. Plg. liet. *Žémgrinda* plk. Žr., pv. Akm., pv. Krž., plk. Užv., *Žemgrindaĩ* pv. Skd., lat. *Zemgrīda* up., pv. (LVK). Matyt, iš liet. *žémgrindas* „per pelkę išgrįstas kelias“ (DLKŽ), lat. *zemgrîda* „t. p.“ (LVV IV 710).

Žẽmių Tiltẽlis up. Gr. Matyt, iš atitinkamo kokios kitos vietos, greičiausiai pylimo ar pan., vardo, plg. liet. *Žẽmių tìltas* pylimas Stk.

Žemóji Gérvė up. RdN. Iš liet. *žẽmas, -à* > *žemóji* ir *Gérvė* up. Ten pat up. *Aukštóji Gérvė*.

Žemóperša up. Šd. – žr. *Žemẽperša*.

Žendagỹs up. Mšk. Matyt, iš **Žem-dagys* < liet. *žemdagỹs* „miško degimas“ (LKŽK). Plg. liet. *Žémdaga* plk., l. Krš., *Žémdagas* b. Sk.

Žẽpla up. Šr. Pamatinė lytis kelia abejonių – gali būti ir *Žeplà*. Ten pat *Žeplà, Žẽpla* pv., rst., vs. Kilmė visai neaiški. Yra pamato manyti, kad tai suslavinta (sulenkinta lytis iš **Repla* (ar **Rėpla*), plg. *Repla* dv. (BTSR?, – SG IX 620), lenk. *Rzeplin* k., *Rzeplino* k. (Spis, p. 1004).

Žerbuvà ež. Tt. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt vėlesnis perdirbinys iš **Žebruva*. Dėl *žebr-* toliau žr. *Žẽbrė*.

Žerẽlis up. Šl. Plg. liet. *Žerẽlė* pv. Sml., lat. *Zer-upe* (LVK), jeigu, žinoma, šis lat. upėvardis nėra iš **Zver-upe* ar pan. Įmanomas ryšys su liet. *Žãras* up. Akm. Bet greičiausiai sietina su *žėrėti* „spindėti, blizgėti“ (DLKŽ).

Žežiebrà ež. Mlt., *Žežiebrà* up. Mlt. Greičiausiai tai reduplikuotinis hidronimas, kurio ankstesnė lytis galėjo būti kiek kitokia – greičiausiai **Žežebra*, **Žiežebra* ar pan., plg. XIX a. pabaigos *Žeżabry* ež. (SG XIV 789). Tada *že-* būtų iš **žebr-*, kaip ir antrasis dėmuo (*žiebr-* < **žebr-*). Toliau sietina su *Žẽbrė* up. Švnč.

Žiaũk-upis up. Prk. Pirmasis sandas iš kaimo vardo *Žiaũkos*.

Žiáunė, *Žiáunis* ež. Krž. Plg. liet. *Žiaunė* (t. *Žóvna*) pv. Pbrd., *Žiaunẽlė* sala Pn. Galbūt sietina su liet. *žiaunẽ* „duonos kepalo kampas, žiauberė̃“, *žiáuna* „žandikaulis“ (toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1302–1303). Tai būtų konfigūracinės reikšmės hidronimas.

Žiaurỹs ež. Švnč., *Žiaũr-upis* up. Srv. Galbūt iš liet. *žiaurùs* „žiaudrus, žvarbus; nuožmus, negailestingas“ (DLKŽ). Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 380.

Žibà, *Žibãlė* up. Plng., *Žibùlė* ež. Lbv., *Žìbilas* up. Lbg. Plg. liet. *Žìb-a-raistis* rst. JnšM., *Žibančióji* pv. Vs., *Žibẽnai* b., mš., *Žìb-ragis* pv. Pgg. Galbūt sietina su liet. *žibėti* „švytėti atmušama šviesa, blizgėti, spindėti“, *žibùs* „blizgus, spindintis“ (DLKŽ) ir pan. Dar žr. V. Toporov, 1973 a, p. 52.

Žibikų̃ ùpis Trk. (kitas Piẽvio vardas): *Žibikaĩ* k.

Žìčkaus iñtakas up. Jrb. Iš avd. *Žìčkus*.

Žydẽliškių upẽlis Km.: *Žydẽliškės* dr.

Žydỹnė up. Ds., *Žỹdiškės* up. Jž., *Žỹd-a-upis* up. Žmt., *Žỹd-ežeris* ež. Brž., *Žỹd-grabė* up. Kps., *Žỹd-pinigis* up. Slč., *Žỹd-ravis* up. Klm., up. Rs., *Žyd-ravỹs* up. Jsv., *Žỹd-revis* up. Brš., *Žỹd-robatė* up. Pmp. (Robatos int.), *Žỹd-upelis* up. Bsg., *Žỹd-upis* up. Prk., up. Slč. ir kt., iš viso 5, *Žyd-ùpis* up. Lap., *Žỹdo upẽlis* Pnm. Vietovardžių su šaknimi *žyd-* Lietuvoje yra be galo daug. Sakysim, žinoma apie 100 vietovardžių *Žỹd-pievė*, apie 60 – *Žỹd-balė* ir t. t. Dažni jie ir latvių vardyne, plg. lat. *Žīda mežs* mš., *Žīda bẽrzi* pv., *Žīda kakts* pv., *Žīdene* pv., *Žīdupīte* up. ir t. t. (LVK).

Dauguma vietovardžių, ypač mikrotoponimų su *žyd-*, matyt, kilę iš etnonimo liet. *žỹdas*, lat. *žīds* „der Jude". Tokią prielaidą paremtų ir ta aplinkybė, jog nemaža dalis mūsų vietų vardų su *žyd-* yra, tam tikra prasme, motyvuoti, turi savo kilmės akstinus, yra vienaip ar kitaip susiję su žydais. Bet kai kurie vietovardžiai su *žyd-* gali ir nieko bendra neturėti su etnonimu *žỹdas* – jie gali būti susiję su žydėjimo, žiedų (gėlių) ar pan. reikšmėmis (žr. *Žiedẽlis*). Tik atskirti, kada vietovardis kilęs iš etnonimo *žỹdas* ir kada – iš *žydėti* ar pan., beveik neįmanoma.

Žỹdmargis up. Stk. Iš lauko vardo *Žỹdmargis* l., kuris yra iš *žỹdas* ir *márgas* „žemės matavimo vienetas, lygus apie 0,5 ha" (DLKŽ).

Žỹd-mušis up. Krk. Galbūt iš kitos vietos vardo **Žydmušis (žỹdas* ir *mùšti)*, plg. liet. *Žỹdmušis* buvusi karčema Pšl., krm. Jnk.

Žỹdpjaunis up. Grk. Iš pelkės vardo *Žỹdpjaunis*.

Žỹdraistis up. Vlkj. Iš balos vardo *Žỹdraistis*.

Žiedẽlis ež. Plt., ež. Žž., *Žied-ùpė*, *Žied-ùpis* up. Krk., up. Pnt., *Žied-upỹs* up. Jsv Plg. liet. *Žiedẽlis* rst. Jnk., mš. Žl., *Žíed-lieknis* pv. Mšk., lat. *Ziêda grava* grv., *Ziêda urga* up., *Ziedaine* pv., *Ziedene* up., *Ziêdupji* k., *Ziedu līcis* pv. (LVK). Iš liet. *žíedas* „augalo dauginimosi organas (flos); spalva(ryt.)" (DLKŽ), lat. *ziêds* „žiedas, gėlė" (LVV IV 739), plg. lat. *ziêdupīte* „upė, tekanti per žydintį slėnį (?)" (ten pat, 741).

Žíegas ež. Ds. (ir *Žiegẽlė* up. Ds., *Žiegẽlis* ež. Ds.). Kilmė neaiški. Gali būti, kad šaknis *žieg-* yra šaknies *žyg-* (žr. *Žỹgis*) apofoninis variantas. Dėl *žieg-* : *žyg-* plg. liet. *šliẽti* : *šlýti* ir pan. (V. Urbutis, 1971, p. 74). Bet greičiausiai sietina su *Žáigis* up. Krš. – plg. lat. *zaigs* „žibantis, spindintis".

Žiẽgždris ež. Lkč., *Žiegždrẽlis* ež. JnšM., *Žiẽgžd-upis*, *Žiegzdr-upė* up. Dg., *Žiẽzdris*, *Žiẽzdis* ež. Žr., *Žiẽzdrė*, *Žiẽzdė*, *Žiẽzd-upis* up. Varn., *Žiẽzdras* ež. Lkm. (ir *Žiezdrẽlis* ež. Lkm.). Iš liet. *žiẽgždras*, *žiegždrà*, *žiẽzdras* ir pan. „žvirgždas, žvyras, rupus smėlis".

Žiegžmarẽlė up. Trgn., *Žiegžmãris*, *Žiežmãris* ež. Trgn.– žr. *Žiežmuõ*.

Žiẽmiškis Dysnų ež. dalis Dkšt. (ten pat pieva *Žiẽmiškės*). Greičiausiai iš *žiemiaĩ* „šiaurė" (DLKŽ).

Žiẽmragis up. Kv. Iš pievos vardo *Žiẽmragis*, kuris greičiausiai yra iš liet. *žiemiaĩ* „šiaurė" ir *rãgas* „kampas".

Žiepjaunis up. Rs. Galbūt iš **Žiem-pjaunis*, plg. *Žiempjovỹs* pv. Gdž.

Žiẽzdė, *Žiẽzd-upis* up. Varn., *Žiezdis* ež. Žr. – žr. *Žiẽgždris.*

Žiẽzdras ež. Lkm. – žr. *Žiẽgždris.*

Žiežmuõ ež. Onš., *Žiežmójus, Žižmójus* up. Pg., *Žiežmarà* up. Žsl. (ir *Žiežmarẽlė* up. Žsl.), *Žiežmãrė* up. Žž. Čia, matyt, minėtina ir *Žiežmãris, Žiegžmãris* ež. Trgn. (ir *Žiegžmarẽlė* up. Trgn.). Plg. liet. *Žiežmárka* grv. Pž. (suslavinta iš **Žiežmara* ar pan.). Atrodo, visais atvejais galima skirti šaknį *žiežm-*, kuri galbūt su determinantu *m* padaryta iš šaknies *žiež-*. Ją būtų pamato sieti su liet. *žiežti* „urgzti, niurnėti, bambėti, pykti“, *žiežara* „niurzgus, vaidingas, pikčiurna, piktas žmogus; ragana, burtininkė“ (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1308; J. Prinz, 1970, p. 381). Kai dėl hidronimų su *žiežmar-*, tai juos galima vesti tiesiai iš liet. *žíežmara* „žiežula, pasakų ragana, burtininkė“ (DLKŽ). Dar žr. *Žižmà.* Tai būtų piktumo reikšmės hidronimai, kurie žinomi daugelyje ide. kalbų, plg. liet. *Pìkt-upis* up. Šll. *(pìktas)*, rus. *Лютка* (: *лютый* „piktas“ – žr. V. Toporov, O. Trubačiov, 1962, p. 216) ir t. t.

Žiežùlis ež. Ktk., ež. Sem., ež. Vrn., *Žiežulìnis* ež. Ant., ež. Dkšt. ir kt., iš viso 4, *Žiežulnà* up. Trgn., *Žiežulnỹs* ež. Trgn. Iš liet. *žiežulẽ* „tokia žuvis, mekšras“ (DLKŽ).

Žỹgdaubis up. Grg. Matyt, iš kokios kitos vietos (daubos ar pan.) vardo **Žygdaubis.* Dar žr. *Žỹgiškė.*

Žỹgis up. Rt. Kilmė ne visai aiški. Jeigu nėra asmenvardinis upėvardis (žr. *Žỹgdaubis*), tuomet būtų galima sieti su liet. *žỹgis* „kelionė, ėjimas“, *žygiúoti* „keliauti, žygį daryti“. Toliau – su *žeñgti* „eiti, žingsniuoti“ ir pan. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1308). Dėl tokios semantikos plg. *Žiglà* up. APnm., *Žangà* up. Sml.

Žỹgiškė up. Kv. Priesagos *-iškė* vedinys iš avd. *Žỹgas, Žỹgus.*

Žiglà ap. APnm. Galbūt sietina su liet. *žyglùs* „greitas, miklus, guvus“ (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1308). Dėl semantikos plg. *Žỹgis* up. Rt.

Žìlė up. Vdk., *Žìl-upis* up. Gž., *Žýlė* up. Šll., *Žylẽ* up. Vrn., *Žýl-upis* up. Kltn., up. Šl. ir kt., iš viso 4. Plg. lat. *Zilupe* up., *Zilūzis* ež., *Zilais strauts* up., *Zilā pv., Zilija* pv., *Zilaîs kalns* kln. (LVK). Galbūt sietina su liet. *žìlas* „baltas, nubalęs“, *žìlti* „darytis žilam“, *žỹlis* „žilumas“ (DLKŽ), lat. *zils* „žilas“ ir t. t. (žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1308). Dar žr. I. Duridanov, 1969, p. 78. Ar čia tiktų minėti ir lat. *Zīlupe* up., *Zīlene* pv., *Zīlenes* mš., *Zīliņš* gn. ir pan. (LVK), ne visai aišku, nes šie lat. vietų vardai gali būti siejami ir su lat. *zīle* „zilė“, *zīle* „vyzdys; gilė; riebalų akutė“ ir pan. (LVV IV 732–733).

Žilìnčiškių ežeras Auk.: *Žilìnčiškės* k.

Žìlmas ež. Rim. (ir *Žilmáitis* ež. Rim.), *Žilmà* up. Rim. Matyt, sietini pirmiausia su lat. *žilms* „neraiškus, neišraiškus (apie akis); paikas, kvailas, nedrąsus“, *žilma* „pusiau aklas“. Šie žodžiai vedami iš lat. *žilbt* „apakti“ (LVV IV 810), plg. liet. *žlìbti* „akti, žabalti“ (DLKŽ) – toliau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1309. Dėl semantikos plg. *Ãklas* ež. Lbv. Antra vertus, gali

būti, nors tai mažiau įtikima, ir spalvos reikšmės vietų vardai, sietini su liet. *žìlas* (žr. *Žìlė*), lat. *zeļme* „žaliuojanti žolė arba javai" ir t. t. (plačiau žr. I. Duridanov, 1969, p. 33; to paties, 1972, p. 233).

Žìl-upis up. Gž., *Žýl-upis* up. Kltn. ir kt. – žr. *Žìlė.*

Žilvià up. Mrs. Plg. lat. *Zil̃va* k. (LVK). Iš liet. *žìlvė, žìlvis* „žilvitis" (LKŽK).

Žilvitỹnė up. Čk., up. Slč., *Žilvitìnis* up. Tl., *Žilvìč-iupis* up. Slm., *Žilvìčių upẽlis* Šd., *Žilvỹtė* up. Šlv. (šis upėvardis gali būti kilęs iš liet. *žilvỹtė* „vieta, kur auga žilvičiai"). Iš liet. *žilvìtis* „baltasis gluosnis; gluosninių šeimos plonomis ilgomis šakelėmis medis (Salix viminalis)" (DLKŽ).

Žindulių̃ ẽžeras Mšg.: *Žinduliaĩ* k.

Žióbrikis up. Pž., *Žióbriškė* up. Grl., *Žióbra, Žobrà* up. Šlv. Iš liet. *žióbris* „tokia gėlųjų vandenų žuvis (Vimba vimba)" (DLKŽ).

Žióčia up. Srj. – žr. *Ánga.*

Žiõgis up. Lkv., up. Pgg. ir kt., iš viso 7, *Žiõgis* ež. Gl., *Žiogỹs* up. Alvt., up. Pgg., up. Trg., *Žiogỹs* ež. Šlu., *Žiogẽ* up. Šmk., *Žióginis* up. Varn., *Žiogýtis* up. Grk., *Žióg-upis* up. Kv., up. Plng., *Žióg-upalis* up. End. Dažniausiai, matyt, iš liet. *žiõgis, žiogỹs* „pavasarį tekantis, vasarą išdžiūstantis upelis, vadaksnis" (LKŽK). Ryšys su liet. *žiógas* „toks šokinėjantis vabzdys, ožiukas" (DLKŽ) dėl semantikos mažiau įtikimas.

Žiõgl-upis up. Všk. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Atrodo, kad tai vėlesnis perdirbinys iš **Žiogr-upis* (žr. *Žiogrỹs*), be kita ko, ir dėl upės, į kurį Žiõglupis įteka, vardo *Ẽgl-upis* analogijos (*žiog-l-* : *eg-l-*).

Žiogrỹs up. Nj., *Žõgrė* up. Pšš., *Žõgr-upis* up. Srv., *Žiogr-upỹs* up. Bb. Plg. liet. *Žiogr-ã-kalnis* kln. Lk., *Žiogriaĩ* pv. Pgg. Matyt, sietina su liet. *žiõgris* „statinė tvora, pinučiai" (DLKŽ).

Žiõkė up. Žr. Plg. liet. *Žiõkė* pv. Als., rst. Varn., pv. Pln., pv. Kl. Iš liet. *žiõkis* „nykstančios pelkės prie upių; gili bala" (LKŽK).

Žióklanis up. Skd., *Žiókojis* up. Šl. Tai sudurtiniai upių vardai, greičiausiai iš **Žiok-klanis* (plg. *klãnas*), **Žiok-kojis* (plg. *kója*). Tuomet šaknį *žiok-* galėtume sieti su liet. *Žiõkė* up. Žr. Bet gali būti ir iš **Žiog-klanis, *Žiog-kojis* – dėl *žiog-* žr. *Žiõgis.*

Žiotẽlės 2 ež. Mlt. Plg. liet. *Žiótys* ež. dalis Šš., rst. Mrk., pv. Blnk. Iš liet. *žiótys* „upės galas, įtekėjimo vieta" (DLKŽ).

Žìrgė, *Žirgẽ* up. Dgl. Iš pievos vardo *Žìrgė.*

Žìrginės up. Žl. Iš pievos vardo *Žìrginės.*

Žìrg-upė up. Al., *Žìrg-upis* up. Krk., up. Žl., *Žìrg-upalis* up. Grg. Plg. liet. *Žirg-ã-pievė* pv. Pbs., dr. JnšM., pv. Ktk., pv. Mlt., pv. Skm., pv. Vp., pv. Vžns., *Žirg-ã-pievės* pv. Km., *Žirg-ã-pieviai* pv. Lel., *Žirg-ã-pievis* pv. Ut., pv. Kvr., pv. Gdr., *Žìrg-a-pievis* pv. Alv., *Žìrgė* pv. Ant., *Žìrginė* pv. Msn., pv. Sem., *Žirgìnės* pv. Varn., *Žìrgo pélkė, Žirgìnės* rst., pv. Žr., lat. *Zir̃gupė* up., *Zirgu dzeļme* giluma Ventoje, *Zirga gŗava* grv., *Zir̃ga tīrelis* mš., *Zir̃glīcis* pv., *Zirgu valks* gn. (LVK). Siejama su liet. *žìrgas* „gražus, puikus arklys" (DLKŽ), lat. *zir̃gs* „arklys" (LVV

IV 726 – 727) – žr. J. Otrębski, 1959, p. 27; J. Prinz, 1970, p. 381; H. Górnowicz, 1975, p. 37; F. Daubaras, 1978 b, p. 136. Šis siejimas visiškai įmanomas – plg. liet. *Žìrgo pélkė* arba lat. *Zirgu dzelme*.

Žirnajà up. Pbs., *Žirnajaĩ* ež. Pbs. (ir *Žirnajų̃ Didžiasaĩ* ež. dalis bei *Žirnajų̃ Mažasaĩ* Žirnajų ež. dalis), *Žìrnajis* ež. Trgn., *Zirnajỹs*, *Zìrnejas* ež. Antz. (sėliškas hidronimas). Plg. lat. *Zirnãji* pv., *Zirnãjs* pv. (LVK). Matyt, sietina pirmiausia su lat. *zir̃nãjs*, *zirnãja* „žirnių laukas; žirnių virkščios" (LVV IV 728), toliau – su liet. *Žìrniaupis* up. Trgn. ir pan.

Žìrn-ia-upis up. Trgn., *Žir̃n-upis* up. Sk., *Žìrn-upelis* up. Šmk. Plg. liet. *Žìrn-a-raistis* pv. Lzd., *Žìrn-ia-balė* pv. Švn., *Žìrn-ia-raistis* rst. Ut., *Žirniena* pv. Kdn., *Žirníenos* mš. Pmp., *Žirnỹnė* grv. Skdv., *Žirnių lieknas* b. Akm., lat. *Zirnis* pv., *Zir̃nīte* up., *Zìrnaitė* pv., *Zir̃ņu straũts* up., *Zirņu purvs* b., *Zirņu leja* gn. (LVK). Dauguma šių vietų vardų, matyt, yra posesyvinės reikšmės dariniai, sietini su liet. *žìrnis* „ankštinių šeimos sėjamas javas (Pisum)" (DLKŽ), lat. *zir̃nis* „žirnis" (LVV IV 729).

Žìrnis ež. Šd., *Žirnẽlis* up. Jrb. Šių hidronimų etimologinis ryšys su liet. *Žìrniaupis* (žr.) ir *žìrnis* abejonių nekelia, tačiau neaiškumų yra dėl semantikos. Gali būti, kad pagal reikšmę tai nėra augmeninės kilmės hidronimai. Siedami su apeliatyvu *žìrnis*, šiems dviem hidronimams, o ypač ežero vardui *Žìrnis*, galėtume rekonstruoti krantų formos (galbūt ežero vardui *Žìrnis* ir didumo) ar pan. reikšmę.

Žirnódagis, *Žirnãdegis* ež. Šr. Iš raisto vardo *Žirnódagis*.

Žìtkaus upẽlis Brš. Iš avd. *Žìtkus*.

Žiũpė up. Vdk. Kilmė ir daryba neaiški. Galbūt iš **Živ-upė* – toliau žr. *Živintà*.

Žiūrà ež. Kp. Jeigu nėra iš avd. *Žiūrà*, tuomet, matyt, sietina su lat. *žūra* „nešvarus, purvinas vanduo; pamazgos, paplovos, drumstas skystis; įkyrus, nesiliaujantis lynojimas, stiprus lietus, liūtis" (LVV IV 836). Plg. dar M. Vasmer, 1933, p. 32.

Žiurẽlis up. Žg. Mažybinės priesagos *-elis* vedinys iš kaimo vardo *Žiùriai* (plačiau žr. A. Vanagas, 1970 a, p. 115).

Žiūrių̃ ẽžeras Plv.: *Žiūriaĩ* k.

Žiurkeniškės Anykščių ež. dalis Žž. Atrodo, kad tai lytis, kilusi iš ankstesnės **Žiurkėniškės* < liet. *žiurkė́nas* „pelių šeimos graužikas, balėsas (Cricetus cricetus)" (DLKŽ). Neišleistinas iš akių ir įmanomas ryšys su *Žiur̃kinas* up. Mšk.

Žiur̃kinas up. Mšk. Galbūt iš liet. *žiur̃kinas* „tokia žuvis" (LKŽK). Bet žr. *Žiùrkupis* up. Šauk.

Žiùrk-upis up. Šauk., *Žiurk-upė* up. Gmb. Plg. liet. *Žiur̃kė* pv. Ar., *Žiurkìnė* sietuva upėje Erž., pv. Kltn., *Žiurkỹnė* b. Žml., *Žiùrk-pievė* pv. Zp. Galbūt iš liet. *žiùrkė* „pelių šeimos žinduolis, didesnis už pelę, žvynė; pelė" (DLKŽ). Dėl semantikos plg. *Žvỹnė* up. Kri. Nors žr. *Žiur̃kinas*.

Žiũrlaukės ùpis Trk. (kitas Piẽvio vardas): *Žiũrlaukė* k. dalis.

Žiuržmõtis, *Žiurgžmõtė*, *Žiurgžmõtis*, *Žiùrgžmotis*, *Žiùržmotis*, *Žiržmõtis*, *Žirgžmõtis* up. Šll. Ne visai aišku, kurie šių variantų yra

pirminiai, senesni, kurie antriniai, naujesni. Išsiskiria dvi jų grupės – su *žiur(g)ž-* ir *žir(g)ž-*. Kaimo vardas dabar oficialiai yra vartojamas *Pã-žiuržmotis*. Šaknies varijavimas, atrodo bus susijęs su tarmės ypatybėmis – Šilalės apylinkėse *žiur-* ir *žir-* ištariama gana panašiai. Senesni užrašymai, nors irgi įvairuoja – plg. 1904 m. *Žirgžmôtų upė* (Vaižgantas, X 60) ir XIX a. pabaigos *Żyrzmota* (**Žiržmota?*) up. (SG XIV 899), vis dėlto rodytų pirmesnę šaknį buvus *žir(g)ž-*. Būtent taip buvus patvirtintų ir *Žižmà* up. Rdn., kurios variantas žinomas ir su *žiuž-*: *Žiužmà*. Šiose apylinkėse žodžio pradžios *ži-* ir kitais atvejais dažnai virsta į *žiu-*, plg. *žiubẽti* „žibėti", *žiùbalas* „žibalas", *žiuburỹs* „žiburys" (V. Vitkauskas, 1976 a, p. 457). Taigi upės vardo *Žižmà* variantas *Žiužmà* yra neabejotinai vėlesnis, antrinis.

Vadinasi, etimologinis šaknies variantas bene bus buvęs su balsiu *i* – *žir(g)ž-*. Šio varianto priebalsis *g*, tiesa, fakultatyvinis, taip pat, matyt, vėlesnis, atsiradęs pagal kitus hidronimus ir šiaip vietovardžius su *žirg-* (žr. *Žìrgė*). Galbūt netgi priebalsis *r* yra tokiu pat būdu atsiradęs. Vadinasi, kamieno **žirgžm-* du priebalsiai (*r* ir *g*) yra kamienų *žirg-* ir *žižm-* kontaminacijos rezultatas.

Šaknį *žižm-* toliau galima sieti su *Žižmà* up. Dv. ir pan.

Žiùžiškė up. Vlkj. Iš kalno vardo *Žiùžiškė*.

Živintà up. Kš. Plg. lat. *Živ-upe* up., *Zivęn* ež., *Zivju ezeriņš* ež. (LVK). Matyt, sietina su liet. tarminiu žodžiu *živẽ*, *živìs* Zt. „žuvis", kuris atitinka lat. *zivs* „žuvis" (LVV IV 730) – plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1323. Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 39.

Žyzdrẽ, *Žyzdrỹs* up. Šlv. (ir *Akmenìnė Žyzdrẽ* up. Šlv., *Medìnė Žyzdrẽ* up. Šlv.). Plg. liet. *Žizdrỹnė* dr. Nm., *Žizdrìnė* l. Pgg. Iš liet. *žìzdras* „žvirgždas" (DLKŽ).

Žižmà up. Dv., up. Onš., up. Šlčn., *Žižmà*, *Žiužmà* up. Rdn. (dėl *Žiužmà* žr. *Žiuržmõtis*), *Žìžm-ia-griovis* up. Všk. Plg. lat. *Zizma* up. (J. Endzelin, 1934, p. 150), *Zizmas* plk. (LVK). Galbūt sietina su šaknies *žiežm-* hidronimais (žr. *Žiežmuõ*). Tokiam siejimui pritartų ir upės vardo *Žiežmójus* Pg. variantas su balsiu *i* šaknyje – *Žižmójus*. Toliau, atrodo, būtų pamato ieškoti ryšio su liet. *žìžė* „pikčiurna", *žiùžė* „pikčiurna", *žiùžis* „susuktas koks skarinys mušti" (DLKŽ). Plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1316–1317. Taigi šaknies *žiežm-* ir *žižm-* hidronimai būtų panašios ir reikšmės. Dar žr. J. Prinz, 1970, p. 381.

Žlãgatas up. Šv. Ten pat pieva *Žlãgatas*. Galbūt sietina su liet. *žlagsẽti*, *žlegsẽti* „čiurkšėti", *žlegẽti* „varvėti, tekėti" (DLKŽ). Bet plg. ir liet. *žlãgas* „švylys" (LKŽK).

Žlauktà up. Šlčn. Matyt, iš **Žlaugta*. Plg. liet. *Žlaũktis*, *Žlaũktė* plk. Rm., lat. *Zlàuga* b. (LVK). Sietina su liet. *žlaũgtas* „koks nors šlapias, įmirkęs daiktas", *žliaũgti* „be perstojo lyti, pilti; smarkiai tekėti, bliaukti" (DLKŽ) ir pan.

Žliubų̃ upẽlis Km. (kitas Añtupio vardas): *Žliubaĩ* k.

Žliũgis up. Vkš. Plg. liet. *Žliũgės* pv. Srj. Iš liet. *žliũgas* „purvynas, liūnas" (DLKŽ).

Žobrà up. Šlv. – žr. *Ž i ó b r i k i s*.

Žõgrė up. Pšš., *Žõgr-upis* up. Srv. – žr. *Žiogrỹs.*

Žolìnis ež. Dkšt., *Žõl-iupis* up. Dkšt., *Žõl-upis* up. Lkš. Iš liet. *žolẽ* „plonu žaliu stiebeliu augmuo; masė tokių augmenų" (DLKŽ).

Žolovỹnė ež. Lap. Pamatinės lyties autentiškumas abejotinas. Gali būti vėlesnis perdirbinys iš **Žolio-vynė*, **Žaliojynė* ar pan. Tuomet būtų sietina su *žolẽ* arba *žãlias, žalióji* ar pan. – žr. *Žolìnis* ir *Ža-lẽlis.*

Žož-upalis up. Ms. Galbūt tarmybė iš **Žiuž-upalis.* Dėl *žiuž-* plg. liet. *žiùžė* „pikčiurna" ir pan. – plačiau žr. *Žižmà, Žiuržmõtis.*

Žulnà up. Dj. Plg. liet. *Žul̃nos* pv. Pmp. Galbūt vestina iš liet. *pa-žulnùs, nuo-žulnùs* „nuotakus, nuolaidus" (DLKŽ) ar pan.

Žùpė, *Žùpis* up. Grg., *Žùpelis* up. Rod. Greičiausiai iš **Žu-upė*, **Žu-upelis*, kur *žu-* yra priešdėlis (A. Vanagas, 1970 a, p. 225): *žu- < ažu- < (užu-)* ir *ùpė.*

Žuvinčių̃ ẽžeras Glv.: *Žuvin-čiaĩ* k.

Žuvìnė up. Krtv., *Žuvìnė* ež. Gl., *Žùvintas* ež. Ktk., ež. Smn., *Žuvintẽ, Žuvintà* up. Glv., *Žuvẽlių upẽlis* RdN. Iš liet. *žuvìs, žuvẽlė* „žiaunomis kvėpuojantis, šaltakraujis stuburinis vandens gyvūnas (Piscis)" (DLKŽ). Dar žr. P. Skardžius, 1973, p. 39.

Žvaigždón-upis up. Prn. Plg. liet. *Žvaigždùtė* pv. Lbv., *Žvaigžd-ã-pievė* pv. Slk., lat. *Zvaigznīte* pv. (LVK). Kilmė kelia ir abejonių, nes kai kurie šie vietų vardai gali būti kilę ne tiesiog iš liet. *žvaigždẽ*, lat. *zvàigzne* „žvaigždė", o iš išvestinių žodžių. Antai lat. pievos vardas *Zvaigznīte* greičiausiai sietinas su lat. *zvaigznīte* „trientalis europaea" (LVV IV 762). Ir liet. pievų vardai *Žvaigždùtė, Žvaigžd-ã-pievė* gali būti „augalinės" kilmės, plg. liet. *žvaigždikė* „planktoniniai dumbliai (Micrasterias)" (LBŽ I 221), *žvaigždutė* „pelkinė mandraunìnkė (Parnassia palustris)", *žvaigždenis* „žliūgė (Stellaria media)" (A. Jonaitytė, 1976, p. 56), *žvaigždėtis* „žvaigždanyžius (Illicium)" (LBŽ I 177) ir pan. Tad galbūt ir upės vardas vestinas ne tiesiog iš *žvaigždẽ*, o iš kokio nors augalo pavadinimo – plg. kad ir *žvaigždū̃nė* „toks karšulinių šeimos augalas (Scabiosa)" (DLKŽ).

Tai, žinoma, nereiškia, jog Lietuvoje nėra vietovardžių, vestinų tiesiog iš *žvaigždẽ.* Visiškai aiškus šitokios kilmės mikrotoponimas yra, pavyzdžiui, *Žvaigždẽ* spindžių susikirtimo vieta miške Gl. < *žvaigždẽ.*

Žvaĩr-upis up. Klm., *Žvair-upỹs* up. Btg. Plg. liet. *Žvaĩr-a-balė* pv. Jž., *Žvaĩr-a-raistis* rst. Dg. Matyt, sietina su liet. *žvaĩras, žvairùs* „kuris netiesiai žiūri" (DLKŽ).

Žvakùtė up. Šmk. Plg. liet. *Žvãkinės* pv. Vrn. Galbūt sietina su liet. *žvãkė* „riebalinės medžiagos cilindrėlis su dagčiu viduryje, vartojamas pasišviesti" (DLKŽ). Upės vardo *žvakùtė* reikšmė galėjo būti susijusi su tiesumo ar pan. sąvoka, plg. liet. *tiesus kaip žvakė.*

Žval̃ginis, *Žvalgìnis* up. Kl. Plg. liet. *Žval̃g-upis* k. Klm. (matyt, iš dabar nebežinomo upės vardo **Žvalg-upis*), *Žvalgỹnė* vs. Rz., *Žvalg-a-raistis* rst. Skm., *Žvalgas* kln. Šlv., *Žvalgų̃ kálnas* Trg. Galbūt šie vietų vardai susiję su istorinėmis vietovėmis, kuriose buvo senovės lietuvių žvalgymo, apžval-

gos, signalizavimo punktai, kur būdavo žvalgai ar pan. Dėl tokios semantikos hidronimų žr. *Sargũtė*. Rytprūsių *Schualg* up. Gld. siejama taip pat su liet. *žvelgiù*, *žvalgýti* (G. Froelich, 1930, p. 67).

Žvarantà up. Čk., *Žvãrilas* up. Grz. Toliau galbūt sietina su liet. *Žvér-n-a* up. Dbg., *Žvérnas* ež. Dbg. ir *Zver-sà*, *Žver-sà* up. Pž. Galbūt šaknys *žvar-*, *žver-* galėjo turėti šviesumo, spindesio ar pan. reikšmę, kurią galima būtų atsekti iš lat. *zvęruôt* „rusenti, žėrėti, spindėti, švytėti, mirgėti", *zvęrs* „žėrintis, švytintis, spindintis" (LVV IV 773), *zvirêt* „mirgėti, žėrėti, žibėti, švytėti" (P. Skardžius, 1973, p. 39), liet. *žvyrúoti* „mirgėti, ribėti" (E. Fraenkel, 1962, p. 1329).

Žvar̃balas up. Mšk. Galbūt iš liet. *žvarbùs* „šaltas, šiurpus, aštrus, skaudus", *žvar̃bti* „stingti, šalti", *žvarbà*, *žvar̃bis* „žvarbumas, šaltis, šiurpulys" (DLKŽ).

Žvar̃kulis up. Klm. Kilmė ne visai aiški. Jeigu ši lytis pasirodytų tikra, tuomet tai būtų sudurtinis žodis: *Žvar̃-kulis* (dėl *žvar-* žr. *Žvarantà*, dėl *kul-* – *Kulẽ*). Bet gali būti, kad *Žvar̃kulis* yra vėlesnis (substitucinis) perdirbinys iš **Žvar-gulis*, plg. lat. *Zvar̃gulis* ež., *Zvãrguli k.* (LVK). Šie lat. vietų vardai bene bus iš lat. *zvãrgulis* „toks augalas, žvangutis, barškutis; skambalas, varpelis" (LVV IV 768), plg. liet. *žvagulis*, *žvagris* ir pan.

Žvẽglis up. Užp. Pamatinė lytis greičiausiai netiksli, atsiradusi iš *Žvieglỹs*, t. *Žvėglỹs*. Kad šaknis turėjo diftongą *ie*, rodo ten pat esančio miško vardas *Žviẽgliškis*.

Lytis *Žvieglỹs* galėtų būti siejama su liet. *žviẽgti* „rėkti, kaukti, čypti", *žvieglỹs* „kas vis žviegia, kas vis rėkia" (DLKŽ).

Žvejõnė up. Klp. Greičiausiai iš liet. *žvejóti* „žuvis gaudyti, žuvauti, žūklauti" (DLKŽ).

Žvelesỹs up. Šv., *Žvelsà* up. Grg. (ir *Žvelsãlė* up. Grg.). Nėra neįmanomas ryšys su lat. *zvel̃t* „varyti, judėti į priekį; versti, volioti", toliau – su liet. *žvalùs* „gyvas, vikrus, žvitrus" (žr. LVV IV 770). Bet bene įtikimiau gretinti su liet. *žvìlti* „blizgėti", *žvilùs* „žvilgantis" – DLKŽ, lat. *zvilnêt* „liepsnoti, plėvoti, žėruoti", *zviļš* „spindintis, švytintis, žėrintis" (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1328).

Žvěrė up. Šll., *Žvěr-upė* up. Ign., *Žvěr-upis* up. Sml., up. Vb., *Žvěr-upis*, *Žvėr-upỹs* up. Čk. Iš liet. *žvėrìs* „laukinis gyvulys" (DLKŽ).

Žvėriñčius up. Erž., up. Kdl. ir kt., iš viso 6. Plg. liet. *Žvėriñčius* b. Ob., pv. Lg., pv. Žsl., b. Lkm. ir kt. Iš liet. *žvėriñčius* „žvėrynas".

Žvernà up. Dbg., *Žvérnas* ež. Dbg. – žr. *Žvarantà*.

Žvỹg-upis, *Žvyg-upỹs* up. Km. Siejimas su liet. *žvỹgauti* „žvingauti, žviegti" (DLKŽ) kelia ir abejonių, nors šiaip jis būtų įmanomas – dėl tokios semantikos plg. *Žvẽglis* < *Žvieglỹs* up. Užp. Atrodo, bene įtikimiau gretinti su *Žvỹgė* pv. Rs., kurį būtų pamato sieti su žemaičių žodžiu *žvygulỹs* „spindesys, mirgesys, žvilgesys", *žvỹguliuoti* „spindėti, žvilgėti", lat. *zvĩguļuôt* „t. p." (plačiau žr. E. Fraenkel, 1962, p. 1328). Dėl semantikos plg. *Žvil̃gė* pv. Lap. Lat. *Zvidze* up. (LVK) taip pat gali būti panašios reikšmės, plg. lat. *zvidzêt* „spindėti, žėrėti, žėruoti" (LVV IV 774).

Žvìkė up. Kp., *Žvikìnė* up. Lkš. Plg. liet. *Žvìkė* pv. Antz., pv. Šd., *Žvìk-a-raistis* mš. Brb. Ar gali būti siejama su liet. *žvìkė* „alaus statinėje, šulėje apvali skylė; jos kamštis, volelė" (DLKŽ), neaišku. Šis liet. kalbos žodis, matyt, bus latvizmas, plg. lat. *zviķis, sviķis* „volė statinėje, kaištis" < mnd. *swick* (LVV IV 775). Kaimų vardai *Žvikaĩ, Žvikẽliai* greičiausiai yra asmenvardiniai, plg. liet. pvd. *Žvìkas*: *žvìkė* „gyva, judri, žvali mergaitė, berniukas ar pan.", *žvìkas* „neramus", *žvìkinas* „žvalus", *žvìkinti* „neduoti ramybės, kelti", *žvitrùs* „gyvas, judrus" (LKŽK). Tolesnė etimologija neaiški, nes nežinoma, ar žodis *žvìkė* „skylė, kamštis" (latvizmas resp. germanizmas) ir žodžiai *žvìkė* „gyva(s)", *žvìkas* „neramus", *žvìkinas* „žvalus", *žvikrùs* „gyvas, judrus" yra vienos, ar skirtingos kilmės. Vis dėlto atrodo, kad pastarieji apeliatyvai atskirtini nuo latvizmo resp. germanizmo *žvìkė* ir sietini su liet. *žvitrùs* „gyvas, vikrus, žvalus" (DLKŽ) ir pan. Tada upės vardas *Žvìkė* (gal ir *Žvikìnė*) turėtų srovės greitumo, sraunumo ar pan. reikšmę.

Žvỹnė up. Kri. Plg. liet. *Žvina* (?) pv. Kltn., *Žvýn-a-balė* b. Lp., *Žvynė̃* pv. Aln. Ne visai aišku, ar sietina su liet. *žvýnė* „žiurkė" (dėl tokios semantikos plg. *Žiùrkupis* up. Šauk.), ar su *žvýnas, žvỹnas* „raginė dalelė ant žuvų odos, sriegas" (DLKŽ). Pastarasis siejimas semantiškai atrodo kiek mažiau motyvuotas, ypač turint galvoje, kad yra vandeninių pelių, žvynių.

Žviñgė up. Krtv., *Žvingỹs* ež. Ktk. Plg. liet. *Žviñgė* plk. Lk., *Žviñg-ia-šilis* mš. Onš., *Žviñgiai* mstl. Šilalės r. Galbūt šie vietų vardai, ypač hidronimai, sietini su lat. *zviñgt* „mirkti, vandenyje gulėti, būti", *zvingels* „šlapias medis" (LVV IV 776). Kiti ryšiai – su liet. *žvìgti, žviñga* „pluoštui lipti, čižti", *žvìngauti* „žvengti" (DLKŽ) ir pan., – nors ir nėra neįmanomi, bet atrodo mažiau įtikimi.

Žvìrblis up. Gdr., up. Rdn., *Žvìrblis, Žvirblỹs* up. Vlkj., *Žvìrbl-upis* up. Jnk., *Žvìrbl-upis, Žvirbl-upỹs* up. Kp., *Žvìrblio ežerẽlis* Km. Dažniausiai, matyt, iš liet. *žvìrblis* „toks kikilių šeimos paukštelis (Passer)" (DLKŽ). Nors kartais gali būti ir iš avd. *Žvìrblis.*

Žvyrẽlis ež. Jrb., *Žvyrýnas* ež. Ut., *Žvỹr-upis* up. Srd., up. Šd. Iš liet. *žvỹras* „rupus smėlis, žvirgždas", *žvyrýnas* (DLKŽ).

Žvirgzdė up. Lbg. Plg. liet. *žvir̃gzdas* „žvirgždas".

Žvir̃gždas up. Kp., *Žvir̃gždė* up. Kps. (ir *Žvirgždùkas* up. Plv.), up. Krkn. ir kt., iš viso 7, *Žvirgždỹs* ež. Užp. (ir *Žvirgždẽlis* ež. Užp.), *Žvirgždinė* up. Rud., *Žvir̃gždinis* up. Jnšk., *Žvirgždinỹs* up. Šl., *Žvir̃gžd-upis* up. Tt. Iš liet. *žvir̃gždas* „žvyras, upės dugne akmenukai" (DLKŽ).

Žvyrỹnas ež. Ut. – žr. *Žvyrẽlis.*

Žviriñčius up. Btg. Matyt, vėlesnis perdirbinys iš **Žvėrinčius* – žr. *Žvėriñčius.*

Žvỹr-upis up. Srd., up. Šd. – žr. *Žvyrẽlis.*

Žvir̃zdė up. Nmk., *Žvir̃zd-upis* up. Dr., up. Yl. Iš liet. *žvir̃zdas* „žvirgždas" (LKŽK).

Žvìzdrė up. Kl., *Žvizdrỹnė* ež. Šlu., *Žvizdr-ã-upis* up. Plt. Iš liet. *žvìzdras* „smulkus žvyras" (DLKŽ).

Vanagas A.

Va247 Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas = Этимологический словарь литовских гидронимов = Etymologisches Wörterbuch der litauischen Hydronyme.— V.: Mokslas, 1981.— 408 p.

A n t r a š e: LTSR MA, Liet. k. ir literatūros in-tas. Dalis teksto lygiagr. rus., vok. Bibliogr. p. 16—34.

Hidronimų etimologinis žodynas — pirmasis baltų kalbotyroje. Jame nagrinėjama lietuvių upių ir ežerų vardų kilmė. Lietuviški hidronimai lyginami su etimologiškai giminingais kitais lietuvių toponimais, su latvių, prūsų, kitų indoeuropiečių kalbų vietų vardais bei bendriniais žodžiais. Žodynas skiriamas baltistams, slavistams, visiems besidomintiems lietuvių ir kaimyninių tautų kalba, praeitimi, etnogeneze.

4602020000

V $\frac{70105—001}{M854(08)—81}$ — 81

BBK $\frac{81.2L\text{-}4}{4L(03)}$

Аляксандрас Пранович Ванагас. ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ ЛИТОВСКИХ ГИДРОНИМОВ. На литовском языке. Издательство «Мокслас» ЛитССР, Вильнюс, 1981.

Aleksandras Vanagas. LIETUVIŲ HIDRONIMŲ ETIMOLOGINIS ŽODYNAS. Redaktorė J. Kardelytė. Meninis redaktorius V. Jurkūnas. Dailininkas V. Ajauskas. Techn. redaktorė L. Žvinakevičienė. Korektorė M. Vaineikienė. IB Nr. 1473. Duota rinkti 1980.05.19. Pasirašyta spausdinti 1981.07.27. Formatas $60 \times 90^1/_{16}$. Popierius — spaudos Nr. 1. Šriftas — 10 p. romaniškas. Spauda — iškilioji. 25,5 sp. l. 31,32 apsk. l. l. Tiražas 5000 egz. Užsak. Nr. 907. Kaina 2,30 rb. „Mokslas", Vilnius, Žvaigždžių g. 23. Spaudė K. Poželos spaustuvė, Kaunas, Gedimino g. 10.